

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

ΓΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: «ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: *«Η ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ»***

ΑΠΟΣΤΟΛΑ ΜΥΡΤΩ (ΑΜ: 0908Μ027)

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ:
ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΓΑΠΙΟΣ ΠΑΠΑΝΕΟΦΥΤΟΥ**

Αθήνα, 2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣΣελ. VI

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

I. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ3

II. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ6

III. Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΟ ΞΕΠΛΥΜΑ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ8

IV. ΟΙ ΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ11

α) Η τοποθέτηση13

β. Η διαστρωμάτωση ή συσσώρευση14

γ. Η ολοκλήρωση15

V. ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ16

α) Η μέθοδος του μυρμηγκιού (Smurfing)17

β) Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος18

γ) Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος μέσω του κυβερνοχώρου18

δ) Εκμετάλλευση φορολογικών παραδείσων(fiscal or tax paradises)20

VI. ΤΟ ΞΕΠΛΥΜΑ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

I. ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	27
α) Η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1988 (Σύμβαση της Βιέννης)	27
β) Οι 40 Συστάσεις της FATF	29
γ) Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με το ξέπλυμα, την έρευνα, το πάγωμα και την κατάσχεση των προϊόντων του εγκλήματος του 1990 (Σύμβαση του Στρασβούργου)	31
δ) Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη διεθνή οργανωμένη εγκληματικότητα του 2000 (Σύμβαση του Παλέρμο)	32
ε) Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με το ξέπλυμα, την έρευνα, το πάγωμα και την κατάσχεση των προϊόντων του εγκλήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας του 2005	33
II. ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	34
α) Η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ	34
β) Η Κοινή Δράση 98/699/ΔΕΥ	35
γ) Η Απόφαση – Πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ	36
δ) Η Οδηγία 2001/97/ΕΚ	38
ε) Η Οδηγία 2005/60/ΕΟΚ	39
στ) Η Οδηγία 2008/20/ΕΚ, οι Αποφάσεις-Πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ, 2005/212/ΔΕΥ, 2006/783/ΔΕΥ και οι Κανονισμοί 1889/2005 και 1781/2006	42
III. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	44
α) Το άρθρο 394 Α ΠΚ (ν.2145/1993)	44
β) Ο Νόμος 2331/1995	47
γ) Ο Νόμος 3424/2005	52
δ) Ο Νόμος 3691/2008	56

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Ο ΝΟΜΟΣ 3691/2008

I. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 3691/200 ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟ ΕΝΝΟΜΟ ΑΓΑΘΟ	60
---	----

II. ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ – Η ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (άρθρο 3 του ν.3691/2008)	71
1) Η σχέση μεταξύ του βασικού αδικήματος και της πράξης νομιμοποίησης εσόδων	72
2) Η προερχόμενη από το βασικό έγκλημα περιουσία	78
3) Η κατηγοριοποίηση των βασικών αδικημάτων	83
4) Η υιοθέτηση του «αντικειμενικού κριτηρίου» της ποινής και του στοιχείου του προκύψαντος οφέλους	88
III. Η ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ 3691/2008	95
1) Οι ειδικές υποστάσεις του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες	100
(α) Η υπόσταση της μετατροπής ή της μεταβίβασης περιουσίας (άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. α΄)	100
(β) Η υπόσταση της απόκρυψης ή της συγκάλυψης της αλήθειας (άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. β΄)	105
(γ) Η υπόσταση της απόκτησης, κατοχής, διαχείρισης ή χρήσης περιουσίας (άρθρο 2 παρ.2 στοιχ. γ΄)	108
(δ) Η υπόσταση της τοποθέτησης ή διακίνησης εγκληματικών εσόδων στο χρηματοπιστωτικό τομέα (άρθρο 2 παρ.2 στοιχ. δ)	113
(ε) Η υπόσταση της σύστασης οργάνωσης ή ομάδας δύο τουλάχιστον ατόμων και η συμμετοχή σε τέτοια οργάνωση ή ομάδα (άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ.ε).....	122
2) Η νομιμοποίηση εσόδων από τον ίδιο τον αυτουργό του βασικού αδικήματος («αυτοξέπλυμα»)	125
3) Οι Ποινικές Κυρώσεις του ν.3691/2008	131
α) Βασική ποινή για το ξέπλυμα	132
β) Επιβαρυντικές περιστάσεις	133
γ) Πλημμεληματικές μορφές νομιμοποίησης εσόδων	134

δ) Τα τεκμήρια επιβαλλόμενης ποινής	137
ε) Λόγοι εξάλειψης του αξιοποίνου ή απαλλαγής του υπαιτίου για πράξη νομιμοποίησης εσόδων	138
4) Δικονομικά ζητήματα του ν.3691/2008	139
α) Η Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (άρθρο 7 του ν.3691/2008)	140
β) Η δήμευση των περιουσιακών στοιχείων (άρθρο 46 ν.3691/2008)	142
γ) Τραπεζικό απόρρητο, δέσμευση και απαγόρευση εκποίησης περιουσιακών στοιχείων (άρθρο 48 του ν.3691/2008)	148
δ) Κριτική προσέγγιση των δικονομικών διατάξεων	156

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	158
---------------------------	------------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	161
---------------------------	------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΩΝ	166
--------------------------------------	------------

A.) Ο ΝΟΜΟΣ 2331/1995	166
------------------------------------	------------

B.) Ο ΝΟΜΟΣ 2331/2005 ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟ 3424/2005	171
---	------------

Γ.) Ο ΝΟΜΟΣ 3691/2008	182
------------------------------------	------------

ABSTRACT

The current study presents the effort for a complete presentation of the phenomenon of the legalisation of proceeds from criminal activities, widely known as “Money Laundering”. “Money Laundering” describes the process through which the illegal source of income is concealed in such a way that its origin seems legal. Through “Money Laundering” the illegal income penetrates the legal financial system and becomes part of it.

Both the rapid growth of technology and the free flow of capital have made “Money Laundering” in the last decade easier. This situation has led to the intervention of the European and the international community and to the implementation of concrete Anti-Money Laundering policies and measures.

The current study attempts a short description of the phenomenon itself, of the phases of its development, as well as of its various techniques.

This study presents the international and European legislative framework against the “Money Laundering”. On a national level the study presents the law governing money laundering from 1990 onwards, while there is a detailed analysis of the current Greek law 3691/2008.

Finally, the study attempts a critical approach of the current legal framework on the basis of its effectiveness in the prevention and repression of the phenomenon, and concludes that there is room for further improvement.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

αρθ.	άρθρο
ΑΠ	Άρειος Πάγος
Βλ.	Βλέπε
εδ.	εδάφιο
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Εκδ.	έκδοση
ΕΛΛΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
επ.	επόμενα
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Εφ	Εφετείο
ΚΝοΒ	Κώδικας Νομικού Βήματος
λ.χ.	λόγου χάρη
ν./Ν.	νόμος
ν.δ.	νομοθετικό διάταγμα
ΝοΒ	Νομικό Βήμα
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ο.π.	όπως παραπάνω
π.χ	παραδείγματος χάρη
παρ.	παράγραφος
περ.	περίπτωση
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
Πλημ.	Πλημμελειοδικείο
ΠοινΛογ	Ποινικός Λόγος
ΠοινΔικ	Ποινική Δικαιοσύνη
ΠοινΧρ	Ποινικά χρονικά
σελ.	σελίδα
στοιχ.	στοιχείο
Συμβ.	Συμβούλιο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως είναι γνωστό η άσκηση παράνομων δραστηριοτήτων αποφέρει στις εγκληματικές οργανώσεις σημαντικά έσοδα σε μετρητά, η κατοχή των οποίων αποτελεί πρόβλημα γιατί εύκολα μπορεί να αναγνωρισθεί από τις διωκτικές αρχές η προέλευσή τους. Η προσπάθεια νομιμοποίησης αυτών των μετρητών αποτελεί μονόδρομο και συνδέεται με την επιβίωση των εγκληματικών οργανώσεων. Αυτή η προσπάθεια «καθαρισμού του χρήματος», δηλαδή της απαλλαγής του από τα ίχνη της εγκληματικής προέλευσης, έχει χαρακτηριστεί ως η «αχίλλειος πτέρνα του οργανωμένου εγκλήματος». Το πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο όλων των κρατών απειλείται ολοένα και περισσότερο από τη διαβρωτική και υπονομευτική διείσδυση και ανάπτυξη της δραστηριότητας του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος.

Σήμερα, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν αποτελεί πλέον πρακτική που περιορίζεται μόνο στα πλαίσια του οργανωμένου εγκλήματος και σε ορισμένες μόνο χώρες, αλλά έχει καταστεί πρόβλημα με παγκόσμιες διαστάσεις και συνέπειες. Και όλα αυτά μέσα σε ένα περιβάλλον με τις νέες προκλήσεις της ηλεκτρονικής μεταφοράς κεφαλαίων και του κυβερνοχώρου, καθώς και άλλους περίτεχνους τρόπους διακίνησης «βρώμικου» χρήματος που καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολο τον εντοπισμό του από τα αρμόδια όργανα. Θα μπορούσε κάποιος να πει ότι έχει έναν εξευγενισμένο χαρακτήρα ως πράξη που προσπαθεί να αναπτυχθεί μέσω «νομότυπων» διαδικασιών, εκμεταλλευόμενο τα διάφορα νομοθετικά κενά όπου υπάρχουν αλλά και τον ελλιπή εποπτικό έλεγχο.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η ανωτέρω περιγραφόμενη κατάσταση έχει οδηγήσει τη διεθνή και ευρωπαϊκή κοινότητα στο να παρέμβει με το σχηματισμό και την εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών και μέτρων, ιδίως σε νομοθετικό επίπεδο με σκοπό την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Ο αγώνας για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι διαρκής και πολυεπίπεδος όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε κάθε χώρα. Ο αγώνας αυτός στηρίζεται στην οργάνωση και αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών, αλλά και στον βαθμό πληρότητας της σχετικής νομοθεσίας που θα πρέπει να αποτελεί ασπίδα προστασίας απέναντι σε δραστηριότητες νομιμοποίησης παράνομων εσόδων

αλλά και παράλληλα να μην καθίσταται ανασχετικός παράγοντας της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Στην παρούσα μελέτη γίνεται μια προσπάθεια ολοκληρωμένης παρουσίασης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ευρέως γνωστής και ως «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος». Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας επιχειρείται μια σύντομη περιγραφή του φαινομένου, των φάσεων μέσω των οποίων αναπτύσσεται, η σύνδεση αυτού με το οργανωμένο έγκλημα και των διάφορων τεχνικών που εφαρμόζονται για την επίτευξή του. Επίσης παρουσιάζεται συνοπτικά - με βάση στατιστικών στοιχείων της τελευταίας τριετίας – η διάσταση του φαινομένου στην χώρα μας.

Εν συνεχεία, στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζεται το διεθνές και ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο της αντιμετώπισης του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Γίνεται εκτενής περιγραφή της προσπάθειας του Έλληνα νομοθέτη να δημιουργήσει μια ασπίδα προστασίας της νομιμότητας μέσω των νομοθετημάτων που υφίστανται από το 1990 και μετά, με κύρια αναφορά στο ν.2331/1995, στο ν.3424/2005 και το ισχύοντα σήμερα ν.3691/2008. Τα εν λόγω νομοθετήματα έδωσαν αφορμή για πολλές συζητήσεις και επικρίσεις για τους λόγους που θα αναλυθούν στο οικείο κεφάλαιο.

Ιδιαίτερη αναφορά και λεπτομερής ανάλυση γίνεται στο ν.3691/2008 στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας καθώς αποτελεί το ισχύον δίκαιο σήμερα για την πρόληψη και καταστολή των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Με βάση τα ανωτέρω, λόγος θα γίνει στις αλλαγές που επέφερε ο ν.3691/2008 σε σχέση με τα προηγούμενα νομοθετήματα αλλά και στα κυριότερα νομικά ζητήματα που προκύπτουν κατά την ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου σε σχέση και με την νομολογιακή κρίση.

Τέλος, γίνεται μια κριτική προσέγγιση των επιλογών του εθνικού μας νομοθέτη και αποτιμάται η αποτελεσματικότητα στην πρόληψη και καταστολή του φαινομένου, αλλά και τα σημεία εκείνα στα οποία διαφαίνεται να υπάρχουν περαιτέρω περιθώρια βελτίωσης των προτάσεων του νομοθέτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

I. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αποτελεί φαινόμενο αναπόσπαστο με τις εξελίξεις και τις μεταλλάξεις των σύγχρονων κοινωνιών και έκφραση της προσπάθειας του σύγχρονου (και του οργανωμένου) εγκλήματος «να καθαρήσει τα βρώμικα χρήματα» που του αποφέρουν οι δραστηριότητές του. Τόσο το υπέρογκο ύψος των χρηματικών ποσών όσο και ο διαρκής χαρακτήρας αυτής της διαδικασίας δίνει ανάγλυφα το μέγεθος της απειλής για τα θεμέλια των σύγχρονων οικονομικών συστημάτων.

Στην καθημερινή διεθνή πρακτική ορολογία, ως ξέπλυμα χρημάτων νοούνται όλες εκείνες οι ενέργειες και διαδικασίες, οι πράξεις ή παραλείψεις που γίνονται δολίως προς το σκοπό να μεταμφιεστεί και να μεταβληθεί με κάθε μέσο ή τρόπο η ταυτότητα του παράνομα αποκτώμενου βρώμικου χρήματος, έτσι ώστε αυτό να προσλάβει την επιθυμητή νομιμοφάνεια, να φαίνεται δηλαδή ή να δίνει έστω την εντύπωση ότι αποκτήθηκε ή προέρχεται από νόμιμη αιτία ή πηγή¹.

Την πρακτική της νομιμοποίησης χρημάτων προερχόμενων από εγκληματικές δραστηριότητες ακολούθησαν κατά τη διάρκεια της ιστορίας απαγωγείς, ληστές τραπεζών, φοροφυγάδες, διεφθαρμένοι πολιτικοί και κρατικοί λειτουργοί όπως και κάθε άλλου είδους εγκληματίες, πολύ πριν η δραστηριότητα του οργανωμένου εγκλήματος συγκεντρώσει επάνω της όλο το ενδιαφέρον².

Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή αλλιώς γνωστό ως «ξέπλυμα χρήματος» (money laundering) είναι γνωστό διεθνώς ήδη από μακρύ χρόνο και φέρει ως γνωστόν την «σφραγίδα προέλευσης» αμερικάνικη. Ειδικότερα στις ΗΠΑ το

¹ Τραγάκη Γ., Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 198

² Κάτσιου Σ., Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος. Η γεωπολιτική του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος: το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Εκδόσεις Σάκκουλα, 1998, σελ.23

ζήτημα του ξεπλύματος αντιμετωπίστηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα ως θέμα φορολογικής απάτης ή φοροδιαφυγής χωρίς πρόβλεψη ειδικής ποινικής νομοθεσίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η καταδίκη του Al Capone το έτος 1932 μόνο για το αδίκημα της φοροδιαφυγής. Το πρώτο βήμα για μια ποινικοποίηση του φαινομένου του ξεπλύματος γίνεται με την ψήφιση του νόμου Bank Secrecy Act το έτος 1970 με τη θέσπιση υποχρεώσεων αναφοράς/αναγγελίας εκ μέρους των τραπεζικών υπαλλήλων, τραπεζικών συναλλαγών μεταφοράς χρημάτων αξίας άνω των 10.000 δολαρίων. Για πρώτη φορά ωστόσο το έτος 1986 ο αμερικανός νομοθέτης θεσπίζει ειδικό νόμο για τον έλεγχο του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος με τον οποίο ποινικοποιείται η εν λόγω συμπεριφορά και επιχειρείται να καλυφθεί το ευρύ φάσμα και η μεγάλη ποικιλομορφία συμπεριφορών που εμπίπτουν στην έννοια του ξεπλύματος. Έτσι γίνεται λόγος για ξέπλυμα ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 με αφορμή τις υποθέσεις που διαλευκάνθηκαν στις ΗΠΑ όπως της εξαγοράς της Τράπεζας BCCI και της γνωστής υπόθεσης ως «PIZZA CONNECTION» στην οποία οι δράστες των εγκλημάτων διοχέτευαν σε μια αλυσίδα καταστημάτων πίτσας το προϊόν των εγκλημάτων τους. Είναι κοινό μυστικό ότι και σήμερα η πρωτοβουλία των κινήσεων άμεσων και έμμεσων, ήτοι μέσω διαφόρων φορέων και οργανισμών όπως των Ηνωμένων Εθνών, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, του ΟΟΣΑ και της FATF, εξακολουθεί να είναι αμερικάνικη και τούτο ειδικώς σε ότι αφορά το ρόλο του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ευκόλως εξηγείται ενόψει της ισχυρότατης θέσης που έχει το αμερικάνικο χρηματοπιστωτικό σύστημα στην έτσι και αλλιώς χωρίς σύνορα παγκοσμιοποιημένη σύγχρονη διεθνή οικονομία³.

Αναμφισβήτητα σήμερα το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αποτελεί ένα κοινό πρόβλημα όλων των χωρών. Η παραγωγή και διακίνηση των ψυχοτρόπων ουσιών, η οικονομική εγκληματικότητα, οι μεγάλης κλίμακας απάτες στο διεθνές εμπόριο αγαθών, η διαφθορά στο δημόσιο τομέα, η

³ Ναμία Ο., Ο ρόλος και η ευθύνη του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος «Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία», Πρακτικά 4^{ου} Συνεδρίου της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ.382-384

έκταση και ο ρόλος της υπόγειας οικονομίας και της παραοικονομίας έχουν λάβει μεγάλες διαστάσεις.

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος (money laundering) είναι ένα εξαιρετικά δυναμικό φαινόμενο, συνεχώς μεταβαλλόμενο και προσαρμοζόμενο στις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες. Αυτή είναι και η αιτία για την οποία είναι τόσο δύσκολο να περιγραφεί επακριβώς. Πρόκειται για ένα φαινόμενο που καλύπτει μέχρι και τις δραστηριότητες του ιδιωτικού τομέα, ιδιαίτερα των οργανισμών αυτών που είναι επιφορτισμένοι με την εκπλήρωση συγκεκριμένων υποχρεώσεων αναφορικά με την πρόληψη και την πάταξη του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και συνδέεται άμεσα τόσο με το οικονομικό όσο και με το οργανωμένο έγκλημα.

Ο όρος οικονομικό έγκλημα χρησιμοποιήθηκε αρχικά για να περιγράψει την εγκληματική συμπεριφορά πολιτών, οι οποίοι εκμεταλλεόμενοι την υψηλή κοινωνική και οικονομική τους θέση προέβαιναν σε παράνομες πράξεις από τις οποίες αντλούσαν σημαντικά οικονομικά οφέλη. Η σημερινή μορφή αυτού του είδους της εγκληματικής δράσης αφορά στην εκμετάλλευση των δομών και των θεσμών της νόμιμης οικονομίας με στόχο τον παράνομο πλουτισμό. Το χαρακτηριστικό αυτό απαντάται και στο φαινόμενο του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, όπως επίσης η χρησιμοποίηση των νομοθετικών κενών και η προσπάθεια παράκαμψης των κανόνων δικαίου που αποτελούν συνήθη γνωρίσματα του οικονομικού εγκλήματος. Μορφολογικά το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος καταστρέφει την εμπιστοσύνη στο οικονομικό σύστημα καθώς σε καμία περίπτωση δεν είναι δίκαιο να πλουτίζουν οι εγκληματίες. Είναι δε ενδεικτικό ότι εφόσον οι πρόσοδοι του εγκλήματος αποκτήσουν νόμιμο ένδυμα και εισέλθουν στην αγορά το κράτος εισπράττει τους ανάλογους φόρους και η οικονομία μάλλον ωφελείται παρά βλάπτεται. Έχει όμως επισημανθεί ότι η συσσώρευση κεφαλαίων στα χέρια οργανωμένων εγκληματιών εγκυμονεί κινδύνους για την δημοκρατία και την κοινωνία και δικαιολογεί την τιμώρηση του ξεπλύματος.

Ο διεθνής χαρακτήρας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η φιλελευθεροποίηση των κανόνων οργανώσεως, εποπτείας και λειτουργίας του, η κατάργηση των περιορισμών στο κοινοτικό και διεθνές εμπόριο αγαθών

και υπηρεσιών, η κατά μεγάλο μέρος άρση των συναλλαγματικών περιορισμών και η κατάργηση των ελέγχων, οι ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων, η πληθώρα των επενδυτικών και χρηματοπιστωτικών μέσων και δραστηριοτήτων και η ανάπτυξη των διασυνοριακών συναλλαγών, διευκολύνουν στο να προσδοθεί η απαιτούμενη νομιμοφάνεια στα τεράστια έσοδα που συγκεντρώνονται από τις παράνομες δραστηριότητες⁴. Η μεγάλη πρόκληση είναι η ανεμπόδιστη διακίνηση του κεφαλαίου και η ύπαρξη αποτελεσματικών μεθόδων και μηχανισμών ελέγχου του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος⁵.

Την προσπάθεια αυτή για τη μεταμφίεση, την αλλαγή της ταυτότητας και την πρόσδωση νομιμοφάνειας απαγορεύει σήμερα ο ποινικός νόμος σε όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ και στις τρίτες χώρες που συμμετέχουν στην ισχυρή ομάδα πίεσης των Διεθνών Εμπειρογνομώνων του Financial Action Task Force. Σε όλα αυτά τα μέλη της διεθνούς κοινωνίας των κρατών αλλά και πέρα από αυτά η διεθνής πρακτική του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος έχει ποινικοποιηθεί. Το ξέπλυμα με την πιο πάνω έννοια συνιστά πλέον διάπραξη σοβαρού ποινικού αδικήματος, τιμωρούμενο αυστηρά με ποινές καθείρξεως ή φυλακίσεως και με αποστέρηση της περιουσίας των υπευθύνων.

II. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ξέπλυμα βρώμικου χρήματος) συνεχώς εξελίσσεται και διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα. Παρόλα αυτά υπάρχουν μερικά βασικά κοινά χαρακτηριστικά:

- Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος εκμεταλλεύεται κυρίως τον τραπεζικό τομέα των εθνικών οικονομιών, ο οποίος πέρα από την ιδιαίτερη σημασία του για κάθε εθνικό οικονομικό σύστημα, παρέχει στους πολίτες (συμπεριλαμβανομένων και των προσώπων που ξεπλένουν) ένα ευρύ φάσμα οικονομικών υπηρεσιών. Αξίζει να υπογραμμιστεί ότι οι δράστες συνήθως

⁴Τραγάκη Γ., ο.π., σελ. 38

⁵Χλούπη Γ., Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες: περιγραφή του φαινομένου και τρόποι αντιμετώπισης, ΠοινΔικ 2000, σελ.374

χρησιμοποιούν μετρητά (μικρής αξίας χαρτονομίσματα), τα οποία θέτουν σε κυκλοφορία ώστε να τους δώσουν νόμιμη μορφή. Ως εκ τούτου, οι τράπεζες είναι τα «τέλεια» ιδρύματα για να τοποθετήσουν αυτά και πάντα τις χρησιμοποιούν καταχρηστικά σε ένα ή περισσότερα στάδια του ξέπλυματος βρώμικου χρήματος⁶.

- Σε αντίθεση με άλλες μορφές οικονομικών εγκλημάτων, στην περίπτωση που μας απασχολεί συνήθως δεν υπάρχει ένα μόνο άτομο που θα μπορούσε να περιγραφεί ως θύμα. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο δεν εντοπίζεται συχνά το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος: διότι δεν υπάρχει κάποιος πρόσωπο (νομικό ή φυσικό) που θα μπορούσε να σκεφτεί ότι έχει υποστεί βλάβη ώστε να κινήσει τους μηχανισμούς για την παροχή δικαστικής προστασίας. Το φαινόμενο αυτό προσβάλλει το εθνικό οικονομικό σύστημα στο σύνολό του. Διαφθείρει τους συμμετέχοντες σε αυτό και καθιστά τη λήψη οικονομικών αποφάσεων πιο επικίνδυνη, καθότι παραβιάζει τις βασικές αρχές της ελεύθερης αγοράς (π.χ. τον ελεύθερο ανταγωνισμό)⁷.

- Το ξέπλυμα είναι ιδιαίτερα επικερδές για τους δράστες και συνδέεται με το οργανωμένο έγκλημα. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις παράνομων συναλλαγών του οργανωμένου εγκλήματος αποτελούν το εμπόριο ναρκωτικών, το εμπόριο όπλων, η δωροδοκία, το λαθρεμπόριο ανθρωπίνων οργάνων και χημικών ουσιών, η απάτη κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η σωματεμπορία, η κατάχρηση αγοράς, η απάτη με ηλεκτρονικό υπολογιστή. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας, η οργανωμένη εγκληματική ομάδα μπορεί να χρησιμοποιεί κεφάλαια που εμφανίζονται πλέον ως νόμιμα εισοδήματα, ακόμα δε και να τα παρουσιάζει στις αρμόδιες δημόσιες οικονομικές υπηρεσίες για να τα φορολογήσουν, προκαλώντας ταυτόχρονα ζημία στη νόμιμη οικονομία. Τα εισοδήματα αυτά επενδύονται σε νόμιμες επιχειρήσεις, δικαιολογώντας κατ' αυτόν τον τρόπο τον πλουτισμό των μελών της οργανωμένης ομάδας⁸.

- Χρησιμοποιεί μία σύνθετη διαδικασία με διαφορετικές φάσεις και ποικίλα μέσα και συνδυασμούς τους για την επίτευξη του τελικού αποτελέσματος που

⁶ Filipkowski Wojciech, Νέες τάσεις στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, ΠοινΔικ 2005, σελ.884

⁷ Filipkowski Wojciech, ο.π., σελ.884

⁸ Filipkowski Wojciech, ο.π., σελ.884

είναι η απόκρυψη της παράνομης προέλευσης, μέσω της κάθαρσης ή αλλιώς της νομιμοποίησης του «ακάθαρτου» χρήματος. Τροφοδότες του ξεπλύματος χρήματος και μέσω αυτού της επίτευξης των σκοπών του οργανωμένου εγκλήματος, είναι ο διεθνής χαρακτήρας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η φιλελευθεροποίηση των κανόνων οργανώσεως - εποπτείας - λειτουργίας του, η κατάργηση των περιορισμών στο κοινοτικό και διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, η κατά μεγάλο μέρος άρση των συναλλαγματικών περιορισμών και η κατάργηση των ελέγχων, η ευρεία χρήση της τεχνολογίας και οι ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων, η πληθώρα των επενδυτικών και χρηματοπιστωτικών μέσων και δραστηριοτήτων και η ανάπτυξη των διασυνοριακών συναλλαγών⁹.

- Οι δράστες έχουν τις απαραίτητες νομικές ή οικονομικές γνώσεις ή προσλαμβάνουν κάποιο πρόσωπο (φυσικό ή νομικό) που έχει τις γνώσεις αυτές. Υπάρχουν ωστόσο δυο ενδεχόμενα: Τα πρόσωπα που προσλαμβάνονται είτε να συμμετέχουν ενεργά κι αυτοβούλως στην όλη εγκληματική διαδικασία έναντι κατάλληλης αμοιβής είτε εξαναγκάζονται να συμμετάσχουν ή να χρησιμοποιούνται και να μην γνωρίζουν πού έχουν εμπλακεί. Οι εν λόγω επαγγελματίες παρέχουν τις γνώσεις τους προκειμένου να βοηθήσουν τους δράστες να νομιμοποιήσουν τα παράνομα έσοδά τους¹⁰.

- Το οικονομικό - περιουσιακό προϊόν της εγκληματικής πράξης τροφοδοτεί περαιτέρω τη τρομοκρατία, κατά τρόπο ουσιαστικό ώστε πολλοί διεθνείς οργανισμοί και φορείς, μέσα από επίσημα κείμενα τους, να συνδέουν άμεσα την τρομοκρατία με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος¹¹.

III. Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΟ ΞΕΠΛΥΜΑ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Τα τελευταία χρόνια, λόγω της εξέλιξης η οποία έχει πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο της εγκληματικής οργάνωσης, γίνεται όλο και περισσότερο λόγος για την ταυτόχρονα εξελισσόμενη επικινδυνότητα που έχει ήδη λάβει το οργανωμένο έγκλημα. Το οργανωμένο έγκλημα ως διεθνές φαινόμενο

⁹ Βουτσά Ν., Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Ισχύουσες ρυθμίσεις και διαγραφόμενες προοπτικές σε επίπεδο αντεγκληματικής πολιτικής, ΠοινΛογ 2005, σελ. 1467

¹⁰ Filipkowski Wojciech, ο.π., σελ.884

¹¹ Βουτσά Ν., ο.π., σελ.1467

απασχολεί με την ίδια ένταση όλες τις κοινωνίες και παρόλο που κατά την εννοιολογική του προσέγγιση, την εμφάνιση και την ιστορική του εξέλιξη διαφέρει από κράτος σε κράτος ωστόσο είναι παντού αναγνωρίσιμο κατά τα βασικά του χαρακτηριστικά¹². Η πρόληψη και η καταστολή του οργανωμένου εγκλήματος καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη εξαιτίας του τρόπου τελέσεως ορισμένων εγκλημάτων και όχι εξαιτίας της συχνότητας και της εξέλιξης του. Πρόκειται για μια ποιοτική μεταβολή η οποία εντοπίζεται στη συγκρότηση επιχειρηματικών ή οιονεί επιχειρηματικών δικτύων για τον έλεγχο της παράνομης αγοράς. Αξιοποιεί για την επίτευξη των στόχων του όλες τις δυνατότητες που του παρέχουν τα επιτεύγματα της τεχνολογικής προόδου και εκμεταλλεύεται τις ίδιες δομές που στηρίζουν τη δυναμική της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, του εμπορίου και των συναλλαγών¹³. Πράγματι η εν λόγω εγκληματική δράση εκφράζει τον επικίνδυνο χαρακτήρα της όχι τόσο στις επί μέρους πράξεις της αλλά στον τρόπο οργάνωσης της οικονομικής εκμετάλλευσης των παράνομων αγαθών και υπηρεσιών της. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι στο επίπεδο της οργανωτικής μορφής, το στοιχείο της ένωσης περισσότερων των δύο ατόμων, του επαγγελματισμού, της ιεραρχικής δομής, της μεγάλης διάρκειας και των διεθνών διασυνδέσεων με συγκάλυψη της ατομικής ευθύνης, στο επίπεδο των σκοπών, η απόκτηση οικονομικής ισχύος και πολιτικής επιρροής και στο επίπεδο των χρησιμοποιούμενων μέσων, η βία, η τρομοκράτηση, η διαφθορά και η δημιουργία μιας επίφασης νομιμότητας¹⁴.

Στο πλαίσιο της ίδιας συζήτησης για την εύρεση τρόπων καταστολής του οργανωμένου εγκλήματος τοποθετείται και η ποινικοποίηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, με την οποία επιδιώκεται να τιμωρούνται οι

¹² Λίβου Ν., Οργανωμένο έγκλημα και ειδικές ανακριτικές πράξεις, Τόμος Ι: Δογματική του οργανωμένου εγκλήματος, Τεύχος α' Ο εγκληματολογικο-δογματικός φαινότυπος του οργανωμένου εγκλήματος, Εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία, Π.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα 2007, σελ.2 επ.

¹³ Εκτενέστερα, βλ. Παπανεοφύτου Α., «Κριτική προσέγγιση της λειτουργίας των αρχών του φιλελεύθερου ποινικού δόγματος σε σύγχρονες μορφές εγκληματικότητας». Συμβολή στον Τιμητικό Τόμο «Οι Ποινικές Επιστήμες στον 21^ο αιώνα» για τον Διονύσιο Σπινέλλη, Β' Τόμος, σελ. 743-790. Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2001.

¹⁴ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Ο Ν.2928/2001 «για την προστασία του πολίτη από αξιόποινες πράξεις εγκληματικών οργανώσεων», Ποιν.Δικ. 2001, σελ.694

εγκληματίες, που συνήθως ανήκουν στο οργανωμένο έγκλημα, όταν προσπαθούν να νομιμοποιήσουν τα κέρδη τους, επειδή δεν κατέστη δυνατόν να τιμωρηθούν για τις πράξεις από τις οποίες τα αποκόμισαν¹⁵. Αποτελεί γεγονός ότι όλοι οι δράστες αξιοποιούν πράξεων από τις οποίες απεκόμισαν κέρδη επιχειρούν να τα νομιμοποιήσουν.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η προσπάθεια εμφάνισης ή μετατροπής εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες σε νόμιμα περιουσιακά στοιχεία, δεν αποτελεί αυτό καθ' αυτό νέο φαινόμενο. Κλασικό παράδειγμα τέτοιων πρακτικών αποτελεί η πώληση κλοπιμαίων από το δράστη στον κλεπταποδόχο, λαμβάνοντας σε αντάλλαγμα «καθαρό χρήμα». Η απόφαση να εξετασθεί και να αντιμετωπισθεί η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στα πλαίσια του διεθνούς οικονομικού δικαίου ως αυτοτελές φαινόμενο βασίστηκε στη διαπίστωση (α) της γιγαντιαίας διόγκωσης των κερδών του οργανωμένου εγκλήματος, (β) των νέων μεθόδων που χρησιμοποιεί το οργανωμένο έγκλημα, αντιμέτωπο με τη συνεχή ροή ενός πακτωλού χρημάτων και (γ) της παρουσίας και της συμμετοχής του στο καθημερινό οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό γίνεσθαι, χωρίς να είναι πλέον ευδιάκριτο και χωρίς να προβάλλει μια δική του υποκουλτούρα ευθέως αντίθετη με το σύστημα μέσα στο οποίο δρα και λειτουργεί. Τούτο σημαίνει, ότι το σύνολο των νομιμοποιούμενων χρημάτων και περιουσιακών στοιχείων

¹⁵ Χαρακτηριστικό είναι το ότι, σε πολλά βασικά νομοθετικά κείμενα προκύπτει, άμεσα ή έμμεσα, η σύνδεση του οργανωμένου εγκλήματος με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Ειδικότερα, στο άρθρο πρώτο του νόμου 1990/1991 («κύρωση Σύμβασης Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών») αναφέρεται χαρακτηριστικά, ότι τα Μέρη που έλαβαν μέρος στη Σύμβαση αυτή συμφώνησαν στο περιεχόμενό της «...Έχοντας επίγνωση του ότι η παράνομη διακίνηση αποφέρει μεγάλα οικονομικά κέρδη και πλούτο που παρέχουν την δυνατότητα στις διεθνείς εγκληματικές οργανώσεις να διεισδύουν, μολύνουν και διαφθείρουν τις κυβερνητικές δομές, τις νόμιμες οικονομικές κι εμπορικές επιχειρήσεις και την κοινωνία σε όλα τις τα επίπεδα... αποφασισμένα να στερήσουν στα πρόσωπα που ασχολούνται με την παράνομη διακίνηση εσόδων από τις εγκληματικές τους δραστηριότητες κι έτσι να εξαλείψουν το κύριο κίνητρό τους για αυτές...». Επιπλέον, στο προοίμιο της κρίσιμης οδηγίας 91/308/ΕΟΚ διαβάζει κανείς, ότι « η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες επηρεάζει καταφανώς την ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος γενικά και ειδικότερα του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και ότι συνειδητοποιείται ολοένα και περισσότερο, ότι η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων θεωρείται ως ένα από τα πλέον αποτελεσματικά μέσα για την αντιμετώπιση αυτής της μορφής παράνομης δραστηριότητας, η οποία αποτελεί ιδιαίτερη απειλή για της κοινωνίες των κρατών μελών». Τέλος, πρέπει να σημειωθεί, ότι στο προοίμιο της 2001/500/ΕΥ Απόφασης-Πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης της 26ης Ιουνίου 2001 διαβάζουμε, ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «...έκρινε, ότι η νομιμοποίηση προσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί τον πυρήνα του οργανωμένου εγκλήματος και πρέπει να εκριζωθεί παντού, όπου υπάρχει». Έτσι, στη συνέχεια στο άρθρο 1 της Απόφασης – Πλαίσιο αναγράφεται, ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα « προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος».

είναι αυτό που κατ' αρχήν του προσδίδει μια ιδιαίτερη κοινωνική απαξία, δημιουργώντας ένα νέο δυναμικό κινδύνων¹⁶.

Οι υπερεθνικές εγκληματικές οργανώσεις έχουν ως βασικό σκοπό τη δημιουργία κέρδους και τη μεγιστοποίηση του. Η συγκέντρωση τεράστιων κεφαλαίων από τις παράνομες δραστηριότητες κάνει επιτακτική την ανάγκη για τη νομιμοποίηση των κεφαλαίων αυτών. Είναι πρόδηλο ότι με τη σειρά των ενεργειών που καταλήγουν στην απόκρυψη της πραγματικής προέλευσης του βρώμικου χρήματος οι κάτοχοί του, που κατά κανόνα είναι οι άνθρωποι του οργανωμένου εγκλήματος, όχι μόνο αντλούν τις ωφέλειες απολαμβάνοντας τους καρπούς των παράνομων πράξεών τους, αλλά επιπλέον αποκτούν τη δυνατότητα να διευρύνουν και να επεκτείνουν περαιτέρω την αντικοινωνική συμπεριφορά τους, που μπορεί να φτάσει μέχρι του σημείου να απειλήσει σοβαρά ολόκληρο το πολιτικό-κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο μιας χώρας. Είναι σαφές ότι το ξέπλυμα χρημάτων όχι μόνο επιτρέπει αλλά ενθαρρύνει την ανάπτυξη και διάδοση του εγκλήματος στην εποχή μας, ενώ η καταπολέμηση της διεθνούς αυτής πρακτικής αποστερεί από το οργανωμένο έγκλημα το ισχυρότερο υλικό κίνητρο, προς χάρη του οποίου υπάρχει και δραστηριοποιείται¹⁷.

IV. ΟΙ ΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Αντιμετωπίζοντας πλέον το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ως μία διεθνούς κλίμακας διαδικασία «ανακύκλωσης βρώμικου χρήματος» με κύριο χαρακτηριστικό της τη μυστικότητα, είμαστε υποχρεωμένοι για τη κατά το δυνατό μεγαλύτερη κατανόηση της να καταφύγουμε στη μέθοδο ανάπτυξης μοντέλων. Η περιπτωσιολογική έρευνα αποδεικνύει, ότι κατά τη διεκπεραίωση της νομιμοποίησης των παρανόμων εσόδων, εμφανίζονται επαναλαμβανόμενα τελούμενες συγκεκριμένες πράξεις, γεγονός το οποίο μας επιτρέπει να τις

¹⁶ Κάτσιου Στ., ο.π., σελ. 36-37

¹⁷ Τραγάκη Γ., ο.π., σελ. 199

συστηματοποιήσουμε σε ένα μοντέλο. Η λύση αυτή είναι προσφορότερη από τη απλή εκ παραλλήλου παράθεση των πραγματικών περιστατικών της κάθε υπόθεσης, αφού επιτρέπει αφενός μεν τη ταυτόχρονη επεξεργασία πολλαπλάσιων αντιπροσωπευτικών υποθέσεων και αφετέρου την βαθύτερη θεωρητική και συστηματική κατανόηση του φαινομένου.

Η συστηματοποίηση η οποία γίνεται ευρέως αποδεκτή τόσο από την αμερικανική όσο και από την ευρωπαϊκή θεωρία είναι αυτή η οποία προέκυψε από την σχετική έκθεση των τελωνειακών υπηρεσιών των Η.Π.Α. και στην οποία διακρίνονται τρεις φάσεις στη διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες:

α) Η φάση της τοποθέτησης (placement stage), κατά την οποία το ρευστό χρήμα, χωρίς να χρησιμοποιούνται ιδιαίτερες κινήσεις παραπλάνησης ή οικονομικοτεχνικοί ελιγμοί, διοχετεύεται και αναμιγνύεται με νόμιμα κεφάλαια ή απλά κατατίθεται σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα¹⁸.

Το στάδιο αυτό συμπεριλαμβάνει και την «φυσική» διασυνοριακή μεταφορά χαρτονομισμάτων. Στο στάδιο αυτό ο δράστης τοποθετεί τα χρήματα που προέρχονται από παράνομη δραστηριότητα ως επένδυση στο γενικότερο οικονομικό σύστημα, ήτοι σε παραδοσιακό ή μη χρηματοοικονομικό οργανισμό, όπως τράπεζα με κατάθεση σε λογαριασμό, χρηματιστήριο με αγορά μετοχών εισηγμένων σε αυτό, ανταλλακτήριο συναλλάγματος, καζίνο και άλλες συναφείς επενδύσεις¹⁹.

β) Η φάση της διαστρωμάτωσης-συσσώρευσης (layering stage), κατά την οποία με τη βοήθεια ενός σύνθετου πλέγματος παραπλανητικών μεταφορών και πολύπλοκων συναλλαγών, γίνεται το πρώτο σημαντικό βήμα για την αποκοπή των παρανόμων εσόδων από την εγκληματική τους πηγή και την απόκρυψη της πραγματικής προέλευσης τους²⁰.

Στη φάση αυτή ο δράστης επιχειρεί σειρά κινήσεων και συναλλαγών (λ.χ. σπάσιμο του αρχικού ποσού σε μικρότερα, παρεμβολή πολλών λογαριασμών, πολλών συναλλαγών και πολλών χρηματοπιστωτικών φορέων σε διάφορες χώρες) με αποκλειστικό σκοπό να απομακρύνει τα ίχνη των

¹⁸ Κάτσιου Στ.,ο.π., σελ.82

¹⁹ Ναμία Ο.,ο.π., σελ.382

²⁰ Κάτσιου Στ.,ο.π., σελ.82

κεφαλαίων από την αρχική τους προέλευση και έτσι κατ' αποτέλεσμα να μεταμφιέσει τις αληθείς πηγές των κεφαλαίων εμποδίζοντας τον εντοπισμό τους από τα ελεγκτικά όργανα του φορέα στον οποίο και επενδύθηκαν τελικά²¹.

γ) Η φάση της ολοκλήρωσης (integration stage), κατά την οποία μετά την εξαφάνιση κάθε ίχνους που θα διευκόλυνε τις εμποπτικές αρχές, ολοκληρώνεται η ενσωμάτωση των περιουσιακών στοιχείων στο οικονομικό σύστημα έχοντας αποκτήσει πλέον νομιμοφάνεια²².

Στο τρίτο και τελικό στάδιο ο δράστης επανατοποθετεί τα κεφάλαια σε κλάδους νόμιμης οικονομικής δραστηριότητας (λ.χ. σε αγορά ακινήτων, σε επιχειρηματικές/εμπορικές δραστηριότητες, σε αγορά πολυτελών αγαθών) ώστε τα εν λόγω κεφάλαια να επιστρέφουν στο χρηματοοικονομικό σύστημα ως καθ' όλα νόμιμα κεφάλαια²³.

Και οι τρεις βασικές αυτές φάσεις μπορούν να λάβουν χώρα ως τελείως ξεχωριστά και ανεξάρτητα βήματα ή ακόμα και να παραλειφθεί κάποιο από αυτά. Ο τρόπος και η μέθοδος εξαρτάται από τους διαθέσιμους μηχανισμούς και τις ανάγκες κάθε εγκληματικής οργάνωσης. Ειδικότερα:

α) Η τοποθέτηση

Σ' αντίθεση με τη τάση που επικρατεί στις νόμιμες εμπορικές δραστηριότητες, όπου η χρήση ρευστού χρήματος περιθωριοποιείται συνεχώς, το μεγαλύτερο μέρος του όγκου των εσόδων από το (λιανικό) εμπόριο και τη διακίνηση των ναρκωτικών εξακολουθεί -και μάλλον θα συνεχίσει- να διοχετεύεται με τη μορφή ρευστού χρήματος (χαρτονομίσματα) σε τραπεζικούς λογαριασμούς ή μέσω άλλων χρηματοπιστωτικών κλάδων, με στόχο να μετατραπεί σε νόμιμες αξίες και να ενσωματωθεί στο νόμιμο οικονομικό σύστημα. Το λογιστικό πρόβλημα του οργανωμένου εμπορίου ναρκωτικών είναι η ποσότητα του διαθέσιμου ρευστού χρήματος, αφού συσσωρεύονται τεράστια ποσά χαρτονομισμάτων, των οποίων αφενός μεν η μεταφορά αντιμετωπίζει τεράστιες δυσκολίες και αφετέρου βρίσκονται εκτεθειμένα στον κίνδυνο «κλοπής» ή «υπεξαίρεσης». Αποτελεί κατά

²¹ Ναμία Ο.,ο.π., σελ.382

²² Κάτσιου Στ.,ο.π., σελ.82

²³ Ναμία Ο.,ο.π., σελ.382

συνέπεια άμεση προτεραιότητα των ενδιαφερομένων, η διοχέτευση του ρευστού στο νόμιμο οικονομικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα του εσωτερικού ή του εξωτερικού, μέσω της μετατροπής/μεταμπίεσης του σε συνήθεις μορφές χρηματο-οικονομικών αξιών.

Ως χαρακτηριστικά παραδείγματα τοποθέτησης μπορούμε να αναφέρουμε τις καταθέσεις μετρητών σε πιστωτικά ιδρύματα (με ή χωρίς τη συνδρομή υπαλλήλων), την (φυσική) εξαγωγή μετρητών καθώς και τη χρησιμοποίηση μετρητών για αγορά περιουσιακών στοιχείων μεγάλης αξίας, όπως ακινήτων, αντικειμένων (κυρίως τέχνης) και εταιρικών μεριδίων. Είναι προφανές, ότι μέσα στα πλαίσια της συνολικής προσπάθειας για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αυτό το στάδιο θεωρείται ιδιαίτερα κρίσιμο, αφού είναι εκείνο κατά το οποίο μπορεί το εξωλογιστικό χρήμα να εντοπισθεί ευκολότερα, χαρακτηρίζοντας το μάλιστα ως «φάση υψηλής επικινδυνότητας». Με την ολοκλήρωση της «τοποθέτησης», τα έσοδα από εγκληματικές δραστηριότητες δεν έχουν πλέον τη μορφή ρευστού χρήματος²⁴.

β) Η διαστρωμάτωση ή συσσώρευση

«Διαστρωμάτωση είναι ο διαχωρισμός των παρανόμων εσόδων από τη πηγή τους, δημιουργώντας ένα πλέγμα οικονομικών συναλλαγών, σχεδιασμένο να καλύψει το εποπτικό ίχνος και να εξασφαλίσει ανωνυμία».

Στη δεύτερη αυτή φάση, της διαστρωμάτωσης/συσσώρευσης, τα ήδη «τοποθετημένα» χρήματα μεταφέρονται με μορφή λογιστικού χρήματος ή με μορφή πολύτιμων μετάλλων σε διεθνή οικονομικά κέντρα που εγγυώνται κινητικότητα και διακριτικότητα. Πρόκειται για ένα περίπλοκο πλέγμα διαστρωματώσεων και (ηλεκτρονικών) μεταφορών του χρήματος, μεταξύ τραπεζικών λογαριασμών, εταιριών-βιτρίνα και επενδύσεων με στόχο να καταστήσουν την ανίχνευση της προέλευσης του αδύνατη.

Σαν πρώτος σταθμός, προτιμούνται κατά κανόνα τα μικρά υπεράκτια (offshore) τραπεζικά κέντρα, από τα οποία μεταφέρουν τα κεφάλαια χρησιμοποιώντας συνηθισμένους τρόπους συναλλαγών στα κυριότερα

²⁴ Κάτσιου Στ.,ο.π., σελ.83-85

παγκόσμια χρηματοπιστωτικά κέντρα, από τα οποία διαχέονται στη συνέχεια, μέσω της αλληπάλληλης μετακίνησης τους, σε περίπλοκα δίκτυα τραπεζικών λογαριασμών. Ως προκάλυμμα της δραστηριότητας τους, οι δράστες χρησιμοποιούν σε ευρεία κλίμακα ένα «φίλτρο» από νομοθετικά ή εθιμικά κατοχυρωμένα επαγγελματικά απόρρητα (δικηγορικό, τραπεζικό, χρηματιστηριακό, κ.ο.κ.), σε συνδυασμό με την τοποθέτηση υπεράκτιων εταιριών-σφραγίδα ως δικαιούχων των τραπεζικών λογαριασμών. Μέρος της φάσεως αυτής θεωρείται και η τυχόν επαναπώληση αντικειμένων ή εταιρικών μεριδίων²⁵.

γ) Η ολοκλήρωση

«Εάν η διαδικασία τοποθέτησης έχει επιτύχει, οι χειρισμοί ολοκλήρωσης επανατοποθετούν τα νομιμοποιούμενα έσοδα στην οικονομία, με τρόπο ώστε να επανέλθουν στα οικονομικά συστήματα, εμφανιζόμενα ως κανονικά επιχειρηματικά κεφάλαια».

Η διαδικασία της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ολοκληρώνεται, μόνο αφού τα περιουσιακά στοιχεία αποκτώντας νομιμοφάνεια, είτε επαναμεταβιβάζονται στη σφαίρα επιρροής του «οργανωτή», είτε διοχετεύονται σε μέσο-μακροπρόθεσμες επενδύσεις.

Είναι προφανές, ότι αυτή και μόνο η «απλή απόκρυψη» των παρανόμων εσόδων θα εξυπηρετούσε κατ' αρχήν τον στόχο της προφύλαξης τους από τις διωκτικές αρχές. Τόσο όμως ο κίνδυνος της φυσικής τους απώλειας, όσο και η επιτακτική ανάγκη της επένδυσης των εσόδων αυτών, οδηγεί τους δράστες στη διοχέτευση και στην ενσωμάτωση τους στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό και οικονομικό σύστημα. Δεδομένου όμως, ότι για την εξασφάλιση των περιουσιακών αυτών στοιχείων, δεν αρκεί η απλή «κεκαλυμμένη τοποθέτηση» τους σε κάποιο τραπεζικό λογαριασμό, ο τελικός στόχος της «απόκρυψης» της εγκληματικής προέλευσης των χρημάτων τους και της νομιμοποίησης τους εξυπηρετείται μόνο με την συνεχή διοχέτευση τους στις χρηματοοικονομικές αγορές.

²⁵ Κάτσιου Στ.,ο.π., σελ.85-86

Η διαπίστωση αυτή μπορεί να βοηθήσει και στην οριοθέτηση της φοροδιαφυγής από τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, παρά το γεγονός ότι μεταξύ των στόχων που επιδιώκει ο δράστης, μετά την επίτευξη της νομιμοποίησης των εσόδων του από εγκληματικές δραστηριότητες, είναι -όπως άλλωστε και οι νόμιμοι επιχειρηματίες- η αποφυγή της απόδοσης των αναλογούντων φόρων, στόχος που εφόσον -ακόμη και μερικά επιτευχθεί- υποσκάπτει τις εθνικές οικονομίες και του προσδίδει ένα επιπλέον (αθέμιτο) πλεονέκτημα σε σχέση με τους λοιπούς νομοταγείς φορολογούμενους ανταγωνιστές στην αγορά. Σε κάθε πάντως περίπτωση, η φοροδιαφυγή προσφέρει μία διέξοδο για τις διωκτικές αρχές, όταν είναι δεν είναι σε θέση να στοιχειοθετήσουν την διάπραξη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες²⁶.

V. ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Με βάση τις εκτιμήσεις των τελωνειακών υπηρεσιών των Η.Π.Α., μπορεί να δοθεί μία συνοπτική απεικόνιση των κυριότερων τεχνικών που χρησιμοποιούνται σε διεθνές επίπεδο, στη προσπάθεια νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και στα τρία στάδια της διαδικασίας (placement, layering, integration)²⁷:

Τοποθέτηση (Placement)

- Μέθοδος του μυρμηγκιού (Smurfing)
- Συνέργια από το εσωτερικό κάποιου χρηματοπιστωτικού οργανισμού (υπαλλήλου ή στελέχους οι οποίοι κάνουν αποδεκτές καταθέσεις μεγάλων χρηματικών ποσών χωρίς να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους όπως αυτές προκύπτουν από το νομοθετικό πλαίσιο π.χ. άρνηση διεκπεραίωσης συναλλαγής, μη υποβολή αναφορών κ.ο.κ.).
- Εσφαλμένη παρουσίαση της πραγματικής προέλευσης, των δικαιούχων και χρησιμοποίηση για τον σκοπό αυτό εταιριών-βιτρίνα, διατραπεζικές

²⁶ Κάτσιου Στ.,ο.π., σελ.86-87

²⁷ Εκτενέστερα βλ. Κάτσιου Στ.,ο.π., σελ.88 επ.

συναλλαγές και εξαιρέσεις από την υποχρέωση αναφοράς και εξακρίβωσης ταυτότητας.

- Απόκτηση υλικών αντικειμένων (αυτοκίνητα, πλοία, αεροπλάνα, ακίνητα, πολύτιμα μέταλλα) ή χρηματοοικονομικών εργαλείων (μετοχές, ταξιδιωτικές επιταγές, τραπεζικές επιταγές, μετοχές)
- Διασυννοριακή λαθραία φυσική μεταφορά χρημάτων μέσω πλοίων, αεροπλάνων, απεσταλμένων συσκευασμένα ως εμπορεύματα.

Συσώρευση (Layering)

- Ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων
- Μετατροπή σε άλλες μορφές χρηματοοικονομικών εργαλείων
- Πώληση ή εξαγωγή περιουσιακών στοιχείων
- Παραποίηση εξαγωγικών/εισαγωγικών εγγράφων

Ολοκλήρωση (Integration)

- Εταιρίες βιτρίνα
- Συνέργια αλλοδαπής τράπεζας
- Απόκτηση περιουσιακών στοιχείων

Στη συνέχεια θα αναλύσουμε εκτενώς κάποιες από τις βασικότερες τεχνικές του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Ειδικότερα:

α) Η μέθοδος του μυρμηγκιού (Smurfing)

Η «μέθοδος του μυρμηγκιού» πρόκειται για μία ευρέως διαδεδομένη πρακτική, με την οποία διοχετεύεται «το βρώμικο χρήμα» στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα κατακερματίζοντας τον όγκο των χρημάτων σε πολλές συναλλαγές κάτω από το όριο αναφοράς (δήλωσης) ή αναγνώρισης. Στη μέθοδο αυτή, οι «απεσταλμένοι» -οι οποίοι είναι κατά κανόνα πρόσωπα τα οποία δεν κινούν υποψίες ή τη προσοχή στο τραπεζικό περιβάλλον- είτε προβαίνουν απευθείας σε καταθέσεις σε τραπεζικούς λογαριασμούς, είτε μετατρέπουν τα ποσά σε ταχυδρομικές και τραπεζικές επιταγές, τις οποίες στη συνέχεια προωθούν σε μεσάζοντες, οι οποίοι με τη σειρά τους τις

επαναπροωθούν σε άλλες τράπεζες (εσωτερικού ή εξωτερικού) όπου κατατίθενται στους λογαριασμούς των «δικαιούχων»²⁸.

β) Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Σύμφωνα με την έννομη τάξη της συντριπτικής πλειοψηφίας των δυτικών χωρών, τα νόμιμα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δεν δέχονται καταθέσεις χρημάτων ή άλλων περιουσιακών στοιχείων, χωρίς να γίνεται προηγουμένως αναγνώριση του πελάτη ή του δικαιούχου. Αυτό αποτελεί σαφώς ένα σοβαρό εμπόδιο για τους δράστες της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, οι οποίοι μπορούν πλέον να επιτύχουν τη διατήρηση ανωνυμίας κατά την αρχική κατάθεση των εσόδων αυτών, είτε ελέγχοντας το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, είτε δωροδοκώντας υπαλλήλους, είτε εκμεταλλευόμενοι τυχόν κενά ή ατέλειες του νομοθετικού πλαισίου ή τελικά καταφεύγοντας σε χώρες που δεν έχουν θεσπίσει σχετικές υποχρεώσεις.

Πολλές φορές οι δράστες χρησιμοποιούν τοπικής εμβέλειας τράπεζες για να μετατρέψουν τα εγκληματικά έσοδα σε ταξιδιωτικές επιταγές, κρατικά ομόλογα, εγγυητικές επιστολές κ.ο.κ., τις οποίες στη συνέχεια επαναμετατρέπουν σε χρήματα μέσω των υποκαταστημάτων μεγάλων τραπεζών, στους λεγόμενους «φορολογικούς παραδείσους». Τα κεφάλαια, τα οποία «τοποθετούνται» μετατρεπόμενα στη συνέχεια σε λογιστικό χρήμα, μεταφέρονται σε ελάχιστο χρονικό διάστημα σε λογαριασμούς διαφόρων τραπεζικών ιδρυμάτων του εσωτερικού και του εξωτερικού ή και σε λογαριασμούς «τραπεζών-βιτρίνα» μέσω των ηλεκτρονικών διατραπεζικών συστημάτων μεταφοράς κεφαλαίων, εκμεταλλευόμενοι τα διαφορετικά νομοθετικά καθεστώτα και τις ελλείψεις στα ζητήματα αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής²⁹.

γ) Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος μέσω του κυβερνοχώρου

²⁸ Κάτσιου Στ.,ο.π., σελ.89-90

²⁹ Κάτσιου Στ.,ο.π., σελ.101-102

Πρόκειται ξεκάθαρα για τεχνική που αξιοποιεί τις νέες τεχνολογίες. Περισσότερο, βέβαια, γίνεται χρήση του διαδικτύου, οι συναλλαγές μέσω του οποίου γίνονται ολοένα και πιο απλές, χωρίς να υπάρχει ο έλεγχος και η διασφάλιση που θα έπρεπε να υπάρχει. Έτσι οι νέες τεχνολογίες πληρωμής επιτρέπουν στους χρήστες τη μεταφορά κεφαλαίων ηλεκτρονικά. Οι κυριότερες μορφές συναλλαγής στο διαδίκτυο είναι οι εξής³⁰:

→ Συστήματα πληρωμής μέσω διαδικτύου: οι τράπεζες εφοδιάζουν τους πελάτες τους με ηλεκτρονικό χρήμα το οποίο χρησιμοποιείται για συναλλαγές είτε ανάμεσα σε επιχειρήσεις, είτε ανάμεσα σε επιχειρήσεις και πελάτες τους.

→ Αποθηκευτικές κάρτες αξιών. Είναι πλαστικές κάρτες στις οποίες έχει ενσωματωθεί μικροσίπ. Αποθηκεύει έτσι στη μνήμη της χρήματα. Τέτοιες κάρτες κυκλοφορούν στο εμπόριο σήμερα (προπληρωμένες κάρτες για αγορές κυρίως στο διαδίκτυο). Άλλη δυνατότητα είναι η μεταφορά χρημάτων από τον τραπεζικό μας λογαριασμό απευθείας στην κάρτα.

→ Τραπεζικές συναλλαγές στο διαδίκτυο. Πρόκειται για τη δυνατότητα που παρέχουν οι τράπεζες στους πελάτες τους να πραγματοποιούν συνήθεις συναλλαγές τους μέσω Ηλεκτρονικού Υπολογιστή. Μπορούν να πληρώνουν, τοιουτοτρόπως, λογαριασμούς, να μεταφέρουν κεφάλαια από μια τράπεζα σε μία άλλη κ.α.

Επιπλέον, μια σειρά από παράγοντες καθιστά την αντιμετώπιση αυτού του είδους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες εξαιρετικά δύσκολη. Κι αυτό διότι πλέον η πρόσβαση στο διαδίκτυο είναι ευρύτατα διαδεδομένη και θα έλεγα, ότι σχεδόν κάθε σπίτι έχει τουλάχιστον έναν υπολογιστή, πιθανότατα και με πρόσβαση στο διαδίκτυο. Ακόμη, και οι κάθε είδους συναλλαγές μέσω διαδικτύου εξαπλώνονται σταδιακά, κυρίως λόγω της ευκολίας, του χαμηλού κόστους και της μεγάλης ταχύτητας. Ένας παράγοντας που δυσκολεύει την εξιχνίαση είναι, ότι δεν υπάρχει προσωπική επαφή ανάμεσα στον πελάτη και στον υπάλληλο χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Επέρχεται αποπροσωποποίηση της συναλλαγής και οι ύποπτες συναλλαγές καθίστανται έτι δυσκολότερες στον εντοπισμό. Μην ξεχνάμε ακόμη, ότι η ταυτότητα του προσώπου που χρησιμοποιεί έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή βρίσκεται δύσκολα και μόνο με παρέμβαση ειδικών τεχνικών.

³⁰ Filipkowski Wojciech, ο.π., σελ.887

Ένα ακόμη ζήτημα είναι η δικαιοδοσία για εγκλήματα που διαπράχθηκαν μέσω διαδικτύου και κυρίως όταν στη διάπραξη αυτών εμπλέκονται πολλές χώρες. Είναι δύσκολο να εντοπιστεί ο τόπος τέλεσης του εγκλήματος και αυτομάτως καθίσταται δύσκολη και η αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω διαδικτύου.

δ) Εκμετάλλευση φορολογικών παραδείσων(fiscal or tax paradises)

Τα υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα, γνωστά και ως «φορολογικοί παράδεισοι», χαρακτηρίζονται από την παροχή ενός άκρως φιλελεύθερου περιβάλλοντος για τον τραπεζικό και επιχειρηματικό τομέα, τόσο σχετικά με την φορολόγηση των δραστηριοτήτων και των συναλλαγών, όσο και σχετικά με το κανονιστικό πλαίσιο. Φυσική συνέπεια είναι η προσέλκυση πελατείας που έχει σχέση με φοροαποφυγή, φοροδιαφυγή και νομιμοποίηση εσόδων από κάθε είδους εγκληματικές δραστηριότητες.

Τα υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα αποτελούν σημαντικούς κόμβους στην γεωγραφία των παγκόσμιων ροών κεφαλαίου. Ο πόλεμος για την προσέλκυση κεφαλαίων, έχει ανεβάσει τον αριθμό των κέντρων αυτών σε περισσότερα από εβδομήντα, στην Ευρώπη, την Καραϊβική και την Νοτιανατολική Ασία. Τα βασικά πλεονεκτήματά τους είναι η εγγυημένη ανωνυμία/απόρρητο (αριθμητικοί λογαριασμοί, κ.λ.π.), δυνατότητα ίδρυσης εταιριών-σφραγίδα και τραπεζών με ελάχιστες διατυπώσεις και μικρό κεφάλαιο, λειτουργία ασφαλιστικών, στεγαστικών ταμειωτηρίων και επενδυτικών εταιριών, έντονη παρουσία ελεύθερων επαγγελματιών (δικηγόρων, συμβούλων επιχειρήσεων, λογιστών), υψηλή απόδοση κεφαλαίων λόγω της ελάχιστης φορολόγησης, έλλειψη διακρατικών συμβάσεων περί δικαστικής συνδρομής, έκδοσης προσώπων και φορολογικών ελέγχων και καλλιέργεια θετικού επενδυτικού κλίματος με εξασφάλιση υψηλής ποιότητας συγκοινωνιακής και τηλεπικοινωνιακής υποδομής³¹.

Στην πρώτη φάση της τοποθέτησης ο ρόλος των εταιριών off shore είναι περιορισμένος. Μια αρκετά έξυπνη τεχνική είναι αυτή όπου κάποιος είναι

³¹ Κάτσιου Στ.,ο.π., σελ.104-105

ιδιοκτήτης απευθείας ή μέσω αντιπροσώπου μιας εταιρείας «βιτρίνας»³², με απόλυτα νόμιμο αντικείμενο (π.χ. εστιατόριο, κατάστημα ρούχων) και καταθέτει στον λογαριασμό τα νόμιμα κέρδη μαζί με το παράνομο χρήμα. Στη δεύτερη φάση, αυτή του στοιβάγματος, όπου σημασία έχει η μεγάλη κινητικότητα του χρήματος για να χαθεί ο σύνδεσμος του με την πηγή και τις ρίζες του, μπορεί να συμβεί το εξής: εκεί που τα κεφάλαια έχουν κατατεθεί σε μικρά ποσά σε τραπεζικούς λογαριασμούς, που μεμονωμένα δεν κινούν ανησυχία λόγω χαμηλού ποσού, αλλά συνολικά εμπίπτουν στο γράμμα του νόμου, βρίσκει τη θέση της η υπεράκτια εταιρεία, οι μετοχές της οποίας αγοράζονται με τα χρήματα αυτά και η οποία με τη σειρά της αναλώνεται σε επενδύσεις στο έδαφος που θέλει να εισάγει το ανακυκλωμένο χρήμα. Στη συνέχεια πωλεί και πάλι σε άλλο αγοραστή, αγοράζει εκ νέου και έτσι η οσμή του χρήματος χάνεται. Αφής στιγμής τα χρήματα προσγειωθούν σε έναν φορολογικό παράδεισο, τοποθετούνται στο λογαριασμό κάποιας εταιρείας-βιτρίνας ή εταιρείας-φάντασμα. Η εταιρεία-φάντασμα επιτελεί τον αποκλειστικό σκοπό της απορρόφησης των κεφαλαίων και του αποσυσχετισμού κεφαλαίων και προέλευσής τους. Στην τελευταία φάση, όπου το βρώμικο χρήμα μεταλλάσσεται σε καθαρό και επιχρίεται με σκόνη της νομιμοποίησης, οι υπεράκτιες εταιρείες χρησιμεύουν για να προσδώσουν στο βρώμικο χρήμα την ταυτότητα προϊόντος ή κέρδους από μια καθ' όλα νόμιμη συναλλαγή, π.χ. πώληση ακινήτου ιδιοκτησίας της off shore³³.

VI. ΤΟ ΞΕΠΛΥΜΑ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η χώρα μας, μετά την Έκθεση Αξιολόγησης τον Ιούνιο του 2007 από τη Διεθνή Χρηματοοικονομική Ομάδα Δράσης (FATF), τέθηκε υπό αυξημένη επιτήρηση. Ήταν η μοναδική χώρα, από τα Κράτη-Μέλη της FATF, που δεν

³² Ως «εταιρία-βιτρίνα» (front company) χαρακτηρίζουμε κάθε νομική οντότητα, που είναι νόμιμα καταχωρημένη και συμμετέχει, ή προσποιείται ότι συμμετέχει στο νόμιμο εμπόριο. Αντίθετα οι «εταιρίες-φάντασμα» (ghost companies) υφίστανται μόνο κατ' όνομα (φανταστικές), χωρίς ποτέ να υπάρξει οποιασδήποτε μορφής σύσταση, καταχώρησης ή δημοσίευσης της εταιρικής τους μορφής. Εμφανίζονται συνήθως σε φορτωτικά έγγραφα και εντολές μεταφοράς κεφαλαίων ως εντολές ή αποστολές εμπορευμάτων, με σκοπό να αποκρυφτεί ο τελικός παραλήπτης των παρανόμων κεφαλαίων

³³ Ζέρβα Χαρά, Εξωχώριες εταιρείες και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ΠοινΔικ 2001, σελ. 1052

είχε συμμορφωθεί με τα διεθνή πρότυπα για τη σύσταση και λειτουργία της Μονάδας Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (FIU). Ειδικότερα, η τρίτη αμοιβαία αξιολόγηση της FAFT που δημοσιεύτηκε την 29^η Ιουνίου 2007 ανέφερε ότι «το νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα για την καταπολέμηση του ξεπλύματος του χρήματος και της χρηματοδότησης τρομοκρατών είναι γενικώς ανεπαρκές, κατά τα πρότυπα της FAFT, καθότι υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες και για την αποτελεσματικότητα των εν ισχύει συστημάτων». Και συμπλήρωνε, «τα στοιχεία που υπάρχουν και γενικά οι διαθέσιμες πληροφορίες δεν επαρκούν για θετικά συμπεράσματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών για την έρευνα, την ανάκριση και τη πάταξη του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Ο εποπτικός μηχανισμός είναι ανεπαρκής στο τραπεζικό χώρο και ακόμη πιο αδύναμος στο χρηματιστηριακό τομέα».

Στη χώρα μας, το ξέπλυμα χρήματος ανερχόταν το 2008, σύμφωνα με στοιχεία της FATF στο διόλου ευκαταφρόνητο ποσό των 5 δις ευρώ ή σε 2% του ΑΕΠ, χωρίς μάλιστα στο ποσό αυτό να περιλαμβάνεται η φοροδιαφυγή. Δυστυχώς, οι επιδόσεις της χώρας μας στα θέματα διαφάνειας ήταν κατά τα προηγούμενα χρόνια τουλάχιστον απογοητευτικές. Το διάστημα 2006-2008 παρουσίασαν μάλιστα σαφή επιδείνωση. Η βαθμολογία για τον έλεγχο της διαφθοράς στην Ελλάδα βρισκόταν στις 60,9 μονάδες το 2008, όταν στον ΟΟΣΑ ανερχόταν σε 90,2 μονάδες. Ας σημειωθεί ότι η μέση βαθμολογία των ανεπτυγμένων χωρών, στις οποίες περιλαμβάνεται η Ελλάδα, ως μέλος του ΟΟΣΑ και της Ευρωζώνης, κυμαίνεται άνω των 81 μονάδων³⁴.

Τον Φεβρουάριο του 2010 δημοσιεύθηκε η 7^η αναφορά της FAFT που παρακολουθεί την πρόοδο της χώρας μας στα ζητήματα της καταπολέμησης της απάτης στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και κυρίως στα θέματα αποκάλυψης ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Η αναφορά αυτή εστιάζεται στις προσπάθειες βελτίωσης που έγιναν από το 2007 έως το τέλος του 2009. Στην τελευταία αυτή αξιολόγηση υπάρχει μια αισιόδοξη νότα. Η έκθεση σημειώνει

³⁴ Κουσελά Δ., Υφυπουργού Οικονομικών, Εισήγηση στο 2ο Συνέδριο του Ελληνοαμερικανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου «Ξέπλυμα Μαύρου Χρήματος», Αθήνα 18-10-2010, Δημοσιευμένη εισήγηση στην διεύθυνση www.amcham.gr

ότι η χώρα μας παρουσιάζει μια αξιοσημείωτη πρόοδο κυρίως μετά την ψήφιση και την υιοθέτηση του νόμου 3691/2008 ενάντια στο ξέπλυμα του χρήματος, αλλά και την εγκατάσταση ειδικών αρχών ελέγχου.

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα στην Ελλάδα για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αποτελεί πρωτίστως το ζήτημα της διαφθοράς αλλά και αυτό της φοροδιαφυγής, η οποία τα τελευταία χρόνια έχει αποκτήσει τεράστιες διαστάσεις. Ειδικά τα στοιχεία της τελευταίας «εθνικής έρευνας για την διαφθορά στην Ελλάδα» που αφορούν το 2009, δείχνουν ότι οι τράπεζες είναι ψηλά στην κατάταξη των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα σε θέματα διαφθοράς. Περίπου το 11% των πράξεων διαφθοράς στον ιδιωτικό τομέα αφορούν τραπεζικές εργασίες (δάνεια, προμήθειες, εκτιμήσεις κλπ.). Σήμερα, οι τεχνικές και οι μέθοδοι των δραστών έχουν εξελιχθεί και συνεχώς μεταλλάσσονται. Από τους ελέγχους που έχουν διενεργηθεί σε ιδιωτικές κλινικές, σε Δημόσια Νοσοκομεία και γενικά σε επιχειρήσεις που σχετίζονται με την υγεία έχουν αποκαλυφθεί οι εξής ιδιαίτερες περιπτώσεις φοροδιαφυγής και απάτης³⁵:

Έκδοση πλαστών παραπεμπτικών από υπευθύνους διαγνωστικών κέντρων για δήθεν εξετάσεις ασθενών ασφαλισμένων Δημοσίου οι οποίες ουδέποτε πραγματοποιήθηκαν και εν συνεχεία είσπραξη της αξίας αυτών βάσει εικονικών Αποδείξεων Παροχής Υπηρεσιών και Τιμολογίων, που έχουν εκδοθεί επ' ονόματι συνεργαζόμενων με το διαγνωστικό κέντρο ιατρών και έχουν προσκομισθεί στον Οργανισμού Περίθαλψης Ασθενών Δημοσίου. Η αξία των εικονικών κατά τα ανωτέρω φορολογικών στοιχείων υπολογίζεται σε συνολικό ποσό 4.000.000 ευρώ.

Πρώθηση ιατρικών προϊόντων εταιρείας του εξωτερικού μέσω εταιρείας που έχει έδρα στην Ελλάδα και με τη συνεργασία ιατρών, σε Δημόσια και Ιδιωτικά Νοσοκομεία και σε Ιδιωτικές Κλινικές με υπερτιμολογημένη την αξία αυτών και με αντίστοιχη βλάβη του Ελληνικού

³⁵ Καπελέρη Ι., Ειδικός Γραμματέας ΣΔΟΕ, Εισήγηση στο 2ο Συνέδριο του Ελληνοαμερικανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου «Ξέπλυμα Μαύρου Χρήματος», Αθήνα 18-10-2010, Δημοσιευμένη εισήγηση στην διεύθυνση www.amcham.gr

Δημοσίου. Η βλάβη που υπέστη το Ελληνικό Δημόσιο συνεπεία της υπερτιμολόγησης ανέρχεται στο ποσό των 37.000.000 ευρώ.

Υπερτιμολόγηση μέσω τριγωνικής συναλλαγής ιατρικών προϊόντων (βηματοδοτών) που πωλούνται από συγκεκριμένη εταιρεία σε Δημόσια Νοσοκομεία. Η βλάβη που υπέστη το Ελληνικό Δημόσιο συνεπεία της υπερτιμολόγησης ανέρχεται στο ποσό των 25.000.000 ευρώ.

Άλλες περιπτώσεις ξεπλύματος μαύρου χρήματος και μάλιστα νομιμοποιημένες, είναι η αγορά μετοχών στο Χρηματιστήριο Αθηνών και η αγορά ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, διότι σύμφωνα με το νόμο δεν ελέγχεται η πηγή προελεύσεως του χρήματος. Ύποπτες περιπτώσεις είναι το πολιτικό χρήμα, το χρήμα που διακινείται για την αγορά αθλητών ποδοσφαίρου, μπάσκετ και άλλων αθλητικών δραστηριοτήτων που συνήθως, διακινείται μέσω off shore εταιρειών. Περαιτέρω, συνηθισμένη τακτική για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος παραμένει η αγορά κερδισμένων δελτίων τυχερών παιχνιδιών του ΟΠΑΠ ή άλλων ιδιωτικών εταιρειών. Τα δίκτυα που θέλουν να νομιμοποιήσουν τα έσοδα τους από παράνομες ή εγκληματικές πράξεις, προσεγγίζουν τους νικητές των τυχερών παιχνιδιών κι αγοράζουν τα δελτία τους, προσφέροντας τους έξτρα αμοιβή. Στη συνέχεια εμφανίζονται ως κερδισμένοι κι αποκτούν την πολυπόθητη απόδειξη είσπραξης με την οποία μπορούν να δικαιολογήσουν τα παράνομα χρήματα τους³⁶.

Περαιτέρω, σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση του έτους 2009 της Επιτροπής καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας εισηχθηκαν προς έρευνα κατά το έτος 2009, 2.304 αρχικές αναφορές ύποπτων συναλλαγών καθώς και 705 συμπληρωματικές, δηλαδή εισηχθηκαν συνολικά 3.009 αναφορές³⁷.

Η προέλευση των αναφορών αυτών καταμερίζεται ως εξής:

³⁶ Ρακιντζή Λ., Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, Αρεοπαγίτης ε.τ., Εισήγηση στο 2ο Συνέδριο του Ελληνοαμερικανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου «Ξέπλυμα Μαύρου Χρήματος», Αθήνα 18-10-2010, Δημοσιευμένη εισήγηση στην διεύθυνση www.amcham.gr

³⁷ Εκτενέστερα βλ. Ετήσια Έκθεση Επιτροπής 2009 στο www.hellenic-fiu.gr

Υπόχρεα Πρόσωπα	Ελλάδα
Τράπεζες	1079
Δημόσιες Υπηρεσίες και Οργανισμοί	361
Εταιρίες μεταφοράς κεφαλαίων	545
Ιδιώτες - Ιδιωτικές εταιρίας	26
Ξένοι Φορείς - F.I.U.	157
Υπόλοιπες κατηγορίες	16
Χρηματοπιστωτικές Εταιρίες	120
Σύνολο	2304

Όλες οι ανωτέρω αναφορές χρεώθηκαν στους οικονομικούς αναλυτές για επεξεργασία και σε κάθε μία από αυτές ορίστηκε ως εποπτεύον ένα από τα μέλη της Επιτροπής. Κατά το έτος 2009 πραγματοποιήθηκαν 48 συνεδριάσεις της Επιτροπής κατά τις οποίες εξετάστηκαν συνολικά 2.049 υποθέσεις ύποπτων συναλλαγών.

Όπως προκύπτει και από το ανωτέρω σχεδιάγραμμα, η Ολομέλεια αποφάσισε να θέσει στο αρχείο το 76,8% των υποθέσεων (1.573 υποθέσεις), να προωθήσει στις Εισαγγελικές Αρχές το 8,1% (166 υποθέσεις), ενώ τέλος ζήτησε την περαιτέρω έρευνα για το 15,1% των υποθέσεων (310 υποθέσεις) ενώ για 42 υποθέσεις προέκυψαν 118 διαταγές για δήμευση χρημάτων και περιουσιακών στοιχείων, αξίας περίπου 15 εκατ. ευρώ.

Επίσης, κατά το προηγούμενο έτος 2009 παρουσιάστηκαν στην Ελλάδα οι κάτωθι περιπτώσεις/μορφές τεχνικών ξεπλύματος βρώμικου χρήματος: διαδοχικές αγοραπωλησίες ακίνητης περιουσίας σε ασυνήθιστα υψηλό κόστος, τμηματικές καταθέσεις σε τραπεζικό λογαριασμό φυσικού προσώπου από τρίτα πρόσωπα με τα οποία δεν προκύπτει σχέση, αγορά υπερπολυτελών αυτοκινήτων, αγορά κερδισμένων λαχείων τυχερών παιχνιδιών του ΟΠΑΠ, αγορά ιστιοφόρων και θαλαμηγών, η οποία δικαιολόγησε τεράστια ποσά μέσω εικονικών ενοικιάσεων για κρουαζιέρες³⁸.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω στοιχεία και αξιολογώντας τις ανωτέρω στατιστικές μελέτες, προκύπτει αναμφίβολα το συμπέρασμα πως το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αποτελεί ένα μείζον ζήτημα για την γενικότερη οικονομία της χώρας μας. Ωστόσο, το ξέπλυμα μαύρου χρήματος γίνεται εντονότερο σε χώρες που υπάρχει μικρότερος κίνδυνος ανίχνευσης λόγω της ανυπαρξίας αποτελεσματικών μηχανισμών καταπολέμησης του φαινομένου και το αντίστοιχο νομοθετικό οπλοστάσιο. Συνεπώς, η εφαρμογή του νέου νόμου απαρέγκλιτα, η έγκαιρη εκδίκαση των δικαστικών υποθέσεων που αφορούν παραπτώματα του νόμου αυτού, η συνεπής επιβολή κυρώσεων - ποινών στους ενόχους και η συνεργασία των αρμόδιων ελεγκτικών φορέων³⁹ αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για να μπορέσει η χώρα μας να ανταποκριθεί στις διαρκώς μεταλλασσόμενες μεθόδους του οργανωμένου (και μη οργανωμένου) εγκλήματος και της χρηματοδότησής του μέσω της νομιμοποίησης εσόδων από τις παράνομες δραστηριότητες.

³⁸ Εκτενέστερα βλ. Ετήσια Έκθεση Επιτροπής 2009 στο www.hellenic-fiu.gr

³⁹ Οι φορείς που αποτελούν τα κύρια όργανα μηχανισμού αντιμετώπισης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος στην Ελλάδα αναφέρονται στα άρθρα 6 έως 11 του ν.3691/2008, βλ. Παράρτημα Νομοθετημάτων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Όπως ήδη αναφέραμε ανωτέρω, με τον όρο νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή «ξεπλύμα βρώμικου χρήματος» περιγράφεται η «διαδικασία μέσω της οποίας αποκρύπτεται η ύπαρξη, η παράνομη πηγή ή η παράνομη χρήση εσόδων, τα οποία στη συνέχεια μεταμφιέζονται με κάποιον τρόπο ώστε η προέλευσή τους να εμφανίζεται νόμιμη». Αναγκαία καθίσταται στο σημείο αυτό η παρουσίαση του Διεθνούς και ιδιαίτερα του Ευρωπαϊκού περιβάλλοντος, σε σχέση με την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού και τούτο για δυο λόγους, αφενός διότι μέσα από αυτή προκύπτει με ενάργεια η σημασία που δόθηκε στην παραπάνω «διαδικασία» τις τελευταίες δεκαετίες και τελικά προσδιορίζεται το απαξιολογικό της στίγμα, αφετέρου διότι έτσι μπορούν να εντοπιστούν καλύτερα τα στοιχεία εκείνα τα οποία επηρεάζουν, άμεσα ή έμμεσα, τη διάπλαση των ουσιαστικών και δικονομικών κανόνων του εθνικού μας δικαίου. Αυτό επιδιώκεται μέσα από μια σύντομη αναδρομή και παρουσίαση στις γραμμές που ακολουθούν αμέσως παρακάτω.

I. ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

α) Η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1988 (Σύμβαση της Βιέννης)

Η Σύμβαση της Βιέννης για τη διακίνηση των ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών⁴⁰ υιοθετήθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 1988 στο πλαίσιο της οποίας προβλέπεται και η υποχρέωση λήψης όλων των αναγκαίων διοικητικών μέτρων για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος, τη διεθνή συνεργασία, την άρση του τραπεζικού απορρήτου καθώς και την υποχρέωση ποινικοποίησης πράξεων που στοχεύουν στη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων από το εμπόριο ναρκωτικών και ισχύει ήδη αφού επικυρώθηκε από την πλειοψηφία των κρατών της διεθνούς κοινωνίας. Από

⁴⁰ Βλ. κείμενο Σύμβασης σε : http://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf

την Ελλάδα η επικύρωση έγινε με το ν. 1990/1991 (ΦΕΚ Α', 193/16.12.91), έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 28 του Συντάγματος, αποτελεί σήμερα τμήμα του εθνικού μας δικαίου με υπερέχουσα νομοθετική ισχύ⁴¹. Τα κράτη που έχουν υπογράψει και επικυρώσει με νόμο τη Σύμβαση της Βιέννης υποχρεούνται:

- 1) Να ποινικοποιήσουν την πρακτική του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και να εξασφαλίσουν ότι, όχι μόνο οι κύριοι ή πρωτεύοντες κατηγορούμενοι, αλλά και εκείνοι που βοηθούν εν γνώσει τους στη διάπραξη αυτού του ποινικού αδικήματος, περιλαμβάνονται στον ορισμό του.
- 2) Να θεσπίσουν κανόνες για την έκδοση σε άλλα κράτη των κατηγορουμένων για ξέπλυμα.
- 3) Να θεσπίσουν διατάξεις και μηχανισμούς για την ιχνηλάτηση, το πάγωμα των λογαριασμών και τη δήμευση των περιουσιακών στοιχείων από τα ναρκωτικά.
- 4) Να επιτρέψουν στις αρμόδιες δικαστικές αρχές να διατάσσουν ή να προβαίνουν στην κατάσχεση βιβλίων και στοιχείων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.
- 5) Να θεσπίσουν διατάξεις που να επιτρέπουν τα δικαστήρια σε μια χώρα να εκδικάζουν υποθέσεις ξεπλύματος με διεθνείς διαστάσεις.
- 6) Να επιτρέπουν την ελεγχόμενη παράδοση ναρκωτικών για το σκοπό επιτεύξεως καλύτερων αποτελεσμάτων των αρμόδιων διοικητικών αρχών.
- 7) Να συνεργάζονται στενά, το ένα κράτος με τα άλλα σε θέματα ποινικού δικαίου, είτε σε διμερή είτε σε πολυμερή βάση⁴².

Στο άρθρο 1 του συγκεκριμένου διεθνούς κειμένου μεταξύ άλλων δίνεται ορισμός των εννοιών «δήμευση», «έσοδα» και «περιουσία» για την εφαρμογή της Σύμβασης αυτής. Έτσι κατ άρθρο 1 περ. στ «δήμευση», η οποία περιλαμβάνει και την απαλλοτρίωση, όπου μπορεί να επιβληθεί,

⁴¹ Κύριος σκοπός της Συμβάσεως της Βιέννης είναι η ουσιαστική προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων δικαστικών και διωκτικών αρχών σε παγκόσμιο επίπεδο, δηλαδή ανάμεσα στα μικρά και μεγάλα κράτη-μέλη του ΟΗΕ, με βάση τους κανόνες του διεθνούς δικαίου περί σεβασμού της κυριαρχικής ισότητας και της εδαφικής ακεραιότητας τους.

⁴² Δημήτρηνα Γ., Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος – Ζητήματα εφαρμογής του ν.2331/1995, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2002, σελ.26 επ. και Τραγάκη Γ. ο.π., σελ.208: Ζητήματα εφαρμογής του ν.2331/1995

σημαίνει τη διαρκή στέρηση περιουσίας με διαταγή δικαστηρίου ή άλλης αρμόδιας αρχής, κατ άρθρο 1 περ. ιστ «έσοδα» σημαίνει κάθε περιουσία που προέρχεται ή αποκτάται, αμέσως ή εμμέσως από τη διάπραξη εγκλήματος που θεσπίζεται σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1, ενώ κατ άρθρο 1 περ. ιζ «περιουσία» σημαίνει περιουσιακά στοιχεία κάθε είδους, ενσώματα ή ασώματα, κινητά ή ακίνητα, απτά ή μη απτά και νομικά έγγραφα ή στοιχεία που αποδεικνύουν τίτλο ιδιοκτησίας ή συμφέρον προς απόκτηση τέτοιων στοιχείων.

Η νομική έννοια του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος διαμορφώθηκε για πρώτη φορά σε διεθνές επίπεδο στη Σύμβαση αυτή. Ειδικότερα στο άρθρο 3 προβλέπεται ως αξιόποινη πράξη : «η μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από οποιοδήποτε έγκλημα ή εγκλήματα από αυτά που θεσπίζονται στο νόμο αυτό ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιο έγκλημα, με σκοπό την απόκρυψη ή συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης της περιουσίας ή την υποβοήθηση οποιουδήποτε προσώπου που είναι αναμειγμένο στη διάπραξη ενός τέτοιου εγκλήματος να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του». Και «η απόκρυψη ή συγκάλυψη της πραγματικής φύσης, πηγής, του τόπου όπου βρίσκεται, της διάθεσης, της διακίνησης δικαιωμάτων επί περιουσίας ή κυριότητας περιουσίας, εν γνώσει ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από έγκλημα που θεσπίζεται σύμφωνα με το νόμο αυτό ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιο έγκλημα». Οι νομοτυπικές μορφές του ξεπλύματος έχουν διατηρηθεί σχεδόν όμοιες από όλα τα επόμενα διεθνή κείμενα του ΟΗΕ, του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

β) Οι 40 Συστάσεις της FATF

Τον Ιούλιο του 1989 δημιουργήθηκε στο Παρίσι με απόφαση των επτά ισχυρότερων οικονομικά κρατών (G-7) - όπου σήμερα πλέον G-8 αποτελούμενη από ένα ακόμη κράτος-μέλος τη Ρωσία - η Επιτροπή Οικονομικής Δράσης γνωστή με τα αρχικά F.A.T.F.(Financial Action Task Force on Money Laundering)⁴³. Πρόκειται για μια διακυβερνητική επιτροπή, της οποίας ο στόχος διακηρύσσεται πως είναι η ανάπτυξη και προώθηση

⁴³ Βλ. αναλυτική παρουσίαση της FATF στην ιστοσελίδα : <http://www.fatf-gafi.org/pages/>

πολιτικών, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Ουσιαστικός σκοπός της FATF είναι η καθιέρωση διεθνών προτύπων για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με την παράλληλη εφαρμογή τους από τα κράτη μέλη, την οποία εφαρμογή τους, η FATF ελέγχει και προωθεί την υιοθέτηση τους σε παγκόσμιο επίπεδο.

Σε σχέση με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, η FATF εξέδωσε 40 Συστάσεις το έτος 1990, οι οποίες ισχύουν σήμερα, όπως αυτές διαμορφώθηκαν μετά την τροποποίησή τους το 1996 και το 2003. Το 2004 αναθεωρήθηκαν οι 25 από τις 40 Συστάσεις για το ξέπλυμα και σήμερα ισχύουν οι 40 και 9 Αναθεωρημένες Συστάσεις. Οι βασικότερες κατευθύνσεις των συστάσεων είναι η άρση του τραπεζικού απορρήτου, η εντατικοποίηση της συνεργασίας και της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, η ποινικοποίηση του φαινομένου του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, η μη τήρηση ανώνυμων και ψευδών, αναφορικά με τα στοιχεία ταυτότητας, τραπεζικών λογαριασμών από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και ασφαλώς η αναφορά ύποπτων συναλλαγών⁴⁴.

Παρά το ότι η διακυβερνητική ομάδα της FATF είναι ένα άτυπο όργανο και οι συστάσεις της δεν έχουν δεσμευτική ισχύ, το ενδιαφέρον των τριών μεγαλύτερων κρατών από τα μέλη των G-8 (Αμερικής, Ην. Βασιλείου και Γαλλίας) για το θέμα και η εξαιρετική πίεση που άσκησαν για την υιοθέτηση των ρυθμίσεων εξηγεί την αποτελεσματικότητα στην προώθηση των σχετικών συστάσεων.⁴⁵ Έτσι, οι ως άνω συστάσεις ως μια μορφή soft – law κυβερνητικής δικαιοθεσίας, λόγω της πολιτικής αυτής επίδρασης πήραν πολύ σύντομα δεσμευτικό χαρακτήρα και σταθεροποιήθηκαν.

⁴⁴ Τσιρίδη Π., Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος (Ν. 3691/2008), Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2009 : Το ξέπλυμα, σελ. 4

⁴⁵ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Η ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος : μεταξύ διεθνούς, ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας. ΠοινΧρ 2007, σελ. 4

γ) Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με το ξέπλυμα, την έρευνα, το πάγωμα και την κατάσχεση των προϊόντων του εγκλήματος του 1990 (Σύμβαση του Στρασβούργου)

Στις 8 Νοεμβρίου 1990 υπογράφηκε από δώδεκα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης η «σύμβαση για το ξέπλυμα, την έρευνα την κατάσχεση και δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες». Ήδη, από το προοίμιο της Συμβάσεως του Στρασβούργου τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης δηλώνουν πεπεισμένα σχετικά με την αναγκαιότητα μιας κοινής ποινικής πολιτικής με στόχο την προστασία της κοινωνίας και εκτιμούν ότι μία από τις σύγχρονες και αποτελεσματικές μεθόδους στον αγώνα κατά της σοβαρής εγκληματικότητας συνίσταται στο να αποστέρηθεί ο εγκληματίας των προσόδων του εγκλήματος. Θα πρέπει, ωστόσο, να παρατηρήσουμε ότι η Ελλάδα δεν ήταν μεταξύ των κρατών μελών που έσπευσαν αμέσως να επικυρώσουν την Ευρωπαϊκή αυτή Σύμβαση. Ειδικότερα, παρατηρούμε ότι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες κυρώθηκε στη χώρα μας και έτσι έχει αποκτήσει την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος αρκετά χρόνια αργότερα, με το ν. 2655/1998 (ΦΕΚ Α 264), δηλαδή αρκετά χρόνια μετά την ψήφιση του ν. 2331/1995.

Σκοπός της Σύμβασης είναι να καταπολεμήσει τη σοβαρή εγκληματικότητα, που όλο και περισσότερο αποτελεί διεθνές πρόβλημα, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο αποστέρησης του εγκληματία από τα προϊόντα του εγκλήματός του και εφαρμόζοντας ένα ικανοποιητικό σύστημα διεθνούς συνεργασίας. Καταρχήν παρατηρείται ότι τόσο στο προοίμιο όσο και στο κείμενο της Σύμβασης απουσιάζει η οποιαδήποτε αναφορά στο οργανωμένο έγκλημα, ενώ ρητά αναφέρεται η σοβαρή εγκληματικότητα που αποτελεί διεθνές πρόβλημα και αποφέρει εγκληματικά προϊόντα⁴⁶.

⁴⁶ Εκτενέστερα, βλ. Καμπέρου-Ντάλτα Ε., Ο ν.3691/2008 για το ξέπλυμα βρόμικου χρήματος-Ερμηνευτική προσέγγιση του νόμου & διεθνές ποινικό πλαίσιο. Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα 2009, σελ. 14 επ.

Περαιτέρω, από το άρθρο 6 της Σύμβασης προκύπτει ρητά η υποχρέωση για τα συμβαλλόμενα κράτη μέλη να ποινικοποιήσουν τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Παρόλο που ορισμός της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες που διατυπώνεται παραπέμπει νοηματικά στον ορισμό της Σύμβασης της Βιέννης, η Σύμβαση του Στρασβούργου δεν περιορίζεται στο τομέα των ναρκωτικών, αλλά επεκτείνεται στην καταπολέμηση ολόκληρου του φάσματος των κακουρηγηματικών εγκληματικών πράξεων. Περαιτέρω, προβλέπει τις ελάχιστες κοινές προδιαγραφές που πρέπει να διέπουν τις εθνικές νομοθετικές διατάξεις, τόσο σχετικά με τον ορισμό του ξεπλύματος όσο και με τη δήμευση των περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν από τη τέλεση εγκληματικών πράξεων καθώς και με την αμοιβαία αναγνώριση των διαφόρων νομικών συστημάτων. Τέλος, αξιοσημείωτες είναι οι διατάξεις που αφορούν τις υποχρεώσεις για παροχή δικαστικής συνδρομής όσο και το απαράδεκτο της επίκλησης του τραπεζικού απορρήτου στις σχετικές διαδικασίες (άρθρο 4)⁴⁷.

δ) Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη διεθνή οργανωμένη εγκληματικότητα του 2000 (Σύμβαση του Παλέρμο)

Το επόμενο κείμενο διεθνούς ποινικού δικαίου είναι η Σύμβαση του ΟΗΕ που υπογράφηκε στο Παλέρμο το 2000 «κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος». Μολονότι η Σύμβαση στοχεύει αποκλειστικά στην πρόληψη και καταστολή της διεθνικής οργανωμένης εγκληματικότητας, καθιερώνει παράλληλα το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ως διεθνές έγκλημα με ευρεία έννοια και μάλιστα χωρίς να απαιτεί να είναι διεθνικό ή διασυνοριακό ή να τελείται από οργανωμένη εγκληματική ομάδα. Η ειδική υπόσταση του ξεπλύματος που αναφέρεται στο άρθρο 6 είναι όμοια με εκείνη που αναφέρεται στην προγενέστερη Σύμβαση του ΟΗΕ του 1988. Η Ελλάδα επικύρωσε την εν λόγω Σύμβαση και τα τρία Πρωτόκολλα αυτής με το ν.3875/2010 (ΦΕΚ Α 158/20-9-2010).

⁴⁷ Κάτσιου Στ., ο.π., σελ.173-174

Αρχικά, παροτρύνονται τα κράτη μέλη να θεωρούν ως βασικά εγκλήματα⁴⁸ του ξεπλύματος όσο το δυνατόν περισσότερα εγκλήματα (άρθρο 6 παρ.2 εδ.α). Όμως υποχρεώνονται να συμπεριλάβουν στα βασικά εγκλήματα όλα τα σοβαρά εγκλήματα⁴⁹, καθώς και εκείνα που θεσπίζονται στη Σύμβαση, που είναι η συμμετοχή σε οργανωμένη εγκληματική ομάδα (άρθρο 5), η δωροδοκία (άρθρο 8) και η παρεμπόδιση της δικαιοσύνης (άρθρο 23)⁵⁰.

ε) Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με το ξέπλυμα, την έρευνα, το πάγωμα και την κατάσχεση των προϊόντων του εγκλήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας του 2005

Η Σύμβαση αυτή που υπογράφηκε στη Βαρσοβία το 2005 (τέθηκε σε ισχύ την 1^η Μαρτίου 2008) και δεν έχει κυρωθεί ακόμη από την Ελλάδα αντικατέστησε εκείνη του Στρασβούργου του 1990 στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών που την επικύρωσαν, ενώ ως προς τα υπόλοιπα εξακολουθεί να εφαρμόζεται η Σύμβαση του Στρασβούργου. Η εκπόνηση της συγκεκριμένης Σύμβασης πυροδοτήθηκε από την εκτεταμένη αναθεώρηση των συστάσεων της FATF του 2003.

Η Σύμβαση επιβεβαιώνει την αποσύνδεση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος από το οργανωμένο έγκλημα και στοχεύει στην καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος ανεξάρτητα από το είδος και τη φύση της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας. Όπως και σε εκείνη του 1990, στο προοίμιο της γίνεται λόγος για την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος που γίνεται διεθνές πρόβλημα και απαιτεί τη χρήση σύγχρονων και αποτελεσματικών μεθόδων σε διεθνές επίπεδο, μεταξύ των οποίων είναι η αποστέρηση των εγκληματιών από τα προϊόντα και τα μέσα του εγκλήματός τους. Στην Σύμβαση ο όρος «προϊόντα του εγκλήματος» καλύπτει ρητά τόσο τα άμεσα όσο και τα έμμεσα προϊόντα του εγκλήματος (άρθρο 1 εδ. α). Κατά τα λοιπά, η περιγραφή της νομοτυπικής μορφής του ξεπλύματος είναι όμοια

⁴⁸ Για την εφαρμογή της Σύμβασης ως βασικό έγκλημα νοείται «κάθε έγκλημα ως αποτέλεσμα του οποίου δημιουργήθηκαν έσοδα, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν το αντικείμενο του εγκλήματος του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος» (άρθρο 2 περ.θ)

⁴⁹ Για την εφαρμογή της Σύμβασης ως σοβαρό έγκλημα νοείται «εκείνο που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας ύψους τουλάχιστον τεσσάρων ετών» (άρθρο 2 περ.β)

⁵⁰ Εκτενέστερα, βλ.Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ. 17

με εκείνη της Σύμβασης του 1990 (άρθρο 9). Και κατ εφαρμογή της Σύμβασης αυτής, τα κράτη μπορούν να διατυπώσουν επιφύλαξη και να ορίσουν ως βασικά αδικήματα εκείνα που τιμωρούνται με ποινή στερητική της ελευθερίας ανώτατου ύψους μεγαλύτερου του έτους ή κατώτατου ύψους μεγαλύτερου των έξι μηνών ή και να ορίσουν μια λίστα συγκεκριμένων εγκλημάτων ή και μια κατηγορία σοβαρών εγκλημάτων κατά το εθνικό δίκαιο. Εντούτοις, τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να θεωρούν ως βασικά αδικήματα τα είκοσι εγκλήματα τα οποία αναφέρονται στο παράρτημα της Σύμβασης. Αυτή η λίστα είναι εκείνη που αναφέρεται στις σαράντα συστάσεις της FATF. Τα εν λόγω εγκλήματα προσβάλλουν διάφορα έννομα αγαθά αλλά κοινό τους χαρακτηριστικό είναι ότι δύναται από αυτά να πηγάσει ευθέως υψηλό οικονομικό όφελος ή κέρδος.

Εκ των ανωτέρω, είναι προφανές ότι επιθυμία των συντακτών της Σύμβασης της Βαρσοβίας του 2005 και της εν γένει διεθνούς κοινότητας αποτελεί η καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος όταν η προς νομιμοποίηση περιουσία αφορά σε υπερβολικά εγκληματικά έσοδα, διότι μόνο τότε είναι δυνατό να διακινδυνεύσουν ολόκληρες νόμιμες οικονομίες και αγορές⁵¹.

II. ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

α) Η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ

Το πρώτο κείμενο σχετικά με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος υιοθετήθηκε στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ήταν η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 10^{ης} Ιουνίου 1991 για «την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες⁵²». Με αυτή την Οδηγία, επιδιώχθηκε η εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών-μελών στον χρηματοπιστωτικό τομέα, η οποία κρίθηκε απαραίτητη για την προστασία των κοινών οικονομικών τους συμφερόντων, αλλά ταυτόχρονα εκφράστηκε και η

⁵¹ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ. 18-19

⁵² ΕΕΕΚ L 166/77 της 28^{ης} Ιουνίου 1991

ανησυχία τους απέναντι στο οργανωμένο έγκλημα που εξαπλώνεται στον ευρωπαϊκό χώρο χωρίς σύνορα. Ο ορισμός της πράξης είναι εκείνος της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών του 1988 κατά του παράνομου εμπορίου ναρκωτικών και ψυχοτροπικών ουσιών αλλά η Οδηγία αναφέρεται και στη ευρύτερη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990, ενθαρρύνοντας τα κράτη μέλη να επεκτείνουν την ισχύ της και σε άλλες εγκληματικές δραστηριότητες εκτός του εμπορίου ναρκωτικών, όπως το οργανωμένο έγκλημα και στην τρομοκρατία. Η Οδηγία του 1991 είναι επηρεασμένη βαθιά από τις 40 συστάσεις της FAFT, στις οποίες ουσιαστικά έδωσε την ισχύ του ευρωπαϊκού δικαίου⁵³.

Η αρχική πρόταση της Επιτροπής ήταν να υποχρεώνει η Οδηγία τα κράτη μέλη να επιβάλλουν και ποινικές κυρώσεις σε βάρος όσων διενεργούν ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Πλην όμως η ΕΕ στην προ Μάαστριχτ εποχή δεν είχε ικανότητα θέσπισης ποινικών κυρώσεων, γι αυτό και δεν περιλήφθηκε τέτοια πρόβλεψη στην Οδηγία. Η Οδηγία αυτή πέτυχε το στόχο της αφού μέχρι το 1995 όλα τα κράτη μέλη είχαν καθιερώσει στο εσωτερικό τους δίκαιο ως αδίκημα την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Έτσι και η Ελλάδα προχώρησε αρχικά στην ψήφιση του νόμου 2145/1993, ο οποίος προσέθεσε στον Ποινικό μας Κώδικα το άρθρο 394Α για τη «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα», το οποίο εν συνεχεία καταργήθηκε το 1995 έτος το οποίο ψηφίστηκε ο ν.2331/1995 σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

β) Η Κοινή Δράση 98/699/ΔΕΥ

Η Οδηγία περί ξεπλύματος βρώμικου χρήματος συμπληρώθηκε από την Κοινή Δράση 98/699/ΔΕΥ της 3^{ης} Δεκεμβρίου 1998 «για το ξεπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος⁵⁴». Σκοπός της ήταν η ενίσχυση της δράσης κατά του οργανωμένου εγκλήματος, ιδίως μέσω μιας αποτελεσματικότερης συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών για τον

⁵³ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.26

⁵⁴ ΕΕΕΚ L 333/1 της 3^{ης} Δεκεμβρίου 1998

προσδιορισμό, εντοπισμό, δέσμευση, κατάσχεση και δήμευση περιουσιακών στοιχείων προερχομένων από αξιόποινες πράξεις. Σε αυτό το κείμενο ορίζεται για πρώτη φορά ότι το προηγούμενο του ξεπλύματος βασικό έγκλημα πρέπει να είναι «σοβαρό έγκλημα» και ως τέτοιο νοείται εκείνο που τιμωρείται με στέρηση της ελευθερίας ή κράτηση κατ' ανώτατο όριο άνω του έτους ή κατώτατο όριο άνω των έξι μηνών (άρθρο 1 παρ.1 εδ. β)⁵⁵.

γ) Η Απόφαση – Πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ

Στη συνέχεια ακολούθησε η Απόφαση-Πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ της 26^{ης} Ιουνίου 2001 «για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος⁵⁶», η οποία αντικατέστησε την ανωτέρω Κοινή Δράση. Σκοπός της είναι να διασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη προβαίνουν στις αναγκαίες ενέργειες με σκοπό τη μη διατύπωση ή τη μη εφαρμογή επιφυλάξεων σε σχέση με μια σειρά επιμέρους άρθρων της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990.

Στο προοίμιο της διαπιστώνουμε ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνιστά ήδη την προσέγγιση των διατάξεων του ποινικού δικαίου και της ποινικής δικονομίας όσον αφορά τη νομιμοποίηση προσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ιδίως όσον αφορά τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων) και διευκρινίζει ότι το πεδίο των εγκληματικών δραστηριοτήτων που συνιστούν κύρια εγκλήματα, στον τομέα της νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες, πρέπει να είναι ενιαίο και αρκούντως εκτεταμένο σε όλα τα κράτη μέλη. Επισημαίνεται ότι τα κράτη μέλη έπρεπε να λάβουν τα αναγκαία μέτρα, ώστε να συμμορφωθούν με τις παρακάτω διατάξεις, έως τις 31 Δεκεμβρίου 2002 το αργότερο. Η απόφαση - πλαίσιο λοιπόν της 26^{ης} — 06 - 2001 για το ξέπλυμα και τη δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος επέφερε τις εξής σημαντικές αλλαγές⁵⁷:

- Κάλεσε τα κράτη - μέλη να μην διατυπώσουν ή να μην διατηρήσουν επιφυλάξεις αναφορικά με την ποινικοποίηση του ξεπλύματος

⁵⁵ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.27

⁵⁶ ΕΕΕΚ L 182/1 της 5^{ης} Ιουλίου 2001

⁵⁷ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ο.π., ΠοινΧρ 2007, σελ. 7

βρώμικου χρήματος, όπως είχαν τη δυνατότητα από τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990, όταν τα περιουσιακά στοιχεία προέρχονται από σοβαρά εγκλήματα, στα οποία η ίδια η απόφαση - πλαίσιο θεωρεί ότι πρέπει οπωσδήποτε να περιλαμβάνονται εγκλήματα που τιμωρούνται με στερητική της ελευθερίας ποινή ή μέτρο ασφαλείας μέγιστης διάρκειας άνω του έτους ή ελάχιστης άνω των έξι μηνών.

- Η απόφαση - πλαίσιο ζήτησε να συμβεί κατά βάση το ίδιο αναφορικά με τη ρύθμιση της δήμευσης που προέβλεπε η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990, επιτρέποντας στα κράτη - μέλη να κρατήσουν επιφυλάξεις μόνο ως προς τη δήμευση προϊόντων φορολογικών αδικημάτων.
- Μέσα από το ίδιο το γράμμα της διάταξης του άρθρου 1, η απόφαση πλαίσιο συνέδεσε την άρση των επιφυλάξεων των κρατών - μελών στη Σύμβαση του 1990, αναφορικά με τα δύο παραπάνω θέματα, με την ενίσχυση της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος.
- Ζήτησε από τα κράτη - μέλη να τιμωρούν τα εγκλήματα του ξεπλύματος που προβλέπονται στη Σύμβαση του 1990 με στερητικές της ελευθερίας ποινές, με ελάχιστο ανώτατο όριο τα τέσσερα (4) έτη.
- Κάλεσε τα κράτη μέλη να επιτρέπουν τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων αντίστοιχης αξίας προς τα προϊόντα του εγκλήματος σε περίπτωση που τα τελευταία είναι δυνατόν να δημευθούν, ενώ επέτρεψε τον αποκλεισμό μιας παρόμοιας εκδοχής, μόνο αν η αντίστοιχη αξία είναι κάτω των 4.000 ευρώ.

Η σημασία της συγκεκριμένης Απόφασης-Πλαίσιο για τις νομοθεσίες των κρατών-μελών εντοπίζεται στη ρητή σύνδεση της ποινικοποίησης του ξεπλύματος και των ρυθμίσεων της δήμευσης με την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, η οποία καθιστά σαφές, ότι το ξέπλυμα χρήματος για να αποτελεί ποινικό αδίκημα πρέπει να αφορά το προϊόν σοβαρών εγκλημάτων που σχετίζονται με το οργανωμένο έγκλημα⁵⁸.

⁵⁸ Τσιρίδη Π., «Η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της Ε.Ε. και οι νομοθετικές επιλογές σε εθνικό επίπεδο», Σύγχρονες εξελίξεις του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Ποινικού Δικαίου, Πρακτικά Συνεδρίου 27-

δ) Η Οδηγία 2001/97/ΕΚ

Το ίδιο έτος το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ προχώρησε στη δεύτερη Οδηγία 2001/97/ΕΟΚ της 4^{ης} Δεκεμβρίου 2001⁵⁹ με την οποία τροποποιήθηκε η προηγούμενη Οδηγία 91/308/ΕΟΚ, προκειμένου να προσαρμοστούν οι διατάξεις της στις αναθεωρημένες πλέον 40 συστάσεις της FATF του έτους 1996 και να αναθεωρηθούν τα μέτρα αντιμετώπισης του ξεπλύματος χρήματος, τα οποία δεν ήταν πλέον αρκετό να περιορίζονται σε περιπτώσεις εμπορίας ναρκωτικών. Έτσι με την Οδηγία αυτή διευρύνθηκε εντυπωσιακά το πεδίο των κύριων εγκληματικών δραστηριοτήτων σε όλα τα σοβαρά εγκλήματα, διευρύνθηκε το φάσμα των επιχειρήσεων που εμπίπτουν στην έννοια του χρηματοπιστωτικού οργανισμού, συγκεκριμενοποιήθηκε ο ορισμός της έννοιας της παράνομης δραστηριότητας και επήλθε η επέκταση των υποχρεώσεων που επεβλήθησαν εκτός των τραπεζικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών και σε άλλες επαγγελματικές τάξεις, μεταξύ των οποίων πλέον και στους δικηγόρους και συμβολαιογράφους⁶⁰.

Περαιτέρω, η μεταστροφή από τις παραδοσιακές μεθόδους ξεπλύματος χρήματος σε νέες μεθόδους, όπως είναι οι πληρωμές σε μετρητά, με την ανωνυμία που τις χαρακτηρίζει, είναι αναμφισβήτητο γεγονός. Για το λόγο αυτό η δεύτερη Οδηγία του 2001 αναφέρεται στη μέθοδο πληρωμής μεγάλων χρηματικών ποσών σε μετρητά. Έτσι, τα κράτη-μέλη, σύμφωνα με αυτήν, οφείλουν να επεκτείνουν τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην Οδηγία, ώστε αυτές να βαρύνουν και ορισμένους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας, όταν η πληρωμή γίνεται με μετρητά και αφορά ποσό 15.000 Ευρώ ή μεγαλύτερο. Επίσης, στην Οδηγία αυτή αντιμετωπίζεται και το ζήτημα της επαρκούς ανάστροφης πληροφόρησης και της ανταλλαγής στοιχείων σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, προβλέποντας την υποχρέωση των κρατών-μελών να μεριμνούν, ώστε τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπάγονται στην Οδηγία να έχουν πρόσβαση σε ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με τις πρακτικές των

29 Νοεμβρίου 2009, Δικηγορικός Σύλλογος Πειραιά-Ένωση Ελλήνων Ποινολόγων-Κέντρο Διεθνούς & Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2010, σελ.246: Πρακτικά Συνεδρίου

⁵⁹ ΕΕΕΚ L 344/76 της 28^{ης} Δεκεμβρίου 2001

⁶⁰ Τσιρίδη Π, ο.π., Πρακτικά Συνεδρίου, σελ.247

μετερχόμενων τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τις ενδείξεις για τον εντοπισμό ύποπτων συναλλαγών⁶¹.

Ειδικότερα, ως προς την έννοια του σοβαρού εγκλήματος, σύμφωνα με την Οδηγία λογίζονται ως σοβαρά εγκλήματα τουλάχιστον εκτός αυτών που ορίζονται στο άρθρο 3 παρ.1 στοιχείο α της Σύμβασης της Βιέννης (1988), των δραστηριοτήτων των εγκληματικών οργανώσεων, της απάτης, τουλάχιστον βαρείας μορφής κατά των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και της δωροδοκίας επιπροσθέτως και «κάθε άλλο αδίκημα, το οποίο μπορεί να επιφέρει ουσιώδεις προσόδους και το οποίο, σύμφωνα με την ποινική νομοθεσία του κράτους μέλους τιμωρείται με σοβαρή ποινή φυλάκισης», παρέχοντας την ευχέρεια στα κράτη μέλη να ορίσουν και οποιοδήποτε άλλο αδίκημα ως εγκληματική δραστηριότητα. Έτσι η 2^η Οδηγία κάλεσε τα κράτη μέλη να θεωρήσουν ως βασικό αδίκημα κάθε αδίκημα που μπορεί να αποφέρει ουσιώδεις προσόδους και το οποίο σύμφωνα με την ποινική τους νομοθεσία, επαπειλείται *in abstracto* με ελάχιστο όριο ποινής φυλάκισης ανώτερης των 6 μηνών. Κατά τον τρόπο αυτόν, επεβλήθη ουσιαστικά στα κράτη μέλη να ορίσουν ποιες πράξεις συνιστούν «βασικά αδικήματα» με κριτήριο την ελάχιστη προβλεπόμενη ποινή φυλάκισης, παρά τις διαφορές των εθνικών ποινικών συστημάτων και τις αξιολογήσεις και διαβαθμίσεις πλαισίου προβλεπόμενων ποινών που ακολουθεί κάθε εθνική έννομη τάξη⁶².

Η εν λόγω Οδηγία ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με τον ν.3424/2005, ο οποίος τροποποίησε τον προγενέστερο ν.2331/1995 για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

ε) Η Οδηγία 2005/60/ΕΟΚ

Με την 3^η Οδηγία 2005/60/ΕΟΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της ΕΕ «σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από

⁶¹ Πατσαβέλλα Λ., Οι νομοθετικές και επιχειρησιακές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες- οι νεότερες εξελίξεις, ΠοινΧρ 2006, σελ.369-370

⁶² Τσιρίδη Π., ο.π., Πρακτικά Συνεδρίου, σελ.247-248

παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας⁶³», κωδικοποιήθηκε η σχετική κοινοτική νομοθεσία για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων, καταργήθηκε η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ όπως αυτή είχε τροποποιηθεί από την Οδηγία 2001/97/ΕΟΚ καλώντας τα κράτη μέλη να ευθυγραμμισθούν προς τα νέα διεθνή δεδομένα.

Στο προοίμιο της Οδηγίας αναφέρεται η σημασία των συστάσεων της FATF και η σκέψη ότι η κοινοτική δράση θα πρέπει να συνεχίσει να λαμβάνει υπόψη ιδιαίτερα τις συστάσεις της ομάδας χρηματοοικονομικής δράσης, η οποία αποτελεί τον κυριότερο διεθνή φορέα που ενεργοποιείται για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Εφόσον οι συστάσεις της FATF αναθεωρήθηκαν ουσιαστικά και επεκτάθηκαν το 2003, η κοινοτική οδηγία θα πρέπει να ευθυγραμμιστεί με το νέο αυτό διεθνές πρότυπο. Περαιτέρω τονίζεται ότι η μαζική ροή χρημάτων που προέρχεται από παράνομες δραστηριότητες δύναται να επιφέρει ζημία στη σταθερότητα και τη φήμη του χρηματοπιστωτικού τομέα και συνιστά απειλή για την ενιαία αγορά, η δε τρομοκρατία κλονίζει τα ίδια τα θεμέλια της κοινωνίας μας. Έτσι ως προστατευόμενο έννομο αγαθό προβάλλεται από την Οδηγία η φερεγγυότητα, η ακεραιότητα και η σταθερότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και η αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος που στο σύνολό τους μπορούν να κλονιστούν σοβαρά από τις προσπάθειες των εγκληματιών και των συνεργών τους είτε να συγκαλύψουν την προέλευση των προϊόντων των εγκληματικών δραστηριοτήτων είτε να διοχετεύσουν νόμιμο ή παράνομο χρήμα με σκοπό την τρομοκρατία.

Η 3^η Οδηγία εισήγαγε σημαντικές αλλαγές στα μέχρι σήμερα ισχύοντα, ορίζοντας εκτός των άλλων και πρόσθετες υποχρεώσεις για τα «υπόχρεα πρόσωπα» λήψης μέτρων «δέουσας επιμέλειας» ως προς τον πελάτη και «αυξημένης δέουσας επιμέλειας» σε περιπτώσεις συναλλαγών που ενέχουν υψηλό κίνδυνο, παρέχοντας παράλληλα τη δυνατότητα στις εθνικές αρχές να ορίσουν διαφοροποιημένες υποχρεώσεις στα νέα υπόχρεα πρόσωπα, συνεκτιμώντας τη φύση της επαγγελματικής σχέσης.

⁶³ ΕΕΕΚ L 309/15 της 25^{ης} Νοεμβρίου 2005

Ο ορισμός της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες παραμένει ο ίδιος με αυτόν του άρθρου 1 της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 1 της Οδηγίας 2001/97/ΕΟΚ. Ως «σοβαρά εγκλήματα» κατά το άρθρο 3 παρ.5 εδ. στ της Οδηγίας θεωρούνται πλέον όλα τα αδικήματα που τιμωρούνται με στερητική της ελευθερίας ποινή ή μέτρο ασφαλείας μέγιστης διάρκειας άνω του έτους ή ελάχιστης διάρκειας τουλάχιστον έξι μηνών σύμφωνα με την αντίστοιχη έννοια της Απόφασης-Πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ.

Ενόψει του ότι η πρώτη Οδηγία 91/308/ΕΟΚ, παρόλο που επέβαλλε την υποχρέωση της εξακρίβωσης της ταυτότητας του πελάτη, περιελάμβανε σχετικά λίγες λεπτομέρειες για τις συναφείς διαδικασίες, στην τρίτη Οδηγία 2005/60/ΕΚ δίδεται πλέον ιδιαίτερο βάρος στην εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη και στον ακριβή ορισμό της έννοιας του «πραγματικού δικαιούχου».

Σημαντική προσθήκη είναι αυτή που αναφέρεται στα «πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα», τα οποία σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 8 της τρίτης Οδηγίας 2005/60/ΕΚ είναι τα φυσικά εκείνα πρόσωπα στα οποία έχει ή είχε ανατεθεί σημαντικό δημόσιο λειτούργημα και οι άμεσοι συγγενείς τους ή τα πρόσωπα που είναι γνωστά ως στενοί συνεργάτες των προσώπων αυτών.

Επιπλέον, θεσπίζεται υποχρέωση των κρατών-μελών να συστήνουν Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (Μ.Χ.Π.) για την αποτελεσματική καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και επιτρέπεται η γνωστοποίηση των πληροφοριών που αφορούν τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας μεταξύ ιδρυμάτων ή οργανισμών από τα κράτη-μέλη ή τρίτες χώρες και τα οποία ανήκουν στον ίδιο όμιλο, όπως και η γνωστοποίηση των πληροφοριών αυτών μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων, χρηματοπιστωτικών οργανισμών, ελεγκτών, λογιστών, φορολογικών συμβούλων, συμβολαιογράφων, δικηγόρων σε περιπτώσεις που αφορούν τον ίδιο πελάτη και την ίδια συναλλαγή, όπου εμπλέκονται δύο ή περισσότερα ιδρύματα ή πρόσωπα. Τέλος, κατά το άρθρο 39 της τρίτης Οδηγίας 2005/60/ΕΚ τα κράτη-μέλη διασφαλίζουν ότι οι κυρώσεις εναντίον των νομικών ή φυσικών

προσώπων, που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, θα είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές (ποινικές και διοικητικές).

Αξίζει να σημειωθεί ότι στο κείμενο της Οδηγίας δεν εμφανίζεται ρητά η σύνδεση του ξεπλύματος με το οργανωμένο έγκλημα και επιβεβαιώνεται η επιθυμία των ευρωπαϊκών οργάνων να τιμωρείται ποινικά το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος που προέρχεται από οποιοδήποτε με την παραπάνω έννοια σοβαρό έγκλημα και όχι μόνο από το οργανωμένο έγκλημα.

Η Οδηγία 2005/60/ΕΟΚ όπως και η Οδηγία 2006/70/ΕΟΚ που αποτελεί εφαρμοστικό της μέτρο ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το ν.3691/2008, ο οποίος αντικατέστησε τον προγενέστερο ν.2331/1995 όπως αυτός είχε μέχρι τότε τροποποιηθεί.

στ) Η Οδηγία 2008/20/ΕΚ, οι Αποφάσεις-Πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ, 2005/212/ΔΕΥ, 2006/783/ΔΕΥ και οι Κανονισμοί 1889/2005 και 1781/2006

Σε κοινοτικό επίπεδο, η σχετική νομοθεσία για την αντιμετώπιση του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, εκτός των προαναφερόμενων Οδηγιών, συμπληρώθηκε και με τα κάτωθι κείμενα:

- Την Οδηγία 2008/20/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11^{ης} Μαρτίου 2008 «για την τροποποίηση της οδηγίας 2005/60/ΕΚ σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, όσον αφορά τις εκτελεστικές αρμοδιότητες που ανατίθενται στην Επιτροπή⁶⁴». Όπως αναφέρεται στο προοίμιο της εν λόγω Οδηγίας ενδείκνυται ιδίως να εξουσιοδοτηθεί η Επιτροπή να θεσπίσει τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή της οδηγίας 2005/60/ΕΚ για να ληφθούν υπόψη οι τεχνικές εξελίξεις στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, και για να διασφαλισθεί η ομοιόμορφη εφαρμογή της συγκεκριμένης οδηγίας. Επειδή οι

⁶⁴ ΕΕΕΚ L 76/46 της 19^{ης} Μαρτίου 2008

τροποποιήσεις που πρέπει να γίνουν στην οδηγία 2005/60/EK με την παρούσα οδηγία είναι τεχνικού χαρακτήρα και αφορούν μόνο τη διαδικασία επιτροπής, δεν απαιτείται να μεταφερθούν από τα κράτη μέλη στο εσωτερικό τους δίκαιο.

- Την Απόφαση-Πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ της 22^{ης} Ιουλίου 2003 «σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁶⁵», η οποία στοχεύει στην αναγνώριση και εκτέλεση από ένα κράτος μέλος απόφασης δέσμευσης που εκδίδεται από τις δικαστικές αρχές άλλου κράτους μέλους στα πλαίσια ποινικής διαδικασίας προς το σκοπό της εν συνεχεία δήμευσης περιουσιακών στοιχείων.
- Την Απόφαση-Πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ της 24^{ης} Φεβρουαρίου 2005 «για τη δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος⁶⁶», στόχος της οποίας είναι να επιφέρει αποτελεσματικότερη διασυνοριακή συνεργασία των κρατών μελών όσον αφορά τη δήμευση των προϊόντων εγκλήματος, ιδίως εξασφαλίζοντας ότι σε όλα τα κράτη μέλη θα είναι δυνατή η δήμευση προϊόντων όλων των εγκλημάτων που τιμωρούνται με ποινή στερητική της ελευθερίας μέγιστης διάρκειας άνω του έτους ή περιουσιακών στοιχείων η αξία των οποίων αντιστοιχεί στα προϊόντα αυτά.
- Την Απόφαση-Πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ της 6^{ης} Οκτωβρίου 2006 «σχετικά με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης στις αποφάσεις δήμευσης⁶⁷», η οποία συμπληρώνει την Απόφαση-Πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ και σκοπός της είναι να διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά στην αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων δήμευσης περιουσιακών στοιχείων, ώστε να υποχρεωθούν τα κράτη μέλη να αναγνωρίζουν και να εκτελούν στο έδαφός τους αποφάσεις δήμευσης εκδοθείσες από αρμόδιο ποινικό δικαστήριο άλλου κράτους μέλους.

⁶⁵ ΕΕΕΚ L 196/45 της 2^{ης} Αυγούστου 2003

⁶⁶ ΕΕΕΚ L 68/49 της 15^{ης} Μαρτίου 2005

⁶⁷ ΕΕΕΚ L 328/59 της 24 Νοεμβρίου 2006

- Τον Κανονισμό 1889/2005 «για τους ελέγχους των ρευστών διαθέσιμων που εισέρχονται ή εξέρχονται από το έδαφος της ΕΕ⁶⁸», στόχος του οποίου είναι η υποχρέωση δήλωσης σε κάθε πρόσωπο που εισέρχεται ή εξέρχεται από το έδαφος της ΕΕ με ποσό ίσης ή μεγαλύτερης αξίας από 10.000 ευρώ και ο Κανονισμός 1781/2006 «περί των πληροφοριών για τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών⁶⁹».

III. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

α) Το άρθρο 394 Α ΠΚ (ν.2145/1993)

Μετά την έκδοση της προαναφερθείσας Οδηγίας του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 91/308/ΕΟΚ «για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες» τα κράτη μέλη έπρεπε να θέσουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές πράξεις το αργότερο μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 1996. Έτσι και ο εθνικός νομοθέτης με το άρθρο 5 του ν. 2145/1993⁷⁰ πρόσθεσε στον Ποινικό μας Κώδικα και συγκεκριμένα στο τέταρτο κεφάλαιο, δηλαδή μεταξύ των εγκλημάτων «κατά των περιουσιακών δικαιωμάτων», το άρθρο 394 Α με τίτλο «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα». Σύμφωνα με την τότε πρόβλεψη του νομοθέτη, εκτός από τον τίτλο του άρθρου, δεν δινόταν κάποιος ειδικότερος ορισμός της έννοιας της «νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα», δινόταν όμως ορισμός της έννοιας του «περιουσιακού στοιχείου» που μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο του εγκλήματος που τυποποιούνταν στο άρθρο 394 Α παρ. 1 ΠΚ⁷¹.

Προκρίθηκε έτσι, κατά τη σύνταξη του ν.2145/1993 η μέθοδος αυτή, της εισαγωγής δηλαδή μιας διατάξεως απ' ευθείας στον ποινικό κώδικα και όχι ως συνήθως αυτή της θεσπίσεως ενός ειδικού ποινικού νόμου, επειδή η

⁶⁸ ΕΕΕΚ L 309/9 της 25^{ης} Νοεμβρίου 2005

⁶⁹ ΕΕΕΚ L 345 της 8^{ης} Δεκεμβρίου 2006

⁷⁰ ΦΕΚ Α 88/28.5.1993

⁷¹ Δημήτρηνα Γ., ο.π., Ζητήματα εφαρμογής του ν.2331/1995,σελ.69-70

ρυθμιστέα ύλη, συγγενής – αλλά όχι ίδια - προς την ύλη της αποδοχής προϊόντων εγκλήματος και της υποθάψεως εγκληματία, ανήκε ως εκ της φύσεως και της γενικότητάς της στις εγκληματικές εκείνες εκφάνσεις, περί των οποίων προνοεί το βασικό ποινικό νομοθέτημα μιας χώρας, ήτοι ο Ποινικός Κώδικας⁷². Συγκεκριμένα το άρθρο 394 Α ΠΚ όριζε τα εξής: «1. Με Κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών τιμωρείται όποιος από κερδοσκοπία ή με σκοπό να συγκαλύψει την αληθή προέλευση ή να παράσχει συνδρομή σε πρόσωπο που ανέρχεται στα κατωτέρω εγκλήματα, προκειμένου αυτό να αποφύγει τη δίωξη, την εκτέλεση επιβληθείσας ποινής ή μέτρου ασφαλείας ή δημεύσεως, αγοράζει, αποκρύπτει, λαμβάνει ως εμπράγματα ασφάλεια, δέχεται στην κατοχή του, καθίσταται οπωσδήποτε δικαιούχος, μετατρέπει ή μεταβιβάζει οποιοδήποτε περιουσιακό στοιχείο, που προέρχεται από έγκλημα Αρπαγής (άρθρο 322) Ληστείας (άρθρο 380) Εκβίασης σε βαθμό κακουργήματος (άρθρο 385, παρ. 1α), Κλοπής κατά το άρθρο 374, περιπτώσεις α`-στ`, παραγωγής, εμπορίας ή διακίνησης ναρκωτικών κατασκευής, εμπορίας ή διακίνησης όπλων, εκρηκτικών ή εμπρηστικών υλών ή μέσων χημικού ή βιολογικού πολέμου, ή από έγκλημα που αφορά αφαίρεση και μεταμόσχευση ανθρωπίνων ιστών και οργάνων ή από συμμετοχή σε τέτοια εγκλήματα, ή μεσολαβεί στην διενέργεια τέτοιων πράξεων. Αν ο δράστης ενεργεί τέτοιες πράξεις κατ` επάγγελμα ή κατ` συνήθεια ή αν το περιουσιακό στοιχείο είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, επιβάλλεται κάθειρξη. Επίσης επιβάλλεται υποχρεωτικά δήμευση των παραπάνω περιουσιακών στοιχείων, ως και των πάσης φύσεως αντικειμένων, χρησιμεύουν για την τέλεση του εγκλήματος πλην εκείνων των οποίων διατάσσεται η επιστροφή στον ιδιοκτήμονα. 2. Οι ποινές της προηγούμενης παραγράφου επιβάλλονται ανεξάρτητα από το αν είναι τιμωρητέος ή όχι ο υπαίτιος του εγκλήματος, από το οποίο προέρχεται το περιουσιακό στοιχείο, ή αν το έγκλημα αυτό τελέστηκε στην αλλοδαπή. 3. Ως περιουσιακά στοιχεία κατά την έννοια της πρώτης παραγράφου νοούνται κινητά και ακίνητα πράγματα, δικαιώματα και έγγραφα που αποτελούν τίτλο ιδιοκτησίας ή ενσωματώνουν ή αποδεικνύουν περιουσιακά

⁷² Βασιλακόπουλου Π., Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, ΠοινΧρ 1996 σελ.1361

δικαιώματα, το τίμημα τους και τα αντικείμενα που αποκτήθηκαν μέσω αυτών.».

Ακόμα οι ρυθμίσεις του άρθρου 6 του τρίτου Κεφαλαίου του ν.2145/1993⁷³ θεσμοθέτησαν νέες επαχθείς ανακριτικές πράξεις (άρση

⁷³ Άρθρο 6 : 1. Αν κατά τη διενέργεια προκαταρκτικής εξετάσεως, προανακρίσεως, ή ανακρίσεως για οποιοδήποτε έγκλημα προκύψουν υπόνοιες για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, το δικαστικό συμβούλιο μπορεί μετά από πρόταση του εισαγγελέα ή αίτηση του ανακριτή να διατάξει με ειδικώς αιτιολογημένο βούλευμα την, εκ μέρους οποιουδήποτε πιστωτικού ιδρύματος ή χρηματοδοτικού οργανισμού, παροχή κάθε πληροφορίας, έστω και απόρρητης, ή αποδεικτικού στοιχείου σχετικού με το άνοιγμα και την κίνηση λογαριασμού, κατάθεση χρημάτων ή παροχή οποιωνδήποτε υπηρεσιών, που κατά την κρίση του συμβουλίου ενδέχεται να σχετίζονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.

2. Όταν διεξάγεται κυρία ανάκριση για το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, μπορεί ο ανακριτής να απαγορεύσει την κίνηση των λογαριασμών και το άνοιγμα των θυρίδων του κατηγορουμένου, έστω και κοινών με άλλο πρόσωπο, εφόσον υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί αυτοί ή οι θυρίδες περιέχουν χρήματα ή πράγματα, που προέρχονται από νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Μετά το πέρας της ανακρίσεως αρμόδιο να διατάξει τα παραπάνω είναι το δικαστικό συμβούλιο. Η διάταξη του ανακριτή ή το βούλευμα του δικαστικού συμβουλίου επέχει θέση εκθέσεως κατασχέσεως, εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορούμενου ή του τρίτου, δεν είναι απαραίτητο να αναφέρει συγκεκριμένο λογαριασμό ή θυρίδα, επιδίδεται δε στον κατηγορούμενο και στο διευθυντικό στέλεχος του πιστωτικού ιδρύματος ή χρηματοδοτικού οργανισμού ή στο διευθυντή του υποκαταστήματος όπου εδρεύει ο ανακριτής ή ο εισαγγελέας. Σε περίπτωση κοινού λογαριασμού ή θυρίδας, επιδίδεται και στον τρίτο.

3. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο απαγόρευση, θα ισχύει από της επιδόσεως της διατάξεως του ανακριτή ή του βουλεύματος του δικαστικού συμβουλίου στο διευθυντικό στέλεχος ή στο διευθυντή του υποκαταστήματος. Έκτοτε απαγορεύεται το άνοιγμα της θυρίδας και η κίνηση των λογαριασμών είναι δε άκυρη έναντι του Δημοσίου τυχόν εκταμίευση χρημάτων από το λογαριασμό. Υπάλληλος του πιστωτικού ιδρύματος ή του χρηματοδοτικού οργανισμού, που παραβιάζει τις κατά την προηγούμενη παράγραφο απαγορεύσεις, τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως μέχρι δύο (2) ετών.

4. Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του παρόντος, μπορεί ο ανακριτής ή το δικαστικό συμβούλιο να διατάξει την απαγόρευση εκποιήσεως ορισμένου ακινήτου του κατηγορούμενου. Η διάταξη του ανακριτή ή το βούλευμα του δικαστικού συμβουλίου επέχει θέση εκθέσεως κατασχέσεως, εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορούμενου και επιδίδεται στον κατηγορούμενο και στον αρμόδιο φύλακα μεταγραφών, ο οποίος υποχρεούται να προβεί αυθημερόν σε σχετική σημείωση στα οικεία βιβλία και να αρχειοθετήσει το έγγραφο που του κοινοποιήθηκε. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, ρυθμίζονται τα της εγγραφής της ανωτέρω σημειώσεως στα οικεία βιβλία, τα της αρχειοθετήσεως του κοινοποιηθέντος εγγράφου, ως και κάθε σχετική λεπτομέρεια.

5. Κάθε δικαιοπραξία, υποθήκη, κατάσχεση ή άλλη πράξη, που εγγράφεται στα βιβλία του υποθηκοφυλακείου μετά τη σημείωση της προηγούμενης παραγράφου, δεν λαμβάνεται υπόψη για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 3 του παρόντος.

6. Ο κατηγορούμενος και ο τρίτος δικαιούνται να ζητήσουν την άρση της διατάξεως του ανακριτή ή την ανάκληση του βουλεύματος του δικαστικού συμβουλίου, με αίτηση τους που απευθύνεται προς το δικαστικό συμβούλιο και κατατίθεται στον ανακριτή ή τον εισαγγελέα, εντός δέκα (10) ημερών από της επιδόσεως αυτόν της διατάξεως ή του βουλεύματος. Το συμβούλιο, στο οποίο δεν μετέχει ο ανακριτής, αποφαινεται αμετακλήτως εντός πέντε (5) ημερών. Η διάταξη ή το βούλευμα ανακαλείται αυτεπαγγέλτως αν προκύψουν νέα στοιχεία.

τραπεζικού απορρήτου, δήμευση, πάγωμα λογαριασμών, απαγόρευση εκποίησης ορισμένου ακινήτου του κατηγορουμένου κ.α.) ιδιαίτερα δραστικές από τη φύση τους και έντονου γενικοπροληπτικού χαρακτήρα συμπληρώνοντας το οπλοστάσιο του Ποινικού Δικαίου⁷⁴. Εκείνο όμως που δεν ολοκληρώθηκε με το νόμο αυτό ήταν η εισαγωγή των διοικητικής φύσεως διατάξεων που θα κάλυπταν τις υποδεικνυόμενες από την Οδηγία ενέργειες των πιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοδοτικών οργανισμών⁷⁵.

Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι οι διατάξεις του άρθρου 394 Α ΠΚ συνεισέφεραν γενικοπροληπτικά στην ποινική αντιμετώπιση ορισμένων μορφών βαρειάς εγκληματικότητας. Παρά ταύτα, αφενός η παράλειψη διατύπωσης ειδικού ορισμού της έννοιας της «νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα» στο κείμενο του νόμου αφετέρου δε η επιλογή του εθνικού νομοθέτη να συμπεριλάβει το συγκεκριμένο άρθρο στο κεφάλαιο των εγκλημάτων κατά των περιουσιακών δικαιωμάτων και εκ τρίτου ακόμα η συνάφεια αυτού με το έγκλημα της αποδοχής και διάθεσης προϊόντων εγκλήματος είχαν ως συνέπεια να δημιουργήσουν σύγχυση ως προς την ουσιαστική έννοια και αυτοτέλεια της ποινικοποιούμενης εγκληματικής συμπεριφοράς του ξεπλύματος.

β) Ο Νόμος 2331/1995

Το ως άνω άρθρο καταργήθηκε στη συνέχεια, με το άρθρο 9 του ν. 2331/1995, συγκεκριμένα καταργήθηκαν οι διατάξεις του τρίτου κεφαλαίου του ν. 2145/1993, με την αιτιολογία ότι τα εκεί ρυθμιζόμενα θέματα καλύπτονταν ήδη από τη ρύθμιση του ν. 2331/1995, ο οποίος τις καταργούσε. Έτσι λοιπόν τυποποιείται για πρώτη φορά ένας ειδικός ποινικός νόμος για την «πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων». Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση, με τον ν.2331/1995 «αφ' ενός μεν εκπληρώνονται οι κοινοτικές μας υποχρεώσεις αφ' ετέρου δε ενισχύεται η φερεγγυότητα και η αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος, ενώ συγχρόνως υποστηρίζεται αποτελεσματικά η προσπάθεια της πολιτείας στην

⁷⁴ Γιαννοπούλου Θ., Η «νομιμοποίηση» εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα κατ' άρθρο 394 Α ΠΚ, Ποιν Χρ 1993, σελ. 1249

⁷⁵ Βασιλακόπουλου Π., ο.π., σελ.1362

καταπολέμηση της νεοφανούς δραστηριότητας του οργανωμένου εγκλήματος.».

Συγκεκριμένα, το περιεχόμενο του ν.2331/1995⁷⁶ ρύθμιζε τα κάτωθι: «Με το άρθρο 1 διασαφηνίζονται οι όροι "εγκληματική δραστηριότητα", "νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα", "περιουσία", "πιστωτικό ίδρυμα", "χρηματοπιστωτικός οργανισμός", "αρμόδια αρχή" και "αρμόδιος φορέας". Με το άρθρο 2 θεσπίζονται ως εγκλήματα οι ενέργειες εκείνες που αποβλέπουν ή συντελούν στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, με ακριβή περιγραφή της κάθε ενδεχόμενης σχετικής ενέργειας και προβλέπεται η τιμωρία τους ακόμη και αν τελέστηκαν στο εξωτερικό, αφού είναι προφανές ότι η καταπολέμηση της εγκληματικής αυτής δράσης, δεν μπορεί, σύμφωνα με τις συνθήκες που επικρατούν σήμερα στις συναλλαγές, να περιορίζεται στα σύνορα της χώρας. Προβλέπεται επίσης η υπαγωγή στην αρμοδιότητα του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων όσων από τα ανωτέρω εγκλήματα έχουν χαρακτήρα κακουργήματος. Επίσης με το ίδιο άρθρο ρυθμίζεται η τύχη της περιουσίας που αποκτήθηκε από εγκληματικές δραστηριότητες και στην περίπτωση της απόπειρας, η τύχη της περιουσίας για την οποία υπήρχε η πρόθεση να χρησιμοποιηθεί για τέτοιες δραστηριότητες. Στην παράγραφο 6 προβλέπεται η κατάσχεση της περιουσίας που αποτελεί προϊόν εγκληματικής δραστηριότητας ή που αποκτήθηκε με οποιονδήποτε τρόπο από προϊόν τέτοιας εγκληματικής δραστηριότητας ή περιουσία που χρησιμοποιήθηκε εν όλω ή εν μέρει για εγκληματική δραστηριότητα. Στην παράγραφο 7 προβλέπεται, η, σε περίπτωση αμετάκλητης καταδίκης για απόπειρα τελέσεως εγκλήματος προβλεπομένου από το άρθρο 1 στοιχ. α', δήμευση της περιουσίας που ο δράστης σκόπευε να χρησιμοποιήσει στο έγκλημα. Στην παράγραφο 8 προβλέπεται η δήμευση της περιουσίας που αποτελεί προϊόν - έσοδο εγκληματικής δραστηριότητας, όταν για οποιονδήποτε λόγο (π.χ. θάνατος) δεν ασκήθηκε ποινική δίωξη. Στην παράγραφο 9 προβλέπεται η περίπτωση δήμευσης περιουσίας τρίτου. Με το άρθρο 3 παρέχεται η δυνατότητα στο Δημόσιο, να απαιτήσει από τον αμετακλήτως καταδικασμένο κάθε περιουσία (περιουσιακό στοιχείο) που αυτός έχει αποκτήσει από

⁷⁶ Για ολόκληρο το κείμενο του ν.2331/1995 βλ. Παράρτημα Νομοθετημάτων

παρόμοια εγκλήματα, έστω και αν γι' αυτά δεν ασκήθηκε ποινική δίωξη για οποιονδήποτε λόγο (π.χ. παραγραφή) ή δεν εκχώρησε καταδίκη. Με το άρθρο 4 καθορίζονται οι υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Με το άρθρο 5 καθορίζονται ειδικές διαδικασίες για τη δέσμευση κάθε περιουσίας (περιουσιακού στοιχείου), της οποίας η προέλευση είναι ύποπτη ως προϊόντος εγκληματικής δραστηριότητας, κατά το στάδιο της ανάκρισης ή και της προανάκρισης. Με το άρθρο 6 επεκτείνονται οι από το άρθρο 4 υποχρεώσεις ελέγχου από τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς κατά τη σύναψη σχετικών συμβάσεων και τη διενέργεια συναλλαγών, στα μέλη του Χρηματιστηρίου καθώς και τις λοιπές επιχειρήσεις που αναφέρονται στο νόμο. Με το άρθρο 7 συνιστάται Επιτροπή, έργο της οποίας είναι η συγκέντρωση, αξιολόγηση και διερεύνηση όλων των πληροφοριών που προωθούνται σε αυτήν από τα πιστωτικά ιδρύματα κ.λπ. ως ύποπτες νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Με το άρθρο 8 συμπληρώνεται η προβλεπόμενη από τα άρθρα 4 και 5 προστασία, και κατοχυρώνεται η προστασία των υπαλλήλων και των στελεχών της Επιτροπής, όπως και των υπαλλήλων και των στελεχών των πιστωτικών ιδρυμάτων κ.λπ. από κινδύνους διώξεων για τη γνωστοποίηση πληροφοριών σχετικών με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, εκτός αν έχουν ενεργήσει κακοβούλως.»

Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ("ξέπλυμα βρώμικου χρήματος") προϋποθέτει, αντικειμενικά μεν (εναλλακτικά), την αγορά, απόκρυψη, λήψη με τη μορφή εμπράγματης ασφάλειας, αποδοχή της κατοχής, απόκτηση οποιουδήποτε δικαιώματος, μετατροπή ή μεταβίβαση οποιαδήποτε περιουσίας που αποκτήθηκε με εγκληματική δραστηριότητα, υποκειμενικά δε δόλο έστω και ενδεχόμενο και περαιτέρω σκοπό κερδοσκοπίας ή συγκάλυψης της αληθούς προέλευσης της περιουσίας αυτής ή παροχής συνδρομής σε άλλον, ενχόμενο σε εγκληματική δραστηριότητα και αποκτήσαντα από αυτήν περιουσία, για τη συγκάλυψη της αληθούς προέλευσης της περιουσίας αυτής.

Πρόκειται δηλαδή για έγκλημα υπαλλακτικώς μικτό και με υπερχειλή υποκειμενική υπόσταση, έγκλημα δηλαδή σκοπού, ο οποίος συνίσταται στην

επιδίωξη κερδοσκοπίας ή συγκάλυψης της προέλευσης περιουσίας ή παροχής σε άλλον συνδρομητή για κερδοσκοπία ή συγκάλυψη⁷⁷.

Ο ν.2331/1995, με τον οποίο τυποποιήθηκε το αδίκημα της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων στην ελληνική έννομη τάξη, αποτέλεσε, ήδη από τη θέσπισή του, αντικείμενο έντονης κριτικής, εξαιτίας των πολλών προβλημάτων που δημιούργησε η εφαρμογή του.

Τα κυριότερα ερμηνευτικά ζητήματα που προέκυψαν και απασχόλησαν τη θεωρία και τη νομολογία αφορούσαν τον κατάλογο των αξιόποινων πράξεων από τις οποίες παράγονται τα παράνομα έσοδα, την θέση της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας στον κυρωτικό κανόνα, την ταυτότητα ή όχι του δράστη της κρίσιμης πράξεως σε σχέση με την προηγηθείσα δράση, το περιεχόμενο της αξιόποινης συμπεριφοράς και περαιτέρω την γνωστική και βουλητική επικάλυψη του στοιχείου της προηγούμενης εγκληματικής δράσεως από τον αυτουργό της μεταγενέστερης νομιμοποίησης εσόδων.

Ειδικότερα, ως πρώτες πράξεις νομιμοποίησης παράνομων εσόδων τυποποιούνταν πράξεις όπως η αγορά, απόκρυψη και αποδοχή στην κατοχή των προϊόντων του εγκλήματος, ενώ μόνο μετά από αυτές, ως τελευταίες δυνατότητες τέλεσης, προέβλεπε ο νόμος και τη μετατροπή ή μεταβίβαση της περιουσίας. Η διατύπωση αυτή επέτρεψε στη νομολογία⁷⁸ μας να υπαγάγει στην αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος κάθε πράξη αγοράς ή κατοχής προϊόντων ενός εγκλήματος, ουσιαστικά δηλαδή κάθε πράξη κλεπταποδοχής (π.χ. αντικειμενικά το έγκλημα της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων να τελεί εκείνος που αγοράζει ένα κλεμμένο αυτοκίνητο και κατέχει το αυτοκίνητο αυτό ή εκείνος που αγοράζει και πωλεί κλεμμένα ρολόγια και κοσμήματα). Επιπλέον με την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος, βασικά προβλήματα προέκυψαν σχετικά με το ερώτημα, αν το υποκείμενο της «νομιμοποίησης» πρέπει να είναι οπωσδήποτε μια οργανωμένη εγκληματική ομάδα ή αν μπορεί να είναι κάποιο μεμονωμένο άτομο και αν το ενεργητικό

⁷⁷ Βλ. ΒουλΕφΑθ 2499/2008

⁷⁸ Βλ. ΠεντΕφΠειρ 18,19/00,ΠοινΔικ 2001,σελ.1245, ΒουλΣυμβΠλημΘεσ 51/2000, Υπεράσπιση 2000, σελ.1037, ΑΠ 478/00, ΠοινΧρ 2000, σελ.928 - ΒουλΣυμβΕφΑθ 1161/00, ΠοινΔικ 2001, σελ.136.

υποκείμενο στο έγκλημα του άρθρου 2 του Ν.2331/1995 μπορεί ή όχι να είναι ο δράστης της προηγούμενης δραστηριότητας από την οποία προέρχεται η περιουσία⁷⁹. Παρατηρήθηκε επίσης και ζήτημα πρόδηλης αντισυνταγματικότητας των διατάξεων που αφορούσαν τη δήμευση⁸⁰.

Ωστόσο, παρά ότι δεν έλειψαν θετικές εκτιμήσεις περί σχετικής πληρότητας και βάσιμων προσδοκιών αποτελεσματικότητας του ν.2331/1995 από την πρώτη στιγμή δημιουργήθηκαν και διατηρήθηκαν πολλά ερμηνευτικά ζητήματα τα οποία «καταδίκασαν» εν τέλει το συγκεκριμένο νομοθέτημα για νομοθετική και νομοτεχνική προχειρότητα και επιπολαιότητα, για έλλειψη συστηματικής επαφής με την ποινική νομοθεσία και αξιολογική ένταξη σε αυτή⁸¹. Ο ν. 2331/95 έχει χαρακτηριστεί σαν νόμος που θεσπίζει διατάξεις που εύκολα μπορούν να εξελιχθούν σε ρωγμή στην εγγυητική λειτουργία του ποινικού δικαίου, μέσα από την άκριτη και διωκτικά ενστικτώδη εφαρμογή του, υποκαθιστώντας την αποδοχή προϊόντων εγκλήματος σε μια ιδιαίτερα διευρυμένη εκδοχή της⁸².

⁷⁹ Αναλυτικά για περαιτέρω προβληματική βλ.: Δημήτριάνα Γ., Νομιμοποίηση εσόδων : Θέσεις τις νομολογίας σε ειδικότερα ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/95. σε ΠοινΔικ 2004, σελ 588 επ, (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτριάνας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 93 επ.),-του ιδίου, ο.π. Ζητήματα εφαρμογής του ν.2331/1995, Διονυσσοπούλου Αθ., Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα και αποδοχή προϊόντων εγκλήματος. Ποιν Χρ 1999 σελ 988 επ., Διονυσσοπούλου Αθ., Η δήμευση των προϊόντων της εγκληματικής δραστηριότητας. Παρατηρήσεις και de lege ferenda προτάσεις στις διατάξεις του ν. 2331/1995. Υπερ.2000 σελ 796 επ, Διονυσσοπούλου Αθ., Κακουργήματα στο Ν.2331/1995: Μοναδική επιλογή για τον νομοθέτη;. Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος «Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία», Πρακτικά 4^{ου} Συνεδρίου της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ.433 επ., Παύλου Στ., Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες και ιδίως η οριοθέτησή της από την αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος(394 ΠΚ). Υπερ 2000, σελ.633 επ., (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτριάνας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 79 επ.)-του ιδίου, Διωκτικές εκτροπές στην εφαρμογή του Ν. 2331/95, για το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος, και ο απαιτούμενος εξορθολογισμός της εφαρμογής του. ΠοινΧρ 2003, σελ. 193 επ., (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτριάνας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 107 επ.), Νικολούδη Π., Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ΠοινΧρ 2000, σελ. 760 επ., Τραγάκη Γ., Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος , Νομική Βιβλιοθήκη Αθήνα 1996

⁸⁰ Κουλούρη Ν., Προβλήματα εφαρμογής του Ν.2331/1995, ΠοινΔικ 2000 σελ. 374 επ.

⁸¹ Κουλούρη Ν., ο.π., σελ.375

⁸² Παύλου Σ., ο.π., ΠοινΧρ 2003, σελ. 199

Ο συγκεκριμένος νόμος θα μπορούσε να θεωρηθεί μία καλή βάση και αρχή των όσων επακολούθησαν στην ελληνική νομοθεσία, παρουσίαζε όμως αρκετά κενά και διφορούμενες αναφορές του νομοθέτη, οι οποίες αργότερα καλύφθηκαν με την αντικατάσταση του νόμου από τον ν.3691/2008 για τον οποίο θα αναφερθούμε παρακάτω.

γ) Ο Νόμος 3424/2005

Ο ν.3424/2005⁸³ συντάχθηκε και ψηφίστηκε με σκοπό την τροποποίηση, συμπλήρωση και αντικατάσταση διατάξεων του ν.2331/1995 και την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2001/97/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες» αλλά και την υιοθέτηση ορισμένων αναθεωρημένων Συστάσεων της FATF. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν.3424/2005 σκοπός επίσης του νόμου ήταν η βελτίωση του νομοθετικού, κανονιστικού και λειτουργικού πλαισίου για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Με το ν. 3424/2005, όλες οι διατάξεις που αφορούν τον κατάλογο των αξιόποινων πράξεων από τις οποίες παράγονται τα παράνομα έσοδα, το περιεχόμενο της αξιόποινης συμπεριφοράς, την υποκειμενική της κάλυψη, καθώς και το υποκείμενο τέλεσης του εγκλήματος τροποποιήθηκαν. Οι κυριότερες δε τροποποιήσεις του ν.3424/2005 ήταν οι κάτωθι αναφερόμενες⁸⁴:

⁸³ Για ολόκληρο το κείμενο του ν.2331/1995 μετά την τροποποίησή του με το ν.3424/2005 βλ. Παράρτημα Νομοθετημάτων

⁸⁴ Αναλυτικά για ν.3424/2005 βλ.: Γιαννίδη Ι., Η νέα νομιμοποίηση του ποινικού δικαίου και το τέλος της κλασικής δογματικής. ΠοινΧρ 2007, σελ 769 επ., Δανιήλ Γ., Σκέψεις και προβληματισμοί σχετικά με διατάξεις του Ν.3424/2005, που τροποποίησαν τον Ν.2331/1995 και παρουσιάζουν δικονομικό ενδιαφέρον. ΠοινΔικ 2008, σελ.472 επ., Δημήτρηνα Γ., Η διεύρυνση της έννοιας της βασικής εγκληματικής πράξης στο έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. ΠοινΧρ 2006 σελ 351 επ., (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτρηνας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 191 επ.), Διονυσιοπούλου Αθ., Πότε ένα περιουσιακό στοιχείο προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα – Συμβολή στον καθορισμό του κύκλου των πρόσφορων αντικειμένων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Ποιν Χρ 2006, σελ.361 επ., -της

Ο αρχικός ν.2331/1995 καθόριζε στο άρθρο 1 περ. α', υπό τύπον ορισμού, έναν πίνακα αποκλειστικά απαριθμούμενων εγκλημάτων, όπου περιλαμβάνονταν τελικά, μετά από διαδοχικές τροποποιήσεις και προσθήκες, 24 κατηγορίες εγκλημάτων, τα οποία αποτελούσαν τις περιοριστικά ορισμένες «προηγούμενες εγκληματικές δραστηριότητες». Με τον ν.3424/2005 αυτός ο πίνακας αναμορφώθηκε εκ βάθρων και επήλθε ο επανακαθορισμός του «βασικού αδικήματος», όπως πλέον μετονομάστηκε η προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα. Έτσι ο κατάλογος περιλάμβανε πλέον 16 βασικά εγκλήματα, που απαριθμούνταν εν τέλει αποκλειστικά, τα οποία αναφέρονταν κατά βάση και στο ν.2331/1995, και επιπλέον μία ακόμη γενική κατηγορία εγκλημάτων που περιελάμβανε «κάθε αξιόποινη πράξη που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας άνω των έξι μηνών, εφόσον προέκυψε από την τέλεση της περιουσία τουλάχιστον 15.000,00 ευρώ». Με τη διάταξη αυτή γινόταν φανερό εκ πρώτης όψεως να επιχειρείται μια διεύρυνση του καταλόγου των πράξεων που συγκροτούν την έννοια της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας και συνεπώς διεύρυνση του αξιοποίνου σε τέτοιο βαθμό, ώστε να θεσπίζεται ως έγκλημα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα σχεδόν οποιαδήποτε παραβατική συμπεριφορά, ακόμη και αρμοδιότητας Μονομελούς Πλημμελειοδικείου⁸⁵.

Εν συνεχεία ο εθνικός νομοθέτης με το ν.3424/2005 διέσπασε την τυποποίηση των σχετικών εγκλημάτων σε δύο διατάξεις: στην πρώτη έδινε τον ορισμό της «νομιμοποίησης εσόδων» και σε άλλο άρθρο περιέγραφε τα

ιδίας, ο.π., Πρακτικά 4^{ου} Συνεδρίου της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ.433 επ. Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ΠοινΧρ 2007, σελ.3 επ., Κάτσιου Στ., *Dura lex sed lex: Μια προσέγγιση στο ρόλο των δικηγόρων στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με την ευκαιρία της Επιτροπής του άρθρου 5 παρ.8 του Ν.3424/2005*. ΠοινΔικ 2006, σελ.603 επ., Λίβου Ν., «Πολύ κακό για το τίποτα;» Οι ανακριτικές αρμοδιότητες της Εθνικής Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. ΠοινΧρ 2006, σελ. 380 επ., Παρασκευόπουλος Ν., Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και ανθρωπίνια δικαιώματα. Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος «Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία», Πρακτικά 4^{ου} Συνεδρίου της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ. 39 επ., Πατσαβέλλα Λ., ο.π., ΠοινΧρ 2006, σελ. 367 επ., Παύλου Στ., Η Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Από τον ν. 2331/1995 στον 3424/2005 : η εξέλιξη και γιγάντωση μιας δογματικής και κυρωτικής εκτροπής. ΠοινΧρ 2006, σελ. 342 επ. (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτραινας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 123 επ.)

⁸⁵ Παύλου Στ., ο.π. ΠοινΧρ 2006, σελ. 346

υπόλοιπα στοιχεία των εγκλημάτων που τυποποιούσε και ιδίως την κύρωση και τις διακεκριμένες παραλλαγές τους. Ο δε ορισμός της «νομιμοποίησης» ήταν ο ακόλουθος: «*Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες*»: *Οι ακόλουθες εκ προθέσεως τελούμενες πράξεις είναι: α) η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στις δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεων του, β) η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο, όπου αυτή ευρίσκεται ή αποκτήθηκε ή την κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοια δραστηριότητα, γ) η απόκτηση, κατοχή, ή χρήση περιουσίας, εν γνώσει, κατά τον χρόνο της κτήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, δ) η συμμετοχή σε μία από τις πράξεις που αναφέρουν οι προηγούμενες περιπτώσεις, η σύσταση οργάνωσης για την διάπραξη της ή η διευκόλυνση της τέλεσης της πράξης».*

Ο ανωτέρω ορισμός καθόριζε τις ειδικές υποστάσεις οι οποίες αποτελούσαν την εγκληματική συμπεριφορά του ξεπλύματος υπό την μορφή ενός πολύτροπου εγκλήματος. Υποκειμενικά το έγκλημα με την ως άνω μορφή προϋπέθετε δόλο, ο οποίος μπορούσε κατ' αρχήν να είναι οποιουδήποτε βαθμού. Ειδικά όμως ως προς την προέλευση της περιουσίας, ο νόμος απαιτούσε πλέον ρητά άμεσο δόλο. Ο δράστης έπρεπε λοιπόν να είναι βέβαιος ότι η περιουσία που νομιμοποιούσε προέρχεται από συγκεκριμένη εγκληματική δράση .

Ιδιαίτερη προσοχή χρειαζόταν στην περίπτωση όταν η προηγούμενη εγκληματική δράση ενέπιπτε στη γενική κατηγορία των εγκλημάτων που απειλούνταν με ποινή φυλάκισης μεγαλύτερη των έξι μηνών, εφόσον με την τέλεσή τους είχε εξασφαλισθεί περιουσία τουλάχιστον 15.000 ευρώ. Στην περίπτωση αυτή ο άμεσος δόλος έπρεπε να καλύπτει όχι μόνο την παράνομη

προέλευση της περιουσίας, αλλά επίσης την αξία της νομιμοποιούμενης περιουσίας και την απειλούμενη ποινή⁸⁶. Συγχρόνως διέπλαθε ήδη στον ορισμό εγκλήματα υπερχειλούς υποκειμενικής υποστάσεως, αφού τις πράξεις αυτές τις ήθελε να τελούνται σε συνδυασμό και με έναν περαιτέρω σκοπό, διακλαδιζόμενο σε επιμέρους εναλλακτικές μορφές, αφού γίνονται με «σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στην δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεων του». Κι έτσι τελικά, η «απόκρυψη» σε κάποιες νομοτυπικές εκδοχές ήταν και δόλια πράξη του δράστη και περαιτέρω σκοπός του, χωρίς να είναι σαφές εάν και πότε αποτελούσε την ουσιαστική αποπεράτωση κάποιου εγκλήματος από τα επιμέρους θεσπιζόμενα ή όχι.

Με το άρθρο 3 του ν. 3424/2005 επανακαθορίζονταν οι ποινικές κυρώσεις και οριζόταν ως κατ αρχήν γενική κύρωση η κάθειρξη μέχρι δέκα έτη και περαιτέρω περιπτώσεις αυξημένων ποινών. Πρωταρχικής σημασίας ήταν η -υπό στοιχείο 1.δ. του άρθρου 3 του ν.3424/2005- για πρώτη φορά ρητή πρόβλεψη στο νόμο ότι η ποινική ευθύνη για το βασικό αδίκημα δεν απέκλειε την τιμωρία του υπαιτίου και για τις πράξεις της νομιμοποίησης των εσόδων από την τέλεση αυτού του βασικού εγκλήματος (αυτοξέπλυμα), με την προϋπόθεση όμως ότι αυτή η νομιμοποίηση εντασσόταν στο συνολικό σχεδιασμό δράσης του υπαιτίου ή τρίτου.

Με το άρθρο 4 του νόμου αναφέρονταν αναλυτικά τα πρόσωπα που υπόκυπταν στις υποχρεώσεις του πρώτου κεφαλαίου του ν.2331/1995 στα οποία περιλαμβάνονταν πλέον και νέα πρόσωπα (δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, ταχυδρομικές εταιρείες).

Ένα ακόμη ζήτημα που προέκυψε από τη θέσπιση του ν. 3424/2005 ήταν η Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή με την επωνυμία : «Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες» η οποία αντικατέστησε την Επιτροπή του άρθρου 7 του ν. 2331/1995. Η Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες είχε συγκεκριμένες και αυξημένες πλέον

⁸⁶ Βλ. ΠλημΑθ 3133/2007, ΑΠ 1514/2009, ΑΠ 407/2010

αρμοδιότητες οι οποίες οδηγούσαν όμως σε μια παρεμβολή και διεμβόλιση της ποινικής διαδικασίας από μια διοικητική αρχή, δήθεν «Ανεξάρτητη Αρχή»⁸⁷. Εξακολούθησαν δε και μετά τον ν.3424/2005 να διατηρούνται στο ίδιο άρθρο 2 οι μισές προβλέψεις για τη δήμευση, αφού οι υπόλοιπες ρυθμίσεις διατυπώνονται σε άλλο άρθρο, και συγκεκριμένα στο άρθρο 3 παρ.2.

Παρά τις τροποποιήσεις του ν.3424/2005, το νέο αυτό νομοθέτημα δεν κατάφερε να επιλύσει τα νομικά ζητήματα που είχαν ήδη προκύψει σχετικά με το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ο ν.3424/2005 χαρακτηρίστηκε νομοτεχνικά πρωτόγονος, δικαιοπολιτικά αυθαίρετος και απροκάλυπτα κατασταλτικός. Συγχρόνως «κατηγορήθηκε» για δουλική και άκριτη μεταφορά της ευρωπαϊκής οδηγίας στην ελληνική έννομη τάξη⁸⁸. Δηλαδή, όσα ερμηνευτικά και δογματικά προβλήματα είχαν και στο παρελθόν καταδειχθεί, σε σχέση με την εφαρμογή του νόμου αυτού, όχι απλά δεν επιλύθηκαν με το ν.3424/2005 αλλά δημιουργήθηκαν καινούργια, δημιουργώντας τελικά ένα «νομοθετικό παράδοξο» χωρίς προηγούμενο⁸⁹.

δ) Ο Νόμος 3691/2008

Σήμερα ο ν.3691/2008⁹⁰ καταργεί την προϊσχύουσα νομοθεσία του ν.2331/1995, όπως αυτή κατέληξε να ισχύει με τις εν τω μεταξύ τροποποιήσεις της. Με αφορμή την ενσωμάτωση της 3^{ης} Οδηγίας 2005/60/ΕΚ και της Οδηγίας 2006/70/ΕΚ που αποτελεί εφαρμοστικό μέτρο της 3^{ης} Οδηγίας και την αποτελεσματικότερη προσαρμογή στις συστάσεις της FATF και τις ειδικές υποδείξεις της, θεσπίστηκε εκ βάθρων ένα νέο θεσμικό πλαίσιο καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Σύμφωνα με την εξαγγελία του ίδιου του άρθρου 1 του ν.3691/2008 *«Με τον παρόντα νόμο σκοπείται η ενίσχυση και βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και καταστολή των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων*

⁸⁷ Παύλου Στ.,ο.π., ΠοινΧρ 2006, σελ.349

⁸⁸ Παύλου Στ.,ο.π., ΠοινΧρ 2006, σελ.350

⁸⁹ Δημήτρανα Γ., Η διεύρυνση της έννοιας της «βασικής» εγκληματικής πράξης στο έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. ΠοινΧρ 2006 σελ 360 (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτρανας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 191 επ.)

⁹⁰ Βλ. το ν.3691/2008 σε Παράρτημα Νομοθετημάτων

από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Προς τούτο ενσωματώνονται στη νομοθεσία οι διατάξεις της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης "σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας" διατάξεις της Οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αντικαθίστανται οι σχετικές διατάξεις του ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α'), όπως ισχύουν.»

Στο σημείο αυτό και προτού προβούμε στην εκτενή μελέτη και ανάλυση του ν.3691/2008 σχετικά με το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, πρέπει να διευκρινιστεί η σχέση μεταξύ των αδικημάτων του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, όπου το τελευταίο δεν αποτελεί αντικείμενο της παρούσας εργασίας. Η δομή του αδικήματος του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος είναι ότι πρώτα τελείται ένα «βασικό αδίκημα» (π.χ. κλοπή, εμπόριο ναρκωτικών) από το οποίο προκύπτουν παράνομα έσοδα τα οποία, αν στη συνέχεια νομιμοποιηθούν (ή υπάρξει απόπειρα), σύμφωνα με τον ορισμό του ξεπλύματος συνιστούν τη διάπραξη άλλου αδικήματος (της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες). Αντίθετα, η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας είναι η παροχή οικονομικής βοήθειας, νόμιμων ή παράνομων κεφαλαίων, προς τρομοκρατικές οργανώσεις ή ατομικούς τρομοκράτες. Ο χρηματοδότης τιμωρείται σε αμφότερες τις περιπτώσεις (νόμιμα ή παράνομα κεφάλαια), όπως ο παρέχων οικονομική ή τεχνική βοήθεια σε εγκληματική οργάνωση ή σε άλλον για να διαπράξει άλλο έγκλημα. Ο δράστης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος σε αυτή την περίπτωση είναι τρίτο πρόσωπο, παρεμβαλλόμενο μεταξύ του χρηματοδότη και της τρομοκρατικής οργάνωσης, χωρίς να αποκλείεται οι δύο πρώτοι να είναι το αυτό πρόσωπο. Αυτό το τρίτο πρόσωπο προσπαθεί να αποκρύψει είτε την ταυτότητα του χρηματοδότη είτε τον προορισμό προς πρόσωπα της τρομοκρατικής οργάνωσης. Αυτή η συμπεριφορά δεν καλύπτεται πλήρως από τις επιμέρους συμπεριφορές που συνιστούν την αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, κύριο στοιχείο των οποίων είναι η νομιμοποίηση παράνομων εσόδων, δηλαδή να προσδοθεί νομιμοφάνεια σε έσοδα ή

περιουσιακά στοιχεία προερχόμενα, άμεσα ή έμμεσα, από τη διάπραξη βασικού αδικήματος. Οι διεθνείς οργανισμοί, παρ' όλα αυτά, επιθυμούν τη συμπερίληψη της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στα βασικά αδικήματα του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος όχι τόσο για νομικούς λόγους ούτε για αυστηροποίηση των ποινών για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, αλλά για να υπαχθεί αυτή και οι σχετικές συναλλαγές και τα κεφάλαια στον ενδεδειγμένο έλεγχο των εταιρειών του χρηματοπιστωτικού τομέα και των άλλων νομικών ή φυσικών προσώπων που υπόκεινται στις υποχρεώσεις της νομοθεσίας σχετικά με το ξέπλυμα, και να παρεμποδιστεί η χρηματοδότηση ή άλλη οικονομική υποστήριξη προς τρομοκρατικές οργανώσεις ή τρομοκράτες. Σε ορισμένες περιπτώσεις ο εντοπισμός αυτών των κεφαλαίων μπορεί να οδηγήσει στην εξάρθρωση τρομοκρατικών οργανώσεων ή «δικτύων»⁹¹.

Η ύλη του νόμου χωρίζεται σε τρεις ενότητες και συγκεκριμένα:

Στην πρώτη (Κεφ. Α και Β) υπάγονται «θεσμικά» θέματα, δηλαδή ο σκοπός και το αντικείμενο του νόμου, τα βασικά αδικήματα, οι ορισμοί, τα υπόχρεα πρόσωπα, οι αρμόδιες αρχές, η Επιτροπή του άρθρου 7, η Κεντρική Συντονιστική Αρχή, η Επιτροπή Στρατηγικής, άλλες δημόσιες αρχές και ο Φορέας Διαβούλευσης του Ιδιωτικού Τομέα.

Στη δεύτερη ενότητα (Κεφ. Γ έως Ζ) περιλαμβάνεται το κύριο μέρος της 3^{ης} Οδηγίας που αφορά τις υποχρεώσεις των υπόχρεων προσώπων, οι οποίες είναι περισσότερο εξειδικευμένες σε σχέση με τη 2^η Οδηγία και τον ν. 2331/1995, όπως ισχύει.

Η τρίτη ενότητα (Κεφ. Η και Θ) περιέχει εθνικές, κυρίως, διατάξεις που αφορούν τις ποινικές και διοικητικές κυρώσεις, διατάξεις δικονομικού χαρακτήρα περί δημεύσεως, κατασχέσεως, απαγόρευσης κίνησης λογαριασμών καθώς και μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις.

Προαναφέραμε ότι τα κυριότερα σημεία τριβής των επιχειρούμενων νομοθετημάτων για την ποινικοποίηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι σχετικά με τη θέση της προηγούμενης

⁹¹ Αιτιολογική Έκθεση ν.3691/2008, σελ.1

εγκληματικής δραστηριότητας στον κυρωτικό κανόνα και ο ακριβής προσδιορισμός της, το ζήτημα ταύτισης του υποκειμένου της προηγούμενης εγκληματικής δράσης με αυτό του ξεπλύματος, το είδος της γνωστικής και βουλευτικής επικάλυψης της προηγούμενης εγκληματικής δράσεως από τον αυτουργό μεταγενέστερης νομιμοποίησης εσόδων, η εμπλοκή διοικητικών μηχανισμών στην αντιμετώπιση του φαινομένου και στην δικαστική του εκκαθάριση, όπως αυτή της Επιτροπής του άρθρου 7, οι αυστηρές ποινικές κυρώσεις κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας, οι δογματικά και τεχνικά ανορθόλογες διατάξεις για τη δήμευση και κυρίως το «πάγωμα» των λογαριασμών κατά τη διάρκεια της προδικασίας. Για όλα αυτά τα ζητήματα και τα περαιτέρω ερμηνευτικά προβλήματα που προκύπτουν και με το ν.3691/2008 θα αναφερθούμε στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Ο ΝΟΜΟΣ 3691/2008

I. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 3691/2008

ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟ ΕΝΝΟΜΟ ΑΓΑΘΟ

Προκειμένου να κατανοηθεί πληρέστερα το νομοθέτημα που μας απασχολεί, προϋποτίθεται η αναζήτηση και ο προσδιορισμός του προστατευόμενου έννομου αγαθού. Σύμφωνα με ευρέως υποστηριζόμενη άποψη, η λειτουργία του Ποινικού Δικαίου έγκειται στην προστασία ιδιαίτερα σημαντικών έννομων αγαθών. Το έγκλημα αποτελεί πρωτίστως την προσβολή κάποιου έννομου αγαθού, ήτοι το θετικό μέγεθος που πλήττεται από το έγκλημα ως ταυτιζόμενο με κάποια αυτοτελή, προηγούμενη του θετικού δικαίου ειδική ουσία, της οποίας η γνώση εξασφαλίζει και την γνώση της ουσίας του εγκλήματος. Αυτή την ειδική ουσία καλούμαστε εν προκειμένω να προσδιορίσουμε. Τα έννομα αγαθά αποτελούν βασικά στοιχεία – όρους της κοινωνικής ζωής που η προσβολή τους επισύρει την κοινωνική αντίδραση⁹².

Στο πλαίσιο ενός φιλελεύθερου και δικαιοκρατικού ποινικού συστήματος, απαιτείται να προσδιοριστεί το έννομο ή τα έννομα αγαθά που προσβάλλονται ή διακινδυνεύουν από την τέλεση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, ώστε να καθίσταται αναγκαία η παρεμβολή του ποινικού δικαίου καθώς αυτό ελέγχει με βάση τις αρχές του την ποινική καταστολή. Η τελευταία για να νομιμοποιείται, πρέπει να στηρίζεται στην προστασία ενός ευδιάκριτου και διακριτού σε σχέση με την τυποποίηση της προσβολής του σε άλλες νομοτυπικές μορφές έννομου αγαθού⁹³.

⁹² Εκτενέστερα για την έννοια του έννομου αγαθού βλ. Ανδρουλάκη Ν., «Ποινικό Δίκαιο-Γενικό Μέρος, θεωρία για το έγκλημα», Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν.Σάκκουλας Αθήνα 2006, σελ.66 επ., Κοτσαλή Λ., «Ποινικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος», Εκδόσεις Αντ.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2006, σελ.9 επ. και Μανωλεδάκη Ι., Το έννομο αγαθό ως βασική έννοια του ποινικού δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1998, σελ.281 επ.

⁹³ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ο.π., ΠοινΧρ 2007, σελ.17

Στο σημείο αυτό πρέπει να θυμηθούμε ένα βασικό χαρακτηριστικό της ποινικοποίησης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, ήτοι ότι η ποινική αυτή καταστολή επιβλήθηκε στα επιμέρους κράτη καθαρά μέσα από διεθνείς και ευρωπαϊκές επιλογές, οι οποίες υποδεικνύουν (δεν επιβάλλουν) τη δημιουργία κυρωτικών προβλέψεων και δεν τυποποιούν γνήσιους κυρωτικούς κανόνες. Έτσι, η έρευνα μας στο στάδιο αυτό δεν στρέφεται κατά κυριολεξία στην αναζήτηση και τον προσδιορισμό κάποιου έννομου αγαθού, αλλά ουσιαστικά αποτελεί μια πρόδρομη προσπάθεια σύλληψης και κατανόησης του μεγέθους εκείνου, το οποίο, με βάση τα διεθνή και ευρωπαϊκά κείμενα, θεωρείται ότι είναι άξιο προστασίας σε τέτοιο βαθμό, ώστε να είναι περαιτέρω αναγκαία η ποινική τυποποίηση της προσβολής του στις επιμέρους εθνικές νομοθεσίες⁹⁴.

Η ανωτέρω περιγραφόμενη κατάσταση αποτελεί και την μεγαλύτερη - από πλευράς ποινικού δικαίου - δυσκολία εντοπισμού του έννομου αγαθού που θίγει το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Η ένταση της δυσκολίας αυτής αυξάνεται αφενός λόγω ότι ο Έλληνας νομοθέτης μετέφερε επιπόλαια τη διεθνή νομοθεσία για το ξέπλυμα στο εσωτερικό μας δίκαιο αφετέρου δε λόγω ότι η διεθνής αυτή νομοθεσία είναι βαθιά επηρεασμένη από νομοθετικά πρότυπα ξένα προς την ποινική μας δογματική, όπως ιδίως η ποινική νομοθεσία περί ξεπλύματος των Η.Π.Α⁹⁵. Έτσι, οι «ξένες» υποδείξεις διατυπώνουν ένα είδος πρωτεύοντα κανόνα υποδεικνύοντας στους εθνικούς νομοθέτες τη δημιουργία του αντίστοιχου κυρωτικού. Ο Έλληνας νομοθέτης όφειλε να τις αντιμετωπίσει με ιδιαίτερη προσοχή σεβόμενος τις δικαιοκτικές αρχές και τα «συστατικά» στοιχεία του ποινικού μας δικαίου, διότι ο κίνδυνος αοριστίας και ασάφειας στο προστατευόμενο έννομο αγαθό μπορεί να οδηγήσει σε μια υπέρμετρη διεύρυνση του αξιοποίνου που θα καταλήξει να ανοίξει τα πλαίσια της ποινικής καταστολής σε υπερβολικό και τελικώς επικίνδυνο βαθμό⁹⁶.

⁹⁴ Δημήτρηνα Γ., ο.π., Ζητήματα εφαρμογής του ν.2331/1995, σελ. 60

⁹⁵ Καμπέρου- Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.58

⁹⁶ Συνέπεια την οποία ο Έλληνας νομοθέτης δεν απέφυγε λόγω της προχειρότητας που χαρακτηρίζει την διαδικασία της ενσωμάτωσης των κοινοτικών οδηγιών στην έννομη τάξη μας, με την σχεδόν ολοκληρωτική αντιγραφή τους.

Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι η μόνη λύση για να αποφύγουμε το αδιέξοδο αναφορικά με τον προσδιορισμό του έννομου αγαθού το οποίο πλήττεται με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι πρώτον να διαπιστώσουμε για ποιους λόγους συμφώνησαν τα κράτη που απαρτίζουν τη διεθνή κοινότητα να θεωρούν το ξέπλυμα ως έγκλημα και ποιες αξίες θέλησαν να προστατεύσουν και δεύτερον να ερμηνεύσουμε κατά τρόπο τελλολογικό και λογικοσυστηματικό το σκοπό του νόμου 3691/2008⁹⁷.

Στο άρθρο 1 του ν.3691/2008 με τίτλο «Σκοπός» αναφέρεται ότι: *«Με τον παρόντα νόμο σκοπείται η ενίσχυση και βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και καταστολή των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας»*. Στο αμέσως επόμενο άρθρο 2 παρ. 1 του ν.3691/2008 με τίτλο «Αντικείμενο» ορίζεται ότι: *«Αντικείμενο του παρόντος νόμου είναι η πρόληψη και η καταστολή των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, όπως αυτά τα αδικήματα ορίζονται κατωτέρω, καθώς και η προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από τους κινδύνους που ενέχουν»*. Επίσης στο προοίμιο της Οδηγίας 2005/60/EK τονίζεται η αναγκαιότητα θέσπισης μέτρων συντονισμού σε κοινοτικό επίπεδο καθώς η ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων και η ελεύθερη παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που συνεπάγεται ο ενιαίος χρηματοπιστωτικός χώρος διευκολύνει τις παράνομες δραστηριότητες. Επιπλέον η φερεγγυότητα, η ακεραιότητα και η σταθερότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και η αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του μπορούν να κλονιστούν σοβαρά από τις προσπάθειες των εγκληματιών και των συνεργών τους είτε να συγκαλύψουν την προέλευση των προϊόντων των εγκληματικών δραστηριοτήτων είτε να διοχετεύσουν νόμιμο ή παράνομο χρήμα με σκοπό την τρομοκρατία⁹⁸. Έτσι, προκύπτει ότι κυρίαρχο στοιχείο προστασίας

⁹⁷ Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Καμπέρου-Ντάλτα Ε.,ο.π.,σελ.58: «Το έργο του εσωτερικού ποινικού νομοθέτη είναι δύσκολο, διότι από τη μία πρέπει να θεσπίσει εσωτερικές ρυθμίσεις που ανταποκρίνονται στα διεθνή πρότυπα ώστε να θεωρηθεί ότι συμμορφώθηκε με αυτά στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου, ενώ από την άλλη πρέπει οι ρυθμίσεις που υιοθέτησε να ανταποκρίνονται στις αρχές του ποινικού δόγματος ιδίως στις εγγυήσεις του κράτους δικαίου ώστε να γίνονται αποδεκτές από τους πολίτες στους οποίους τελικά και καταναγκαστικά εφαρμόζονται.»

⁹⁸ Παράγραφοι (1) και (2) του προοιμίου της Οδηγίας 2005/60/EK

αποτελεί η προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από την ένταξη και διολίσθηση σε αυτό παράνομων περιουσιακών αγαθών, εμφανιζόμενα ως προερχόμενα από κάποια νόμιμη πηγή.

Η θέση του Έλληνα νομοθέτη του ν.3691/2008 αποτυπώνεται ρητώς στο άρθρο 2 παρ. 1 του νόμου καθώς ανήγαγε σε έννομο αγαθό του ξεπλύματος το εγχώριο και διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, το οποίο θέλησε να προστατεύσει με την ποινικοποίηση όλων των υποστάσεων του ξεπλύματος από τον ενδεχόμενο κλονισμό της σταθερότητας και της ακεραιότητάς του από την εισροή εγκληματικών εσόδων σε αυτό. Προφανώς λοιπόν γίνεται λόγος για μια αφηρημένη διακινδύνευση του χρηματοπιστωτικού συστήματος⁹⁹ καθώς η προστασία εντοπίζεται σε ένα πρώιμο στάδιο εξέλιξης της εγκληματικής πράξης.

Η ιδιαίτερη όμως επαχθής αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων με βαρύτατες κακουργηματικές κυρώσεις, οι πλείονες και διαφορετικοί τρόποι τέλεσης αυτού, η σχέση εξάρτησής του από την προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα και ο παρακολουθηματικός χαρακτήρας του είχε εξαρχής απασχολήσει έντονα τον χώρο της θεωρίας του ποινικού δικαίου και στο πλαίσιο αυτό διατυπώθηκαν διάφορες απόψεις, εκ των οποίων οι κυριότερες θα αναπτυχθούν στη συνέχεια συνοπτικά.

Οι απόψεις που υποστηρίζονται για το έννομο αγαθό που προσβάλλει το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος μπορούν να υπαχθούν στις κατωτέρω κατηγορίες:

→ Στην **πρώτη κατηγορία** περιλαμβάνονται οι απόψεις οι οποίες θεωρούν το έννομο αγαθό που προσβάλλεται με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ως αυτοτελές και αποκλείοντας ταυτόχρονα το έννομο αγαθό που προσβάλλει το προηγούμενο βασικό αδίκημα. Τέτοια αυτοτελή έννομα αγαθά αποτελούν η απονομή της ποινικής δικαιοσύνης, το χρηματοπιστωτικό σύστημα και

⁹⁹ Καμπέρου- Ντάλτα Ε.,ο.π., σελ.67

γενικότερα το οικονομικό σύστημα, η ασφάλεια των συναλλαγών, ολόκληρη η οικονομία, ο υγιής ανταγωνισμός και γενικότερα η κοινωνία¹⁰⁰.

Ειδικότερα:

α) Η σταθερότητα και η ακεραιότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Έχει αρχικά υποστηριχθεί, και έχει γίνει δεκτό από τον Άρειο Πάγο¹⁰¹, ότι η νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων αποτελεί πράξη που προσβάλλει ολόκληρη την εθνική οικονομία, καθώς εντάσσει σε αυτήν παράνομα περιουσιακά στοιχεία, εμφανίζοντάς τα σαν να ήταν νόμιμα, και ότι, επομένως, η απαξία της συγκεκριμένης πράξης δε μπορεί καν να συγκρίνεται με εκείνη της προηγούμενης εγκληματικής δράσης¹⁰². Ακόμα έχει υποστηριχθεί ότι η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες πλήττει και ένα ξεχωριστό έννομο αγαθό, που δεν είναι άλλο από την ίδια την κοινωνία, την ίδια την οικονομία και την ομαλή λειτουργία της και ακόμα τον υγιή ανταγωνισμό.¹⁰³

Η άποψη ότι προσβάλλεται γενικά η οικονομία ή το χρηματοπιστωτικό ή το οικονομικό σύστημα ή ακόμη και η κοινωνία ορθά επικρίνεται λόγω της ευρύτητας και της αοριστίας της με συνέπεια να μην μπορούν να επιτελέσουν κριτική λειτουργία ως έννομα αγαθά. Ειδικότερα, έχει υποστηριχθεί η άποψη¹⁰⁴, η οποία κρίνεται ως ορθή, ότι είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι ένα από τα έννομα αγαθά που μπορεί να θιγεί από το ξέπλυμα είναι το χρηματοπιστωτικό σύστημα ενός κράτους αλλά προϋπόθεση είναι τα προς νομιμοποίηση εγκληματικά έσοδα να είναι σημαντικού ύψους, σύμφωνα με τα δεδομένα της οικονομίας που επικρατούν την δεδομένη χρονική και ιστορική στιγμή. Πρέπει λοιπόν να προκληθεί προσβολή μεγάλης έντασης, λόγω της εισροής στο κρατικό χρηματοπιστωτικό σύστημα υπερβολικών χρηματικών

¹⁰⁰ Εκφραστές των απόψεων της πρώτης κατηγορίας είναι ο Νικολούδης Π. και Ανδρουλάκης Ν.

¹⁰¹ Βλ. ΑΠ 1231/04, ΠοινΔικ 2005, σελ.33.

¹⁰² Νικολούδης Π., ο.π., σελ. 771.

¹⁰³ Ανδρουλάκης Ν., Η ποινική δογματική και η απήχησή της στην πράξη 50 χρόνια μετά (ένα παράδειγμα), ΠοινΧρ 2002, σελ.292

¹⁰⁴ Αναλυτικά βλ. Καμπέρου-Ντάλτα Ε.ο.π., σελ. 65 επ.

ποσών και όχι μικρής έντασης¹⁰⁵, ήτοι μικρών χρηματικών ποσών, τα οποία κατ αντικειμενική κρίση δεν μπορούν να το θίξουν.

Παρά ταύτα, πρέπει να τονιστεί ότι σύμφωνα με τη βούληση του νομοθέτη και το γράμμα του νόμου προκύπτει αναμφίβολα πως προστατευόμενο έννομο αγαθό αποτελεί και η σταθερότητα και η ακεραιότητα του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος, σε στάδιο πριν ακόμα επέλθει οποιαδήποτε επικινδυνότητα ή βλάβη αυτού, από τις πράξεις του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, με τη νομοτεχνική μορφή των εγκλημάτων αφηρημένης διακινδύνευσης.

β) Η απονομή της δικαιοσύνης

Έχει επίσης υποστηριχθεί η ότι η νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων συνιστά μια μορφή υπόθαλψης, μέσω της οποίας θίγεται το έννομο αγαθό της απονομής της δικαιοσύνης¹⁰⁶. Το βρώμικο χρήμα, υποστηρίζουν όσοι υιοθετούν την άποψη αυτή, αποτελεί ένα είδος ίχνους, που επιτρέπει να διαπιστώνεται η εγκληματική πράξη και να εντοπίζεται ο δράστης¹⁰⁷. Όταν λοιπόν κάποιος το νομιμοποιεί δυσχεραίνει την απονομή της δικαιοσύνης είτε ως ειδικότερη έκφραση της εφαρμογής της πολιτειακής εξουσίας είτε με την έννοια της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος. Έτσι, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος δυσχεραίνει τον εντοπισμό του συνδέσμου μεταξύ του βασικού αδικήματος και της περιουσίας που προήλθε από αυτό, με συνέπεια να καθίσταται αβέβαιη η ποινική δίωξη κατά του δράστη του βασικού αδικήματος και η συνακόλουθη επιβολή σε αυτόν τόσο της κύριας στερητικής της ελευθερίας ποινής όσο και της παρεπόμενης ποινής της δήμευσης της περιουσίας. Ειδικότερα, με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αποκόπτεται ο σύνδεσμος μεταξύ του προηγούμενου βασικού αδικήματος και του οικονομικού προϊόντος του, ο εντοπισμός του οποίου θα μπορούσε να αποτελέσει την αφορμή για να ξεκινήσουν οι διωκτικές αρχές την έρευνά τους και να ασκηθεί η ποινική δίωξη κατά του δράστη του βασικού αδικήματος. Όμως, εξαιτίας της εγκληματικής συμπεριφοράς του δράστη του ξεπλύματος

¹⁰⁵ Δεν μπορεί να υποστηρίξει κανείς με σοβαρά επιχειρήματα ότι η νομιμοποίηση 2 ή 4 χιλιάδων ευρώ δύναται να κλονίσει το χρηματοπιστωτικό σύστημα μιας χώρας.

¹⁰⁶ Διονυσιοπούλου Αθ., ο.π., Ποιν Χρ 1999, σελ 991

¹⁰⁷ Την απονομή της δικαιοσύνης ως έννομο αγαθό δέχεται το ΒουλΣυμβΠλημ Αλεξ 16/99, Υπεράσπιση 2000, σελ. 591, και η υπ.αριθ. ΑΠ 1514/2009

εμποδίζεται η δικαιοσύνη να ερευνήσει το βασικό αδίκημα, αφού δυσκολεύεται να εντοπίσει την εγκληματική περιουσία.

Κατά συνέπεια, σύμφωνα με την συγκεκριμένη άποψη δημιουργείται πηγή κινδύνου για την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης εξαιτίας του ξεπλύματος ήδη από το χρονικό σημείο που έλαβε χώρα η εγκληματική συμπεριφορά που συνιστά ξέπλυμα, διότι λόγω του τελευταίου δυσχεραίνεται ουσιαδώς η κίνηση της δικαστικής έρευνας και της συνακόλουθης ποινικής δίωξης του προηγούμενου βασικού εγκλήματος¹⁰⁸. Ωστόσο, η άποψη αυτή επικρίθηκε στην ελληνική θεωρία με πλείονα επιχειρήματα¹⁰⁹.

→ Στη **δεύτερη κατηγορία** υπάγεται η άποψη εκείνη που στηρίζεται στο γεγονός της εξαρτημένης σύνδεσης του ξεπλύματος από το έγκλημα από το οποίο προέρχονται τα προς νομιμοποίηση έσοδα και εκτιμά ότι το έννομο αγαθό του ξεπλύματος ταυτίζεται με εκείνο του βασικού αδικήματος¹¹⁰. Η προσβολή σύμφωνα με την εν λόγω άποψη πραγματοποιείται με δυο τρόπους, αφενός με την εμβάθυνση της προσβολής που έχει ήδη επέλθει με το βασικό έγκλημα¹¹¹, εφόσον το τελευταίο πλήττει ατομικά έννομα αγαθά, και

¹⁰⁸ Καμπέρου- Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.73

¹⁰⁹ Αναλυτικά βλ. για επιχειρηματολογία Καμπέρου- Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.72 επ., Τσιρίδη Π. ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.48, Δημήτρη Γ., ο.π., Ζητήματα εφαρμογής του ν.2331/1995, σελ.90, Καϊάφα –Κμπάντι Μ., ο.π., ΠοινΧρ 2007, σελ.17 επ. και Διονυσοπούλου Αθ., ο.π., Ποιν Χρ 2006, σελ.363.

¹¹⁰ Τζανεττής Α., Η δήμευση των νομιμοποιούμενων προϊόντων της εγκληματικής δραστηριότητας στον Τόμο «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος – Καθαρή η ελεύθερη κοινωνία» ΕΕΠ 2007, σελ. 251, Βασιλακόπουλου Π., ο.π., σελ.1365, Παύλου Στ., ο.π., Υπερ 2000, σελ.642

¹¹¹ Κύριος υποστηρικτής της εν λόγω απόψεως είναι ο Παύλου, ο οποίος υποστηρίζει για το ν.3691/2008 ότι: «Τα περί φήμης, αξιοπιστίας, ακεραιότητας και ηθικής της αγοράς ο γράφων τα αποκρούει ως αφόρητα ιδεολογήματα χωρίς κανένα απολύτως αξιολογικό περιεχόμενο επαρκές να αποδώσει την απαξία των πράξεων που τυποποιούνται σε εγκλήματα τον νόμο. Τα κρίσιμα στοιχεία που θα καθορίσουν τη θέση μας είναι τα ακόλουθα: με το νέο νόμο επιχειρείται μια απόλυτη αποσύνδεση από το οργανωμένο έγκλημα, και παραμένει απλώς σε επίπεδο συμβολισμών και προσαρμογής στις υποδείξεις της FATF η αναφορά στην τρομοκρατία. Εκείνο που φαίνεται τελικά ότι κατά τη λογική του νόμου πρέπει να κολάζεται ποινικά, είναι μια προσπάθεια του δράστη της βασικής εγκληματικής συμπεριφοράς ή τρίτου να κατέχει ή περαιτέρω να διασφαλίσει τα οικονομικά οφέλη του εγκλήματος για τη δική του απόλαυση και για να μην γίνουν αντιληπτά, κατά τρόπο που είτε θα οδηγούσαν τις αρχές στον δράστη είτε θα κατάσχονταν με σκοπό τη δήμευση. Έτσι τελικά εκείνο που τιμωρείται είναι ακριβώς η διασφάλιση των προϊόντων του εγκλήματος, κι όχι μια μορφή αυτοϋποθάλψεως. Κι αυτή η διασφάλιση δεν είναι άλλο από μια διαιώνιση της αρχικής προσβολής που προκλήθηκε με την βασική πράξη. Γι αυτό και η αρχική μου θέση ήδη με το καθεστώς του ν.2331/1995 ότι δηλαδή το προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι αυτό το ίδιο που κάθε φορά προσβάλλεται με την βασική πράξη, ενισχύεται καταλυτικά από τις εν τω μεταξύ τροποποιήσεις που επέφερε ο ν.3691/2008.» βλ. εκτενέστερα «Ο ν.3691/2008 για την

αφετέρου με τη δημιουργία του (αφηρημένου) κινδύνου να επαναληφθεί η εγκληματική δραστηριότητα με τη χρησιμοποίηση των ήδη νομιμοποιούμενων προσόδων της. Η θέση αυτή μπορεί να ενισχυθεί περισσότερο και με επιχειρήματα που αφορούν κυρίως στα προϊόντα εγκλήματος που προέρχονται από κάποια συγκεκριμένα εγκλήματα του άρθρου 3 του ν.3691/2008, όπως τα έσοδα από τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας, οπότε και είναι νοητή η ύπαρξη μεταγενέστερης πράξης που συντελεί στη διατήρηση της προσβολής που προηγήθηκε¹¹².

Συνακόλουθα, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί βάσιμα ότι όταν το βασικό αδίκημα είναι έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας και των περιουσιακών δικαιωμάτων, τότε είναι δυνατή η εμβάθυνση της προσβολής του έννομου αγαθού με το ξέπλυμα που ακολουθεί. Αντίθετα όμως, αν το βασικό έγκλημα προσβάλλει υπερατομικό έννομο αγαθό ή ατομικό έννομο αγαθό που δεν στρέφεται κατά της ιδιοκτησίας ή των περιουσιακών δικαιωμάτων, δεν είναι νοητή η περαιτέρω προσβολή του έννομου αγαθού με το ξέπλυμα¹¹³.

Ειδικότερη έκφραση της ανωτέρω άποψης¹¹⁴ αποτελεί η σύνδεση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με το οργανωμένο έγκλημα με την εξής έννοια: ότι δηλαδή οι νομοτυπικές μορφές της νομιμοποίησης προστατεύουν τα έννομα αγαθά που προσβάλλονται με την

πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησεως εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας – Η οριστικοποίηση μιας διαχρονικής δογματικής εκτροπής και η εμπέδωση της κατασταλτικής αυθαιρεσίας», ΠοινΧρ 2008, σελ.923 επ. (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στην διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτριάδης, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 3 επ.)

¹¹² Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.49

¹¹³ Καμπέρου- Ντάλτα Ε.,ο.π., σελ.62 .Αυτό έχει ήδη ορθά επισημανθεί με το παράδειγμα του εγκλήματος της διακίνησης των ναρκωτικών, το οποίο προσβάλλει το έννομο αγαθό της υγείας αορίστου αριθμού ανθρώπων. Εν προκειμένω το ξέπλυμα των κερδών που πήγασαν από το παραπάνω έγκλημα δεν μπορεί να νοηθεί ως εμβάθυνση της προσβολής της υγείας των ανθρώπων.

¹¹⁴ Η θέση αυτή έχει υιοθετηθεί από τους Δημήτριάδη Γ, ο.π., Ποιν.Δικ.2000, σελ.383 - του ίδιου, ο.π., Ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995),σελ.85 επ. - Χ. Παπαχαράλαμπος, Παρατηρήσεις στην Πεντ.Εφ.Πειρ.18,19/00, ΠοινΔικ 2001, σ. 1247 - Παύλου Σ., ο.π., Υπεράσπιση 2000, σελ. 644 - του ίδιου, ο.π., ΠοινΧρ 2003, σελ.193 επ. - του ίδιου, ο.π.,ΠοινΧρ 2006, σελ.343 - Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις, Εισήγηση στο Ζ' Πανελλήνιο Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου, 1998, σε Πρακτικά Συνεδρίου «Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του ποινικού δικαίου», 2000, σελ. 125-126 - της ίδιας, Το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες πράξεις (Προβλήματα από τη μέχρι σήμερα εφαρμογή του ν. 2331/1995), ΠοινΔικ 2002, σελ.288 επ.

προηγούμενη βασική εγκληματική πράξη, αφού στόχος του ποινικού κολασμού των κρίσιμων συμπεριφορών είναι η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, το οποίο και ενδυναμώνεται από τη νομιμοποίηση των εσόδων του¹¹⁵. Έτσι η νομιμοποίηση των εσόδων λειτουργεί ως μηχανισμός διευκολύνσεως και ενσωματώσεως του οργανωμένου εγκλήματος στην οικονομία, οπότε αυτό καθαυτό το ξέπλυμα απλώς επισφραγίζει την γενομένη με την αρχική πράξη προσβολή του έννομου αγαθού¹¹⁶. Επομένως, σύμφωνα με την συγκεκριμένη άποψη αντικείμενο της νομιμοποίησης αποτελεί μόνον η περιουσία που προέρχεται από εγκληματική οργάνωση, ο δράστης της πρότερης πράξης πρέπει να είναι μέλος της εγκληματικής οργάνωσης που έχει σκοπό τη διάπραξη πρότερων πράξεων και το προϊόν της προηγούμενης πράξης αρκεί να βρίσκεται στην κατοχή του δράστη, εφόσον η εγκληματική οργάνωση δεν μπορεί να κατέχει περιουσία¹¹⁷. Άρα, τα προς νομιμοποίηση έσοδα προέρχονται από τη δράση εγκληματικής οργάνωσης για την οποία ξεπλένεται το χρήμα, ενόψει της διασφάλισης, ενδυνάμωσης και ανατροφοδότησης που προσφέρει στο οργανωμένο έγκλημα με την εξασφάλιση των κερδών και της ατιμωρησίας των δραστών του, στηρίζοντας έτσι την προσβολή των ίδιων έννομων αγαθών στα οποία και αυτό αναφέρεται¹¹⁸. Η εν λόγω άποψη έχει υποστηριχθεί από πολλούς θεωρητικούς¹¹⁹ αλλά συνάμα έχουν εκφραστεί και αντίθετες απόψεις^{120, 121}.

¹¹⁵ Η εν λόγω άποψη συρρικνώνει υπερβολικά το πεδίο εφαρμογής του νόμου και δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική βούληση του Έλληνα νομοθέτη του ν.3691/2008 αφού *de lege lata* δεν προκύπτει η απαίτηση να προηγείται του ξεπλύματος έγκλημα τελούμενο από εγκληματική οργάνωση αλλά οποιοδήποτε έγκλημα αναφέρεται στο άρθρο 3 του ν.3691/2008

¹¹⁶ Δημήτρη Γ., ο.π., Ζητήματα εφαρμογής του ν.2331/1995, σελ.91

¹¹⁷ Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.50

¹¹⁸ Κάμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π.,σελ.62-63.

¹¹⁹ Πάυλου, Ανδρουλάκη, Καστανίδου, Καιάφα - Κμπάντι κ.α.

¹²⁰ Αναλυτικά βλ. Δημήτρη Γ., ο.π., Ζητήματα εφαρμογής του ν.2331/1995, σελ. 92, Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.51 και Κάμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π.,σελ.62 επ.

¹²¹ Η νομιμοποίηση παράνομων εσόδων άρχισε πράγματι να απασχολεί τη διεθνή κοινότητα, όπως κατ' επανάληψη έχει τονιστεί, ως πράξη ενίσχυσης του οργανωμένου εγκλήματος. Αυτό προκύπτει με σαφήνεια από το σύνολο σχεδόν των διεθνών κειμένων που αναφέρονται στη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων (Απόφαση – Πλαίσιο 2001 και στο Προοίμιο της 1^η Οδηγίας 2001/97/ΕΚ). Ακόμα και η αναφορά της Οδηγίας του 2005 στους κινδύνους που συνεπάγεται για «τη σταθερότητα και φερεγγυότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος η μαζική ροή χρημάτων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες», παραπέμπει πράγματι στο οργανωμένο έγκλημα. Γιατί καμία μεμονωμένη εγκληματική δράση δεν μπορεί να συνεπάγεται «μαζική ροή χρημάτων» τέτοιας μάλιστα έντασης ώστε να κλονίζεται το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Όπως παρατηρεί όμως η Διονυσιοπούλου Α, ο.π., ΠοινΧρ 2006, σελ. 362: «η έννοια του οργανωμένου εγκλήματος δεν περιλαμβάνεται στο κείμενο του νόμου ή της Οδηγίας και ότι, για το λόγο αυτό, δεν μπορεί να αξιοποιηθεί στην ερμηνεία του νόμου

→ Στην **τρίτη κατηγορία** ανήκει η άποψη η οποία υποστηρίζει ότι το προστατευόμενο έννομο αγαθό εντοπίζεται στην πρακτική δυνατότητα επιβολής της δήμευσης ή παρεμφερών μέτρων που αποσκοπούν στην αφαίρεση των εγκληματικών προσόδων¹²². Με το ξέπλυμα ουσιαστικά ματαιώνονται η κατάσχεση και εν συνεχεία η δήμευση της παράνομης περιουσίας. Η τελευταία δε έχοντας πρωτεύοντα χαρακτήρα στα διεθνή κείμενα αποτελεί αναμφίβολα βασικό μοχλό για την υλοποίηση των προγραμματικών στόχων της ποινικής υπόστασης της νομιμοποίησης. Έτσι υποστηρίζεται ότι με την ποινικοποίηση του ξεπλύματος εξασφαλίζεται η δήμευση των εγκληματικών εσόδων, η οποία εξασφάλιση της δήμευσης αποτελεί πτυχή του έννομου αγαθού της απονομής της δικαιοσύνης. Αυτή η άποψη έχει ορθά επικριθεί λόγω της κυκλικής επιχειρηματολογίας της, διότι εντοπίζει το έννομο του ξεπλύματος στην ίδια την ποινική κύρωση της δήμευσης, η οποία όμως αποτελεί τη συνέπεια και όχι τη δικαιολογητική βάση της εγκληματικής συμπεριφοράς¹²³.

→ Στην **τέταρτη κατηγορία**, εκφράζεται η γνώμη η οποία συνδυάζει ουσιαστικά τα ανωτέρω¹²⁴. Ειδικότερα, η άποψη αυτή θεωρεί ότι προσβαλλόμενο έννομο αγαθό του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος είναι αφενός το έννομο αγαθό που προσβάλλεται με το προηγούμενο βασικό αδίκημα λόγω της εξαρτημένης σύνδεσής τους αφετέρου δε ταυτοχρόνως προσβάλλονται και άλλα αυτοτελή έννομα αγαθά κατά περίπτωση.

Συμπερασματικά, βάση της ανάλυσης που προηγήθηκε, διαφαίνεται επιτακτική η ανάγκη του διακριτού προσδιορισμού του προστατευόμενου έννομου αγαθού του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος προκειμένου να εντοπιστεί εν συνεχεία το πεδίο εφαρμογής του νόμου προς αποφυγή πιθανής διεύρυνσης του αξιοποίνου και της άκριτης και «άδικης» εφαρμογής του. Έτσι, λαμβάνοντας υπόψη αφενός τη ρητή βούληση του Έλληνα

και υποστηρίζεται επίσης ότι η σύνδεση με το οργανωμένο έγκλημα, ακόμα κι αν θα μπορούσε στο παρελθόν να θεωρηθεί εφικτή, δεν είναι νοητή από τη στιγμή που έχει ενταχθεί στα βασικά εγκλήματα και η συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση».

¹²² Τριανταφύλλου Γ., Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, Τα προσβαλλόμενα έννομα αγαθά και η συμβολή τους στην ερμηνεία του άρθρου 2 παρ.1 του ν.2331/1995, Τιμ Τομ για τον Ν.Ανδρουλάκη, 2003, σελ.774

¹²³ Αναλυτικά βλ. Τσιρίδη Π.,ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.53 επ. και Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π.,σελ.64

¹²⁴ Άποψη η οποία υποστηρίζεται από Καμπέρου-Ντάλτα Ε.

νομοθέτη για την εν γένει προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, αφετέρου δε το χαρακτήρα του εγκλήματος της νομιμοποίησης ως εξαρτημένο έγκλημα, την νομοτεχνική επιλογή του νομοθέτη, ήτοι αυτή της αφηρημένης διακινδύνευσης των ειδικών υποστάσεων του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, τον πολύτροπο χαρακτήρα του εγκλήματος, τις επαχθείς δικονομικές διατάξεις του νόμου και τις αυστηρές ποινικές κυρώσεις καταλήγουμε αρχικά στο συμπέρασμα ότι ο νόμος προστατεύει ένα αυτοτελές έννομο αγαθό και όχι μόνο αυτό που προσβάλλεται με την προηγούμενη εγκληματική πράξη (βασικό αδίκημα). Συγκεκριμένα, με την ποινικοποίηση όλων των υποστάσεων – πλην της τοποθέτησης - του εγκλήματος, ο εθνικός νομοθέτης θέλησε να προστατεύσει αυτοτελώς το έννομο αγαθό της απονομής της δικαιοσύνης, το οποίο διακινδυνεύει αφηρημένα από τις εν λόγω πράξεις του ξέπλυματος, διότι λόγω της συμπεριφοράς του δράστη δυσχεραίνεται ο εντοπισμός της εγκληματικής παρουσίας και ο σύνδεσμός της με το βασικό αδίκημα, οπότε καθίσταται αβέβαιη η ποινική δίωξη του βασικού αδικήματος και η επιβολή στο δράστη του της κύριας στερητικής της ελευθερίας ποινής και της παρεπόμενης της δήμευσης. Η ανωτέρω θέση σέβεται το γεγονός ότι το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι έγκλημα συναρτώμενο ή συνάφειας, διότι το έννομο αγαθό της απονομής της δικαιοσύνης ανάγεται στο βασικό αδίκημα, αφού την ματαίωση της ποινικής δίωξης του τελευταίου επιδιώκει το ξέπλυμα. Παράλληλα όμως, λόγω του εξαρτημένου χαρακτήρα όλων των ειδικών υποστάσεων του ξέπλυματος από το έγκλημα που συνιστά το βασικό αδίκημα, στην περίπτωση κατά την οποία αυτό στρέφεται κατά της ιδιοκτησίας και των περιουσιακών δικαιωμάτων, προστατεύονται τα αντίστοιχα έννομα αγαθά από την περαιτέρω διαιώνιση και εμβάθυνση της προσβολής τους από το ξέπλυμα. Τέλος, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι ειδικές υποστάσεις της κήσης ή κατοχής κτλ (άρθρο 2 παρ.2 περ.γ ν.3691/2008) και της τοποθέτησης εγκληματικών εσόδων στον χρηματοπιστωτικό τομέα (άρθρο 2 παρ.2 περ.δ ν.3691/2008) στερούνται την ιδιαίτερη κοινωνικοηθική απαξία που διαθέτουν οι υπόλοιπες υποστάσεις καθώς με αυτές δεν επιδιώκεται η προστασία κάποιου αυτοτελούς έννομου αγαθού αλλά μόνο εκείνου που θίγει το προηγούμενο βασικό αδίκημα.

Ειδικότερα, θα επανέλθουμε στο ζήτημα του προστατευόμενου έννομου αγαθού του νόμου σε επόμενο κεφάλαιο στο οποίο θα μελετήσουμε ξεχωριστά τις ειδικές υποστάσεις του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 2 παρ. 2 του ν.3691/2008.

II. ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΑΔΙΚΗΜΑ – Η ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ (άρθρο 3 του ν.3691/2008)

Μια λογικοσυστηματική σκέψη θα ήταν στο σημείο αυτό να ασχοληθούμε με το ακριβώς επόμενο άρθρο του ν.3691/2008, ήτοι το άρθρο 2 το οποίο έχει τίτλο «Αντικείμενο» και προσδιορίζει τις ειδικές υποστάσεις του εγκλήματος του βρώμικου χρήματος. Μια δεύτερη όμως πιο προσεκτική μελέτη επιβάλλει την αναφορά πρωτίστως στο άρθρο 3 του ν.3691/2008 με τίτλο «Εγκληματικές δραστηριότητες - βασικά αδικήματα», ώστε να μπορέσουμε να κατανοήσουμε τον πυρήνα του συγκεκριμένου εγκλήματος. Στο σημείο αυτό, εύλογα δημιουργείται το ερώτημα της αντίστροφης από την πλευρά του Έλληνα νομοθέτη διάθρωσης του νόμου, η οποία σε καμία περίπτωση δεν συμβάλλει και δεν διευκολύνει στη συστηματική ερμηνεία του.

Το σχήμα του εγκληματικού φαινομένου του ξεπλύματος, όπως αυτό ήδη αναλύθηκε ανωτέρω, προϋποθέτει ουσιαστικά και τυπικά την τέλεση μιας άλλης προγενέστερης χρονικά και ουσιαστικά εγκληματικής δραστηριότητας, από την οποία να προκύπτουν οικονομικής υφής έσοδα, να τελείται δηλαδή ένα έγκλημα που παράγει την κρίσιμη «βρώμικη» περιουσία. Επόμενη δε πράξη είναι η νομοτυπική συμπεριφορά της νομιμοποίησης αυτής της «περιουσίας» που αποτελεί και το υλικό αντικείμενό της, όταν πλέον το ήδη παραχθέν βρώμικο χρήμα αποκτά με την περαιτέρω δράση νομιμοφανή υπόσταση και παρεισάγεται στους αρμούς του νόμιμου κύκλου του χρήματος, χωρίς να μπορεί να ανιχνεύεται ευχερώς η προέλευσή του από ένα προηγούμενο έγκλημα. Γι' αυτό και αποτελεί νομοτεχνική αναγκαιότητα η διπλή περιγραφή, τόσο της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας της

παραγωγικής δηλαδή του βρώμικου χρήματος, όσο και της μεταγενέστερης νομιμοποιητικής συμπεριφοράς¹²⁵.

1) Η σχέση μεταξύ του βασικού αδικήματος και της πράξης νομιμοποίησης εσόδων

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να εντοπίσουμε τη λειτουργία της «εγκληματικής δραστηριότητας» και των καλούμενων «βασικών αδικημάτων» στην κυρωτική λογική του ν.3691/2008. Αρχικά, για να μπορεί να γίνει λόγος για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες προϋποτίθεται ουσιαστικά και τυπικά η τέλεση μιας άλλης εγκληματικής δραστηριότητας, ήτοι η προηγούμενη πραγμάτωση μιας άλλης αξιόποινης πράξης. Αυτή η αξιόποινη πράξη, η οποία προηγείται χρονικά είναι εκείνη από την οποία προκύπτουν τα έσοδα προς την μεταγενέστερη νομιμοποίηση. Με αυτή τη νομοτεχνική σύλληψη δημιουργείται μια σχέση κύριας και επόμενης πράξης, όπου κύρια πράξη είναι το βασικό αδίκημα από το οποίο δημιουργείται το προϊόν και επόμενη εκείνη η εγκληματική συμπεριφορά, με την οποία το προϊόν αυτό αποκτά νομιμοφανή υπόσταση¹²⁶.

Ειδικότερα, η θεωρία έχει ασχοληθεί με τις εγκληματικές αυτές συμπεριφορές που έπονται της αρχικής κύριας αξιόποινης πράξης για τις οποίες έχει δημιουργηθεί η ιδιαίτερη κατηγορία «των συναρτώμενων εγκλημάτων», τα οποία ονομάζονται και συναφή ή εξαρτημένα εγκλήματα¹²⁷. Το ανωτέρω σημαίνει ότι για να στοιχειοθετηθεί αντικειμενικά το έγκλημα προϋποθέτει την προγενέστερη τέλεση μιας άλλης αξιόποινης πράξης, από την οποία ιδρύεται μια σχέση εξάρτησης. Η προηγούμενη αυτή αξιόποινη πράξη στο πλαίσιο της ελληνικής νομοθεσίας για το ξέπλυμα ονομάζεται «εγκληματική δραστηριότητα ή βασικό έγκλημα» και από την οποία προέρχεται άμεσα η περιουσία που εν συνεχεία νομιμοποιείται.

¹²⁵ Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ 2008 σελ.925

¹²⁶ Δημήτρηνα Γ., ο.π., ΠοινΧρ 2006 σελ 353 επ.

¹²⁷ Η αποδοχή και η διάθεση προϊόντων εγκλήματος (αρθ. 394, 395 ΠΚ) αποτελεί την κυριότερη έκφραση την εν λόγω κατηγορίας εγκλημάτων στον ποινικό μας κώδικα. Αναλυτικά βλ. Μυλωνόπουλου Χ., Ποινικό Δίκαιο Ειδικό Μέρος-Τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας (Άρθρα 372-406 ΠΚ), Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν.Σάκκουλα, Αθήνα 2001, σελ.616 επ. και 694 επ.

Στο σημείο αυτό, πρέπει να τονιστεί ότι δεν γίνεται λόγος για οποιαδήποτε αξιόποινη πράξη αλλά αποκλειστικά και μόνο για εκείνες που απαριθμούνται περιοριστικά στο άρθρο 3 εδ. α έως ιζ του ν.3691/2008, όπως και εκείνες που τιμωρούνται με ποινή στερητική της ελευθερίας των οποίων το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από την τέλεσή τους προέκυψε περιουσιακό όφελος (άρθρο 3 εδ. ιη ν.3691/2008).

Επομένως, στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης της νομιμοποίησης εσόδων οποιασδήποτε μορφής αποτελεί η προέλευση της προς νομιμοποίηση περιουσίας άμεσα και αιτιωδώς από την τέλεση προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας. Υλικό αντικείμενο της νομιμοποίησης εσόδων οποιασδήποτε μορφής αποτελεί η προς νομιμοποίηση περιουσία. Έτσι, βασική και ουσιαστική προϋπόθεση της συνδρομής πράξης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι η διαπίστωση της τέλεσης ενός προηγηθέντος βασικού αδικήματος (όπως αυτά ρητώς αναφέρονται στο άρθρο 3 του ν.3691/2008) από την διάπραξη του οποίου προήλθε η προς νομιμοποίηση περιουσία.

Εκ των ανωτέρω, προκύπτει αβίαστα το συμπέρασμα ότι ο ρόλος του βασικού εγκλήματος είναι πρωταγωνιστικός τόσο για την ποινική δίωξη όσο και για την έρευνα της συνδρομής από τα δικαστήρια της τέλεσης του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων κατά την έκδοση καταδικαστικών αποφάσεων και αντίστοιχα οι διωκτικές αρχές και οι δικαστικοί φορείς οφείλουν να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί και συνεπείς ως προς το έργο τους.

Τα σημεία τα οποία χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής είναι τα ακόλουθα:

- Ποινική δίωξη για ξέπλυμα πρέπει να ασκείται μόνο στις περιπτώσεις που αποδεικνύεται ότι πράγματι τελέστηκε μια αξιόποινη πράξη που χαρακτηρίζεται από το νόμο ως βασικό αδίκημα και υπό την προϋπόθεση ότι η περιουσία (ή τα έσοδα ή το όφελος) που εντόπισαν οι διωκτικές αρχές αποδεικνύεται ότι προέρχεται άμεσα και αιτιωδώς από το παραπάνω βασικό αδίκημα¹²⁸.

¹²⁸ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.96

• Το δικαστήριο οφείλει να ερευνά αναγκαία και παρεμπιπτόντως την εγκληματική δραστηριότητα (το βασικό αδίκημα), η οποία πρέπει να προσδιορίζεται επαρκώς. Ειδικότερα η νομολογιακή άποψη αποφαίνεται στα κάτωθι: «*Η εγκληματική δραστηριότητα από την οποία προέρχεται η περιουσία, η οποία ερευνάται παρεμπιπτόντως από το δικαστήριο, πρέπει όχι απλώς να εικάζεται, αλλά και να εξατομικεύεται πλήρως ως προς το χρόνο και τους δράστες της, έστω και εάν δεν έχουν καταδικασθεί γι' αυτήν ή δεν έχει απαγγελθεί κατηγορία*»¹²⁹. Συνεπώς για την καταδίκη σε ξέπλυμα βρώμικου χρήματος βασική προϋπόθεση αποτελεί ότι το ίδιο το δικαστήριο διαπίστωσε την ύπαρξη του βασικού αδικήματος στα βασικά του σημεία, και δίχως να απαιτείται να προβεί σε απόδειξη της τέλεσής του, αφού δεν αποτελεί το κύριο αντικείμενο της ποινικής δίκης αλλά ερευνάται παρεμπιπτόντως¹³⁰. Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 2 του ν.3691/2008 ορίζεται ότι: «η άσκηση ποινική δίωξης και η καταδίκη για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες δεν προϋποθέτει ποινική δίωξη ή καταδίκη του υπαιτίου για το βασικό αδίκημα.¹³¹».

¹²⁹ Βλ. ΑΠ 721/2004 ΠοινΛογ 2004, σελ. 827, ΣυμβΑΠ 351/2003 ΝομΒ 2003 σελ. 1668, ΣυμβΑΠ 372/2002 ΠοινΧρ ΝΓ σελ.208, ΣυμβΑΠ 4781/2000 ΝομΒ 2000, σελ.1309, ΣυμβΑΠ 219/2007, ΣυμβΑΠ 351/2003, ΑΠ 924/2009, ΑΠ 1902/2009, ΑΠ 1514/2009. Σύμφωνα με την υπ.αριθμ. ΑΠ 407/2010 έχει γίνει δεκτό ότι: «Για την παραπομπή του υπαιτίου νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες δεν αρκεί να εικάζεται ή να πιθανολογείται απλώς το βασικό έγκλημα, αλλά πρέπει να προσδιορίζονται επαρκώς η ταυτότητα αυτού, ο χρόνος τέλεσής του και οι δράστες του και να προκύπτουν, από πειστικά στοιχεία και κατά αντικειμενική εκτίμηση, επαρκείς ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου. Μόνη δε η αδυναμία του κατηγορουμένου για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες να δικαιολογήσει την κατοχή ή την κατάθεση στο όνομά του από άγνωστο καταθέτη συγκεκριμένου χρηματικού ποσού δεν θεωρείται στοιχείο ικανό, κατά αντικειμενική κρίση, να θεμελιώσει επαρκείς ενδείξεις για προέλευση του σχετικού ποσού από εγκληματική δραστηριότητα και να προκαλέσει αντίστοιχη παραπομπή του κατηγορουμένου.»

¹³⁰ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.92-93

¹³¹ Όμως σχετικά με τα αδικήματα της φοροδιαφυγής, η πρακτική διαφέρει καθώς όταν πρόκειται για τις περιπτώσεις των άρθρων 17 και 18 του ν.2523/1997, ήτοι της μη υποβολής ή της υποβολής ανακριβούς δήλωσης εισοδήματος (άρθρο 17) και της μη απόδοσης Φ.Π.Α. και άλλων παρακρατούμενων φόρων ή εισφορών (άρθρο 18) τότε σύμφωνα με το άρθρο 21 του ίδιου νόμου όσον αφορά την ποινική δίωξη προβλέπει ότι ασκείται αυτεπάγγελα και δεν αρχίζει πριν από την τελεσίδικη κρίση του διοικητικού δικαστηρίου στην προσφυγή που ασκήθηκε ή σε περίπτωση μη άσκησης προσφυγής πριν από την οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής με την πάροδο της νόμιμης προθεσμίας για την άσκηση προσφυγής κατά της εγγραφής αυτής. Η ρύθμιση αυτή σαφώς επηρεάζει και εξαρτά την περαιτέρω άσκηση ποινικής δίωξης και καταδίκη για το ξέπλυμα της περιουσίας που προήλθε από το αδίκημα της φοροδιαφυγής.

- Σχετικά με την πληρότητα της καταδικαστικής απόφασης¹³² για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος δεν έχει κριθεί αναγκαίο τόσο από την θεωρία όσο και από την νομολογία να αναφέρονται όλες οι λεπτομέρειες τέλεσης του βασικού αδικήματος, αλλά αρκεί η αναφορά της απόφασης στα κύρια πραγματικά περιστατικά που συγκροτούν την αντικειμενική υπόσταση αυτού¹³³ και από τα οποία προκύπτει το κατ αρχήν άδικο της πράξης¹³⁴. Αλλά ακόμα και στην περίπτωση που κάποιος δεν μπορεί να δικαιολογήσει την προέλευση των χρημάτων τα οποία βρίσκονται στην κατοχή του, αυτό δεν αποτελεί ένδειξη για τη θεμελίωση του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Η πολιτεία είναι αυτή που ειδικά και εμπειριστατωμένα οφείλει να το αποδείξει.

- Για τη συγκρότηση αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων απαιτείται η διαπίστωση της τέλεσης βασικού αδικήματος το οποίο ανήκει περιοριστικά στις αναφερόμενες περιπτώσεις του άρθρου 3 του ν.3691/2008. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη νομολογία: «η τέλεση του βασικού εγκλήματος αποτελεί στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων»¹³⁵.

- Τα δυο αυτά εγκλήματα, ήτοι το βασικό έγκλημα και η νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων, συρρέουν μεταξύ τους σε αληθινή πραγματική συρροή, καθόσον πρόκειται για δύο διαφορετικά κατά τα στοιχεία τους εγκλήματα με διακεκριμένη και χωριστή απαξία το καθένα¹³⁶. Εκ του νόμου

¹³² Αναλυτικά βλ. Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.92 επ. και Τσιρίδη Π., π.ο., Το ξέπλυμα, σελ. 79 επ.

¹³³ Π.χ. για τη δωροδοκία δικαστή του άρθρου 273, παρ.1 ΠΚ πρέπει να αποδεικνύεται ότι η τραπεζική κατάθεση συνδέεται με συγκεκριμένη ή συγκεκριμένες υποθέσεις επί των οποίων ο δικαστής άσκησε δικαιοδοτικά καθήκοντα και να είναι βέβαιη η χρηματική κατάθεση σε συγκεκριμένο τραπεζικό λογαριασμό του δικαστή, το ακριβές ποσό αυτής, ο τρόπος που έγινε, ο σκοπός και η αιτία χωρίς όμως να είναι απαραίτητο να αναφέρονται τα ονόματα των καταθετών, διότι αυτό το στοιχείο δεν είναι αναγκαίο για τη στοιχειοθέτηση του εν λόγω εγκλήματος.

¹³⁴ Σύμφωνα με την υπ.αριθμ.83/2006 ΑΠ έχει κριθεί ότι: «η μη αναφορά των ονομάτων των δραστών και των συνθηκών τέλεσης της κλοπής δεν αναιρεί την παραδοχή του δικαστηρίου ότι η νομιμοποίηση εσόδων προέκυψε από το συγκεκριμένο βασικό αδίκημα της διακεκριμένης κλοπής, το οποίο το ουσιαστικό δικαστήριο δεν πιθανολόγησε και δεν υπέθεσε την τέλεσή του αλλά πλήρως απεδέχθη ότι αυτή έλαβε χώρα.»

¹³⁵ Βλ. ΑΠ 570/2006, ΑΠ 1379/2008, ΑΠ 1432/2008, ΒουλΕφΑθ 2499/2008

¹³⁶ Έχει διατυπωθεί και η αντίθετη άποψη, από τον Παύλου ο οποίος δέχεται ως προσβαλλόμενο έννομο αγαθό του ξεπλύματος το ίδιο με αυτό που προσβάλλεται και με την βασική πράξη και καταλήγει έτσι στην περίπτωση της φαινομενικής πραγματικής συρροής. Εκτενέστερα βλ. Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ 2008 σελ.932

προκύπτει ότι η βούληση του νομοθέτη είναι να αποδώσει αυτοτέλεια στο αδίκημα του ξεπλύματος. Η άποψη αυτή ενισχύεται με την προαναφερόμενη θέση μας ότι προστατευόμενο έννομο αγαθό του ν.3691/2008 είναι η απονομή της δικαιοσύνης. Εξάλλου, λαμβάνοντας υπόψη τις επαχθείς οικονομικές διατάξεις του νόμου, τις αυστηρές ποινικές κυρώσεις αλλά και την επιλογή του νομοθέτη να εξαιρέσει την παραγραφή ως λόγο εξάλειψης του αξιοποίνου (έτσι ώστε η εξάλειψη του αξιοποίνου του βασικού αδικήματος λόγω παραγραφής να μην επηρεάζει το αξιοπίο της πράξης νομιμοποίησης), συμπεραίνουμε ότι ο ν.3691/2008 ποινικοποιεί συμπεριφορές με αυξημένη κοινωνικοηθική απαξία διακεκριμένες και αυτοτελείς. Η άποψη αυτή συντάσσεται και με την κρατούσα δικανική κρίση¹³⁷.

¹³⁷ Βλ. ΒουλΕφΑθ 2499/2008, ΑΠ 407/2010, ΑΠ 18/2000. Χαρακτηριστική είναι η ΑΠ 696/2010, σύμφωνα με την οποία: «Από καμία διάταξη του ως άνω νόμου (ν.3424/2005) αποκλείεται η ταύτιση του ενεργητικού υποκειμένου του βασικού εγκλήματος, από το οποίο προήλθαν τα παράνομα έσοδα, με τον δράστη της νομιμοποίησης. Η ταύτιση αυτή αποκλείεται μόνο στην περίπτωση που το έγκλημα τελείται υπό τη μορφή της παροχής συνδρομής σε άλλο πρόσωπο ενεχόμενο σε εγκληματική δραστηριότητα, διότι ομιλώντας ο νομοθέτης για παροχή συνδρομής σε ενεχόμενο σε εγκληματική δραστηριότητα πρόσωπο αναφέρεται σε τρίτο πρόσωπο, το οποίο είναι και το ενεργητικό υποκείμενο μιας εκ των πράξεων του άρθρου 1 του Ν. 2331/1995. Επομένως, στις υπόλοιπες περιπτώσεις, εφόσον ο νόμος δεν διακρίνει και δεδομένου ότι χρησιμοποιεί την έκφραση "όποιος" ενεργητικό υποκείμενο του εγκλήματος του αρ. 2 παρ. 1 του Ν. 2331/1995 μπορεί να είναι ακόμη και ο υπαίτιος ενός από τα βασικά εγκλήματα και γι' αυτό δεν θα πρέπει να γίνεται συσταλτική ερμηνεία του, αφού έχει θεσπισθεί για την αντιμετώπισή του. Έτσι, στην προκειμένη περίπτωση τα εγκλήματα που τέλεσε ο κατηγορούμενος της παθητικής δωροδοκίας δικαστή και της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες συρρέουν μεταξύ τους πραγματικά και ο κατηγορούμενος δεν είναι τρίτο πρόσωπο, όπως αβάσιμα ισχυρίζεται. Από καμία πρόβλεψη νόμου ή θεωρητικού κανόνα της φαινομένης πραγματικής συρροής εγκλημάτων μπορεί να υποστηριχθεί η υπόθεση του ενδεχομένου της νομοθετικής αχρηστεύσεως των κακουρηγηματικών προβλέψεων του αρ. 2 του Ν. 2331/1995 και της αποδοχής του ατιμώρητου αυτών ως κακουρηγηματικών υστέρων πράξεων, σε περίπτωση που ο ενεχόμενος σ' αυτές δράστης τυγχάνει αυτοουργός των σε προηγούμενο χρόνο τελεσθεισών πράξεων από τις αναφερόμενες στο άρθρο 1, μερικές από τις οποίες είναι τιμωρητέες σε βαθμό πλημμελήματος, όπως στην προκειμένη περίπτωση ήταν τότε η παθητική δωροδοκία δικαστή. Εκτός αυτού δεν τίθεται θέμα επικουρικότητας των προβλεπόμενων από τις διατάξεις του άρθρου 2 του Ν. 2331/1995 αδικημάτων σε σχέση με τα αδικήματα που προβλέπονται από το άρθρο 1 του νόμου αυτού, αφού δεν πρόκειται για περισσότερες μορφές συμμετοχής στο ίδιο αδίκημα, αλλά περί εκτελέσεως δύο αυθύπαρκτων, διακρινόμενων μεταξύ τους αδικημάτων, το καθένα από την οποία συγκροτείται από ιδιαίτερα στοιχεία. Ούτε όμως περί απορροφήσεως του αδικήματος του προβλεπόμενου από τον αριθμό 2 του Ν. 2331/1995 σε αδίκημα προβλεπόμενο από τον αρ. 1 του νόμου αυτού μπορεί να γίνει λόγος, αφού εφαρμογή της αρχής της απορροφήσεως υπάρχει μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η ύστερη πράξη συνάπτεται σε ενότητα προς άλλη προηγούμενη, που συνιστά απλώς εξασφάλιση ή χρησιμοποίηση αυτού που έχει αποκτηθεί με την προηγούμενη πράξη, χωρίς όμως να προσβάλλει άλλα έννομα αγαθά του ίδιου ή άλλου προσώπου ή της κοινωνικής ολότητας. Τα αδικήματα όμως του άρθρου 1 του Ν. 2331/1995, όπως η παθητική δωροδοκία δικαστή που ήταν πλημμέλημα, δεν καλύπτουν την απαξία των αδικημάτων του άρθρου 2 του νόμου αυτού, τα οποία είναι κακουρηγήματα,

- Σε περίπτωση έκδοσης αθωωτικής απόφασης από άλλο δικαστήριο ή σε περίπτωση έκδοσης απαλλακτικού βουλεύματος από συμβούλιο αναφορικά με το βασικό αδίκημα, είναι αυτονόητο ότι ο προαναφερθείς παρεμπόδιων έλεγχος της συνδρομής αυτού από το δικαστήριο το οποίο εκδικάζει το ξέπλυμα δεν έχει λόγο να πραγματοποιηθεί, αλλά αρκεί ο κατηγορούμενος να το επικαλεστεί και να προσκομίσει στο αρμόδιο δικαστήριο την αθωωτική απόφαση ή το βούλευμα προκειμένου να αθωωθεί, καθώς προς αποφυγή εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων αλλά και για την προστασία της ασφάλειας του δικαίου, το δικαστήριο δεσμεύεται να το λάβει υπόψη του και να προβεί σε αθώωση του κατηγορουμένου για το ξέπλυμα¹³⁸.

Στο σημείο αυτό, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις περιπτώσεις στις οποίες η έκδοση απόφασης σχετικά με το βασικό αδίκημα εκκρεμεί και εν τω μεταξύ το δικαστήριο του ξεπλύματος προβαίνει σε έκδοση καταδικαστικής απόφασης για το κατηγορούμενο. Το εν λόγω φαινόμενο είναι σύνηθες για τα ελληνικά δικαστήρια αφού η καθυστέρηση της εκδίκασης των ποινικών υποθέσεων λόγω συνεχών αναβολών οι οποίες δίνονται με ευκολία και χωρίς ουσιαστική δικαιολόγηση από τις δικαστικές αρχές χαρακτηρίζει το δικαιοδοτικό μας σύστημα. Παρά ταύτα και λαμβάνοντας υπόψη την αυστηρότητα του συγκεκριμένου νομοθετήματος και τα επαχθή μέτρα τα οποία προβλέπει στις αντίστοιχες περιπτώσεις πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη μέριμνα καθώς το στίγμα μιας άδικης ποινικής καταδίκης για έναν πολίτη είναι βαρύ, ο οποίος μάλιστα βαρύνεται (ακόμα και οικονομικά) εκ των υστέρων – σε περίπτωση αθώωσης του για το βασικό αδίκημα - να προβεί στα κατάλληλα ένδικα μέσα προκειμένου να επιτύχει την εξ αρχής αθώωσή του. Δικαιοπολιτικά ορθή θα ήταν η καθιέρωση της υποχρεωτικής συνεκδίκασης των υποθέσεων του βασικού αδικήματος και αυτού του ξεπλύματος, προκειμένου να διευκολυνθεί η διαδικασία αλλά και η ταχύτητα της δίκης

ούτε έχουν ιστορική ενότητα μεταξύ τους. Ούτε πρόκειται εν προκειμένω για νομιμοποίηση εσόδων δύο φορές, η πρώτη με την παροχή συνδρομής στους συγκατηγορούμενους του πρώτου κατηγορουμένου με την τέλεση της πράξεως της ενεργητικής από αυτούς δωροδοκίας, και η δεύτερη με την καθ' υπόδειξη του χρηματική κατάθεση σε τραπεζικούς λογαριασμούς με την τέλεση από αυτόν της πράξεως της παθητικής δωροδοκίας, αφού οι πράξεις νομιμοποίησης εσόδων συνίστανται στην συγκάλυψη των εσόδων των οποίων αυτός κατέστη δικαιούχος με τις αναφερόμενες χρηματικές καταθέσεις μόνον από τις πράξεις παθητικής δωροδοκίας.»

¹³⁸ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.94

σαφώς σε μια πληρέστερη και ολοκληρωμένη ακροαματική διαδικασία, διασφαλίζοντας κατ' αυτό τον τρόπο και τα δικαιώματα του κατηγορουμένου σε μέγιστο βαθμό.

2) Η προερχόμενη από το βασικό έγκλημα περιουσία

Ένα θεμελιώδες ζήτημα ερμηνείας το οποίο απασχόλησε την θεωρία από την ενσωμάτωση της 1^{ης} Οδηγίας 91/308/EK με το ν.2331/1995 στην ελληνική έννομη τάξη για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ήταν η οριοθέτηση του υλικού αντικειμένου της νομιμοποίησης και κατά λογική συνέπεια και η οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής του νόμου. Το ζήτημα αυτό, μας απασχολεί έως και σήμερα αφού κυρίαρχο στοιχείο του εγκλήματος το οποίο μελετάμε είναι η νομιμοποίηση του προϊόντος της προηγούμενης πράξης. Συνεπώς, και ο καθορισμός των περιπτώσεων που η περιουσία δεν αποτελεί προϊόν της πρότερης πράξης, έχει δηλαδή απολέσει το στίγμα της σύνδεσής της με αυτή, συνεπάγεται και τον καθορισμό των περιπτώσεων της μη τιμώρησης για ξέπλυμα¹³⁹.

Στο μέτρο λοιπόν που το έγκλημα της νομιμοποίησης συνδέεται, όπως έχει ήδη αναφερθεί, με το προϊόν της εγκληματικής δραστηριότητας η οποία προηγήθηκε, εύλογα θα μπορούσε κανείς αρχικά να υποθέσει ότι υλικό αντικείμενο του εγκλήματος της νομιμοποίησης αποτελεί οποιοδήποτε προϊόν¹⁴⁰. Ωστόσο από την ίδια την γραμματική ερμηνεία του νόμου (άρθρο 2 παρ. 2 του ν.3691/2008) προκύπτει ότι το ποινικό ενδιαφέρον συγκεντρώνει όχι οποιοδήποτε προϊόν προέρχεται από το προηγούμενο βασικό αδίκημα, αλλά εκείνο που έχει σαφή οικονομική αξία¹⁴¹, αφού ο έλληνας νομοθέτης κάνει λόγο για «*περιουσία που προέρχεται από εγκληματικές*

¹³⁹ Διονυσοπούλου Αθ., ο.π., ΠοινΧρ 2006, σελ.361

¹⁴⁰ Π.χ. προϊόντα της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας θα μπορούσαν έτσι να θεωρηθούν: η ίδια η ναρκωτική ουσία που προήλθε από τη συγκομιδή των δενδρυλλίων ινδικής κάνναβης και ο ιστός ή το όργανο που αφαιρέθηκε από κάποιον άνθρωπο.

¹⁴¹ Βλ. έτσι Δημήτρηνα Γ., ο.π., Ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995, σελ. 136 και για το περιεχόμενο του όρου μετά την ψήφιση του ν. 3424/2005, Διονυσοπούλου Α., ο.π., σελ. 362.

δραστηριότητες». Επίσης στο άρθρο 4 παρ.1 του ν.3691/2008 με τίτλο «Ορισμοί» περιγράφεται η έννοια της περιουσίας¹⁴².

Τα περιουσιακά στοιχεία πρέπει, με βάση το γράμμα του νόμου, να «προέρχονται» από εγκληματική δραστηριότητα. Από τη διατύπωση αυτή μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η περιουσία δεν αρκεί απλώς να έχει πηγάσει από την προηγούμενη εγκληματική δράση, αλλά πρέπει να παράγεται από αυτήν άμεσα και αιτιωδώς, πρέπει δηλαδή να συνιστά οικονομικό όφελος που προκύπτει ευθέως από το έγκλημα¹⁴³.

Βεβαίως μπορεί εύκολα να παρατηρήσει κανείς ότι πολλά από τα εγκλήματα που έχουν ενταχθεί στην έννοια της εγκληματικής δραστηριότητας δεν δημιουργούν άμεσα οικονομικό όφελος. Εδώ ανήκει λ.χ. η τέλεση τρομοκρατικής πράξης, η κατοχή όπλων με σκοπό τον εφοδιασμό ομάδων (άρθρο 15 ν. 2168/1993) ή ακόμα η απελευθέρωση ραδιενεργών ουσιών και ιοντίζουσας ακτινοβολίας (άρθρο 8 ν.δ. 181/1974). Στις περιπτώσεις αυτές το έγκλημα της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων μπορεί να αφορά προφανώς την περιουσία που ενδεχομένως θα προέκυπτε από μία επιμέρους τέλεση τους. Αν λ.χ. κάποιος διαθέτει όπλα σε μία ομάδα έναντι χρημάτων, τα χρήματα αυτά μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο νομιμοποίησης, διότι προέκυψαν άμεσα από την τέλεση της εγκληματικής δράσης. Έτσι έχει επικρατήσει η άποψη ότι ασφαλώς και απαιτείται το περιουσιακό προϊόν να παράγεται άμεσα και αιτιωδώς από το βασικό αδίκημα, αλλά δεν απαιτείται αυτό να είναι από τη φύση του ή από τη λειτουργία του προορισμένο να δημιουργεί περιουσιακό προϊόν. Η βασικότερη λοιπόν κατηγορία που απασχολεί τόσο την θεωρία όσο και την νομολογία και ανταποκρίνεται κυρίως στην πραγματική διάσταση του αδικήματος του ξεπλύματος αποτελεί η κατηγορία των «ωφελημάτων» (*sceleris quaesita*) τα οποία συγκαταλέγονται στην κατηγορία των άμεσων προϊόντων, δηλαδή τα ωφελήματα που

¹⁴² Το άρθρο 4 παρ.1 του ν.3691/2008 ορίζει ως περιουσία: «Περιουσιακά στοιχεία κάθε είδους, ενσώματα ή ασώματα, κινητά ή ακίνητα, υλικά ή άυλα καθώς και έγγραφα ή στοιχεία οποιασδήποτε μορφής, έντυπης, ηλεκτρονικής ή ψηφιακής, που αποδεικνύουν τίτλο ιδιοκτησίας ή δικαιώματα προς απόκτηση τέτοιων περιουσιακών στοιχείων. Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου τα έσοδα περιλαμβάνονται στην έννοια της περιουσίας.»

¹⁴³ Έτσι Δημήτραινας Γ., ο.π., Ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995 σελ. 136-137 – Παύλου Σ., ο.π., ΠοινΧρ 2006, σελ. 346. Ευρύτερα για το περιεχόμενο της έννοιας της προερχόμενης από εγκληματική δραστηριότητα περιουσίας Διονυσοπούλου Α., ο.π., ΠοινΧρ 2006, σελ. 363 επ.

αποκτήθηκαν δια της τελέσεως της πρότερης και για την τέλεση αυτής πράξης¹⁴⁴. Η προσφορότητα δε αυτών προς νομιμοποίηση παραμένει ακόμη και όταν δεν αποτελούν πλέον τμήμα της περιουσίας του δράστη της πρότερης πράξης, δηλαδή αν αλλάξουν κάτοχο. Τούτο μάλιστα, ανεξάρτητα εάν υποκατασταθούν από άλλα περιουσιακά στοιχεία στην περιουσία του δράστη της πρότερης πράξης¹⁴⁵.

Επιπλέον, ως προερχόμενα από το βασικό αδίκημα νοούνται και εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία που αποκτήθηκαν δευτερογενώς από τα άμεσα προϊόντα του βασικού αδικήματος και τα οποία υπεισέρχονται στη θέση των τελευταίων ως συνέπεια ανταλλακτικής δικαιοπραξίας, με την προϋπόθεση ότι έχουν περιουσιακή αξία, ακόμη και μικρότερη από εκείνη των άμεσων προϊόντων¹⁴⁶.

Εν κατακλείδι, ένα ακανθώδες ζήτημα ερμηνείας συνίσταται αναφορικά με το σημείο διακοπής του συνδέσμου του άμεσου προϊόντος με το βασικό έγκλημα, σημείο εκ του οποίου το προϊόν πλέον «καθαρό» δύναται να αποτελεί αντικείμενο συναλλαγών χωρίς αφενός τη βλάβη ή τη διακινδύνευση οποιουδήποτε έννομου αγαθού αφετέρου δε χωρίς τη δυνατότητα της ποινικής δίωξης για το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομη δραστηριότητα για το πρόσωπο που το κατέχει. Λόγω της πολυπλοκότητας και της ταχύτητας που επικρατεί σήμερα στις οικονομικές συναλλαγές η ανωτέρω προβληματική αναπτύσσεται κυρίως στην περίπτωση της καλόπιστης κτήσης από τρίτο του προϊόντος που έχει προέλθει από προγενέστερη εγκληματική πράξη ή στην περίπτωση της παραγραφής της πρότερης πράξης.

Λαμβάνοντας υπόψη τα κάτωθι οριζόμενα από το ν.3691/2008, ήτοι :

α) ότι απαραίτητο στοιχείο της υποκειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της νομιμοποίησης αποτελεί η προϋπόθεση να γνωρίζει με βεβαιότητα ο δράστης

¹⁴⁴ Π.χ. το δώρο στην δωροδοκία, τα λύτρα, το τίμημα από την πώληση των ναρκωτικών, τα έσοδα από την απάτη.

¹⁴⁵ Π.χ. εάν ένα αυτοκίνητο πολυτελείας είναι προϊόν απάτης και πωληθεί σε τρίτο τότε παραμένει πρόσφορο αντικείμενο νομιμοποίησης στα χέρια του τρίτου ανεξαρτήτως του εάν το τίμημα από την πώληση που βρίσκεται στην κατοχή του δράστη της πρότερης πράξης είναι ή όχι πρόσφορο αντικείμενο νομιμοποίησης. Εκτενέστερα βλ. Διονυσιοπούλου Αθ., ο.π., ΠοινΧρ 2006, σελ.364

¹⁴⁶ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.97-98

ότι η νομιμοποιούμενη περιουσία προέρχεται από προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα (άμεσος δόλος),

β) ότι η παραγραφή του βασικού αδικήματος εξαιρείται ως λόγος εξάλειψης του αξιοποίνου του ξεπλύματος¹⁴⁷ και

γ) ότι η δήμευση επιβάλλεται ακόμη και αν τα περιουσιακά στοιχεία ή μέσα ανήκουν σε τρίτο, εφόσον αυτός τελούσε εν γνώσει του βασικού αδικήματος ή των βασικών αδικημάτων του άρθρου 2 του νόμου κατά τον χρόνο κτήσεως αυτών¹⁴⁸, έχουν προκύψει από μέρος της θεωρίας τα κάτωθι συμπεράσματα¹⁴⁹:

- Στην περίπτωση που το περιουσιακό στοιχείο απολέσει την λειτουργική και ανταλλακτική του αξία λόγω φυσικής φθοράς, χρήσης ή ατυχήματος παύει να θεωρείται εφεξής ως προερχόμενο από το βασικό αδίκημα, οπότε και το πρόσωπο που έχει τη φυσική εξουσίασή του δεν τελεί ξέπλυμα βρώμικου χρήματος¹⁵⁰. Κατά την άποψη της γράφουσας η άποψη αυτή βρίσκει την αιτιολογία της κυρίως στο σκοπό του ν.3691/2008, που δεν είναι άλλος από την προστασία του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος διότι σε αντίθετη περίπτωση θα προέκυπτε μια αναιτιολόγητη διεύρυνση του αξιόποινου χαρακτήρα της πράξης της νομιμοποίησης. Συνεπώς, με την ανωτέρω άποψη διατηρείται το αξιόποينو πλαίσιο του νόμου στα όρια του σκοπού του, υπηρετώντας κατ' αυτό τον τρόπο και τις κοινοτικές επιταγές για την προστασία της ακεραιότητας της οικονομίας των κρατών, η οποία απειλείται από πλείονες κινδύνους που παραμονεύει ο ενιαίος χρηματοπιστωτικός χώρος, η ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων και η ελεύθερη παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

- Στην περίπτωση που το αρχικό περιουσιακό προϊόν του βασικού εγκλήματος αποκτάται από καλόπιστο τρίτο διακόπτεται ο σύνδεσμος του

¹⁴⁷ Άρθρο 45 παρ.3 του ν.3691/2008 βλ. Παράρτημα Νομοθετημάτων

¹⁴⁸ Άρθρο 46 παρ.1 του ν.3691/2008 βλ. Παράρτημα Νομοθετημάτων

¹⁴⁹ Εκτενέστερη ανάλυση βλ. Καμπέρου-Ντάλια Ε., ο.π., σελ.98 επ., Διονυσιοπούλου Αθ.,ο.π., ΠοινΧρ 2006, σελ.363 και Δημήτρηνα Γ.,ο.π., Ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995, σελ.353 επ.

¹⁵⁰ Π.χ. Σε περίπτωση που η νομιμοποίηση έχει πραγματοποιηθεί μέσω της αγοράς με τα βρώμικα χρήματα ενός πολυτελούς αυτοκινήτου το οποίο εν συνεχεία από τον επόμενο αγοραστή το αυτοκίνητο πήγε για «παλιοσίδερα» θεωρείται ότι έχει απολέσει την λειτουργική του αξία και συνεπώς ο αγοραστής δεν διώκεται για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

άμεσου προϊόντος με το βασικό αδίκημα και εφεξής μπορεί να κυκλοφορεί «καθαρό» στις συναλλαγές. Συνεπώς ο καλόπιστος τρίτος δεν διαπράττει ξέπλυμα αν μετά την απόκτησή του λάβει γνώση για την εγκληματική προέλευση του προϊόντος που ήδη κατέχει. Άρα σε αυτή την περίπτωση, η πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης της νομιμοποίησης αποκλείεται αφού η καλοπίστως κτηθείσα περιουσία δεν αποτελεί πρόσφορο αντικείμενο νομιμοποίησης¹⁵¹. Ειδικότερα, έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι οποιοσδήποτε αποκτήσει στη συνέχεια το εν λόγω προϊόν από καλόπιστο τρίτο δεν διώκεται για ξέπλυμα ακόμη και αν γνώριζε την αρχική εγκληματική του προέλευση.

Τι γίνεται όμως στην περίπτωση που ο δράστης της νομιμοποίησης δολίως μεταβιβάζει το «βρώμικο» προϊόν σε καλόπιστο τρίτο με απώτερο σκοπό και στόχο να το αποκτήσει ξανά στην κατοχή του ως «καθαρό»; Τι γίνεται δηλαδή όταν ο συνολικός σχεδιασμός της δράσης του δράστη υπερκαλύπτεται από το δόλο του να πάρει ξανά στην κατοχή του το βρώμικο προϊόν ως καθαρό για να αποφύγει την δίωξη για το ξέπλυμα; Παρόλο που η δικαιοπολιτική κρίση μας μπορεί να πρόσταζε την δίωξη και την τιμώρηση της ανωτέρω περιγραφόμενης «οργανωμένης εγκληματικής» συμπεριφοράς σύμφωνα με τα όσα ισχύουν στο νόμο δεν είναι δυνατή η ποινικοποίηση αυτής καθώς με το ξέπλυμα αποκόπτεται ο σύνδεσμος μεταξύ του προηγούμενου βασικού αδικήματος και του οικονομικού προϊόντος του, το οποίο πλέον ως «καθαρό» προϊόν μπορεί να αποκτηθεί από οποιονδήποτε ανεξαρτήτως της γνώσης αυτού για την αρχική εγκληματική του προέλευση.

- Με βάση τις αρχές του ποινικού μας δικαίου, στην περίπτωση που το αξιόποιο του βασικού αδικήματος έχει ήδη εξαλειφθεί¹⁵², τότε με αφετηρία το χρονικό αυτό σημείο η περιουσία εφεξής έχει απολέσει τον εγκληματικό της χαρακτήρα και δεν θεωρείται ως προερχόμενη πλέον από το βασικό έγκλημα. Εν συνεχεία δεν δύναται πλέον να διωχθεί ποινικά και το μεταγενέστερο ξέπλυμα. Ο λόγος όμως της παραγραφής του βασικού αδικήματος ως λόγος

¹⁵¹ Δικαιολογητική βάση της καλόπιστης κτήσης της περιουσίας από τρίτο ως λόγος αποκλεισμού της από τον κύκλο των πρόσφορων για νομιμοποίησης αντικειμένων αποτελεί το γεγονός ότι όταν ένας τρίτος αποκτά καλόπιστα ένα περιουσιακό στοιχείο από την στιγμή της απόκτησης αυτό το στοιχείο έχει ενσωματωθεί στη νόμιμη οικονομία έχει ήδη ματαιωθεί ο σκοπός του νόμου που είναι σε κάθε περίπτωση να εμποδίσει τη νομιμοποίηση.

¹⁵² Οι λόγοι εξάλειψης του αξιόποινου σύμφωνα με το ποινικό δίκαιο είναι: η παραγραφή, η παραίτηση από την έγκληση, η έμπρακτη μετάνοια και η αμνηστία.

παραγραφής και του μεταγενέστερου ξεπλύματος έχει εξαιρεθεί ρητώς από τον Έλληνα νομοθέτη. Δικαιοπολιτικά όμως θα ήταν ορθό, στην ιδιαίτερη περίπτωση που η πράξη νομιμοποίησης έχει τελεστεί από το δράστη της πρότερης πράξης είτε από τρίτο σε χρονικό σημείο μετά την συμπλήρωση του χρόνου παραγραφής της πρότερης πράξης, τότε πρέπει να γίνεται δεκτό ότι ελλείπει οποιοσδήποτε σύνδεσμος μεταξύ πρότερης πράξης και προϊόντος της και το περιουσιακό στοιχείο δεν είναι πρόσφορο αντικείμενο νομιμοποίησης, διότι η περιουσία που προήλθε από το βασικό αδίκημα έχει ήδη χάσει την εγκληματική της ταυτότητα πριν τελεστεί το ξέπλυμα και θεωρείται πλέον καθαρή¹⁵³.

3) Η κατηγοριοποίηση των βασικών αδικημάτων

Με το ν.3691/2008 (ΦΕΚ 166 Α΄/5.8.2008) ενσωματώθηκε στη νομοθεσία μας η 3^η Οδηγία (2005/60/ΕΚ) για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, αφού καταργήθηκαν ρητά¹⁵⁴ οι προγενέστεροι δύο νόμοι (ν.2331/1995 και ν.3424/2005) οι οποίοι αντίστοιχα είχαν ενσωματώσει στη νομοθεσία μας τις προηγούμενες 1^η και 2^η κοινοτικές Οδηγίες (91/308/ΕΚ και 2001/97/ΕΚ αντίστοιχα).

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αποτελεί η προηγούμενη «εγκληματική δραστηριότητα» (βασικό αδίκημα), το περιεχόμενο της οποίας θα προσδιορίσουμε στο εν λόγω κεφάλαιο της εργασίας και το οποίο διαμορφώθηκε από τις προαναφερόμενες κοινοτικές προσταγές¹⁵⁵.

¹⁵³ Εκτενέστερα βλ. Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.177

¹⁵⁴ Οι προγενέστεροι νόμοι καταργήθηκαν με το άρθρο 55 του ν.3691/2008

¹⁵⁵ Στο άρθρο 1 της Οδηγίας 91/308/ΕΚ οριζόταν ως παράνομη δραστηριότητα: «παράνομη δραστηριότητα»: έγκλημα όπως ορίζεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) της σύμβασης της Βιέννης, καθώς και κάθε άλλη δραστηριότητα, που ορίζεται ως παράνομη από κάθε κράτος μέλος για τις ανάγκες της παρούσας οδηγίας.

Στο άρθρο 1 στ.Ε της Οδηγίας 2001/97/ΕΚ οριζόταν ως παράνομη δραστηριότητα: Ε. 'Παράνομη δραστηριότητα': κάθε είδους παράνομη ανάμειξη στην διάπραξη σοβαρού εγκλήματος, Ως σοβαρά εγκλήματα λογίζονται τουλάχιστον: - οποιοδήποτε από τα αδικήματα που ορίζονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) της σύμβασης της Βιέννης, - οι δραστηριότητες των εγκληματικών οργανώσεων, όπως ορίζονται στο

Η 3^η Οδηγία (2005/60/ΕΚ) δεν επέφερε ριζικές αλλαγές αναφορικά με το περιεχόμενο της εγκληματικής δραστηριότητας, τα βασικά χαρακτηριστικά της οποίας έμειναν αναλλοίωτα ως προς τον πυρήνα τους. Η μοναδική προσθήκη που επέφερε η 3^η Οδηγία έναντι της δεύτερης στον ορισμό των «σοβαρών εγκλημάτων» (άρθρο 3 παρ.5 εδ.α) είναι «οι πράξεις που ορίζονται στα άρθρα 1 έως 4 της απόφασης – πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ¹⁵⁶», οι οποίες

άρθρο 1 της κοινής δράσης 98/733/ΔΕΥ(12), - η απάτη, τουλάχιστον βαρείας μορφής, όπως ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 και άρθρο 2 της σύμβασης για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων(13), - η δωροδοκία, - αδίκημα το οποίο μπορεί να αποφέρει ουσιώδεις προσόδους και το οποίο, σύμφωνα με την ποινική νομοθεσία του κράτους μέλους, τιμωρείται με σοβαρή ποινή φυλάκισης. Τα κράτη μέλη, το αργότερο στις 15 Δεκεμβρίου 2004, τροποποιούν τον ορισμό που προβλέπεται στην παρούσα περίπτωση προκειμένου να ευθυγραμμιστεί ο ορισμός αυτός με τον ορισμό του σοβαρού εγκλήματος στην κοινή δράση 98/699/ΔΕΥ. Το Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή να υποβάλει, το αργότερο στις 15 Δεκεμβρίου 2004, πρόταση οδηγίας για τη σχετική τροποποίηση της παρούσας οδηγίας. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη δύνανται να ορίζουν οποιοδήποτε άλλο αδίκημα ως εγκληματική δραστηριότητα.

¹⁵⁶ Άρθρο 1

Τρομοκρατικά εγκλήματα και θεμελιώδεις αρχές και δικαιώματα

1. Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεωρούνται ως εγκλήματα τρομοκρατίας οι εκ προθέσεως πράξεις οι οποίες αναφέρονται στα στοιχεία α) έως θ) όπως ορίζονται ως εγκλήματα από το εθνικό δίκαιο, και οι οποίες είναι δυνατόν, εκ της φύσεως ή του συναφούς πλαισίου τους, να προσβάλλουν σοβαρά χώρα ή διεθνή οργανισμό, όταν ο δράστης τις διαπράττει με σκοπό: - να εκφοβίσει σοβαρά έναν πληθυσμό, ή - να εξαναγκάσει αδικαιολόγητα τις δημόσιες αρχές ή ένα διεθνή οργανισμό να εκτελέσουν οποιαδήποτε πράξη ή να απόσχουν από την εκτέλεσή της, ή - να αποσταθεροποιήσει σοβαρά ή να καταστρέψει τις θεμελιώδεις πολιτικές, συνταγματικές, οικονομικές ή κοινωνικές δομές μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού·

α) προσβολή κατά της ζωής προσώπου, η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει το θάνατο,

β) σοβαρή προσβολή κατά της σωματικής ακεραιότητας προσώπου,

γ) απαγωγή ή αρπαγή ομήρων,

δ) πρόκληση μαζικών καταστροφών σε κυβερνητικές ή δημόσιες εγκαταστάσεις, συγκοινωνιακά συστήματα, υποδομή, περιλαμβανομένων και των συστημάτων πληροφορικής, σταθερές εξέδρες που ευρίσκονται επί της υφαλοκρηπίδας, δημόσιους χώρους ή ιδιωτικές ιδιοκτησίες, που θα μπορούσαν να εκθέσουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές ή να προξενήσουν σημαντικές οικονομικές απώλειες,

ε) κατάληψη αεροσκαφών ή πλοίων ή άλλων μέσων μαζικής μεταφοράς ή μεταφοράς εμπορευμάτων,

στ) κατασκευή, κατοχή, κτήση, μεταφορά, προμήθεια ή χρήση πυροβόλων όπλων, εκρηκτικών υλών, πυρηνικών, βιολογικών και χημικών όπλων καθώς και, όσον αφορά τα βιολογικά και χημικά όπλα, έρευνα και ανάπτυξη,

ζ) απελευθέρωση επικίνδυνων ουσιών ή πρόκληση πυρκαγιών, πλημμύρων ή εκρήξεων, με αποτέλεσμα την έκθεση ανθρώπινων ζώων σε κίνδυνο,

η) διαταραχή ή διακοπή του εφοδιασμού ύδατος, ηλεκτρικής ενέργειας ή κάθε άλλου βασικού φυσικού πόρου, με αποτέλεσμα την έκθεση ανθρώπινων ζώων σε κίνδυνο,

αναφέρονται στα τρομοκρατικά εγκλήματα. Επιπλέον η Οδηγία παραπέμπει ευθέως στην απόφαση – πλαίσιο του 2001/500/ΔΕΥ¹⁵⁷, με την οποία

θ) απειλή τέλεσης μιας εκ των πράξεων οι οποίες απαριθμούνται στα στοιχεία α) έως η).

2. Η παρούσα απόφαση-πλαίσιο επ' ουδενί συνεπάγεται τροποποίηση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών, όπως κατοχυρώνονται από το άρθρο 6 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Άρθρο 2

Εγκλήματα σχετικά με τρομοκρατική ομάδα

1. Για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης-πλαίσιο, ως "τρομοκρατική ομάδα" νοείται: η εγκαθιδρυμένη επί ένα χρονικό διάστημα και διαρθρωμένη ένωση περισσοτέρων των δύο προσώπων που δρουν από κοινού προκειμένου να τελέσουν τρομοκρατικά εγκλήματα. Ο όρος "διαρθρωμένη ένωση" σημαίνει μια ένωση που δεν συγκροτήθηκε τυχαία με σκοπό να διαπράξει αμέσως ένα ορισμένο έγκλημα και η οποία δεν έχει απαραίτητως τυπικά καθορισμένους ρόλους των μελών της, συνέχεια στη σύνθεσή της ή πολυσύνθετη δομή.

2. Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε οι εκ προθέσεως τελούμενες ακόλουθες πράξεις να επισύρουν ποινή:

α) διεύθυνση τρομοκρατικής ομάδας·

β) συμμετοχή στις δραστηριότητες τρομοκρατικής ομάδας, συμπεριλαμβανομένης της παροχής πληροφοριών ή υλικών μέσων ή κάθε μορφής χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων της, με επίγνωση του γεγονότος ότι η συμμετοχή αυτή θα συμβάλει στις εγκληματικές δραστηριότητες της τρομοκρατικής ομάδας.

Άρθρο 3

Εγκλήματα συνδεδόμενα με τις τρομοκρατικές δραστηριότητες

Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεωρούνται επίσης ως εγκλήματα συνδεδόμενα με τις τρομοκρατικές δραστηριότητες, οι ακόλουθες πράξεις:

α) διακεκριμένη κλοπή που διαπράττεται με σκοπό την τέλεση μιας από τις πράξεις που απαριθμούνται στο άρθρο 1 παράγραφος 1·

β) εκβίαση με σκοπό την τέλεση μιας από τις πράξεις που απαριθμούνται στο άρθρο 1 παράγραφος 1·

γ) πλαστογραφία διοικητικών εγγράφων με σκοπό την τέλεση μιας από τις πράξεις που απαριθμούνται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχεία, α) έως η) καθώς και στο άρθρο 2 παράγραφος 2 στοιχείο β).

Άρθρο 4

Ηθική αυτοουργία, συνέργεια, απόπειρα

1. Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε να επισύρει ποινή η ηθική αυτοουργία εγκλήματος που προβλέπεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 και στα άρθρα 2 ή 3 ή η συνέργεια σε αυτό.

2. Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε να επισύρει ποινή η απόπειρα εγκλήματος που προβλέπεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 και στο άρθρο 3, εξαιρουμένων της κατοχής που προβλέπεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο στ) και του εγκλήματος που προβλέπεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο θ).

¹⁵⁷ Στο άρθρο 1 της Απόφασης – Πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ ορίζονται τα κάτωθι:

επιδιώκει να ευθυγραμμίσει τον ορισμό του σοβαρού εγκλήματος¹⁵⁸, θεωρώντας και υποδεικνύοντας ως σοβαρά εγκλήματα οπωσδήποτε εκείνα που τιμωρούνται με στερητική της ελευθερίας ποινή ή μέτρο ασφαλείας μέγιστης διάρκειας άνω του έτους ή ελάχιστης διάρκειας άνω των έξι μηνών.

Στο άρθρο 3 του ν.3691/2008 καθορίζονται ως «βασικά αδικήματα», τα οποία αποτελούν την έννοια της «εγκληματικής δραστηριότητας», αξιόποινες πράξεις δυο κατηγοριών. Πιο αναλυτικά:

1) Στην πρώτη κατηγορία καθορίζονται συγκεκριμένα αδικήματα ως βασικά αδικήματα και καταχωρούνται σε σχετικά λίστα (κατά το σύστημα που είχε εισαχθεί και με το ν.3424/2005). Η νέα αυτή λίστα περιλαμβάνει 17 βασικά αδικήματα¹⁵⁹, επαναφέροντας την λίστα των ίδιων αδικημάτων που καθόρισε ο ν.3424/2005 με την προσθήκη των αδικημάτων της ενεργητικής δωροδοκίας (άρθρο 235 ΠΚ) και της δωροδοκίας δικαστή (άρθρο 237 ΠΚ).

Σε σχέση με την πρώτη αυτή κατηγορία των βασικών αδικημάτων, ο ερμηνευτής είναι υποχρεωμένος να ανατρέξει για την ακριβή κάθε φορά συμπλήρωση του περιεχομένου τους σ' ένα προσδιορισμένο μεν κατάλογο εγκληματικών συμπεριφορών, αυτοτελώς όμως τυποποιημένων ως αξιοποίνων πράξεων είτε στον Ποινικό Κώδικα είτε σε άλλους ποινικούς νόμους και πάντως σε άλλα διαφορετικά νομοθετήματα που βρίσκονται έξω

Επιφυλάξεις ως προς τη σύμβαση του 1990

Προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ούτως ώστε να μην διατυπώσουν ούτε να διατηρήσουν επιφυλάξεις όσον αφορά τα ακόλουθα άρθρα της σύμβασης του 1990:

α) το άρθρο 2, εφόσον το έγκλημα τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή ή μέτρο ασφαλείας μέγιστης διάρκειας άνω του έτους.

Εντούτοις, τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρήσουν επιφυλάξεις για το άρθρο 2 της σύμβασης του 1990 όσον αφορά τη δήμευση προϊόντων φορολογικών αδικημάτων, με μόνο σκοπό να μπορούν να προβαίνουν στη δήμευση αυτών των προϊόντων, τόσο σε εθνικό, όσο και σε πλαίσιο διεθνούς συνεργασίας, βάσει νομοθετημάτων του εθνικού, κοινοτικού και διεθνούς δικαίου επί θεμάτων είσπραξης φορολογικών απαιτήσεων.

β) το άρθρο 6, προκειμένου για σοβαρά εγκλήματα. Τα εγκλήματα αυτά πρέπει, οπωσδήποτε, να περιλαμβάνουν τα εγκλήματα που τιμωρούνται με στερητική της ελευθερίας ποινή ή μέτρο ασφαλείας μέγιστης διάρκειας άνω του έτους, ή, στα κράτη των οποίων το νομικό σύστημα προβλέπει ελάχιστες ποινές, τα εγκλήματα που τιμωρούνται με στερητική της ελευθερίας ποινή ή με μέτρο ασφαλείας ελαχίστης διάρκειας άνω των έξι μηνών.

¹⁵⁸ Βλ. Προοίμιο της 3^{ης} Οδηγίας (σκέψη 7)

¹⁵⁹ Βλ. Άρθρο 3 στοιχ. α – ιζ του ν.3691/2008 στο Παράρτημα Νομοθετημάτων

από το κείμενο του ν.3691/2008. Η αναζήτηση αυτή δεν προκαλεί ιδιαίτερη δυσκολία στον ερμηνευτή του νόμου όσο η περιγραφή του βασικού αδικήματος είναι σαφής και ορισμένη, προβλέπεται και τιμωρείται από συγκεκριμένη διάταξη και δημιουργεί, αναγκαία, περιουσιακό προϊόν. Γίνεται λόγος λοιπόν για έναν πρωταρχικό κυρωτικό κανόνα (νομιμοποίηση εσόδων) όπου για την ακριβή συμπλήρωση του περιεχομένου της αξιόποινης συμπεριφοράς όπως αυτή διατυπώνεται στον κανόνα αυτό, θα πρέπει να προστρέξουμε σε κάποιον άλλον συγκεκριμένο κατά τα λοιπά στοιχεία του, ποινικό κανόνα, πρόκειται δηλαδή για λευκό ποινικό νόμο¹⁶⁰.

Επιπλέον, κάθε περιουσία, έσοδα και εν γένει πρόσοδοι που προέκυψαν άμεσα και αιτιωδώς από τα βασικά αδικήματα αυτής της λίστας, και νομιμοποιήθηκαν με τους τρόπους που προβλέπονται στο άρθρο 2 του ν.3691/2008, εντάσσονται στην έννοια της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ανεξαρτήτως του ποσού τη περιουσίας που πρόεκυψε από την τέλεσή τους¹⁶¹.

2) Στην δεύτερη κατηγορία (στοιχ. ιη΄ του άρθρου 3 του ν.3691/2008), βασικό αδίκημα αποτελεί, επίσης και *«κάθε άλλο αδίκημα που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος»*.

Το τελευταίο στοιχείο ιη΄ του άρθρου 3 ν.3691/2008 είναι «γενική ρήτρα», καθώς ορίζει ως βασικό αδίκημα κάθε άλλο αδίκημα, εκτός των προαναφερθέντων στα στοιχεία α΄ έως ιζ΄, για το οποίο η ελάχιστη προβλεπόμενη ποινή είναι άνω των έξι μηνών και από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος¹⁶².

Η εν λόγω κατηγορία δημιουργεί μείζονα ζητήματα ερμηνείας, τα οποία έχουν εκτενώς απασχολήσει τη θεωρία. Στην συγκεκριμένη κατηγορία δεν γίνεται διάκριση του πεδίου τυποποίησης της αξιόποινης πράξης που θα κληθεί να λειτουργήσει ως βασικό αδίκημα. Η αοριστία και η ασάφεια της περιγραφής ενός ή περισσότερων βασικών αδικημάτων είναι προφανής, αφού

¹⁶⁰ Δημήτριάνα Γ., ο.π., ΠοινΧρ 2006 σελ. 355

¹⁶¹ Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.42

¹⁶² Αιτιολογική Έκθεση ν.3691/2008 σελ.3

δεν περιγράφεται καμία συγκεκριμένη αξιόποινη πράξη, ώστε να δύναται ο ερμηνευτής του νόμου να την προσδιορίσει. Το μοναδικό στοιχείο το οποίο θα λειτουργήσει ως κριτήριο για τον ερμηνευτή είναι ότι γενικά και αφηρημένα η αξιόποινη αυτή πράξη τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα κρίνουμε την νομοτεχνική αυτή επιλογή του νομοθέτη ως προς την υιοθέτηση του «αντικειμενικού» αυτού κριτηρίου της ποινής και του στοιχείου του προκύψαντος οφέλους, θα αναλύσουμε τις συνέπειες της επιλογής αυτής και θα αξιολογήσουμε την συμβατότητα των στοιχείων αυτών με τα κριτήρια αξιολόγησης που απορρέουν από την 3^η Οδηγία προς την εφαρμογή της.

4) Η υιοθέτηση του «αντικειμενικού κριτηρίου» της ποινής και του στοιχείου του προκύψαντος οφέλους

Τα ζητήματα που τίγονται στο κεφάλαιο αυτό σχετίζονται αφενός με την προκύπτουσα – λόγω των επιλογών του νομοθέτη - διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του εγκλήματος του ξεπλύματος και τις συνέπειες αυτής στην ποινική μας νομοθεσία αφετέρου δε με την κριτική της εναρμόνισης των αντίστοιχων προβλέψεων της 3^{ης} Οδηγίας στην ελληνική έννομη τάξη.

Έχει καταστεί ήδη σαφές, ότι η ενδεχόμενη διεύρυνση της έννοιας των βασικών εγκλημάτων θα είχε ως συνέπεια την αντίστοιχη διεύρυνση της έννοιας του πεδίου εφαρμογής του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων, αφού με τούτη ουσιαστικά διευρύνεται η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος της νομιμοποίησης επιτρέποντας να υπαχθούν στην έννοια της περιουσίας, που νομιμοποιείται με τους επιμέρους τρόπους τέλεσης, τα έσοδα από περισσότερες προηγούμενες εγκληματικές δραστηριότητες¹⁶³.

Στην δεύτερη κατηγορία των βασικών εγκλημάτων, όπως έχει ήδη αναφερθεί, περιλαμβάνεται και *«κάθε άλλο αδίκημα που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος»* (περ. 1η' του άρθρου 3 του

¹⁶³ Δημήτρηνα Γ., ο.π., ΠοινΧρ 2006, σελ.354

v.3691/2008). Για την πληρέστερη κριτική προσέγγιση της συγκεκριμένης ρύθμισης πρέπει να αναφερθεί ότι η διάταξη αυτή τέθηκε, σε αντικατάσταση της περίπτωσης ii του άρθρου 1α του προγενέστερου νόμου 2331/1995 όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 2 παρ.1 του νόμου 3424/2005. Η προηγούμενη αντίστοιχη διάταξη όριζε ως βασικό αδίκημα: «Κάθε αξιόποινη πράξη που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από την τέλεσή της προέκυψε περιουσία τουλάχιστον 15.000 ευρώ»¹⁶⁴. Η προϊσχύουσα αυτή ρύθμιση που αξίωνε το ελάχιστο όριο των 15.000 ευρώ, ώστε να θεωρείται ένα αδίκημα ως βασικό, ήταν εναρμονισμένη με το προοίμιο της 2^{ης} Οδηγίας που θεωρούσε ότι θα έπρεπε να αποτελέσουν βασικά αδικήματα και άλλες πράξεις, τιμωρούμενες με ελάχιστο όριο ποινής φυλάκισης άνω των έξι μηνών, από την τέλεση των οποίων προκύπτουν ουσιώδεις πρόσοδοι¹⁶⁵.

Εκ των ανωτέρω, ειδικότερα για το αδίκημα της φοροδιαφυγής, προκύπτουν τα κάτωθι συμπεράσματα: Τα πλημμελήματα της φοροδιαφυγής, της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο, της μη καταβολής εργατικών και εργοδοτικών εισφορών προς ασφαλιστικά ταμεία ποσών που δεν υπερβαίνουν τις 15.000 ευρώ δεν εντάσσονταν στην έννοια της εγκληματικής δραστηριότητας, ούτε υπό το καθεστώς ισχύος του v.2331/1995, ούτε αποτελούσαν βασικά αδικήματα, σύμφωνα με το v.3424/2005, αφού ρητά εξαιρέθηκαν από τα βασικά εγκλήματα αυτού, με το άρθρο 17 του v.3472/2006¹⁶⁶, με τον οποίο προστέθηκε το στοιχ. ε στην παρ.1 του άρθρου

¹⁶⁴ Έτσι σύμφωνα με την υπ.αριθμ. ΑΠ 1902/2009 κρίθηκε ότι: «Προκειμένου δε να ενταχθούν μεταξύ των "βασικών" εγκλημάτων και τα αναφερόμενα στην πιο πάνω υποπερίπτωση ii, που προστέθηκε με την παράγ. 1 του άρθρου 2 του νόμου 3424/2005, μεταξύ των οποίων και η κλοπή ιδιαίτερα μεγάλης αξίας και οι διακεκριμένες περιπτώσεις κλοπής, πρέπει, από την τέλεσή τους, να προέκυψε περιουσία τουλάχιστον 15.000 ευρώ.». Επίσης με την υπ.αριθ. 1025/2008 ο Άρειος Πάγος δέχτηκε ότι υπό το καθεστώς ισχύος του v.3424/2005 το αδίκημα της εκβίασης δεν συνιστά βασικό αδίκημα, αφού η προκύψασα περιουσία από την τέλεση αυτού στην συγκεκριμένη περίπτωση ήταν μικρότερη των 15.000 ευρώ.

¹⁶⁵ Βλ. κείμενο της 2^{ης} Οδηγίας 2000/197/ΕΚ

¹⁶⁶ Άρθρο 17 του v.3472/2006: Στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 του v. 2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α'), όπως αυτή αντικαταστάθηκε και τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του v. 3424/2005 (ΦΕΚ 305 Α'), προστίθεται το στοιχείο ε' ως εξής: "ε. Πρόσοδοι που προέρχονται από τα πλημμελήματα της φοροδιαφυγής και μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο, δεν συνιστούν έσοδα προερχόμενα από εγκληματική δραστηριότητα, κατά την έννοια του παρόντος νόμου. Πρόσοδοι που προέρχονται από μη καταβολή εργατικών και εργοδοτικών εισφορών προς τα ασφαλιστικά ταμεία δεν συνιστούν έσοδα προερχόμενα από εγκληματική δραστηριότητα, κατά την έννοια του παρόντος νόμου, εφόσον το οφειλόμενο ποσό δεν υπερβαίνει συνολικά τις εκατόν πενήντα χιλιάδες ευρώ (150.000 Ε)."

2 του ν.2331/95, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του ν.3424/2005. Συνεπώς οι πρόσοδοι έως το ύψος των 15.000 ευρώ αυτών των αδικημάτων δεν αποτελούσαν υλικό αντικείμενο νομιμοποίησης εσόδων, μέχρι την ισχύ του νέου ν.3691/2008 που κατήργησε ρητά αυτή την εξαίρεση και συμπεριλαμβάνονται πλέον όλα τα ανωτέρω αδικήματα φοροδιαφυγής του ν.2325/1997 (άρθρο 17, 18 και 19 ν.2325/1997¹⁶⁷) ως βασικά αδικήματα του ξεπλύματος της κατηγορίας του άρθ. 2 παρ. 2 περ.ιη', καθώς απειλούνται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, ανεξαρτήτως πλέον του ποσού της προκύψασας περιουσίας.

Ο ν.3691/2008 κατήργησε την προϋπόθεση του ελάχιστου «ποσοτικού» κριτηρίου, επιλέγοντας να κρατήσει μόνο το «αντικειμενικό» κριτήριο της ποινής, με αποτέλεσμα να διευρύνει υπέρμετρα το πεδίο των βασικών αδικημάτων. Η επιλογή αυτή του Έλληνα νομοθέτη δημιούργησε ιδιαίτερο προβληματισμό και επικρίνεται έντονα από τη θεωρία¹⁶⁸.

Σύμφωνα με τη Αιτιολογική Έκθεση του ν.3691/2008, η ως άνω επιλογή δικαιολογείται με τα εξής επιχειρήματα¹⁶⁹: α) δεν θα πρέπει να επαναληφθεί στη διάταξη του ν.3691/2008 η απαίτηση της προηγούμενης ρύθμισης να έχουν δηλαδή προκύψει έσοδα ύψους τουλάχιστον 15.000 ευρώ, αφού δεν υπάρχει αντίστοιχη ρητή πρόβλεψη στη Οδηγία 2005/60/EK, β) δεν τίθεται ελάχιστο όριο περιουσίας και ως προς τη λίστα των 17 αδικημάτων που θεωρούνται ως βασικά και γ) η αντιμετώπιση πράξεων νομιμοποίησης που προέρχονται από βασικά αδικήματα που απέφεραν προσόδους μικρής

¹⁶⁷ Για τα συγκεκριμένα άρθρα βλ. Παράρτημα Νομοθετημάτων

¹⁶⁸ Περαιτέρω προβληματισμός βλ. Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.44 επ., Τσιρίδη Π., ο.π., Πρακτικά Συνεδρίου, σελ.257 επ. και Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Ποινικοποίηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες: βασικά χαρακτηριστικά του Ν. 3691/2008 και δικαιοκρατικά όρια. ΠοινΧρ 2008 σελ.917 επ.

¹⁶⁹ Συγκεκριμένα η Αιτιολογική Έκθεση του ν.3691/2008 αναφέρει: «Η απαίτηση της προηγούμενης διάταξης να έχουν προκύψει έσοδα, σε αυτή την περίπτωση, ύψους τουλάχιστον 15.000 €, δεν περιλαμβάνεται στη νέα διάταξη, όπως και στην Οδηγία 2005/60/EK. Στην εύλογη ένσταση αν είναι νομικά ορθό και ηθικά αποδεκτό να ασκείται δίωξη για Ξ.Χ. όταν το ποσό είναι ασήμαντο, σημειώνεται ότι με την αντίστοιχη διάταξη του ν.2331/95, όπως ισχύει, προβλέπονται δεκαέξι ειδικώς καθοριζόμενα βασικά αδικήματα (τα κυριότερα οικονομικά εγκλήματα), τα έσοδα δε εξ αυτών δεν απαιτείτο να υπερβαίνουν κάποιο ελάχιστο απαιτούμενο όριο. Άρα μπορούσε να διωχθεί η τυχόν νομιμοποίησή τους ως Ξ.Χ., ανεξαρτήτως ποσού. Δεν προέκυψαν στη δικαστική πράξη προβλήματα από δίωξη τέτοιων αδικημάτων. Εξάλλου, στο άρθρο 45, παρ. 1, στοιχείο θ προβλέπεται ήπια ποινή για Ξ.Χ. μικρών ποσών.»

βαρύτητας, ήδη προβλέπεται και αντιμετωπίζεται με το νέο νόμο με μειωμένη ποινή.

Όπως έχει επισημανθεί από τη θεωρία η παρατιθέμενη επιχειρηματολογία της αιτιολογικής έκθεσης δεν είναι πειστική, προκειμένου να δικαιολογήσει αυτή την τροποποίηση της προηγούμενης ρύθμισης. Ειδικότερα, το γεγονός ότι στην περίπτωση της λίστας των 17 αδικημάτων του ν.3691/2008, δεν τίθεται ως προϋπόθεση να προέκυψε ελάχιστο όριο περιουσίας, ώστε αυτά να θεωρούνται ως βασικά αδικήματα, οφείλεται στο γεγονός ότι τα συγκεκριμένα αδικήματα εξ ορισμού θεωρήθηκαν και κατηγοριοποιήθηκαν ως σοβαρά, ανεξαρτήτως ποσού, και ως τέτοια θα έπρεπε να αντιμετωπιστούν¹⁷⁰.

Ωστόσο, τόσο η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990 όσο και η απόφαση-πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ποινικοποίηση του ξεπλύματος ζητούν, από τα κράτη-μέρη να ποινικοποιήσουν πράξεις νομιμοποίησης εγκληματικών εσόδων από σοβαρά αδικήματα. Αυτά είναι προφανές ότι πρέπει να νοηματοδοτούνται ως τέτοια με μια συγκριτική θεώρηση και προσέγγιση στο εκάστοτε εθνικό δίκαιο του κράτους μέρους. Σημειωτέον, ότι η Οδηγία δεν επιβάλλει την υποχρέωση ποινικοποίησης απλώς κατονομάζει ένα συγκεκριμένο όριο ποινής ως ένδειξη περαιτέρω χαρακτηρισμού των σοβαρών αδικημάτων. Δηλαδή, η Οδηγία επαφίεται στον εθνικό νομοθέτη και στις διαβαθμίσεις ορίων των ποινών που αυτός έχει θεσπίσει στο εσωτερικό του δίκαιο, ώστε να εκτιμήσει τις προϋποθέσεις, υπό τις οποίες θεωρείται ως βασικό αδίκημα αυτή η «κάθε άλλη πράξη» εκτός της λίστας, παρέχοντας έτσι στον κάθε ποινικό νομοθέτη των 27 κρατών μελών τη δυνατότητα να θεσπίσει στην έννομη τάξη του ως βασικό αδίκημα και κάθε άλλο αδίκημα, εφόσον πληροί την έννοια του σοβαρού εγκλήματος με τα κριτήρια του ποινικού του συστήματος¹⁷¹.

Στο σημείο αυτό κρίνεται απαραίτητο να διευκρινιστεί ότι τόσο οι Οδηγίες όσο και οι αποφάσεις-πλαίσιο δεσμεύουν τα κράτη-μέλη «όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα», το οποίο μπορεί να οριστεί ως η

¹⁷⁰ Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα,σελ. 43-44

¹⁷¹ Τσιρίδη Π., ο.π., Πρακτικά Συνεδρίου, σελ.259

νομική ή πραγματική κατάσταση που δικαιώνει τα συμφέροντα τα οποία εξυπηρετούν οι εν λόγω νομικές πράξεις, πλην όμως τα κράτη-μέλη, λειτουργώντας στο πλαίσιο της ελευθερίας που τους παρέχεται από το άρθρο 249 ΣΕΚ¹⁷² (νυν 288 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ, της Λισσαβόνας), να επιλέγουν τον τύπο και τα μέσα που είναι πλέον πρόσφορα για την εξασφάλιση της πρακτικής αποτελεσματικότητας των οδηγιών¹⁷³. Έτσι, στα διεθνή και ευρωπαϊκά κείμενα είναι σαφές ότι οι ρυθμίσεις έχουν πολλές φορές την μορφή ενός ελάχιστου, και οι εθνικοί νομοθέτες είναι ελεύθεροι να προχωρήσουν σε ευρύτερες μορφές ποινικοποιήσεις. Παρά ταύτα, και πάλι ο σεβασμός των συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων και των αρχών των κρατών – μελών είναι αυτονόητος¹⁷⁴.

Ο Έλληνας νομοθέτης όμως επέλεξε την εύκολη λύση της αντιγραφής της νομικής διάταξης της παρ.5 περ. στ του άρθρου 3 της Οδηγίας και προέβη στην ακριβή αποτύπωση του κειμένου της στην εθνική μας ποινική νομοθεσία σχετικά με την έννοια του σοβαρού αδικήματος. Συνεπεία αυτής της αδικαιολόγητης νομοθετικής επιλογής του και λόγω του αντικειμενικού κριτηρίου που επέλεξε (την ποινή) και τα δεδομένα της ελληνική έννομης τάξης, σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως «σοβαρά» τα αδικήματα της κατηγορίας αυτής. Η εν λόγω ρύθμιση αποτελεί έναν λευκό ποινικό νόμο που μπορεί να χαρακτηριστεί αντισυνταγματικός¹⁷⁵. Λαμβάνοντας υπόψη το ποινικό μας σύστημα¹⁷⁶, η επιβληθείσα ρύθμιση για να στοιχηθούμε με τον ορισμό του σοβαρού εγκλήματος των κοινοτικών κειμένων και να χαρακτηρίσουμε μια πράξη ως βασικό αδίκημα, έχει διευρύνει υπέρμετρα και επικίνδυνα τα θεωρούμενα ως

¹⁷² Άρθρο 288 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (πρώην 249 ΣΕΚ): «Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, τα θεσμικά όργανα θεσπίζουν κανονισμούς, οδηγίες, αποφάσεις, συστάσεις και γνώμες. Ο κανονισμός έχει γενική ισχύ. Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος –μέλος. Η οδηγία δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται, όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών. Η απόφαση είναι δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της. Όταν ορίζει αποδέκτες, είναι δεσμευτική μόνο για αυτούς. Οι συστάσεις και οι γνώμες δεν δεσμεύουν.»

¹⁷³ Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.260

¹⁷⁴ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ο.π., ΠοινΧρ 2007,σελ. 17

¹⁷⁵ Κατά παράβαση του άρθρου 7 παρ. 1 του Συντάγματος

¹⁷⁶ Δηλαδή: τα όρια ποινών, τα όρια μετατροπής και αναστολής εκτέλεσης των ποινών που ισχύουν στη χώρα μας.

βασικά αδικήματα για την ελληνική έννομη τάξη, λόγω του ότι συμπεριλαμβάνει πολλές πράξεις μικρής και μεσαίας βαρύτητας που απειλούνται με ελάχιστο όριο ποινής άνω των έξι μηνών. Ο μοναδικός τρόπος εκλογίκευσης και περιστολής της εφαρμογής της νομοθεσίας για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, είναι η καθιέρωση ενός ελάχιστου ορίου περιουσίας που προέκυψε¹⁷⁷, ώστε αυτές οι πράξεις να δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό τους, ως σοβαρών εγκλημάτων, ικανών να παραγάγουν ουσιώδεις προσόδους¹⁷⁸.

Συνεπώς, η νομιμοποίηση εσόδων γίνεται παρακολουθηματική αξιόποινη πράξη όλου του φάσματος και της καθημερινής ακόμα, οικονομικής εγκληματικότητας, ανεξάρτητα δηλαδή από το αν αυτή είναι σοβαρή ή όχι¹⁷⁹. Περαιτέρω, αυτό που δεν συνεκτιμήθηκε και προκαλεί ιδιαίτερο προβληματισμό είναι το γεγονός, ότι, με δεδομένο, πλέον, τον χαρακτηρισμό αυτών των αδικημάτων ως βασικών αδικημάτων, εφαρμόζονται στις περιπτώσεις αυτές μια ολόκληρη σειρά άλλων συνεπειών και επιπτώσεων – σε προληπτικό και κατασταλτικό επίπεδο - που προβλέπονται στην σχετική νομοθεσία που είναι άκρως επαχθείς, οι οποίες αρμόζουν μόνο σε βαριά μορφής εγκληματικότητα¹⁸⁰. Η εισαγωγή ρυθμίσεων άρσης προστατευτικών για τον κατηγορούμενο εγγυήσεων, περιστολής δικονομικών δικαιωμάτων, έκθεσης σε αρχές με υπερεξουσίες, χωρίς να υπάρχουν τα εχέγγυα και η προστασία που διασφαλίζουν οι δικαστικές και εισαγγελικές αρχές με την εισαγωγή τεράστιου πλέγματος νέων διοικητικών ρυθμίσεων, έχει ως αποτέλεσμα ο κάθε πολίτης να είναι έκθετος στον έλεγχο από διάφορες αρχές χωρίς όμως να εξασφαλίζεται η αντίστοιχη προστασία.

Η δεύτερη τροποποίηση που επέφερε ο ν.3691/2008 στην παλαιότερη διάταξη και αξίζει να σχολιαστεί, είναι η προσθήκη ότι θεωρείται ως βασικό αδίκημα και το *«κάθε άλλο αδίκημα από το οποίο προκύπτει περιουσιακό*

¹⁷⁷ Αυτό ορθώς ακολούθησε ο ν.3424/2005 καθώς έθεσε το ελάχιστο αυτό όριο των 15.000 ευρώ ως προς την προκύψασα περιουσία εκ του βασικού αδικήματος, συνειδητοποιώντας την υπέρμετρη και δυσανάλογη διεύρυνση των πράξεων που συνιστούν εγκληματική δραστηριότητα, ώστε να περιστείλει, κατά το ελάχιστο δυνατό, τις συνέπειες εφαρμογής μιας τέτοιας νομοθεσίας επί βασικών οικονομικών αδικημάτων καθημερινότητας.

¹⁷⁸ Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα,σελ. 44

¹⁷⁹ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ.920

¹⁸⁰ Τσιρίδη Π.,ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.45 και Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ.920

όφελος.» Η προσθήκη του συγκεκριμένου στοιχείου, ήτοι από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος, ώστε ένα αδίκημα να θεωρείται ως βασικό (συντρεχούσης και της άλλης προϋπόθεσης του ελάχιστου ορίου ποινής άνω των έξι μηνών φυλάκισης), δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου και κίνδυνο να παρερμηνευτεί με αποτέλεσμα τη διεύρυνση της έννοιας του βασικού αδικήματος καθώς επίσης αποτελεί μια διάταξη δογματικά ασυνεπής με τα όσα ορίζει ο νόμος για το περιεχόμενο της έννοιας της περιουσίας. Ως έχει ήδη καταστεί σαφές από τα ανωτέρω, υλικό αντικείμενο του εγκλήματος της νομιμοποίησης είναι η προκύψασα περιουσία. Η δογματική ασυνέπεια της λοιπόν είναι εμφανής με τη διάταξη του άρθρου 2 του ίδιου νόμου που προσδιορίζει τις πράξεις της νομιμοποίησης εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, δηλαδή από προηγούμενα τελεσθέντα βασικά αδικήματα¹⁸¹. Συνεπώς, είναι λογικά και νομικά αδιανόητο στη μεν περίπτωση των βασικών αδικημάτων της λίστας, να νοείται η συγκρότηση του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων με υλικό αντικείμενο αυτής την «προκύψασα περιουσία» από το τελεσθέν βασικό αδίκημα της λίστας (όπως πάγια μέχρι σήμερα γινόταν αποδεκτό υπό το καθεστώς ισχύος του ν. 2331/1995 και του ν.3424/2005), στη δε περίπτωση ιη του άρθρου του ν.3691/2008 που εξ αντικειμένου έχει ελάσσονα απαξία έναντι των σοβαρότερων αδικημάτων της λίστας, να συγκροτείται το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων, με υλικό αντικείμενο το «προκύψαν περιουσιακό όφελος»¹⁸². Έτσι, η συγκεκριμένη επιλογή του νομοθέτη που αποτυπώθηκε στο στοιχ. ιη του άρθρου 3 είναι άστοχη καθώς αναφέρεται σε περιουσιακό όφελος και όχι σε περιουσία, την οποία ο νομοθέτης ορίζει ρητώς στο άρθρο 4 παρ.1 του ν.3691/2008 και πάσχει από άποψη ουσίας¹⁸³.

Η έννοια του «περιουσιακού οφέλους» είναι ευρύτερη της έννοιας της «περιουσίας» και μόνο σύγχυση και αντιφάσεις μπορεί να επιφέρει, καθώς κινδυνεύει να θεωρείται ως δήθεν βρώμικη περιουσία, και συνεπώς να είναι υλικό αντικείμενο των εγκλημάτων νομιμοποίησης, κάθε ωφέλεια του δράστη, άμεση ή έμμεση, από το έγκλημα που είναι οικονομικά μετρήσιμη ή

¹⁸¹ Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.46

¹⁸² Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.88

¹⁸³ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ.920

αποτιμητή¹⁸⁴. Εξάλλου, η εν λόγω έννοια δεν περιλαμβάνεται σε κανένα κείμενο και των τριών Οδηγιών, ως προσδιοριστικό στοιχείο του βασικού αδικήματος. Αντίθετα, οι Οδηγίες στερεότυπα αναφέρονται στον όρο «περιουσία» προερχόμενη από εγκληματικές δραστηριότητες προκειμένου να τυποποιήσουν τις μορφές νομιμοποίησης εσόδων¹⁸⁵.

Εκ των ανωτέρω, είναι προφανές ότι ο Έλληνας νομοθέτης επέλεξε να προχωρήσει σε ευρύτερες μορφές ποινικοποίησης των εγκληματικών συμπεριφορών που αποτελούν ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, σε σχέση με τα ελάχιστα όρια των ρυθμίσεων της 3^{ης} Οδηγίας. Οι νομοτεχνικές αυτές επιλογές όμως χαρακτηρίζονται από προχειρότητα και από μια δουλική και άκριτη μεταφορά της ευρωπαϊκής νομοθεσίας στην ελληνική πραγματικότητα κατά τρόπο που τραυματίζει καίρια τη δογματική φυσιογνωμία του ελληνικού ποινικού δικαίου καθώς επιλέγονται λύσεις υπέρμετρα και αδικαιολόγητα κατασταλτικές¹⁸⁶.

III. Η ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ 3691/2008

Κατά την διαμόρφωση του νομοθετικού ορισμού της νομιμοποίησης εσόδων, ο Έλληνας νομοθέτης δια του προγενέστερου ν.3424/2005 εισήγαγε για πρώτη φορά τις τρεις διαφορετικές υποστάσεις, όπως αυτές έχουν καθιερωθεί και επικρατήσει διεθνώς :

- α) την υπόσταση της επιδίωξης,
- β) την υπόσταση της συγκάλυψης και
- γ) την υπόσταση της κατοχής/απομόνωσης¹⁸⁷,

¹⁸⁴ Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ . 2006, σελ. 360

¹⁸⁵ Κατά την Έκθεση της Επιστημονικής Επιτροπής της Βουλής επί του νομοσχεδίου, προτάθηκε ότι θα ήταν σκόπιμο προς αποφυγήν παρερμηνειών να χρησιμοποιείται ενιαία ορολογία και οι λέξεις «περιουσιακό όφελος» που εντοπίζονται στο κείμενο του ν.3691/2008 να αντικατασταθούν από τη λέξη «περιουσία».

¹⁸⁶ Παύλου Στ., ο.π., σελ.350

¹⁸⁷ Η διεθνής αυτή κατηγοριοποίηση αυτή των υποστάσεων του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες βασίζεται στις τρεις βασικές φάσεις του ξεπλύματος, όπως αυτές έχουν οριστεί από την σχετική έκθεση των τελωνειακών υπηρεσιών των ΗΠΑ και από την ευρωπαϊκή θεωρία, ήτοι τις: α) Η φάση της τοποθέτησης, β) Η φάση της στρωματοποίησης και γ) Η φάση της ενσωμάτωσης ή ολοκλήρωσης

αντιγράφοντας τον αντίστοιχο ορισμό που δόθηκε για πρώτη φορά στη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών (ν.1990/1991¹⁸⁸) και έκτοτε τον συναντάμε αυτολεξεί σε όλα τα διεθνή κείμενα που αφορούν τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Είναι δε γενικά διατυπωμένος ώστε να περιλαμβάνει όλες τις δυνατές περιπτώσεις νομιμοποίησης¹⁸⁹.

Ο ορισμός της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες παραμένει ο ίδιος με αυτόν που συναντάμε στο άρθρο 1 της πρώτης Οδηγίας 2001/97/ΕΚ όπως αυτός τροποποιήθηκε από το άρθρο 1 της δεύτερης Οδηγίας 2001/97/ΕΚ¹⁹⁰. Η Τρίτη Οδηγία 2005/60/ΕΚ δεν αλλάζει κατά βάση το περιεχόμενο των τρόπων συμπεριφοράς που

¹⁸⁸ Στο άρθρο 3 του ν.1990/1991 προβλέπεται ως αξιόποινη πράξη: «η μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από οποιοδήποτε έγκλημα ή εγκλήματα από αυτά που θεσπίζονται στο νόμο αυτό ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιο έγκλημα, με σκοπό την απόκρυψη ή συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης της περιουσίας ή την υποβοήθηση οποιουδήποτε προσώπου που είναι αναμειγμένο στη διάπραξη ενός τέτοιου εγκλήματος να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του». Και «η απόκρυψη ή συγκάλυψη της πραγματικής φύσης, πηγής, του τόπου όπου βρίσκεται, της διάθεσης, της διακίνησης δικαιωμάτων επί περιουσίας ή κυριότητας περιουσίας, εν γνώσει ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από έγκλημα που θεσπίζεται σύμφωνα με το νόμο αυτό ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιο έγκλημα». Είναι εμφανές άρα, ότι ο νόμος αυτός ήρθε εκ του μηδενός να ρυθμίσει και να ορίσει βασικά θέματα τα οποία συναντάμε ακόμη και σήμερα στη συζήτηση γύρω από την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

¹⁸⁹ Βλ. Έκθεση Επιστημονικής Επιτροπής ν.3691/2008, σελ.4

¹⁹⁰ Στο άρθρο 1 στ.γ της 2^{ης} Οδηγίας προβλέπεται ως Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες οι ακόλουθες εκ προθέσεως τελούμενες πράξεις: - η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει του ότι προέρχεται από παράνομη δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε παράνομη δραστηριότητα, με σκοπό την απόκρυψη ή την συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής τους, ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε ενέχεται στη δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του, - η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο όπου αυτή ευρίσκεται, ή την κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από παράνομη δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε παράνομη δραστηριότητα, - η απόκτηση, η κατοχή ή η χρήση περιουσίας εν γνώσει, κατά τον χρόνο της κτήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από παράνομη δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε παράνομη δραστηριότητα, - η συμμετοχή σε μια από τις πράξεις που αναφέρουν οι προηγούμενες περιπτώσεις, η σύσταση οργανώσεως για τη διάπραξή της, η απόπειρα διάπραξης, η υποβοήθηση, η υποκίνηση, η παροχή συμβουλών σε τρίτο για τη διάπραξή της ή η διευκόλυνση της τέλεσης της πράξης.

Η γνώση, η πρόθεση ή ο σκοπός που απαιτούνται ως στοιχεία των πράξεων που προαναφέρθηκαν, μπορούν να συνάγονται από τις πραγματικές περιστάσεις. Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες υπάρχει ακόμη και αν οι δραστηριότητες από τις οποίες προέρχονται τα προς νομιμοποίηση περιουσιακά στοιχεία, έχουν διαπραχθεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή τρίτης χώρας.

αποτελούν ξέπλυμα σε σχέση με τα οριζόμενα από τα προηγούμενα διεθνή κείμενα.

Στο άρθρο 2 του ν.3691/2008 τυποποιούνται οι πράξεις που συνιστούν νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Οι πράξεις αυτές έχουν τυποποιηθεί από την ίδια την 3^η Οδηγία ώστε μεταφερόμενες στα εθνικά ποινικά συστήματα κατά τη διαδικασία της ενσωμάτωσης, να αντιμετωπισθούν ενιαία και ομοιόμορφα από όλα τα κράτη-μέλη. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η συγκεκριμένη Οδηγία επανέλαβε τις ίδιες ρυθμίσεις με την 2^η Οδηγία, ως προς την τυποποίηση των μορφών νομιμοποίησης εσόδων, εν αντιθέσει όμως ο Έλληνας νομοθέτης με το ν.3691/2008 προέβη στην τυποποίηση νέων τρόπων συμπεριφοράς που αποτελούν ξέπλυμα, διάφορων και ευρύτερων από εκείνων που τυποποιούνται με την 3^η Οδηγία.

Ειδικότερα, στο άρθρο 2 παρ. 2 του ν.3691/2008 καθορίζεται ότι νομιμοποίηση εσόδων από τις εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος) που προβλέπονται στο άρθρο 3 του νόμου, αποτελούν οι ακόλουθες πράξεις:

α) Η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στις δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του.

β) Η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας με οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο, όσον αφορά στη φύση, προέλευση, διάθεση, διακίνηση ή χρήση περιουσίας ή στον τόπο όπου αυτή αποκτήθηκε ή ευρίσκεται ή την κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες.

γ) Η απόκτηση, κατοχή, διαχείριση ή χρήση περιουσίας, εν γνώσει κατά το χρόνο της κτήσης ή της διαχείρισης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται

από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες.

δ) Η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα.

ε) Η σύσταση οργάνωσης ή ομάδας δύο τουλάχιστον ατόμων για τη διάπραξη μιας ή περισσότερων από τις πράξεις που αναφέρονται στα παραπάνω στοιχεία α' έως δ' και η συμμετοχή σε τέτοια οργάνωση ή ομάδα.

Οι κυριότερες μεταβολές, σε σχέση με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις του ν.2331/1995¹⁹¹ και ν.3424/2005¹⁹², και οι οποίες αποτελούν νέες μορφές νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι οι ακόλουθες:

α) Η περίπτωση της διαχείρισης περιουσίας που προστέθηκε στο άρθρο 2 παρ.2 στοιχείο γ' του ν.3691/2008

β) Η περίπτωση της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σ' αυτόν ή τη διακίνηση εσόδων μέσω αυτού που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα που προστέθηκε ως στοιχείο δ' στο άρθρο 2 παρ.2 του ν.3691/2008

γ) Η περίπτωση της σύστασης οργάνωσης ή ομάδας δύο τουλάχιστον ατόμων για τη διάπραξη μιας ή περισσότερων από τις πράξεις που αναφέρονται στα παραπάνω στοιχεία α' έως δ' και η συμμετοχή σε τέτοια οργάνωση ή ομάδα που προστέθηκε ως στοιχείο ε' του άρθρου 2 παρ.2 του ν.3691/2008.

Οι προαναφερόμενες περιπτώσεις εισάγονται για πρώτη φορά με το ν.3691/2008 και έχουν ήδη δημιουργήσει πολλά ερμηνευτικά ζητήματα τα οποία θα μελετήσουμε εκτενέστερα στη συνέχεια της παρούσας εργασίας.

¹⁹¹ Βλ. Άρθρο 2 του ν.2331/1995 σε Παράρτημα Νομοθετημάτων

¹⁹² Βλ. Άρθρο 1 παρ.β όπως τροποποιήθηκε από το ν.3424/2005 σε Παράρτημα Νομοθετημάτων

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ.2 του ν.3691/2008, τυποποιούνται συνολικά πέντε συμπεριφορές, οι οποίες συνιστούν εναλλακτικά την απόπειρα ή την τέλεση του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες¹⁹³.

Στο σημείο αυτό και προτού ασχοληθούμε με κάθε ειδικότερη μορφή τέλεσης που συνιστά ξέπλυμα ξεχωριστά, μπορούμε να προσδιορίσουμε κάποια γενικά χαρακτηριστικά της εν λόγω διάταξης. Η νομοτεχνική επιλογή του νομοθέτη στην τυποποίηση των εγκλημάτων νομιμοποίησης εσόδων έχει χαρακτηριστεί από τη θεωρία ως «νομοτεχνικός πρωτογονισμός» διότι διασπά την τυποποίηση των σχετικών εγκλημάτων σε δυο διατάξεις, αφενός στη μια δίνεται ο ορισμός της νομιμοποίησης και περιγράφονται τα στοιχεία που αποτελούν την ειδική υπόσταση του εγκλήματος αφετέρου δε σε άλλη διάταξη περιγράφεται η κύρωση του αδικήματος και οι διακεκριμένες παραλλαγές του. Ο νομοθέτης δεν ακολουθεί την γνωστή εικόνα στο ποινικό μας δίκαιο της ενιαίας μορφής του ποινικού νόμου, ήτοι την περιγραφή της ειδικής υποστάσεως του εγκλήματος και της κύρωσης αυτού σε μια και μόνο διάταξη, διακινδυνεύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τις εγγυητικές αρχές της αρχής της νομιμότητας (n.c.n.p.s.l.)¹⁹⁴. Ειδικότερα, το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι ένα γνήσιο πολύτροπο ή υπαλλακτικώς μικτό έγκλημα, τελούμενο με διαφορετικούς τρόπους τέλεσης, ως εκφάνσεις μιας και της αυτής εγκληματικής δράσης.

Συνίσταται δε σε μια σύνθετη διαδικασία μέσω της οποίας αποκρύπτεται η ύπαρξη, η παράνομη πηγή ή η παράνομη χρήση εσόδων, τα οποία στη συνέχεια μετασχηματίζονται με τέτοιο τρόπο, ώστε η προέλευσή τους να εμφανίζεται νόμιμη¹⁹⁵. Πρέπει να επισημάνουμε ότι τις επιμέρους αναφερόμενες συμπεριφορές πρέπει να τις ερμηνεύουμε όλες βάση του κοινού τους χαρακτηριστικού, ότι δηλαδή συνιστούν σε κάθε περίπτωση νομιμοποίηση εσόδων, ήτοι παροχή νόμιμου τίτλου στην βρώμικη περιουσία που έχει παραχθεί από μια βασική πράξη, από ένα βασικό αδίκημα. Οι πράξεις δηλ. του άρθρου 2 παρ.2 δεν παράγουν τεκμήριο νομιμοποιήσεως εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αλλά πρέπει και να είναι

¹⁹³ Βλ. Εισηγητική Έκθεση ν.3691/2008, σελ.2

¹⁹⁴ Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ . 2006, σελ. 347

¹⁹⁵ Βλ. ΑΠ 1514/2009

αντικειμενικά πρόσφορες να οδηγήσουν σε νομιμοποίηση του υλικού αντικειμένου, αλλά και να αντιστοιχούν πράγματι σε νομιμοποίηση^{196, 197}. Συγχρόνως δε ο νομοθέτης με την συγκεκριμένη τυποποίηση ανάγει την συμμετοχή σε πλήρες έγκλημα και έτσι εξισώνει οποιοδήποτε βαθμό συμμετοχής από πλευράς απαξίας με τις πλήρεις συμπεριφορές και μάλιστα στο σκέλος του ορισμού¹⁹⁸.

1) Οι ειδικές υποστάσεις του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

(α) Η υπόσταση της μετατροπής ή της μεταβίβασης περιουσίας (άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. α')

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 2 στοιχ. α' συνιστά νομιμοποίηση εσόδων «η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στις δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του».

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αυτής της μορφής είναι έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης του έννομου αγαθού της απονομής της δικαιοσύνης και του έννομου αγαθού της ασφάλειας και της ακεραιότητας του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος. Επίσης πρόκειται για έγκλημα συμπεριφοράς ή τυπικό διότι ο δράστης τιμωρείται για ό,τι έπραξε, δηλαδή για το ότι μετέτρεψε ή μεταβίβασε περιουσία εγκληματικής προέλευσης και όχι για την πραγμάτωση του σκοπού του, ήτοι την απόκρυψη ή συγκάλυψη της εγκληματικής προελεύσεως της περιουσίας και τέλος είναι στιγμιαίο

¹⁹⁶ Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ 2008 σελ.927-928

¹⁹⁷ Π.χ. Δεν τελεί το έγκλημα που μας απασχολεί ο κλέφτης που αφαίρεσε 30.000 ευρώ, τελώντας δηλαδή κλοπή ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, και έκρυψε τα κλοπιμαία στο στρώμα του. Και τούτο διότι φαίνεται μεν να πραγματώνει την ειδική τυποποιούμενη πράξη της «αποκρύψεως», αλλά αυτού του είδους η «απόκρυψη» ούτε αντικειμενικά πρόσφορη είναι να προσδώσει νόμιμο τίτλο στο βρώμικο χρήμα, ούτε έτσι όπως ενήργησε ο δράστης και πραγματικά νομιμοποίησε τελικά με αυτή του την ενέργεια το προϊόν του προηγούμενου εγκλήματος του, αφού δεν του προσέδωσε εν τέλει κάποιον νομιμοφανή τίτλο.

¹⁹⁸ Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ . 2006, σελ.347

έγκλημα¹⁹⁹. Ο συγκεκριμένος τρόπος τέλεσης έχει επικρατήσει διεθνώς ως η υπόσταση της επιδίωξης.

Ως μετατροπή νοείται κάθε πράξη με την οποία η περιουσία, η οποία προήλθε άμεσα και ευθέως από το βασικό αδίκημα συνιστώντας το προϊόν αυτού, αλλάζει και αποκτά μια νέα μορφή, συνήθως αντικαθίσταται με άλλη χωρίς όμως να χάνει την οικονομική της αξία. Μετατροπή υπάρχει λ.χ. όταν κάποιος λιώνει τα κοσμήματα που έχει αποκομίσει από την εγκληματική του δράση και δημιουργεί πλάκες χρυσού ή, αντίστροφα, μετατρέπει τις πλάκες χρυσού σε κοσμήματα²⁰⁰. Η μεταβίβαση είναι πιο απλή διαδικασία. Είναι η παραχώρηση των προϊόντων του εγκλήματος σε κάποιον τρίτο (φυσικό ή νομικό πρόσωπο), με τέτοιο τρόπο ώστε αυτός πλέον να ασκεί τη φυσική εξουσίαση επάνω στα περιουσιακά στοιχεία, να έχει δηλαδή την κατοχή τους²⁰¹.

Περαιτέρω, κρίσιμη θεωρείται η κατανόηση του είδους του δόλου που κατά το νόμο απαιτείται για τη στοιχειοθέτηση των επιμέρους εγκλημάτων. Σύμφωνα με το γράμμα του νόμου στην συγκεκριμένη περίπτωση για να συγκροτηθεί ξέπλυμα βρώμικου χρήματος από πλευράς υποκειμενικής υπόστασης απαιτείται ο δράστης να τελεί την τυποποιούμενη συμπεριφορά «εν γνώσει» της προελεύσεως, δηλαδή αποκλειόμενου του ενδεχόμενου δόλου²⁰². Ειδικότερα, ο δράστης πρέπει να γνωρίζει ως βέβαιο ότι η περιουσία που νομιμοποιεί προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε αυτό, δηλαδή απαιτείται άμεσος δόλος δεύτερου βαθμού (βεβαιότητα).

¹⁹⁹ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.111-112

²⁰⁰ Κλασική περίπτωση μετατροπής περιουσίας είναι η αγορά κινητού ή ακινήτου περιουσιακού στοιχείου με τα αρχικά χρήματα που αποκόμισε ο δράστης από το βασικό αδίκημα. Αυτά τα χρήματα μετατρέπονται από τον ίδιο ή άλλον σε ακίνητα ή κινητά περιουσιακά στοιχεία, π.χ. μετοχές, ομόλογα, αυτοκίνητα, σκάφη κλπ., όταν με τα χρήματα αυτά αγοράζεται το εν λόγω στοιχείο στο όνομα οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου. Επίσης μετατροπή υπάρχει όταν τα «σημαδεμένα» χρήματα π.χ. από λύτρα εκβιασμού αλλάζονται μέσω του τραπεζικού συστήματος σε χρήμα «καθαρό».

²⁰¹ Στην περίπτωση μας δεν μπορεί να γίνει λόγος για μεταβίβαση κυριότητας με νομική έννοια διότι είναι αδύνατον από πλευράς αστικού δικαίου να μεταβιβαστεί έγκυρα ακίνητη περιουσία από μη κύριο ακόμη και αν η αιτία της μεταβίβασης είναι νόμιμη (άρθρο 1033 ΑΚ) και για την έγκυρη μεταβίβαση κυριότητας επί κινητού από μη κύριο απαιτείται ο αποκτών να μην βρίσκεται σε κακή πίστη (άρθρο 1037 ΑΚ).

²⁰² Σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ.2 ΠΚ

Από την ως άνω παραδοχή όμως κατά το γράμμα του νόμου δεν προβλέπεται ο ακριβής περιορισμός/προσδιορισμός του γνωστικού περιεχομένου του δόλου του δράστη αναφορικά με την πρότερη πράξη, ήτοι για να συντρέχει στο πρόσωπο του δράστη ο συγκεκριμένος δόλος θα πρέπει αυτός να γνωρίζει αορίστως ότι η κρίσιμη περιουσία προέρχεται από κάποιο έγκλημα ή θα πρέπει να γνωρίζει και ειδικότερα στοιχεία του πρότερου (βασικού) αδικήματος²⁰³; Η επιλογή του συγκεκριμένου είδους του δόλου δυσχεραίνει συνεπώς την υπαγωγή στον κυρωτικό κανόνα, στις περιπτώσεις που ο δράστης της νομιμοποίησης δεν είναι φυσικός αυτουργός ή συμμετοχος στην κύρια πράξη.

Ο ν.3691/2008 δεν προσδιορίζει ούτε αποσαφηνίζει το εν λόγω ζήτημα, δημιουργώντας πλείονα ερμηνευτικά προβλήματα. Η εισαγωγή της παραγράφου 5 στο άρθρο 2 του νόμου η οποία προβλέπει ότι *«η γνώση, η πρόθεση ή ο σκοπός που απαιτούνται ως στοιχεία του πραγματικού των αδικημάτων των παραγράφων 2 και 3 μπορούν να συνάγονται και από τις συντρέχουσες πραγματικές περιστάσεις»*, η οποία αποτελεί ακριβής αντιγραφή του άρθρου 1 παρ. 5 της 3^{ης} Οδηγίας δεν επιφέρει καμία ουσιαστική ερμηνευτική συνεισφορά και πρακτική συνέπεια. Η εισαγόμενη ρύθμιση δεν έχει λόγο ύπαρξης, αφού δεν δύναται να μεταβάλει το δίκαιο της απόδειξης που υπάρχει κατά το ισχύον ποινικό δικονομικό μας σύστημα, αφού στην πραγματικότητα τα παραπάνω υποκειμενικά στοιχεία συνάγονται αποκλειστικά και μόνο πάντοτε από τα πραγματικά περιστατικά της κάθε υπόθεσης *in concreto*, τα οποία αποδεικνύονται κατά την ακροαματική διαδικασία²⁰⁴. Δηλαδή, οι αναφερόμενες στην εν λόγω διάταξη «πραγματικές

²⁰³ Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ.928

²⁰⁴ Όπως παρατηρεί χαρακτηριστικά ο Πετρόπουλος Β., Ζητήματα υποκειμενικής υποστάσεως του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (άρθρο 2 παρ.5 του Ν.3691/2008), ΠοινΧρ 2008 σελ. 955 επ.: «Σε κάθε περίπτωση το δικαστήριο οφείλει κατά την αιτιολογία της απόφασης να κάνει ρητή μνεία των «ενδεικτών» του σκοπού, της γνώσης και της πρόθεσης του δράστη αλλά και του σκεπτικού βάσει του οποίου προκύπτουν. Ως εκ τούτου ορθότερο είναι να ακολουθηθεί η πρόταση της έκθεσης της επιστημονικής υπηρεσίας της Βουλής και η παράγραφος να ερμηνεύεται ως εξής: «Η γνώση, η πρόθεση ή ο σκοπός που απαιτούνται ως στοιχεία του πραγματικού των αδικημάτων των παρ.2 και3 συνάγονται από συντρέχουσες πραγματικές περιστάσεις, δηλωτικές της συνδρομής αυτών.»

περιστάσεις» δεν μπορούν να νοηθούν ως οτιδήποτε άλλο από τα πραγματικά περιστατικά της εκάστοτε υποθέσεως²⁰⁵.

Έτσι, ορθότερο είναι να γίνεται δεκτό ότι απαιτείται ο δράστης να είναι βέβαιος ότι η περιουσία προέρχεται ευθέως και άμεσα από συγκεκριμένη αξιόποινη πράξη που τελέστηκε από συγκεκριμένο δράστη σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο και δεν αρκεί να γνωρίζει ότι έχει αφηρημένα εγκληματική προέλευση. Πρέπει και αρκεί ο δράστης να αντιλαμβάνεται τα πραγματικά περιστατικά τα οποία αποτελούν την αντικειμενική υπόσταση ενός συγκεκριμένου εγκλήματος, το οποίο πρέπει να έχει ήδη αξιολογηθεί από το νομοθέτη ως βασικό αδίκημα, χωρίς όμως να απαιτείται να γνωρίζει την αξιολόγηση αυτή προκειμένου να καταφανεί η συνδρομή της γνώσης του²⁰⁶. Επίσης και η νομολογία έχει καταλήξει στο ως άνω συμπέρασμα καθώς ο Άρειος Πάγος έχει κάνει δεκτό ότι για την συνδρομή της κρίσιμης αυτής μορφής του δόλου απαιτείται η εξειδικευμένη, σαφής και αναλυτική γνώση της ταυτότητας της προηγούμενης εγκληματικής πράξης²⁰⁷. Ακόμα, το υποκείμενο του εγκλήματος πρέπει από πρόθεση, δηλαδή με δόλο οποιουδήποτε βαθμού ακόμη και ενδεχόμενο και όχι από αμέλεια, να μετέτρεψε ή να μεταβίβασε την περιουσία εγκληματικής προέλευσης (άρθρο 27 ΠΚ). Δηλαδή πρέπει να γνωρίζει κατά το χρόνο που ενεργεί τουλάχιστον ως ενδεχόμενο ότι μετατρέπει ή μεταβιβάζει «βρώμικη» περιουσία και να αποδέχεται την μετατροπή ή τη μεταβίβαση αυτή.

Ωστόσο, όπως προκύπτει από το κείμενο του νόμου, για τη συγκρότηση της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος δεν αρκεί κάθε μετατροπή ή μεταβίβαση. Το έγκλημα της νομιμοποίησης των παράνομων

²⁰⁵ Εκτενέστερα βλ. Καμπέρου-Ντάλα Ε., ο.π., σελ.120-121, Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ.928, Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.101-102 και Πετρόπουλου Β., ο.π., σελ. 955 επ.

²⁰⁶ Όπως ορθά παρατηρεί η Καμπέρου-Ντάλα Ε.: «Ο νομοθέτης θέλησε να βάλει φραγμό στην ποινικοποίηση κάθε επαφής με το χρήμα που προέρχεται από οποιοδήποτε έγκλημα θέτοντας την ουσιαστική προϋπόθεση να υπάγεται το έγκλημα από το οποίο προέρχεται η προς νομιμοποίηση περιουσία στον κατάλογο των βασικών αδικημάτων του νόμου. Ο εν λόγω όρος θεωρούμε ότι φέρει τα χαρακτηριστικά του εξωτερικού όρου του αξιοποίνου. Είναι μεν συστατικό στοιχείο της έννοιας του εγκλήματος του ξεπλύματος αλλά βρίσκεται έξω από την αντικειμενική του υπόσταση που περιγράφει το άδικο της συμπεριφοράς του δράστη. Όταν συντρέχει ο όρος αυτός, γεννάται το δικαίωμα της πολιτείας να επιβάλει ποινή για την παραπάνω πράξη, ενώ όταν λείπει δεν γεννάται καν η ποινική της αξίωση και ο δράστης θα απαλλαγεί δια βουλεύματος ή θα αθωωθεί από το δικαστήριο»

²⁰⁷ Βλ. ΑΠ 402/2004 Ποιν Χρ 2005, σελ.134 επ., ΣυμβΑΠ 351/2003 ΝοΒ 2003 σελ.1668, ΣυμβΑΠ 372/2002 ΠοινΧρ ΝΓ σελ.208, ΣυμβΑΠ 4781/2000 ΝοΒ 2000, σελ.1309

εσόδων είναι σε αυτή του τη μορφή έγκλημα σκοπού, έγκλημα, δηλαδή, στο οποίο ο δράστης, εκτός από την τέλεση της πράξης με δόλο, επιδιώκει την επέλευση και ενός πρόσθετου αποτελέσματος, και πιο συγκεκριμένα, του αποτελέσματος της απόκρυψης ή συγκαλύψης της παράνομης προέλευσης της περιουσίας ή της παροχής συνδρομής σε πρόσωπο που εμπλέκεται στην εγκληματική δράση από την οποία πηγάζει η περιουσία αυτή. Στα εγκλήματα σκοπού, οι υποκειμενικοί όροι προϋποθέτουν και αντικειμενικά στοιχεία, που δεν διατυπώνονται βέβαια ρητά, αλλά σαφώς υπονοούνται²⁰⁸. Για την πλήρωση δηλαδή της αντικειμενικής τους υπόστασης δεν αρκεί μία οποιαδήποτε πράξη που υπάγεται εννοιολογικά στο εύρος των χρησιμοποιούμενων από το νομοθέτη αντικειμενικών όρων, αλλά πρέπει επιπλέον η πράξη να είναι αντικειμενικά πρόσφορη να οδηγήσει στην πραγμάτωση του σκοπού που επιδιώκει ο δράστης. Αυτό σημαίνει ότι πράξη νομιμοποίησης παράνομων εσόδων στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν είναι κάθε μετατροπή ή μεταβίβαση, αλλά μόνον εκείνη που είναι αντικειμενικά πρόσφορη να κρύψει ή να συγκαλύψει την παράνομη προέλευση των εσόδων ή να προσφέρει συνδρομή σε όποιον εμπλέκεται στο έγκλημα από το οποίο προέρχονται τα παράνομα έσοδα. Αν επομένως ο δράστης μιας απάτης αγοράζει με τα χρήματα που εξασφάλισε από το έγκλημά του ένα οικόπεδο, δίνοντας τόσα ακριβώς χρήματα όσα δηλώνονται στο συμβόλαιο που υπογράφει, πράξη νομιμοποίησης από την πλευρά του δεν υπάρχει. Γιατί όπως δεν μπορεί να δικαιολογήσει τα χρήματα, έτσι δεν μπορεί να δικαιολογήσει και την ίσης αξίας αγορά του οικοπέδου. Αν αντίθετα, όπως συνήθως γίνεται, αγοράζει το οικόπεδο σε μεγαλύτερη τιμή από αυτή που αναγράφεται στο συμβόλαιο, τότε το ποσό που δε δηλώνεται μεταβιβάζεται με τρόπο πρόσφορο να συγκαλύψει την αληθινή προέλευση του. Το ίδιο συμβαίνει όταν τα χρήματα μεταβιβάζονται ατύπως σε ένα νομικό πρόσωπο ή σε ατομική επιχείρηση και εμφανίζονται σαν νόμιμα έσοδά της²⁰⁹.

Από τη διατύπωση του πρώτου τρόπου τέλεσης στο νόμο 3691/2008 είναι σαφές ότι οι πράξεις που ενδιαφέρουν το νομοθέτη είναι μόνον εκείνες

²⁰⁸ Χωραφά Ν., Ποινικόν Δίκαιον, Τ. Α', 9η έκδ. (επιμέλεια Κ. Σταμάτη), 1978, σελ. 242.

²⁰⁹ Βλ. έτσι και Πρόταση Αντεισαγγελέα Ν. Τσάγγα, υπό την ΕφΑθ 1108/04, ΠοινΧρ 2005, σελ. 267.

που μπορούν να δημιουργήσουν στον εξωτερικό κόσμο μία σύγχυση ως προς την προέλευση των εσόδων ή ως προς το πρόσωπο εκείνου που εξασφάλισε τα συγκεκριμένα έσοδα.

(β) Η υπόσταση της απόκρυψης ή της συγκάλυψης της αλήθειας (άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. β')

Το τελευταίο ως άνω συμπέρασμα επιβεβαιώνεται και από την περιγραφή του δεύτερου τρόπου τέλεσης του εγκλήματος, που καλύπτει πλέον όλες τις πράξεις μέσω των οποίων αποκρύπτεται ή συγκαλύπτεται η αλήθεια όσον αφορά τη φύση, την προέλευση, τη διάθεση, τη διακίνηση ή χρήση της περιουσίας ή τον τόπο όπου αυτή βρίσκεται ή αποκτήθηκε ή την κυριότητα ή άλλα δικαιώματα επί της περιουσίας²¹⁰. Ο συγκεκριμένος τρόπος τέλεσης έχει επικρατήσει διεθνώς ως η υπόσταση της συγκάλυψης.

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και αυτής της μορφής είναι έγκλημα αφηρημένης διακινδύνευσης του έννομου αγαθού της απονομής της δικαιοσύνης, διότι η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας για τα παραπάνω περιστατικά που αφορούν την προερχόμενη από βασικό αδίκημα περιουσία δυσχεραίνει το συσχετισμό της με το βασικό αδίκημα και ταυτόχρονα του έννομου αγαθού της ασφάλειας και της ακεραιότητας του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος. Έτσι από την πράξη του δράστη δεν απαιτείται να ματαιωθεί πράγματι η επιβολή των κύριων και παρεπόμενων ποινικών κυρώσεων αλλά αρκεί αυτή να είναι πρόσφορη να επιφέρει την ως άνω διακινδύνευσή. Πρόκειται για έγκλημα στιγμιαίο καθώς η προσβολή του έννομου αγαθού με τη μορφή της αφηρημένης διακινδύνευσης της απονομής της δικαιοσύνης ολοκληρώνεται με την πραγμάτωση της αντικειμενικής υπόστασης, δηλαδή την απόκρυψη ή την συγκάλυψη της αλήθειας ως προς την προέλευση, την φύση κλπ της περιουσίας²¹¹. Το ξέπλυμα βρώμικου

²¹⁰ Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ.2 στοιχ. β του ν.3691/2008 συνιστά νομιμοποίηση εσόδων: «η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας με οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο, όσον αφορά στη φύση, προέλευση, διάθεση, διακίνηση ή χρήση περιουσίας ή στον τόπο όπου αυτή αποκτήθηκε ή ευρίσκεται ή την κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες.»

²¹¹ Η μη μέριμνα του δράστη να αποκαλύψει την αληθινή εγκληματική κατάσταση της περιουσίας δεν μπορεί να θεωρηθεί ως συνέχιση διάπραξης της αξιόποινης συμπεριφοράς καθώς αυτή δεν εμπίπτει στην αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος.

χρήματος που έγκειται στην συγκεκριμένη υπόσταση αποτελεί έγκλημα συμπεριφοράς ή τυπικό. Ο δράστης θα τιμωρηθεί επειδή προέβη στην απόκρυψη ή την συγκάλυψη της αλήθειας ως προς την εγκληματική κατάσταση της περιουσίας με απαγορευμένες από το νόμο ενέργειες. Σύμφωνα με τη βούληση του νομοθέτη, ήτοι ερμηνεύοντας τεολογικά το νόμο, οι ενέργειες αυτές μπορεί να είναι μόνο θετικές συμπεριφορές, στις οποίες προέβη ο δράστης ο οποίος θα τιμωρηθεί επειδή χρησιμοποίησε οποιοδήποτε μέσο για να αποκρύψει ή να συγκαλύψει την αλήθεια²¹². Ωστόσο στη θεωρία έχει υποστηριχθεί και η αντίθετη άποψη, η οποία θα οδηγούσε σε μια επικίνδυνη διεύρυνση του αξιοποίνου της εγκληματικής συμπεριφοράς²¹³.

Η παραπάνω απόκρυψη ή συγκάλυψη που μπορεί να λάβει χώρα με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αποτελεί μια απατηλή ενέργεια, ικανή να δημιουργήσει πλάνη στον εξωτερικό κόσμο ως προς την προέλευση και την αληθινή εγκληματική κατάσταση της περιουσίας. Με την συμπεριφορά του αυτή ο δράστης πετυχαίνει να εμφανίσει την εν λόγω περιουσία ως έχουσα νομιμοφανή φύση ή προέλευση, δηλαδή δημιουργεί τελικά την πεπλανημένη εντύπωση ως προς την κατάσταση της περιουσίας, την οποία και επιδίωξε.

Ειδικότερα, οι θετικές ενέργειες που συνιστούν την συγκάλυψη συσκοτίζουν και δημιουργούν σύγχυση ως προς την αλήθεια της εγκληματικής φύσης ή προέλευσης κλπ της περιουσίας χωρίς όμως και να την αποκρύπτουν εντελώς. Αντίθετα, η απόκρυψη δεν δημιουργεί σύγχυση και αμφιβολία στον εξωτερικό κόσμο ως προς την εγκληματική φύση, προέλευση κλπ αλλά τη βεβαιότητα και τη σιγουριά ότι η εν λόγω περιουσία δεν έχει εγκληματική προέλευση ή φύση²¹⁴.

Αν επομένως ο δράστης μιας απάτης ή μαστροπείας καταθέτει τα χρήματα σε προσωπικό του λογαριασμό, δεν υπάρχει ασφαλώς νομιμοποίηση. Αν όμως τα καταθέτει σε τραπεζικό λογαριασμό κάποιου

²¹² Η παράλειψη της αποτροπής της απόκρυψης ή της συγκάλυψης της αλήθειας δεν ισοδυναμεί σε ποινική απαξία με την πρόκλησή της με θετική συμπεριφορά και δεν τιμωρείται εκείνος που απλώς παραλείπει να αποκαλύψει την παραπάνω εγκληματική προέλευση χωρίς να έχει κάνει ο ίδιος κάποια ενέργεια απόκρυψης ή συγκάλυψης. Συνεπώς, δεν μπορεί αυτή η μορφή ξεπλύματος βρώμικου χρήματος να συνιστά μη γνήσιο έγκλημα παράλειψης σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 15 ΠΚ.

²¹³ Εκτενέστερα βλ. Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.122 επ.

²¹⁴ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.124-125

άλλου ή δικό του, που όμως τον έχει ανοίξει με πλαστό όνομα²¹⁵, η πράξη της κατάθεσης συνιστά πράξη συγκάλυψης της προέλευσης των χρημάτων²¹⁶.

Από πλευράς υποκειμενικής υπόστασης, για να συγκροτηθεί ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αυτής της μορφής σε επίπεδο δόλου απαιτείται η γνώση του δράστη ότι η περιουσία προέρχεται από συγκεκριμένο έγκλημα (που συνιστά κατά το νόμο βασικό αδίκημα) ή από πράξη συμμετοχής σε αυτό, ήτοι απαιτείται άμεσος δόλος δευτέρου βαθμού²¹⁷. Επιπροσθέτως το υποκείμενο του εγκλήματος πρέπει από πρόθεση, δηλαδή με δόλο οποιουδήποτε βαθμού ακόμη και ενδεχόμενο και όχι αμέλεια του να απέκρυψε ή να συγκάλυψε την εγκληματική φύση ή προέλευση κλπ της περιουσίας.

Συγκρίνοντας τους δύο πρώτους ορισμούς των αδικημάτων του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα:

Από τη διατύπωση που έχει υιοθετήσει ο νομοθέτης στον δεύτερο ορισμό του ξεπλύματος (άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. β΄) είναι φανερό ότι ο δράστης δεν εξαφανίζει τα περιουσιακά στοιχεία που προκύπτουν από την προηγούμενη εγκληματική δράση ούτε τα κρύβει. Κρύβει ή συγκαλύπτει μόνο την αλήθεια ως προς τη φύση τους, την προέλευση τους κλπ. Άρα η περιουσία χρησιμοποιείται, αξιοποιείται από τον δράστη, ο οποίος με τη συμπεριφορά του απλώς δημιουργεί πλάνη ως προς το πού ακριβώς βρίσκεται, από πού προέρχεται, ποια είναι η φύση της.

Αυτή όμως ακριβώς είναι και η έννοια της νομιμοποίησης, όπως την προσδιορίσαμε ήδη παραπάνω (άρθρο 2 παρ.2 στοιχ. α΄). Η εξασφάλιση ενός «νόμιμου τίτλου» για τα προϊόντα της εγκληματικής δράσης, η διασφάλιση δηλαδή των συνθηκών, ώστε η περιουσία να αξιοποιείται στον

²¹⁵ Βλ. την υπόθεση που απασχόλησε την ΑΠ 351/03, ΠοινΧρ 2004, σελ. 206.

²¹⁶ Βλ. έτσι υπό το καθεστώς του προηγούμενου νόμου και ΒουλΣυμβΠλημΑλεξ 16/99 (Υπεράσπιση 2000,σελ.593), στο οποίο γίνεται δεκτό ότι για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων δεν αρκεί μία απλή κατάθεση χρημάτων, αλλά απαιτείται η υιοθέτηση κάποιας ιδιαίτερης τεχνικής μέσω του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος για να αποκρυβεί η πραγματική προέλευση των νομιμοποιούμενων εσόδων. Βλ. όμως αντίθετα το ΒουλΣυμβΠλημΘεσ 51/00 (Υπεράσπιση 2000, σελ. 1037), όπου γίνεται δεκτό ότι τελεί το έγκλημα της νομιμοποίησης εκείνος που καταθέτει σε δικό του προσωπικό λογαριασμό χρήματα που προέρχονται από την εγκληματική του δράση.

²¹⁷ Για αυτή τη μορφή του δόλου ισχύουν τα ανωτέρω κατ αντιστοιχία και για τον πρώτο τρόπο τέλεσης που αναπτύχθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο.

κοινωνικό χώρο, όπως ακριβώς η νόμιμη περιουσία, χωρίς να μπορεί να προσδιοριστεί η παράνομη προέλευση της.

Συνεπώς, δημιουργείται η σκέψη ότι ο πρώτος τρόπος τέλεσης δεν αποτελεί κατά βάση παρά αναγωγή της απόπειρας σε ολοκληρωμένο έγκλημα, όταν για την τέλεση πράξης χρησιμοποιείται η μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας. Ο νομοθέτης θεωρεί δηλαδή ότι οι δύο αυτοί τρόποι δράσης εμπεριέχουν τέτοιας έντασης επικινδυνότητα ώστε να μη χρειάζεται για την ολοκλήρωση του εγκλήματος να έχει επιτευχθεί η συγκάλυψη και να θεωρείται αρκετή η προσφορότητα της πράξης για το συγκεκριμένο σκοπό, για αυτό και επιλέγει από νομοτεχνικής απόψεως την κατηγορία των εγκλημάτων της αφηρημένης διακινδύνευσης. Συγχρόνως διαπλάθει ήδη στον ορισμό εγκλήματα υπερχειλούς υποκειμενικής υποστάσεως, αφού τις πράξεις αυτές τις θέλει να τελούνται σε συνδυασμό και με έναν περαιτέρω σκοπό, διακλαδιζόμενο σε επιμέρους εναλλακτικές μορφές, αφού γίνονται με «σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στην δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεων του» (αρθ.2 παρ.2 περ.α΄ του ν.3691/2008). Κι έτσι τελικά, η «απόκρυψη» σε κάποιες νομοτυπικές εκδοχές είναι και δόλια πράξη του δράστη και περαιτέρω σκοπός του, χωρίς να είναι σαφές εάν και πότε αποτελεί την ουσιαστική αποπεράτωση κάποιου εγκλήματος από τα επιμέρους θεσπιζόμενα ή όχι, με αποτελέσματα οι εν λόγω νομοτεχνικές επιλογές του νομοθέτη να δημιουργούν ερμηνευτική σύγχυση.

(γ) Η υπόσταση της απόκτησης, κατοχής, διαχείρισης ή χρήσης περιουσίας (άρθρο 2 παρ.2 στοιχ. γ΄)

Με το ν.3691/2008 στην περίπτωση γ΄ (απόκτηση, κατοχή, ή χρήση της περιουσίας) προστίθεται και η περίπτωση της διαχείρισης περιουσίας. Η έννοια της διαχείρισης περιουσίας, προερχόμενη από εγκληματικές δραστηριότητες δεν προβλέπεται ως τρόπος τέλεσης του ξεπλύματος από την 3^η Οδηγία και προστέθηκε, προκειμένου να καλύψει το κενό του νόμου, ήτοι συμπεριφορές οι οποίες δεν αποτελούν κατοχή ή χρήση της περιουσίας. Λαμβάνοντας υπόψη αφενός τη βούληση του νομοθέτη και το σκοπό του

νόμου ο οποίος εντοπίζεται στην προστασία της ακεραιότητας και της φερεγγυότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος αφετέρου δε το περιεχόμενο των ενεργειών που εμπíπτουν στην έννοια του «διαχειριστή» περιουσίας²¹⁸, αρχικώς κρίνεται θετική η προσθήκη του συγκεκριμένου τρόπου τέλεσης καθώς περιλαμβάνει στο προστατευτικό του πλαίσιο συμπεριφορές πρόσφορες και δεκτικές στο ζέπλυμα. Σημειωτέον πως ένας διαχειριστής, υπό το μανδύα της ιδιότητάς του δύναται λ.χ. να εξαπατήσει ευκολότερα τις αρμόδιες δημόσιες και οικονομικές υπηρεσίες καθώς σε πρώτη φάση αποπνέει μια μορφή εμπιστοσύνης και επιπλέον στο πλαίσιο της εκτέλεσης των αρμοδιοτήτων του εμπεριέχονται κατά βάση πράξεις που θα εκτελεστούν κυρίως μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Αναφορικά με το προσβαλλόμενο έννομο αγαθό της συγκεκριμένης υποστάσεως γίνεται αντιληπτό ότι δεν μπορεί να γίνει λόγος για αφηρημένη διακινδύνευση αφού στην περίπτωση που το βασικό αδίκημα στρέφεται κατά της ιδιοκτησίας ή των περιουσιακών δικαιωμάτων, τότε με την υπόσταση της κτήσης, κατοχής κλπ. εκβαθύνεται και διαιωνίζεται η προσβολή του ιδιοκτησιακού ή περιουσιακού δικαιώματος που έχει ήδη υποστεί βλάβη και συνεπώς το προστατευόμενο έννομο αγαθό ταυτίζεται με αυτό του βασικού αδικήματος²¹⁹. Η ειδική υπόσταση αυτή του ξεπλύματος έχει επικρατήσει διεθνώς να ονομάζεται ως η υπόσταση κατοχής ή απομόνωσης.

Η εγκληματική συμπεριφορά του ξεπλύματος προσδιορίζεται στις έννοιες της απόκτησης, κατοχής, διαχείρισης ή χρήσης της περιουσίας η οποία προέρχεται από προγενέστερη εγκληματική δραστηριότητα. Η έννοια της κατοχής αναφέρεται στην πραγματική εξουσία επί του εγκληματικού προϊόντος που ασκείται με φυσική θέληση εξουσίωσης αυτού και εφόσον για

²¹⁸ Ο διαχειριστής ενεργεί κατά βάση νομικές διαχειριστικές πράξεις με εξουσία αντιπροσώπευσης του εντολέα. Οι πράξεις διαχείρισης μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής: α) Η de facto διαχείριση, όταν η άσκηση της διαχείρισης προέρχεται από τη δημιουργία απλώς μιας πραγματικής κατάστασης, β) Η νομική διαχείριση, όταν ο διαχειριστής αντλεί την εξουσία διαχείρισης από τον φερόμενο ως κύριο, ο οποίος και του έχει εμπιστευθεί τη διαχείριση του περιουσιακού του στοιχείου με σύμβαση και γ) Η διαχείριση εκ του νόμου π.χ. ο εκτελεστής διαθήκης (άρθρο 1510 ΑΚ)

²¹⁹ Αν όμως το βασικό αδίκημα στρέφεται κατά υπερατομικού αγαθού ή ατομικού μιν αλλά μη δεκτικού περαιτέρω προσβολής του, τότε η υπόσταση αυτή στερείται έννομου αγαθού και τότε γίνεται λόγος από τη θεωρίας για προσβολή «ψευτοαγαθού» το οποίο προβάλλει την προληπτική προστασία κάθε έννομου αγαθού που προσβάλλεται με το βασικό αδίκημα. Αναλυτικά βλ. Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.126 επ.

όσο χρονικό διάστημα ο δράστης έχει αυτό στην κατοχή του παρατείνεται η προσβολή του έννομου αγαθού και το έγκλημα χαρακτηρίζεται διαρκές. Στον τρόπο τέλεσης του εγκλήματος με απόκτηση περιουσίας εγκληματικής προέλευσης ο δράστης αποκτά την περιουσία, όταν αποκτά το δικαίωμα ή την εξουσία διάθεσης της περιουσίας όχι όμως και τη φυσική εξουσία επί αυτής²²⁰. Στην περίπτωση της χρήσης της περιουσίας, ο δράστης μεταχειρίζεται την περιουσία για δικούς του ή ξένους σκοπούς, εδώ μπορεί να υπαχθεί οποιαδήποτε οικονομική εκμετάλλευση της περιουσίας χωρίς να απαιτείται ο δράστης να είναι κάτοχος ούτε να έχει αποκτήσει την εξουσία διάθεσης αυτής και αρκεί το γεγονός ότι χρησιμοποιεί με οποιονδήποτε τρόπο την περιουσία εν γνώσει της εγκληματικής της προέλευσης²²¹.

Η διαχείριση της περιουσίας η οποία αποτελεί νέα μορφή τρόπου τέλεσης του ξεπλύματος που προστέθηκε με το ν.3691/2008 μπορεί να χαρακτηριστεί αρχικώς θετικά για του λόγους που προαναφέρθηκαν. Ειδικότερα όμως λόγω της ιδιαιτερότητας της φύσης των διαχειριστικών πράξεων που τελούνται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του διαχειριστή θα πρέπει να γίνονται ορισμένες διακρίσεις. Ο διαχειριστής δεν είναι κατά βάση και κάτοχος της περιουσίας όχι όμως ότι το ανωτέρω μπορεί να αποκλειστεί. Συνεπώς, στην περίπτωση που ο διαχειριστής ολοκληρώσει την διαχειριστική του πράξη, αλλά η περιουσία παραμένει στην κατοχή του και μαθαίνει τότε για την εγκληματική της προέλευση, πληρούται καταρχήν η ειδική υπόσταση της κατοχής, διότι το πρόσωπο κατέχει πλέον περιουσία εν γνώσει της εγκληματικής προέλευσής της. Έτσι, δύναται να διωχθεί ως απλός κάτοχος και όχι με την ιδιότητα του ως διαχειριστής.

Επίσης οφείλουμε να λαμβάνουμε πάντοτε υπόψη το υποκειμενικό στοιχείο του δόλου, ήτοι ότι απαιτείται γνώση από το δράστη της εγκληματικής προέλευσης της περιουσίας κατά το χρόνο κτήσης, κατοχής ή διαχείρισης της περιουσίας, διότι αυτό σημαίνει ότι η μεταγενέστερη σχετική γνώση δεν αρκεί για να διωχθεί ο δράστης για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

²²⁰ Αλλιώς θα νοείται ως τρόπος τέλεσης η κατοχή. Π.χ. Ως αποκτών νοείται εκείνος στον τραπεζικό λογαριασμό του οποίου εν γνώσει του κατατίθενται χρήματα προερχόμενα από βασικό αδίκημα διότι δεν αποκτά φυσική εξουσία επί αυτών, καθώς κάτοχος και κύριος των χρημάτων θεωρείται η τράπεζα.

²²¹ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.132

Στις πράξεις αυτές δε θα μπορούσε να ενταχθεί κάθε απόκτηση, κατοχή, διαχείριση ή χρήση των προϊόντων του εγκλήματος, όπως λ.χ. η αγορά ενός κλεμμένου αυτοκινήτου ή η κατοχή των χρημάτων που προέρχονται από πράξη μαστροπείας, όπως γινόταν δεκτό στο καθεστώς του προηγούμενου νόμου²²². Αν λοιπόν ο Α αποκτά απλώς ένα κλεμμένο αυτοκίνητο, αυτό δε συνιστά ασφαλώς πράξη νομιμοποίησης. Αν όμως φροντίζει παράλληλα να αποκτήσει νόμιμη άδεια κυκλοφορίας του αυτοκινήτου, στην οποία φαίνεται ότι το έχει αγοράσει νόμιμα από την αντιπροσωπεία, όπως συνέβη σε αρκετές υποθέσεις που απασχόλησαν πρόσφατα τη νομολογία μας²²³, η πράξη του είναι πλέον πράξη νομιμοποίησης²²⁴. Όχι πια μόνο γιατί η ερμηνεία αυτή έρχεται σε αντίθεση με τον τίτλο του νόμου, που εξακολουθεί να αναφέρεται στη «νομιμοποίηση» των παράνομων εσόδων και όχι στην αποδοχή ή κατοχή τους, ούτε και επειδή βρίσκεται σε αντίθεση, όπως είπαμε παραπάνω, προς τη βούληση του νομοθέτη, ο οποίος έχει δηλώσει ότι επιθυμεί να αντιμετωπίσει μόνο τις πράξεις μέσω των οποίων τα παράνομα έσοδα αποκτούν «νομιμοφανή υπόσταση», αλλά και γιατί επιπλέον αυτός ο τρόπος τέλεσης του εγκλήματος πρέπει, με βάση την αρχή της αναλογικότητας, να έχει την ίδια βαρύτητα με τους προηγούμενους και να οδηγεί σε αντίστοιχης σημασίας αποτελέσματα. Αν κάθε πράξη απόκτησης ή κατοχής ήταν και νομιμοποίηση, τότε θα έπρεπε να τιμωρείται αντίστοιχα και κάθε πράξη μετατροπής ή μεταβίβασης, κάτι το οποίο όμως δε συμβαίνει. Αν η μετατροπή και η μεταβίβαση τιμωρούνται μόνον όταν είναι πρόσφορες να οδηγήσουν σε συγκάλυψη της αληθινής φύσης των προϊόντων του εγκλήματος ή του προσώπου του υπαιτίου, αυτό θα πρέπει λογικά να είναι αναγκαίο και για την απόκτηση, την κατοχή, τη διαχείριση ή τη χρήση των προϊόντων του εγκλήματος. Γιατί δεν είναι νοητό να μην τιμωρείται εκείνος που μεταβιβάζει, να τιμωρείται όμως εκείνος που, με

²²² Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 2458/05, ΠοινΧρ 2006, σελ. 622.

²²³ Βλ. ΑΠ 83/06, ΠοινΧρ 2006, σελ. 703.

²²⁴ Για την ανάγκη να διαπιστώνεται σε κάθε περίπτωση «νομιμοποίηση» και όχι απλή κατοχή ή απόκτηση της παράνομης περιουσίας βλ. και ΣυμβΠλημΑλεξ 16/99, Υπεράσπιση 2000, σελ. 592 - ΣυμβΕφ Θράκης 85/02, ΠοινΔικ 2003, σελ. 259 - ΣυμβΠλημΘεσ 918/02, ΠοινΔικ 2003, σελ. 263 - ΣυμβΕφΛαρ 50/04, ΠοινΔικ 2004, σελ. 531 - ΠλημΑθ 2912/04, ΠοινΧρ 2005, σελ.166.

την ίδια ακριβώς πράξη, αποκτά²²⁵. Η επιλογή αυτή του Έλληνα νομοθέτη να μην προσθέσει στην αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος το στοιχείο της προσφορότητας των εγκληματικών συμπεριφορών να επιφέρουν την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της αληθινής προέλευσης της περιουσίας δεν είναι δικαιολογικά ορθή και αποτελεί δογματική αστοχία από πλευράς του καθώς καταστρατηγεί με αυτό τον τρόπο την αρχή της αναλογικότητας αναφορικά με τον βαθμό απαξίας των δύο αυτών μορφών της ειδικής υπόστασης του ξεπλύματος αφού και οι δύο οδηγούν στις ίδιες ποινικές κυρώσεις.

Από τα στοιχεία αυτά συνάγεται αβίαστα το συμπέρασμα ότι οι πράξεις απόκτησης, κατοχής, διαχείρισης και χρήσης είναι η άλλη όψη της μετατροπής και της μεταβίβασης, και πρέπει επομένως να γίνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι πρόσφορες να συγκαλύψουν την παράνομη προέλευση των περιουσιακών στοιχείων. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο αποκλείονται από την έννοια της νομιμοποίησης και όλες οι μικρής αξίας συναλλαγές της καθημερινής ζωής, για τις οποίες δε θεωρείται αναγκαία η καταγραφή των πηγών του χρήματος. Δε θα μπορούσε λ.χ. να τιμωρηθεί για νομιμοποίηση ο ταξιτζής που παίρνει το κόμιστρο το οποίο δικαιούται, ακόμη κι αν γνωρίζει ότι το παίρνει από τον αρχηγό της Μαφίας ούτε φυσικά η οικιακή βοηθός που πληρώνεται το ημερομίσθό της.

Ένα ακόμα στοιχείο φαίνεται εδώ σημαντικό. Ενώ οι δύο πρώτοι τρόποι νομιμοποίησης μπορούν πράγματι να τελεστούν από οποιονδήποτε, έχει ορθά διατυπωθεί η άποψη²²⁶ ότι αυτός ο τρόπος τέλεσης μόνον από

²²⁵ Με την ερμηνεία αυτή μπορεί να αντιμετωπιστεί και το πρόβλημα που έχει απασχολήσει κατά κύριο λόγο τη θεωρία και νομολογία, σχετικά με την ποινική αξιολόγηση της αποδοχής κάθε είδους αμοιβών για την παροχή υπηρεσιών, όπως είναι λ.χ. οι αμοιβές των λογιστών ή των δικηγόρων. Ο δικηγόρος δεν τελεί το έγκλημα της νομιμοποίησης όταν εκδίδει σχετικά παραστατικά για την αμοιβή του, που αντιστοιχούν στο πραγματικό ύψος της αμοιβής. Γιατί στην περίπτωση αυτή δε συσκοτίζει καθόλου, αλλά αντίθετα επιβεβαιώνει την αληθινή τους προέλευση. Αν όμως παίρνει χρήματα που δεν αντιστοιχούν στις προσφερόμενες από αυτόν εργασίες, χωρίς αποδείξεις, τα αναμιγνύει με τα υπόλοιπα έσοδά του ή τα εμφανίζει σαν νόμιμα έσοδα που προέρχονται από ανύπαρκτους πελάτες, τότε η πράξη του έχει όλα τα στοιχεία της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων, καθώς είναι πρόσφορη να συγκαλύψει και να εξαφανίσει την πηγή των εσόδων του.

²²⁶ Συμμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Το έγκλημα της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων μετά το ν.3424/2005: Ερμηνευτικές προτάσεις, Τόμος Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος-«Καθαρή» ή ελεύθερη κοινωνία;, Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων, Εκδόσεις Αντ.Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2007, σελ.167 επ.

τρίτο και όχι από τον φυσικό αυτουργό του προηγούμενου εγκλήματος μπορεί να τελεστεί²²⁷. Αυτό προκύπτει με σαφήνεια από το γράμμα του νόμου. Ενώ στους δύο πρώτους τρόπους ο νομοθέτης απαιτεί να γνωρίζει ο δράστης ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα, στον τρίτο τρόπο τονίζεται ότι η γνώση πρέπει να υπάρχει «κατά το χρόνο κτήσης» της περιουσίας. Από το στοιχείο αυτό συνάγεται αφενός ότι η παράνομη περιουσία έχει διαμορφωθεί ήδη πριν ο δράστης αρχίσει την πράξη της νομιμοποίησης και αφετέρου ότι ο δράστης «αποκτά» αυτή την περιουσία, άρα την παίρνει από κάποιο τρίτο. Δεν την παράγει ο ίδιος. Ο φυσικός αυτουργός της προηγούμενης εγκληματικής πράξης δεν μπορεί να τιμωρηθεί επομένως ούτως ή άλλως για την κατοχή ή χρήση των προϊόντων της πράξης του. Η προαναφερόμενη άποψη κρίνεται θετικά, καθώς έτσι δύναται να διαφυλαχθεί το πλαίσιο του αξιοποίνου σε δικαιολογικά ορθά πλαίσια και με δογματική συνέπεια ερμηνεύεται τόσο το γράμμα όσο και ο σκοπός του νόμου²²⁸.

(δ) Η υπόσταση της τοποθέτησης ή διακίνησης εγκληματικών εσόδων στο χρηματοπιστωτικό τομέα (άρθρο 2 παρ.2 στοιχ. δ')

Στο άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ. δ' του ν.3691/2008 προβλέπεται ότι ξέπλυμα βρώμικου χρήματος συνιστά: *«Η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα.»*

Αξίζει να σημειωθεί ότι η συγκεκριμένη ποινική διάταξη αποτελεί αποκλειστικά «έμπνευση» του Έλληνα νομοθέτη και δεν συναντάται σε κανένα κείμενο τόσο του διεθνούς όσο και του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου.

²²⁷ Βλ. Εκτενέστερα στο κεφάλαιο της εργασίας : Η νομιμοποίηση εσόδων από τον ίδιο τον αυτουργό του βασικού αδικήματος («αυτοξέπλυμα»)

²²⁸ Αντιθέτως οδηγούμαστε σε μια απαράδεκτη διεύρυνση του αξιοποίνου θεωρώντας ότι κάθε αδίκημα, το οποίο απέφερε έσοδα και περιουσία στον δράστη αυτού, θα αποτελεί ταυτόχρονα και πράξη νομιμοποίησης εσόδων, με την έννοια ότι ο δράστης του βασικού αδικήματος απέκτησε και κατέχει περιουσία από την τέλεση του βασικού αδικήματος, την οποία περιουσία και χρησιμοποίησε για τις ανάγκες του. Στην θεωρία η κρατούσα άποψη υποστηρίζει ότι όταν τελείται από το δράστη του βασικού αδικήματος, η νομιμοποίηση εσόδων συρρέει φαινομενικά με το βασικό έγκλημα και αποτελεί συντιμωρητή ύστερη πράξη ή σε κάθε περίπτωση αυτουπόθαλη, η τιμώρηση της οποίας έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της ενοχής.

Η εν λόγω διάταξη προβλέπεται και «δημιουργείται» για πρώτη φορά με τη θέσπιση του ν.3691/2008. Αποτελεί μια έντονα προβληματική διάταξη, η οποία απασχόλησε τόσο τη θεωρία όσο και τη νομολογία προκειμένου να δοθούν οι ορθές ερμηνευτικές προσεγγίσεις αυτής και η εφαρμογή της να εξελίσσεται παράλληλα με τις εγγυητικές λειτουργίες και τις αρχές του ποινικού μας δικαίου. Δυστυχώς όμως κάτι τέτοιο δεν έχει ακόμα επιτευχθεί. Έτσι για μια ακόμη φορά ο Έλληνας νομοθέτης αποκαλύπτει την προχειρότητα και την επιπολαιότητα που τον διακρίνει, συνεπεία της οποίας είναι η θέσπιση χωρίς ουσιαστική επεξεργασία των ποινικών νομοθετικών του ρυθμίσεων. Δεν είναι δικαιολογικά ορθό όταν σε χρονικές περιόδους κατά τις οποίες απειλείται και υπονομεύεται η κοινωνικοοικονομική ζωή της χώρας ενίοτε δε και οι πολιτικές εξελίξεις αυτής, ήτοι λόγω πολιτικής σκοπιμότητας και αδυναμίας της πολιτείας να αντιμετωπίσει καίρια κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα να οδηγούμαστε σε τέτοιου είδους επικίνδυνες ποινικές ρυθμίσεις που προκαλούν σοβαρές δογματικές ρήξεις του δικαιοκού μας συστήματος²²⁹.

Ειδικότερα:

Προστατευόμενο έννομο αγαθό της διάταξης αποτελεί η ακεραιότητα, η σταθερότητα και η φήμη του χρηματοπιστωτικού τομέα και των εταιρειών που ανήκουν σε αυτόν²³⁰. Ως προς τη διάκριση του εγκλήματος, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αυτής της μορφής αποτελεί έγκλημα συμπεριφοράς ή τυπικό έγκλημα, καθώς ο δράστης τιμωρείται για την εγκληματική του συμπεριφορά, δηλαδή για το γεγονός ότι τοποθέτησε στο χρηματοπιστωτικό τομέα ή διακίνησε μέσω ή εντός αυτού έσοδα προερχόμενα από βασικό αδίκημα και δεν περιλαμβάνεται στην αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος η πραγμάτωση του σκοπού του δράστη, που είναι η πρόσδοση νομιμοφάνειας στα έσοδα αυτά. Πρόκειται επίσης για έγκλημα στιγμιαίο, διότι η προσβολή του έννομου αγαθού, με τη μορφή της αφηρημένης διακινδύνευσης της απονομής της δικαιοσύνης ή της ασφάλειας και ακεραιότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ολοκληρώνεται με την

²²⁹ Αναφέρομαι στο ζήτημα του «παραδικαστικού κυκλώματος», η έξαρση του οποίου συμπίπτει χρονικά με τη θέσπιση του ν.3691/2008

²³⁰ Το προστατευόμενο έννομο αγαθό της εν λόγω διάταξης προσδιορίζεται ειδικώς στην Αιτιολογική Έκθεση του ν.3691/2008, σελ.3

πραγμάτωση της αντικειμενικής υπόστασης, δηλαδή την τοποθέτηση ή διακίνηση της περιουσίας στον χρηματοπιστωτικό τομέα²³¹.

Η εγκληματική συμπεριφορά η οποία περιγράφεται με το στοιχείο δ' της διάταξης αυτής και συνιστά ξέπλυμα είναι η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα αφενός μεν με την τοποθέτηση σε αυτόν εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες (βασικά αδικήματα) και αφετέρου με τη διακίνηση τέτοιων εσόδων μέσω ή εντός αυτού, με σκοπό του δράστη και στις δύο περιπτώσεις να προσδώσει νομιμοφάνεια στα έσοδα αυτά²³².

Μια πρώτη εμφανής διαπίστωση σχετικά με την περιγραφή της εγκληματικής συμπεριφοράς, ήτοι της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος που συνιστά ξέπλυμα της μορφής αυτής είναι ο γενικός και αόριστος ορισμός της που οδηγεί σχεδόν σε ασάφεια. Σύμφωνα με τα όσα ορίζονται από την αρχή «nullum crimen nulla poena sine lege certa» τα στοιχεία του εγκλήματος πρέπει να προσδιορίζονται επαρκώς και να είναι συγκεκριμένα ώστε ο πολίτης να δύναται να διαγνώσει με ευκολία τον κίνδυνο του ποινικού κολασμού. Κάτι τέτοιο όμως δεν φαίνεται να προκύπτει από την ως άνω περιγραφή της εγκληματικής αυτής συμπεριφοράς του ξεπλύματος, εν αντιθέσει πρόκειται για μια αντισυνταγματική διάταξη που καταστρατηγεί την ανωτέρω αρχή του ποινικού μας δικαίου, δημιουργεί πολλά ζητήματα ερμηνείας, με αποτέλεσμα να προκαλεί ευκολία σύγχυσης και παρερμηνειών κατά την εφαρμογή της. Η Επιστημονική Έκθεση της Βουλής επί του σχεδίου νόμου αναφέρει χαρακτηριστικά ότι: *«η τοποθέτηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στο χρηματοπιστωτικό σύστημα ανήκει, με βάση το πρότυπο των τριών φάσεων περιγραφής του φαινομένου της νομιμοποίησης που έχει επικρατήσει διεθνώς, στο πρώτο στάδιο της διαδικασίας της νομιμοποίησης που καλείται τοποθέτηση, από πλευράς δε ειδικής υπόστασης του εγκλήματος υπάγεται στην έννοια της κατοχής περιουσίας, ενώ η διακίνηση εσόδων μέσω χρηματοπιστωτικού συστήματος υπάγεται στην έννοια της μετατροπής ή*

²³¹ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.138

²³² Η έννοια του χρηματοπιστωτικού τομέα ορίζεται ειδικώς στο άρθρο 4 παρ.9 του ν.3691/2008, βλ. σε Παράρτημα Νομοθετημάτων

μεταβίβασης περιουσίας.²³³». Προκύπτει έτσι, ότι η υπόσταση της τοποθέτησης ή διακίνησης λόγω της αοριστίας της περιγραφής της αλλά και της ανωτέρω εμφανούς συσχέτισής της με τις υπόλοιπες τρεις υποστάσεις αποτελεί γενική διάταξη ως προς αυτές. Συνεπώς, κρίνεται ορθό ότι μόνο αν τα πραγματικά περιστατικά που συγκροτούν την εγκληματική συμπεριφορά του δράστη, δεν μπορούν να υπαχθούν στις υπόλοιπες ειδικές υποστάσεις ελέγχεται μήπως συνιστούν «τοποθέτηση» ή «διακίνηση».

Ως προς την υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος, επειδή ο νόμος δεν αναγράφει ποιο είδος υπαιτιότητας απαιτεί και αφού τα κακουργήματα και τα πλημμελήματα τιμωρούνται μόνο όταν τελούνται με δόλο (άρθρο 26 ΠΚ), αρκεί για την πλήρωση της υποκειμενικής υπόστασης οποιασδήποτε μορφής δόλος, ακόμη και ενδεχόμενος (άρθρο 27 παρ.1 ΠΚ). Αντικείμενο του δόλου του δράστη είναι όλα τα στοιχεία που συγκροτούν την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος μεταξύ των οποίων είναι το γεγονός ότι η περιουσία προέρχεται από έγκλημα (που συνιστά βασικό αδίκημα). Απαιτείται λοιπόν αλλά και αρκεί να προβλέπει ο δράστης το ενδεχόμενο να έχει η περιουσία εγκληματική προέλευση και να τοποθετεί ή να διακινεί την εν λόγω περιουσία αποδεχόμενος το ενδεχόμενο αυτό. Ακόμα, το υποκείμενο του εγκλήματος πρέπει από πρόθεση, δηλαδή με δόλο οποιουδήποτε βαθμού ακόμη και ενδεχόμενο και όχι από αμέλεια να τοποθέτησε ή να διακίνησε την περιουσία εγκληματικής προέλευσης²³⁴.

Ενδιαφέρον προκαλεί η επιλογή του νομοθέτη ως προς το είδος της υπαιτιότητας που επιλεγεί για την εν λόγω διάταξη, ήτοι αυτό του ενδεχόμενου δόλου το οποίο καθιστά τη συγκεκριμένη υπόσταση σαφώς αυστηρότερη από τις υπόλοιπες. Μπορεί ίσως το στοιχείο αυτό να αποκαλύπτει και τη τελική βούληση του νομοθέτη, η οποία εντοπίζεται στην προσπάθειά του να συμπεριλάβει όλο και περισσότερες πιθανές μορφές εγκληματικής συμπεριφοράς και να καταστεί εφικτή η τιμώρηση αυτών, (κυρίως ως προς τους τρίτους) η συμπεριφορά των οποίων δεν μπορεί να υπαχθεί στις λοιπές υποστάσεις.

Επιπροσθέτως, πρόκειται για έγκλημα σκοπού ή υπερχειλούς υποκειμενικής υπόστασης καθώς ο δράστης πρέπει να έχει σκοπό να

²³³ Επιστημονική Έκθεση της Βουλής, σελ.4

²³⁴ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.146

προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα. Πρέπει δηλαδή ο δράστης κατά τον χρόνο που τοποθέτησε τα εγκληματικά έσοδα στον χρηματοπιστωτικό τομέα ή τα διακίνησε εντός ή μέσω αυτού να είχε ως σκοπό να τους προσδώσει νομιμοφάνεια, ήτοι κάποιο νόμιμο τίτλο. Έτσι, θα πρέπει η ως άνω ενέργεια να είναι και αντικειμενικά πρόσφορη, να είναι εξ αντικειμένου ικανή να επιφέρει το ανωτέρω αποτέλεσμα, της νομιμοφάνειας στον εξωτερικό κόσμο. Ο σκοπός της νομιμοφάνειας καταλήγει έτσι να αποτελεί το «κλειδί» στα ερμηνευτικά ζητήματα της συγκεκριμένης διάταξης καθώς η ιδιαίτερη κοινωνικοηθική απαξία της υπόστασης της τοποθέτησης ή διακίνησης εμπρικλείεται στην σκοπούμενη από πλευράς του δράστη προσπάθειά του να εμφανίσει τα εγκληματικά έσοδα ως προερχόμενα από κάποια νόμιμη πηγή.

Περαιτέρω, λόγω των προαναφερόμενων μέχρι στιγμής ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της εν λόγω διάταξης στην πράξη δύναται να εμφανιστούν περισσότερες υποπεριπτώσεις εμφάνισής της. Η Αιτιολογική Έκθεση του ν.3691/2008 προσδιορίζει τις επιμέρους περιπτώσεις που μπορεί να προκύψουν, οι οποίες είναι οι κάτωθι:

(δ.1) Η τοποθέτηση εσόδων εγκληματικής προέλευσης κατόπιν μετατροπής αυτών από βασικό αδίκημα που τελέστηκε εκτός του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του ν.3691/2008: *«στην υπόσταση της τοποθέτησης περιλαμβάνονται τα έσοδα που αποκτήθηκαν από βασικό αδίκημα διαπραχθέν εκτός του χρηματοπιστωτικού τομέα και εν συνεχεία κατατίθενται σε πιστωτικό ίδρυμα, διατίθενται για αγορά μετοχών κλπ. Η μετατροπή των παράνομων εσόδων είναι αυτονόητη. Επειδή χρειάζονται διακριτές πράξεις, άλλες από τις πράξεις του βασικού αδικήματος, πληρούται η προϋπόθεση του στοιχείου ε της παρ.1 του άρθρου 45 για τη θεμελίωση της ποινικής ευθύνης του υπαιτίου του βασικού αδικήματος και για τυχόν διάπραξη του αδικήματος του ξεπλύματος των παράνομων εσόδων που πρόεκυψαν από το βασικό αδίκημα, δηλαδή το λεγόμενο «αυτοξέπλυμα».*

Βάση των ανωτέρω, σκοπός του νομοθέτη είναι να τιμωρήσει την τοποθέτηση εσόδων σε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα από τρίτο ή και τον ίδιο το

δράστη του βασικού αδικήματος, με τον όρο ότι είναι διακριτές οι πράξεις που συγκροτούν το ξέπλυμα από εκείνες του βασικού αδικήματος και με την προϋπόθεση ότι το βασικό αδίκημα τελέστηκε εκτός του χρηματοπιστωτικού τομέα, αλλιώς θα κάναμε λόγο για «διακίνηση». Το στοιχείο της μετατροπής των εγκληματικών εσόδων το οποίο η Αιτιολογική Έκθεση θεωρεί αυτονόητο προϋποθέτει και τον ενδεχόμενο δόλο του δράστη σχετικά με την προέλευση αυτών την στιγμή που τοποθετεί τα εγκληματικά έσοδα. Κάτι τέτοιο βέβαια δεν είναι νοητό για το δράστη του βασικού αδικήματος που νομιμοποιεί κατ' αυτό τον τρόπο καθώς σίγουρα γνωρίζει την εγκληματική τους προέλευση αλλά μόνο για τον τρίτο. Δικαιοπολιτικά ορθό είναι στην περίπτωση που ο δράστης τοποθετεί έσοδα εγκληματικής προέλευσης στον χρηματοπιστωτικό τομέα και τα μετατρέπει σε άλλο είδος ή μορφή πχ σε μετοχές να τιμωρηθεί σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ.2 στοιχ. α' εφόσον γνωρίζει την εγκληματική τους προέλευση (το οποίο θα ισχύει πάντα στην περίπτωση του αυτοξεπλύματος).

(δ.2) Η απλή τοποθέτηση εσόδων εγκληματικής προέλευσης σε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα (απλή κατάθεση)

Σύμφωνα με το γράμμα του νόμου ξέπλυμα βρώμικου χρήματος συνιστά και η απλή κατάθεση εσόδων προερχομένων από εγκληματική δραστηριότητα είτε από τον ίδιο το δράστη του βασικού αδικήματος είτε από τρίτο τόσο με τη κατάθεση σε λογαριασμού του ιδίου είτε σε λογαριασμό τρίτου. Αυτή η μορφή ξεπλύματος έχει επικριθεί έντονα από τη θεωρία²³⁵ και επιπλέον έχει προκαλέσει σύγχυση στη νομολογία με την έκδοση αντιφατικών αποφάσεων²³⁶.

²³⁵ Βλ. Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π.,σελ.145 επ., Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ο.π., ΠοινΧρ 2008 σελ.918 επ., Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ 2008 σελ.927 επ, και Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.64 επ.

²³⁶ Βλ. έτσι υπό το καθεστώς του προηγούμενου νόμου και ΒουλΣυμβΠλημΑλεξ 16/99 (Υπεράσπιση 2000,σ. 593), στο οποίο γίνεται δεκτό ότι για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων δεν αρκεί μία απλή κατάθεση χρημάτων, αλλά απαιτείται η υιοθέτηση κάποιας ιδιαίτερης τεχνικής μέσω του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος για να αποκρυβεί η πραγματική προέλευση των νομιμοποιούμενων εσόδων. Βλ. όμως αντίθετα το ΒουλΣυμβΠλημΘεσ 51/00 (Υπεράσπιση 2000, σ. 1037), όπου γίνεται δεκτό ότι τελεί το έγκλημα της νομιμοποίησης εκείνος που καταθέτει σε δικό του προσωπικό λογαριασμό χρήματα που προέρχονται από την εγκληματική του δράση.

Όπως ήδη σημειώθηκε, το στοιχείο δ' εισάγει έγκλημα σκοπού. Αυτό σημαίνει ότι η αξιόποινη συμπεριφορά πρέπει να είναι και αντικειμενικά πρόσφορη να άγει σε πρόσδοση νομιμοφάνειας τα έσοδα που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες. Μόνη όμως η τοποθέτηση-κατάθεση των εσόδων στο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα δεν είναι αντικειμενικά πρόσφορη να άγει σε νομιμοφάνεια της προέλευσής τους, εφόσον ο σκοπός πρόσδοσης νομιμοφάνειας στην προέλευση των εσόδων, αποτελεί ένα περαιτέρω στάδιο σε σχέση με τον σκοπό απόκρυψης της παράνομης προέλευσης της περιουσίας. Συνεπώς εξ αντικειμένου η πράξη της κατάθεσης των χρημάτων σε ένα τραπεζικό λογαριασμό στο πραγματικό όνομα του καταθέτη δεν είναι πρόσφορη να εκφράσει από μόνη της οποιαδήποτε προσπάθεια πρόσδοσης νομιμοφάνειας στα χρήματα που κατατίθενται και συνεπώς αντίστοιχο σκοπό. Ακόμα και το επιχείρημα της νομολογίας²³⁷ η οποία δέχτηκε ότι η κατάθεση σε τραπεζικό λογαριασμό των «δώρων» συνιστά για τον δωροδοκηθέντα και πράξη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, με το σκεπτικό ότι η ενέργεια αυτή έχει ως συνέπεια τα χρήματα αυτά να απωλέσουν την αυτοτέλεια τους, να αναμειχθούν με τα «καθαρά» χρήματα της Τράπεζας και με τον τρόπο αυτό να επιτευχθεί η συγκάλυψη της αληθινής προέλευσής τους, δεν ευσταθεί αφού σε οποιαδήποτε οικονομική συναλλαγή με πιστωτικό ίδρυμα τόσο τα πλήρη στοιχεία του καταθέτη όσο και το ακριβές ποσό της κατάθεσης είναι διαθέσιμα στις διωκτικές αρχές και αποδεικνύεται εγγράφως και άρα μπορούν ανά πάσα ώρα και στιγμή να εντοπιστούν με ακριβή και ορισμένο τρόπο²³⁸. Με την εν λόγω εγκληματική συμπεριφορά καθίσταται ολοφάνερη τόσο η ύπαρξη όσο και η κίνηση των ύποπτων χρημάτων²³⁹. Αντίστοιχα, ισχύει και στην εν λόγω περίπτωση ότι αν ο δράστης μιας απάτης ή μαστροπείας καταθέτει τα χρήματα σε προσωπικό του λογαριασμό, δεν υπάρχει ασφαλώς νομιμοποίηση. Αν όμως τα καταθέτει σε τραπεζικό λογαριασμό κάποιου άλλου ή δικό του, που όμως τον έχει ανοίξει

²³⁷ Συμβ ΑΠ 570/2006 Ποιν Χρον 2007, σελ.319 επ.

²³⁸ Αντιθέτως όπως αναφέρει ο Τσιρίδης: « η χρησιμοποίηση του τραπεζικού συστήματος ώστε να προσδοθεί νομιμοφάνεια σε έσοδα που τοποθετούνται και διακινούνται μέσω αυτού, είναι νοητή και δυνατή με τη διενέργεια σύνθετων συναλλαγών, παρεμβολής εταιρειών, προσπάθεια απόκρυψης μέσω τραπεζικών λογαριασμών ή εικονικών εμβασμάτων προς εξαφάνιση των ιχνών των τοποθετηθέντων εσόδων στο τραπεζικό σύστημα.», ο.π., Το ξέπλυμα, σελ. 64 επ.

²³⁹ Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ.928

με πλαστό όνομα²⁴⁰, η πράξη της κατάθεσης συνιστά πράξη συγκάλυψης της προέλευσης των χρημάτων.

Σύμφωνα δε με την Έκθεση της Επιστημονικής Επιτροπής της Βουλής επί του νομοσχεδίου προς ψήφιση, θα ήταν νομοτεχνικά ορθότερο να διαγραφεί το στοιχείο δ.

Συμπερασματικά, προκύπτει ότι η ποινικοποίηση της συγκεκριμένης συμπεριφοράς ως ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, ήτοι της απλής κατάθεσης χρημάτων σε πιστωτικό ίδρυμα δεν δύναται να πραγματώσει το σκοπό προσδόσεως νομιμοφάνειας στα εγκληματικά έσοδα. Εμφαίνεται χαρακτηριστικά η αναντιστοιχία του σκοπού του νόμου με την θέσπιση της συγκεκριμένης υποστάσεως αλλά και του συνόλου της διάταξης (υπό στοιχείο δ). Επιπλέον διευρύνονται τα όρια του αξιοποίνου υπέρμετρα και επικίνδυνα λαμβάνοντας υπόψη και τον ενδεχόμενο δόλο που απαιτεί η διάταξη ως προς την υποκειμενική της υπόσταση, γεγονός που ενισχύει την ανωτέρω άποψη. Η αυστηρότητα που προβάλλεται μέσω της συγκεκριμένης υποστάσεως είναι από δικαιοπολιτικής απόψεως αδικαιολόγητη καθώς σύμφωνα με τα όσα ισχύουν στο ποινικό μας σύστημα η εν λόγω εγκληματική συμπεριφορά μόνο υπό την έννοια της προπαρασκευαστικής πράξης μπορεί να ερμηνευτεί, η οποία όμως είναι ποινικά ουδέτερη και ο δράστης θα έμενε ατιμώρητος. Ο Έλληνας νομοθέτης επιλέγει όμως να εξισώσει την κοινωνικοοικονομική απαξία μιας προπαρασκευαστικής πράξης με αυτή που εμπεριέχει ένα πλήρες έγκλημα.

Περαιτέρω ως προς τον τρόπο τέλεσης της «διακίνησης» οι περιπτώσεις διακρίνονται ανάλογα με το αν το βασικό έγκλημα τελέστηκε μέσα ή εκτός από το χρηματοπιστωτικό τομέα. Ειδικότερα:

(δ.3) Η διακίνηση παράνομων εσόδων από τη διάπραξη βασικού αδικήματος εντός του χρηματοπιστωτικού τομέα

Ως βασικά αδικήματα στη συγκεκριμένη περίπτωση νοούνται η κατάχρηση της αγοράς, απάτες με πλαστές κάρτες, παρεμβάσεις σε ΑΤΜ, πλαστές επιταγές, παράνομη χρήση λογαριασμών κ.α. Τότε θεωρείται ότι

²⁴⁰ Βλ. ΑΠ 351/03, ΠοινΧρ 2004, σελ.206.

έγινε και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος δεδομένου ότι τα προκύψαντα έσοδα στην πλειοψηφία των περιπτώσεων διακινούνται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο και συνεπώς νομιμοποιούνται. Τα έσοδα αυτά είτε παραμένουν εντός του τομέα αυτού όπου η διακίνηση τους είναι εύκολη και τη μορφή τραπεζικού χρήματος ή χρηματοπιστωτικών τίτλων είτε εξέρχονται αυτού (π.χ. για αγορά ακινήτου²⁴¹) με ισχυρό τεκμήριο νομιμοφάνειας λόγω του ελέγχου που ασκούν οι εταιρίες του χρηματοπιστωτικού τομέα για εντοπισμό και αναφορά ύποπτων ή ασύνηθων συναλλαγών και δραστηριοτήτων²⁴².

(δ.4) Η διακίνηση παράνομων εσόδων από τη διάπραξη βασικού αδικήματος εκτός του χρηματοπιστωτικού τομέα

Η περίπτωση αυτή αναφέρεται σε παράνομα έσοδα που αποκτήθηκαν εκτός του χρηματοπιστωτικού τομέα και διακινούνται μέσω αυτού όπως με εντολές μεταφοράς κεφαλαίων σε ξένες τράπεζες. Η εν λόγω συμπεριφορά όμως δύναται να υπαχθεί και στην υπόσταση της μεταβίβασης του άρθρου 2 παρ.2 στοιχ. α' ως ειδικότερη, επειδή σαφώς και ρητά περιγράφει την αξιόποινη συμπεριφορά της μεταβίβασης περιουσίας ενώ η έννοια της διακίνησης είναι γενική και ευρεία και ως εκ τούτου αόριστη²⁴³.

Στο ίδιο πλαίσιο υπάγονται και οι περιπτώσεις που τα έσοδα αποκτούν τον παράνομο χαρακτήρα τους κατά την εισαγωγή ή (λίγο πριν) τους σε εταιρεία του χρηματοπιστωτικού τομέα (πχ δωροδοκία) και αμέσως μετά εξέρχονται ή διακινούνται.

Έτσι, αποκαλύπτεται ο ειδικός σκοπός του νομοθέτη αναφορικά με τη συγκεκριμένη διάταξη, -ο οποίος όμως παρεκκλίνει και από το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα της 3^{ης} Οδηγίας-, δηλαδή ότι ο νομοθέτης δημιούργησε αυτή την νέα ειδική υπόσταση όχι τόσο για να ποινικοποιήσει συμπεριφορές διαφορετικές που δεν υπάγονταν στις ήδη υπάρχουσες υποστάσεις και να καλύψει κενά νόμου, αλλά για να καταστεί εφικτή η τιμωρία εκείνων που έχουν ενδεχόμενο δόλο ως προς την εγκληματική προέλευση της περιουσίας την οποία τοποθετούν ή διακινούν και θα έμεναν ατιμώρητοι καθώς δεν θα

²⁴¹ Στην περίπτωση αυτή που τα εγκληματικά έσοδα θα εξέλθουν από το χρηματοπιστωτικό τομέα και θα «μετατραπούν» με την αγορά κάποιου ακινήτου, ορθότερη είναι η εφαρμογή της υπόστασης της μετατροπής ή μεταβίβασης του άρθρου 2 παρ.2 στοιχ.α ως ειδικότερη

²⁴² Εισηγητική Έκθεση ν.3691/2008 σελ.3

²⁴³ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.144

μπορούσε να αποδειχθεί ότι γνώριζαν μετά βεβαιότητας την προέλευση της περιουσίας από συγκεκριμένο έγκλημα το οποίο συνιστά βασικό αδίκημα κατά το ν.3691/2008²⁴⁴.

Η εν λόγω ξεχωριστή τυποποίηση δεν υπήρξε συνεπώς αναγκαία για τη τυχόν κάλυψη κάποιου κενού του νόμου αφού υπήρχαν ήδη διακριτές πράξεις νομιμοποίησης στο νόμο, προκειμένου να καλύψουν συμπεριφορές ξεπλύματος με τους ανωτέρω τρόπους και η προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος ήταν ήδη διασφαλισμένη. Εν αντιθέσει, με τον τρόπο αυτό διαμορφώνονται απαγορευμένες αλληλοκαλυπτόμενες μορφές τέλεσης του ίδιου εγκλήματος στον ίδιο νόμο. Έτσι θα ήταν νομοτεχνικά και δικαιοπολιτικά ορθό ο συγκεκριμένος τρόπος τέλεσης να απαλειφθεί²⁴⁵ καθώς η διάταξη του στοιχείου δ' του άρθρου 2 παρ. 2 πάσχει από ασάφεια στη διατύπωσή κατά παράβαση της αρχής της νομιμότητας αλλά και του άρθρου 7 παρ.1 του Συντάγματος και προκαλεί έτσι δογματικές ασυνέπειες και αξιολογικές αντινομίες.

(ε) Η υπόσταση της σύστασης οργάνωσης ή ομάδας δύο τουλάχιστον ατόμων και η συμμετοχή σε τέτοια οργάνωση ή ομάδα (άρθρο 2 παρ. 2 στοιχ.ε)

Τέλος τυποποιείται ως αυτοτελής πράξη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ως περίπτωση ε' της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του ν.3691/2008 *«η σύσταση οργάνωσης ή ομάδας δύο τουλάχιστον ατόμων για τη διάπραξη μιας ή περισσότερων από τις πράξεις που αναφέρονται στα παραπάνω στοιχεία α έως δ και η συμμετοχή σε τέτοια οργάνωση ή ομάδα»*. Έτσι, τιμωρείται η σύσταση οργάνωσης ή ομάδας δυο τουλάχιστον ατόμων ή συμμετοχή σε αυτές ως αυτοτελής αυτουργική πράξη νομιμοποίησης εσόδων και εξομοιωμένη με τις ποινές της νομιμοποίησης. Η υπόσταση αυτή χαρακτηρίζεται από δογματική ασυνέπεια καθώς ο νομοθέτης εντάσσει στην έννοια της νομιμοποίησης καθεαυτής τη σύσταση οργάνωσης ή ομάδας, η οποία ως συμπεριφορά σε καμία περίπτωση δεν δύναται να νοηθεί και να ενταχθεί στην αξιόποινη συμπεριφορά του ξεπλύματος, όπως την έχουν ήδη αναλύσει ανωτέρω.

²⁴⁴ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.141

²⁴⁵ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ.,ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ.919

Εκ των ανωτέρω, προκύπτει ότι πραγματική βούληση του νομοθέτη ήταν καταρχάς να τυποποιήσει τη σύσταση και τη συμμετοχή σε «εγκληματική» οργάνωση ως αδίκημα και όταν αυτή αποβλέπει στη διάπραξη ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Με την συγκεκριμένη εννοιολογική τυποποίηση της εν λόγω υποστάσεως, προκύπτει ερμηνευτικά αναντιστοιχία του σκοπού του νόμου με τη συγκεκριμένη ρύθμιση, αφού κίνητρο για τη θέσπιση του νόμου ήταν η ποινική κύρωση για τη χρήση μέσων και μεθόδων, με τα οποία αποκρύπτεται η παράνομη προέλευση εσόδων, που στη συνέχεια μεταμφιέζονται/«ξεπλένονται» με τέτοιο τρόπο ώστε η παράνομη πηγή τους να εμφανίζεται σαν νόμιμη. Ο νομοθέτης με τη συγκεκριμένη επιλογή του εμφανίζει τη σύσταση ή συμμετοχή σε οργάνωση ή ομάδα για διάπραξη μιας ή περισσότερων πράξεων νομιμοποίησης ως μία, με την ευρεία έννοια προπαρασκευή της²⁴⁶ και εξισώνει κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας την ανωτέρω με την απαξία του ολοκληρωμένου εγκλήματος.

Ειδικότερα, προκύπτει αξιολογική αντινομία ως προς την κακουργηματική τιμώρηση των πράξεων αυτών, για τη συγκρότηση των οποίων δεν απαιτείται καν η τέλεση πράξεων νομιμοποίησης εσόδων ή ακόμα να τιμωρούνται οι προπαρασκευαστικές πράξεις νομιμοποίησης τις οποίες σχεδιάζει η ομάδα με την ίδια ποινή που τιμωρούνται οι τετελεσμένες πράξεις²⁴⁷.

Με δεδομένη τη πραγματική βούληση του νομοθέτη να αντιμετωπισθούν αυστηρότερα οι περιπτώσεις σύστασης και συμμετοχής σε ομάδα που αποσκοπεί στη διάπραξη αδικημάτων νομιμοποίησης εσόδων, η απολύτως ενδεδειγμένη νομοθετική επιλογή και δογματικά συνεπής με τις λοιπές διατάξεις του ποινικού μας συστήματος, θα επέβαλε την ένταξη αυτής της περίπτωσης στο άρθρου 187 παρ.1 Π (εγκληματική οργάνωση), με την προσθήκη στα απαριθμούμενα κακουργήματα αυτής της διάταξης και των κακουργημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες²⁴⁸. Εν αντιθέσει όμως ο Έλληνας νομοθέτης επιλέγει να

²⁴⁶ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ο.π., ΠοινΧρ 2008 σελ.919-920

²⁴⁷ Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.64

²⁴⁸ Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.63

τυποποιήσει υπό το όνομα της νομιμοποίησης τις συμπεριφορές αυτές για να πετύχει έτσι μια επικίνδυνη και απαράδεκτη διεύρυνση του αξιοποίνου με την ταύτιση της ποινικής μεταχείρισης της συμμορίας με την εγκληματική οργάνωση σε ότι αφορά ειδικώς το ξέπλυμα, αφού τόσο η συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση που αποβλέπει σε νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων όσο και σε ομάδα δυο ατόμων με τον ίδιο στόχο απειλούνται πλέον ως νομιμοποίηση με τις ίδιες ποινές²⁴⁹.

Περαιτέρω, η εν λόγω ρύθμιση δημιουργεί μείζονα ερμηνευτικά προβλήματα κατά την εφαρμογή της αν λάβουμε υπόψη και το άρθρο 45 παρ.1 στοιχ. γ', στο οποίο προβλέπεται ποινή κάθειρξης τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή από πενήντα χιλιάδες ευρώ έως και δυο εκατομμύρια ευρώ ως επιβαρυντική περίπτωση για το δράστη που ασκεί νομιμοποίηση εντός των πλαισίων εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης ή ομάδας, διότι υπάρχει διπλή αξιολόγηση των αυτών στοιχείων της συγκρότησης του αδικήματος του άρθρου 187 παρ. 1 ή 3 ΠΚ με αυτά που συνιστούν και την επιβαρυντική περίπτωση του ν.3691/2008²⁵⁰.

Συνεπώς, σε ότι αφορά τη σύσταση ή συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση που έχει στόχο τη νομιμοποίηση εσόδων κρίνεται ορθό στην εν λόγω περίπτωση να εφαρμόζεται τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας και της νομιμότητας η βασική μορφή του αδικήματος του ν.3691/2008 ενώ η τυχόν υλοποίηση του σκοπού της οργάνωσης (ουσιαστική αποπεράτωση) δε πρέπει να οδηγεί σε αληθινή συρροή αλλά σε εφαρμογή της διακεκριμένης περίπτωσης νομιμοποίησης που προβλέπεται στο άρθρο 45 παρ. 1 στοιχ. γ' του ν.3691/2008. Εάν όμως πρόκειται για σύσταση ομάδας δυο ατόμων που έχει τον ίδιο στόχο, αλλά δεν διαθέτει τα χαρακτηριστικά της εγκληματικής οργάνωσης, ή πρόκειται για συμμετοχή σε τέτοια ομάδα ακόμα και σε περίπτωση υλοποίησης πράξεων νομιμοποίησης, τότε ενόψει της

²⁴⁹ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ. 919

²⁵⁰ Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Τσιρίδης Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.64: «π.χ. Αν μπορούν να εφαρμοστούν ως προς την περίπτωση αυτή της «αυτουργικής νομιμοποίησης εσόδων» οι επιβαρυντικές περιστάσεις του στοιχ.γ της παρ.1 του άρθρου 45 του ν.3691/2008. Οι επιβαρυντικές αυτές περιστάσεις ενυπάρχουν στην απαξία που περικλείει το άρθρο 187 παρ.1 ΠΚ, αλλά και της παρ.3 αυτού, ενώ θα θεωρούνται ότι συντρέχουν περίπου αυτονόητα και στην περίπτωση της «αυτουργικής πράξης» της σύστασης ομάδας προς διάπραξη πράξεων νομιμοποίησης».

παραβίασης της αναλογικότητας με την εξομοιωμένη από άποψη ποινής μεταχείριση εγκληματικών οργανώσεων και ομάδων, ο δικαστής καλείται να εφαρμόσει τη διάταξη του άρθρου 187 παρ.3 που είναι γενική και περιλαμβάνει την ένωση για την τέλεση οποιουδήποτε κακούργηματος, συνεπώς και πράξεων νομιμοποίησης αλλά και πλημμελήματος με τους ειδικότερους όρους που προβλέπει η διάταξη του άρθρου 187 παρ.3^{251, 252}.

2) Η νομιμοποίηση εσόδων από τον ίδιο τον αυτουργό του βασικού αδικήματος («αυτοξέπλυμα»)

Κατά την εφαρμογή του ν.2331/1995 ανέκυψε για πρώτη φορά το ζήτημα για το αν το ενεργητικό υποκείμενο του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα μπορεί να είναι και δράστης της εγκληματικής αυτής δραστηριότητας. Το συγκεκριμένο ζήτημα απασχόλησε αλλά και δίχασε τη θεωρία και τη νομολογία. Ο ν.2331/1995 δεν είχε καμία ειδική ρύθμιση και από το γράμμα του νόμου δεν προέκυπτε η επίλυση του εν λόγω ζητήματος. Η κρατούσα άποψη που εκφράστηκε από τη θεωρία ήταν η αρνητική, ήτοι ότι αποκλείεται η στοιχειοθέτηση της πράξεως της νομιμοποίησης με ενεργητικό υποκείμενο τον ίδιο άνθρωπο²⁵³. Ειδικότερα υποστηρίχθηκε ότι αποκλείεται η συμπραγμάτωση τόσο της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας, από την οποία παράχθηκε βρώμικο χρήμα, όσο και αυτής της νομιμοποίησής των αυτών των εσόδων αφού τούτες οι πράξεις μεταξύ τους, όπως και ως προς την κοινή αποδοχή προϊόντων εγκλήματος, αλληλοαποκλείονται και δεν συρρέουν ούτε καν φαινομενικά²⁵⁴.

²⁵¹ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ. 920

²⁵² Βέβαια, προτεινόμενη λύση de lege ferenda, είναι η κατάργηση αυτής της υπόστασης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η προσθήκη των αδικημάτων της κακούργηματικής νομιμοποίησης εσόδων στο άρθρο 187 παρ. 1 ΠΚ

²⁵³ Εκτενέστερα βλ.: Παύλου Στ., ο.π., Υπερ. 2000, σελ.633 επ., -του ιδίου, ο.π., ΠοινΧρ 2003, σελ. 193 επ., Δημήτρηαινα Γ., ο.π., ΠοινΔικ 2004, σελ.588 επ., Κάτσιου Στ, Η γεωπολιτική του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος: το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, 1998, σελ.281, Συμεωνίδου-Καστανίδου, ο.π., ΠοινΔικ 2002, σελ.288 επ.

²⁵⁴ Οι υποστηρικτές της άποψης αυτής στηρίζονται σε δύο βασικά δόγματα του ποινικού μας δικαίου: α) στο δόγμα του ατιμώρητου της αυτουπόθαλψης του δράστη μιας πράξης, αφού ως γνωστόν κανείς δεν διώκεται ποινικά για μόνο το λόγο ότι ματαίωσε την ποινική του δίωξη, δηλαδή υπέθαλψε τον εαυτό του (άρθρο 231 ΠΚ), το οποίο συναρτάται και με το ιεραρχικά ανώτερο συνταγματικού κύρους δόγμα της ενοχής και β) στο δόγμα της απαγόρευσης της διπλής τιμώρησης του δράστη, σε συνδυασμό με την αρχή της απορρόφησης, το οποίο προστάζει ότι όποιος έχει ήδη τιμωρηθεί για μία πράξη, είναι απολύτως απαγορευμένο να ξανατιμωρηθεί για την ίδια πράξη.

Επίσης όμως και η διαμορφωθείσα δικανική τάση²⁵⁵ επίλυσης του συγκεκριμένου νομικού ζητήματος ήταν παρά τις διακυμάνσεις της κατά το πλείστον υπέρ του αποκλεισμού της ταυτότητας των δύο δραστών²⁵⁶.

Ήδη ο ν.3424/2005 (άρθρο 3 παρ.1 εδ.δ)²⁵⁷ έλυσε με νομοθετική παρέμβαση το αμφισβητούμενο από τη θεωρία και τη νομολογία ζήτημα καθώς για πρώτη φορά καθορίστηκε ότι η πράξη του αυτοξεπλύματος είναι τιμωρητή και ο αυτουργός του βασικού αδικήματος τιμωρείται και για την τέλεση νομιμοποίησης εσόδων που επιχειρεί στη συνέχεια, με την προϋπόθεση αφενός μεν αυτή η πράξη του αυτοξεπλύματος να είναι διακριτή από την κύρια πράξη του βασικού αδικήματος και αφετέρου να εντάσσεται στο συνολικό σχεδιασμό του δράστη. Θα πρέπει από την αρχή να επισημανθεί ότι η συγκεκριμένη νομοθετική τροποποίηση που έγινε με το ν.3424/2005, σε σχέση με τη ταυτότητα του δράστη στο έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων, δεν υλοποιούσε καμία αντίστοιχη απαίτηση της Οδηγίας 2001/97/ΕΚ, ώστε να τίθεται δήθεν ζήτημα προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας στην ευρωπαϊκή αλλά κάτι τέτοιο δεν προέκυπτε ούτε από άλλα διεθνή κείμενα, τα οποία ειδικώς είχαν αφήσει το δικαίωμα επιλογής μιας τέτοιας πρόβλεψης στη διακριτική ευχέρεια των κρατών-μελών^{258, 259}.

²⁵⁵ Χαρακτηριστική είναι η υπ.αριθμ. ΑΠ 721/2004 ΠοινΛογ 2004, σελ. 827 η οποία αναιρεί μερικώς το υπ'αριθμ. 2252/2003 βουλεύμα του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών με το οποίο ο κατηγορούμενος παραπέμπεται για το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες των βασικών αδικημάτων της αρπαγής ανηλίκων, της μαστροπείας, της σωματεμπορίας, της παράνομης κατοχής πυρομαχικών, και της παραχάραξης και έκανε δεκτό ότι: «Με όσα όμως περαιτέρω το ίδιο Συμβούλιο δέχθηκε με το προσβαλλόμενο βούλευμά του αναφορικά με την επίσης αποδιδόμενη στον αναιρεσείοντα κατηγορούμενο αξιόποινη πράξη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, εσφαλμένα ερμήνευσε και εφάρμοσε την προαναφερομένη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 του ν. 2331/1995. Και τούτο διότι, εφ' όσον κατά τις παραδοχές τούτου, δράστης της εγκληματικής δραστηριότητας, ήτοι των εγκλημάτων 1) της αρπαγής (ως ηθικός αυτουργός) και 2) της μαστροπείας (ως αυτουργός) από τα οποία φέρονται προερχόμενα τα έσοδα αυτά, στην συγκάλυψη των οποίων απεσκόπει αυτός, με τις προαναφερόμενες ενέργειές του, τυγχάνει ο ίδιος, ήτοι συντρέχει ταύτιση του προσώπου του δράστη της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας της αρπαγής και της μαστροπείας με το δράστη της νομιμοποίησης των εσόδων αυτών, δεν στοιχειοθετείται, η αντικειμενική υπόσταση της αποδιδόμενης σ' αυτόν ως άνω αξιόποινης πράξης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.»

²⁵⁶ Βλ. ενδεικτικά: ΑΠ 721/2004 Ποιν Χρ ΝΕ, σελ.253, ΕφΑθ 1108/2004 ΠοινΧρ ΝΕ, σελ.264, ΕφΑθ 1571/2003, ΠοινΧρ ΝΓ, σελ. 1007, ΕφΘρακ 85/2002, ΠοινΧρ ΝΓ, σελ.254, ΕφΘρακ 37/2000, Υπερ 2000, ΕφΛαρ 50/2004 ΠοινΔικ 2004, σελ.31

²⁵⁷ Βλ. Άρθρο 2 παρ. 1 στοιχ.δ του ν.2331/1995 όπως τροποποιήθηκε με το ν.3424/2005 σε Παράρτημα Νομοθετημάτων

²⁵⁸ Δημήτριάνα Γ., Η ταυτότητα του δράστη του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες: συμβολή στην αντιμετώπιση ειδικότερων ζητημάτων διαχρονικού δικαίου, Ποιν Δικ 2009 σελ.72(Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η

Έτσι, κατά το προϊσχύον δίκαιο του ν.3424/2005 για να τιμωρηθεί κάποιος τόσο για το βασικό έγκλημα όσο και για τη μεταγενέστερη νομιμοποίηση θα έπρεπε να επιβεβαιώνεται ότι αυτή η εξελισσόμενη συμπεριφορά υπάκουε σε έναν συνολικό σχεδιασμό, δηλαδή σε μια δεδομένη εκδηλωμένη εμπειρικά συμπεριφορά που αναδείκνυε τα δυο εγκλήματα ως προσχεδιασμένα και ενταγμένα σε έναν γενικότερο εγκληματικό σχεδιασμό. Περαιτέρω είχε γίνει δεκτό ότι το στοιχείο του συνολικού σχεδιασμού που έπρεπε να συνδέει το βασικό έγκλημα και τη νομιμοποίηση όταν θα επρόκειτο για τον ίδιο δράστη, ήταν νέο, πρόσθετο στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης, το οποίο συνέδεε την προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα με τη νομιμοποίηση κατά τρόπο που παρήγαγε τελικά ένα προφανές (οιονεί) σύνθετο έγκλημα. Η νομοθετική αυτή διάπλαση ενός νέου πολύπρακτου εγκλήματος το οποίο τελούσε μόνον όποιος είχε την ιδιαίτερη αυτή ιδιότητα του δράστη και της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας και για το οποίο διαμορφώνονταν διαφορετικές ποινές δεν αποτελούσε ερμηνευτική διάταξη²⁶⁰.

Σήμερα και στο ν.3691/2008 στο άρθρο 45 παρ. 1 εδ. ε επαναλαμβάνεται η πρόβλεψη για το τιμωρητό του αυτοξεπλύματος και ορίζεται ότι η ποινική ευθύνη για το βασικό αδίκημα δεν αποκλείει την τιμωρία του υπαιτίου αυτής και των συμμετόχων και για την πράξη του ξεπλύματος χρήματος, εφόσον τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα είναι διαφορετικά από εκείνα του βασικού αδικήματος²⁶¹. Κατά την Αιτιολογική Έκθεση του νόμου με τη νέα διάταξη αντικαθίσταται το αξιούμενο από την προηγούμενη

νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτριντας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 59 επ.)

²⁵⁹ Τα πραγματικά αίτια της νομοθετικής βούλησης του νομοθέτη αποτυπώνονται στην Αιτιολογική Έκθεση του ν.3424/2005 που χαρακτηριστικά αναφέρονται τα εξής: «Στη χώρα μας υπάρχουν ιδιαίτεροι λόγοι για την ίδια θέση, διότι στην πλειοψηφία των υποθέσεων υπό δικαστική διερεύνηση και εν συνεχεία εκδίκαση των πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, τις πράξεις νομιμοποίησης διενεργεί ο ίδιος ο δράστης, συνήθως με μέλη της οικογένειάς του και συνεργάτες του. Δεν είναι ανεπτυγμένα στη χώρα μας ειδικά δίκτυα και εταιρείες (όπως σε άλλες χώρες) τα οποία συστηματικά και οργανωμένα ξεπλένουν το χρήμα άλλων προσώπων. Συνεπώς υιοθέτηση της θετικής θέσης στο παραπάνω θέμα θα βελτίωνε σημαντικά την αντιεγκληματική πολιτική μας στον τομέα αυτόν που δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ιδιαίτερα αποτελεσματική, με τα διεθνή κριτήρια, ως προς το θέμα των ελάχιστων καταδικαστικών αποφάσεων».

²⁶⁰ Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ 2006, σελ. 348 και ΣυμβΕφΑθ 347/2008, ΠοινΔικ 2009, σελ.36

²⁶¹ Άρθρο 45 του ν.3691/2008 εδ.ε βλ. Παράρτημα Νομοθετημάτων

διάταξη στοιχείο της ένταξης της πράξης νομιμοποίησης στο συνολικό σχεδιασμό του δράστη, με τη σαφέστερη απαίτηση οι πράξεις του ξεπλύματος να είναι διάφορες από του βασικού αδικήματος, που κατά την επισήμανση της Αιτιολογικής Έκθεσης, είναι σύμφωνο και με τη διεθνή νομική πρακτική.

Η εν λόγω νομοθετική επιλογή έχει επικριθεί από τη θεωρία καθώς αφού σε κάθε περίπτωση για να νοείται το έγκλημα της νομιμοποίησης πρέπει να προηγείται ένα άλλο έγκλημα που προφανώς θα είναι διαφορετικό, αφού με άλλο (νομοτυπικά διάφορο) έγκλημα παράγεται η βρώμικη περιουσία, και με άλλο (ήτοι αυτό του νομοτυπικού συνδυασμού των άρθρων 2 παρ. 2, 3 και 45 ν.3691/2008) τυποποιείται το έγκλημα της νομιμοποίησης, οπότε αποκλείεται σε κάθε περίπτωση να ταυτίζονται οι δυο πράξεις, αρκεί να τελούνται με διαφορετικές πράξεις δηλαδή να συρρέουν πραγματικά και όχι κατ'ιδέαν²⁶². Συνεπώς το άρθρο 45 παρ.1 εδ. ε του ν.3691/2008 όσο και να θέλει να καταστήσει σαφή την επιβολή ξεχωριστής ποινής για το έγκλημα της νομιμοποίησης είναι δογματικά εσφαλμένο. Έτσι ο δικαστής μένει να κρίνει το ζήτημα της τυχόν ξεχωριστής τιμώρησης του δράστη του βασικού εγκλήματος και για νομιμοποίηση με βάση τη θέση που θα αποδεχθεί για το προστατευόμενο έννομο αγαθό το οποίο σε συσχετισμό με αυτό του βασικού αδικήματος και τους γενικούς κανόνες της συρροής, θα αποδώσει αν η συρροή είναι πράγματι αληθινή και για να συμβαίνει αυτό, χρειάζεται όπως είναι γνωστό ετερότητα των προσβαλλόμενων έννομων αγαθών²⁶³.

Αναφορικά με τις κατ'ιδίαν περιπτώσεις ξεπλύματος όπως αυτές τυποποιούνται στο άρθρο 2 παρ. 2 ν.3691/2008 και αναπτύχθηκαν στο αντίστοιχο κεφάλαιο της εργασίας για να μπορέσουμε να δικαιολογήσουμε τη διπλή τιμωρία του αυτουργού του βασικού αδικήματος και για ξέπλυμα στις ειδικές αυτές υποστάσεις θα πρέπει να προκύπτει ότι το εγκληματικό αποτέλεσμα που θα αποτελεί το ξέπλυμα θα έχει αυτοτελή ποινική απαξία και θα αποσυνδέεται από το προσβαλλόμενο με το βασικό αδίκημα έννομο αγαθό.

²⁶² Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ.929

²⁶³ Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., ο.π., ΠοινΧρ 2008 σελ.921

Για τις ειδικές υποστάσεις των στοιχ. α, β και δ (εκτός της τοποθέτησης) του ν.3691/2008 μπορεί να υποστηριχθεί η άποψη ότι το βασικό αδίκημα και το ξέπλυμα της περιουσίας που πήγασε από αυτό όταν τελούνται από τον ίδιο δράστη τελούν μεταξύ τους σε αληθινή πραγματική συρροή λόγω ότι η εγκληματική συμπεριφορά του δράστη μετά την ολοκλήρωση του βασικού αδικήματος αποτελεί κάτι περισσότερο και ποιοτικά διαφορετικό που αποκτά αυξημένη κοινωνικοηθική απαξία, δηλαδή με τις πράξεις του αυτές ο δράστης σκοπεύει ώστε το εγκληματικό προϊόν από την παράνομη κατάσταση στην οποία βρισκόταν μετά τη διάπραξη του βασικού αδικήματος να περιέλθει μέσα από μια σύνθετη διαδικασία σε κατάσταση νομιμοφάνειας.

Εν αντιθέσει όσον αφορά το ερώτημα αν μπορεί ο δράστης του βασικού αδικήματος να θεωρείται και δράστης τη υπόστασης της απόκτησης, κατοχής, διαχείρισης ή χρήσης του στοιχ. γ' του άρθρου 2 παρ.2 ν.3691/2008 όπως έχει ήδη αναφερθεί αυτές οι μορφές ξεπλύματος αποκλείεται να αφορούν στο δράστη του βασικού αδικήματος²⁶⁴. Όλες αυτές οι ενέργειες όταν τελούνται από τον ίδιο δράστη του βασικού αδικήματος συνιστούν εκφράσεις της πραγματικής εξουσίας που ασκεί πάνω στο περιουσιακό προϊόν του αδικήματος που τέλεσε και αποτελούν φυσικές συνέπειες της τέλεσής του. Συνακόλουθα, με βάση το ποινικό δόγμα της απαγόρευσης της διπλής τιμώρησης του προσώπου, απαγορεύεται να τιμωρηθεί ο δράστης του αδικήματος και για ξέπλυμα της περιουσίας που πήγασε από την υπόσταση της κτήσης, κατοχής κτλ. καθώς από την συμπεριφορά του δεν προκύπτει ένα αυτοτελές και αυξημένο άδικο. Επειδή λοιπόν εν προκειμένω το έννομο αγαθό που προστατεύει η διάταξη που προβλέπει το βασικό αδίκημα ταυτίζεται με εκείνο που προστατεύει η υπόσταση του ξεπλύματος του στοιχ. γ' όταν προσβάλλονται ιδιοκτησιακά ή περιουσιακά δικαιώματα θα πρόκειται για

²⁶⁴ Βλ. την υπ.αριθμ.3133/2007 απόφαση του Πλημμελειοδικείου Αθηνών, που ορθά έκρινε ότι: «Δράστης της νομιμοποίησης σε όλες τις επιμέρους μορφές μπορεί να είναι οποιοδήποτε άτομο, ακόμα και ο δράστης της προηγούμενης πράξης. Εξάιρεση αποτελεί η τρίτη μορφή του εγκλήματος, δηλαδή η νομιμοποίηση που τελείται με την απόκτηση, κατοχή ή χρήση περιουσίας, η οποία μπορεί να τελεστεί μόνο από τρίτο.»

φαινομενική πραγματική συρροή και συνεπώς το ξέπλυμα θα απορροφηθεί από το βασικό αδίκημα ως συντιμωρητή ύστερη πράξη²⁶⁵.

Εκ των ανωτέρω, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι η εν λόγω προϋπόθεση - της απαίτησης της τέλεσης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος να έγινε με πράξεις διακριτές από αυτές της τέλεσης του βασικού αδικήματος από τον υπαίτιο του βασικού αδικήματος - που ορίζει ο νόμος για να υπάρχει η ιδιαίτερη αυτή μορφή του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, ήτοι του αυτοξεπλύματος, ενισχύει κατά πολύ την προαναφερόμενη θέση μας ότι η εγκληματική συμπεριφορά της υπόστασης της απόκτησης, κατοχής, διαχείρισης ή χρήσης του στοιχ. γ' του άρθρου 2 παρ.2 ν.3691/2008 αποκλείεται να αφορούν στο δράστη του βασικού αδικήματος. Η πραγματική βούληση του νομοθέτη, που βάση των ανωτέρω δεν μπορεί να ερμηνευτεί διαφορετικά με δεδομένο ότι ο νόμος τιμωρεί τις πράξεις συγκάλυψης της αληθούς προέλευσης της περιουσίας που προήλθε από εγκληματικές δραστηριότητες διατυπώνεται στο κείμενο το νόμου με κακότεχνο τρόπο που προκαλεί σύγχυση στην ερμηνεία και την εφαρμογή του νόμου.

Εν κατακλείδι, πρέπει να σημειώσουμε ότι η νέα διάταξη του ν.3691/2008 είναι αυστηρότερη από την προγενέστερη. Ειδικότερα, ορίζει ότι για το ξέπλυμα μπορεί να τιμωρηθεί τόσο ο αυτουργός όσο και ο συμμετοχος (ήτοι ο ηθικός αυτουργός, ο άμεσος και ο απλός συνεργός) του βασικού αδικήματος και όχι μόνο ο αυτουργός όπως όριζε ο ν.3424/2005. Επιπλέον ο αυτουργός του βασικού αδικήματος μπορούσε σύμφωνα με το προϊσχύον δίκαιο να τιμωρηθεί μόνο ως αυτουργός ή ηθικός αυτουργός του ξεπλύματος και όχι ως άμεσος ή απλός συνεργός ενώ με την ισχύουσα διάταξη μπορεί να τιμωρηθεί για όλα τα είδη συμμετοχικής δράσης του στο ξέπλυμα, αφού ο ν.3691/2008 δεν ορίζει διαφορετικά. Όπως ήδη αναφέρθηκε η νέα ρύθμιση αντικατέστησε την προϋπόθεση να εντάσσεται η τέλεση του ξεπλύματος στο συνολικό σχεδιασμό δράσης του υπαιτίου του βασικού αδικήματος από την απαίτηση να είναι οι πράξεις διαφορετικές από εκείνες του βασικού αδικήματος και έτσι η διάταξη κατέστη αυστηρότερη καθώς κατήργησε μια

²⁶⁵ Εκτενέστερα βλ. Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ. 154 επ.

επιπλέον προϋπόθεση εφαρμογής της, η οποία αποτελούσε στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος²⁶⁶.

3) Οι Ποινικές Κυρώσεις του ν.3691/2008

Στο άρθρο 45 του ν.3691/2008 περιλαμβάνονται οι διατάξεις που προβλέπουν τις ποινικές κυρώσεις για τη διάπραξη των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Πρόκειται για ποινές ιδιαίτερα αυστηρές, χωρίς αυτή η σκλήρυνση της νομοθεσίας να επιβάλλεται από την ανάγκη προσαρμογής προς την 3^η Οδηγία, η οποία δεν επιφέρει καμία απολύτως σχετική αλλαγή. Συγκεκριμένα οι επιλογές του Έλληνα νομοθέτη σε σχέση με το ύψος των απειλούμενων ποινών για το ξέπλυμα υπερβαίνουν κατά πολύ τις δεσμεύσεις της ως άνω Οδηγίας και της απόφασης – πλαίσιο του 2001 (2001/500/ΔΕΥ), η οποία ζητά από τα κράτη μέλη να προβλέψουν για το ξέπλυμα ποινές στερητικές της ελευθερίας με μέγιστο όριο τουλάχιστον τεσσάρων ετών²⁶⁷.

Επιπλέον όμως με τις προβλεπόμενες ποινές ο Έλληνας νομοθέτης προσθέτει και την επιβολή αθροιστικής χρηματικής ποινής αδιακρίτως σε όλες τις περιπτώσεις πράξεων νομιμοποίησης εσόδων. Σύμφωνα με την παρ.4 του άρθρου 45 εισάγεται εξαίρεση από τον κανόνα της γενικής διάταξης του άρθρου 83 παρ. ε του ΠΚ²⁶⁸, οπότε η χρηματική ποινή επιβάλλεται

²⁶⁶ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ. 152-153

²⁶⁷ Η Ελλάδα μάλλον συγκριτικά με τις νομοθεσίες των υπόλοιπων ευρωπαϊκών κρατών κρίνεται ως η αυστηρότερη από πλευράς ποινικών κυρώσεων καθώς οι νομοθεσίες των άλλων κρατών τιμωρούν τις ίδιες τυποποιούμενες πράξεις νομιμοποίησης εσόδων με πλημμεληματικές ποινές μέχρι πέντε ετών, ήτοι με μικρότερο πλαίσιο ποινών κατά εφαρμογή των διεθνών και ευρωπαϊκών κειμένων. Ενδεικτικά ο γερμανικό ποινικός κώδικας (άρθρο 261 γερμΠΚ) απειλεί για τη νομιμοποίηση ποινή φυλάκισης από τρεις μήνες έως 5 έτη και από 6 μήνες έως 10 έτη αν η πράξη τελέστηκε κατ'επάγγελμα ή από μέλος οργάνωσης που συστήθηκε με σκοπό την κατ'εξακολούθηση τέλεση νομιμοποίησης και στη Γαλλία η απλή τέλεση ξέπλυματος χρήματος τιμωρείται με φυλάκιση 5 ετών και χρηματική ποινή. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι πολλά ευρωπαϊκά κράτη προκειμένου να εναρμονιστούν με τα οριζόμενα από τα ευρωπαϊκά κείμενα προέβηκαν σε τροποποίηση του ποινικού τους κώδικα.

²⁶⁸ Το άρθρο 83 του ΠΚ «Λόγοι μείωσης της ποινής» ορίζει τα κάτωθι: «Όπου στο γενικό μέρος προβλέπεται ποινή ελαττωμένη χωρίς κανένα άλλο προσδιορισμό, η ποινή που πρέπει να επιβληθεί επιμετρείται ως εξής: α) Αντί για την ποινή του θανάτου ή της ισόβιας Κάθειρξης επιβάλλεται πρόσκαιρη Κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών β) αντί για την ποινή της Κάθειρξης πάνω από δέκα έτων επιβάλλεται Κάθειρξη έως δώδεκα ετών ή Φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών γ) αντί για την ποινή της Κάθειρξης έως δέκα ετών επιβάλλεται Κάθειρξη έως έξι ετών ή Φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους δ) σε κάθε άλλη περίπτωση, ο δικαστής μειώνει την ποινή ελεύθερα έως το ελάχιστο όριο του είδους της ποινής ε) εάν ο νόμος προβλέπει αθροιστικά ποινή στερητική της ελευθερίας και ποινή χρηματική, μπορεί να επιβληθεί και μόνο αυτή η τελευταία.»

υποχρεωτικά μαζί με την επιβολή της στερητικής της ελευθερίας ποινής φυλάκισης ή κάθειρξης ακόμη και αν συντρέχουν λόγοι μείωσης της ποινής (συνεπεία συνδρομής ελαφρυντικής περίπτωσης ή σε περίπτωση απόπειρας, απλής συνέργειας κλπ). Αρχικώς η πρόβλεψη αυτή χαρακτηρίζεται θετικά, λόγω της οικονομικής φύσεως του εγκλήματος καθώς το ξέπλυμα αποτελεί ένα κατεξοχήν έγκλημα το οποίο αποφέρει στο δράστη υψηλά οικονομικά οφέλη και η χρηματική ποινή θεωρείται δικαιοπολιτικά επιβεβλημένη. Σε συνδυασμό όμως με τις ήδη αυστηρές προβλεπόμενες ποινές στερητικές της ελευθερίας αλλά και τις υπόλοιπες (κυρίως δικονομικές) συνέπειες που υφίσταται ο υπαίτιος, ορθότερο θα ήταν ο νομοθέτης να προβεί είτε στην τροποποίηση του ύψους των προβλεπόμενων στερητικών της ελευθερίας ποινών είτε στην απάλειψη της εξαίρεσης της παραγράφου 4 του άρθρου 45, ώστε να διαφυλαχθεί η αρχή της ισότητας και της αναλογικότητας.

α) Βασική ποινή για το ξέπλυμα

Σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 1α η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στην βασική της μορφή του άρθρου 2 του ν.3691/2008 είναι κακούργημα και η προβλεπόμενη ποινή είναι η ποινή κάθειρξης πέντε έως δέκα ετών (5-10 έτη) και επιβολή αθροιστικής χρηματικής ποινής από 20.000 ευρώ έως 1.000.000 ευρώ.

Εκ των ανωτέρω, αποπνέει έντονα η επιθυμία της αυστηρότητας του νομοθέτη αναφορικά με τις προβλεπόμενες ποινικές κυρώσεις αλλά και η παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας μεταξύ της βαρύτητας του εγκλήματος και της προβλεπόμενης στο νόμο ποινής, προβλέποντας δυσανάλογα βαριά ποινή σε σχέση με τη βαρύτητα του εγκλήματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της ανωτέρω παραβίασης αποτελούν οι υποστάσεις της κατοχής, κτήσης, κτλ (άρθρο 2 παρ.2 στοιχ. γ του ν.3691/2008) και η ποινικοποίηση της πράξης της τοποθέτησης εσόδων εγκληματικής προέλευσης στον χρηματοπιστωτικό τομέα (άρθρο 2 παρ.2 στοιχ.δ του ν.3691/2008). Αναφορικά με την πρώτη περίπτωση πρόκειται για πράξεις/συμπεριφορές που δεν έχουν διαφορετική και αυξημένη κοινωνικοηθική απαξία σε σχέση με εκείνες που συνιστούν αποδοχή

προϊόντων εγκλήματος και τιμωρούνται πάντοτε ως πλημμέλημα (άρθρο 394 ΠΚ). Σχετικά με τη δεύτερη περίπτωση της απλής τοποθέτησης χωρίς να συνοδεύεται από άλλη πράξη δεν είναι καν πρόσφορη να προσδώσει νομιμοφάνεια στην περιουσία και να αποκρύψει την εγκληματική της προέλευση, πρόκειται δηλαδή για πράξη αξιολογικά ουδέτερη. Έτσι, υπό το πρίσμα της προφανούς παραβίασης της αρχής της αναλογικότητας από τις συγκεκριμένες νομοθετικές ρυθμίσεις, όταν τα πραγματικά περιστατικά της *in concreto* υπόθεσης θα μπορούσαν καταρχήν να υπαχθούν και στις διατάξεις περί αποδοχής προϊόντος εγκλήματος (φαινομενική συρροή) θα πρέπει ο δικαστής να τα υπαγάγει στις ηπιότερες αυτές διατάξεις και όχι στις βαρύτερες του άρθρου 2 παρ.2 ν.3691/2008²⁶⁹.

β) Επιβαρυντικές περιστάσεις

→ Κατά την περίπτωση του άρθρου 1β πρώτο εδάφιο του άρθρου 45 του ν.3691/2008 συνιστά επιβαρυντική περίπτωση, αν ο υπαίτιος των πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες έδρασε ως υπάλληλος υπόχρεου νομικού προσώπου²⁷⁰. Στην περίπτωση συνδρομής αυτής της επιβαρυντικής περίπτωσης, το πλαίσιο της προβλεπόμενης ποινής είναι κάθειρξη πέντε έως είκοσι ετών (5-20 έτη) και αθροιστική χρηματική ποινή 30.000 ευρώ έως 1.500.000 ευρώ.

→ Κατά την περίπτωση του άρθρου 1β δεύτερο εδάφιο του άρθρου 45 του ν.3691/2008 συνιστά επιβαρυντική περίπτωση αν το βασικό αδίκημα περιλαμβάνεται στα αδικήματα των στοιχείων γ, δ και ε του άρθρου 3 του ν.3691/2008, ακόμη και αν για αυτά προβλέπεται ποινή φυλάκισης. Στο άρθρο 3 του νόμου προβλέπονται αντίστοιχα ως βασικά αδικήματα (στοιχεία γ, δ και ε) τα αδικήματα της παθητικής δωροδοκίας (άρθρο 235 ΠΚ), της ενεργητικής δωροδοκίας (άρθρο 236 ΠΚ) και της δωροδοκίας δικαστή (άρθρο 237 ΠΚ) τα οποία αποτελούν και την συγκεκριμένη επιβαρυντική περίπτωση²⁷¹.

²⁶⁹ Αναλυτικά βλ. Καμπέρου-Ντάλτα, ο.π., σελ.159 επ.

²⁷⁰ Τα υπόχρεα νομικά πρόσωπα καθορίζονται από το ν.3691/2008 στο άρθρο 5, βλ. Παράρτημα Νομοθετημάτων

²⁷¹ Έχει υποστηριχθεί από τη θεωρία και όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Τσιρίδης ότι: «Ο λόγος για τον οποίο έγιναν αυτές οι δυο ταυτόχρονες προσθήκες στο κατατεθέν Νομοσχέδιο,

→ Η τρίτη περίπτωση επιβαρυντικής περίπτωσης είναι η θεσπιζόμενη με το άρθρο 1γ του άρθρου 45 του ν.3691/2008, που περιλαμβάνει τις ακόλουθες υποπεριπτώσεις: α) αν ο υπαίτιος της πράξης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ασκεί τέτοιου είδους δραστηριότητες κατ'επάγγελμα ή κατά συνήθεια ή είναι υπότροπος, β) αν έδρασε για λογαριασμό, προς όφελος ή εντός των πλαισίων εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης ή ομάδας. Σ' αυτή την περίπτωση η προβλεπόμενη ποινή είναι κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών (10-20 έτη) και χρηματική ποινή 50.000 ευρώ έως 2.000.000 ευρώ. Όπως γίνεται αντιληπτό, η προβλεπόμενη ποινή για νομιμοποίηση εσόδων με συνδρομή μιας τέτοιας επιβαρυντικής περίπτωσης είναι η ανώτατη προβλεπόμενη και κρίνεται θετικά καθώς εκφράζεται ορθά η κατασταλτική βούληση του νομοθέτη σε συμπεριφορές που συνδέονται με την οργανωμένη εγκληματικότητα.

γ) Πλημμεληματικές μορφές νομιμοποίησης εσόδων

Ο νόμος προβλέπει τρεις περιπτώσεις νομιμοποίησης εσόδων τιμωρούμενες σε βαθμό πλημμελήματος, ώστε να εκλογικεύσει το πλαίσιο ποινής και μάλιστα την υπερβολική διεύρυνση των βασικών αδικημάτων²⁷². Η πρόβλεψη ποινών φυλάκισης και χρηματικών ποινών για τις τρεις αυτές περιπτώσεις νομιμοποίησης εσόδων σημαίνει ότι οι αντίστοιχες πράξεις κατέστησαν πλημμελήματα σύμφωνα με τη γενική διάταξη του άρθρου 18 ΠΚ.

Ειδικότερα, προβλέπονται:

→ Με το στοιχείο στ της παραγράφου 1 του άρθρου 45 του ν.3691/2008 ορίζεται ότι αν η προβλεπόμενη ποινή για το βασικό αδίκημα είναι φυλάκιση, ο υπαίτιος αυτού τιμωρείται για το αδίκημα της νομιμοποίησης

είναι προφανής και συνδέεται με τις εκκρεμείς υποθέσεις του λεγόμενου παραδικαστικού κυκλώματος», εκτενέστερα βλ. Τσιρίδη Π., Το ξέπλυμα, σελ. 249 επ.

²⁷² Στο κεφάλαιο αυτό πρέπει να αναφερθεί και το στοιχείο δ της παρ.1 του άρθρου 45 του ν.3691/2008 αν και τυποποιεί εγκληματική συμπεριφορά η οποία δεν συνιστά νομιμοποίηση εσόδων, βλ. Παράρτημα Νομοθετημάτων. Όπως αναφέρεται και στην Αιτιολογική Έκθεση του νόμου στο στοιχείο αυτό προβλέπεται ποινή φυλάκισης μέχρι δυο ετών (χωρίς χρηματική ποινή) όχι για το αδίκημα του ξεπλύματος αλλά για μη υποβολή με πρόθεση αρμοδίας (είτε εσωτερικά εντός νομικού προσώπου είτε στην Επιτροπή είτε στον Εισαγγελέα) αναφοράς ύποπτων συναλλαγών ή δραστηριοτήτων από υπάλληλο υπόχρεου νομικού προσώπου ή υπόχρεο φυσικό πρόσωπο. Το ίδιο ισχύει όταν οι ανωτέρω παρουσιάζουν ψευδή ή παραπλανητικά στοιχεία. Η συμπεριφορά των ανωτέρω προσώπων δεν πρέπει βεβαίως να συνιστά ξέπλυμα γιατί τότε τιμωρούνται με τις άλλες διατάξεις του άρθρου αυτού, πρόκειται όμως για ένα ιδιαίτερο έγκλημα.

εσόδων με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους (1-5 έτη) και με χρηματική ποινή 10.000 ευρώ έως 500.000 ευρώ. Εξαίρεση στον κανόνα αυτόν αποτελεί η ενδεχόμενη συνδρομή επιβαρυντικής περίπτωσης εξ αυτών που αναφέρονται στο στοιχείο γ και στα βασικά αδικήματα που αναφέρονται στην περίπτωση β της παραγράφου 1 άρθρου 45 του νόμου οπότε δεν ισχύει η παρούσα περίπτωση του στοιχείου στ της παραγράφου 1 του άρθρου 45 και επιβάλλονται οι κανονικές ποινές που προβλέπονται από τα στοιχεία α και γ της παρ.1 του άρθρου 45.

→ Στο ίδιο εδάφιο στ της παρ.1 του άρθρου 45 προβλέπεται ακολούθως και η δεύτερη περίπτωση πλημμεληματικής νομιμοποίησης εσόδων, τιμωρούμενης με ποινή φυλάκισης ενός έτους έως πέντε ετών (1-5 έτη) και χρηματική ποινή από 10.000 ευρώ έως 500.000 ευρώ. Η προνομιά αυτή μορφή νομιμοποίησης εσόδων ισχύει για τον συγγενή εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή ή εκ πλαγίου μέχρι και β βαθμού ή τον σύζυγο, θετό γονέα ή θετό τέκνο του υπαιτίου του βασικού αδικήματος, με την προϋπόθεση ότι το συγγενικό αυτό πρόσωπο δεν συμμετείχε στη διάπραξη του βασικού αδικήματος. Δηλαδή, αν το συγγενικό πρόσωπο ήταν συμμετοχος στη διάπραξη του βασικού αδικήματος δεν ισχύει η προνομιά αυτή μορφή της πλημμεληματικής νομιμοποίησης εσόδων και η πράξη τιμωρείται κατά τις βασικές διακρίσεις²⁷³.

→ Τέλος, στο στοιχείο θ της παρ.1 του άρθρου 45 του ν.3691/2008 προβλέπεται η τρίτη περίπτωση πλημμεληματικής πράξης νομιμοποίησης εσόδων, τιμωρούμενης με φυλάκιση μέχρι δυο ετών αν τα έσοδα που προέκυψαν από το βασικό έγκλημα δεν υπερβαίνουν τις 15.000 ευρώ και το βασικό αδίκημα είναι πλημμέλημα. Στην περίπτωση αυτή, ορίζεται η ηπιότερη αντιμετώπιση νομιμοποίησης εσόδων, υπό την προϋπόθεση, αφενός με το βασικό αδίκημα να είναι πλημμέλημα (τιμωρούμενο με ποινή φυλάκισης) αφετέρου δε η προκύψασα περιουσία (έσοδα, πρόσοδοι) να μην υπερβαίνει το ποσό των 15.000 ευρώ. Αν στην περίπτωση αυτή συντρέχουν στο πρόσωπο του υπαιτίου του βασικού αδικήματος ή τρίτου οι περιστάσεις του

²⁷³ Εξαίρεση και μη εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως προβλέπεται με το στοιχείο η της παρ.1 του άρθρου 45, βλ. Παράρτημα Νομοθετημάτων. Στην περίπτωση που αυτή, ο συγγενής είναι τιμωρητέος για τη νομιμοποίηση εσόδων με την προβλεπόμενη ποινή του στοιχείου γ της παρ.1 του άρθρου 45 του ν.3691/2008

στοιχείου γ της παρ.1 του άρθρου 45, η ποινή για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων είναι φυλάκιση τουλάχιστον δυο ετών και χρηματική ποινή από 30.000 ευρώ έως 500.000 ευρώ.

Όπως γίνεται αντιληπτό, στην ως προαναφερόμενη περίπτωση, σε αντίθεση με τις δυο προηγούμενες περιπτώσεις νομιμοποίησης εσόδων, η συνδρομή επιβαρυντικής περίπτωσης δεν ανατρέπει τον πλημμεληματικό χαρακτήρα αυτής, απλά αυξάνει το πλαίσιο της πλημμεληματικής ποινής. Μάλιστα η διάταξη αυτή, απολύτως ορθή και σύμφωνη με τις αρχές της ισότητας και της αναλογικότητας, επιφυλάσσει την αυτή ποινική αντιμετώπιση και ως προς τον τρίτο, αντιμετωπίζοντας αυτόν, όπως τον αυτουργό του βασικού αδικήματος τόσο στη βασική μορφή όσο και ως προς τη συνδρομή της επιβαρυντικής περίπτωσης του στοιχείου η της παρ. 1 του άρθρου 45 του ν.3691/2008.

Αντιθέτως, εκείνο που δεν εμφανίζεται λογικό με βάση τη σύγκριση των ανωτέρω στοιχείων στ και θ του άρθρου 45 παρ. 1 του ν.3691/2008 είναι ότι ο νομοθέτης απέκλεισε από τις ευνοϊκές ρυθμίσεις του στοιχείου στ τους τρίτους ενώ ορθά τους συμπεριέλαβε στο στοιχείο θ προσβάλλοντας κατ' αυτό τον τρόπο την αρχή της ισότητας. Έτσι, και δικαιοπολιτικά ορθό είναι ο νομοθέτης να προβεί στην αποσαφήνιση των διατάξεων προκειμένου η ευνοϊκότερη τιμώρηση για τη νομιμοποίηση προϊόντος που προήλθε από πλημμεληματική πράξη να ισχύει στις περιπτώσεις του στοιχείου στ και για τον τρίτο χωρίς περιορισμούς²⁷⁴.

²⁷⁴ Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Καιάφα-Γκμπάντι Μ. ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ.922: «Οποιοδήποτε και αν θεωρήσει κανείς ότι είναι το έννομο αγαθό που προσβάλλεται από τη νομιμοποίηση εσόδων, δε δικαιολογείται όμως με βάση την αρχή της ισότητας των πολιτών έναντι του νόμου να προβλέπεται με αυτόν τον τρόπο άλλη ποινή ακόμη και για ξέπλυμα του ίδιου ποσού εγκληματικού προϊόντος που προέρχεται από την τέλεση ενός πλημμελήματος όταν τόσο το βασικό αδίκημα όσο και το ξέπλυμα το τέλεσε το ίδιο πρόσωπο και διαφορετική (ως προς την πράξη του ξεπλύματος) γι' αυτόν που τέλεσε μόνο το τελευταίο. Γιατί και οι δύο σε ότι αφορά το (όποιο) έννομο αγαθό το προσβάλλουν εξίσου. Ορθό είναι λοιπόν η διάκριση που γίνεται μεταξύ των στοιχείων στ και θ του άρθρου 45 παρ. 1 του ν.3691/2008 να μην εφαρμόζεται γιατί προσβάλλει την αρχή της ισότητας δηλαδή η ευνοϊκότερη τιμώρηση για τη νομιμοποίηση προϊόντος που προήλθε από πλημμεληματική πράξη πρέπει να ισχύει στις περιπτώσεις του στοιχείου στ και για τον τρίτο χωρίς περιορισμούς.»

δ) Τα τεκμήρια επιβαλλόμενης ποινής

Το στοιχείο ζ της παρ.1 του άρθρου 45 του νόμου προβλέπει ότι : «*Αν εχώρησε καταδίκη του υπαιτίου για βασικό αδίκημα, η τυχόν ποινή κατ' αυτού ή τρίτου από τους αναφερόμενους στο δεύτερο εδάφιο του στοιχείου στ' για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων που προέκυψαν από το ίδιο βασικό αδίκημα δεν μπορεί να υπερβαίνει την επιβληθείσα ποινή για την τέλεση του βασικού αδικήματος*». Η προβληματική από πλευράς ποινικού δικαίου που προκύπτει από την εν λόγω διάταξη είναι ότι ο δικαστής κατά το στάδιο της επιμέτρησης της ποινής για τη νομιμοποίηση εσόδων δεσμεύεται ουσιαστικά από απόφαση που επιβλήθηκε από διαφορετικό δικαστήριο για διαφορετικό έγκλημα, το οποίο τελέστηκε υπό διαφορετικές συνθήκες και δεν προβαίνει στη διαμόρφωση του ειδικότερου πλαισίου με βάση το άδικο της πράξης και την ενοχή του δράστη αλλά και όπως ορίζουν τα κριτήρια του άρθρου 79 ΠΚ²⁷⁵. Δηλαδή το πλαίσιο προσδιορίζεται με βάση την απόφαση που επιβάλλει διαφορετικό δικαστήριο, για αδικήματα, τα οποία χαρακτηρίζονται μεν βασικά αδικήματα νομιμοποίησης, δεν αποτελούν όμως αυτά καθ' αυτά το κρινόμενο από το συγκεκριμένο δικαστήριο έγκλημα της νομιμοποίησης²⁷⁶.

²⁷⁵ Στο άρθρο 79 του ΠΚ ορίζονται τα εξής: «1. Κατά την επιμέτρηση της ποινής στα όρια που διαγράφει ο νόμος το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη: α) τη βαρύτητα του εγκλήματος που έχει τελεστεί και β) την προσωπικότητα του εγκληματία.2. Για την εκτίμηση της βαρύτητας του εγκλήματος το δικαστήριο αποβλέπει: α) στη βλάβη που προξένησε το έγκλημα ή τον κίνδυνο που προκάλεσε β) στη φύση, στο είδος και το αντικείμενο του εγκλήματος, καθώς επίσης σε όλες τις περιστάσεις χρόνου, τόπου, μέσων και τρόπου που συνόδευσαν την προπαρασκευή ή την εκτέλεσή του γ) στην ένταση του δόλου ή στο βαθμό της αμέλειας του υπαιτίου. 3. Κατά την εκτίμηση της προσωπικότητας του εγκληματία το δικαστήριο σταθμίζει ιδίως το βαθμό της εγκληματικής διάθεσης που εκδήλωσε ο υπαίτιος κατά την πράξη. Για να τον διαγνώσει με ακρίβεια εξετάζει: α) τα αίτια που τον ώθησαν στην εκτέλεση του εγκλήματος, την αφορμή που του δόθηκε και το σκοπό που επιδίωξε β) το χαρακτήρα του και το βαθμό της ανάπτυξής του γ) τις ατομικές και κοινωνικές περιστάσεις και την προηγούμενη ζωή του δ) τη διαγωγή του κατά τη διάρκεια της πράξης και μετά την πράξη ιδίως τη μετάνοια που επέδειξε και την προθυμία του να επανορθώσει τις συνέπειες της πράξης του."Η τέλεση της πράξης από μίσος εθνικό, φυλετικό, θρησκευτικό ή μίσος λόγω διαφορετικού γενετήσιου προσανατολισμού κατά του παθόντος συνιστά επιβαρυντική περίπτωση." 4. Στην απόφαση αναφέρονται ρητά οι λόγοι που δικαιολογούν την κρίση του δικαστηρίου για την ποινή που επέβαλε.»

²⁷⁶ Εκτενέστερα για το συγκεκριμένο ζήτημα βλ.: Δανιήλ Γ., Σκέψεις και προβληματισμοί σχετικά με διατάξεις του Ν.2434/2005, που τροποποίησαν τον Ν.2331/1995 και παρουσιάζουν δικονομικό ενδιαφέρον. ΠοινΔικ 2008, σελ.477 επ. και Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ . 2006, σελ. 348

ε) Λόγοι εξάλειψης του αξιοποίνου ή απαλλαγής του υπαιτίου για πράξη νομιμοποίησης εσόδων

Με την παρ.3 του άρθρου 45 του ν.3691/2008 προβλέφθηκε ως λόγος εξάλειψης του αξιοποίνου ή απαλλαγής του υπαιτίου από την ποινή για την πράξη νομιμοποίησης εσόδων, αν επαλείφθηκε το αξιόποιο ή απηλλάγη από την ποινή ο υπαίτιος του βασικού αδικήματος, λόγω ιδίως ικανοποίησης του ζημιωθέντος (καθώς επίσης και του Δημοσίου για αδικήματα τελούμενα σε βάρος του). Συνεπώς, όπου με ειδική διάταξη νόμου προβλέπεται για το βασικό αδίκημα ότι η αποζημίωση του παθόντος (συμπεριλαμβανομένου και του Δημοσίου) οδηγεί στην εξάλειψη του αξιοποίνου ή στη μη επιβολή ποινής, το αυτό έννομο αποτέλεσμα θα επέρχεται και για την πράξη νομιμοποίησης εσόδων προερχομένων από αυτό το βασικό αδίκημα²⁷⁷. Ακόμα, σε περίπτωση που το βασικό αδίκημα συνιστά κατ'έγκληση διωκόμενη πράξη και λάβει χώρα ανάκληση και αποδοχή αυτής, οπότε το δικαστήριο οφείλει να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη λόγω εξάλειψης του αξιοποίνου χαρακτήρα αυτής, θα πρέπει να εξαλειφθεί το αξιόποιο και για την πράξη νομιμοποίησης εσόδων που προέκυψε από την τέλεση αυτού, κατά την παρ.3 του άρθρου 45²⁷⁸.

Περαιτέρω, πρέπει να τονιστεί ότι η ανωτέρω ρύθμιση εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση του αυτοξεπλύματος, και έτσι αν άλλο πρόσωπο διέπραξε το βασικό αδίκημα και άλλο πρόσωπο το ξέπλυμα είναι αδιάφορο αν εξαλείφθηκε το αξιόποιο του βασικού αδικήματος ή αν απαλλάχθηκε ο υπαίτιος αυτού λόγω ικανοποίησης του παθόντος στις περιπτώσεις που προβλέπει ο νόμος.

²⁷⁷ Π.χ. η αποζημίωση του παθόντος από τον υπαίτιο απάτης κατ'άρθρο 393 ΠΚ, αποτελεί λόγο απαλλαγής του υπαιτίου από την ποινή τόσο για το βασικό αδίκημα (393 ΠΚ) όσο και για την πράξη νομιμοποίησης εσόδων που έλαβε χώρα με το προϊόν της απάτης, σύμφωνα με την παρ.3 του άρθρου 45 του ν.3691/2008. Ομοίως αν εξαλείφθηκε το αξιόποιο της κλοπής ή υπεξαίρεσης λόγω έμπρακτης μετάνοιας (άρθρο 379 ΠΚ) το αυτό έννομο αποτέλεσμα επέρχεται και για την πράξη της νομιμοποίησης εσόδων που έλαβε χώρα με το προϊόν της κλοπής ή της υπεξαίρεσης.

²⁷⁸ Π.χ. Σύζυγος αφαιρεί περιουσιακά στοιχεία του συζύγου της και προβαίνει στην αγορά μετοχών στο όνομά της, για να συγκαλύψει το προϊόν της υπαίρεσης. Αν η σύζυγος υποβάλει έγκληση σε βάρος της και διωχθεί η σύζυγος για υπαίρεση και νομιμοποίηση εσόδων, η ανάκληση της έγκλησης που τυχόν έλαβε χώρα και η αποδοχή αυτής, θα σημαίνει την οριστική παύση της υπαίρεσης όσο και για την πράξη της νομιμοποίησης εσόδων, κατά την παρ.3 του άρθρου 45 λόγω εξάλειψης του αξιοποίνου χαρακτήρα αμφοτέρων των αδικημάτων.

Τέλος, με το ν.3691/2008 ρητά εξαιρέθηκε η παραγραφή ως λόγος εξάλειψης του αξιοποίνου από την παρούσα διάταξη, οπότε η εξάλειψη του αξιοποίνου του βασικού αδικήματος λόγω παραγραφής να μην επηρεάζει το αξιόποινο της πράξης νομιμοποίησης. Το ίδιο άλλωστε, ισχύει και για το αδίκημα της αποδοχής προϊόντων εγκλήματος του άρθρου 394 ΠΚ η οποία είναι ανεξάρτητη από το αξιόποινο της κύριας πράξης. Έτσι όμως δημιουργείται το παράδοξο όταν το πρόσωπο τιμωρείται για το ξέπλυμα μολονότι έχει εξαλειφθεί το αξιόποινο του βασικού αδικήματος που εκείνος τέλεσε σε προγενέστερο χρόνο ακόμη και τριάντα ή σαράντα χρόνια πριν από την τέλεση του ξεπλύματος. Συνεπώς, το περιουσιακό προϊόν που πήγασε από το βασικό αδίκημα και αποτελεί το αντικείμενο του μεταγενέστερου ξεπλύματος ενώ παύει να προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα από τότε που παραγράφηκε το βασικό αδίκημα, συνεχίζει κατά παράλογο τρόπο να θεωρείται ως τέτοιο²⁷⁹.

4) Δικονομικά ζητήματα του ν.3691/2008

Το κεφάλαιο αυτό έχει ως στόχο την παρουσίαση των διατάξεων του ν.3691/2008 που παρουσιάζουν δικονομικό ενδιαφέρον, τον εντοπισμό ιδιαιτεροτήτων και την ανάδειξη προβλημάτων και πιθανών αντιθέσεων στο νόμο και τις βασικές αρχές της δικαιοσύνης. Στα πλαίσια των προβληματισμών αυτών αναπόφευκτη είναι και η ενασχόληση με κάποια θέματα ουσιαστικού ποινικού δικαίου, τα οποία κρίνονται ως συνδεδόμενα άμεσα με τα υπό μελέτη δικονομικά ζητήματα²⁸⁰.

²⁷⁹ Καμπέρου-Ντάλτα Ε., ο.π., σελ.102.

²⁸⁰ Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα αναφερθούμε εκτενώς στα δικονομικά ζητήματα αναφορικά με τις αρμοδιότητες της Επιτροπής, τη δήμευση, το τραπεζικό απόρρητο, τη δέσμευση και την απαγόρευση εκποίησης περιουσιακών στοιχείων. Με το ν.3691/2008 όμως εισάγονται και άλλες δικονομικές διατάξεις οι οποίες ρυθμίζουν ειδικότερα ζητήματα και αφορούν στην υποβολή αναφορών για φορολογικά και τελωνειακά αδικήματα (άρθρο 29), στη λήψη μέτρων προστασίας των αναφερόντων (άρθρο 30) και στην πρόσβαση των δικαστικών αρχών σε αρχεία και στοιχεία (άρθρο 50).

α) Η Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (άρθρο 7 του ν.3691/2008)

Η Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας²⁸¹ δημιουργήθηκε με το ν.2331/1995 και λειτουργεί από το 1997. Σήμερα, έργο της Επιτροπής, σύμφωνα με το ν.3691/2008 είναι η συγκέντρωση, ανάλυση διερεύνηση και επεξεργασία αναφορών ύποπτων συναλλαγών που διαβιβάζονται σ' αυτή από τα υπόχρεα νομικά και φυσικά πρόσωπα²⁸² καθώς και κάθε άλλη πληροφορία που περιέρχεται σε γνώση της σύμφωνα με το ν.3691/2008 και σχετίζεται με τα αδικήματα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η λειτουργία της Επιτροπής και τα ειδικότερα θέματα καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών. Επιπρόσθετα, δίνει κατευθυντήριες οδηγίες στα υπόχρεα πρόσωπα και φορείς και συνεργάζεται με τις δημόσιες υπηρεσίες ή οργανισμούς καθώς και με κάθε νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου. Σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης ή ελλιπούς συνεργασίας των εποπτευομένων προσώπων ενημερώνει τις αρμόδιες αρχές για την λήψη ανάλογων μέτρων. Η Επιτροπή έχει εκ του νόμου τη δυνατότητα αλλά και την υποχρέωση να αποφασίζει την άμεση απαγόρευση της κίνησης λογαριασμών, τίτλων, χρηματοπιστωτικών προϊόντων ή το άνοιγμα θυρίδων ή την απαγόρευση μεταβίβασης ή εκποίησης οποιουδήποτε άλλου περιουσιακού στοιχείου για το οποίο, από τη διερεύνηση των στοιχείων της σχετικής υπόθεσης, προκύπτουν βάσιμες υπόνοιες ότι προέκυψε ή μπορεί αυτό να συνδέεται με την τέλεση των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, αντίστοιχα²⁸³.

²⁸¹ Αναλυτικά για την Επιτροπή βλ.: Αργυρόπουλου Χρ., Η προκαταρκτική εξέταση του Ν.3691/2008, ΠοινΧρ 2008, σελ. 939, Δανιήλ Γ., ο.π., σελ.472 επ.

²⁸² Όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 5 του ν.3691/2008, βλ. Παράρτημα Νομοθετημάτων

²⁸³ Βλ. Επίσημο site της Επιτροπής <http://www.hellenic-fiu.gr>.

Στο άρθρο 7 του ν.3691/2007²⁸⁴ αναφέρονται όλες οι ρυθμίσεις ως προς τη σύσταση και τη λειτουργία της Επιτροπής για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Η σύσταση και αρμοδιότητα αυτής της Επιτροπής υπό το προϊσχύσαν δίκαιο είχε διακυμάνσεις. Με το άρθρο 7 του ν.2331/1995 συνεστήθη Επιτροπή που είχε αρμοδιότητες σχετικές με αυτές της ισχύουσας Επιτροπής του άρθρου 7. Στη συνέχεια με το ν.3424/2005, η Επιτροπή του άρθρου 7 αναβαθμίστηκε σημαντικά, ορίστηκε ως Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή, με την επωνυμία «Εθνική Αρχή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες» και εξοπλίσθηκε με υπερεξουσίες, λόγος και για τον οποίο εντονότατα επικρίθηκε η νομιμότητα ορισμένων δραστηριοτήτων της και υπερεξουσιών της²⁸⁵.

Σήμερα, σύμφωνα με το ν.3691/2008 η Επιτροπή δεν αποτελεί απλώς ένα κόμβο συλλογής πληροφοριών αλλά μετέχει στην άσκηση προανακριτικών πράξεων κι εν γένει ανακριτικών καθηκόντων με διευρυμένες εξουσίες λήψεως επαχθών μέτρων. Επίσης έχει απεριόριστη πρόσβαση σε κάθε απόρρητο δεδομένο, δεν δεσμεύεται από το φορολογικό απόρρητο, λαμβάνει και αξιολογεί τα στοιχεία του Τειρεσία, δεν είναι υποχρεωμένη να ακούσει τον ερευνώμενο ή να του γνωστοποιήσει τα στοιχεία της, που μπορεί να είναι και «παράνομα» για τα ελληνικά δικονομικά δεδομένα. Μπορεί δε, κατά την παρ. 10 του άρθρου 7 να προβαίνει σε προανακριτική έρευνα όχι μόνο για πράξεις νομιμοποίησης, αλλά και για την τεκμηρίωση βασικών αδικημάτων, διατηρώντας η Ολομέλεια της Επιτροπής την εξουσία να αποφασίζει για το εάν η υπόθεση θα τεθεί στο αρχείο, απ' όπου μπορεί να ανασυρθεί από την Επιτροπή οποτεδήποτε ή να παραπεμφθεί η υπόθεση στον Εισαγγελέα. Δια της αρχειοθέτησης είναι σαφές ότι υφαρπάζει την εξουσία της δικαστικής εισαγγελικής αρχής, που κατά την ποινική δικονομία είναι η μόνη που μπορεί να προβεί σε τέτοια ενέργεια, σταθμίζοντας τον βαθμό των υπονοιών που προκύπτουν ή τον βαθμό βασιμότητας μιας ερευνώμενης κατηγορίας.

²⁸⁴ Βλ. Άρθρο 7 του ν.3691/2008 σε Παράρτημα Νομοθετημάτων

²⁸⁵ Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ. 295

Επομένως, η Επιτροπή του άρθρου 7 του ν.3691/2008 όχι μόνο επεξεργάζεται τις πάσης φύσεως πληροφορίες κάμπτοντας κάθε απόρρητο, αλλά τις τεκμηριώνει με πόρισμα, επιβάλλει μέτρα δικονομικού καταναγκασμού, ζητάει την άσκηση ποινικής δίωξης, και οι υπάλληλοί της που διενεργούν τις έρευνες ως προανακριτικοί υπάλληλοι μπορούν να καταθέτουν ως μάρτυρες στις δίκες. Έτσι η αρχή αυτή - κατά συνταγματική εκτροπή αφού το Σύνταγμα ρητά προβλέπει κατά το άρθρο 93 παρ.1 και 96 παρ.1 Συντ. ότι «στα ποινικά δικαστήρια ανατίθεται αποκλειστικά η τιμωρία των εγκλημάτων και η λήψη όλων των κατά τους ποινικούς νόμους μέτρων» - έχει χαρακτηριστεί από τη θεωρία ως μια πάνοπλη και ανεξέλεγκτη παραεισαγγελία²⁸⁶.

Προς αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών έχει προταθεί ο επανακαθορισμός του ρόλου της Επιτροπής προκειμένου να λειτουργεί υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του αρμόδιου Εισαγγελέα και πάντα με τον προσήκοντα βαθμό υπονοιών ή σοβαρών ενδείξεων χωρίς να έχει αρμοδιότητα να προβεί σε προγενέστερες ενέργειες που οδηγούν σε υποκατάσταση των δικαστικών αρχών από αρχές διοικητικού χαρακτήρα και μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο θεμελιώδεις αρχές και εγγυήσεις που λειτουργούν προστατευτικά για τον ύποπτο ή τον κατηγορούμενο²⁸⁷.

β) Η δήμευση των περιουσιακών στοιχείων (άρθρο 46 ν.3691/2008)

Στο άρθρο 46 του ν.3691/2008²⁸⁸ προβλέπονται οι περιπτώσεις δήμευσης περιουσιακών στοιχείων που αποτελούν προϊόν βασικού αδικήματος ή των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα ή που αποκτήθηκαν άμεσα ή έμμεσα από προϊόν τέτοιων αδικημάτων ή τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ή προορίζονταν να χρησιμοποιηθούν προς τέλεση αυτών των αδικημάτων. Η πρόβλεψη της δήμευσης για τα προϊόντα της εγκληματικής δραστηριότητας αποτελεί επακόλουθο του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων, αφού αυτό που νομιμοποιείται είναι ακριβώς το αντικείμενο της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας. Πρόκειται βέβαια για δυο διαφορετικά μεγέθη, δεδομένου ότι

²⁸⁶ Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ 2006, σελ. 349

²⁸⁷ Δανιήλ Γ., ο.π., σελ 482

²⁸⁸ Βλ. Άρθρο 46 του ν.3691/2008 σε Παράρτημα Νομοθετημάτων

στο ξέπλυμα δεν απαιτείται το προϊόν της εγκληματικής δραστηριότητας να διατηρείται στην ίδια υλική μορφή πριν από τη νομιμοποίηση και μετά από αυτήν. Ακόμη το προϊόν της εγκληματικής δραστηριότητας δεν ενδιαφέρει ως υλικό αντικείμενο παρά μόνο ως φορέας οικονομικής αξίας. Συνεπώς με μέτρο την οικονομική αξία τα αντικείμενα της εγκληματικής δραστηριότητας ταυτίζονται τελικά με εκείνα, που προκύπτουν μετά τη διαδικασία νομιμοποίησης. Η υλική ταυτότητα του προϊόντος άλλοτε διατηρείται (π.χ. στη μεταβίβαση, απόκτηση και κατοχή της περιουσίας) και άλλοτε (π.χ. στη μετατροπή) δεν διατηρείται.

Από τη διάταξη του άρθρου 46 διακρίνονται τρεις κατηγορίες δημευτέων αντικειμένων, οι οποίες είναι οι εξής²⁸⁹:

α) Η πρώτη κατηγορία δημευτέων αντικειμένων είναι τα περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν το άμεσο προϊόν της προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας, ως τέτοιο δε νοείται οτιδήποτε έχει αποκτηθεί ευθέως από το έγκλημα (λ.χ. λεία της κλοπής ή της ληστείας, το τίμημα από την πώληση ναρκωτικών) καθώς και ό,τι ελήφθη για την πράξη είτε πριν είτε μετά από αυτήν (λ.χ. η αμοιβή για την τέλεση του εγκλήματος). Έτσι, ως προϊόντα νοούνται τα πάσης φύσεως ωφελήματα από την εγκληματική δραστηριότητα, τα οποία αντιδιαστέλλονται σαφώς από τα προϊόντα του εγκλήματος. Στα τελευταία ανήκουν τα υλικά αντικείμενα τα οποία παράγονται το πρώτον με την εγκληματική συμπεριφορά, όπως λ.χ. το πλαστό έγγραφο ή τα παραχαραγμένα νομίσματα. Εννοείται ότι έσοδο είναι και ό,τι αποκτάται με το προϊόν του εγκλήματος όπως λ.χ. με την εξαργύρωση τη πλαστής επιταγής.

β) Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν όσα περιουσιακά στοιχεία αποκτώνται δευτερογενώς από τα άμεσα προϊόντα της εγκληματικής δραστηριότητας δηλαδή τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία υπεισέρχονται στη θέση των άμεσων προϊόντων του εγκλήματος συνεπεία ανταλλακτικής δικαιοπραξίας (π.χ. πώληση, ανταλλαγή) εφόσον βέβαια έχουν περιουσιακή αξία. Επίσης στα έμμεσα προϊόντα συμπεριλαμβάνονται και όσα πάσης φύσεως ωφελήματα απορρέουν από το άμεσο προϊόν (π.χ. τόκοι, μερίσματα μετοχών, μισθώματα).

²⁸⁹ Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ. 277

γ) Στην τρίτη κατηγορία περιλαμβάνονται τα αντικείμενα που κατά την ορολογία της γενικής διάταξης του άρθρου 76 ΠΚ αποτελούν μέσα τέλεσης του εγκλήματος, εφόσον έχουν οικονομική αξία, διότι ο νόμος απαιτεί τη χρησιμοποίηση περιουσίας²⁹⁰. Παράλληλα σύμφωνα με το νόμο δημευτέα είναι και τα περιουσιακά στοιχεία που προορίζονταν να χρησιμοποιηθούν προς τέλεση αυτών των αδικημάτων.

Αρχικά, ένα πρώτο ζήτημα το οποίο εμφανίζεται σε σχέση με τη δήμευση είναι αναφορικά με τις αποδεικτικές δυσχέρειες που συναντώνται σε περιπτώσεις που τα περιουσιακά στοιχεία αποκτήθηκαν με προϊόντα εγκληματικής δραστηριότητας ή νομιμοποίησης εσόδων κατά ένα μέρος και με νόμιμα έσοδα κατά ένα άλλο μέρος. Σε τέτοιες περιπτώσεις, κρίνεται ορθό το περιουσιακό στοιχείο να είναι δημευτέο μόνο κατά το ποσοστό αυτό που αποκτήθηκε με περιουσία ή έσοδα που αποκόμισε ο δράστης από το διαπραχθέν βασικό αδίκημα ή την πράξη νομιμοποίησης διότι αλλιώς οποιαδήποτε άλλη πρόβλεψη ή απόφαση θα προσέκρουε ευθέως αφενός στην αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 24 Συντ.) αφετέρου στο ατομικό δικαίωμα της ιδιοκτησίας (άρθρο 17 Συντ.) και εκ τρίτου στη συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της ενοχής (άρθρα 2 παρ.1, 5 παρ.1 και 7 παρ.1 Συντ.)²⁹¹. Όπως άλλωστε σημειώνεται και στην Επιστημονική Έκθεση του σχεδίου του νόμου 3691/2008 της Βουλής: *«Στην περίπτωση που ένα περιουσιακό στοιχείο έχει αποκτηθεί εν μέρει με χρήματα που προέρχονται από εγκληματική δραστηριότητα και εν μέρει με νόμιμα χρήματα, ο νόμος δεν περιέχει ειδική ρύθμιση για τη δήμευση του περιουσιακού αυτού στοιχείου. Η δήμευση ολόκληρου του περιουσιακού στοιχείου αντιβαίνει στην αρχή της*

²⁹⁰ Όπως σημειώνει και ο Δημήτρινας Γ., «Περιουσία με την έννοια αυτή είναι μόνον όποιο περιουσιακό στοιχείο είναι ουσιαστικά το μέσο τελέσεως της εγκληματικής συμπεριφοράς (βασικού αδικήματος ή αδικημάτων του άρθρου 2) που ολοκληρώθηκε ήδη, δηλαδή το περιουσιακό εκείνο στοιχείο που χρησιμοποιήθηκε αποφασιστικά από το δράστη, ώστε να ενισχυθεί η δραστική αποτελεσματικότητά του στην πραγμάτωση των στοιχείων της υπόστασης του εγκλήματος που διέπραξε και όχι στα στάδια της προπαρασκευής του.», Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες: Οι ανακριτικές διατάξεις δέσμευσης και απαγόρευσης εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων του κατηγορουμένου υπό το πρίσμα των διατάξεων για την κατάσχεση και ειδική δήμευση των κρίσιμων περιουσιακών στοιχείων (από το ν.2331/1995 στο ν.3691/2008). ΠοινΧρ 2008, σελ.946 (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτρινας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 27 επ.

²⁹¹ Τσιριδής Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ. 278 και Δημήτρινας Γ., ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ.947

αναλογικότητας μεταξύ αδίκου και ενοχής του δράστη και ποινής εφόσον δεν επιτρέπει την επιμέτρηση/ εξατομίκευση της ποινής. Εάν υφίστανται μέτρα λιγότερο επαχθή για το δράστη, που οδηγούν όμως στην επίτευξη του ίδιου σκοπού, δηλαδή της αφαίρεσης των προϊόντων της πρότερης πράξης, όπως η μερική δήμευση ή σε περίπτωση αδυναμίας επιβολής της, χρηματική ποινή ίση με την αξία του προϊόντος της πρότερης πράξης, η πρόβλεψη τους στο νόμο θα αποκαθιστούσε την σχέση αναλογίας μέτρου και σκοπού.²⁹²»

Περαιτέρω, ερμηνεύοντας το άρθρο 46 του ν.3691/2008 προκύπτει ότι η εν λόγω πρόβλεψη αποκλίνει σημαντικά από τη γενική περί δημεύσεως διάταξη του ποινικού μας κώδικα, ήτοι αυτή του άρθρου 76 ΠΚ²⁹³. Η σημαντικότερη διαφοροποίηση έγκειται στο ότι, ενώ σε δήμευση κατά άρθρο 76 ΠΚ υπόκεινται μόνο ενσώματα πράγματα, ο ν.3691/2008 επεκτείνει τη δήμευση πέραν των υλικών αντικειμένων σε δικαιώματα (εμπράγματα, ενοχικά ή άλλα) που έχουν περιουσιακή αξία. Η δεύτερη απόκλιση έγκειται στο ότι η δήμευση στο ν.3691/2008 καταλαμβάνει τα πάσης φύσεως έσοδα της εγκληματικής δραστηριότητας, τα οποία δεν δημεύονται κατ άρθρο 76 ΠΚ. Τέλος σε περίπτωση καταδίκης για ξέπλυμα η δήμευση είναι υποχρεωτική και όχι δυνητική²⁹⁴.

Λόγω του προαναφερθέντος υποχρεωτικού χαρακτήρα της δήμευσης στην περίπτωση καταδίκης για ξέπλυμα προκύπτει το ζήτημα αναφορικά με τη νομική φύση της ειδικής αυτής μορφής δήμευσης. Στο ποινικό μας σύστημα, ήτοι σε όσα προβλέπονται στο άρθρο 76 ΠΚ, η δήμευση έχει διφυή χαρακτήρα, στην μεν παράγραφο 1 του άρθρου 76 ΠΚ ρυθμίζεται ως

²⁹² βλ. Επιστημονική Έκθεση του σχεδίου του νόμου 3691/2008 της Βουλής, σελ.9

²⁹³ Στο άρθρο 76 ΠΚ, ορίζονται τα ακόλουθα «1. Αντικείμενα που είναι προϊόντα κακουργήματος ή πλημμελήματος το οποίο πηγάζει από δόλο, καθώς και το τίμημά τους, και όσα αποκτήθηκαν με αυτά, επίσης και αντικείμενα που χρησίμευσαν ή προορίζονταν για την εκτέλεση τέτοιας πράξης μπορούν να δημευθούν αν αυτά ανήκουν στον αυτουργό ή σε κάποιον από τους συμμετόχους. Για άλλες αξιόποινες πράξεις, το μέτρο αυτό μπορεί να ληφθεί μόνο στις περιπτώσεις που ορίζει ειδικά ο νόμος. 2. Αν από τα ανωτέρω αντικείμενα προκύπτει κίνδυνος της δημόσιας τάξης, η δήμευσή τους επιβάλλεται υποχρεωτικά σε όποιον τα κατέχει, έστω και χωρίς την καταδίκη ορισμένου προσώπου για την πράξη που τελέστηκε. Η δήμευση εκτελείται και κατά των κληρονόμων, αν η απόφαση έγινε αμετάκλητη ενόσω ζούσε εκείνος κατά του οποίου απαγγέλθηκε η δήμευση. Αν δεν προηγήθηκε καταδίκη ορισμένου προσώπου ή δεν μπορούσε να γίνει δίωξη, τη δήμευση διατάσσει είτε το δικαστήριο που δίκασε την υπόθεση είτε το δικαστήριο πλημμελειοδικών, με πρόταση του εισαγγελέα. 3. Σε κάθε περίπτωση δήμευσης, το δικαστήριο αποφασίζει αν αυτά που δημεύθηκαν πρέπει να καταστραφούν.»

²⁹⁴ Τζανεπτή Α., ο.π., σελ. 261-262

παρεπόμενη ποινή, αφού επιβάλλεται δυνητικώς σε αντικείμενα που ανήκουν στον καταδικασθέντα, στη δε παράγραφο 2 του άρθρου αυτού ως μέτρο ασφαλείας, που επιβάλλεται υποχρεωτικώς σε επικίνδυνα για τη δημόσια τάξη αντικείμενα ανεξαρτήτως καταδίκης²⁹⁵. Επισημαίνεται λοιπόν ότι η συγκεκριμένη πρόβλεψη για υποχρεωτική δήμευση της περιουσίας που κατασχέθηκε με καταδικαστική απόφαση του άρθρου 46 του ν.3691/2008, υποδεικνύει ότι ο χαρακτήρας της δήμευσης στην προκειμένη περίπτωση είναι με βάση τις παραπάνω διακρίσεις εκείνος της υποχρεωτικής παρεπόμενης ποινής και στρέφεται κατά των άμεσων και έμμεσων ή υποκατάστατων προϊόντων των κρίσιμων αδικημάτων ενώ στον ίδιο κύκλο των υπό δήμευση αντικειμένων εντάσσεται ρητά και η περιουσία που χρησιμοποιήθηκε εν όλω ή εν μέρει, για την πραγμάτωση των αδικημάτων που περιγράφονται ή σε περίπτωση απόπειρας προορίζονταν να χρησιμοποιηθούν για το σκοπό αυτό²⁹⁶.

Περαιτέρω, προβληματική παρουσιάζεται η διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 46, σύμφωνα με την οποία η δήμευση επιβάλλεται ακόμη και αν η περιουσία ανήκει σε τρίτο, εφόσον αυτός τελούσε εν γνώσει του βασικού αδικήματος ή των αδικημάτων του άρθρου 2 κατά το χρόνο κτήσεως αυτών²⁹⁷. Στην περίπτωση αυτή η δήμευση δεν αποτελεί μέτρο ασφαλείας, αφού η περιουσία δεν ενέχει αφεαυτής επικινδυνότητα, ούτε όμως και παρεπόμενη ποινή, αφού η επιβολή της δεν προϋποθέτει καταδίκη. Το προαπαιτούμενο της "γνώσης κατά τον χρόνο της κτήσης" του τρίτου δεν ρυθμίζει το εν λόγω νομικό ζήτημα, διότι αν ο τρίτος που έχει γνώση κατά τον χρόνο της κτήσης ότι η περιουσία του προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα τότε τελεί τουλάχιστον το έγκλημα της "απόκτησης ή της κατοχής" του άρθρου 2 παρ 2 περ. γ, και είναι δύσκολο να διαγνώσει κανείς μορφή συμπεριφοράς του τρίτου, η οποία δεν θα τον υπήγαγε έτσι και αλλιώς

²⁹⁵ Αναλυτικά για τη δήμευση στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες βλ. Τζανεπτή Α, ο.π., σελ.249 επ., Βασιλακόπουλου, ο.π., σελ.1371 και Διονυσοπούλου Α., Υπεράσπιση 2000 σελ. 793 επ.

²⁹⁶ Δημήτρηνας Γ.,ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ.947

²⁹⁷ Το συγκεκριμένο νομικό ζήτημα έχει εντοπιστεί και σημειωθεί ήδη από τη θέσπιση του νόμου 2331/1995 όπου και η σχετική προβληματική αναπτύχθηκε εκτενώς από τη Διεύθυνση Επιστημονικών Μελετών της Βουλής των Ελλήνων

στην κατηγορία του αυτουργού νομιμοποίησης εσόδων, οπότε η υπό συζήτηση διάταξη, υπό τη διατύπωση αυτή, είναι περιττή²⁹⁸.

Μένει, έτσι, η περίπτωση που δεν μπορεί να επιβληθεί κατά του τρίτου ποινή για οποιονδήποτε λόγο, π.χ. λόγω του ότι ο τρίτος γνώριζε μεν την προέλευση των στοιχείων αλλά είναι ανίκανος προς καταλογισμό ή απέκτησε τη γνώση μεταγενέστερα ή αγοράζει καλόπιστα σε χαμηλή τιμή το πράγμα και αργότερα πληροφορείται για την εγκληματική του προέλευση ή στην περίπτωση που αποκτά το πράγμα εν γνώσει μεν της εγκληματικής του προέλευσης, αλλά από καλόπιστο ενδιάμεσο τρίτο, ο οποίος το είχε αποκτήσει χωρίς να τη γνωρίζει. Σύμφωνα με τα όσα ισχύουν οι ανωτέρω περιπτώσεις ερμηνεύονται λαμβάνοντας υπόψη τον χρόνο γνώσης της προέλευσης -που είναι μόνον ο χρόνος της κτήσης του πράγματος- ενώ συγχρόνως αποκλείεται η επιβολή ποινής αν μεσολάβησε καλόπιστος τρίτος. Δήμευση δε κατά τρίτου που τελούσε εν αγνοία της προέλευσης είναι σαφώς αντισυνταγματική.

Επιπλέον, άμεση γνώση του τρίτου ήδη κατά το χρόνο κτήσης των περιουσιακών στοιχείων, για τη μελλοντική χρησιμοποίηση των περιουσιακών του στοιχείων ως μέσων πραγμάτωσης, από το δράστη των αντίστοιχων αδικημάτων (που περιγράφονται στο άρθρο 46) δεν είναι νοητή. Σε αντίθετη περίπτωση, ήτοι ο τρίτος γνωρίζει από το χρόνο κτήσης των περιουσιακών του στοιχείων, το σκοπό απόκτησής του και τη μελλοντική χρησιμοποίησή τους από άλλον για την πραγμάτωση των προβλεπόμενων από το άρθρο 46 αδικημάτων, θα έχει κάποια μορφή συμμετοχικής ευθύνης – τουλάχιστον σε επίπεδο απλής συνέργειας – στην πραγμάτωση του αντίστοιχου αδικήματος από το δράστη και επομένως δεν θα είναι απλά κάποιος τρίτος²⁹⁹.

Ακόμη, σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της παρ.1 του άρθρου 46 του ν.3691/2008 ορίζεται ότι οι διατάξεις της παραγράφου αυτής ισχύουν και σε περίπτωση απόπειρας των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων ή των βασικών αδικημάτων. Σε περίπτωση όμως απόπειρας του βασικού εγκλήματος, δεν προήλθε από αυτό περιουσία που να είναι αντικείμενο δήμευσης, διότι το έγκλημα δεν ολοκληρώθηκε³⁰⁰. Συνεπώς και στην

²⁹⁸ Δημήτρηνα Γ., ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ. 947

²⁹⁹ Δημήτρηνα Γ., ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ. 947-948

³⁰⁰ Έκθεση Επιστημονικής Επιτροπής της Βουλής 28/7/2008 σελ.8

περίπτωση αυτή γεννάται ζήτημα συνταγματικότητας λόγω της υποχρεωτικής δήμευσης της περιουσίας που ο δράστης σκόπευε να χρησιμοποιήσει κατά την απόπειρα του εγκλήματος. Πράγματι εδώ καταγράφεται αντίθεση τόσο προς την αρχή της ενοχής, με την έννοια ότι ο δικαστής στερείται της ευχέρειας να εκτιμήσει, αν η επιβολή της δήμευσης τελεί σε αντιστοιχία προς το μέγεθος της ενοχής για την απόπειρα, όσο και προς την αρχή της αναλογικότητας σε περίπτωση που η δήμευση κρίνεται αναντίστοιχη με τη στερητική της ελευθερίας ποινής³⁰¹.

Με την παρ. 3 του άρθρου 46 του ν.3691/2008 ορίζεται ότι η δήμευση διατάσσεται και όταν δεν ασκήθηκε ποινική δίωξη λόγω θανάτου του υπαιτίου ή η ασκηθείσα δίωξη έπαυσε οριστικά ή κηρύχθηκε अपαράδεκτη³⁰². Στις περιπτώσεις αυτές, η δήμευση διατάσσεται με βούλευμα του δικαστικού συμβουλίου ή με απόφαση δικαστηρίου που παύει οριστικά την ποινική δίωξη ή την κηρύσσει απαράδεκτη. Αν δεν ασκήθηκε ποινική δίωξη, τη δήμευση διατάσσει το κατά τόπον αρμόδιο συμβούλιο πλημμελειοδικών.

Ορθά έχει επισημανθεί από τη θεωρία³⁰³ ότι, εφόσον η δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος είναι γνήσια ποινή και όχι μέτρο ασφαλείας η διάταξη είναι αντισυνταγματική, διότι δεν προϋποθέτει καταδίκη του κατόχου της περιουσίας. Ειδικά στην περίπτωση του θανάτου του υπαιτίου η δήμευση διατάσσεται σε βάρος των κληρονόμων του, οι οποίοι θεωρούνται τρίτοι και επομένως η δήμευση προϋποθέτει σε κάθε περίπτωση ότι αυτοί γνωρίζουν την εγκληματική δραστηριότητα³⁰⁴.

γ) Τραπεζικό απόρρητο, δέσμευση και απαγόρευση εκποίησης περιουσιακών στοιχείων (άρθρο 48 του ν.3691/2008)

Είναι γενικά αποδεκτό ότι η κατευθείαν διοχέτευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στην αγορά θα προκαλούσε την προσοχή των δικαστικών αρχών. Αντίθετα η κατάθεσή τους σε τραπεζικούς λογαριασμούς ή η μεταφορά τους από λογαριασμό μέσα από τράπεζες, οι οποίες

³⁰¹ Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ. 281

³⁰² Η υπ.αριθμ.545/2009 έκανε δεκτή τη δήμευση περιουσίας κατηγορουμένου για τον οποίο έπαυσε οριστικά την ποινική δίωξη λόγω θανάτου του, ο οποίος ρευστοποίησε και νομιμοποίησε μέσω του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος παράνομα έσοδα προερχόμενα από κακουρηματική απάτη και τα διατηρούσε σε κοινό λογαριασμό με την κόρη του.

³⁰³ Τζαννετή Α., ο.π., σελ.295 και Δημήτρηνα Γ., ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ.948

³⁰⁴ Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ. 280

διαφυλάσσουν το τραπεζικό απόρρητο δεν προκαλεί υποψίες και διευκολύνει το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος.

Το τραπεζικό απόρρητο συνίσταται στην υποχρέωση των τραπεζών να μην ανακοινώνουν σε τρίτους πληροφορίες σχετικά με διάφορα γεγονότα ή δηλώσεις των συναλλασσομένων πελατών τους, που περιήλθαν σε γνώση τους κατά την άσκηση της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, στη διαφύλαξη των οποίων ως απορρήτων έχουν έννομο συμφέρον τα πρόσωπα αυτά. Ως προσβαλλόμενο έννομο αγαθό θεωρείται η ιδιαίτερη εμπιστοσύνη που πρέπει να υπάρχει ανάμεσα στον πελάτη και την Τράπεζα, όσον αφορά τις καταθέσεις³⁰⁵. Με το ν.δ. 1059/71 καθιερώθηκε πλέον νομοθετικά το απόρρητο για τις τραπεζικές καταθέσεις, απαγορεύοντας την παροχή πληροφοριών γύρω από τις καταθέσεις των πελατών των Τραπεζών. Κατά το άρθρο 1 του ν.δ. 1059/71 οι καταθέσεις σε Ελληνικές Τράπεζες χαρακτηρίζονται ως απόρρητες ενώ με το άρθρο 2 του ιδίου ν.δ. απειλείται ποινή φυλακίσεως τουλάχιστον έξι μηνών στους διοικητές, μέλη Δ.Σ. ή άλλων συλλογικών οργάνων Τραπεζών, οι οποίοι παρέχουν με οποιονδήποτε τρόπο οποιαδήποτε πληροφορία γι' αυτές. Επίσης κατά άρθρο 3 του ν.δ. 1059/71³⁰⁶ εξαιρετικώς επιτρέπεται η παροχή πληροφοριών για τις απόρρητες χρηματικές ή άλλες καταθέσεις σε τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα μετά από ειδικά αιτιολογημένη παραγγελία ή αίτηση ή απόφαση του αρμόδιου για την άσκηση ποινικής δίωξης ή τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης ή κύριας ανάκρισης οργάνου δια του δικαστικού συμβουλίου ή δικαστηρίου, στο οποίο διενεργείται η σχετική διαδικασία, εφόσον η παροχή των πληροφοριών αυτών είναι απολύτως αναγκαία για την ανίχνευση και τον κολασμό κακούργηματος. Επομένως, είναι δυνατή η ζήτηση και η παροχή πληροφοριών γύρω από τις τραπεζικές καταθέσεις μόνο υπό προϋποθέσεις του άρθρου 3 του ν.δ. 1059/71.

³⁰⁵Κωνσταντινίδη Α., Τραπεζικό απόρρητο και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του Ποινικού Δικαίου-Πρακτικά του Ζ Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΔ, Δίκαιο & Οικονομία, Αθήνα 2000, σελ. 131-132

³⁰⁶ Όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 27 παρ.1 του ν.1868/1989

Έτσι και ο ν.3691/2008 προβλέπει ειδικώς περιπτώσεις στις οποίες είναι δυνατή και επιτρεπτή η άρση του τραπεζικού απορρήτου. Οι κυριότερες δε είναι οι κάτωθι αναφερόμενες:

- Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ.3 εδ. θ οι αρμόδιες αρχές της παρ. 2 του ίδιου άρθρου δύνανται να απαιτούν από τα υπόχρεα πρόσωπα κάθε στοιχείο ή δεδομένο οποιασδήποτε φύσης ή μορφής που είναι απαραίτητο για την εκπλήρωση των εποπτικών και ελεγκτικών τους καθηκόντων.
- Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 6 εδ. δ η Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας έχει πρόσβαση σε κάθε μορφής αρχείο δημόσιας αρχής ή Οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα, περιλαμβανομένου του συστήματος "Τειρεσίας" και επιπλέον σύμφωνα με το εδ. θ έχει δικαίωμα να ζητάει κάθε πληροφορία που απαιτείται για τις έρευνες της από τις αρμόδιες αρχές και τα Υπόχρεα πρόσωπα, περιλαμβανομένων και ομαδοποιημένων πληροφοριών που αφορούν ορισμένες κατηγορίες συναλλαγών ή δραστηριοτήτων ή φυσικών ή νομικών προσώπων ή νομικών σχημάτων της ημεδαπής ή της αλλοδαπής.
- Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ.12 έναντι της Επιτροπής δεν ισχύει, κατά τη διάρκεια των ερευνών και ελέγχων της, οποιοδήποτε τραπεζικό, χρηματιστηριακό, φορολογικό ή επαγγελματικό απόρρητο με την επιφύλαξη των άρθρων 212, 261 και 262 του Κ.Π.Δ.
- Σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ.1 εδ. β τα υπόχρεα πρόσωπα και οι υπάλληλοί τους, στους οποίους περιλαμβάνονται τα διευθυντικά στελέχη, οφείλουν να παρέχουν αμελλητί στην Επιτροπή, στην αρμόδια αρχή τους και σε άλλες δημόσιες αρχές που είναι αρμόδιες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, κατόπιν αιτήματος αυτών, όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες και τα στοιχεία, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπουν οι κείμενες διατάξεις.
- Σύμφωνα με το άρθρο 31 τα υπόχρεα νομικά πρόσωπα, οι υπάλληλοι και τα διευθυντικά στελέχη τους και τα υπόχρεα φυσικά πρόσωπα απαγορεύεται να γνωστοποιούν στον εμπλεκόμενο πελάτη ή σε τρίτους ότι διαβιβάστηκαν

αρμοδίως ή ζητήθηκαν πληροφορίες ή ότι διεξάγεται ή ενδέχεται ή πρόκειται να διεξαχθεί έρευνα για αδικήματα του άρθρου 2 του παρόντος νόμου. Τα ανωτέρω ισχύουν και για τον Πρόεδρο, τα μέλη και τους υπαλλήλους της Επιτροπής, για τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων, τα διευθυντικά στελέχη και τους υπαλλήλους των αρμόδιων αρχών και για άλλους δημόσιους υπαλλήλους που γνωρίζουν τις πληροφορίες του προηγούμενου εδαφίου. Τα φυσικά πρόσωπα που παραβιάζουν από πρόθεση το καθήκον εχεμύθειας, τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και με χρηματική ποινή.

Εκ των ανωτέρω, προκύπτει ότι οι αρμόδιοι φορείς του ν. 3691/2008 και σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται σε κάθε περίπτωση δεν υπόκεινται στους περιορισμούς του τραπεζικού απορρήτου και έχουν πρόσβαση σε κάθε σχετική πληροφορία όταν διενεργούν ελέγχους για τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων, χωρίς όμως να ακουσθεί προηγουμένως ο εκάστοτε ενδιαφερόμενος, αφού κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται στο νόμο.

Εν συνεχεία, θα ασχοληθούμε με το άρθρο 48 του ν. 3691/2008³⁰⁷ με το οποίο ρυθμίζονται οι διαδικασίες για τη δέσμευση και απαγόρευση εκποίησης περιουσιακών στοιχείων που ενδέχεται να συνδέονται με τη διάπραξη ερευνώμενου βασικού αδικήματος ή πράξης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες σε βάρος του υπόπτου, κατηγορούμενου ή τρίτου. Η δέσμευση των λογαριασμών και η απαγόρευση εκποίησης ακινήτων αποτελεί μια δικονομική-αστυνομικοκατασταλτικού χαρακτήρα μεθόδευση προληπτικής αδρανοποίησης και αποτυπώσεως της υπάρχουσας καταστάσεως σε τυχόν τραπεζικά ή ακίνητα στοιχεία. Το «πάγωμα» των λογαριασμών καλείται δηλαδή να παίξει έναν διπλό ρόλο: καταρχήν προπαρασκευαστικό μιας μέλλουσας να ακολουθήσει κατασχέσεως, που ενδεχομένως να άγει και σε επιβολή δημεύσεως, όταν και όποτε αυτή επιβληθεί από το αρμόδιο δικαστήριο, και δευτερευόντως επίσης έναν ρόλο οικονομικής αδρανοποίησης του κατηγορουμένου, με την πρόκληση μιας σοβαρής αντικειμενικής του αδυναμίας να λειτουργήσει ως οικονομική-συναλλακτική μονάδα και επομένως να ανακόψει την όποια

³⁰⁷ Άρθρο 48 του ν.3691/2008 βλ. σε Παράρτημα Νομοθετημάτων

εγκληματική του δράση³⁰⁸. Ειδικότερα, πρόκειται για ειδικές ανακριτικές πράξεις προς εξυπηρέτηση του διττού σκοπού που ο ίδιος ο νόμος περιγράφει, αφενός τη διευκόλυνση του ανακριτικού έργου με τη διατήρηση των ιχνών του εγκλήματος, αφετέρου τη δυνατότητα εφαρμογής της ειδικής δήμευσης του άρθρου 46 ν.3691/2008 όπου αυτή προβλέπεται ρητά³⁰⁹.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι πριν από την απαγόρευση κίνησης λογαριασμών και ανοίγματος τραπεζικής θυρίδας, λογικά προηγείται η άρση του τραπεζικού απορρήτου. Εφόσον λοιπόν κατά την κρίση του εκάστοτε φορέα, της εισαγγελικής αρχής ή δικαστικής αρχής ή της Επιτροπής είναι πιθανό οι τραπεζικές καταθέσεις των κατηγορουμένων σε κάποια τράπεζα να προέρχονται από νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, τότε ζητείται από την τράπεζα η παροχή στοιχείων για τους τραπεζικούς λογαριασμούς του κατηγορουμένου κτλ. Όμως, ενώ για την απαγόρευση κίνησης λογαριασμών ή ανοίγματος των θυρίδων θησαυροφυλακίου πρέπει να υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες για το ότι οι λογαριασμοί αυτοί ή οι θυρίδες περιέχουν χρήματα ή πράγματα που προέρχονται από νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα³¹⁰, για την άρση του απορρήτου αρκεί απλά και μόνο μια τέτοια πιθανότητα. Διαπιστώνουμε έτσι ότι παρόλο που και η άρση του απορρήτου αποτελεί βαρεία προσβολή στη σφαίρα του ιδιωτικού βίου του ατόμου και δεν συνιστά προσβολή μικρότερης σημασίας από την απαγόρευση της κίνησης λογαριασμών κτλ, οι δυο αυτές ανακριτικές πράξεις δεν προϋποθέτουν τον ίδιο βαθμό «υπόνοιας», όρος που δεν έχει αποδεικτικό στήριγμα και πρέπει να εξοβελισθεί από την ποινική δίκη³¹¹.

Περαιτέρω, προκειμένου να εφαρμοσθεί το δικονομικό αυτό μέτρο δέσμευσης και απαγόρευσης εκποίησης περιουσίας περιουσιακών στοιχείων,

³⁰⁸ Παύλου Στ., Το «πάγωμα των τραπεζικών λογαριασμών» στην προδικασία για το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα (Ν.3691/2008), ΠοινΧρ 2005, σελ. 772 (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτριντας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 271 επ.)

³⁰⁹ Δημήτριντα Γ., ο.π., ΠοινΧρ 2008 σελ. 950

³¹⁰ ΣυμβΠλημΠειρ 558/1997, ΣυμβΠλημΑρτ 15/1998, ΣυμβΠλημΑρτ 41/1998

³¹¹ Κωνσταντινίδη Α., ο.π., σελ.139-140

δεν είναι απαραίτητο για το κύρος της εκδιδόμενης ανακριτικής διάταξης, να αναφέρονται συγκεκριμένα στοιχεία λογαριασμών, τίτλων, θυρίδων κτλ.³¹²

Στην περίπτωση λοιπόν του «παγώματος» των λογαριασμών, τίτλων, θυρίδων κτλ το μέτρο στρέφεται καταρχήν κατά του κατηγορουμένου και εμμέσως κατά του τρίτου μόνο όταν πρόκειται για περίπτωση κοινού (οποιοδήποτε είδους) λογαριασμού, κοινής θυρίδας κτλ, όπου ο τρίτος είναι ακριβώς ο συνδικαιούχος του κρίσιμου λογαριασμού, της θυρίδας κτλ. Συνεπώς δεν νοείται η επιβολή του μέτρου απευθείας σε βάρος τρίτου, αλλά μόνο και σε βάρος τρίτου εφόσον δηλαδή ο τρίτος συνδέεται με το λογαριασμό μαζί με τον κατηγορούμενο ως συνδικαιούχος του. Η προβληματική που αναπτύσσεται σχετικά με την έννοια του τρίτου προσώπου είναι καίριας σημασίας για την ορθή και σύννομη εφαρμογή του νόμου. Αρχικά πρέπει να αναφερθεί ότι ο νόμος αναφέρει την έννοια του «προσώπου» χωρίς περαιτέρω διευκρίνιση και συνεπώς εννοεί κάθε τρίτο – συνδικαιούχο φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

Τι γίνεται όμως στην περίπτωση που ο κατηγορούμενος - μέτοχος με ποσοστό συμμετοχής π.χ. 10% του μετοχικού κεφαλαίου μιας μεγάλης ανώνυμης εταιρείας είναι συνδικαιούχος με το νομικό πρόσωπο της Α.Ε σε έναν τραπεζικό λογαριασμό; Με βάση τα ανωτέρω, η περίπτωση αυτή δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη προβληματική αφού πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος και ο κοινός με τον κατηγορούμενο λογαριασμός του νομικού προσώπου μπορεί να δεσμευτεί.

Ζήτημα όμως προκύπτει στην ως άνω περίπτωση, δηλαδή όταν ο κατηγορούμενος είναι πρόσωπο με καταστατική - διαχειριστική εξουσία ή εξουσία εκπροσωπήσεως ή μέτοχος μιας πολυμετοχικής κεφαλαιουχικής εταιρείας και ο λογαριασμός ανήκει αποκλειστικά στο νομικό πρόσωπο. Εκ του νόμου προκύπτει ότι το εν λόγω μέτρο μπορεί να στραφεί αποκλειστικά και μόνο κατά λογαριασμών που ανήκουν στον κατηγορούμενο είτε σε κοινούς λογαριασμούς των οποίων συνδικαιούχος είναι και ο κατηγορούμενος και ποτέ κατά λογαριασμών που ανήκουν σε αυτοτελές νομικό πρόσωπο και

³¹² Π.χ., αν ο ανακριτής του βασικού αδικήματος ή της πράξης νομιμοποίησης έχει υπόνοιες ότι το προϊόν αυτών των αδικημάτων έχει κατατεθεί σε τραπεζικό λογαριασμό ή τραπεζικές θυρίδες, χωρίς συγκεκριμένα στοιχεία μπορεί να εκδώσει διάταξη δέσμευσης αυτών, με τη σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, και να την επιδώσει προς οποιοδήποτε πιστωτικό ίδρυμα, στο οποίο θα ευρεθεί η τήρηση αντίστοιχου ατομικού ή κοινού λογαριασμού του κατηγορουμένου με τρίτο πρόσωπο.

ιδίως Α.Ε, ακόμα και αν ο κατηγορούμενος είναι είτε μέτοχος είτε εκπρόσωπός του³¹³. Γι' αυτό σύμφωνα με το ποινικό μας δόγμα και την αυτοτέλεια των νομικών προσώπων, δεν είναι νοητή η επιβολή του μέτρου αυτού κατά λογαριασμών εταιρείας ή εν γένει νομικών προσώπων, εφόσον δεν είναι κοινός λογαριασμός μαζί με φυσικό πρόσωπο που είναι ο κατηγορούμενος στην συγκεκριμένη φάση της προδικασίας.

Η επιλογή όμως αυτή του νομοθέτη κατά την εφαρμογή του νόμου δημιουργεί το εξής παράδοξο: οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο υπό το «μανδύα» της σύστασης ενός νομικού προσώπου – εταιρείας και το «προσωπείο» ενός τραπεζικού λογαριασμού που ανήκει αποκλειστικά στο νομικό πρόσωπο μπορεί να εξασφαλίζει, να τοποθετεί και να διακινεί υπέρογκα ποσά βρώμικου χρήματος εντός του χρηματοπιστωτικού συστήματος αφού κατά το στάδιο της προδικασίας δεν δύνανται αυτά να δεσμευτούν. Το εν λόγω ζήτημα ίσως θα έπρεπε να προβληματίσει περαιτέρω τον εθνικό νομοθέτη καθώς έτσι δίνεται απροκάλυπτα η «δυνατότητα» σε εταιρείες να λειτουργούν ως «βιτρίνα» αλλά και ως «αποθήκες» υπέρογκων ποσών βρώμικου χρήματος με δυνατότητα εξασφάλισης αυτού. Το νομικό πρόσωπο εξάλλου απειλείται μόνο με διοικητικές κυρώσεις³¹⁴ οι οποίες χρονικά έπονται αλλά και καθυστερούν δίνοντας έτσι το χρονικό περιθώριο στους δράστες να «εξαφανίσουν» το εγκληματικό προϊόν από τους τραπεζικούς λογαριασμούς³¹⁵.

Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 48, το πιστωτικό ίδρυμα δηλαδή ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός αποκτά από το χρόνο επίδοσης της διάταξης του ανακριτή ή του βουλευμάτος την ιδιότητα του φύλακα-μεσεγγυούχου. Τούτο πρακτικά σημαίνει ότι από το ως άνω χρονικό σημείο αναφοράς το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός δεν έχει ούτε εξουσία ούτε δικαίωμα χρησιμοποίησης ή διάθεσης των περιουσιακών στοιχείων που υπάρχουν στους λογαριασμούς, στους τίτλους ή στα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, η κίνηση των οποίων απαγορεύτηκε με την ανακριτική πράξη, αλλά αντίθετα έχει υποχρέωση να τα παραδώσει μόλις του

³¹³ Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ 2005, σελ.776

³¹⁴ Άρθρο 51-52 του ν.3691/2008

³¹⁵ Το άρθρο 51 του ν.3691/2008 περί την «Ευθύνη νομικών προσώπων» τροποποιήθηκε με το ν.3875/2010 (ΦΕΚ 158)

ζητηθούν, ήτοι όποτε το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο κρίνουν τελειωτικά για την τύχη των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων³¹⁶.

Αναφορικά με την έκταση του «παγώματος» ο νόμος δεν δίνει διευκρινήσεις, αφού περιορίζεται αφενός μεν στο ότι η σχετική ανακριτική πράξη συνίσταται σε απαγόρευση κινήσεως αφετέρου δε προσδιορίζει απλώς το χρονικό σημείο εκκινήσεως του «παγώματος». Εμμέσως όμως με την ίδια διάταξη συστέλλεται η έννοια του παγώματος, αφού αυτή περιορίζεται στις εκταμιεύσεις και μόνο όταν ρητά ορίζεται ότι *«από τότε απαγορεύεται το άνοιγμα της θυρίδας και είναι άκυρη έναντι του δημοσίου τυχόν εκταμίευση χρημάτων από το λογαριασμό»*. Επομένως η έννοια του παγώματος ισοδυναμεί με αδυναμία και ακυρότητα υπέρ του δημοσίου μόνον της εκταμίευσης χρημάτων και δεν επεκτείνεται σε απόλυτη αδράνεια του κρίσιμου λογαριασμού, αφού εξ αντιδιαστολής προκύπτει ότι επιτρέπεται πάντως η κατάθεση χρημάτων από δικαιούχο ή τρίτο μη δικαιούχο στον λογαριασμό αυτόν, ακόμη και η λήψη πληροφοριών για τη μέχρι τότε κίνηση του ή η προσθήκη τυχόν τόκων σ' αυτόν³¹⁷.

Η σημασία της εν λόγω διατάξεως επισφραγίζεται με την τυποποίηση στο τελευταίο εδάφιο αυτής ενός ιδιαίτερου εγκλήματος το οποίο μπορεί να τελεστεί μόνο από διευθυντικό στέλεχος ή υπάλληλο του πιστωτικού ιδρύματος ή του χρηματοπιστωτικού οργανισμού, όταν με πρόθεση παραβαίνουν τις διατάξεις της παραγράφου αυτής, το οποίο τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών και με χρηματική ποινή.

Με την παρ. 3 του άρθρου 48 προβλέπεται η λήψη του ως άνω δικονομικού μέτρου και για την περίπτωση της απαγόρευσης εκποίησης ακινήτου. Επισημαίνεται ότι η διαφορά της λήψης αυτού του δικονομικού μέτρου το οποίο καταρχήν αφορά αποκλειστικά τον κατηγορούμενο, σε σχέση με τα λοιπά μέτρα της παρ.1 του άρθρου 48 συνίσταται στο ότι, στην τελευταία αυτή περίπτωση της απαγόρευσης εκποίησης ακινήτου του κατηγορουμένου, αφενός μεν μπορεί να ληφθεί μόνο κατά το στάδιο της κύριας ανάκρισης και όχι κατά την προκαταρκτική εξέταση ή προανάκριση, αφετέρου δε ότι εκδίδεται για ορισμένο ακίνητο του κατηγορουμένου και δεν μπορεί να αφορά αορίστως την απαγόρευση εκποίησης ακινήτων αυτού και

³¹⁶ Δημήτρηνα Γ., ο.π., ΠοινΧρ 2008, σελ. 950

³¹⁷ Παύλου Στ., ο.π., ΠοινΧρ 2005, σελ.776

εκ τρίτου λόγω της φύσης του πράγματος απαιτείται επιπρόσθετα το τυπικό στοιχείο της αυξημένης δημοσιότητας, δηλαδή η μεταγραφή στα βιβλία του υποθηκοφυλακείου της διάταξης του ανακριτή με την οποία διατάσσεται η απαγόρευση εκποίησης του ακινήτου³¹⁸.

Τέλος, με την παρ. 4 του άρθρου 48 ρυθμίζονται τα ζητήματα που συναρτώνται με τα δικαιώματα του υπόπτου και του κατηγορουμένου κατά του οποίου ελήφθη το αντίστοιχο δικονομικό μέτρο καθώς και του τρίτου. Με την παρ. 5 του άρθρου 48 ρυθμίζεται το ζήτημα της λήψης των αντίστοιχων δικονομικών μέτρων που προβλέπονται στην παρ. 1 κατά το στάδιο διεξαγωγής από την Επιτροπή του άρθρου 7, είτε διοικητικής έρευνας ή ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης, σε σχέση με τη διερεύνηση τυχόν τέλεσης αδικημάτων των άρθρων 2 και 3 του ν.3691/2008. Στην παρ.6 ορίζεται ότι στις περιπτώσεις των παραγράφων 4 και 5 του παρόντος άρθρου οι αιτούντες μπορούν να αμφισβητήσουν μόνο τη συνδρομή των προϋποθέσεων της δέσμευσης ή της απαγόρευσης και στην παρ. 7 ότι οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αναλόγως εκτός των πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών και στα λοιπά υπόχρεα πρόσωπα του άρθρου 5 του ν.3691/2008.

δ) Κριτική προσέγγιση των δικονομικών διατάξεων

Η ανάπτυξη των παραπάνω σκέψεων και προβληματισμών σχετικά με τις δικονομικές διατάξεις του ν.3691/2008, αλλά και η παρεμπίπτουσα ενασχόληση με κάποια ζητήματα ουσιαστικού δικαίου, που όμως συνδέονται άμεσα με τα δικονομικά ζητήματα που τίθενται από τον υπό ερμηνεία νόμο, αποδεικνύει τα σοβαρά προβλήματα που δημιουργεί ο νόμος.

Ειδικότερα, οι ανωτέρω διατάξεις εισάγουν ρυθμίσεις άρσης προστατευτικών για τον κατηγορούμενο εγγυήσεων, περιστολής δικονομικών δικαιωμάτων, έκθεσης σε αρχές με υπερεξουσίες χωρίς να υπάρχουν τα εχέγγυα και η προστασία που διασφαλίζουν οι δικαστικές και οι εισαγγελικές αρχές³¹⁹. Με τον τρόπο αυτό τίθεται υπό αμφισβήτηση και η εγγυητική λειτουργία του ποινικού δικαίου³²⁰.

³¹⁸ Αναλυτικά βλ. Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ.287

³¹⁹ Τσιρίδη Π., ο.π., Το ξέπλυμα, σελ. 303

³²⁰ Δανιήλ Γ., ο.π., σελ.482

Εκ των ανωτέρω διατάξεων αποδεικνύεται ότι κεντρικός άξονας των διεθνών και ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών και εν τέλει της εθνικής μας νομοθεσίας αποτελεί η διαμόρφωση αποτελεσματικών μηχανισμών, προκειμένου να επιτευχθεί σε πρώτο στάδιο ο εντοπισμός, σε δεύτερο στάδιο η προσωρινή δικονομική δέσμευση και σε τρίτο στάδιο η οριστική αφαίρεση των οικονομικών ωφελημάτων που έχουν παραχθεί από το έγκλημα.

Λαμβάνοντας υπόψη τις κρίσιμες παραμέτρους, ήτοι: τη διαμόρφωση εκτεταμένων και ανοιχτών καταλόγων εγκληματικών συμπεριφορών που διανοίγουν δυνατότητες επιβολής των σύγχρονων, προωθημένων κατασχέσεων και δημεύσεων, τη διεύρυνση του πεδίου των υποκειμένων σε δέσμευση πραγμάτων και περιουσιακών στοιχείων, με ταυτόχρονη χαλάρωση των προϋποθέσεων επιβολής των επίμαχων μέτρων και του συνδέσμου τους με το έγκλημα, τη διεύρυνση του κύκλου των προσώπων σε βάρος των οποίων μπορούν να επιβληθούν τα μέτρα αυτά και η χαλάρωση των προϋποθέσεων επιβολής σε αυτά, έστω και αν είναι τρίτοι, δηλαδή ούτε κατηγορούμενοι ούτε ύποπτοι και η εντατική προώθηση της αντιστροφής του βάρους απόδειξης για την κτήση των περιουσιακών στοιχείων των πολιτών, κατά προφανή παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας και της αρχής της μη αυτοενοχοποίησης³²¹, με πρόσθετη συνέπεια την ουσιαστική δυσχέραση άρσης των μέτρων κατάσχεσης/ δήμευσης, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι από τον συνδυασμό των προαναφερόμενων παραμέτρων η προοπτική της προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων αναδεικνύεται δυσοίωνη³²².

Το κέντρο βάρους των αλλαγών που επιτελούνται στο χώρο του ουσιαστικού δικαίου και της ποινικής διαδικασίας τοποθετείται εμφανώς στα πράγματα και τα περιουσιακά στοιχεία του ξεπλύματος και ο μηχανισμός για την επίτευξη του σκοπού αυτού καταστρώνεται πλέον ανεξάρτητα από την κατάφαση ενοχής και την επιβολή κύριας ποινής.

³²¹ Π.χ. Στην περίπτωση που σύζυγοι διατηρούν κοινό λογαριασμό και ο σύζυγος κατηγορηθεί για ξέπλυμα χρήματος από εμπόριο ναρκωτικών, τότε στο στάδιο της προδικασίας δύναται να «παγώσει» ο κοινός λογαριασμός. Όμως στο λογαριασμό υπάρχουν χρήματα της συζύγου τα οποία προέρχονται από μίσθωση ακινήτου και τα οποία δεν δηλώνει στην εφορία, με αποτέλεσμα να φοροδιαφεύγει. Τότε παρόλο που η σύζυγος ως τρίτος έχει το δικαίωμα της αίτησης άρσης της δέσμευσης των χρημάτων, κατά παράβαση της αρχής της αυτοενοχοποίησης καλείται να αποκαλύψει την φοροδιαφυγή καθώς έχει το βάρος απόδειξης.

³²² Συμεωνίδη Δ., Κατασχέσεις στην ποινική διαδικασία και προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2010, σελ. 640-641

Συμπερασματικά καταλήγουμε ότι η διαδικασία της ευρωπαϊκής εναρμόνισης των κανόνων του ποινικού δικονομικού δικαίου θα πρέπει να προσεγγίζεται με μεγαλύτερη ευαισθησία σε ότι αφορά τον σεβασμό των ατομικών ελευθεριών και των εγγυητικών κεκτημένων ενός φιλελεύθερου κράτους δικαίου ώστε να μην οδηγηθούμε σε μια μονόπλευρη και υπέρμετρη ενίσχυση του διωκτικού μηχανισμού, με μοναδικό γνώμονα να εξασφαλιστεί η επιζητούμενη πάση θυσία «αποτελεσματικότητα» της ποινική καταστολής³²³.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος αποτελεί φαινόμενο παγκοσμίου εμβέλειας με αμερικάνικη ταυτότητα, η δε νομοτεχνική διατύπωση του νόμου έχει ευθεία προέλευση από την Ευρωπαϊκή Ένωση και υποστηρίζεται επιπλέον από ένα πλέγμα είτε διεθνών συμβάσεων είτε οδηγιών παρακυβερνητικών οργανώσεων.

Το παράδειγμα της ποινικοποίησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες επαναφέρει στο μικροσκόπιο την εξέταση θεμελιωδών ζητημάτων, όπως την προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων που αποτελεί ιδρυτική αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και απαραίτητη προϋπόθεση για τη νομιμοποίησή της. Γίνεται εναργώς αντιληπτό ότι η ουσιαστική πραγμάτωση του ενιαίου χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα λάβει χώρα μόνο με ισόρροπη φροντίδα για την εγγύηση των ατομικών ελευθεριών, οι οποίες αποτελούν συστατικό στοιχείο αυτού του χώρου. Η φιλελεύθερη φυσιογνωμία του ποινικού μας δικαίου δοκιμάζεται και θα δοκιμασθεί ακόμη περισσότερο, από την αθρόα εισβολή εισαγόμενης νομοθεσία άλλης κουλτούρας, που παράγεται σε διεθνή κέντρα εξουσίας και που νοθεύει το ποινικό μας σύστημα, ώστε να χρειάζεται μια συνεχής προσπάθεια εκ μέρους του Έλληνα νομοθέτη να ελέγχει κατά το δυνατόν τουλάχιστον την έκταση αυτής της αλλοίωσης, που

³²³ Συμεωνίδη Δ., ο.π., σελ. 646 - 649

επέρχεται με νέες ποινικοποιήσεις συμπεριφορών και συρρικνώσεις δικαιωμάτων των κατηγορουμένων³²⁴.

Δυστυχώς, και ο νέος ν.3691/2008 εξακολουθεί να έχει τα χαρακτηριστικά των προηγούμενων νομοθετημάτων, προκαλώντας νέες ερμηνευτικές δυσχέρειες, επιτείνοντας τις ήδη υπάρχουσες. Ορισμένες νέες διατάξεις ευρίσκονται σε αντίθεση με μείζονες δικαιοτικές αρχές και προσκρούουν σε θεμελιώδεις διατάξεις αυξημένης τυπικής ισχύος, πάσχουν από ασάφεια στη διατύπωση, από δογματικές ασυνέπειες και αξιολογικές αντινομίες. Συνεπώς, και η νέα νομοθεσία, αντί να επιλύσει τα υπάρχοντα προβλήματα που είχαν αναδειχθεί στη θεωρία και τη νομολογία, προσέφυγε στην εύκολη λύση της άκριτης αφομοίωσης και μεταφοράς των ρυθμίσεων της 3ης Οδηγίας, χωρίς να ελέγξει και να ενσωματώσει αυτές, κατά τρόπο συνεπή με το νομικό μας σύστημα και τις ισχύουσες συνταγματικές αρχές. Το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, σχετικά πρωτόγνωρο στην ελληνική δικαστηριακή πραγματικότητα, αρχίζει να αναδεικνύει στην πράξη τα σύνθετα ερμηνευτικά του προβλήματα. Διανύουμε πάντως μία περίοδο, όπου η νομολογία αποκτά συνείδηση των ευρύτερων αξιολογικών αιτουμένων και των δογματικών παραμέτρων του νόμου, οπότε και τείνει να παγιώσει κάποιες σαφέστερες θέσεις της.

Τα καίρια ζητήματα που αναδείχθηκαν ήδη είναι πολλά και αποτελούν προβλήματα που απαιτούν όμως για την λύση τους πρωτίστως μία σαφή επίγνωση του απαξιολογικού βάρους του εν λόγω εγκλήματος, με την αποσαφήνιση του προσβαλλόμενου εννόμου αγαθού. Ο διακριτός προσδιορισμός του προστατευόμενου έννομου αγαθού προκειμένου να εντοπιστεί εν συνεχεία το πεδίο εφαρμογής του νόμου προς αποφυγή πιθανής διεύρυνσης του αξιοποίνου και της άκριτης και «άδικης» εφαρμογής του, κρίνεται αναγκαίος.

Ειδικότερα, εξακολουθεί η εισαγωγή ρυθμίσεων άρσης προστατευτικών για τον κατηγορούμενο εγγυήσεων, περιστολής δικονομικών δικαιωμάτων, έκθεση σε αρχές, με υπερεξουσίες, χωρίς να υπάρχουν τα εχέγγυα και η προστασία που διασφαλίζουν οι δικαστικές και εισαγγελικές αρχές και γενικώς

³²⁴ Τσιρίδη Π, Πρακτικά Συνεδρίου, σελ.289

εισήχθη ένα τεράστιο πλέγμα νέων διοικητικών ρυθμίσεων, ώστε ο κάθε πολίτης να είναι έκθετος στο να ελεγχθεί από διάφορες αρχές, χωρίς να έχει την αντίστοιχη προστασία, με συνέπεια να προκαλείται μια ανατροπή σε βασικές εγγυητικές σταθερές του ελληνικού ποινικού δικαίου.

Ο ν.3691/2008 εκφράζει την υπέρμετρη και επικίνδυνη διευρυμένη κατασταλτική βούληση του Έλληνα νομοθέτη και την σαφή αποσύνδεση του ξεπλύματος από το οργανωμένο έγκλημα. Πρωτεύων σκοπός και στόχος προβάλλει η αποστέρηση του εγκληματία από το προϊόν του εγκλήματος και δευτερευόντως η τιμωρία του, παρουσιάζεται έτσι μια διαφορετική «πραγματοπαγής» έκφραση του ποινικού δικαίου. Και τούτο αποτελεί την εμφανέστερη εκτροπή ενός σύγχρονου ποινικού δικαίου, που οφείλει να λειτουργεί μέσα σε ισορροπίες αναλογικότητας, ισότητας και εγγυήσεων, ώστε να συνδυάζεται ομαλά η τιμωρητική με την εγγυητική λειτουργία του.

Συμπερασματικά, η κατάσταση αυτή αποδεικνύει ότι και ο νέος νόμος για το ξέπλυμα όπως και ο προηγούμενος δημιουργεί την ανάγκη μιας επείγουσας τροποποίησής του από την πρώτη στιγμή που τέθηκε σε ισχύ. Οι ανωτέρω επισημάνσεις καθιστούν επιτακτική την εκλογίκευση του κακότεχνου αυτού νομοθετήματος που εκτρέφει την διωκτική λαιμαργία. Οι παρατηρήσεις που προηγήθηκαν αναφορικά με ζητήματα που έθεσε ο ν.3691/2008 σε συνδυασμό με τις τροποποιήσεις που προτάθηκαν, θα μπορούσαν να συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός νέου πλαισίου διατάξεων για την καταπολέμηση του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες -μέσα στα περιθώρια βέβαια που επιτρέπουν τα διεθνή κείμενα- οι οποίες θα εξασφαλίζουν την εγγυητική λειτουργία του ποινικού και ποινικού δικονομικού δικαίου, θα είναι εναρμονισμένες με την ελληνική πραγματικότητα και θα σέβονται το δόγμα του ελληνικού ποινικού και ποινικού δικονομικού δικαίου.

Όσο τούτη η ανάγκη δεν ικανοποιείται, πρέπει να είναι σαφές ότι η ποιότητα απονομής της δικαιοσύνης και η ασφάλεια του δικαίου θα δοκιμάζονται σε βάρος των πολιτών και το φαινόμενο από ανησυχητικό γίνεται και επικίνδυνο για το μέλλον του ποινικού μας δόγματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ανδρουλάκης Ν. «Ποινικό Δίκαιο-Γενικό Μέρος, θεωρία για το έγκλημα», Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν.Σάκκουλας - Αθήνα 2006

Ανδρουλάκης Ν., Η ποινική δογματική και η απήχησή της στην πράξη 50 χρόνια μετά (ένα παράδειγμα), ΠοινΧρ 2002, σελ.289 επ.

Αργυρόπουλος Χρ., Η προκαταρκτική εξέταση του Ν.3691/2008, ΠοινΧρ 2008, σελ. 939 επ.

Βασιλακόπουλος Π., Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, ΠοινΧρ 1996 σελ.1361 επ.

Βουτσάς Ν., Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Ισχύουσες ρυθμίσεις και διαγραφόμενες προοπτικές σε επίπεδο αντεγκληματικής πολιτικής, ΠοινΛογ 2005, σελ. 1467 επ.

Γιαννίδης Ι., Η νέα νομιμοποίηση του ποινικού δικαίου και το τέλος της κλασσικής δογματικής, ΠοινΧρ 2007, σελ 769 επ.

Γιαννόπουλος Θ., Η «νομιμοποίηση» εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα κατ' άρθρο 394 Α ΠΚ, ΠοινΧρ 1993, σελ. 1238 επ.

Δανιήλ Γ., Σκέψεις και προβληματισμοί σχετικά με διατάξεις του Ν.3424/2005, που τροποποίησαν τον Ν.2331/1995 και παρουσιάζουν δικονομικό ενδιαφέρον, ΠοινΔικ 2008, σελ.472 επ.

Δημήτραινας Γ., Νομιμοποίηση εσόδων: Θέσεις τις νομολογίας σε ειδικότερα ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/95, ΠοινΔικ 2004, σελ. 588 επ. (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτραινας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 93 επ.)

Δημήτραινας Γ., Η διεύρυνση της έννοιας της βασικής εγκληματικής πράξης στο έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ΠοινΧρ 2006 σελ. 351 επ. (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτραινας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 191 επ.)

Δημήτραινας Γ., Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος – Ζητήματα εφαρμογής του ν.2331/1995, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2002: «*Ζητήματα εφαρμογής του ν.2331/1995*»

Δημήτραινας Γ., Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες: Οι ανακριτικές διατάξεις δέσμευσης και απαγόρευσης εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων του κατηγορουμένου υπό το πρίσμα των διατάξεων για την κατάσχεση και ειδική δήμευση των κρίσιμων περιουσιακών στοιχείων (από το ν.2331/1995 στο ν.3691/2008), ΠοινΧρ 2008, σελ.943 επ. (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτραινας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 27 επ.

Δημήτραινας Γ., Η ταυτότητα του δράστη του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες: συμβολή στην αντιμετώπιση ειδικότερων ζητημάτων διαχρονικού δικαίου, Ποιν Δικ 2009 σελ.72 επ.(Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτραινας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 59 επ.)

Διονυσσοπούλου Αθ., Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα και αποδοχή προϊόντων εγκλήματος, ΠοινΧρ 1999, σελ 988 επ.

Διονυσσοπούλου Αθ., Η δήμευση των προϊόντων της εγκληματικής δραστηριότητας. Παρατηρήσεις και de lege ferenda προτάσεις στις διατάξεις του ν. 2331/1995, Υπερ.2000, σελ. 796 επ

Διονυσσοπούλου Αθ., Πότε ένα περιουσιακό στοιχείο προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα – Συμβολή στον καθορισμό του κύκλου των πρόσφορων αντικειμένων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, ΠοινΧρ 2006, σελ.361 επ.

Διονυσσοπούλου Αθ., Κακουργήματα στο Ν.2331/1995: Μοναδική επιλογή για τον νομοθέτη;. Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος «Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία», Πρακτικά 4^{ου} Συνεδρίου της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ. 433 επ.

Ζέρβα Χαρά, Εξωχώριες εταιρείες και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ΠοινΔικ 2001, σελ. 1048 επ.

Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Η ποινική αντιμετώπιση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος: μεταξύ διεθνούς, ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας, ΠοινΧρ 2007, σελ. 3 επ.

Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Ποινικοποίηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες: βασικά χαρακτηριστικά του Ν. 3691/2008 και δικαιοκρατικά όρια, ΠοινΧρ 2008, σελ.917 επ.

Καμπέρου- Ντάλτα Ε., Ο ν.3691/2008 για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος-Ερμηνευτική προσέγγιση του νόμου & διεθνές ποινικό πλαίσιο, Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα 2009

Κάτσιος Στ., Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος. Η γεωπολιτική του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος: το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, Εκδόσεις Σάκκουλα, 1998

Κάτσιος Στ., Dura lex sed lex: Μια προσέγγιση στο ρόλο των δικηγόρων στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με την ευκαιρία της Επιτροπής του άρθρου 5 παρ.8 του Ν.3424/2005, ΠοινΔικ 2006, σελ.603 επ.

Κοτσαλής Λ., «Ποινικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος», Εκδόσεις Αντ.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2006

Κουλούρης Ν., Προβλήματα εφαρμογής του Ν.2331/1995, ΠοινΔικ 2000 σελ. 374 επ.

Κωνσταντινίδης Α., Τραπεζικό απόρρητο και νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του Ποινικού Δικαίου-Πρακτικά του Ζ Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΕΠΔ, Δίκαιο & Οικονομία, Αθήνα 2000, σελ. 131 επ.

Λίβος Ν., «Πολύ κακό για το τίποτα;» Οι ανακριτικές αρμοδιότητες της Εθνικής Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ΠοινΧρ 2006, σελ. 380 επ.

Λίβος Ν., Οργανωμένο έγκλημα και ειδικές ανακριτικές πράξεις, Τόμος Ι:Δογματική του οργανωμένου εγκλήματος, Τεύχος α΄ Ο εγκληματολογικο-δογματικός φαινότυπος του οργανωμένου εγκλήματος, Εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία, Π.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα 2007

Μανωλεδάκης Ι., Το έννομο αγαθό ως βασική έννοια του ποινικού δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1998

Μυλωνόπουλος Χ., Ποινικό Δίκαιο Ειδικό Μέρος-Τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας (Άρθρα 372-406 ΠΚ), Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν.Σάκκουλα, Αθήνα 2001

Ναμιάς Ο., Ο ρόλος και η ευθύνη του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος «Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία», Πρακτικά 4^{ου} Συνεδρίου της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ. 379 επ.

Νικολούδης Π., Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ΠοινΧρ 2000, σελ. 769 επ.

Παπανεοφύτου Α., «Κριτική προσέγγιση της λειτουργίας των αρχών του φιλελεύθερου ποινικού δόγματος σε σύγχρονες μορφές εγκληματικότητας». Συμβολή στον Τιμητικό Τόμο «Οι Ποινικές Επιστήμες στον 21^ο αιώνα» για τον Διονύσιο Σπινέλλη, Β΄ Τόμος, σελ. 743-790. Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2001.

Παρασκευόπουλος Ν., Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και ανθρώπινα δικαιώματα. Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος «Καθαρή ή ελεύθερη κοινωνία», Πρακτικά 4^{ου} Συνεδρίου της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων, Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ.39 επ.

Πατσαβέλλας Λ., Οι νομοθετικές και επιχειρησιακές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες- οι νεότερες εξελίξεις, ΠοινΧρ 2006, σελ. 367 επ.

Παύλου Στ., Το «πάγωμα των τραπεζικών λογαριασμών» στην προδικασία για το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα (Ν.3691/2008), ΠοινΧρ 2005, σελ. 769 επ. (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτριντας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 271 επ.)

Παύλου Στ., Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές ενέργειες και ιδίως η οριοθέτησή της από την αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος(394 ΠΚ), Υπερ 2000, σελ.633 επ. (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο:

Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτριντας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 79 επ.)

Παύλου Στ., Διωκτικές εκτροπές στην εφαρμογή του Ν. 2331/95, για το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος, και ο απαιτούμενος εξορθολογισμός της εφαρμογής του. ΠοινΧρ 2003, σελ. 193 επ. (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτριντας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 107 επ.)

Παύλου Στ., Η Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Από τον ν. 2331/1995 στον 3424/2005 : η εξέλιξη και γιγάντωση μιας δογματικής και κυρωτικής εκτροπής, ΠοινΧρ 2006, σελ. 342 επ. (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτριντας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 123 επ.)

Παύλου Στ., Ο Ν. 3691/2008 για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η οριστικοποίηση μιας διαχρονικής δογματικής εκτροπής και η εμπέδωση της κατασταλτικής αυθαιρεσίας, ΠοινΧρ 2008 σελ.923 επ. (Το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο: Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από τον Ν. 2331/1995 στο Ν. 3691/2008, Στέφανος Παύλου – Γιώργος Δημήτριντας, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας 2009, σελ. 3 επ.)

Παύλου Στ. - Δημήτριντας Γ., Η νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση – Από το ν.2331/1995 στο ν.3691/2008. Εκδόσεις Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα 2009

Πετρόπουλος Β., Ζητήματα υποκειμενικής υποστάσεως του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (άρθρο 2 παρ.5 του Ν.3691/2008), ΠοινΧρ 2008 σελ. 955 επ

Συμεωνίδης Δ., Κατασχέσεις στην ποινική διαδικασία και προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2010, σελ. 640-641

Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Δικηγορικό απόρρητο και νομιμοποίηση παράνομων εσόδων, ΠοινΧρ 2006, σελ.289 επ.

Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Ο Ν.2928/2001 «για την προστασία του πολίτη από αξιόποινες πράξεις εγκληματικών οργανώσεων», Ποιν.Δικ. 2001, σελ.694 επ.

Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Το έγκλημα της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων μετά το ν.3424/2005: Ερμηνευτικές προτάσεις, Τόμος Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος-«Καθαρή» ή ελεύθερη κοινωνία;, Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων, Εκδόσεις Αντ.Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 2007, σελ.167 επ

Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές πράξεις, Εισήγηση στο Ζ' Πανελλήνιο Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου, 1998, σε Πρακτικά Συνεδρίου «Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του ποινικού δικαίου», 2000, σελ. 125-126

Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες πράξεις (Προβλήματα από τη μέχρι σήμερα εφαρμογή του ν. 2331/1995), ΠοινΔικ 2002, σελ.288 επ.

Τζανεπτής Α., Η δήμευση των νομιμοποιούμενων προϊόντων της εγκληματικής δραστηριότητας στον Τόμο «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος – Καθαρή η ελεύθερη κοινωνία» ΕΕΠ 2007, σελ. 249 επ.

Τραγάκης Γ., Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996

Τριανταφύλλου Γ., Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, Τα προσβαλλόμενα έννομα αγαθά και η συμβολή τους στην ερμηνεία του άρθρου 2 παρ.1 του ν.2331/1995, Τιμ Τομ για τον Ν.Ανδρουλάκη, 2003, σελ.774

Τσιρίδης Π., Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος (Ν. 3691/2008), Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2009 : «*Το ξέπλυμα*»

Τσιρίδης Π., «Η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της Ε.Ε. και οι νομοθετικές επιλογές σε εθνικό επίπεδο», Σύγχρονες εξελίξεις του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Ποινικού Δικαίου, Πρακτικά Συνεδρίου 27-29 Νοεμβρίου 2009, Δικηγορικός Σύλλογος Πειραιά-Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων-Κέντρο Διεθνούς & Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2010, σελ.237 επ.: «*Πρακτικά Συνεδρίου*»

Χλούπης Γ., Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες: περιγραφή του φαινομένου και τρόποι αντιμετώπισης, ΠοινΔικ 2000, σελ.369 επ.

Filipkowski Wojciech, Νέες τάσεις στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, ΠοινΔικ 2005, σελ.883 επ.

Διαδικτυακοί τόποι:

www.amcham.gr

www.hellenic-fiu.gr

<http://www.fatf-gafi.org/pages/>

<http://eur-lex.europa.eu/el/index.htm>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΩΝ

A.) Ο ΝΟΜΟΣ 2331/1995

Άρθρο 1

Για την εφαρμογή των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου αυτού του νόμου οι ακόλουθοι όροι έχουν την εξής έννοια:

α. "Εγκληματική δραστηριότητα", τα εγκλήματα που προβλέπονται από τις εξής διατάξεις, όπως ισχύουν:

αα) Τα εγκλήματα που προβλέπονται από το νόμο για την καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών.

αβ) Τα εγκλήματα της παραγράφου 1 του άρθρου 15 του ν. 2168/1993 "περί όπλων κ.λπ."

αγ) Της ληστείας (άρθρο 380 Ποινικού Κώδικα).

αδ) Της εκβίασης (άρθρο 385 παρ. 1, περίπτ. α'-β' Π.Κ.).

αε) Της αρπαγής (άρθρο 322 Ποινικού Κώδικα).

αστ) Της κλοπής ιδιαίτερα μεγάλης αξίας (άρθρο 372 παράγραφος 1 εδάφιο β' Ποινικού Κώδικα) και των διακεκριμένων περιπτώσεων κλοπής του άρθρου 374 περίπτωση α'-στ' του Ποινικού Κώδικα.

αζ) Της υπεξαίρεσης, αν το αντικείμενό της είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας (άρθρο 375 παράγραφος 1β' Π.Κ.) ή αν η πράξη ενέχει κατάχρηση ιδιαίτερης εμπιστοσύνης ή συντρέχουν οι λοιπές περιστάσεις του άρθρου 375 παράγραφος 2 Π.Κ..

αη) Της απάτης, αν η ζημία που προξενήθηκε είναι ιδιαίτερα μεγάλη (άρθρο 386 παράγραφος 1 εδάφιο β' Π.Κ.) ή αν ο υπαίτιος διαπράττει απάτες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια ή αν οι περιστάσεις υπό τις οποίες έγινε η πράξη μαρτυρούν ότι είναι ιδιαίτερα επικίνδυνος (άρθρο 386 παράγραφος 3 Π.Κ.).

αθ) Της παράνομης εμπορίας αρχαιοτήτων.

αι) Της κλοπής φορτίου πλοίου, αν το αντικείμενό της είναι ιδιαίτερος μεγάλης αξίας (άρθρο 217 παράγραφος 1 εδάφιο β' Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου).

αια) Τα προβλεπόμενα υπό τα στοιχεία γ' και δ' εδάφιο δεύτερο της παραγράφου 2 και από την παράγραφο 3 του άρθρου 10 του ν. 1383/1983 "αφαιρέσεις και μεταμοσχεύσεις ανθρωπίνων ιστών και οργάνων".

αιβ) Της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 1608/1950 "περί αυξήσεων των ποινών των προβλεπόμενων δια τους καταχραστάς του δημοσίου", όπως ισχύει.

αιγ) Της λαθρεμπορίας, όταν εμπíπτουν στις περιπτώσεις του άρθρου 102 παράγραφος 1 Β του Τελωνειακού Κώδικα (ν. 1165/1918, όπως ισχύει).

αιδ) Τα προβλεπόμενα από το ν.δ. 181/1974 "περί προστασίας εξ ιοντιζουσών ακτινοβολιών".

αιε. Τα προβλεπόμενα και τιμωρούμενα από τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 349 του Ποινικού Κώδικα.

αιστ. Τα προβλεπόμενα και τιμωρούμενα από τις διατάξεις του Β.Δ. 29/1971 "περί κωδικοποίησεως εις ενιαίον κείμενον των ισχυουσών διατάξεων περί τυχηρών και μη παιγνίων".

β. "Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα":

Τα εγκλήματα τα προβλεπόμενα στο επόμενο άρθρο.

γ. "Περιουσία": Περιουσιακά στοιχεία κάθε είδους, ενσώματα ή ασώματα, κινητά ή ακίνητα, υλικά ή άυλα, καθώς και τα νομικά έγγραφα ή στοιχεία που αποδεικνύουν τίτλο ιδιοκτησίας ή δικαιώματα προς απόκτηση τέτοιων περιουσιακών στοιχείων.

δ. "Πιστωτικό ίδρυμα": Επιχείρηση, η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων από το κοινό ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων και στη χορήγηση πιστώσεων για λογαριασμό της, καθώς και το στερούμενο ίδιας νομικής προσωπικότητας υποκατάστημα ή γραφείο αντιπροσωπείας στην Ελλάδα πιστωτικού ιδρύματος που έχει την έδρα του στην αλλοδαπή. Περισσότερα υποκαταστήματα στην ημεδαπή του ίδιου αλλοδαπού πιστωτικού ιδρύματος θεωρούνται ως ενιαίο πιστωτικό ίδρυμα. Στον ορισμό αυτόν εμπίπτει επίσης το Ταχυδρομικό Ταμειτήριο, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (Τ.Π.Δ.), η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως (Ε.Τ.Β.Α.) και η Τράπεζα της Ελλάδος (Τ.Ε.).

ε. "Χρηματοπιστωτικός οργανισμός": Επιχείρηση η οποία δεν είναι πιστωτικό ίδρυμα και της οποίας η κύρια δραστηριότητα συνίσταται σε τοποθετήσεις σε τίτλους ή στην άσκηση μιας ή περισσοτέρων από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στα σημεία β'-ιβ' του άρθρου 24 του ν. 2076/1992 "Ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες συναφείς διατάξεις". Στην έννοια του χρηματοπιστωτικού οργανισμού, για τις ανάγκες των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του νόμου αυτού, περιλαμβάνονται ιδίως οι εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου, διαχείρισεως αμοιβαίων κεφαλαίων, τα μέλη του Χρηματιστηρίου και όσοι ενεργούν για λογαριασμό τους, κάθε δραστηριότητα ανταλλαγής συναλλάγματος, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της καταναλωτικής πίστης, οι ασφαλιστικές εταιρίες, καθώς και τα υποκαταστήματα χρηματοπιστωτικών οργανισμών που έχουν την έδρα τους στην αλλοδαπή.

στ. "Αρμόδια Αρχή": Για τα πιστωτικά ιδρύματα, τις εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης, τις εταιρίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων, τις εταιρίες επιχειρηματικού κεφαλαίου και τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος, η Τράπεζα της Ελλάδος. Για τις ασφαλιστικές εταιρίες, το Υπουργείο Εμπορίου και τους λοιπούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

ζ. "Αρμόδιος Φορέας": Η προβλεπόμενη από το άρθρο 7 Επιτροπή.

Άρθρο 2

1. Με ποινή καθείρξεως μέχρι δέκα ετών τιμωρείται όποιος από κερδοσκοπία ή με σκοπό να συγκαλύψει την αληθή προέλευση ή να παράσχει συνδρομή σε πρόσωπο που ενέχεται σε εγκληματική δραστηριότητα, αγοράζει, αποκρύπτει, λαμβάνει ως εμπράγματα ασφάλεια, δέχεται στην κατοχή του, καθίσταται οπωσδήποτε δικαιούχος, μετατρέπει ή μεταβιβάζει οποιαδήποτε περιουσία που προέρχεται από την προαναφερόμενη δραστηριότητα. Αν ο δράστης ασκεί τέτοιου είδους δραστηριότητες κατ'επάγγελμα ή είναι ιδιαίτερα επικίνδυνος ή υπότροπος, τιμωρείται με ποινή καθείρξεως τουλάχιστον δέκα ετών, εφόσον δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης ποινής.

2. Όποιος εξεταζόμενος από δικαστικές αρχές ως μάρτυς, ή από άλλες αρμόδιες αρχές ή αναφερόμενος σ' αυτές, υπό οιαδήποτε ιδιότητα με πρόθεση αποκρύπτει ή συγκαλύπτει την αλήθεια όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο στον οποίο η περιουσία αυτή βρίσκεται, γνωρίζοντας ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα, τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως τουλάχιστον έξι μηνών, εφόσον δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης τιμωρίας του. Το δικαστήριο δύναται να μην επιβάλει ποινή, αν ο εξεταζόμενος ή αναφερόμενος είναι σύζυγος ή συγγενής εξ αίματος μέχρι δεύτερου βαθμού με εκείνον ο οποίος ανέπτυξε εγκληματική δραστηριότητα.

3. Όποιος ιδρύει ή αποκτά επιχείρηση ή συνιστά οργάνωση με σκοπό τη διάπραξη εγκλήματος της πρώτης παραγράφου ή εν γνώσει συμμετέχει σε τέτοια επιχείρηση ή οργάνωση ή παρέχει σε άλλον συμβουλές για τη διάπραξη τέτοιου εγκλήματος, τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως τουλάχιστον δύο ετών, εφόσον δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης τιμωρίας του.

4. Τα εγκλήματα του άρθρου αυτού τιμωρούνται ακόμη και αν τελέστηκαν στην αλλοδαπή.

5. Τα κακουργήματα που προβλέπονται στο άρθρο αυτό δικάζονται από το Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων.

6. Περιουσία που αποτελεί προϊόν εγκληματικής δραστηριότητας ή που αποκτήθηκε με οποιονδήποτε τρόπο από προϊόν τέτοιας εγκληματικής δραστηριότητας ή περιουσία που χρησιμοποιήθηκε, εν όλω ή εν μέρει, για εγκληματική δραστηριότητα κατάσχετα και, εφόσον δεν συντρέχει περίπτωση αποδόσεως της στον ιδιοκτήτη κατά τα άρθρα 310 παράγραφος 2 και 373 Κ.Π.Δ., δημεύεται υποχρεωτικά με την καταδικαστική απόφαση. Η δήμευση επιβάλλεται ακόμη και αν η περιουσία ανήκει σε τρίτο, εφόσον αυτός τελούσε εν γνώσει της εγκληματικής δραστηριότητας κατά το χρόνο κτήσεως της περιουσίας.

7. Σε περίπτωση καταδίκης για απόπειρα τελέσεως εγκλήματος από τα αναφερόμενα στο άρθρο 1 στοιχείο α' κατάσχετα και δημεύεται η περιουσία την οποία ο δράστης σκόπευε να χρησιμοποιήσει στο έγκλημα.

8. Δήμευση διατάσσεται και όταν δεν ασκήθηκε δίωξη λόγω θανάτου του υπαιτίου ή η δίωξη που ασκήθηκε έπαυσε ή κηρύχθηκε απαράδεκτη. Στις περιπτώσεις αυτές η δήμευση διατάσσεται με βούλευμα του δικαστικού συμβουλίου ή με απόφαση του δικαστηρίου του παύει ή κηρύσσει απαράδεκτη την ποινική δίωξη και αν δεν ασκήθηκε δίωξη, με βούλευμα του κατά τόπον αρμοδίου συμβουλίου πλημμελειοδικών. Οι διατάξεις του άρθρου 492 Κ.Π.Δ. εφαρμόζονται αναλόγως και στην προκειμένη περίπτωση, εκτός αν η απόφαση ή το βούλευμα εκδόθηκε από τον Άρειο Πάγο ή δικαστήριο

ή δικαστικό συμβούλιο που αποφαινεται τελεσιδίκως. Εφαρμόζονται επίσης αναλόγως και οι διατάξεις του άρθρου 504 παράγραφος 3 Κ.Π.Δ., εκτός αν η απόφαση εκδόθηκε από τον Άρειο Πάγο.

9. Τρίτος, κατά της περιουσίας του οποίου διατάχθηκε δήμευση, χωρίς να συμμετάσχει στη δίκη, ούτε να κλητευθεί, δικαιούται να ασκήσει αίτηση ακυρώσεως της σχετικής διάταξης της απόφασης, μέσα σε τρεις μήνες από την επίδοσή της σε αυτόν. Τα άρθρα 492 και 504 παράγραφος 3 Κ.Π.Δ. εφαρμόζονται αναλόγως και στην προκειμένη περίπτωση.

10. Αν η αναφερόμενη στην παράγραφο 6 του άρθρου αυτού περιουσία δεν υπάρχει πλέον ή δεν έχει βρεθεί, επιβάλλεται χρηματική ποινή ίση με την κατά το χρόνο της καταδικαστικής απόφασης αξία της περιουσίας αυτής, την οποία προσδιορίζει το δικαστήριο.

Άρθρο 3

1. Το Δημόσιο μπορεί, ύστερα από γνωμάτευση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, να αξιώσει ενώπιον των αρμοδίων πολιτικών δικαστηρίων από τον αμετακλήτως καταδικασμένο σε ποινή καθείρξεως ή σε ποινή φυλακίσεως τουλάχιστον τριών ετών, για έγκλημα από τα αναφερόμενα στο άρθρο 1 στοιχείο α' του νόμου αυτού, κάθε περιουσία που αυτός έχει αποκτήσει από έγκλημα αναφερόμενο στην ίδια διάταξη, έστω και αν γι' αυτό δεν χώρησε καταδίκη. Με την ίδια διαδικασία δημεύεται και κάθε περιουσία που το πρόσωπο αυτό απέκτησε κατά τα τελευταία πέντε έτη πριν από το χρόνο τελέσεως εγκλήματος, που αναφέρεται στο άρθρο 1 στοιχ. α' του νόμου αυτού για το οποίο χώρησε καταδίκη και μέχρι το χρονικό σημείο που η καταδίκη αυτή έγινε αμετάκλητη. Η περιουσία αυτή περμαίρεται υπέρ του Δημοσίου ότι αποκτάται από έγκλημα που αναφέρεται στην ίδια διάταξη, επιτρέπεται όμως ανταπόδειξη.

2. Αν η περιουσία μεταβιβάστηκε σε τρίτο, ο καταδικασμένος υποχρεούται σε αποζημίωση ίση με την αξία της, κατά το χρόνο συζητήσεως της αγωγής. Η παραπάνω αξίωση μπορεί να ασκηθεί και κατά τρίτου που απέκτησε από χαριστική αιτία, εφόσον κατά το χρόνο της κτήσης ήταν σύζυγος ή συγγενής εξ αίματος κατ' ευθεία γραμμή με τον καταδικασμένο ή αδελφός του ή θετό τέκνο του, καθώς και εναντίον κάθε τρίτου που απέκτησε μετά την άσκηση κατά του καταδικασμένου ποινικής δίωξης για το πιο πάνω έγκλημα και τελούσε σε κακή πίστη, αν κατά το χρόνο που απέκτησε γνώριζε την άσκηση ποινικής δίωξης κατά του καταδικασμένου. Ο τρίτος και ο καταδικασμένος ευθύνονται εις ολόκληρον.

Άρθρο 4

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν κατά τη σύναψη συμβάσεων, στα πλαίσια οποιασδήποτε επιχειρηματικής σχέσης και ιδίως κατά το άνοιγμα λογαριασμού καταθέσεων οποιασδήποτε φύσεως, κατά τη σύναψη συμβάσεων παροχής υπηρεσιών φυλάξεως περιουσιακών στοιχείων και κατά τη μίσθωση θυρίδας θησαυροφυλακείου, καθώς και κατά τη σύναψη συμβάσεως ενυπόθηκου δανείου, να απαιτούν την απόδειξη της ταυτότητας του συναλλασσομένου. Η απόδειξη γίνεται με την επίδειξη του δελτίου αστυνομικής ταυτότητας ή του διαβατηρίου ή άλλου δημοσίου εγγράφου. Από τα στοιχεία πρέπει πάντως να προκύπτουν η παρούσα διεύθυνση κατοικίας, το ήδη ασκούμενο από το συμβαλλόμενο ή συναλλασσόμενο επάγγελμα και η επαγγελματική του διεύθυνση. Εκτός από τις αναφερόμενες στο πρώτο εδάφιο συναλλαγές, η υποχρέωση αυτή υπάρχει και για κάθε συναλλαγή, το ποσό της οποίας είναι ισότιμο σε δραχμές με δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρωπαϊκές νομισματικές μονάδες (ENM/ECU) τουλάχιστον, είτε γίνεται με μία πράξη είτε με περισσότερες που γίνονται την ίδια ημέρα ή ανάγονται στην ίδια έννομη σχέση. Αν το ποσό δεν είναι γνωστό κατά το χρόνο της συναλλαγής, το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός εξακριβώνει την ταυτότητα μόλις πληροφορηθεί το ποσό ή διαπιστώσει ότι αυτό ανέρχεται στο ισότιμο των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ENM/ECU τουλάχιστον.

2. Όταν ο συμβαλλόμενος ή συναλλασσόμενος ενεργεί για λογαριασμό άλλου, εκτός από την απόδειξη της δικής του ταυτότητας κατά την παράγραφο 1, οφείλει να αποδείξει και τα στοιχεία του τρίτου, φυσικού ή νομικού προσώπου, για λογαριασμό του οποίου ενεργεί. Το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός οφείλει να εξακριβώσει την αλήθεια και των στοιχείων αυτών και όταν ο συμβαλλόμενος ή συναλλασσόμενος δεν προβεί στην πιο πάνω δήλωση, αλλά υπάρχει βάσιμη αμφιβολία για το αν ενεργεί για δικό του λογαριασμό ή βεβαιότητα ότι ενεργεί για λογαριασμό άλλου.

3. Σε περίπτωση που υπάρχει αμφιβολία για το αν οι συμβαλλόμενοι ή συναλλασσόμενοι, που αναφέρουν οι προηγούμενες παράγραφοι, ενεργούν για ίδιο λογαριασμό ή σε περίπτωση βεβαιότητας για το ότι δεν ενεργούν για ίδιο λογαριασμό, τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί λαμβάνουν τα ευλόγως απαιτούμενα μέτρα προκειμένου να συλλέξουν πληροφορίες για την πραγματική ταυτότητα των προσώπων για λογαριασμό των οποίων αυτοί ενεργούν.

4. Κατά παρέκκλιση από τα αναφερόμενα στις προηγούμενες παραγράφους, δεν απαιτείται εξακρίβωση της ταυτότητας: α) Στις ασφαλιστικές συμβάσεις που συνάπτονται από ασφαλιστικές εταιρίες, οι οποίες υπάγονται κατά το άρθρο 1 στις διατάξεις του νόμου αυτού, αν το ποσό του ασφαλιστρού ή των περιοδικών ασφαλιστρών, που πρόκειται να καταβληθούν κατά τη διάρκεια ενός έτους, δεν υπερβαίνει το ισάξιο χιλίων (1.000) ENM/ECU ή στην περίπτωση εφάπαξ καταβολής το ισάξιο δύο χιλιάδων πεντακοσίων (2.500) ENM/ECU. Αν το ασφάλιστρο ή τα περιοδικά ασφάλιστρα που πρόκειται να καταβληθούν κατά τη διάρκεια ενός έτους αυξηθούν έτσι ώστε να υπερβούν το κατώτατο όριο των χιλίων (1.000) ENM/ECU, απαιτείται η εξακρίβωση ταυτότητας. β) Στις συμβάσεις συνταξιοδοτικής ασφάλισης που συνάπτονται βάσει συμβάσεων εργασίας ή επαγγελματικής δραστηριότητας του ασφαλισμένου, υπό τον όρο ότι οι συμβάσεις αυτές δεν περιλαμβάνουν ρήτρα εξαγοράς ούτε μπορεί να χρησιμεύσουν ως εγγύηση δανείου.

5. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί έχουν την ευχέρεια κατά την κρίση των, αλλά δεν υποχρεούνται να προβαίνουν στην κατά το άρθρο αυτό εξακρίβωση ταυτότητας, όταν ο συναλλασσόμενος είναι πιστωτικό ίδρυμα, χρηματοπιστωτικός οργανισμός, νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή οργανισμός που ανήκει κατά 51% τουλάχιστον στο Δημόσιο.

6. Εξακρίβωση της ταυτότητας γίνεται και σε κάθε περίπτωση που υπάρχει σοβαρή υπόνοια ότι πρόκειται για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.

7. Τα στοιχεία, τα σχετικά με τις παραπάνω συμβάσεις και συναλλαγές, και τα νομιμοποιητικά έγγραφα φυλάσσονται από το πιστωτικό ίδρυμα ή τον χρηματοπιστωτικό οργανισμό για χρονικό διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών: α) όσον αφορά τις συμβάσεις, μετά τη λήξη των σχέσεών τους με τους πελάτες τους, β) όσον αφορά τις συναλλαγές, από τη διενέργεια της τελευταίας συναλλαγής, εκτός αν και στις δύο περιπτώσεις, επιβάλλεται από άλλη διάταξη νόμου η φύλαξή τους επί μακρότερο χρονικό διάστημα.

8. Σε περίπτωση υπαίτιας παράβασης των κατά τις προηγούμενες παραγράφους υποχρεώσεών του, μπορεί να επιβληθεί σε βάρος του πιστωτικού ιδρύματος ή χρηματοπιστωτικού οργανισμού, με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Εμπορίου, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση της Αρμόδιας Αρχής, πρόστιμο πεντακοσίων χιλιάδων έως πενήντα εκατομμυρίων δραχμών.

9. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν: α) να εξετάζουν με ιδιαίτερη προσοχή κάθε συναλλαγή που από τη φύση της μπορεί να συνδεθεί με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, β) να θεσπίζουν διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας, ώστε να προλαμβάνουν και να εμποδίζουν τη διενέργεια συναλλαγών που συνδέονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, γ) να μεριμνούν ώστε οι διαδικασίες της παραγράφου αυτής να εφαρμόζονται και στα υποκαταστήματά τους του εξωτερικού, εκτός αν αυτό απαγορεύεται από τη σχετική αλλοδαπή νομοθεσία, οπότε ενημερώνουν την αρμόδια εισαγγελική αρχή. Με απόφαση της Αρμόδιας Αρχής μπορεί να προσδιορίζονται ενδεικτικώς ειδικότερα κριτήρια ή στοιχεία των συναλλαγών αυτών, καθώς και ο τρόπος, τα όργανα και οι λεπτομέρειες ασκήσεως σχετικού ελέγχου.

10. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικός οργανισμός οφείλει να ορίσει ένα διευθυντικό στέλεχος, στο οποίο τα άλλα διευθυντικά στελέχη και οι υπάλληλοι θα αναφέρουν κάθε συναλλαγή που θεωρούν ύποπτη νομιμοποιήσεως εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και κάθε γεγονός του οποίου λαμβάνουν γνώση λόγω της υπηρεσίας τους και το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει ένδειξη εγκληματικής δραστηριότητας. Στα υποκαταστήματα η αναφορά αυτή γίνεται κατευθείαν στο διευθυντή του υποκαταστήματος, ο οποίος αναφέρεται αμέσως στο αρμόδιο διευθυντικό στέλεχος αν συμμερίζεται τις υπόνοιες. Αν ο διευθυντής του υποκαταστήματος ή ο αναπληρωτής του κωλύεται ή αρνείται ή αμελεί ή δεν συμμερίζεται τις υπόνοιες του αναφέροντος υπαλλήλου, τότε ο υπάλληλος αναφέρεται στο αρμόδιο διευθυντικό στέλεχος. Ο τελευταίος ενημερώνει σχετικά, τηλεφωνικώς και με εμπιστευτικό έγγραφο, τον Αρμόδιο Φορέα παρέχοντάς του συγχρόνως κάθε χρήσιμη πληροφορία ή στοιχείο, αν μετά από την εξέταση που πραγματοποιεί κρίνει ότι οι πληροφορίες και τα υπάρχοντα στοιχεία αποτελούν ένδειξη εγκληματικής δραστηριότητας.

11. Την κατά την προηγούμενη παράγραφο υποχρέωση ενημερώσεως του Φορέα έχει και κάθε υπάλληλος της Αρμόδιας Αρχής, καθώς και κάθε άλλο πρόσωπο επιφορτισμένο με τη διενέργεια ελέγχου σε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό, αν κατά την άσκηση των καθηκόντων του υποπέσουν στην αντίληψή του γεγονότα τα οποία ενδέχεται να αποτελούν ένδειξη νομιμοποιήσεως εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.

12. Τα πιστωτικά ιδρύματα ή χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν να μην πραγματοποιούν συναλλαγές για τις οποίες γνωρίζουν ή βάσιμα υποπτεύονται ότι συνδέονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, εκτός αν για την άμεση πραγματοποίηση της συναλλαγής συντρέχει επείγουσα περίπτωση ή αυτό επιβάλλεται από τη φύση της, καθώς και όταν η μη πραγματοποίηση της συναλλαγής ενδέχεται να δυσχεράνει την αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων ή προσώπων που πιθανόν ενέχονται σε νομιμοποίηση εσόδων. Στην περίπτωση αυτή η αναφορά υποβάλλεται αμέσως μετά τη συναλλαγή.

13. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν να παρέχουν στον Αρμόδιο Φορέα, στην εισαγγελική αρχή, στον ανακριτή και στο δικαστήριο, όταν τους ζητηθεί, τις απαιτούμενες πληροφορίες ή τα αποδεικτικά στοιχεία για όλες τις δραστηριότητες που αναφέρονται στις παραγράφους 1-8 του άρθρου αυτού ή τη διενέργεια άλλων συναλλαγών όταν, κατά την κρίση του Φορέα, της εισαγγελικής ή δικαστικής αρχής είναι πιθανόν να σχετίζονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα ή υπάρχει περίπτωση δημεύσεως, σύμφωνα με το άρθρο 2 του νόμου αυτού. Η σχετική αλληλογραφία είναι εμπιστευτική. Αν όμως ασκηθεί ποινική δίωξη για εγκληματική δραστηριότητα, η σχετική αλληλογραφία αποτελεί στοιχείο της δικογραφίας. Αλλιώς τίθεται στο αρχείο και παραμένει μυστική.

14. Οι κατά τις προηγούμενες παραγράφους πληροφορίες και τα στοιχεία χρησιμοποιούνται μόνο σε δίκες που αφορούν εγκληματική δραστηριότητα ή νομιμοποίηση εσόδων από τέτοια δραστηριότητα.

15. Η γνωστοποίηση πληροφοριών και στοιχείων, σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, όταν γίνεται καλόπιστα, δεν αποτελεί άδικη ή αντισυμβατική πράξη και δεν μπορεί να θεμελιώσει οποιοδήποτε είδους ευθύνη.

16. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, οι υπάλληλοι και τα διευθυντικά στελέχη της παραγράφου 10, καθώς και τα κατά την παράγραφο 11 πρόσωπα, απαγορεύεται να γνωστοποιούν το γεγονός ότι διαβιβάστηκαν ή ζητήθηκαν πληροφορίες ή ότι διεξάγεται έρευνα για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα σε αυτόν τον οποίο αφορούν οι πληροφορίες ή

σε τρίτους. Όποιος από πρόθεση παραβιάζει το κατά την παράγραφο αυτή καθήκον εξεμύθειας, τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως μέχρι δύο ετών και με χρηματική ποινή.

17. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Οικονομικών και Εμπορίου, αναπροσαρμόζονται τα προβλεπόμενα από το άρθρο αυτό ποσά.

Άρθρο 5

1. Όταν διεξάγεται τακτική ανάκριση για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, μπορεί ο ανακριτής, με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, να απαγορεύσει την κίνηση των λογαριασμών που τηρούνται σε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό, καθώς και το άνοιγμα των θυρίδων θησαυροφυλακείου του κατηγορουμένου, έστω και κοινών οποιουδήποτε είδους με άλλο πρόσωπο, εφόσον υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί αυτοί ή οι θυρίδες περιέχουν χρήματα ή πράγματα που προέρχονται από νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Το ίδιο ισχύει και όταν διεξάγεται ανάκριση για εγκληματική δραστηριότητα και υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί ή οι θυρίδες περιέχουν χρήματα ή πράγματα που υπόκεινται σε δήμευση, σύμφωνα με το άρθρο 2 αυτού του νόμου. Σε περίπτωση διεξαγωγής προκαταρκτικής εξετάσεως ή προανακρίσεως, η απαγόρευση της κινήσεως των λογαριασμών ή του ανοίγματος των θυρίδων μπορεί να διαταχθεί από το δικαστικό συμβούλιο. Η διάταξη του ανακριτή ή το βούλευμα του συμβουλίου επέχει θέση εκθέσεως κατασχέσεως, εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορουμένου ή του τρίτου, δεν είναι απαραίτητο να αναφέρει συγκεκριμένο λογαριασμό ή θυρίδα και επιδίδεται στον κατηγορούμενο και στο διευθυντικό στέλεχος του πιστωτικού ιδρύματος ή του χρηματοπιστωτικού οργανισμού ή στο διευθυντή του υποκαταστήματος του τόπου όπου εδρεύει ο ανακριτής ή ο εισαγγελέας. Σε περίπτωση κοινού λογαριασμού ή κοινής θυρίδας επιδίδεται και στον τρίτο.

2. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο απαγόρευση ισχύει από τη χρονική στιγμή της επίδοσης στο πιστωτικό ίδρυμα ή στο χρηματοπιστωτικό οργανισμό της διάταξης του ανακριτή ή του βουλεύματος. Από τότε απαγορεύεται το άνοιγμα της θυρίδας και είναι άκυρη έναντι του Δημοσίου τυχόν εκταμίευση χρημάτων από το λογαριασμό. Διευθυντικό στέλεχος ή υπάλληλος του πιστωτικού ιδρύματος ή του χρηματοπιστωτικού οργανισμού, που παραβαίνει με πρόθεση τις διατάξεις της παραγράφου αυτής, τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως μέχρι δύο ετών και με χρηματική ποινή.

3. Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού, μπορεί ο ανακριτής ή το δικαστικό συμβούλιο να διατάξει την απαγόρευση εκποιήσεως ορισμένου ακινήτου του κατηγορουμένου. Η διάταξη του ανακριτή ή το βούλευμα επέχει θέση εκθέσεως κατασχέσεως, εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορουμένου και επιδίδεται στον κατηγορούμενο και στον αρμόδιο φύλακα μεταγραφών, ο οποίος υποχρεούται να προβεί την ίδια ημέρα σε σχετική σημείωση στα οικεία βιβλία και να αρχειοθετηθεί το έγγραφο που του κοινοποιήθηκε. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής της διάταξης της παραγράφου αυτής. Κάθε δικαιοπραξία, υποθήκη, κατάσχεση ή άλλη πράξη που εγγράφεται στο βιβλίο του υποθηκοφυλακείου, μετά την πιο πάνω σημείωση, δεν λαμβάνεται υπόψη για την εφαρμογή των διατάξεων των παραγράφων 6 και επ. του άρθρου 2 του νόμου αυτού.

4. Ο κατηγορούμενος και ο τρίτος δικαιούνται να ζητήσουν την άρση της διάταξης του ανακριτή ή την ανάκληση του βουλεύματος, με αίτηση που απευθύνεται προς το δικαστικό συμβούλιο και κατατίθεται στον ανακριτή ή τον εισαγγελέα, μέσα σε δέκα ημέρες από την επίδοση σ' αυτόν της διάταξης ή του βουλεύματος. Το συμβούλιο, στο οποίο δεν μετέχει ο ανακριτής, αποφαινεται αμετακλήτως μέσα σε πέντε ημέρες. Η υποβολή της αίτησης δεν αναστέλλει την εκτέλεση της διάταξης ή του βουλεύματος. Η διάταξη ή το βούλευμα ανακαλείται αν προκύψουν νέα στοιχεία.

Άρθρο 6

1. Οι διατάξεις των παραγράφων 9 και επ. του άρθρου 4 του νόμου αυτού εφαρμόζονται αναλόγως και ως προς τα μέλη του Χρηματιστηρίου, καθώς και τις λοιπές επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 στοιχείο ε' εδάφιο β'.

2. Ο εισαγγελέας, ο ανακριτής και το δικαστήριο επιτρέπεται να λαμβάνουν γνώση των βιβλίων και των στοιχείων, τα οποία κατά τις κείμενες διατάξεις τηρούν τα μέλη του χρηματιστηρίου, καθώς και οι λοιπές επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 στοιχείο ε' εδάφιο β' του νόμου αυτού. Σε περίπτωση διεξαγωγής προκαταρκτικής εξετάσεως, προανακρίσεως, ανακρίσεως ή δίκης επιτρέπεται να ζητηθεί και να επισυναφθεί στη δικογραφία μόνο απόσπασμα των βιβλίων ή των στοιχείων με τις σχετικές εγγραφές που αφορούν τον κατηγορούμενο. Την ακρίβεια του αποσπάσματος βεβαιώνει το μέλος του Χρηματιστηρίου ή ο εκπρόσωπος της επιχείρησής. Ο εισαγγελέας, ο ανακριτής και το δικαστήριο δικαιούνται να ελέγξουν τα βιβλία και τα στοιχεία αυτά για να διαπιστώσουν την ακρίβεια των περιεχομένων στο απόσπασμα εγγραφών ή την ύπαρξη άλλων εγγραφών που αφορούν τον κατηγορούμενο. Ο κατηγορούμενος μπορεί να ελέγξει μόνο την ύπαρξη των εγγραφών που φέρεται ή που ισχυρίζεται ότι τον αφορούν.

3. Κάθε μέλος του Χρηματιστηρίου και κάθε εκπρόσωπος των επιχειρήσεων που μνημονεύονται στην προηγούμενη παράγραφο οφείλει να αναφέρει, με εμπιστευτικό έγγραφο, στον Αρμόδιο Φορέα κάθε συναλλαγή που θεωρεί ότι είναι ύποπτη νομιμοποίησεως εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.

4. Ως ειδικοί προανακριτικοί υπάλληλοι, για τα εγκλήματα που προβλέπονται και τιμωρούνται από τις διατάξεις του πρώτου κεφαλαίου του νόμου αυτού, θεωρούνται και οι τελωνειακοί υπάλληλοι.

Άρθρο 7

1. Συνιστάται Επιτροπή, έργο της οποίας είναι η συγκέντρωση, αξιολόγηση και διερεύνηση των πληροφοριών που διαβιβάζονται σ' αυτήν, ως ύποπτες συναλλαγών νομιμοποιήσεως εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 6 του νόμου αυτού.

2. Πρόεδρος της Επιτροπής είναι ανώτερος δικαστικός ή εισαγγελικός λειτουργός των πολιτικών δικαστηρίων ή ανώτερος δικαστικός λειτουργός των διοικητικών δικαστηρίων, οριζόμενος με τον αναπληρωτή του από το οικείο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο. Στην Επιτροπή μετέχουν από ένας εκπρόσωπος: α) των Υπουργείων Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών, Εμπορίου και Δημόσιας Τάξης, οριζόμενοι με τους αναπληρωτές τους από τους αντίστοιχους Υπουργούς, β) της Τράπεζας της Ελλάδος, οριζόμενος με τον αναπληρωτή του από το Διοικητή της, γ) του Χρηματιστηρίου Αξιών, οριζόμενος με τον αναπληρωτή του από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου του Χρηματιστηρίου και δ) της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, οριζόμενος με τον αναπληρωτή του από τον Πρόεδρό της. Η θητεία του Προέδρου και των μελών της Επιτροπής είναι διετής, δυνάμει να ανανεωθεί. Η Επιτροπή εδρεύει στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας ή όπου αλλού ορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, χρέη δε Γραμματέα της Επιτροπής εκτελεί υπάλληλος του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, οριζόμενος με τον αναπληρωτή του από τον Υπουργό.

3. Η Επιτροπή απασχολεί υπαλλήλους των αναφερόμενων στην προηγούμενη παράγραφο Υπουργείων, με γνώσεις και εμπειρία σε υποθέσεις νομιμοποιήσεως εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, οι οποίοι αποσπώνται με αποφάσεις των αρμόδιων Υπουργών, ώστε να απασχολούνται αποκλειστικώς με το έργο της Επιτροπής. Γραμματειακή υποστήριξη της Επιτροπής παρέχει το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, ενισχυόμενο, αν υπάρχει ανάγκη, και με υπαλλήλους που αποσπώνται για το σκοπό αυτόν από τα προαναφερόμενα Υπουργεία.

4. Οι υπάλληλοι της Επιτροπής θεωρούνται, για τα εγκλήματα που προβλέπονται και τιμωρούνται από το νόμο αυτόν, ειδικοί προανακριτικοί υπάλληλοι. Οι ειδικοί αυτοί προανακριτικοί υπάλληλοι, που ενήργησαν ανακριτικές πράξεις για τα εγκλήματα τα προβλεπόμενα από τις διατάξεις του πρώτου κεφαλαίου του νόμου αυτού ή συμμετείχαν σ' αυτές, δεν κωλύονται να εξεταστούν ως μάρτυρες στο ακροατήριο.

5. Η Επιτροπή, όταν θεωρεί ορισμένη σύμβαση ή συναλλαγή ύποπτη νομιμοποιήσεως εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αποστέλλει το φάκελο της υπόθεσης στον αρμόδιο εισαγγελέα. Σε διαφορετική περίπτωση θέτει την υπόθεση στο αρχείο, απ' όπου είναι δυνατόν να ανασυρθεί σε κάθε περίπτωση σχετιζόμενη με την ίδια ή με οποιαδήποτε άλλη ύποπτη, κατά την προαναφερόμενη έννοια, σύμβαση ή συναλλαγή. Η Επιτροπή οφείλει να ολοκληρώσει την έρευνα μέσα σε πέντε το πολύ ημέρες από τότε που θα περιέλθει σ' αυτήν η σχετική πληροφορία. Σε κάθε περίπτωση ενημερώνεται για το αποτέλεσμα της έρευνας εκείνος που διαβίβασε την πληροφορία.

6. Τα μέλη της Επιτροπής και οι απασχολούμενοι σ' αυτήν υπάλληλοι έχουν το καθήκον της εχεμύειας.

7. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, καθορίζονται οι ειδικότερες διατάξεις που αφορούν τη συγκρότηση και τη λειτουργία της Επιτροπής. Με κοινή απόφαση των άνω Υπουργών καθορίζεται η αμοιβή του προέδρου, των μελών και του γραμματέα της Επιτροπής, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του ν. 1256/1982, καθώς και των άρθρων 18 του ν. 1505/1984 και 8 του ν. 1810/1988.

8. Μέχρι την έκδοση του αναφερόμενου στην προηγούμενη παράγραφο διατάγματος, όλες οι κατά τα άρθρα 4 και 6 του νόμου αυτού πληροφορίες διαβιβάζονται στον αρμόδιο εισαγγελέα από τα αρμόδια, κατά την παράγραφο 10 του άρθρου 4 και την παράγραφο 3 του άρθρου 6, όργανα.

9. Η προβλεπόμενη από το άρθρο αυτό Επιτροπή δέχεται, αξιολογεί και διερευνά κάθε πληροφορία σχετική με συναλλαγές νομιμοποιήσεως εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες που διαβιβάζεται σ' αυτήν από αλλοδαπούς φορείς, με τους οποίους και συνεργάζεται για την παροχή κάθε δυνατής συνδρομής.

Άρθρο 8

Η γνωστοποίηση αρμοδίως πληροφοριών για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, από υπάλληλο ή διευθυντικό στέλεχος, κατά τα αναφερόμενα στα άρθρα 4 και 6 του νόμου αυτού, δεν αποτελεί παράβαση τυχόν συμβατικής, νομοθετικής, κανονιστικής ή διοικητικής απαγόρευσης ανακοίνωσης πληροφοριών και δεν συνεπάγεται οποιουδήποτε είδους ευθύνη για τα πιστωτικά ιδρύματα ή τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, όπως αυτά αναφέρονται στο άρθρο 1 στοιχεία δ' και ε' και για τους υπαλλήλους ή τα διευθυντικά στελέχη τους, εκτός αν αυτοί ενήργησαν κακοβούλως. Το ίδιο ισχύει και ως προς τα μέλη και τους υπαλλήλους της Επιτροπής του άρθρου 7.

Άρθρο 9

Από την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού καταργούνται τα άρθρα 5 και 6 του τρίτου Κεφαλαίου (καταστολή της νομιμοποιήσεως εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες) του ν. 2145/1993 (ΦΕΚ 88 Α').

Β.) Ο ΝΟΜΟΣ 2331/2005 ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟ 3424/2005

Άρθρο 1

Για την εφαρμογή των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου αυτού του νόμου οι ακόλουθοι όροι έχουν την εξής έννοια:

- α. "Εγκληματικές δραστηριότητες":
- i) Τα εξής εγκλήματα, καλούμενα βασικά εγκλήματα:
- αα) εγκληματική οργάνωση (άρθρο 187 παράγραφοι 1, 2, 4 και 5 του Ποινικού Κώδικα (ΠΚ)),
 - ββ) τρομοκρατικές πράξεις (άρθρο 187Α ΠΚ),
 - γγ) χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, όπως προβλέπεται στην παράγραφο 6 του άρθρου 187Α ΠΚ,
 - δδ) παθητική δωροδοκία (άρθρο 235 ΠΚ),
 - εε) εμπορία ανθρώπων (άρθρο 323Α ΠΚ),
 - στστ) απάτη με υπολογιστή (άρθρο 386Α ΠΚ),
 - ζζ) σωματεμπορία (άρθρο 351 ΠΚ),
 - ηη) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 4, 5, 6, 7 και 8 του ν 1729/1987 (ΦΕΚ 144 Α') "καταπολέμηση της διάδοσης ναρκωτικών",
 - θθ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 15 και 17 του ν 2168/1993 (ΦΕΚ 147 Α') "όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες Κ.λπ.",
 - ιι) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 2, 53-55, 61 και 63 του ν. 3028/2002 (ΦΕΚ 153Α) "για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς"
 - ιαια) τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 παράγραφοι 1 και 3 του ν.δ. 181/1974 (ΦΕΚ 347 Α) "περί προστασίας εξ ιοντιζουσών ακτινοβολιών".
 - ιβιβ) τα προβλεπόμενα στο άρθρο 87 παράγραφοι 5, 6, 7 και 8 και στο άρθρο 88 του ν. 3386/2005, ιγγ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα δεύτερο, τρίτο, τέταρτο και έκτο του ν. 2803/2000 (ΦΕΚ 48 Α') "προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων"
 - ιδιδ) δωροδοκία αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού, όπως προβλέπεται στο άρθρο δεύτερο του ν. 2658/1998 (ΦΕΚ 265 Α') "για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές",
 - ιειε) δωροδοκία υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως προβλέπεται στα άρθρα τρίτο και τέταρτο του ν 2802/2000 (ΦΕΚ 47 Α), ισιστ) η κατάχρηση αγοράς είτε συντελείται με κατάχρηση προνομιακής πληροφορίας είτε με χειραγώγηση της αγοράς, όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του ν 3340/2005 (ΦΕΚ 112 Α).
- ii) Κάθε αξιόποινη πράξη που τιμωρείται με ποινή στέρησης της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από την τέλεσή της προέκυψε περιουσία τουλάχιστον 15.000 ευρώ."

β. "Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες": Οι ακόλουθες εκ προθέσεως τελούμενες πράξεις:

- η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στις δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του,
- η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο όπου αυτή ευρίσκεται ή αποκτήθηκε ή την κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών με αυτή δικαιωμάτων εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοια δραστηριότητα,
- η απόκτηση, κατοχή ή χρήση περιουσίας, εν γνώσει κατά το χρόνο της κτήσης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες,
- η συμμετοχή σε μία από τις πράξεις που αναφέρουν οι προηγούμενες περιπτώσεις, η σύσταση οργάνωσης για τη διάπραξη της, η απόπειρα διάπραξης, η υποβολή, η υποκίνηση, η παροχή συμβουλών σε τρίτο για τη διάπραξη της ή η διευκόλυνση της τέλεσης της πράξης"

γ. "Περιουσία": Περιουσιακά στοιχεία κάθε είδους, ενσώματα ή ασώματα, κινητά ή ακίνητα, υλικά ή άυλα, καθώς και τα νομικά έγγραφα ή στοιχεία που αποδεικνύουν τίτλο ιδιοκτησίας ή δικαιώματα προς απόκτηση τέτοιων περιουσιακών στοιχείων.

δ. "Πιστωτικό Ίδρυμα": Επιχείρηση, η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων από το κοινό ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων και στη χορήγηση πιστώσεων για λογαριασμό της ή ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος κατά την έννοια της παραγράφου 16 του άρθρου 2 του ν. 2076/1992 (ΦΕΚ 130 Α'), καθώς και το στερούμενο ίδιας νομικής προσωπικότητας υποκατάστημα ή γραφείο αντιπροσωπείας στην Ελλάδα πιστωτικού ιδρύματος που έχει την έδρα του στην αλλοδαπή. Περισσότερα υποκαταστήματα στην ημεδαπή του ίδιου αλλοδαπού πιστωτικού ιδρύματος θεωρούνται ως ενιαίο πιστωτικό ίδρυμα. Στον ορισμό αυτόν εμπίπτουν επίσης το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και η Τράπεζα της Ελλάδος."

ε. "Χρηματοπιστωτικός Οργανισμός": Επιχείρηση, η οποία δεν είναι πιστωτικό ίδρυμα και της οποίας η κύρια δραστηριότητα συνίσταται σε τοποθετήσεις σε τίλους ή στην άσκηση μίας ή περισσότερων από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στα σημεία β έως ιβ' του άρθρου 24 του ν. 2076/1992, καθώς επίσης και:

- α) οι εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου
- β) οι εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων
- γ) οι εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων σε ακίνητη περιουσία
- δ) οι εταιρείες επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία
- ε) οι εταιρείες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών
- στ) οι εταιρείες επενδυτικής διαμεσολάβησης
- ζ) τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος
- η) οι εταιρείες παροχής πιστώσεων
- θ) οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων
- ι) τα εγκατεστημένα στην Ελλάδα υποκαταστήματα χρηματοπιστωτικών οργανισμών, οι οποίοι έχουν την έδρα τους στην αλλοδαπή
 - ια) οι ασφαλιστικές εταιρείες που ασκούν ασφαλίσεις ζωής."

στ. "Αρμόδια Αρχή": Ως αρμόδια αρχή για τα πρόσωπα των περιπτώσεων α, γ, δ και ιγ της παραγράφου 1 του άρθρου 2α και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών των περιπτώσεων ζ, η και θ του στοιχείου ε του παρόντος άρθρου ορίζεται η Τράπεζα της Ελλάδος, για τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς των περιπτώσεων α έως στ του ίδιου στοιχείου ε' η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, για τις ασφαλιστικές εταιρείες της περίπτωσης ια του ίδιου στοιχείου ε η Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, για τα πρόσωπα της περίπτωσης στ της παραγράφου 1 του άρθρου 2α η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων, για τα πρόσωπα των περιπτώσεων ε, ζ', η, ι και ια της παραγράφου 1 του άρθρου 2α το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, για τα πρόσωπα της περίπτωσης ιβ της παραγράφου 1 του άρθρου 2α το Υπουργείο Δικαιοσύνης και από τα πρόσωπα της περίπτωσης θ της παραγράφου 1 του άρθρου 2α για μεν τα καζίνο του διαδικτύου, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, για δε τα καζίνο και τις εταιρείες τυχερών παιχνιδιών η Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Τυχερών Παιχνιδιών Για τα πρόσωπα της περίπτωσης ι του ανωτέρω στοιχείου ε αρμόδια αρχή είναι η κατά περίπτωση αρμόδια αρχή των ελληνικών χρηματοπιστωτικών οργανισμών οι οποίοι είναι αντίστοιχοι με τους αλλοδαπούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που εγκαθιστούν υποκαταστήματα στην Ελλάδα."

ζ. "Αρμόδιος Φορέας": Η προβλεπόμενη από το άρθρο 7 Επιτροπή.

η. "Πρόσωπο": Φυσικό ή νομικό πρόσωπο."

θ. "Ηλεκτρονική Μεταφορά Κεφαλαίων": Συναλλαγή πραγματοποιούμενη με πρωτοβουλία του εντολέα μέσω πιστωτικού ιδρύματος ή χρηματοπιστωτικού οργανισμού, με χρήση ηλεκτρονικών μέσων, με σκοπό να τεθεί στη διάθεση του δικαιούχου χρηματικό ποσό σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό. Ο εντολέας και ο δικαιούχος μπορεί να είναι το ίδιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο."

ι. "Διασυνοριακή Μεταφορά Κεφαλαίων" Μεταφορά κεφαλαίων στην οποία το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός που λαμβάνουν την εντολή μεταφοράς κεφαλαίων υπόκεινται σε διαφορετική έννομη τάξη από εκείνη στην οποία υπόκεινται το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός που θέτουν τα μεταφερόμενα κεφάλαια στη διάθεση του δικαιούχου."

Άρθρο 2

1.α. Με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών τιμωρείται ο υπαίτιος πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

β. Ο υπαίτιος των πράξεων του στοιχείου α τιμωρείται με κάθειρξη αν έδρασε ως υπάλληλος των νομικών προσώπων που αναφέρονται στο άρθρο 2α παράγραφος 1 και με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα (10) ετών αν ασκεί τέτοιου είδους πράξεις κατ' επάγγελμα ή είναι υπότροπος ή έδρασε στα πλαίσια οργανωμένης εγκληματικής ή τρομοκρατικής ομάδας ή οργάνωσης.

γ. Με ποινή φυλάκισης μέχρι δύο (2) ετών τιμωρείται όποιος υπάλληλος των προσώπων του άρθρου 2α παράγραφος 1 ή όποιο άλλο υπόχρεο προς αναφορά υπόπτων συναλλαγών πρόσωπο, παραλείπει από πρόθεση να αναφέρει αρμοδίως ύποπτες ή ασυνήθεις συναλλαγές ή παρουσιάζει ψευδή ή παραπλανητικά στοιχεία, κατά παράβαση των σχετικών νομοθετικών, διοικητικών και κανονιστικών διατάξεων και κανόνων.

"δ. Η ποινική ευθύνη για βασικό έγκλημα δεν αποκλείει την τιμωρία του υπαιτίου και για τις πράξεις των ανωτέρω στοιχείων α, β και γ' της παραγράφου αυτής. Όμως, στις περιπτώσεις αυτές, ο υπαίτιος τιμωρείται και ως αυτοουργός ή ως ηθικός αυτοουργός των πράξεων των ανωτέρω στοιχείων α, β και γ, αν η τέλεσή τους από τον ίδιο ή από άλλον εντάσσεται στο συνολικό σχεδιασμό δράσης. Εάν το βασικό έγκλημα τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα (1) έτος, ο ανωτέρω υπαίτιος ή τρίτος τιμωρείται, για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών. Αν εχώρησε καταδίκη του υπαιτίου για βασικό έγκλημα, η τυχόν ποινή κατ' αυτού ή τρίτου για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων που προέκυψαν από αυτό το βασικό έγκλημα δεν μπορεί να υπερβαίνει την επιβληθείσα ποινή για διάπραξη του βασικού εγκλήματος. Αν επιβάλλονται διαφορετικές ποινές σε δύο ή περισσότερους

- υπαιτίους για το ίδιο βασικό έγκλημα, η τυχόν ποινή εκάστου υπαιτίου για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων που προέκυψαν από αυτό το βασικό έγκλημα δεν μπορεί να υπερβαίνει την επιβληθείσα κατ' αυτού ποινή για διάπραξη του βασικού εγκλήματος. Εάν, στην περίπτωση αυτή, τρίτος διέπραξε ή συμμετείχε στο αδίκημα της νομιμοποίησης από εγκληματικές δραστηριότητες, η ποινή κατ' αυτού για το αδίκημα αυτό δεν μπορεί να υπερβαίνει την υψηλότερη ποινή που επιβλήθηκε κατά υπαιτίου για διάπραξη του βασικού εγκλήματος. Οι ανωτέρω διατάξεις του παρόντος στοιχείου δ' ισχύουν με την επιφύλαξη των διατάξεων του στοιχείου β. Σε περίπτωση εξάλειψης του αξιοποιήσιμου ή απαλλαγής του υπαιτίου για το βασικό έγκλημα, αν αυτό τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα (1) έτος, αίρεται το αξιοποιήσιμο ή απαλλάσσεται αντίστοιχα ο υπαίτιος και για τις πράξεις που προβλέπονται στο άρθρο 1 στοιχείο β."
- "ε. Πρόσοδοι που προέρχονται από τα πλημμελήματα της φοροδιαφυγής και μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο, δεν συνιστούν έσοδα προερχόμενα από εγκληματική δραστηριότητα, κατά την έννοια του παρόντος νόμου. Πρόσοδοι που προέρχονται από μη καταβολή εργατικών και εργοδοτικών εισφορών προς τα ασφαλιστικά ταμεία δεν συνιστούν έσοδα προερχόμενα από εγκληματική δραστηριότητα, κατά την έννοια του παρόντος νόμου, εφόσον το οφειλόμενο ποσό δεν υπερβαίνει συνολικά τις εκατόν πενήντα χιλιάδες ευρώ (150.000 Ε)."

2. Όποιος εξεταζόμενος από δικαστικές αρχές ως μάρτυς, ή από άλλες αρμόδιες αρχές ή αναφερόμενος σ' αυτές, υπό οιαδήποτε ιδιότητα με πρόθεση αποκρύπτει ή συγκαλύπτει την αλήθεια όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας ή τον τόπο στον οποίο η περιουσία αυτή βρίσκεται, γνωρίζοντας ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματική δραστηριότητα, τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως τουλάχιστον έξι μηνών, εφόσον δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης τιμωρίας του. Το δικαστήριο δύναται να μην επιβάλει ποινή, αν ο εξεταζόμενος ή αναφερόμενος είναι σύζυγος ή συγγενής εξ αίματος μέχρι δευτέρου βαθμού με εκείνον ο οποίος ανέπτυξε εγκληματική δραστηριότητα.

3. Όποιος ιδρύει ή αποκτά επιχείρηση ή συνιστά οργάνωση με σκοπό τη διάπραξη εγκλήματος της πρώτης παραγράφου ή εν γνώσει συμμετέχει σε τέτοια επιχείρηση ή οργάνωση ή παρέχει σε άλλον συμβουλές για τη διάπραξη τέτοιου εγκλήματος, τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως τουλάχιστο δύο ετών, εφόσον δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης τιμωρίας του

"4. Τα εγκλήματα του άρθρου αυτού τιμωρούνται ακόμα και στη περίπτωση που η εγκληματική δραστηριότητα έλαβε χώρα στην αλλοδαπή και δεν υπόκειται στη δικαιοδοσία των ελληνικών ποινικών δικαστηρίων"

5. Τα κακουργήματα που προβλέπονται στο άρθρο αυτό δικάζονται από το Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων.

6. Περιουσία που αποτελεί προϊόν εγκληματικής δραστηριότητας ή που αποκτήθηκε με οποιονδήποτε τρόπο από προϊόν τέτοιας εγκληματικής δραστηριότητας ή περιουσία που χρησιμοποιήθηκε, εν όλω ή εν μέρει, για εγκληματική δραστηριότητα κατάσχετα και, εφόσον δεν συντρέχει περίπτωση αποδόσεως της στον ιδιοκτήτη κατά τα άρθρα 310 παράγραφος 2 και 373 Κ.Π.Δ., δημεύεται υποχρεωτικά με την καταδικαστική απόφαση. Η δήμευση επιβάλλεται ακόμη και αν η περιουσία ανήκει σε τρίτο, εφόσον αυτός τελούσε εν γνώσει της εγκληματικής δραστηριότητας κατά το χρόνο κτήσεως της περιουσίας. "Σε περίπτωση που η περιουσία ή το προϊόν κατά το προηγούμενο εδάφιο υπερβαίνει τα 4.000 ευρώ και δεν είναι δυνατόν να κατασχεθεί, κατάσχονται και δημεύονται υπό τους όρους του προηγούμενου εδαφίου περιουσιακά στοιχεία ίσης αξίας προς εκείνη της προαναφερθείσας περιουσίας ή του προϊόντος."

7. Σε περίπτωση καταδίκης για απόπειρα τελέσεως εγκλήματος από τα αναφερόμενα στο άρθρο 1 στοιχείο α' κατάσχετα και δημεύεται η περιουσία την οποία ο δράστης σκόπευε να χρησιμοποιήσει στο έγκλημα.

8. Δήμευση διατάσσεται και όταν δεν ασκήθηκε δίωξη λόγω θανάτου του υπαιτίου ή η δίωξη που ασκήθηκε έπαυσε ή κηρύχθηκε απαράδεκτη. Στις περιπτώσεις αυτές η δήμευση διατάσσεται με βούλευμα του δικαστικού συμβουλίου ή με απόφαση του δικαστηρίου που παύει ή κηρύσσει απαράδεκτη την ποινική δίωξη και αν δεν ασκήθηκε δίωξη, με βούλευμα του κατά τόπον αρμόδιου συμβουλίου πλημμελειοδικών. Οι διατάξεις του άρθρου 492 Κ.Π.Δ. εφαρμόζονται αναλόγως και στην προκειμένη περίπτωση, εκτός αν η απόφαση ή το βούλευμα εκδόθηκε από τον Άρειο Πάγο ή δικαστήριο ή δικαστικό συμβούλιο που αποφαινεται τελεσιδικώς. Εφαρμόζονται επίσης αναλόγως και οι διατάξεις του άρθρου 504 παράγραφος 3 Κ.Π.Δ., εκτός αν η απόφαση εκδόθηκε από τον Άρειο Πάγο.

9. Τρίτος, κατά της περιουσίας του οποίου διατάχθηκε δήμευση, χωρίς να συμμετάσχει στη δίκη, ούτε να κλητευθεί, δικαιούται να ασκήσει αίτηση ακυρώσεως της σχετικής διάταξης της απόφασης, μέσα σε τρεις μήνες από την επίδοσή της σ' αυτόν. Τα άρθρα 492 και 504 παράγραφος 3 Κ.Π.Δ. εφαρμόζονται αναλόγως και στην προκειμένη περίπτωση.

10. Αν η αναφερόμενη στην παράγραφο 6 του άρθρου αυτού περιουσία δεν υπάρχει πλέον ή δεν έχει βρεθεί, επιβάλλεται χρηματική ποινή ίση με την κατά το χρόνο της καταδικαστικής απόφασης αξία της περιουσίας αυτής την οποία προσδιορίζει το δικαστήριο.

Άρθρο 2α

1. Στις υποχρεώσεις που επιβάλλονται με τις διατάξεις του πρώτου κεφαλαίου αυτού του νόμου υπόκεινται τα εξής πρόσωπα:

- α) τα πιστωτικά ιδρύματα
- β) οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί
- γ) οι εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης
- δ) οι εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων
- ε) οι εταιρείες επιχειρηματικού κεφαλαίου
- στ) οι ορκωτοί λογιστές, ελεγκτές και εξωτερικοί λογιστές, καθώς και οι ελεγκτικές εταιρείες
- ζ) οι φορολογικοί ή φοροτεχνικοί σύμβουλοι και οι εταιρείες φορολογικών ή φοροτεχνικών συμβουλών
- η) οι κτηματομεσίτες και οι κτηματομεσιτικές εταιρείες
- θ) τα καζίνο, τα καζίνο του διαδικτύου (internet) και οι εταιρείες διοργάνωσης τυχερών παιχνιδιών
- ι) οι οίκοι δημοπρασίας
- ια) οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας και οι εκπλειστηριαστές όταν η αξία της συναλλαγής υπερβαίνει τα 15.000 ευρώ είτε η πληρωμή γίνεται εφάπαξ είτε με δόσεις
- ιβ) οι συμβολαιογράφοι και οι δικηγόροι όταν συμμετέχουν είτε βοηθώντας στο σχεδιασμό ή στην υλοποίηση συναλλαγών για τους πελάτες τους σχετικά με την αγορά και πώληση ακινήτων ή επιχειρήσεων, τη διαχείριση χρημάτων, τίτλων ή άλλων περιουσιακών στοιχείων των πελατών τους, το άνοιγμα ή τη διαχείριση τραπεζικών λογαριασμών ταμειευτηρίου ή λογαριασμών τίτλων, την οργάνωση των εισφορών των αναγκαίων για τη δημιουργία, λειτουργία ή διοίκηση εταιρειών, τη σύσταση, λειτουργία ή διοίκηση καταπιστευματικών εταιρειών επιχειρήσεων ή ανάλογων μονάδων, είτε ενεργώντας εξ ονόματος και για λογαριασμό των πελατών τους στο πλαίσιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών ή συναλλαγών επί ακινήτων. Η παροχή νομικών συμβουλών εξακολουθεί να υπόκειται στην τήρηση του επαγγελματικού απορρήτου, εκτός εάν ο ίδιος ο νομικός σύμβουλος συμμετέχει σε δραστηριότητες νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, εάν οι νομικές συμβουλές παρέχονται με αποκλειστικό σκοπό τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων ή εάν ο δικηγόρος γνωρίζει ότι ο πελάτης του ζητεί νομικές συμβουλές προκειμένου να προβεί σε νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.
- ιγ) οι ταχυδρομικές εταιρείες, μόνο στην έκταση που ασκούν τη δραστηριότητα της διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων. Η Τράπεζα της Ελλάδος, στα πλαίσια της εποπτείας της επί των εταιρειών αυτών, συνεργάζεται με το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών και με την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων.

2. Με αποφάσεις των αρμόδιων αρχών δύνανται να ορίζονται διαφοροποιημένες υποχρεώσεις των προσώπων της παραγράφου 1 οι οποίες προβλέπονται στο πρώτο κεφάλαιο αυτού του νόμου, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη το είδος και την οικονομική επιφάνεια των υπόχρεων προσώπων, τη φύση των επαγγελματικών δραστηριοτήτων τους και το βαθμό κινδύνου που ενέχουν οι εν λόγω δραστηριότητες και συναλλαγές των προσώπων αυτών ως προς την πράξη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

3. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του Υπουργού Ανάπτυξης ορίζονται κριτήρια για τον προσδιορισμό των ατομικών επιχειρήσεων και των εταιρειών που υπάγονται στην έννοια των εμπόρων αγαθών μεγάλης αξίας της περίπτωσης ια της παραγράφου 1.

4. Με κοινές αποφάσεις του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και των κατά περίπτωση αρμόδιων Υπουργών για την αδειοδότηση, καταχώρηση, επιχορήγηση ή έλεγχο των εταιρειών, οργανισμών, οργανώσεων, σωματείων και άλλων μορφών ενώσεων προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, καθορίζονται τρόποι, μέτρα και διαδικασίες για την αποτροπή χρησιμοποίησης των ανωτέρω για σκοπούς νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται ιδίως η τήρηση μητρώου των ανωτέρω από αρμόδια αρχή, ανά κατηγορία και η υποχρεωτική διεκπεραίωση των κυριότερων συναλλαγών τους μέσω πιστωτικού ιδρύματος.

5. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ορίζονται η διαδικασία και οι τεχνικές λεπτομέρειες για τη συλλογή στατιστικών στοιχείων σχετικά με τις εκδικαζόμενες υποθέσεις για αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή για χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και για σχετικές αποφάσεις ή βουλεύματα, καθώς και για τα τυχόν δημουθέντα ή κατασχεθέντα περιουσιακά στοιχεία.

6. Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών ορίζεται ως κεντρική συντονιστική αρχή για την εφαρμογή των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου αυτού του νόμου, για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών αντιμετώπισης των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, για το συντονισμό της δράσης των αρμόδιων αρχών και για τη διεθνή εκπροσώπηση της χώρας μας. Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών δύναται να ορίζονται διαδικασίες και μέτρα για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου, καθώς και για την ανταλλαγή πληροφοριών, μη εμπιστευτικής φύσεως, μεταξύ του ανωτέρω Υπουργείου, της Ανεξάρτητης Αρχής του άρθρου 7 και των αρμόδιων αρχών για την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση των υποχρεώσεων των ανωτέρω.

7. Ειδικά για τα αδικήματα της φοροδιαφυγής, λαθρεμπορίας και άλλα αδικήματα της φορολογικής και τελωνειακής νομοθεσίας που υπάγονται στα βασικά εγκλήματα, ορίζεται η εξής διαδικασία:

- α) Η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (ΥΠ.Ε.Ε.) είναι αρμόδια για την παραπομπή στη δικαιοσύνη υποθέσεων νομιμοποίησης εσόδων από λαθρεμπορία, φοροδιαφυγή και για υποθέσεις που υπάγονται στις λοιπές αρμοδιότητές της εφόσον έχει συντάξει τη σχετική πορισματική αναφορά. Η υποβολή της αναφοράς στη δικαιοσύνη γίνεται μέσω του αρμόδιου Εισαγγελέα της ΥΠ.Ε.Ε. με ενημέρωση της Διεύθυνσης Ειδικών Οικονομικών Υποθέσεων και της Ανεξάρτητης Αρχής του άρθρου 7.
- β) Για τις ανωτέρω υποθέσεις για τις οποίες έχουν επιληφθεί οι Δ.Ο.Υ ή τα ελεγκτικά κέντρα ή τα τελωνεία υποβάλλονται αναφορές στην Ανεξάρτητη Αρχή του άρθρου 7 μέσω των αντίστοιχων Γενικών Διευθύνσεων Φορολογικών Ελέγχων και Τελωνείων.
- γ) Τα υπόχρεα πρόσωπα του άρθρου 2α παράγραφος 1 υποβάλλουν αναφορές ύποπτων συναλλαγών που ενδέχεται να σχετίζονται με τα ανωτέρω αδικήματα στην Ανεξάρτητη Αρχή του άρθρου 7, πλην των δικηγόρων που υποβάλλουν αναφορές στην ειδική επιτροπή του άρθρου 4 παράγραφος 19."

Άρθρο 3

1. Το Δημόσιο μπορεί, ύστερα από γνωμάτευση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, να αξιώσει ενώπιον των αρμόδιων πολιτικών δικαστηρίων από τον αμετακλήτως καταδικασμένο σε ποινή καθέρξεως ή σε ποινή φυλακίσεως τουλάχιστον τριών ετών, για έγκλημα από τα αναφερόμενα στο άρθρο 1 στοιχείο α' του νόμου αυτού, κάθε περιουσία που αυτός έχει αποκτήσει από έγκλημα αναφερόμενο στην ίδια διάταξη, έστω και αν γι' αυτό δεν χώρησε καταδίκη. Με την ίδια διαδικασία δημεύεται και κάθε περιουσία που το πρόσωπο αυτό απέκτησε κατά τα τελευταία πέντε έτη πριν από το χρόνο τελέσεως εγκλήματος, που αναφέρεται στο άρθρο 1 στοιχ. α' του νόμου αυτού για το οποίο χώρησε καταδίκη και μέχρι το χρονικό σημείο που η καταδίκη αυτή έγινε αμετάκλητη. Η περιουσία αυτή τεκμαίρεται υπέρ του Δημοσίου ότι αποκτάται από έγκλημα που αναφέρεται στην ίδια διάταξη, επιτρέπεται όμως ανταπόδειξη.

2. Αν η περιουσία μεταβιβάστηκε σε τρίτο, ο καταδικασμένος υποχρεούται σε αποζημίωση ίση με την αξία της κατά το χρόνο συζητήσεως της αγωγής. Η παραπάνω αξίωση μπορεί να ασκηθεί και κατά τρίτου που απέκτησε από χαριστική αιτία, εφόσον κατά το χρόνο της κτήσης ήταν σύζυγος ή συγγενής εξ αίματος κατ' ευθεία γραμμή με τον καταδικασμένο ή αδελφός του ή θετό τέκνο του, καθώς και εναντίον κάθε τρίτου που απέκτησε μετά την άσκηση κατά του καταδικασμένου ποινικής δίωξης για το πιο πάνω έγκλημα και τελούσε σε κακή πίστη, αν κατά το χρόνο που απέκτησε γνώριζε την άσκηση ποινικής δίωξης κατά του καταδικασμένου. Ο τρίτος και ο καταδικασμένος ευθύνονται εις ολόκληρον

Άρθρο 4

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν κατά τη σύναψη συμβάσεων, στα πλαίσια οποιασδήποτε επιχειρηματικής σχέσης και ιδίως κατά το άνοιγμα λογαριασμού καταθέσεων οποιασδήποτε φύσεως, κατά τη σύναψη συμβάσεως παροχής υπηρεσιών φυλάξεως περιουσιακών στοιχείων και κατά τη μίσθωση θυρίδας θησαυροφυλακείου, καθώς και κατά τη σύναψη συμβάσεως ενυπόθηκου δανείου, να απαιτούν την απόδειξη της ταυτότητας του συναλλασσομένου. Η απόδειξη γίνεται με την επίδειξη του δελτίου αστυνομικής ταυτότητας ή του διαβατηρίου ή άλλου δημοσίου εγγράφου. Από τα στοιχεία πρέπει πάντως να προκύπτουν η παρούσα διεύθυνση κατοικίας, το ήδη ασκούμενο από το συμβαλλόμενο ή συναλλασσόμενο επάγγελμα και η επαγγελματική του διεύθυνση. Εκτός από τις αναφερόμενες στο πρώτο εδάφιο συναλλαγές, η υποχρέωση αυτή υπάρχει και για κάθε συναλλαγή, το ποσό της οποίας είναι ισότιμο σε δραχμές με δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώπαϊκές νομισματικές μονάδες (ENM/ECU) τουλάχιστον, είτε γίνεται με μια πράξη είτε με περισσότερες που γίνονται την ίδια ημέρα ή ανάγονται στην ίδια έννομη σχέση. Αν το ποσό δεν είναι γνωστό κατά το χρόνο της συναλλαγής, το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός εξακριβώνει την ταυτότητα μόλις πληροφορηθεί το ποσό ή διαπιστώσει ότι αυτό ανέρχεται στο ισότιμο των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ENM/ECU τουλάχιστον.

"Ειδικώς ως προς την ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων, με αποφάσεις των αρμόδιων αρχών δύναται να ορίζεται ότι οι υποχρεώσεις της παρούσας παραγράφου ισχύουν για συναλλαγές μικρότερες των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ. Με τις αποφάσεις του προηγούμενου εδαφίου, οι αρμόδιες αρχές δύναται ως προς τις συναλλαγές που υπολείπονται των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ, να

ορίζουν υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών λιγότερο αυστηρές των προβλεπομένων στην παρούσα παράγραφο, όπως την απλή επαλήθευση, βάσει εγγράφων, των στοιχείων που αναγράφονται στα σχετικά μηνύματα."

2. Όταν ο συμβαλλόμενος ή συναλλασσόμενος ενεργεί για λογαριασμό άλλου, εκτός από την απόδειξη της δικής του ταυτότητας κατά την παράγραφο 1, οφείλει να αποδείξει και τα στοιχεία του τρίτου, φυσικού ή νομικού προσώπου, για λογαριασμό του οποίου ενεργεί. Το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός οφείλει να εξακριβώσει την αλήθεια και των στοιχείων αυτών και όταν ο συμβαλλόμενος ή συναλλασσόμενος δεν προβεί στην πιο πάνω δήλωση, αλλά υπάρχει βάσιμη αμφιβολία για το αν ενεργεί για δικό του λογαριασμό ή βεβαιότητα ότι ενεργεί για λογαριασμό άλλου.

3. Σε περίπτωση που υπάρχει αμφιβολία για το αν οι συμβαλλόμενοι ή συναλλασσόμενοι, που αναφέρουν οι προηγούμενες παράγραφοι, ενεργούν για ίδιο λογαριασμό ή σε περίπτωση βεβαιότητας για το ότι δεν ενεργούν για ίδιο λογαριασμό, τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί λαμβάνουν τα ευλόγως απαιτούμενα μέτρα προκειμένου να συλλέξουν πληροφορίες για την πραγματική ταυτότητα των προσώπων για λογαριασμό των οποίων αυτοί ενεργούν.

4. Κατά παρέκκλιση από τα αναφερόμενα στις προηγούμενες παραγράφους, δεν απαιτείται εξακρίβωση της ταυτότητας: α) Στις ασφαλιστικές συμβάσεις που συνάπτονται από ασφαλιστικές εταιρίες, οι οποίες υπάγονται κατά το άρθρο 1 στις διατάξεις του νόμιμου αυτού, αν το, ποσό του ασφαλιστρού ή των περιοδικών ασφαλιστρών, που πρόκειται να καταβληθούν κατά τη διάρκεια ενός έτους, δεν υπερβαίνει το ισάξιο χιλίων (1.000) ENM/ECU ή στην περίπτωση εφάπαξ καταβολής το ισάξιο δύο χιλιάδων πεντακοσίων (2.500) ENM/ECU. Αν το ασφαλιστρού ή τα περιοδικά ασφάλιστρα που πρόκειται να καταβληθούν κατά τη διάρκεια ενός έτους αυξηθούν έτσι ώστε να υπερβούν το κατώτατο όριο των χιλίων (1.000) ENM/ECU, απαιτείται η εξακρίβωση ταυτότητας. β) Στις συμβάσεις συνταξιοδοτικής ασφάλισης που συνάπτονται βάσει συμβάσεων εργασίας ή επαγγελματικής δραστηριότητας του ασφαλισμένου, υπό τον όρο ότι οι συμβάσεις αυτές δεν περιλαμβάνουν ρήτρα εξαγοράς ούτε μπορεί να χρησιμεύσουν ως εγγύηση δανείου.

5. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί έχουν την ευχέρεια κατά την κρίση των, αλλά δεν υποχρεούνται να προβαίνουν στην κατά το άρθρο αυτά εξακρίβωση ταυτότητας, όταν ο συναλλασσόμενος είναι πιστωτικό ίδρυμα, χρηματοπιστωτικός οργανισμός, νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή οργανισμός που ανήκει κατά 51% τουλάχιστον στο Δημόσιο.

6. Εξακρίβωση της ταυτότητας γίνεται και σε κάθε περίπτωση που υπάρχει σοβαρή υπόνοια ότι πρόκειται για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.

7. Τα στοιχεία, τα σχετικά με τις παραπάνω συμβάσεις και συναλλαγές, και τα νομιμοποιητικά έγγραφα φυλάσσονται από το πιστωτικό ίδρυμα ή τον χρηματοπιστωτικό οργανισμό για χρονικό διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών: α) όσον αφορά τις συμβάσεις, μετά τη λήξη των σχέσεών τους με τους πελάτες τους, β) όσον αφορά τις συναλλαγές, από τη διενέργεια της τελευταίας συναλλαγής, εκτός αν και στις δύο περιπτώσεις, επιβάλλεται από άλλη διάταξη νόμου η φύλαξη τους επί μακρότερο χρονικό διάστημα. "Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που λαμβάνουν εντολές για διασυνοριακή ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων, οφείλουν να περιλαμβάνουν στα σχετικά μηνύματα το ονοματεπώνυμο, τη διεύθυνση και, εφόσον τα προς μεταφορά κεφάλαια προέρχονται από λογαριασμό καταθέσεων που τηρείται στο πιστωτικό ίδρυμα που πραγματοποιεί τη μεταφορά, τον αριθμό λογαριασμού του εντολέα. Με απόφαση της αρμόδιας αρχής μπορούν να καθορίζονται οι πληροφορίες που πρέπει να περιέχονται στα μηνύματα μεταφοράς κεφαλαίων εντός της χώρας. Στην παραπάνω υποχρέωση αναγραφής των στοιχείων του εντολέα δεν υπόκεινται τα μηνύματα που αφορούν μεταφορές κεφαλαίων μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων ή/και χρηματοπιστωτικών οργανισμών για ίδιο λογαριασμό και συγκεκριμένα τα μηνύματα για μεταφορές κεφαλαίων όπου τόσο ο εντολέας όσο και ο δικαιούχος είναι πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικός οργανισμός που ενεργούν για ίδιο λογαριασμό. Στην υποχρέωση αναγραφής στοιχείων του εντολέα δεν υπόκεινται μεταφορές κεφαλαίων λόγω συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν με τη χρήση πιστωτικής ή χρεωστικής κάρτας, εφόσον στο μήνυμα αναγράφεται ο αριθμός της εν λόγω κάρτας. Αν όμως η πιστωτική ή η χρεωστική κάρτα χρησιμοποιείται για μεταφορά κεφαλαίων που δεν συνδέεται με εμπορική συναλλαγή, τα σχετικά μηνύματα υπόκεινται στις ανωτέρω υποχρεώσεις."

"8. Σε περίπτωση υπαίτιας παράβασης των κατά τις προηγούμενες παραγράφους υποχρεώσεών του, μπορεί να επιβληθεί σε βάρος του πιστωτικού ιδρύματος ή χρηματοπιστωτικού οργανισμού, με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Εμπορίου, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση της αρμόδιας Αρχής ή της Επιτροπής του άρθρου 7 του παρόντος νόμου, πρόστιμο πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) έως πενήντα εκατομμυρίων (50.000.000) δραχμών").

"9.α. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν:

αα) να εξετάζουν με ιδιαίτερη προσοχή κάθε συναλλαγή η οποία από τη φύση της ή από στοιχεία που αφορούν το πρόσωπο ή την ιδιότητα του συναλλασσομένου μπορεί να συνδεθεί με

νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή με χρηματοδότηση τρομοκρατικών οργανώσεων ή τρομοκρατών,

ββ) να θεσπίζουν διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας ώστε να προλαμβάνουν και να εμποδίζουν τη διενέργεια συναλλαγών που συνδέονται με τα ανωτέρω εγκλήματα,

γγ) να συνεκτιμούν και το συνολικό χαρτοφυλάκιο το οποίο ενδεχομένως διατηρεί σε αυτά ο συναλλασσόμενος για να εξακριβώσουν τη συνάφεια και συμβατότητα της υπόψη συναλλαγής με το χαρτοφυλάκιο αυτό,

δδ) να μεριμνούν ώστε οι διατάξεις της υποπαραγράφου αυτής να εφαρμόζονται στις θυγατρικές εταιρείες και στα υποκαταστήματά τους στο εξωτερικό, εκτός αν αυτό απαγορεύεται, πλήρως ή μερικώς, από τη σχετική αλλοδαπή νομοθεσία, οπότε ενημερώνουν τον αρμόδιο Εισαγγελέα και την Αρχή του άρθρου 7 και

εε) να λαμβάνουν κάθε άλλο πρόσφορο μέτρο που αποφασίζει η αρμόδια αρχή τους για την αποτροπή των ανωτέρω εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της μη κατάρτισης της συναλλαγής, εφόσον δεν έχουν ικανοποιηθεί οι όροι της πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας του συναλλασσομένου, όπως ειδικότερα ορίζεται από τις αρμόδιες αρχές.

β. Με αποφάσεις των αρμόδιων αρχών των πιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών μπορούν ενδεικτικώς: αα) να εξειδικεύονται τα κριτήρια που οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τους τα εποπτευόμενα από αυτές πρόσωπα κατά τον έλεγχο τυχόν σύνδεσης συναλλαγών με τα ανωτέρω εγκλήματα, ββ) να προσδιορίζονται τα ειδικότερα στοιχεία των συναλλαγών ή/και των συναλλασσομένων που οφείλουν τα πρόσωπα αυτά να απαιτούν κατά τις συναλλαγές τους, γγ) να ορίζονται πρόσθετες υποχρεώσεις των προσώπων αυτών για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου και δδ) να καθορίζονται ο τρόπος, τα όργανα και οι λεπτομέρειες ασκήσεως των σχετικών ελέγχων

γ. Η Τράπεζα της Ελλάδος, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης και η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων, συγκροτούν εκάστη, ειδική υπηρεσιακή μονάδα στελεχωμένη με τουλάχιστον δύο υπαλλήλους πλήρους απασχόλησης, με σκοπό τον έλεγχο της συμμόρφωσης των εποπτευόμενων από αυτές εταιρειών για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους που επιβάλλονται με τις διατάξεις του πρώτου κεφαλαίου αυτού του νόμου. Αυτές οι ειδικές υπηρεσιακές μονάδες συνεπικουρούνται από τους υπαλλήλους των αρμόδιων αρχών και ιδίως από τους ελέγχοντες, άμεσα ή έμμεσα, τις εποπτευόμενες από αυτές εταιρείες. Αυτές οι αρμόδιες αρχές υποβάλλουν κάθε ημερολογιακό εξάμηνο αναλυτική έκθεση στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών σχετικά με την αξιολόγηση των επί μέρους εταιρειών και για τυχόν επιβληθέντα από τις αρχές αυτές μέτρα ή κυρώσεις. Ειδικά για τα πιστωτικά ιδρύματα η σχετική έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος αξιολογεί συνολικά κάθε πιστωτικό ίδρυμα και όχι τα επί μέρους υποκαταστήματά του και η πρώτη σχετική έκθεση υποβάλλεται μετά το πρώτο εξάμηνο του 2006. Η υποβολή των ανωτέρω εκθέσεων στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών πραγματοποιείται κατά παρέκκλιση κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης περί τραπεζικού, χρηματιστηριακού ή επαγγελματικού απορρήτου."

10. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικός οργανισμός οφείλει να ορίσει ένα διευθυντικό στέλεχος, στο οποίο τα άλλα διευθυντικά στελέχη και οι υπάλληλοι θα αναφέρουν κάθε συναλλαγή που θεωρούν ύποπτη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και κάθε γεγονός του οποίου λαμβάνουν γνώση λόγω της υπηρεσίας τους και το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει ένδειξη εγκληματικής δραστηριότητας. Στα υποκαταστήματα η αναφορά αυτή γίνεται κατευθείαν στο διευθυντή του υποκαταστήματος, ο οποίος αναφέρεται αμέσως στο αρμόδιο διευθυντικό στέλεχος αν συμμερίζεται τις υπόνοιες. Αν ο διευθυντής του υποκαταστήματος ή ο αναπληρωτής του κωλύεται ή αρνείται ή αμελεί ή δεν συμμερίζεται τις υπόνοιες του αναφέροντος υπαλλήλου, τότε ο υπάλληλος αναφέρεται στο αρμόδιο διευθυντικό στέλεχος. Ο τελευταίος ενημερώνει σχετικά, τηλεφωνικώς και με εμπιστευτικό έγγραφο, τον Αρμόδιο Φορέα παρέχοντάς του συγχρόνως κάθε χρήσιμη πληροφορία ή στοιχείο, αν μετά από την εξέταση που πραγματοποιεί κρίνει ότι οι πληροφορίες και τα υπάρχοντα στοιχεία αποτελούν ένδειξη εγκληματικής δραστηριότητας. "Κάθε χρηματοπιστωτικός όμιλος ορίζει ένα διευθυντικό στέλεχος, από τη μεγαλύτερη εταιρεία του ομίλου, ως συντονιστή για την εξασφάλιση της τήρησης των σχετικών με τις διατάξεις του πρώτου κεφαλαίου του νόμου αυτού υποχρεώσεων των επί μέρους εταιρειών του ομίλου. Προς τούτο το στέλεχος αυτό συνεργάζεται και ανταλλάσσει πληροφορίες με τα ανωτέρω αναφερόμενα διευθυντικά στελέχη των επί μέρους εταιρειών του ομίλου, λαμβάνει γνώση των τυχόν αναφορών τους προς τον αρμόδιο φορέα και δύναται να υποβάλει αναφορές και ο ίδιος στον αρμόδιο φορέα. Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών δύναται να ορίζονται λεπτομέρειες και τεχνικά ζητήματα των ανωτέρω δύο εδαφίων, ιδίως η νομική έννοια του ομίλου και τα κριτήρια προσδιορισμού της μεγαλύτερης εταιρείας κάθε ομίλου. Με αποφάσεις των αρμόδιων αρχών που εποπτεύουν τη μεγαλύτερη εταιρεία κάθε ομίλου δύναται να προσδιορίζονται διαδικασίες και υποχρεώσεις που πρέπει να τηρούν οι όμιλοι και οι εταιρείες κάθε ομίλου. Οι ανωτέρω αποφάσεις κοινοποιούνται στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών."

11. Την κατά την προηγούμενη παράγραφο υποχρέωση ενημερώσεως του Φορέα έχει και κάθε υπάλληλος της Αρμόδιας Αρχής, καθώς και κάθε άλλο πρόσωπο επιφορτισμένο με τη διενέργεια

ελέγχου σε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό, αν κατά την άσκηση των καθηκόντων του υποπέσουν στην αντίληψή του γεγονότα τα οποία ενδέχεται να αποτελούν ένδειξη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. "Υποχρέωση προς ενημέρωση του αρμόδιου φορέα δεν έχουν τα πρόσωπα της περίπτωσης Ιβ του άρθρου 2α όταν οι σχετικές πληροφορίες αποκτήθηκαν από ή σχετικά με πελάτη τους, κατά την εξακρίβωση της νομικής θέσης του πελάτη ή όταν ασκούν το καθήκον τους προς υπεράσπιση ή τον εκπροσωπούν στο πλαίσιο ή σχετικά με κάποια δικαστική διαδικασία, συμπεριλαμβανομένων των συμβουλών που δόθηκαν στον πελάτη τους για την κίνηση ή την αποφυγή οποιασδήποτε διαδικασίας, ανεξαρτήτως αν οι πληροφορίες αυτές λαμβάνονται ή αποκτώνται πριν, κατά τη διάρκεια ή μετά από τη διαδικασία αυτή."

12. Τα πιστωτικά ιδρύματα ή χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν να μην πραγματοποιούν συναλλαγές για τις οποίες γνωρίζουν ή βάσιμα υποπτεύονται ότι συνδέονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, εκτός αν για την άμεση πραγματοποίηση της συναλλαγής συντρέχει επείγουσα περίπτωση ή αυτά επιβάλλεται από τη φύση της, καθώς και όταν η μη πραγματοποίηση της συναλλαγής ενδέχεται να δυσχεράνει την αποκάλυψη αποδεικτικών στοιχείων ή προσώπων που πιθανόν ενέχονται σε νομιμοποίηση εσόδων. Στην περίπτωση αυτή η αναφορά υποβάλλεται αμέσως μετά τη συναλλαγή.

13. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν να παρέχουν στον Αρμόδιο Φορέα, στην εισαγγελική αρχή, στον ανακριτή και στο δικαστήριο, όταν τους ζητηθεί, τις απαιτούμενες πληροφορίες ή τα αποδεικτικά στοιχεία για όλες τις δραστηριότητες που αναφέρονται στις παραγράφους 1-8 του άρθρου αυτού ή τη διενέργεια άλλων συναλλαγών όταν, κατά την κρίση του Φορέα, της εισαγγελικής ή δικαστικής αρχής είναι πιθανόν να σχετίζονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα ή υπάρχει περίπτωση δημεύσεως, σύμφωνα με το άρθρο 2 του νόμου αυτού. Η σχετική αλληλογραφία είναι εμπιστευτική. Αν όμως ασκηθεί ποινική δίωξη για εγκληματική δραστηριότητα, η σχετική αλληλογραφία αποτελεί στοιχείο της δικογραφίας. Αλλιώς τίθεται στο αρχείο και παραμένει μυστική.

14. Οι κατά τις προηγούμενες παραγράφους πληροφορίες και τα στοιχεία χρησιμοποιούνται μόνο σε δίκες που αφορούν εγκληματική δραστηριότητα ή νομιμοποίηση εσόδων από τέτοια δραστηριότητα.

"14.α. Με την επιφύλαξη τυχόν ειδικών διατάξεων της ισχύουσας νομοθεσίας, σε περίπτωση παράβασης των υποχρεώσεων πιστωτικού ιδρύματος ή χρηματοπιστωτικού οργανισμού, οι οποίες απορρέουν από τον παρόντα νόμο ή τις κανονιστικές διατάξεις που εκδίδουν οι αρμόδιες αρχές, επιβάλλονται σε βάρος του κυρώσεις με απόφαση της αρμόδιας αρχής. Ειδικότερα, η Τράπεζα της Ελλάδος δύναται να επιβάλλει, κατά των πιστωτικών ιδρυμάτων και των εποπτευόμενων από αυτήν χρηματοπιστωτικών οργανισμών, τις διοικητικές κυρώσεις που προβλέπονται από το καταστατικό της (άρθρο 55Α) και την ισχύουσα νομοθεσία."

15. Η γνωστοποίηση πληροφοριών και στοιχείων, σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, όταν γίνεται καλόπιστα, δεν αποτελεί άδικη ή αντισυμβατική πράξη και δεν μπορεί να θεμελιώσει οποιοδήποτε είδους ευθύνη.

16. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, οι υπάλληλοι και τα διευθυντικά στελέχη της παραγράφου 10, καθώς και τα κατά την παράγραφο 11 πρόσωπα, απαγορεύεται να γνωστοποιούν το γεγονός ότι διαβιβάστηκαν ή ζητήθηκαν πληροφορίες ή ότι διεξάγεται έρευνα για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα σε αυτόν τον οποίο αφορούν οι πληροφορίες ή σε τρίτους. Όποιος από πρόθεση παραβιάζει το κατά την παράγραφο αυτή καθήκον εχεμύθειας, τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως μέχρι δύο ετών και με χρηματική ποινή.

17. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Οικονομικών και Εμπορίου, αναπροσαρμόζονται τα προβλεπόμενα από το άρθρο αυτό ποσά.

"18. Στις προηγούμενες παραγράφους του άρθρου αυτού οι λέξεις "τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί" αντικαθίστανται από τις λέξεις "τα πρόσωπα του άρθρου 2α", εφαρμοζομένης της διάταξης της παραγράφου 2 του άρθρου 2α."

"19. Στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων του πρώτου κεφαλαίου του νόμου αυτού και της υποχρέωσης των δικηγόρων για υποβολή αναφορών ύποπτων συναλλαγών, συνιστάται επιτροπή η οποία λαμβάνει, αξιολογεί, επεξεργάζεται και διαβιβάζει τις αναφορές αυτές προς τον αρμόδιο φορέα. Η επιτροπή αυτή απαρτίζεται από πέντε μέλη, οριζόμενα με τριετή θητεία από την Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος και εδρεύει στα γραφεία του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, μετά από γνώμη της ανωτέρω Ολομέλειας, ορίζεται ο τρόπος λειτουργίας της επιτροπής αυτής, καθώς και η διαδικασία συνεργασίας και επικοινωνίας της με τον αρμόδιο φορέα"

"20. Οι διαχειριστές των αγορών μετοχών, παραγώγων και συναλλάγματος υποχρεούνται να διαθέτουν αποτελεσματικούς μηχανισμούς και διαδικασίες για την αποτροπή και τον άμεσο εντοπισμό

πιθανών περιπτώσεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και να αναφέρουν στην Ανεξάρτητη Αρχή του άρθρου 7 χωρίς καθυστέρηση τις περιπτώσεις για τις οποίες ευλόγως υποπτεύονται ότι πραγματοποιούνται τα ανωτέρω αδικήματα, γνωστοποιώντας όλες τις σχετικές πληροφορίες και στοιχεία και παρέχοντας κάθε αναγκαία βοήθεια για τη διερεύνησή τους. Στις ανωτέρω αγορές περιλαμβάνονται και τα Πολυμερή Συστήματα Διαπραγμάτευσης χρηματοπιστωτικών μέσων, καθώς και "εσωτερικοποιημένες" αγορές τέτοιων μέσων που λειτουργούν εντός πιστωτικού ιδρύματος ή Ε.Π.Ε.Υ..

Άρθρο 5

1. Όταν διεξάγεται τακτική ανάκριση για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, μπορεί ο ανακριτής, με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, να απαγορεύσει την κίνηση των λογαριασμών που τηρούνται σε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό, καθώς και το άνοιγμα των θυρίδων θησαυροφυλακείου του κατηγορουμένου, έστω και κοινών οποιουδήποτε είδους με άλλο πρόσωπο, εφόσον υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί αυτοί ή οι θυρίδες περιέχουν χρήματα ή πράγματα που προέρχονται από νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Το ίδιο ισχύει και όταν διεξάγεται ανάκριση για εγκληματική δραστηριότητα και υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί ή οι θυρίδες περιέχουν χρήματα ή πράγματα που υπόκεινται σε δήμευση, σύμφωνα με το άρθρο 2 αυτού του νόμου. Σε περίπτωση διεξαγωγής προκαταρκτικής εξέτασης ή προανακρίσεως, η απαγόρευση της κινήσεως των λογαριασμών ή του ανοίγματος των θυρίδων μπορεί να διαταχθεί από το δικαστικό συμβούλιο. Η διάταξη του ανακριτή ή το βούλευμα του συμβουλίου επέχει θέση εκθέσεως κατασχέσεως, εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορουμένου ή του τρίτου, δεν είναι απαραίτητο να αναφέρει συγκεκριμένο λογαριασμό ή θυρίδα και επιδίδεται στον κατηγορούμενο και στο διευθυντικό στέλεχος του πιστωτικού ιδρύματος ή του χρηματοπιστωτικού οργανισμού ή στο διευθυντή του υποκαταστήματος του τόπου όπου εδρεύει ο ανακριτής ή ο εισαγγελέας. Σε περίπτωση κοινού λογαριασμού ή κοινής θυρίδας επιδίδεται και στον τρίτο.

2. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο απαγόρευση ισχύει από τη χρονική στιγμή της επίδοσης στο πιστωτικό ίδρυμα ή στο χρηματοπιστωτικό οργανισμό της διάταξης του ανακριτή ή του βουλεύματος. Από τότε απαγορεύεται το άνοιγμα της θυρίδας και είναι άκυρη έναντι του Δημοσίου τυχόν εκταμίευση χρημάτων από το λογαριασμό. Διευθυντικό στέλεχος ή υπάλληλος του πιστωτικού ιδρύματος ή του χρηματοπιστωτικού οργανισμού, που παραβαίνει με πρόθεση τις διατάξεις της παραγράφου αυτής, τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως μέχρι δύο ετών και με χρηματική ποινή.

3. Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού, μπορεί ο ανακριτής ή το δικαστικό συμβούλιο να διατάξει την απαγόρευση εκποίησης ορισμένου ακινήτου του κατηγορουμένου. Η διάταξη του ανακριτή ή το βούλευμα επέχει θέση εκθέσεως κατασχέσεως, εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορουμένου και επιδίδεται στον κατηγορούμενο και στον αρμόδιο φύλακα μεταγραφών, ο οποίος υποχρεούται προβεί την ίδια ημέρα σε σχετική σημείωση στα οικεία βιβλία και να αρχειοθετήσει το έγγραφο που του κοινοποιήθηκε. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής της διάταξης της παραγράφου αυτής. Κάθε δικαιοπραξία, υποθήκη, κατάσχεση ή άλλη πράξη που εγγράφεται στο βιβλίο του υποθηκοφυλακείου, μετά την πιο πάνω σημείωση, δεν λαμβάνεται υπόψη για την εφαρμογή των διατάξεων των παραγράφων 6 και επ. του άρθρου 2 του νόμου αυτού.

4. Ο κατηγορούμενος και ο τρίτος δικαιούνται να ζητήσουν την άρση της διάταξης του ανακριτή ή την ανάκληση του βουλεύματος, με αίτηση που απευθύνεται προς το δικαστικό συμβούλιο και κατατίθεται στον ανακριτή ή τον εισαγγελέα, μέσα σε δέκα ημέρες από την επίδοση σ' αυτόν της διάταξης ή του βουλεύματος. Το συμβούλιο, στο οποίο δεν μετέχει ο ανακριτής, αποφαίνεται αμετακλήτως μέσα σε πέντε ημέρες. Η υποβολή της αίτησης δεν αναστέλλει την εκτέλεση της διάταξης ή του βουλεύματος. Η διάταξη ή το βούλευμα ανακαλείται αν προκύψουν νέα στοιχεία.

"5. Στις περιπτώσεις που η έρευνα για τη νομιμοποίηση εσόδων από βασικό έγκλημα ή για τον εντοπισμό περιουσίας γίνεται από την Ανεξάρτητη Αρχή του άρθρου 7, η απαγόρευση κίνησης λογαριασμών ή η απαγόρευση μεταβίβασης ή εκποίησης οποιουδήποτε άλλου περιουσιακού στοιχείου, μπορεί σε επείγουσες περιπτώσεις να διαταχθεί από τον Πρόεδρό της, με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που προβλέπονται παραπάνω."

Άρθρο 6

1. Οι διατάξεις των παραγράφων 9 και επ. του άρθρου 4 του νόμου αυτού εφαρμόζονται αναλόγως και ως προς τα μέλη του Χρηματιστηρίου, καθώς και τις λοιπές επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 στοιχείο ε' εδάφιο β'

2. Ο εισαγγελέας, ο ανακριτής και το δικαστήριο επιτρέπεται να λαμβάνουν γνώση των βιβλίων και των στοιχείων, τα οποία κατά τις κείμενες διατάξεις τηρούν τα μέλη του χρηματιστηρίου, καθώς και οι λοιπές επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 στοιχείο ε' εδάφιο β' του νόμου αυτού. Σε περίπτωση διεξαγωγής προκαταρκτικής εξέτασης, προανακρίσεως, ανακρίσεως ή δίκης επιτρέπεται να ζητηθεί και να επισυναφεί στη δικογραφία μόνο απόσπασμα των βιβλίων ή των στοιχείων με τις σχετικές εγγραφές

που αφορούν τον κατηγορούμενο. Την ακρίβεια του αποσπάσματος βεβαιώνει το μέλος του Χρηματιστηρίου ή ο εκπρόσωπος της επιχείρησης. Ο εισαγγελέας, ο ανακριτής και το δικαστήριο δικαιούνται να ελέγξουν τα βιβλία και τα στοιχεία αυτά για να διαπιστώσουν την ακρίβεια των περιεχομένων στο απόσπασμα εγγραφών ή την ύπαρξη άλλων εγγραφών που αφορούν τον κατηγορούμενο. Ο κατηγορούμενος μπορεί να ελέγξει μόνο την ύπαρξη των εγγραφών που φέρεται ή που ισχυρίζεται ότι τον αφορούν.

3. Κάθε μέλος του Χρηματιστηρίου και κάθε εκπρόσωπος των επιχειρήσεων που μνημονεύονται στην προηγούμενη παράγραφο οφείλει να αναφέρει, με εμπιστευτικό έγγραφο, στον Αρμόδιο Φορέα κάθε συναλλαγή που θεωρεί ότι είναι ύποπτη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.

4. Ως ειδικοί προανακριτικοί υπάλληλοι, για τα εγκλήματα που προβλέπονται και τιμωρούνται από τις διατάξεις του πρώτου κεφαλαίου του νόμου αυτού, θεωρούνται και οι τελωνειακοί υπάλληλοι.

Άρθρο 7

1. Συνιστάται Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή με την επωνυμία "Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες". Η Αρχή εδρεύει στην Αθήνα και έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζεται ο ακριβής τόπος των συνεδριάσεων της Αρχής.

2. Η Αρχή συγκροτείται από Πρόεδρο και έντεκα Μέλη. Η θητεία του Προέδρου και των Μελών της Αρχής είναι τριετής, δυνάμει να ανανεωθεί

3. Πρόεδρος της Αρχής διορίζεται επί τιμή Ανώτατος Δικαστικός ή Εισαγγελικός Λειτουργός ή πρόσωπο εγνωσμένου κύρους, ευρείας κοινωνικής αποδοχής και εμπειρίας στο χρηματοπιστωτικό τομέα. Ο Πρόεδρος επιλέγεται και διορίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο, ύστερα από πρόταση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης και γνώμη της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής. Ο Πρόεδρος της Αρχής είναι δημόσιος λειτουργός πλήρους απασχόλησης. Κατά τη διάρκεια της θητείας του αναστέλλεται η άσκηση οποιουδήποτε άλλου δημόσιου λειτουργήματος. Ο Πρόεδρος της Αρχής δεν επιτρέπεται να ασκεί καμία επαγγελματική δραστηριότητα ή να αναλαμβάνει άλλα καθήκοντα, αμειβόμενα ή μη, στο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα, με εξαίρεση διδακτικά καθήκοντα Μελών Δ.Ε.Π. Α.Ε.Ι. υπό καθεστώς μερικής απασχόλησης.

4. Τα Μέλη της Αρχής και οι αναπληρωτές τους διορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ως Μέλη διορίζονται: α) δύο πρόσωπα που προτείνονται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, με τους αναπληρωτές τους, β) από ένα πρόσωπο που προτείνεται από τους Υπουργούς Εθνικής Άμυνας, Δικαιοσύνης, Δημόσιας Τάξης και Εμπορικής Ναυτιλίας με τον αναπληρωτή του, γ) ένα πρόσωπο που προτείνεται από τον Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος με τον αναπληρωτή του, δ) ένα πρόσωπο που προτείνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, με τον αναπληρωτή του, ε) ένα πρόσωπο που προτείνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπής Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, με τον αναπληρωτή του, στ) ένα πρόσωπο που προτείνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων, με τον αναπληρωτή του και ζ) ένα πρόσωπο που προτείνεται από τον Πρόεδρο της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, με τον αναπληρωτή του. Τα Μέλη της Αρχής πρέπει να διακρίνονται για την επιστημονική τους κατάρτιση και την επαγγελματική τους ικανότητα και εμπειρία στον τραπεζικό, οικονομικό ή νομικό τομέα.

5. Μέχρι την έκδοση της κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Ανάπτυξης για τη διαπίστωση του χρόνου έναρξης λειτουργίας της Επιτροπής Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 5 του ν. 3229/2004 (ΦΕΚ 38 Α), στην ανωτέρω περίπτωση δ το Μέλος της Αρχής με τον αναπληρωτή του ορίζονται από τον Υπουργό Ανάπτυξης.

6. Η Αρχή έχει τις εξής αρμοδιότητες:

α) συγκεντρώνει, διερευνά και αξιολογεί τις πληροφορίες που διαβιβάζονται σε αυτήν και σχετίζονται με ύποπτες συναλλαγές νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 6 του ν. 2331/1995'

β) δέχεται, διερευνά και αξιολογεί κάθε πληροφορία σχετική με συναλλαγές νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες που διαβιβάζεται σε αυτήν από αλλοδαπούς φορείς, με τους οποίους και συνεργάζεται για την παροχή κάθε δυνατής συνδρομής

γ) έχει πρόσβαση σε κάθε μορφής αρχείο δημόσιας αρχής τήρησης και επεξεργασίας δεδομένων, περιλαμβανομένου του συστήματος Τειρεσίας. Στο πλαίσιο των ερευνών της δεν ισχύει το φορολογικό απόρρητο'

δ) μπορεί να διενεργεί οικονομικούς ελέγχους, σε σοβαρές κατά την κρίση της περιπτώσεις, σε οποιαδήποτε δημόσια υπηρεσία ή σε οργανισμούς και επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα, χωρίς προηγούμενη ενημέρωση άλλης Αρχής'

ε) ζητά, κατά τη διάρκεια των ελέγχων της προηγούμενης περίπτωσης, στοιχεία που αφορούν την κίνηση τραπεζικών λογαριασμών ή λογαριασμών άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων'

στ) ζητά τη συνεργασία υπηρεσιών και οργανισμών οποιασδήποτε μορφής και την παροχή στοιχείων, ακόμη και από δικαστικές αρχές, εξ αφορμής του ελέγχου και της έρευνας στοιχείων σχετικών με εγκληματικές δραστηριότητες νομιμοποίησης εσόδων, προερχόμενων από την τέλεση των εγκλημάτων που αναφέρονται στο άρθρο 1'

ζ) ενημερώνει εγγράφως ή με ασφαλές ηλεκτρονικό μέσο τον διαβιβάζοντα την πληροφορία ότι την έλαβε και του παρέχει άλλα σχετικά στοιχεία χωρίς όμως να παραβιάζεται το απόρρητο των προανακριτικών της ενεργειών ή να δυσχεραίνεται η άσκηση των αρμοδιοτήτων της'

η) αξιολογεί και διερευνά πληροφορίες και αναφορές που διαβιβάζονται σε αυτή από αρμόδιους φορείς της χώρας μας ή από τα αρμόδια όργανα διεθνών οργανισμών και αφορούν το έγκλημα της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας, σύμφωνα με την αριθμ. 1373/2002 Απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και με τους Κανονισμούς του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αριθ. 467/2001, 2580/2001 και 308/2002 όπως και με κάθε άλλη συναφή προς το θέμα αυτό πράξη των διεθνών οργανισμών και λαμβάνει τα απαραίτητα σχετικά μέτρα για την εφαρμογή των ανωτέρω πράξεων.

7. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, ο Πρόεδρος και τα Μέλη της Αρχής έχουν υποχρέωση να τηρούν τις αρχές της αντικειμενικότητας και αμεροληψίας και έχουν καθήκον να τηρούν εξεμύθεια για πληροφορίες, των οποίων λαμβάνουν γνώση κατά την άσκηση των καθηκόντων τους για πέντε έτη μετά την ακούσια ή εκούσια αποχώρησή τους από την Αρχή

8. Η Αρχή υποστηρίζεται από επιστημονικό, διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό που αποσπάται από τα Υπουργεία και τους δημόσιους φορείς που αναφέρονται στην παράγραφο 4, συμπεριλαμβανομένου του προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων, της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και του Λιμενικού Σώματος των Υπουργείων Εθνικής Άμυνας, Δημόσιας Τάξης και Εμπορικής Ναυτιλίας. Για το σκοπό αυτόν, με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, ύστερα από πρόταση του Προέδρου της Αρχής, συνιστώνται και κατανομούνται έως πενήντα (50) συνολικά θέσεις, οι οποίες πληρούνται μόνο με απόσπαση. Ειδικότερα, σε θέσεις επιστημονικού προσωπικού αποσπώνται άτομα με ειδικές γνώσεις και εμπειρία σε αντιμετώπιση υποθέσεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Οι αποσπάσεις του προσωπικού που αναφέρεται στα προηγούμενα εδάφια γίνονται κατά παρέκκλιση των κειμένων διατάξεων, με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του αρμόδιου Υπουργού, ύστερα από πρόταση του Προέδρου της Αρχής. Οι υπηρετούντες με απόσπαση στην Αρχή λαμβάνουν το σύνολο των πάσης φύσεως αποδοχών και επιδομάτων από την υπηρεσία από την οποία έχουν αποσπασθεί, πλην αυτών που σχετίζονται με την ενεργό άσκηση των καθηκόντων τους.

9. Για τα εγκλήματα που προβλέπονται και τιμωρούνται από το νόμο αυτόν και τα συναφή με αυτά, οι υπάλληλοι της Αρχής θεωρούνται ειδικοί προανακριτικοί υπάλληλοι. Οι υπάλληλοι αυτοί δεν κωλύονται να εξεταστούν ως μάρτυρες στο ακροατήριο εκ του ότι ενήργησαν ανακριτικές πράξεις για τα εγκλήματα τα προβλεπόμενα από τις διατάξεις του νόμου αυτού και τα συναφή με αυτά. Ο Πρόεδρος και τα Μέλη της Αρχής, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 243 Κ.Π.Δ., εποπτεύουν τους προαναφερόμενους ειδικούς προανακριτικούς υπαλλήλους κατά τη διενέργεια προανάκρισης και προκαταρκτικής εξέτασης. Η εποπτεία αυτή συνίσταται ιδίως στο δικαίωμα να ενημερώνονται για όλες τις πληροφορίες ή καταγγελίες που περιέρχονται στις υπηρεσίες της Αρχής, να λαμβάνουν γνώση όλων των υποθέσεων που χειρίζονται και να παρακολουθούν την πορεία τους, να δίδουν οδηγίες, να κατευθύνουν και να παρίστανται κατά τη διενέργεια των ανακριτικών πράξεων. Κατά τη διάρκεια της προδικαστικής έρευνας επιτρέπεται, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, η προσαγωγή μαρτύρων και υπόπτων στην έδρα της Αρχής για εξέταση. Η κατά τα ανωτέρω σχηματιζόμενη δικογραφία διαβιβάζεται μετά την περάτωσή της στον αρμόδιο για την ποινική δίωξη Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών.

10. Όταν η Αρχή θεωρεί ορισμένη σύμβαση ή συναλλαγή ύποπτη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, συντάσσει αιτιολογημένο πόρισμα και το αποστέλλει μαζί με το φάκελο της υπόθεσης στον αρμόδιο Εισαγγελέα. Σε διαφορετική περίπτωση θέτει την υπόθεση στο αρχείο, από όπου είναι δυνατόν να ανασυρθεί, συσχετιζόμενη με την ίδια ή με οποιαδήποτε άλλη ύποπτη κατά την προαναφερόμενη έννοια, σύμβαση ή συναλλαγή.

11. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζονται τα ειδικότερα θέματα που αφορούν τη λειτουργία της Αρχής.

12. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζονται, κατά παρέκκλιση κάθε άλλης διάταξης, οι αποδοχές του Προέδρου, η αποζημίωση των Μελών, καθώς και τυχόν πρόσθετες μοιβές του προσωπικού που υπηρετεί με απόσπαση και βαρύνουν τις πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

13. Ο Πρόεδρος της Αρχής και τα Μέλη αυτής υποβάλλουν κατ' έτος στην Εισαγγελία του Αρείου Πάγου την προβλεπόμενη από το ν. 3023/2002 (ΦΕΚ 146 Α), όπως εκάστοτε ισχύει, δήλωση περιουσιακής κατάστασης."

Άρθρο 8

Η γνωστοποίηση αρμοδίως πληροφοριών για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, από υπάλληλο ή διευθυντικό στέλεχος, κατά τα αναφερόμενα στα άρθρα 4 και 6 του νόμου αυτού, δεν αποτελεί παράβαση τυχόν συμβατικής, νομοθετικής, κανονιστικής ή διοικητικής απαγόρευσης ανακοίνωσης πληροφοριών και δεν συνεπάγεται οποιουδήποτε είδους ευθύνη για τα πιστωτικά ιδρύματα ή τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, όπως αυτά αναφέρονται στο άρθρο 1 στοιχεία δ' και ε' και για τους υπαλλήλους ή τα διευθυντικά στελέχη τους, εκτός αν αυτοί ενήργησαν κακοβούλως. Το ίδιο ισχύει και ως προς τα μέλη και τους υπαλλήλους της Επιτροπής του άρθρου 7.

Άρθρο 9

Από την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού καταργούνται τα άρθρα 5 και 6 του τρίτου Κεφαλαίου (καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες) του ν. 2145/1993 (ΦΕΚ 88 Α').

Γ.) Ο ΝΟΜΟΣ 3691/2008

Άρθρο 1

Σκοπός

Με τον παρόντα νόμο σκοπείται η ενίσχυση και βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου για την πρόληψη και καταστολή των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Προς τούτο ενσωματώνονται στη νομοθεσία οι διατάξεις της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης "σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας" (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 309/15/25.11.2005), διατάξεις της Οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 214/29/4.8.2006) και αντικαθίστανται οι σχετικές διατάξεις του ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α'), όπως ισχύουν.

Άρθρο 2

Αντικείμενο

1. Αντικείμενο του παρόντος νόμου είναι η πρόληψη και καταστολή των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, όπως αυτά τα αδικήματα ορίζονται κατωτέρω, καθώς και η προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από τους κινδύνους που ενέχουν.

2. Νομιμοποίηση εσόδων από τις εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος), που προβλέπονται στο άρθρο 3, αποτελούν οι ακόλουθες πράξεις:

α) Η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στις δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεων του.

β) Η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας με οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο, όσον αφορά στη φύση, προέλευση, διάθεση, διακίνηση ή χρήση περιουσίας ή στον τόπο όπου αυτή αποκτήθηκε ή ευρίσκεται ή την κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες.

γ) Η απόκτηση, κατοχή, διαχείριση ή χρήση περιουσίας, εν γνώσει κατά το χρόνο της κτήσης ή της διαχείρισης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες.

δ) Η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα.

ε) Η σύσταση οργάνωσης ή ομάδας δύο τουλάχιστον ατόμων για τη διάπραξη μιας ή περισσότερων από τις πράξεις που αναφέρονται στα παραπάνω στοιχεία α' έως δ' και η συμμετοχή σε τέτοια οργάνωση ή ομάδα.

3. Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες υπάρχει και όταν οι δραστηριότητες από τις οποίες προέρχεται η προς νομιμοποίηση περιουσία έλαβαν χώρα στο έδαφος άλλου κράτους, εφόσον αυτές θα ήταν βασικό αδίκημα αν διαπράττονταν στην Ελλάδα και θεωρούνται αξιόποινες σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού.

4. Χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αποτελείτο αδίκημα που προβλέπεται στην παράγραφο 6 του άρθρου 187Α του Ποινικού Κώδικα (,όπως αυτή αντικαθίσταται με την παρ. 1 του άρθρου 53 του παρόντος νόμου).

5. Η γνώση, η πρόθεση ή ο Σκοπός που απαιτούνται ως στοιχεία του πραγματικού των αδικημάτων των παραγράφων 2 και 3 μπορούν να συνάγονται και από τις συντρέχουσες πραγματικές περιστάσεις.

Άρθρο 3

Εγκληματικές δραστηριότητες - βασικά αδικήματα

Ως εγκληματικές δραστηριότητες νοούνται η διάπραξη ενός ή περισσότερων από τα ακόλουθα αδικήματα που καλούνται εφεξής "βασικά αδικήματα":

- α) εγκληματική οργάνωση (άρθρο 187 του Ποινικού Κώδικα (ΠΚ)),
- β) τρομοκρατικές πράξεις και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (άρθρο 187Α ΠΚ)
- γ) παθητική δωροδοκία (άρθρο 235 ΠΚ),
- δ) ενεργητική δωροδοκία (236 ΠΚ),
- ε) δωροδοκία δικαστή (237 ΠΚ),
- στ) εμπορία ανθρώπων (άρθρο 323Α ΠΚ),
- ζ) απάτη με υπολογιστή (άρθρο 386Α Π Κ),
- η) σωματεμπορία (άρθρο 351 ΠΚ),
- θ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 20, 21, 22 και 23 του ν. 3459/2006 "Κώδικας Νόμου για τα Ναρκωτικά"(ΦΕΚ 103 Α'),
- ι) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 15 και 17 του ν. 2168/1993 "Όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες κ.λπ." (ΦΕΚ 147 Α'),
- ια) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 53, 54, 55, 61 και 63 του ν. 3028/2002 "Για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς" (ΦΕΚ 153 Α'),
- ιβ) τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 παράγραφοι 1 και 3 του ν.δ. 181/1974 "Περί προστασίας εξ ιοντιζουσών ακτινοβολιών" (ΦΕΚ 347 Α'),
- ιγ) τα προβλεπόμενα στο άρθρο 87 παράγραφοι 5, 6, 7 και 8 και στο άρθρο 88 του ν. 3386/2005 "Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια" (ΦΕΚ 212 Α'),
- ιδ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα τρίτο, τέταρτο και έκτο του ν. 2803/2000 "Προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων" (ΦΕΚ 48 Α'),
- ιε) δωροδοκία αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού, όπως προβλέπεται στο άρθρο δεύτερο του ν. 2656/1998 "για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές" (ΦΕΚ 265 Α'),
- ιστ) δωροδοκία υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως προβλέπεται: α) στα άρθρα 2, 3 και 4 της Σύμβασης περί καταπολέμησης της δωροδοκίας στην οποία ενέχονται υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2802/2000 (ΦΕΚ 47 Α') και β) στα άρθρα τρίτο και τέταρτο του ν. 2802/2000,
- ιζ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 29 και 30 του ν. 3340/2005 "Για την προστασία της Κεφαλαιαγοράς από πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες και πράξεις χειραγώγησης αγοράς" (ΦΕΚ 112 Α'),
- ιη) κάθε άλλο αδίκημα που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος.

Άρθρο 4

Ορισμοί

Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου οι ακόλουθοι όροι έχουν την εξής έννοια:

1. "Περιουσία": Περιουσιακά στοιχεία κάθε είδους, ενσώματα ή ασώματα, κινητά ή ακίνητα, υλικά ή άυλα, καθώς και έγγραφα ή στοιχεία οποιασδήποτε μορφής, έντυπης, ηλεκτρονικής ή ψηφιακής, που αποδεικνύουν τίτλο ιδιοκτησίας ή δικαιώματα προς απόκτηση τέτοιων περιουσιακών στοιχείων. Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου τα έσοδα περιλαμβάνονται στην έννοια της περιουσίας.

2. "Πιστωτικό Ίδρυμα":

α) Επιχείρηση, η κύρια δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων για λογαριασμό της.

β) Ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος, κατά την έννοια της παρ. 19 του άρθρου 2 του ν. 3601/2007 (ΦΕΚ 178 Α').

γ) Το στερούμενο ίδιας νομικής προσωπικότητας υποκατάστημα ή γραφείο αντιπροσωπείας στην Ελλάδα πιστωτικού ιδρύματος που έχει την έδρα του στην αλλοδαπή. Περισσότερα υποκαταστήματα στην ημεδαπή του ίδιου αλλοδαπού πιστωτικού ιδρύματος θεωρούνται ως ενιαίο πιστωτικό ίδρυμα.

Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου στην έννοια του πιστωτικού ιδρύματος περιλαμβάνονται το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και η Τράπεζα της

Ελλάδος.

3. "Χρηματοπιστωτικός Οργανισμός":
 - α) Οι εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης.
 - β) Οι εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων.
 - γ) Τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος.
 - δ) Τα ιδρύματα πληρωμών
 - ε) Οι εταιρείες παροχής πιστώσεων.
 - στ) Οι ταχυδρομικές εταιρείες στην έκταση που ασκούν τη δραστηριότητα της διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων.
 - ζ) Οι ανώνυμες εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου.
 - η) Οι ανώνυμες εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων.
 - θ) Οι ανώνυμες εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων σε ακίνητη περιουσία.
 - ι) Οι ανώνυμες εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών.
 - ια) Οι ανώνυμες εταιρείες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών.
 - ιβ) Οι ανώνυμες εταιρείες επενδυτικής διαμεσολάβησης.
 - ιγ) Οι ασφαλιστικές εταιρείες που ασκούν ασφαλίσεις ζωής ή/και παρέχουν υπηρεσίες σχετιζόμενες με επενδύσεις.
 - ιδ) Οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές, κατά την έννοια της παραγράφου 5 του άρθρου 2 του π.δ. 190/2006 (ΦΕΚ 196 Α'), όταν δραστηριοποιούνται στον τομέα της ασφάλειας ζωής ή και της παροχής υπηρεσιών σχετιζόμενων με επενδύσεις. Εξαιρούνται οι συνδεδεμένοι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές, όπως ορίζονται στην παρ. 7 του άρθρου 2 του ως άνω προεδρικού διατάγματος.
 - ιε) Τα στερούμενα ίδιας νομικής προσωπικότητας υποκαταστήματα ή γραφεία αντιπροσωπείας στην Ελλάδα χρηματοπιστωτικών οργανισμών οι οποίοι έχουν την έδρα τους στην αλλοδαπή.
 - ιστ) Άλλες επιχειρήσεις που δεν είναι πιστωτικά ιδρύματα και των οποίων η κύρια δραστηριότητα συνίσταται στην απόκτηση συμμετοχών ή στην άσκηση μιας ή περισσότερων από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στα στοιχεία β' έως ιβ' της παραγράφου 1 του άρθρου 11 του ν. 3601/2007 (ΦΕΚ 178 Α'). Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ύστερα από γνώμη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος δύναται να ορίζονται και άλλες δραστηριότητες των επιχειρήσεων της κατηγορίας αυτής.
4. "Χρηματοπιστωτικός Όμιλος": Σύνολο επιχειρήσεων από αυτές που αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 3 του παρόντος άρθρου που αποτελούνται από τη μητρική επιχείρηση με έδρα στην Ελλάδα, τις θυγατρικές της και τις επιχειρήσεις στις οποίες η μητρική ή οι θυγατρικές της κατέχουν ειδική συμμετοχή (εταιρείες συμμετοχής), από επιχειρήσεις συνδεδεμένες με τη μητρική, θυγατρική ή εταιρεία συμμετοχής, κατά την έννοια των περιπτώσεων β', γ', ή δ' του εδαφίου 5 του άρθρου 42ε του κ.ν. 2190/1920 (ΦΕΚ 37 Α') ή επί των οποίων ασκείται από τη μητρική, θυγατρική ή εταιρεία συμμετοχής σημαντική επιρροή, χωρίς να υφίσταται συμμετοχή ή με τις οποίες συνδέονται με άλλο στενό δεσμό ή ευρίσκονται υπό ενιαία διοίκηση, χωρίς να απαιτείται σχετική σύμβαση ή ρήτρα του καταστατικού. Για την έννοια των όρων "μητρική - θυγατρική", "ειδική συμμετοχή" και "στενός δεσμός" εφαρμόζονται οι Ορισμοί του άρθρου 2 του ν.3601/2007 (ΦΕΚ 178 Α'). Ως μεγαλύτερη εταιρεία του ομίλου θεωρείται αυτή που εμφανίζει το υψηλότερο μέγεθος ισολογισμού κατά την προηγούμενη χρήση.
5. "Επιτροπή": Η Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, που αναφέρεται στο άρθρο 7 του παρόντος νόμου.
6. "Πρόσωπο": Φυσικό ή νομικό πρόσωπο.
7. "Ηλεκτρονική Μεταφορά Κεφαλαίων": Η μεταφορά κεφαλαίων, κατά την οποία η συναλλαγή πραγματοποιείται με πρωτοβουλία του εντολέα, μέσω πιστωτικού ιδρύματος ή χρηματοπιστωτικού οργανισμού, με χρήση ηλεκτρονικών μέσων, με σκοπό να τεθεί στη διάθεση του δικαιούχου χρηματικό ποσό σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό. Ο εντολέας και ο δικαιούχος μπορεί να είναι το ίδιο πρόσωπο.
8. "Διασυνοριακή Μεταφορά Κεφαλαίων": Η μεταφορά κεφαλαίων κατά την οποία το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός που λαμβάνει την εντολή μεταφοράς κεφαλαίων υπόκειται σε διαφορετική έννομη τάξη από εκείνη στην οποία υπόκειται το πιστωτικό ίδρυμα ή ο χρηματοπιστωτικός οργανισμός που θέτει τα μεταφερόμενα κεφάλαια στη διάθεση του δικαιούχου.
9. "Χρηματοπιστωτικός τομέας": Ο τομέας της οικονομίας που αποτελείται από τα νομικά και φυσικά πρόσωπα που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, την Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης και την Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων.
10. "Εικονική τράπεζα": Το πιστωτικό ίδρυμα ή άλλου είδους ίδρυμα ή εταιρεία ασχολούμενη με ανάλογες δραστηριότητες, που έχει συσταθεί σε χώρα ή δικαιοδοσία στην οποία δεν έχει φυσική

παρουσία, υπό την έννοια της άσκησης από εκεί της πραγματικής διοίκησης και διεύθυνσης και δεν συνδέεται με χρηματοπιστωτικό όμιλο που πληροί τις απαιτήσεις της κοινοτικής νομοθεσίας, σχετικά με τη ρύθμιση και εποπτεία αυτών ή τουλάχιστον ισοδύναμες απαιτήσεις.

11. "Πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα": Τα φυσικά πρόσωπα, στα οποία έχει ή είχε ανατεθεί σημαντικό δημόσιο λειτούργημα και οι άμεσοι στενοί συγγενείς τους ή τα πρόσωπα που είναι γνωστά ως στενοί συνεργάτες των προσώπων αυτών, όπως αυτά εξειδικεύονται στο άρθρο 22.

12. "Λογαριασμός πλάγιας πρόσβασης"(P3v8θlθ through account): Τραπεζικός λογαριασμός που τηρείται σε πιστωτικό ίδρυμα εγκατεστημένο στην Ελλάδα (ανταποκριτής) και ανοίγεται στο πλαίσιο διασυννοριακής σχέσης τραπεζικής ανταπόκρισης (correspondent banking) με σκοπό την εξυπηρέτηση των πελατών πιστωτικού ιδρύματος εγκατεστημένου στην αλλοδαπή (ίδρυμα τραπεζικής ανταπόκρισης) για την εκ μέρους τους διενέργεια χρηματοπιστωτικών συναλλαγών στην Ελλάδα.

13. "Υποπτη συναλλαγή ή δραστηριότητα": Η συναλλαγή ή οι συναλλαγές ή δραστηριότητες από τις οποίες εκτιμάται ότι προκύπτουν αποχρώσεις ενδείξεις ή υπόνοιες για πιθανή απόπειρα ή διάπραξη των αδικημάτων του άρθρου 2 του παρόντος νόμου ή για εμπλοκή του συναλλασσόμενου ή του πραγματικού δικαιούχου σε εγκληματικές δραστηριότητες, με βάση την αξιολόγηση των στοιχείων της συναλλαγής (φύση της συναλλαγής, κατηγορία χρηματοπιστωτικού μέσου, συχνότητα, πολυπλοκότητα και ύψος της συναλλαγής, χρήση ή μη μετρητών) και του προσώπου (επάγγελμα, οικονομική επιφάνεια, συναλλακτική ή επιχειρηματική συμπεριφορά, φήμη, παρελθόν, επίπεδο διαφάνειας του νομικού προσώπου - πελάτη, άλλα σημαντικά χαρακτηριστικά).

14. "Ασυνήθης συναλλαγή ή δραστηριότητα": Η συναλλαγή ή οι συναλλαγές ή δραστηριότητες που δεν συνάδουν με τη συναλλακτική, επιχειρηματική ή επαγγελματική συμπεριφορά του συναλλασσόμενου ή του πραγματικού δικαιούχου ή με την οικονομική τους επιφάνεια ή που δεν έχουν προφανή σκοπό ή κίνητρο οικονομικής, επαγγελματικής ή προσωπικής φύσεως.

15. "Επιχειρηματική σχέση": Η επιχειρηματική, επαγγελματική ή εμπορική σχέση που συνδέει τον πελάτη με τα Υπόχρεα πρόσωπα, εντός του πλαισίου των δραστηριοτήτων των τελευταίων και η οποία αναμένεται, κατά τον χρόνο έναρξης της, ότι θα έχει κάποια διάρκεια.

16. "Πραγματικός δικαιούχος": Το φυσικό πρόσωπο ή τα φυσικά πρόσωπα, στα οποία τελικά ανήκει το νομικό πρόσωπο - πελάτης ή το νομικό σχήμα ή το φυσικό πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου διεξάγεται συναλλαγή ή δραστηριότητα. Ως "πραγματικός δικαιούχος" νοείται ιδίως:

α) Όσον αφορά τις εταιρείες:

i) Το φυσικό πρόσωπο ή τα φυσικά πρόσωπα, στα οποία τελικά ανήκει η εταιρεία ή ελέγχεται από αυτά δια της κατοχής ή του ελέγχου αμέσως ή εμμέσως επαρκούς ποσοστού των μετοχών ή των δικαιωμάτων ψήφου αυτής, μεταξύ άλλων και μέσω μετοχών στον κομιστή, εκτός από εταιρεία που έχει νόμιμα εισαχθεί σε αγορά και η οποία υπόκειται στις απαιτήσεις γνωστοποίησης που συνάδουν με την κοινοτική νομοθεσία ή υπόκειται σε ισότιμα διεθνή πρότυπα 1 ποσοστό μετοχών ύψους 25% τουλάχιστον θεωρείται ότι πληροί το κριτήριο αυτό,

ii) το φυσικό πρόσωπο ή τα φυσικά πρόσωπα τα οποία ασκούν κατ' άλλον τρόπο έλεγχο στη διαχείριση της εταιρείας.

β) Όσον αφορά τα λοιπά νομικά πρόσωπα, τις νομικές οντότητες ή άλλα νομικά σχήματα, όπως τα ιδρύματα και οι εταιρείες εμπιστευματικής διαχείρισης ή τα εμπιστεύματα (trusts), που διοικούν ή διανέμουν κεφάλαια:

i) Το φυσικό πρόσωπο ή τα φυσικά πρόσωπα που δικαιούνται ποσοστό 25% τουλάχιστον των περιουσιακών στοιχείων της νομικής οντότητας ή του νομικού σχήματος, εφόσον οι μελλοντικοί δικαιούχοι έχουν ήδη προσδιορισθεί,

ii) η κατηγορία προσώπων προς το συμφέρον της οποίας κυρίως έχει συσταθεί ή λειτουργεί η νομική οντότητα ή το νομικό σχήμα, εφόσον οι δικαιούχοι του νομικού προσώπου ή του νομικού σχήματος δεν έχουν προσδιορισθεί ακόμη,

iii) το φυσικό πρόσωπο ή τα φυσικά πρόσωπα που ασκούν έλεγχο σε ποσοστό 25% τουλάχιστον επί των περιουσιακών στοιχείων της νομικής οντότητας ή του νομικού σχήματος.

Άρθρο 5

Υπόχρεα πρόσωπα

1. Ως Υπόχρεα πρόσωπα τα οποία υπόκεινται στις υποχρεώσεις του παρόντος νόμου νοούνται τα εξής φυσικά και νομικά πρόσωπα:

α) Τα πιστωτικά ιδρύματα.

β) Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.

γ) Οι εταιρείες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών.

δ) Οι εταιρείες παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου.

ε) Οι ορκωτοί ελεγκτές-λογιστές, οι εταιρείες ορκωτών ελεγκτών-λογιστών, οι λογιστές που δεν συνδέονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας και οι ιδιώτες ελεγκτές.

στ) Οι φορολογικοί ή φοροτεχνικοί σύμβουλοι και οι εταιρείες φορολογικών ή φοροτεχνικών συμβουλών.

ζ) Οι κτηματομεσίτες και οι κτηματομεσιτικές εταιρείες.

η) Οι επιχειρήσεις Καζίνο και τα Καζίνο επί πλοίων με ελληνική σημαία, καθώς και οι επιχειρήσεις, οργανισμοί και άλλοι φορείς του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα που διοργανώνουν ή και διεξάγουν τυχερά παιχνίδια και πρακτορεία που σχετίζονται με τις δραστηριότητες αυτές.

θ) Οι οίκοι δημοπρασίας.

ι) Οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας, όταν η σχετική συναλλαγή γίνεται σε μετρητά και η αξία της ανέρχεται τουλάχιστον σε δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ, ανεξάρτητα αν αυτή διενεργείται με μία μόνη πράξη ή με περισσότερες, μεταξύ των οποίων φαίνεται να υπάρχει κάποια σχέση. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Ανάπτυξης ορίζονται τα κριτήρια για τον προσδιορισμό των εμπόρων αγαθών μεγάλης αξίας που υπάγονται στην κατηγορία αυτή.

ια) Οι εκπλειστηριαστές.

ιβ) Οι ενεχυροδανειστές.

ιγ) Οι συμβολαιογράφοι και οι δικηγόροι, όταν συμμετέχουν, είτε ενεργώντας εξ ονόματος και για λογαριασμό των πελατών τους στο πλαίσιο χρηματοπιστωτικών συναλλαγών ή συναλλαγών επί ακινήτων είτε βοηθώντας στο σχεδιασμό ή στην υλοποίηση συναλλαγών για τους πελάτες τους σχετικά με:

i) Την αγορά ή πώληση ακινήτων ή επιχειρήσεων,

ii) τη διαχείριση χρημάτων, τίτλων ή άλλων περιουσιακών στοιχείων των πελατών τους,

iii) το άνοιγμα ή τη διαχείριση τραπεζικών λογαριασμών, λογαριασμών ταμειευτηρίου ή

λογαριασμών τίτλων,

iv) την οργάνωση των αναγκαίων εισφορών για τη σύσταση, λειτουργία ή διοίκηση

εταιρειών,

v) τη σύσταση, λειτουργία ή διοίκηση εταιρειών, εμπιστευμάτων (trusts) ή ανάλογων

νομικών σχημάτων.

Η παροχή νομικών συμβουλών εξακολουθεί να υπόκειται στην τήρηση του επαγγελματικού απορρήτου, εκτός εάν ο ίδιος ο δικηγόρος ή ο συμβολαιογράφος συμμετέχει σε δραστηριότητες νομιμοποίησης παράνομων εσόδων ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας ή εάν οι νομικές συμβουλές του παρέχονται με σκοπό τη διάπραξη αυτών των αδικημάτων ή εν γνώσει του γεγονότος ότι ο πελάτης του ζητεί νομικές συμβουλές προκειμένου να διαπράξει τα ως άνω αδικήματα.

ιδ) Τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες σε εταιρείες και εμπιστεύματα (trusts), εξαιρουμένων των προσώπων που αναφέρονται στα στοιχεία στ' και ιγ' του άρθρου αυτού, τα οποία παρέχουν κατά επιχειρηματική δραστηριότητα οποιαδήποτε από τις ακόλουθες υπηρεσίες σε τρίτα μέρη:

- συστήνουν εταιρείες ή άλλα νομικά πρόσωπα,

- ασκούν ή μεριμνούν ώστε άλλο πρόσωπο να ασκήσει καθήκοντα διευθυντή ή διαχειριστή εταιρείας ή εταιρού εταιρείας ή παρόμοιας θέσης, σε άλλα νομικά πρόσωπα ή σχήματα,

- παρέχουν καταστατική έδρα, επιχειρηματική διεύθυνση, ταχυδρομική ή διοικητική διεύθυνση και οποιεσδήποτε άλλες σχετικές υπηρεσίες για εταιρεία ή κάθε άλλο νομικό πρόσωπο ή σχήμα,

- ενεργούν ή μεριμνούν ώστε να λειτουργούν άλλα πρόσωπα ως εμπιστευματοδόχοι ρητού εμπιστεύματος (express trust) ή ανάλογου νομικού σχήματος,

- ενεργούν ως πληρεξούσιοι μετόχων εταιρείας, εφόσον η εταιρεία αυτή δεν είναι εισηγμένη υπό την έννοια του στοιχείου α' της παρ. 2 του άρθρου 17 του παρόντος νόμου και δεν υπόκειται σε απαιτήσεις γνωστοποίησης και πληροφόρησης κατά την κοινοτική νομοθεσία ή σύμφωνα με ανάλογα διεθνή πρότυπα ή μεριμνούν ώστε άλλο πρόσωπο να ενεργεί με ίδιο τρόπο. Με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης ορίζονται οι όροι και προϋποθέσεις σύστασης, χορήγησης άδειας λειτουργίας, εγγραφής σε ειδικό μητρώο και άσκησης των δραστηριοτήτων που αναφέρονται στο παρόν στοιχείο από φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης δύναται να ορίζονται και άλλες κατηγορίες υπόχρεων προσώπων και οι αντίστοιχες Αρμόδιες αρχές με την έννοια του άρθρου 6 του παρόντος.

Άρθρο 6

Αρμόδιες αρχές

1. Ως Αρμόδιες αρχές νοούνται οι δημόσιες αρχές οι οποίες εποπτεύουν, για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου, τα Υπόχρεα πρόσωπα.

2. Αρμόδιες αρχές είναι:

α) Η Τράπεζα της Ελλάδος για:

- τα πιστωτικά ιδρύματα,

- τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης,

- τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων,

- τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος,

- τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων,

- τις εταιρείες παροχής πιστώσεων,

- τις επιχειρήσεις της περίπτωσης ιστ' της παρ. 3 του άρθρου 4 του παρόντος νόμου,
- τις ταχυδρομικές εταιρείες, στην έκταση που ασκούν τη δραστηριότητα της διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων. Η Τράπεζα της Ελλάδος, στα πλαίσια της εποπτείας της επί των εταιρειών αυτών, συνεργάζεται με το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών και με την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων.

β) Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για:

- τις ανώνυμες εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου,
- τις ανώνυμες εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων,
- τις ανώνυμες εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων σε ακίνητη περιουσία,
- τις ανώνυμες εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών,
- τις ανώνυμες εταιρείες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών,
- τις ανώνυμες εταιρείες επενδυτικής διαμεσολάβησης.

γ) Η Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης για τις ασφαλιστικές εταιρείες και τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές.

δ) Η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων για τους ορκωτούς ελεγκτές-λογιστές και τις εταιρείες ορκωτών ελεγκτών-λογιστών.

ε) Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (Γενική Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων) για:

- τις εταιρείες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών,
- τις εταιρείες παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου,
- τους φορολογικούς ή φοροτεχνικούς συμβούλους και τις εταιρείες παροχής φορολογικών ή φοροτεχνικών συμβουλών,

- τους λογιστές που δεν συνδέονται με σχέση εξηρημένης εργασίας και τους ιδιώτες ελεγκτές,
- τους κτηματομεσίτες και τις κτηματομεσιτικές εταιρείες,
- τους οίκους δημοπρασίας,
- τους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας,
- τους εκπλειστηριαστές,
- τους ενεχυροδανειστές.

στ) Η Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Τυχερών Παιχνιδιών του ν. 3229/2004 (ΦΕΚ 38 Α') για:

- τις επιχειρήσεις Καζίνο,
- τα Καζίνο επί πλοίων με ελληνική σημαία,
- τις επιχειρήσεις, τους οργανισμούς και τους άλλους φορείς που διοργανώνουν ή και διεξάγουν τυχερά παιχνίδια,
- τα πρακτορεία.

ζ) Το Υπουργείο Δικαιοσύνης για τους συμβολαιογράφους και τους δικηγόρους.

η) ο Υπουργείο Ανάπτυξης για τα πρόσωπα της περίπτωσης ιδ' της παρ. 1 του άρθρου 5.

θ) Για τα εγκατεστημένα στην Ελλάδα υποκαταστήματα χρηματοπιστωτικών οργανισμών, οι οποίοι έχουν την έδρα τους στην αλλοδαπή, αρμόδια αρχή είναι η κατά περίπτωση αρμόδια αρχή των ελληνικών χρηματοπιστωτικών οργανισμών οι οποίοι ασκούν αντίστοιχες δραστηριότητες με τους αλλοδαπούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που εγκαθιστούν υποκαταστήματα στην Ελλάδα.

3. Οι αρχές της παραγράφου 2 έχουν τις εξής αρμοδιότητες:

α) Εποπτεύουν τα Υπόχρεα πρόσωπα για τα οποία είναι αρμόδιες ως προς τη συμμόρφωση τους με τις υποχρεώσεις που επιβάλλει ο παρών νόμος και εκδίδουν τις σχετικές ατομικές και κανονιστικές διοικητικές πράξεις.

β) Καθορίζουν τις λεπτομέρειες εφαρμογής των επί μέρους υποχρεώσεων των εποπτευόμενων προσώπων σύμφωνα με την παρ. 4 του παρόντος άρθρου.

γ) Καθοδηγούν με κατάλληλες οδηγίες και εγκυκλίους τα Υπόχρεα πρόσωπα, συλλογικά ή ατομικά, ως προς την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων, τον καθορισμό πρακτικών συμπεριφοράς έναντι των πελατών, την επιλογή των κατάλληλων πληροφοριακών συστημάτων και την υιοθέτηση εσωτερικών διαδικασιών για τον εντοπισμό ύποπτων ή ασυνήθων συναλλαγών ή δραστηριοτήτων που ενδέχεται να σχετίζονται με τα αδικήματα των άρθρων 2 και 3.

δ) Καθορίζουν με κανονιστικές αποφάσεις τους τα έγγραφα και τα στοιχεία που απαιτούνται για τη διενέργεια από τα Υπόχρεα πρόσωπα της πιστοποίησης και επαλήθευσης κατά την εφαρμογή μέτρων συνήθους, απλουστευμένης ή αυξημένης δέουσας επιμέλειας, καθώς και κατά την εφαρμογή ανάλογων μέτρων στις περιπτώσεις που τα πρόσωπα αυτά βασίζονται σε τρίτα μέρη, σύμφωνα με το άρθρο 23 του παρόντος.

ε) Ενημερώνουν τα Υπόχρεα πρόσωπα για πληροφορίες και καταστάσεις που αφορούν τη συμμόρφωση ή μη χωρών προς την κοινοτική νομοθεσία και τις Συστάσεις της FATF Ομάδας Χρηματοπιστωτικής Δράσης (Financial Action Task Force FATF).

στ) Καταρτίζουν και διανέμουν στα Υπόχρεα πρόσωπα καταστάσεις και πληροφορίες για υποθέσεις στις οποίες χρησιμοποιήθηκαν νέες μέθοδοι και πρακτικές, που εντοπίζονται στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, για τη διάπραξη των αδικημάτων του άρθρου 2 (τυπολογία). Προς το σκοπό αυτόν συνεργάζονται με άλλες αρμόδιες αρχές, με την Κεντρική Συντονιστική Αρχή, με την Επιτροπή του άρθρου 7 και ενδεχομένως με αλλοδαπές αντίστοιχες αρχές, παρακολουθούν τις εργασίες διεθνών φορέων για την τυπολογία και επικαιροποιούν τις προαναφερθείσες καταστάσεις τυπολογίας.

ζ) Λαμβάνουν μέτρα για τη συνεχή ενημέρωση και εκπαίδευση των υπαλλήλων τους, ιδιαίτερα των ελεγκτών, καθώς και των υπόχρεων προσώπων και των υπαλλήλων αυτών με εκπαιδευτικά προγράμματα, σεμινάρια, συναντήσεις και με άλλους τρόπους.

η) Διενεργούν τακτικούς και έκτακτους ελέγχους, περιλαμβανομένων των επιτοπίων, στα κεντρικά γραφεία και τις εγκαταστάσεις των υπόχρεων προσώπων, αλλά και σε υποκαταστήματα και θυγατρικές που εδρεύουν ή λειτουργούν στην Ελλάδα ή το εξωτερικό για τον έλεγχο της επάρκειας των μέτρων και διαδικασιών που έχουν υιοθετήσει τα Υπόχρεα πρόσωπα εφόσον επιτρέπεται από τη νομοθεσία της χώρας υποδοχής.

θ) Απαιτούν από τα Υπόχρεα πρόσωπα κάθε στοιχείο ή δεδομένο οποιασδήποτε φύσης ή μορφής που είναι απαραίτητο για την εκπλήρωση των εποπτικών και ελεγκτικών τους καθηκόντων.

ι) Λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για την εξασφάλιση από τα Υπόχρεα πρόσωπα της ορθής διαχείρισης και τήρησης των στοιχείων και πληροφοριών που σχετίζονται, άμεσα ή έμμεσα, με συναλλαγές ή με δραστηριότητες που ενδέχεται να συνδέονται με τα αδικήματα των άρθρων 2 και 3, καθώς και για την τήρηση της εμπιστευτικότητας.

ια) Επιβάλλουν πειθαρχικές και Διοικητικές κυρώσεις για παραβάσεις των υποχρεώσεων που απορρέουν από τον παρόντα νόμο, σύμφωνα με τα άρθρα 51 και 52

και κατά τις διακρίσεις αυτών, κατά των υπόχρεων νομικών ή φυσικών προσώπων και των υπαλλήλων τους.

ιβ) Κάθε άλλη αρμοδιότητα που προβλέπεται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου.

4. Με αποφάσεις των αρμοδίων αρχών δύναται να διαφοροποιούνται οι υποχρεώσεις που προβλέπονται στον παρόντα νόμο για τα Υπόχρεα πρόσωπα, αφού ληφθεί ιδίως υπόψη η οικονομική επιφάνεια αυτών, η φύση των επαγγελματικών τους δραστηριοτήτων, ο βαθμός κινδύνου που ενέχουν αυτές οι δραστηριότητες και συναλλαγές ως προς την απόπειρα ή διάπραξη των αδικημάτων των άρθρων 2 και 3, το νομικό πλαίσιο που διέπει τις επαγγελματικές δραστηριότητες τους και η τυχόν αντικειμενική αδυναμία εφαρμογής συγκεκριμένων μέτρων από ορισμένες κατηγορίες υπόχρεων προσώπων. Η Τράπεζα της Ελλάδος εκτιμώντας τους κινδύνους που προέρχονται από τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας που δύναται να ενέχουν ορισμένες εργασίες της καθορίζει με ειδική απόφαση της κατάλληλα μέτρα.

5. Με αποφάσεις των αρμοδίων αρχών δύναται να καθορίζονται πρόσθετες ή αυστηρότερες υποχρεώσεις πέραν των προβλεπομένων στον παρόντα νόμο, προκειμένου να αντιμετωπίζονται κίνδυνοι απόπειρας ή διάπραξης των αδικημάτων των άρθρων 2 και 3.

6. Η Τράπεζα της Ελλάδος, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης, η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων και η Γενική Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, συγκροτούν αντίστοιχες ειδικές υπηρεσιακές μονάδες οι οποίες στελεχώνονται επαρκώς με τουλάχιστον τρία πρόσωπα πλήρους απασχόλησης, με σκοπό τον έλεγχο της συμμόρφωσης των εποπτευόμενων από αυτές υπόχρεων προσώπων προς τις υποχρεώσεις τους που επιβάλλονται με τον παρόντα νόμο. Οι ειδικές υπηρεσιακές μονάδες συνεπικουρούνται από τους υπαλλήλους των ανωτέρω αρμόδιων αρχών και ιδίως από τους υπαλλήλους που ελέγχουν, άμεσα ή έμμεσα, τα εποπτευόμενα από αυτές Υπόχρεα πρόσωπα.

7. Οι Αρμόδιες αρχές της παραγράφου 2 υποβάλλουν κάθε ημερολογιακό εξάμηνο αναλυτική έκθεση στην Κεντρική Συντονιστική Αρχή σχετικά με τις δραστηριότητες τους, τις κανονιστικές αποφάσεις και εγκυκλίους τους, τα αποτελέσματα των διενεργηθέντων ελέγχων και της αξιολόγησης των υπόχρεων προσώπων και τα τυχόν επιβληθέντα από αυτές μέτρα ή κυρώσεις. Οι αρμόδιες αρχές που εποπτεύουν πολυπληθείς κατηγορίες υπόχρεων προσώπων, ιδίως φυσικών, διενεργούν ελέγχους με βάση την αρχή της εκτίμησης του βαθμού κινδύνου. Η υποβολή των ανωτέρω εκθέσεων των αρμοδίων αρχών στην Κεντρική Συντονιστική Αρχή πραγματοποιείται κατά παρέκκλιση κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης περί τραπεζικού, χρηματιστηριακού, φορολογικού ή επαγγελματικού απορρήτου.

8. Οι Αρμόδιες αρχές, στο πλαίσιο της συνεργασίας τους, σύμφωνα με το άρθρο 40, υπογράφουν διμερή ή πολυμερή μνημόνια για ανταλλαγή εμπιστευτικών και μη πληροφοριών, διευκόλυνση και διενέργεια κοινών ελέγχων και μελέτη τρόπων και μεθόδων για σύγκλιση εποπτικών πρακτικών.

Άρθρο 7

Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

1. Συνιστάται Επιτροπή με την επωνυμία "Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας", η οποία εδρεύει στην Αττική και εποπτεύεται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, με απόφαση του οποίου καθορίζεται ο τόπος των εγκαταστάσεων αυτής.

2. Η Επιτροπή συγκροτείται από τον Πρόεδρο και οκτώ μέλη, των οποίων η θητεία είναι διετής και μπορεί να ανανεώνεται για μία φορά ακόμη.

3. Πρόεδρος της Επιτροπής ορίζεται με τον αναπληρωτή του ανώτατος εισαγγελικός λειτουργός εν ενεργεία με απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου και είναι πλήρους απασχόλησης.

4. Τα μέλη της Επιτροπής διορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ως μέλη διορίζονται: α) ένα στέλεχος από τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής και ένα από την Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων που προτείνονται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών, β) ένα στέλεχος από το Υπουργείο Δικαιοσύνης που προτείνεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, γ) ένα στέλεχος από το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας που προτείνεται από τον Υπουργό Εσωτερικών, δ) ένα στέλεχος από την Τράπεζα της Ελλάδος που προτείνεται από τον Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, ε) ένα στέλεχος από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς που προτείνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, στ) ένα στέλεχος από την Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης που προτείνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπής Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης και ζ) ένα στέλεχος από την Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης που προτείνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων. Κατά την ίδια διαδικασία προτείνεται και διορίζεται ένας αναπληρωτής για κάθε τακτικό μέλος. Τα μέλη της Επιτροπής πρέπει να διακρίνονται για την επιστημονική τους κατάρτιση, το ήθος τους και την επαγγελματική τους ικανότητα και εμπειρία στον τραπεζικό, οικονομικό ή νομικό τομέα.

5. Ο Πρόεδρος και τα μέλη αποτελούν την Ολομέλεια της Επιτροπής η οποία βρίσκεται σε απαρτία όταν παρίσταται ο Πρόεδρος και πέντε τουλάχιστον από τα μέλη της, αποφασίζει δε κατ' απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών της και σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου. Στις αποφάσεις της Ολομέλειας καταχωρίζεται πάντοτε και τυχόν υπάρχουσα γνώμη της μειοψηφίας.

6. Η Επιτροπή έχει τις εξής αρμοδιότητες:

α) Συγκεντρώνει, διερευνά και αξιολογεί τις πληροφορίες που διαβιβάζονται σε αυτήν από Υπόχρεα πρόσωπα και άλλους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και αφορούν ύποπτες ή ασυνήθεις συναλλαγές ή δραστηριότητες, ή επιχειρηματικές, επαγγελματικές ή συναλλακτικές σχέσεις που ενδεχομένως σχετίζονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και ζητεί κάθε επιπρόσθετη πληροφορία για την εκπλήρωση των καθηκόντων της.

β) Δέχεται, διερευνά και αξιολογεί κάθε πληροφορία σχετική με συναλλαγές ή δραστηριότητες, σχετιζόμενες ενδεχομένως με τα αδικήματα του στοιχείου α', που διαβιβάζονται σε αυτήν από αλλοδαπούς φορείς, με τους οποίους και συνεργάζεται για την παροχή κάθε δυνατής συνδρομής, καθώς και κάθε πληροφορία που περιέρχεται σε γνώση της από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το διαδικτυο ή από οποιαδήποτε άλλη πηγή.

γ) Δίνει κατευθυντήριες οδηγίες στα Υπόχρεα πρόσωπα και φορείς που αναφέρονται στα ως άνω στοιχεία α' και β' όσον αφορά τη διαχείριση μιας υπόθεσης ή την αποτελεσματικότερη διεκπεραίωση των ερευνών της.

δ) Έχει πρόσβαση σε κάθε μορφής αρχείο δημόσιας αρχής ή Οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα, περιλαμβανομένου του συστήματος "Τειρεσίας".

ε) Μπορεί να διενεργεί ειδικούς επιτόπιους ελέγχους, σε σοβαρές κατά την κρίση της υποθέσεις, σε οποιαδήποτε δημόσια υπηρεσία ή σε οργανισμούς και επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα ή σε εγκαταστάσεις υπόχρεων προσώπων, με δυνατότητα συνεργασίας της εκάστοτε αρμόδιας αρχής ή άλλης δημόσιας αρχής.

στ) Ζητεί τη συνεργασία δημόσιων υπηρεσιών, νομικών προσώπων του δημόσιου και του ιδιωτικού δικαίου και οργανισμών οποιασδήποτε μορφής, καθώς και την παροχή στοιχείων, στο πλαίσιο ελέγχου και έρευνας υποθέσεων σχετικών με τα αδικήματα των άρθρων 2 και 3 του παρόντος νόμου, επίσης μπορεί να ζητεί οποιαδήποτε στοιχεία και από δικαστικές, προανακριτικές ή ανακριτικές αρχές.

ζ) Ενημερώνει εγγράφως ή με ασφαλές ηλεκτρονικό μέσο τον διαβιβάζοντα την πληροφορία ότι την έλαβε και του παρέχει άλλα σχετικά στοιχεία, χωρίς όμως να παραβιάζεται το απόρρητο των ερευνών της ή να δυσχεραίνεται η άσκηση των αρμοδιοτήτων της.

η) Ενημερώνει τις Αρμόδιες αρχές για περιπτώσεις που ενδέχεται να συνδέονται με μη συμμόρφωση ή ελλιπή συνεργασία με αυτήν των εποπτευόμενων από αυτές υπόχρεων προσώπων προς τις υποχρεώσεις τους, σύμφωνα με τον παρόντα νόμο.

θ) Ζητεί κάθε πληροφορία που απαιτείται για τις έρευνες της από τις αρμόδιες αρχές και τα Υπόχρεα πρόσωπα, περιλαμβανομένων και ομαδοποιημένων πληροφοριών που αφορούν ορισμένες κατηγορίες συναλλαγών ή δραστηριοτήτων ή φυσικών ή νομικών προσώπων ή νομικών σχημάτων της ημεδαπής ή της αλλοδαπής.

ι) Δύνатаι να εξετάζει, στο πλαίσιο των ερευνών της, στοιχεία και ενδείξεις για τον εντοπισμό απόπειρας ή διάπραξης βασικού αδικήματος, προκειμένου να διαπιστώσει τον παράνομο χαρακτήρα περιουσιακών στοιχείων και την πιθανή νομιμοποίηση τους ή τη σύνδεση τους με τρομοκρατικές πράξεις ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

ια) Συνεργάζεται και ανταλλάσσει πληροφορίες με τους αναφερόμενους στο άρθρο 40 φορείς.

ιβ) Τηρεί στατιστικά στοιχεία σύμφωνα με το άρθρο 38.

ιγ) Προβάνει στις ενέργειες που προβλέπονται στο άρθρο 49 του παρόντος νόμου για την εφαρμογή του μέτρου της δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων που επιβάλλεται με αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. και των οργάνων του και με Κανονισμούς και αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

7. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, ο Πρόεδρος, τα μέλη και οι υπάλληλοι της Επιτροπής έχουν υποχρέωση να τηρούν τις αρχές της αντικειμενικότητας και αμεροληψίας και να απέχουν από την εξέταση υποθέσεων για τις οποίες υπάρχει πιθανότητα σύγκρουσης συμφερόντων ή στις οποίες εμπλέκονται πρόσωπα οικεία, φιλικά ή συνδεδεμένα με αυτούς με επαγγελματική, επιχειρηματική ή προσωπική σχέση ή σχέση εξάρτησης. Επίσης έχουν καθήκον να τηρούν εχεμύθεια για πληροφορίες των οποίων λαμβάνουν γνώση κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Η υποχρέωση αυτή διατηρείται και μετά την εκούσια ή ακούσια αποχώρησή τους από την Επιτροπή. Οι παραβαίνοντες το ανωτέρω καθήκον εχεμύθειας τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.

8. Η Επιτροπή υποστηρίζεται από επιστημονικό, διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό, το οποίο αποσπάται από Υπουργεία, καθώς και από τους φορείς οι οποίοι αναφέρονται στην παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου. Για το σκοπό αυτόν, με την απόφαση της παραγράφου 13, συνιστώνται και κατανέμονται στις υπηρεσίες της Επιτροπής έως πενήντα συνολικά θέσεις, οι οποίες πληρούνται με απόσπαση. Ειδικότερα σε θέσεις επιστημονικού προσωπικού αποσπώνται υπάλληλοι με ειδικές γνώσεις και εμπειρία στην αντιμετώπιση υποθέσεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και καταπολέμησης σοβαρών οικονομικών εγκλημάτων. Οι αποσπάσεις του προσωπικού που αναφέρεται στα προηγούμενα εδάφια γίνονται, μετά από πρόταση του Προέδρου της Επιτροπής, κατά παρέκκλιση των κειμένων διατάξεων:

i. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του αρμόδιου κατά περίπτωση Υπουργού, αν ο αποσπώμενος προέρχεται από Υπουργείο,

ii. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, ύστερα από γνώμη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος ή των Προέδρων των άλλων κατά περίπτωση φορέων, αν ο αποσπώμενος προέρχεται από φορείς εκ των αναφερομένων στην παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου.

Τα ανωτέρω Υπουργεία και φορείς μεριμνούν για την επαρκή στελέχωση της Επιτροπής και εξασφαλίζουν ότι οι υπάλληλοί τους που αποσπώνται στην Επιτροπή έχουν την απαιτούμενη επιστημονική κατάρτιση, υπηρεσιακή εμπειρία και ικανότητα για την ανάληψη συγκεκριμένων θέσεων, καθώς και άριστο υπηρεσιακό μητρώο.

9. Με απόφαση του Προέδρου ορίζονται ως εντεταλμένα μέλη, τα μέλη στα οποία ανατίθεται η γενικότερη εποπτεία υπηρεσιακών μονάδων που συνιστώνται με την απόφαση της παραγράφου 13 του παρόντος άρθρου.

Τα εντεταλμένα μέλη μεριμνούν για την Κατάρτιση και εκπαίδευση υπαλλήλων της μονάδας τους, για το συντονισμό της δράσης της μονάδας με τις άλλες μονάδες και με την Ολομέλεια της Επιτροπής, αξιολογούν την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας της μονάδας και προτείνουν στην Ολομέλεια τρόπους και μέτρα βελτίωσης της αποτελεσματικότητας της.

10. Για τα αδικήματα του άρθρου 2 και τα συναφή με αυτά βασικά αδικήματα του άρθρου 3 του παρόντος η Επιτροπή ενεργεί αρχικά έρευνα όταν λαμβάνει γνώση οποιασδήποτε ύποπτης συναλλαγής ή δραστηριότητας από αναφορές των υπόχρεων προς υποβολή προσώπων ή από οποιαδήποτε άλλη πηγή. Μετά το πέρας της έρευνας αυτής η Ολομέλεια της Επιτροπής αποφασίζει αν πρέπει να συνεχισθεί η έρευνα ή να τεθεί η υπόθεση στο αρχείο ή να παραπεμφθεί στον αρμόδιο Εισαγγελέα εφόσον τα συλλεγόμενα στοιχεία κρίνονται επαρκή για την ανωτέρω παραπομπή ή τέλος αν επιβάλλεται η διενέργεια ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης. Η υπόθεση που αρχειοθετήθηκε μπορεί οποτεδήποτε να ανασυρθεί για να συνεχιστεί η έρευνα ή να συσχετισθεί με οποιαδήποτε άλλη έρευνα της Επιτροπής που αφορά σε ύποπτη συναλλαγή ή δραστηριότητα.

11. Στις περιπτώσεις που η Ολομέλεια της Επιτροπής αποφασίζει τη διενέργεια ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης, ορίζει τον υπάλληλο ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις επί ιδιαίτερα σοβαρών υποθέσεων, το μέλος της Επιτροπής, οι οποίοι θεωρούνται ειδικοί προανακριτικοί υπάλληλοι και διενεργούν την προκαταρκτική εξέταση, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (Κ.Π.Δ.). Ο υπάλληλος ενεργεί την εξέταση αυτή υπό τη διεύθυνση και εποπτεία του Προέδρου της Επιτροπής. Κατά τη διάρκεια της ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης επιτρέπεται, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, η προσαγωγή μαρτύρων και υπόπτων για εξέταση, καθώς και η διενέργεια έρευνας κατ' οίκον ή σε επαγγελματικούς χώρους των φυσικών ή νομικών προσώπων που είναι ύποπτα τέλεσης των αδικημάτων των άρθρων 2 και 3 του παρόντος, με την τήρηση των εγγυήσεων του άρθρου 9 του Συντάγματος. Μετά την ολοκλήρωση της προκαταρκτικής εξέτασης η σχηματισθείσα δικογραφία διαβιβάζεται από τον Πρόεδρο στον αρμόδιο Εισαγγελέα. Οι υπάλληλοι ή τα μέλη της Επιτροπής δεν κωλύονται να εξετασθούν ως μάρτυρες στο ακροατήριο για την υπόθεση στην οποία ενήργησαν την προκαταρκτική εξέταση.

12. Έναντι της Επιτροπής δεν ισχύει, κατά τη διάρκεια των ερευνών και ελέγχων της, οποιοδήποτε τραπέζικό, χρηματοπιστηριακό, φορολογικό ή επαγγελματικό απόρρητο με την επιφύλαξη των άρθρων 212, 261 και 262 του Κ.Π.Δ..

13. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και μετά από γνώμη της Ολομέλειας της Επιτροπής καθορίζονται τα ειδικότερα θέματα που αφορούν στη λειτουργία της Επιτροπής και ιδίως το οργανόγραμμα, οι υπηρεσιακές μονάδες, ο κανονισμός λειτουργίας, οι ειδικότερες αρμοδιότητες της Ολομέλειας, του Προέδρου, των μελών, των εντεταλμένων μελών, των υπαλλήλων και των υπηρεσιακών μονάδων, ο τρόπος διαχείρισης των υποθέσεων και η συνεργασία της Επιτροπής με εθνικές και αλλοδαπές αρχές.

14. Ο Πρόεδρος, τα μέλη και οι υπάλληλοι της Επιτροπής που παραβαίνουν εκ δόλου ή εξ αμελείας τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του παρόντος άρθρου υπέχουν, ανεξάρτητα από την ποινική, και πειθαρχική υθύνη. Η πειθαρχική δίωξη κατά του Προέδρου ασκείται και η υπόθεση εκδικάζεται από τα όργανα που προβλέπονται στο Σύνταγμα και τον Κώδικα Δικαστικών Λειτουργιών. Η πειθαρχική δίωξη κατά των μελών της Επιτροπής ασκείται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών ενώπιον του Πειθαρχικού Συμβουλίου του άρθρου 18 παράγραφος 3 του ν. 2472/1997 "Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα" (ΦΕΚ 50 Α'). Τα αρμόδια πειθαρχικά όργανα αποφασίζουν σε πρώτο και τελευταίο βαθμό την απαλλαγή ή την παύση του εγκαλουμένου. Η πειθαρχική δίωξη κατά των υπαλλήλων της Επιτροπής ασκείται και η υπόθεση εκδικάζεται από τα αρμόδια πειθαρχικά όργανα των φορέων από τους οποίους προέρχονται, μετά από σχετική αναφορά του Προέδρου της Επιτροπής.

15. Η Επιτροπή συμμετέχει σε διεθνείς φορείς ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ ανίστοιχων με αυτή αρχών, ιδίως στο Δίκτυο των αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FIU-Net) και στη διεθνή Ομάδα Έγκμοντ (Egmont Group), παρακολουθεί τις εργασίες τους και συμμετέχει, κατά το δυνατόν, σε ομάδες εργασίας αυτών των φορέων.

16. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζονται κατά παρέκκλιση κάθε άλλης διάταξης, η αποζημίωση του Προέδρου, των μελών, των εντεταλμένων μελών και οι πρόσθετες αμοιβές του προσωπικού που υπηρετεί με απόσπαση. Οι υπηρετούντες με απόσπαση στην Επιτροπή λαμβάνουν, από της αποσπάσεως τους, το σύνολο των πάσης φύσεως αποδοχών, αποζημιώσεων, επιδομάτων και λοιπών αμοιβών, από την υπηρεσία από την οποία έχουν αποσπασθεί, όπως εκάστοτε διαμορφώνονται, καθώς και τις προαναφερθείσες πρόσθετες αμοιβές και τις τυχόν πραγματοποιούμενες υπερωρίες. Οι πρόσθετες αμοιβές δεν υπόκεινται σε κρατήσεις υπέρ τρίτων.

17. Ο Πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής υποβάλλουν κατ' έτος στην Εισαγγελία του Αρείου Πάγου την προβλεπόμενη από το ν. 3213/2003 (ΦΕΚ 309 Α'), όπως εκάστοτε ισχύει, δήλωση περιουσιακής κατάστασης.

18. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής υποβάλλει κατ' έτος, εντός του Ιανουαρίου, έκθεση προς την Επιτροπή θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής στην οποία αναφέρονται οι δραστηριότητες της Επιτροπής και σχετικά πληροφοριακά και στατιστικά στοιχεία.

Άρθρο 8

Κεντρική Συντονιστική Αρχή

1. Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών ορίζεται ως Κεντρική Συντονιστική Αρχή για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου, για την αξιολόγηση και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών αντιμετώπισης των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, για το συντονισμό της δράσης των αρμόδιων αρχών και για τη διεθνή εκπροσώπηση της χώρας. Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών δύναται να ορίζονται διαδικασίες και μέτρα για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου, καθώς και για την ανταλλαγή πληροφοριών, εμπιστευτικής και μη φύσεως, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 40 μεταξύ του ανωτέρω Υπουργείου, της Επιτροπής, των αρμόδιων αρχών και άλλων δημόσιων αρχών για την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση των υποχρεώσεων των ανωτέρω.

2. Η Κεντρική Συντονιστική Αρχή έχει τις εξής αρμοδιότητες:

α) Εκτιμά και αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων μέτρων ανά κατηγορία υπόχρεων προσώπων και το βαθμό συμμόρφωσης αυτών προς τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με τον παρόντα νόμο.

β) Εξετάζει, αναλύει και συγκρίνει τις εξαμηνιαίες εκθέσεις που υποβάλλουν οι Αρμόδιες αρχές σύμφωνα με την παράγραφο 7 του άρθρου 6, και προτείνει τη λήψη κατάλληλων μέτρων προς ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της εποπτείας.

γ) Αναλύει ειδικότερα τον αριθμό, την ποιότητα και τις τάσεις των αναφορών ύποπτων ή ασυνήθων συναλλαγών ή δραστηριοτήτων προς την Επιτροπή, ανά κατηγορία υπόχρεων προσώπων, σύμφωνα με τα στοιχεία που της παρέχει η Επιτροπή.

δ) Επιδιώκει τη συνεχή αναβάθμιση του επιπέδου συνεργασίας των αρμόδιων αρχών μεταξύ τους και με την Επιτροπή, ιδιαίτερα όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών, τη διενέργεια κοινών ελέγχων, την υιοθέτηση κοινών εποπτικών πρακτικών και την παροχή εναρμονισμένων οδηγιών προς τα Υπόχρεα πρόσωπα, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές στη συγκρότηση, το οικονομικό μέγεθος, τις λειτουργικές δυνατότητες και τις επιχειρηματικές, συναλλακτικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες των κατηγοριών των υπόχρεων προσώπων.

ε) Διοργανώνει συναντήσεις, συσκέψεις και σεμινάρια με εκπροσώπους των αρμόδιων αρχών, της Επιτροπής και των υπόχρεων προσώπων για ανταλλαγή απόψεων, αντιμετώπιση συγκεκριμένων θεμάτων και ενημέρωση για τις εξελίξεις σε διεθνείς οργανισμούς και φορείς σχετικά με την πρόληψη και καταστολή των αδικημάτων του άρθρου 2.

στ) Συντονίζει την κατάρτιση μελετητικών σχεδίων και τη συγκρότηση ομάδων εργασίας για την εξέταση και μελέτη ορισμένων θεμάτων, σε συνεννόηση με την Επιτροπή Στρατηγικής του άρθρου 9, την Επιτροπή και τις Αρμόδιες αρχές.

ζ) Έχει την κεντρική ευθύνη εκπροσώπησης της χώρας μας στους αναφερόμενους στο στοιχείο ε' διεθνείς οργανισμούς και φορείς, ιδίως στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο Συμβούλιο της Ευρώπης (Moneyval) και στην Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force - F.A.T.F.), ενημερώνεται για τις εξελίξεις σε άλλους διεθνείς οργανισμούς ή φορείς στους οποίους συμμετέχουν αρμόδιες αρχές, η Επιτροπή ή φορείς εκπροσώπησης ορισμένων κατηγοριών υπόχρεων προσώπων και μεριμνά για τη διάχυση σε όλους τους ανωτέρω αναφερομένους των σχετικών πληροφοριών.

η) Μεριμνά για τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων διεθνών οργανισμών ή φορέων, για την υποβολή σχολίων ή προτάσεων προς αυτούς, τη σύνταξη και υποβολή Σχεδίων Δράσης και συντονισμό των απαντήσεων σε αξιολογήσεις της χώρας μας από διεθνείς οργανισμούς ή φορείς, συνεργαζόμενη με την Επιτροπή, τις Αρμόδιες αρχές και τους φορείς εκπροσώπησης υπόχρεων προσώπων.

θ) Παρέχει στον Πρόεδρο της Επιτροπής Στρατηγικής του άρθρου 9 πλήρη ενημέρωση για την αποτελεσματική λειτουργία της Επιτροπής αυτής.

ι) Επικοινωνεί με τον φορέα του άρθρου 11, παρέχει κάθε δυνατή ενημέρωση και υποστήριξη και αξιολογεί τις προτάσεις και εισηγήσεις του.

3. Οι ανωτέρω αρμοδιότητες ασκούνται από τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής που συνεργάζεται, όταν απαιτείται, με τις άλλες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Άρθρο 9

Επιτροπή Επεξεργασίας Στρατηγικής και Πολιτικών για την αντιμετώπιση του ζεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

1. Συνιστάται στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών επιτροπή με την επωνυμία "Επιτροπή Επεξεργασίας Στρατηγικής και Πολιτικών για την αντιμετώπιση του ζεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας" (εφεξής: Επιτροπή Στρατηγικής).

2. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως συγκροτείται η Επιτροπή Στρατηγικής ως ακολούθως:

α) Πρόεδρος ορίζεται ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και μέλη υψηλόβαθμα στελέχη που προτείνονται από:

β) το Υπουργείο Εσωτερικών (Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας),

γ) το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής),

δ) το Υπουργείο Εξωτερικών,

ε) το Υπουργείο Δικαιοσύνης,

στ) το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής,

ζ) την Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας,

η) την Τράπεζα της Ελλάδος,

θ) την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς,

ι) την Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης,

ια) την Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων,

ιβ) την Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχων Τυχερών Παιχνιδιών,

- ιγ) την Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων,
- ιδ) τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

3. Τα μέλη γνωστοποιούν στον Πρόεδρο, πριν από την πρώτη συνεδρίαση της Επιτροπής Στρατηγικής, τους αναπληρωτές τους που τους αντικαθιστούν σε περίπτωση κωλύματος.

4. Η Επιτροπή Στρατηγικής μπορεί να καλεί, κατά περίπτωση, εκπροσώπους άλλων δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων με σκοπό την εξέταση ορισμένων θεμάτων. Στους φορείς αυτούς περιλαμβάνονται ιδίως το Υπουργείο Ανάπτυξης, η Γενική Διεύθυνση Τελωνείων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και η Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

5. Γραμματειακή υποστήριξη στην Επιτροπή Στρατηγικής παρέχει το γραφείο του Προέδρου κατάλληλα στελεχωμένο.

6. Το έργο της Επιτροπής Στρατηγικής συνίσταται:

α) στην προετοιμασία και σχεδιασμό συγκεκριμένων πολιτικών για την αντιμετώπιση εντοπισμένων αδυναμιών στο γενικό μηχανισμό της χώρας με σκοπό την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας,

β) στη μελέτη και σχεδιασμό των απαραίτητων μέτρων νομοθετικής, κανονιστικής και οργανωτικής φύσης για τη βελτίωση του εποπτικού πλαισίου και τη συμμόρφωση της χώρας μας με τα διεθνή πρότυπα και απαιτήσεις,

γ) στην ενημέρωση της για το μελετητικό έργο της Κεντρικής Συντονιστικής Αρχής, της Διεύθυνσης Διεθνών Σχέσεων και Μελετών της Επιτροπής, των αρμόδιων αρχών και άλλων φορέων και στην αξιολόγηση και αξιοποίηση αυτών των μελετών,

δ) στην εξέταση τρόπων ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της Επιτροπής όσον αφορά στη στελέχωση της με εξειδικευμένο προσωπικό, την αναβάθμιση της συνεργασίας της με τις Αρμόδιες αρχές, την αύξηση των αναφορών ύποπτων και ασυνηθών συναλλαγών και βελτίωση της ποιότητας τους, μέσω της αποτελεσματικότερης εποπτείας των αρμόδιων αρχών και μέσω της ενεργοποίησης και οργάνωσης άλλων δημόσιων φορέων για την υποβολή αναφορών ή διαβίβαση πληροφοριών από αυτούς προς την Επιτροπή,

ε) στην παρακολούθηση των σχετικών εξελίξεων σε διεθνείς οργανισμούς και φορείς, ιδίως στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο Συμβούλιο της Ευρώπης, στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund - I.M.F.) και στην Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force - F.A.T.F.). Προς τούτο ενημερώνεται σχετικά από την Κεντρική Συντονιστική Αρχή, που έχει την αρμοδιότητα εκπροσώπησης της χώρας σε διεθνείς οργανισμούς και φορείς, από την Επιτροπή, από άλλες Αρμόδιες αρχές και από τον Φορέα διαβούλευσης του άρθρου 11,

στ) στην παρακολούθηση του βαθμού συμμόρφωσης της χώρας μας με τα διεθνή πρότυπα για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και την ταχεία και αποτελεσματική εφαρμογή των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων διεθνών οργανισμών και φορέων, σχετικά με την αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας,

ζ) στη διαρκή ανάπτυξη της συνεργασίας των Υπουργείων και φορέων της παραγράφου 2 και στην προώθηση διμερών ή πολυμερών μνημονίων συνεργασίας,

η) στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα, με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών και τη μελέτη των αναγκαίων προσαρμογών που απαιτούνται για τη βελτίωση της συνεισφοράς των προσώπων του ιδιωτικού τομέα, για την αντιμετώπιση των αδικημάτων του άρθρου 2.

7. Η Επιτροπή Στρατηγικής συνεδριάζει ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου, τουλάχιστον μία φορά το δίμηνο και εκτάκτως, με πρωτοβουλία του ίδιου. Ο Πρόεδρος μπορεί να συγκαλεί έκτακτες συνεδριάσεις με ορισμένα μέλη που συνδέονται με συγκεκριμένο Αντικείμενο ή/και να αναθέτει σε υποεπιτροπές την εξέταση εξειδικευμένων θεμάτων. Η Επιτροπή Στρατηγικής συντάσσει Κανονισμό Λειτουργίας που εγκρίνει ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών. Με τον Κανονισμό ορίζεται ο τρόπος κατάρτισης της ημερήσιας διάταξης των συνεδριάσεων, λήψης αποφάσεων, οργάνωσης της γραμματειακής και επιστημονικής υποστήριξης και άλλα σχετικά θέματα.

8. Η Επιτροπή Στρατηγικής καταρτίζει ετήσια έκθεση που υποβάλλει στην Επιτροπή θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής, στην οποία περιγράφονται οι ενέργειες και δραστηριότητες της και προτείνονται πολιτικές και συγκεκριμένα μέτρα για τη συνεχή αναβάθμιση του μηχανισμού της χώρας μας, με σκοπό την πρόληψη και καταπολέμηση των αδικημάτων του άρθρου 2. Η πρώτη έκθεση υποβάλλεται εντός του Ιανουαρίου του 2009.

9. Οι πληροφορίες που ανταλλάσσονται στο πλαίσιο λειτουργίας της Επιτροπής Στρατηγικής θεωρούνται εμπιστευτικές.

Άρθρο 10

Άλλες δημόσιες αρχές

1. Οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, οι οποίες συγκεντρώνουν και καταχωρούν στοιχεία και έγγραφα για αγοραπωλησίες ακινήτων πάσης φύσεως ή εισπράττουν τους σχετικούς φόρους και τέλη, λαμβάνουν τα αναγκαία οργανωτικά μέτρα για τον εντοπισμό πιθανών περιπτώσεων διάπραξης των αδικημάτων των άρθρων 2 και 3 του παρόντος νόμου μέσω αυτών των συναλλαγών. Τα μέτρα αυτά είναι συμπληρωματικά με αυτά που ελέγχουν το πόθεν έσχες των αγοραστών ακινήτων και προβλέπουν διαδικασίες εκτίμησης του βαθμού κινδύνου με κατηγοριοποίηση των συναλλαγών και των συναλλασσομένων, φυσικών ή νομικών προσώπων, που παρουσιάζουν μεγαλύτερο κίνδυνο και απαιτούν αυξημένο έλεγχο. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ορίζονται οι αρμόδιες υπηρεσίες, οι αρμοδιότητες εκάστης, ο τρόπος συνεργασίας με αντίστοιχες αλλοδαπές υπηρεσίες ή φορείς, καθώς και οι διαδικασίες και οι τεχνικές λεπτομέρειες για την εφαρμογή των ανωτέρω μέτρων.

2. Οι αρμόδιες τελωνειακές και φορολογικές υπηρεσίες, καθώς και η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (ΥΠ.Ε.Ε.) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών λαμβάνουν τα αναγκαία οργανωτικά μέτρα για την πρόληψη και καταστολή της χρησιμοποίησης του διασυνοριακού και εσωτερικού εμπορίου με σκοπό τη διάπραξη των αδικημάτων των άρθρων 2 και 3 του παρόντος νόμου. Τα μέτρα αυτά προβλέπουν διαδικασίες εκτίμησης του βαθμού κινδύνου αναλόγως του είδους και της ποσότητας των μεταφερόμενων εμπορευμάτων και αγαθών, τη χώρα προέλευσης ή προορισμού, τη συμβατότητα των ανωτέρω στοιχείων με την οικονομική επιφάνεια και τις επιχειρηματικές, εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες των συναλλασσομένων, την αξιοπιστία των μεταφορικών εταιρειών και κάθε άλλο σχετικό στοιχείο. Οι ανωτέρω αρχές συνεργάζονται και διασταυρώνουν στοιχεία με άλλες δημόσιες υπηρεσίες και φορείς της ημεδαπής ή αλλοδαπής, καθώς και με τα πιστωτικά ιδρύματα που διενεργούν, άμεσα ή έμμεσα, συναλλαγές συνδεδεμένες με τις ως άνω εμπορικές πράξεις ή έχουν επιχειρηματική σχέση με τους συναλλασσομένους. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ορίζονται οι επί μέρους αρμόδιες υπηρεσίες, οι αρμοδιότητες εκάστης, οι διαδικασίες και οι τεχνικές λεπτομέρειες για την εφαρμογή των ανωτέρω μέτρων.

3. Οι αρμόδιες φορολογικές υπηρεσίες, καθώς και η Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Ανάπτυξης και άλλων Υπουργείων ή δημόσιων φορέων που τηρούν μητρώα εταιρειών κάθε νομικής μορφής τα οποία αφορούν τη σύσταση, λειτουργία, αλλαγές του καταστατικού ή των εγγράφων σύστασης, τους ιδρυτές, εταίρους ή μετόχους ή εγκρίνουν αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου ή έχουν άλλες σχετικές αρμοδιότητες, λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την πρόληψη και καταστολή χρησιμοποίησης εταιρειών ή εταιρικών σχημάτων για σκοπούς διάπραξης των αδικημάτων των άρθρων 2 και 3 του παρόντος νόμου. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται ιδίως:

α) ο έλεγχος της αξιοπιστίας και της φερεγγυότητας των εταίρων και μετόχων, μελών διοικητικών συμβουλίων ή διευθυντικών στελεχών,

β) ο καθορισμός διαδικασιών πιστοποίησης της νόμιμης προέλευσης των αρχικών και νέων κεφαλαίων, ιδίως κατά την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ανωνύμων εταιρειών, εισηγμένων σε οργανωμένη αγορά ή μη,

γ) η αυξημένη εποπτεία για την ορθή και νόμιμη χρήση των εθνικών και κοινοτικών επιδοτήσεων, χορηγήσεων και άλλων ενισχύσεων προς εταιρείες και άλλες επιχειρήσεις ή φυσικά πρόσωπα.

Με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Ανάπτυξης ή των κατά περίπτωση αρμόδιων Υπουργών και με αποφάσεις των αρμόδιων εποπτικών δημόσιων αρχών και φορέων ορίζονται οι αρμόδιες υπηρεσίες, οι επί μέρους αρμοδιότητες τους, οι διαδικασίες και τεχνικές λεπτομέρειες συγκεκριμένων δράσεων και ενεργειών, με βάση την εκτίμηση του βαθμού κινδύνου και τη σχέση κόστους-οφέλους ως προς την επιβολή πρόσθετων υποχρεώσεων των εταιρειών ή πρόσθετων ελέγχων των αρχών και υπηρεσιών, με σκοπό την αποτελεσματική εφαρμογή των ανωτέρω μέτρων.

4. Με κοινές αποφάσεις του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και των κατά περίπτωση αρμόδιων Υπουργών για την αδειοδότηση, καταχώρηση, επιχορήγηση ή έλεγχο των εταιρειών, οργανισμών, οργανώσεων, σωματείων και άλλων μορφών ενώσεων προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, καθορίζονται τρόποι, μέτρα και διαδικασίες για την αποτροπή χρησιμοποίησης των ανωτέρω για σκοπούς διάπραξης των αδικημάτων των άρθρων 2 και 3 του παρόντος νόμου. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται ιδίως η τήρηση μητρώου των ανωτέρω από αρμόδια αρχή, ανά κατηγορία, η υποχρεωτική διεκπεραίωση των κυριότερων συναλλαγών τους μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων και η διενέργεια δειγματοληπτικών ελέγχων επί αυτών από αρμόδιες δημόσιες αρχές, ανάλογα με το βαθμό κινδύνου.

5. Οι υπηρεσίες του Υπουργείου Εξωτερικών, που είναι αρμόδιες για την εποπτεία και επιχορήγηση μη κερδοσκοπικών οργανώσεων ή μη κυβερνητικών οργανώσεων, λαμβάνουν τα

κατάλληλα μέτρα για την ορθή διαχείριση των επιδοτήσεων, επιχορηγήσεων ή χορηγήσεων πάσης φύσεως και ιδίως όταν τα κεφάλαια αυτά διατίθενται για προγράμματα κάθε είδους σε χώρες με υψηλό δείκτη διαφθοράς ή εγκληματικότητας ή ευάλωτες στην τρομοκρατία.

6. Τα Υπουργεία, οι Αρμόδιες αρχές και υπηρεσίες και οι άλλοι δημόσιοι φορείς που αναφέρονται στις παραγράφους 1 έως 5 του παρόντος άρθρου αναφέρουν χωρίς καθυστέρηση στην Επιτροπή κάθε περίπτωση για την οποία υπάρχουν ενδείξεις ή υπόνοιες απόπειρας ή διάπραξης των αδικημάτων των άρθρων 2 και 3 του παρόντος νόμου, ανεξάρτητα από τις άλλες ενέργειες στις οποίες μπορούν αρμοδίως να προβούν.

Άρθρο 11

Φορέας διαβούλευσης ιδιωτικού τομέα για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

1. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών συγκροτείται ειδικός Φορέας από φορείς εκπροσώπησης των κατηγοριών των υπόχρεων προσώπων, με την επωνυμία "Φορέας διαβούλευσης ιδιωτικού τομέα για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας" (εφεξής: Φορέας).

2. Ως Πρόεδρος του Φορέα ορίζεται ο γενικός γραμματέας της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών. Τα μέλη προτείνονται από τους επί μέρους φορείς εκπροσώπησης των κατηγοριών των υπόχρεων προσώπων. Η θητεία των ανωτέρω είναι τριετής και δύναται να ανανεώνεται.

3. Έδρα του Φορέα ορίζονται τα γραφεία της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών. Ο Φορέας συνεδριάζει τακτικώς τουλάχιστον τρεις φορές το έτος, εκτάκτως δε με πρωτοβουλία του Προέδρου. Στην πρώτη συνεδρίαση ο Πρόεδρος και τα μέλη γνωστοποιούν τους αναπληρωτές που τους αντικαθιστούν σε περίπτωση κωλύματος.

4. Ο Πρόεδρος μπορεί να καλεί ορισμένα μόνο μέλη σε έκτακτη συνεδρίαση, για εξέταση συγκεκριμένων θεμάτων που αφορούν αυτά τα μέλη.

5. Η Ολομέλεια του Φορέα καταρτίζει Κανονισμό Λειτουργίας, που εγκρίνεται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Σε αυτόν προσδιορίζονται οι διαδικασίες σύγκλησης των συνεδριάσεων, η τήρηση πρακτικών, ο τρόπος κατάρτισης της ημερήσιας διάταξης των συνεδριάσεων, η γραμματειακή υποστήριξη και άλλα τεχνικά θέματα και λεπτομέρειες.

6. Ο Κανονισμός περιλαμβάνει τις δραστηριότητες και δράσεις του Φορέα οι οποίες ενδεικτικά είναι:

α) η συνεργασία και διαβούλευση των συμμετεχόντων για την αποτελεσματικότερη εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους που προβλέπονται στον παρόντα νόμο,

β) η ανταλλαγή της εμπειρίας και γνώσης τους επί των διεθνών εξελίξεων, η μελέτη συγκεκριμένων προβλημάτων και ο εντοπισμός ευάλωτων τομέων ή κλάδων ή καταστάσεων ως προς τους κινδύνους της απόπειρας ή διάπραξης των αδικημάτων του άρθρου 2,

γ) η παροχή διευκρινιστικών οδηγιών προς τα Υπόχρεα πρόσωπα, ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκουν, για την αντιμετώπιση ορισμένων τεχνικών θεμάτων, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και των κανονιστικών αποφάσεων των αρμόδιων αρχών,

δ) η διάχυση των πληροφοριών που περιέχονται σε εκθέσεις τυπολογίας ελληνικών φορέων και διεθνών οργανισμών, η μελέτη και η ανάλυση αυτών και η υποβολή προτάσεων προς τους αρμόδιους φορείς για την αντιμετώπιση θεμάτων που ανακύπτουν,

ε) η συγκρότηση ομάδων εργασίας για την εξέταση θεμάτων που αφορούν όλους ή μερικούς από τους συμμετέχοντες, ιδίως ως προς την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων διαδικασιών, μέτρων και πρακτικών για τον εντοπισμό ύποπτων ή ασυνηθών συναλλαγών ή δραστηριοτήτων και τη βελτίωση αυτών, με σκοπό την πληρέστερη συμμόρφωση των υπόχρεων προσώπων προς τις υποχρεώσεις τους, σύμφωνα με τον παρόντα νόμο,

στ) η διοργάνωση σεμιναρίων, ημερίδων ή συναντήσεων και η έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων και εκπαιδευτικού υλικού με σκοπό την ευαισθητοποίηση των υπόχρεων προσώπων στους κινδύνους που ενέχουν τα αδικήματα του άρθρου 2 για την κοινωνία, την αξιοπιστία και φήμη τους, καθώς και την ενημέρωσή τους για την ενδεχόμενη πειθαρχική, διοικητική ή ποινική ευθύνη τους από τη μη τήρηση των υποχρεώσεων τους.

7. Σε εξετάσεις της χώρας μας από διεθνείς οργανισμούς ή φορείς σχετικά με την εφαρμογή των διεθνών προτύπων όσον αφορά στην αντιμετώπιση των αδικημάτων του άρθρου 2, ο Φορέας και οι

φορείς εκπροσώπησης των υπόχρεων προσώπων συνεργάζονται με τις Αρμόδιες αρχές και ενημερώνουν εγκαίρως την Κεντρική Συντονιστική Αρχή.

8. Ο Φορέας καταρτίζει εντός των δύο πρώτων μηνών κάθε έτους, ενημερωτική έκθεση για τις δραστηριότητες του κατά το προηγούμενο έτος την οποία υποβάλλει στις Αρμόδιες αρχές, στην Επιτροπή, στην Κεντρική Συντονιστική Αρχή και στην Επιτροπή Στρατηγικής. Η έκθεση πρέπει να είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών. Η πρώτη έκθεση υποβάλλεται το έτος 2009.

9. Οι πληροφορίες που έχουν εμπιστευτικό χαρακτήρα δεν επιτρέπεται να δημοσιοποιούνται. Ο Πρόεδρος μπορεί να εισηγηθεί στην Ολομέλεια τα κριτήρια και τις κατηγορίες εμπιστευτικών πληροφοριών.

Άρθρο 12

Περιπτώσεις εφαρμογής δέουσας επιμέλειας

Τα Υπόχρεα πρόσωπα εφαρμόζουν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη στις εξής περιπτώσεις:

- α) όταν συνάπτουν επιχειρηματικές σχέσεις,
- β) όταν διενεργούν περιστασιακές συναλλαγές που ανέρχονται σε ποσό τουλάχιστον δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ, ανεξάρτητα από το αν η συναλλαγή διενεργείται με μία μόνη πράξη ή με περισσότερες, μεταξύ των οποίων φαίνεται να υπάρχει κάποια σχέση,
- γ) όταν υπάρχει υπόνοια για απόπειρα ή διάπραξη αδικημάτων του άρθρου 2, ανεξάρτητα από κάθε παρέκκλιση, εξαίρεση ή όριο ποσού που προβλέπονται στις διατάξεις της παρ. 10 του άρθρου 13, των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 14 και των παραγράφων 1, 2 και 5 του άρθρου 17,
- δ) όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την ακρίβεια, την πληρότητα ή την καταλληλότητα των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν προηγουμένως για την πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη, άλλου προσώπου για λογαριασμό του οποίου ενεργεί ο πελάτης και του πραγματικού δικαιούχου ή των πραγματικών δικαιούχων του πελάτη.

Άρθρο 13

Μέτρα συνήθους δέουσας επιμέλειας

1. Τα μέτρα της συνήθους δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζουν τα υπόχρεα πρόσωπα ως προς τον πελάτη περιλαμβάνουν:

- α) Την πιστοποίηση και την επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη βάσει εγγράφων, δεδομένων ή πληροφοριών από αξιόπιστες και ανεξάρτητες πηγές.
- β) Την πιστοποίηση της ταυτότητας του πραγματικού δικαιούχου ή των πραγματικών δικαιούχων της εταιρείας -πελάτη, τη συνεχή επικαιροποίηση των στοιχείων και τη λήψη εύλογων μέτρων, αναλόγως του βαθμού κινδύνου, για επαλήθευση των στοιχείων ταυτότητας τους ώστε να διασφαλίζεται ότι το υπόχρεο πρόσωπο γνωρίζει τον πραγματικό δικαιούχο ή τους πραγματικούς δικαιούχους. Τα ανωτέρω ισχύουν και για άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου ενεργεί ο πελάτης. Όσον αφορά άλλα νομικά πρόσωπα, εμπιστεύματα (trusts) και ανάλογα νομικά σχήματα, τα Υπόχρεα πρόσωπα λαμβάνουν εύλογα μέτρα, αναλόγως του βαθμού κινδύνου, για να κατανοήσουν τη διάρθρωση της κυριότητας και του ελέγχου του πελάτη. Ως κίνδυνος νοείται η σοβαρή πιθανότητα εμπλοκής του πελάτη σε διάπραξη ή απόπειρα διαπράξεως αδικήματος των άρθρων 2 και 3.
- γ) Τη συλλογή πληροφοριών για το σκοπό και τη σκοπούμενη φύση της επιχειρηματικής σχέσης ή σημαντικών συναλλαγών ή δραστηριοτήτων του πελάτη ή του πραγματικού δικαιούχου.
- δ) Την εξέταση με ιδιαίτερη προσοχή κάθε συναλλαγής ή δραστηριότητας, η οποία από τη φύση της ή από τα στοιχεία που αφορούν το πρόσωπο ή την ιδιότητα του συναλλασσομένου μπορεί να συνδεθεί με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή με χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Στις συναλλαγές αυτές περιλαμβάνονται ιδίως οι πολύπλοκες ή ασυνήθιστα μεγάλες συναλλαγές και όλα τα ασυνήθιστα είδη συναλλαγών που πραγματοποιούνται χωρίς προφανή οικονομικό ή σαφή νόμιμο λόγο.
- ε) Τη λήψη κάθε άλλου πρόσφορου μέτρου συμπεριλαμβανομένης της μη κατάρτισης της συναλλαγής και της άρνησης παροχής υπηρεσιών ή άσκησης δραστηριοτήτων, εφόσον δεν έχουν ικανοποιηθεί οι όροι της πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας του πελάτη.
- στ) Την άσκηση συνεχούς εποπτείας όσον αφορά την επιχειρηματική σχέση, με ενδεδειγμένη εξέταση των συναλλαγών και δραστηριοτήτων των ως άνω προσώπων καθ' όλη τη διάρκεια της επιχειρηματικής σχέσης, προκειμένου τα Υπόχρεα πρόσωπα να διαπιστώνουν ότι οι συναλλαγές ή

δραστηριότητες συνάδουν με τις γνώσεις που έχουν για τον πελάτη και τον πραγματικό δικαιούχο, τις επαγγελματικές δραστηριότητες τους και τα χαρακτηριστικά του εκτιμώμενου κινδύνου και εφόσον απαιτείται, την προέλευση των κεφαλαίων, σύμφωνα με κριτήρια που δύνανται να ορίζουν οι Αρμόδιες αρχές. Τα Υπόχρεα πρόσωπα διασφαλίζουν επιπλέον την τήρηση ενημερωμένων εγγράφων, δεδομένων ή πληροφοριών.

2. Ειδικά τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί συνεκτιμούν και το συνολικό χαρτοφυλάκιο το οποίο διατηρεί ο συναλλασσόμενος σε αυτά και ενδεχομένως σε άλλες εταιρείες του ομίλου στον οποίο ανήκει το υπόχρεο πρόσωπο, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 32 του παρόντος νόμου, προκειμένου να εξακριβώσουν τη συνάφεια και συμβατότητα της εξεταζόμενης συναλλαγής με το χαρτοφυλάκιο ή τα χαρτοφυλάκια αυτά.

3. Όταν ο συμβαλλόμενος ή συναλλασσόμενος ενεργεί για λογαριασμό άλλου, εκτός από την απόδειξη της δικής του ταυτότητας κατά την παράγραφο 1 οφείλει να προβαίνει σε σχετική δήλωση και να αποδεικνύει τα στοιχεία του τρίτου, φυσικού ή νομικού προσώπου, για λογαριασμό του οποίου ενεργεί. Τα υπόχρεα πρόσωπα σε κάθε περίπτωση οφείλουν να εξακριβώσουν την αλήθεια και των στοιχείων αυτών και όταν ο συμβαλλόμενος ή συναλλασσόμενος δεν προβεί στην ως άνω δήλωση, αλλά υπάρχει βάσιμη αμφιβολία για το αν ενεργεί για δικό του λογαριασμό ή υπάρχει βεβαιότητα ότι ενεργεί για λογαριασμό άλλου.

4. Αν κατά τη διάρκεια της επιχειρηματικής σχέσης δημιουργηθούν αμφιβολίες στο υπόχρεο πρόσωπο για το αν οι συμβαλλόμενοι ή συναλλασσόμενοι ενεργούν για ίδιο λογαριασμό ή σε περίπτωση βεβαιότητας για το ότι δεν ενεργούν για ίδιο λογαριασμό, τα Υπόχρεα πρόσωπα λαμβάνουν τα απαιτούμενα μέτρα, προκειμένου να συλλέξουν πληροφορίες για την πραγματική ταυτότητα των προσώπων για λογαριασμό των οποίων αυτοί ενεργούν.

5. Τα Υπόχρεα πρόσωπα εφαρμόζουν, την κατάλληλη χρονική στιγμή και ανάλογα με το βαθμό κινδύνου, τις διαδικασίες δέουσας επιμέλειας όχι μόνο στους νέους αλλά και στους υφιστάμενους πελάτες. Με αποφάσεις των αρμόδιων αρχών δύνανται να καθορίζονται τα κριτήρια και ο τρόπος εφαρμογής των διαδικασιών δέουσας επιμέλειας στους υπάρχοντες πελάτες.

6. Σε περίπτωση κοινών λογαριασμών καταθέσεων, τίτλων ή άλλης φύσεως χρηματοοικονομικών προϊόντων, οι δικαιούχοι των λογαριασμών αυτών θεωρούνται ως πελάτες και εφαρμόζονται γι' αυτούς οι διαδικασίες δέουσας επιμέλειας.

7. Με αποφάσεις των αρμοδίων αρχών δύνανται να εξειδικεύονται διατάξεις του Κανονισμού ΕΚ 1781/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (L 345/8.12.2006), όσον αφορά τα στοιχεία του πληρωτή στην ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων.

8. Όταν υπόχρεο φυσικό πρόσωπο αναλαμβάνει επαγγελματική δραστηριότητα ως υπάλληλος υπόχρεο νομικού προσώπου, οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τον παρόντα νόμο βαρύνουν το νομικό πρόσωπο και όχι το φυσικό. Αν αναλαμβάνει επαγγελματική δραστηριότητα ως υπάλληλος ή συνεργαζόμενος με οποιαδήποτε σύμβαση ή συμφωνία με μη υπόχρεο νομικό πρόσωπο, το υπόχρεο φυσικό πρόσωπο τηρεί τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον παρόντα νόμο, σύμφωνα με τις αποφάσεις της αρμόδιας αρχής που εποπτεύει την κατηγορία των υπόχρεων προσώπων στην οποία ανήκει το ανωτέρω φυσικό πρόσωπο.

9. Αν σε μία συναλλαγή ή σε σειρά συνδεόμενων συναλλαγών συμμετέχουν καθ' οιονδήποτε τρόπο δύο ή περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα, χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί ή άλλα Υπόχρεα πρόσωπα, καθένας από αυτούς οφείλει να εφαρμόσει τα μέτρα δέουσας επιμέλειας, με την επιφύλαξη των διατάξεων του Κεφαλαίου Δ'. Τα ανωτέρω ισχύουν ιδίως για ασφαλιστικά συμβόλαια, αγοραπωλησίες μετοχών, συμβολαίων παραγωγών, ομολόγων ή άλλων χρηματοπιστωτικών προϊόντων και για συναλλαγές με κάρτες οποιασδήποτε φύσεως.

10. Τα Υπόχρεα πρόσωπα εφαρμόζουν τις διαδικασίες δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, κατά την παράγραφο 1, αλλά μπορούν να καθορίζουν την έκταση των μέτρων αυτών ανάλογα με το βαθμό κινδύνου, ο οποίος εξαρτάται από το είδος και το οικονομικό μέγεθος του πελάτη, της επιχειρηματικής σχέσης, του προϊόντος ή της συναλλαγής, συμμορφούμενα με τις σχετικές αποφάσεις των αρμόδιων αρχών που λαμβάνονται σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 6. Τα Υπόχρεα πρόσωπα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξουν στις Αρμόδιες αρχές ότι η έκταση των μέτρων είναι ανάλογη με τους κινδύνους των αδικημάτων του άρθρου 2, ότι εφαρμόζουν αυτά τα μέτρα με συνέπεια και αποτελεσματικότητα και ότι συμμορφώνονται με τις αποφάσεις των αρμόδιων αρχών.

Άρθρο 14

Χρόνος εφαρμογής δέουσας επιμέλειας

1. Η πιστοποίηση και επαλήθευση των στοιχείων ταυτότητας του πελάτη, άλλου προσώπου για λογαριασμό του οποίου ενεργεί ο πελάτης και του πραγματικού δικαιούχου πραγματοποιείται πριν από τη σύναψη επιχειρηματικών σχέσεων ή τη διενέργεια της συναλλαγής.

2. Κατά παρέκκλιση της παραγράφου 1, επιτρέπεται να ολοκληρώνεται η επαλήθευση των στοιχείων ταυτότητας των αναφερόμενων στην παράγραφο 1 προσώπων κατά τη σύναψη επιχειρηματικών σχέσεων, εφόσον αυτό απαιτείται για να μην διακοπεί η ομαλή διεξαγωγή των συναλλαγών και εφόσον ο κίνδυνος διάπραξης των αδικημάτων του άρθρου 2 είναι μικρός. Στις περιπτώσεις αυτές, οι εν λόγω διαδικασίες επαλήθευσης περατώνονται το συντομότερο δυνατόν μετά την αρχική επαφή.

3. Κατά παρέκκλιση των παραγράφων 1 και 2, όσον αφορά τις δραστηριότητες που εντάσσονται στις ασφάλειες ζωής, επιτρέπεται η επαλήθευση της ταυτότητας του ασφαλισμένου ή/ και του δικαιούχου του ασφαρίσματος και του πραγματικού δικαιούχου να πραγματοποιείται μετά τη σύναψη της επιχειρηματικής σχέσης. Στην περίπτωση αυτή, η επαλήθευση πραγματοποιείται το συντομότερο δυνατόν και οπωσδήποτε πριν ο δικαιούχος ή ο ασφαλισμένος προβεί σε συναλλαγή, ιδίως πριν ασκήσει δικαιώματα που του παρέχει το ασφαλιστήριο συμβόλαιο. Επαλήθευση επίσης πραγματοποιείται στην περίπτωση του δεύτερου εδαφίου του στοιχείου α' της παραγράφου 5 του άρθρου 17.

4. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το υπόχρεο πρόσωπο δεν μπορεί να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου ή των περιπτώσεων α' έως γ' και στ' της παρ. 1 του άρθρου 13, δεν εκτελεί τη συναλλαγή, δεν συνάπτει επιχειρηματική σχέση ή διακόπτει οριστικά αυτήν και εξετάζει αν συντρέχει υποχρέωση αναφοράς στην Επιτροπή. Το προηγούμενο εδάφιο δεν εφαρμόζεται ως προς τους δικηγόρους όταν ενεργούν στο πλαίσιο της αξιολόγησης της νομικής κατάστασης των πελατών τους ή εκτελούν δραστηριότητες ως υπερασπιστές ή ως εκπρόσωποι των πελατών τους σε δικαστικές διαδικασίες ή σχετικά με αυτές τις διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένης της παροχής συμβουλών για την έναρξη δικαστικής διαδικασίας ή την αποφυγή της.

Άρθρο 15

Ανώνυμοι λογαριασμοί

Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί δεν επιτρέπεται να τηρούν μυστικούς, ανώνυμους ή μόνον αριθμημένους λογαριασμούς ή ανώνυμα βιβλιάρια καταθέσεων ή λογαριασμούς με εικονικά ονόματα ή λογαριασμούς που δεν έχουν το πλήρες όνομα του δικαιούχου τους, σύμφωνα με τα έγγραφα πιστοποίησης της ταυτότητας.

Άρθρο 16

Καζίνο

1. Τα Καζίνο που λειτουργούν στην Ελλάδα οφείλουν να εξακριβώνουν την ταυτότητα των πελατών τους κατά την είσοδο τους στις εγκαταστάσεις των παιγνίων και να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για εντοπισμό ύποπτων περιπτώσεων που είναι πιθανό να συνδέονται με παράνομα έσοδα ή με απόπειρα ή διάπραξη των αδικημάτων του άρθρου 2. Ιδίως πρέπει να εξετάζουν:

α) πελάτες που διαθέτουν σημαντικά ποσά σε παίγνια κάθε είδους, όταν από τα στοιχεία που διαθέτει το Καζίνο ο πελάτης δεν έχει ή δεν φαίνεται να έχει την ανάλογη οικονομική επιφάνεια και

β) περιπτώσεις κατά τις οποίες ο πελάτης κερδίζει σημαντικά ποσά σε παίγνια του Καζίνο και υπάρχουν ενδείξεις διάπραξης των αδικημάτων του άρθρου 2.

2. Εφόσον τα Καζίνο τηρούν μητρώο για τις πληρωμές κερδών και για την εξόφληση των μαρκών επ' ονόματι πελατών, αυτά διατηρούνται τουλάχιστον επί μία πενταετία σύμφωνα με διαδικασίες οριζόμενες στις αναφερόμενες στην παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου αποφάσεις της αρμόδιας αρχής των Καζίνο. Τα στοιχεία αυτά είναι διαθέσιμα σε ελέγχους της αρμόδιας αρχής και της Επιτροπής.

3. Οι ανωτέρω διατάξεις εφαρμόζονται και στα Καζίνο που λειτουργούν σε πλοία με ελληνική σημαία.

4. Με αποφάσεις της αρμόδιας αρχής εξειδικεύονται τα αναφερόμενα στις παραπάνω παραγράφους μέτρα και οι λοιπές υποχρεώσεις των επιχειρήσεων Καζίνο που προβλέπονται στον παρόντα νόμο.

Άρθρο 17

Απλοποιημένη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη

1. Κατά παρέκκλιση των στοιχείων α', β' και δ' του άρθρου 12 της παραγράφου 1 του άρθρου 13 και της παραγράφου 1 του άρθρου 14, τα Υπόχρεα πρόσωπα δεν υπόκεινται στις υποχρεώσεις που προβλέπουν οι εν λόγω διατάξεις όταν ο πελάτης είναι πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικός οργανισμός που εδρεύει στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή σε τρίτη χώρα η οποία επιβάλλει υποχρεώσεις

τουλάχιστον ισοδύναμες προς αυτές της Οδηγίας 2005/60/EK και το ίδρυμα ή ο οργανισμός που εδρεύει στην τρίτη χώρα τελεί υπό εποπτεία όσον αφορά τη συμμόρφωση του προς τις υποχρεώσεις αυτές.

2. Κατά παρέκκλιση των στοιχείων α', β' και δ' του άρθρου 12 της παρ. 1 του άρθρου 13 και της παρ. 1 του άρθρου 14, τα Υπόχρεα πρόσωπα δεν υπόκεινται στις υποχρεώσεις επαλήθευσης της ταυτότητας, όταν οι πελάτες είναι:

α) Εταιρείες των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες σε μία ή περισσότερες οργανωμένες αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 43 του ν. 3606/2007 (ΦΕΚ195 Α'), ή της νομοθεσίας άλλου κράτους - μέλους, συμβατής με τις διατάξεις της Οδηγίας 2004/39/EK (L145/30.4.2004),

β) εταιρείες που λειτουργούν ως οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 3283/2004 (ΦΕΚ 210 Α') και εταιρείες που λειτουργούν ως οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες, εδρεύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και διέπονται από διατάξεις της νομοθεσίας του κράτους της έδρας τους που είναι συμβατές με τις διατάξεις της Οδηγίας 85/611/ΕΟΚ (L 375/ 31.12.1985), όπως ισχύει,

γ) ελληνική δημόσια αρχή ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή επιχείρηση ή οργανισμός που ανήκει κατά 51% τουλάχιστον στο Δημόσιο,

δ) δημόσιες αρχές ή δημόσιοι οργανισμοί οι οποίοι πληρούν όλα τα ακόλουθα κριτήρια:

i) τους έχει ανατεθεί δημόσιο λειτουργήμα σύμφωνα με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες για τις Κοινότητες ή το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο,

ii) η ταυτότητα τους είναι δημοσίως γνωστή, διαφανής και καθορισμένη,

iii) οι δραστηριότητες και οι λογιστικές τους πρακτικές είναι διαφανείς,

iv) είτε είναι υπόλογοι σε κοινοτικό θεσμικό όργανο ή σε αρχές κράτους - μέλους είτε εφαρμόζονται κατάλληλες διαδικασίες που διασφαλίζουν την εποπτεία και τον έλεγχο της δραστηριότητας τους.

3. Στις περιπτώσεις των παραγράφων 1 και 2, τα Υπόχρεα πρόσωπα φροντίζουν να συγκεντρώνουν επαρκείς πληροφορίες ώστε να κρίνουν εάν ο πελάτης μπορεί να εξαιρεθεί κατά την έννοια των εν λόγω παραγράφων και αποφασίζουν βάσει των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου. Με αποφάσεις των αρμοδίων αρχών δύναται να εξειδικεύονται οι επαρκείς πληροφορίες που θα πρέπει να συγκεντρώνονται.

4. Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, ως Κεντρική Συντονιστική Αρχή, ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα αντίστοιχα Υπουργεία των άλλων κρατών - μελών, τόσο για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες εκτιμά ότι τρίτη χώρα πληροί τις προϋποθέσεις των παραγράφων 1 ή 2 του παρόντος άρθρου, όσο και όταν εκτιμά ότι πληρούνται τα τεχνικά κριτήρια τα οποία καθορίζονται στο στοιχείο β' της παρ. 1 του άρθρου 40 της Οδηγίας 2005/60/EK.

5. Κατά παρέκκλιση των στοιχείων α', β' και δ' του άρθρου 12 της παρ. 1 του άρθρου 13 και της παρ. 1 του άρθρου 14, τα Υπόχρεα πρόσωπα δεν υπόκεινται στις υποχρεώσεις επαλήθευσης της ταυτότητας, όσον αφορά:

α) τις ασφαλιστικές συμβάσεις ζωής που συνάπτονται από ασφαλιστικές εταιρείες, αν το ποσό του ασφαλιστρού ή των περιοδικών ασφαλιστρών, που πρόκειται να καταβληθούν κατά τη διάρκεια ενός έτους, δεν υπερβαίνει τα χίλια (1.000) ευρώ ή στην περίπτωση εφάπαξ καταβολής, τα δύο χιλιάδες πεντακόσια (2.500) ευρώ. Αν το ασφαλιστρού ή τα περιοδικά ασφαλιστρα που πρόκειται να καταβληθούν κατά τη διάρκεια ενός έτους αυξηθούν έτσι ώστε να υπερβούν το όριο των χιλίων (1.000) ευρώ, απαιτείται η επαλήθευση των στοιχείων της ταυτότητας του ασφαλισμένου,

β) τα προγράμματα συνταξιοδοτικής ασφάλισης που προσφέρουν συνταξιοδοτικές παροχές στους εργαζομένους, για τις οποίες οι εισφορές καταβάλλονται μέσω αφαίρεσης από τις αποδοχές και των οποίων οι όροι δεν επιτρέπουν τη μεταφορά των δικαιωμάτων των μελών,

γ) τις συμβάσεις συνταξιοδοτικής ασφάλισης που συνάπτονται βάσει συμβάσεων εργασίας ή επαγγελματικής δραστηριότητας του ασφαλισμένου, υπό τον όρο ότι οι συμβάσεις αυτές δεν περιλαμβάνουν ρήτρα εξαγοράς ούτε μπορεί να χρησιμεύσουν ως εγγύηση δανείου,

δ) το ηλεκτρονικό χρήμα, κατά την έννοια της παρ. 3 του άρθρου 14 του ν. 3148/2003 (ΦΕΚ 136 Α') εφόσον η νομισματική αξία που είναι αποθηκευμένη στο ηλεκτρονικό υπόθεμα, αν αυτό δεν μπορεί να επαναφορτιστεί, δεν υπερβαίνει τα εκατόν πενήντα (150) ευρώ ή εφόσον το ηλεκτρονικό υπόθεμα μπορεί να επαναφορτιστεί, το συνολικό ποσό των συναλλαγών για ένα ημερολογιακό έτος δεν υπερβαίνει τα δύο χιλιάδες πεντακόσια (2.500) ευρώ. Εάν ο κομιστής εξαργυρώσει, βάσει της παρ. 6 του άρθρου 14 του ν. 3148/2003, ποσό χιλίων (1.000) ευρώ ή μεγαλύτερο κατά το ίδιο ημερολογιακό έτος, απαιτείται η επαλήθευση των στοιχείων της ταυτότητας του.

6. Οι Αρμόδιες αρχές δύνανται με αποφάσεις τους να καθορίζουν τις λεπτομέρειες και τα κριτήρια προσδιορισμού των αλλοδαπών χρηματοπιστωτικών οργανισμών της παραγράφου 1 και των δημόσιων αρχών του στοιχείου δ' της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 18

Μη αξιόπιστες τρίτες χώρες

Όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει απόφαση σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 40 της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ, τα Υπόχρεα πρόσωπα απαγορεύεται να εφαρμόζουν την απλουστευμένη δέουσα επιμέλεια στα νομικά πρόσωπα της παραγράφου 1 και του στοιχείου α' της παρ. 2 του άρθρου 17, τα οποία εδρεύουν στην τρίτη χώρα που αναφέρεται στην ως άνω απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Άρθρο 19

Μέτρα Αυξημένης Δέουσας Επιμέλειας ως προς τον Πελάτη

Τα Υπόχρεα πρόσωπα εφαρμόζουν, ανάλογα με το βαθμό κινδύνου, αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, επιπλέον των μέτρων που αναφέρονται στο άρθρο 13 και στην παρ. 1 του άρθρου 14 του παρόντος νόμου. Ειδικότερα, με την επιφύλαξη της παρ. 2 του άρθρου 14, τα Υπόχρεα πρόσωπα οφείλουν στις περιπτώσεις που εκτιμούν ότι υπάρχει αυξημένος κίνδυνος:

- α) να εφαρμόζουν με συνέπεια και αποτελεσματικότητα τα μέτρα που ορίζονται στα άρθρα 20, 21 και 22, στις αναφερόμενες στα άρθρα αυτά περιπτώσεις,
- β) να λαμβάνουν κάθε άλλο πρόσφορο μέτρο που αποφασίζει η αρμόδια αρχή τους για την αποτροπή των αδικημάτων του άρθρου 2, συμπεριλαμβανομένης της επιμελούς εξέτασης του συνολικού χαρτοφυλακίου του πελάτη, του πραγματικού δικαιούχου, του προσώπου για λογαριασμό του οποίου ενεργεί ο πελάτης, των συγγενών, συζύγων, συντρόφων και στενών συνεργατών των ανωτέρω τουλάχιστον κατά τα τρία τελευταία έτη.

Άρθρο 20

Συναλλαγές χωρίς τη φυσική παρουσία του πελάτη

Κίνδυνοι από νέα προϊόντα και τεχνολογίες

1. Τα Υπόχρεα πρόσωπα λαμβάνουν ειδικά και κατάλληλα μέτρα προς αντιστάθμιση του υψηλότερου κινδύνου που παρουσιάζουν οι περιπτώσεις κατά τις οποίες ο πελάτης δεν είναι παρών για να εξακριβωθεί η ταυτότητα του, ιδίως εφαρμόζοντας ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα μέτρα:

- α) διασφαλίζουν ότι η ταυτότητα του πελάτη επαληθεύεται με πρόσθετα αποδεικτικά έγγραφα, δεδομένα ή πληροφορίες,
- β) λαμβάνουν συμπληρωματικά μέτρα για τον έλεγχο ή την πιστοποίηση των υποβληθέντων εγγράφων ή απαιτούν επιβεβαιωτική πιστοποίηση από πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό εγκατεστημένο στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
- γ) διασφαλίζουν ότι η πρώτη πληρωμή στο πλαίσιο των συναλλαγών πραγματοποιείται μέσω λογαριασμού, ο οποίος έχει ανοιχθεί επ' ονόματι του πελάτη σε πιστωτικό ίδρυμα εγκατεστημένο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Με αποφάσεις των αρμόδιων αρχών εξειδικεύονται τα μέτρα της παρούσας παραγράφου και καθορίζονται διαδικασίες για την αποτελεσματική εφαρμογή τους.

2. Τα Υπόχρεα πρόσωπα εξετάζουν με ιδιαίτερη προσοχή κάθε προϊόν ή συναλλαγή που ενδέχεται να ευνοήσει την ανωνυμία και η οποία από τη φύση της ή από στοιχεία που αφορούν το πρόσωπο ή την ιδιότητα του συναλλασσομένου μπορεί να συνδεθεί με σχέδια διάπραξης των αδικημάτων του άρθρου 2 και λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για την αποτροπή αυτού του κινδύνου.

3. Οι Αρμόδιες αρχές λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε τα Υπόχρεα πρόσωπα να εφαρμόζουν οργανωτικές, λειτουργικές και τεχνολογικές διαδικασίες για την αντιμετώπιση των κινδύνων που προκύπτουν από τις τεχνολογικές εξελίξεις ή από νέα χρηματοπιστωτικά προϊόντα.

Άρθρο 21

Διασυννοριακές σχέσεις τραπεζικής ανταπόκρισης

1. Στις Διασυννοριακές σχέσεις τραπεζικής ανταπόκρισης με ιδρύματα τραπεζικής ανταπόκρισης από τρίτες χώρες, εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν:

- α) να συγκεντρώνουν επαρκείς πληροφορίες σχετικά με το ίδρυμα τραπεζικής ανταπόκρισης για να κατανοήσουν πλήρως το είδος και τη φύση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του ιδρύματος τραπεζικής ανταπόκρισης και να εκτιμήσουν, από τις δημόσια διαθέσιμες πληροφορίες, τη φήμη του ιδρύματος και την ποιότητα της εποπτείας που ασκείται επ' αυτού,
- β) να αξιολογούν τους ελέγχους του ιδρύματος τραπεζικής ανταπόκρισης κατά της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας,
- γ) να εξασφαλίζουν την έγκριση ανώτερων διοικητικών στελεχών πριν από τη σύναψη νέων σχέσεων τραπεζικής ανταπόκρισης,
- δ) να διευκρινίζουν με σαφή τρόπο τις δικές τους αρμοδιότητες και αυτές του ιδρύματος τραπεζικής ανταπόκρισης, στα πλαίσια της σύμβασης τραπεζικής ανταπόκρισης,
- ε) στους λογαριασμούς πλάγιας πρόσβασης, να διασφαλίζουν ότι το ίδρυμα τραπεζικής ανταπόκρισης έχει ελέγξει την ταυτότητα των πελατών και εφαρμόζει συνεχή έλεγχο των πελατών που έχουν πρόσβαση στους λογαριασμούς του πιστωτικού ιδρύματος και ότι το ίδρυμα τραπεζικής ανταπόκρισης μπορεί να παράσχει χωρίς καθυστέρηση στοιχεία και δεδομένα σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια ως προς τους πελάτες, κατόπιν αιτήματος του πιστωτικού ιδρύματος.

2. Τα πιστωτικά ιδρύματα απαγορεύεται να συνάπτουν ή να συνεχίζουν σχέση τραπεζικής ανταπόκρισης με εικονική τράπεζα και απαγορεύεται να συνάπτουν ή να συνεχίζουν σχέσεις τραπεζικής

ανταπόκρισης με τράπεζα η οποία είναι γνωστό ότι επιτρέπει να χρησιμοποιούνται οι λογαριασμοί της από εικονικές τράπεζες.

Η Τράπεζα της Ελλάδος μεριμνά για τη συμμόρφωση των πιστωτικών ιδρυμάτων προς τις ανωτέρω υποχρεώσεις τους και δύναται να ορίζει ποιες από τις υποχρεώσεις αυτές θα πρέπει να τηρούνται και για τις σχέσεις τραπεζικής ανταπόκρισης με ιδρύματα τραπεζικής ανταπόκρισης από κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 22

Πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα

1. Για τους σκοπούς του νόμου αυτού, στα Πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα περιλαμβάνονται:

- α) Οι αρχηγοί κρατών, οι αρχηγοί κυβερνήσεων, οι υπουργοί, οι αναπληρωτές υπουργοί και οι υφυπουργοί,
- β) τα μέλη κοινοβουλίων,
- γ) τα μέλη ανώτατων δικαστηρίων, συνταγματικών δικαστηρίων και άλλων υψηλού επιπέδου δικαστικών οργάνων των οποίων οι αποφάσεις δεν υπόκεινται σε περαιτέρω ένδικα μέσα, πλην εξαιρετικών περιστάσεων,
- δ) τα μέλη ελεγκτικών δικαστηρίων,
- ε) τα μέλη διοικητικών συμβουλίων κεντρικών τραπεζών,
- στ) οι πρεσβευτές και οι επιτετραμμένοι διπλωμάτες,
- ζ) οι υψηλόβαθμοι αξιωματικοί ενόπλων δυνάμεων,
- η) τα μέλη διοικητικών, διαχειριστικών ή εποπτικών οργάνων κρατικών επιχειρήσεων.

Καμία από τις κατηγορίες που αναφέρονται στα στοιχεία γ' έως η' δεν αφορά πρόσωπα κατέχοντα ενδιάμεσες ή χαμηλές θέσεις της υπαλληλικής ιεραρχίας. 2. Οι κατηγορίες που αναφέρονται στα στοιχεία β' έως ζ της παραγράφου 1, περιλαμβάνουν και τα λειτουργήματα που ασκούνται σε κοινοτικό και διεθνές επίπεδο.

3. Για τους σκοπούς του άρθρου αυτού, στους "άμεσους στενούς συγγενείς" περιλαμβάνονται:

- α) ο (η) σύζυγος,
- β) κάθε σύντροφος που θεωρείται από την εθνική νομοθεσία ως ισοδύναμος(-η) με τον (την) σύζυγο,
- γ) τα φυσικά ή θετά παιδιά και οι σύζυγοι ή σύντροφοί τους,
- δ) οι γονείς

4. Για τους σκοπούς του άρθρου αυτού, στα "πρόσωπα που είναι γνωστά ως στενοί συνεργάτες" περιλαμβάνονται:

- α) οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο για το οποίο είναι γνωστό ότι είναι από κοινού πραγματικός δικαιούχος νομικής οντότητας ή νομικών σχημάτων με πρόσωπο αναφερόμενο στην παράγραφο 1, ή είναι γνωστό ότι συνδέεται με το πρόσωπο αυτό με οποιαδήποτε άλλη στενή επιχειρηματική σχέση,
- β) οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο είναι μόνος πραγματικός δικαιούχος νομικής οντότητας ή νομικών σχημάτων που είναι γνωστό ότι συστάθηκαν προς όφελος προσώπου που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

5. Με την επιφύλαξη της εφαρμογής των αυξημένων μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, ανάλογα με το βαθμό κινδύνου, το πρόσωπο που παύει να κατέχει σημαντικό δημόσιο λειτουργήμα κατά την έννοια της παραγράφου 1 για περίοδο ενός έτους δεν θεωρείται υποχρεωτικά από τα Υπόχρεα πρόσωπα ως πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο.

6. Όσον αφορά τις συναλλαγές ή τις επιχειρηματικές σχέσεις με πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα, τα Υπόχρεα πρόσωπα οφείλουν:

- α) να εφαρμόζουν τις κατάλληλες διαδικασίες, ανάλογα με το βαθμό κινδύνου, για να καθορίζουν εάν ο πελάτης είναι πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο,
- β) να εξασφαλίζουν την έγκριση από τα ανώτερα διοικητικά στελέχη για τη σύναψη επιχειρηματικών σχέσεων με τους πελάτες αυτούς,
- γ) να λαμβάνουν επαρκή μέτρα για να διαπιστώνουν την πηγή του πλούτου και την προέλευση των κεφαλαίων στα οποία αφορά η επιχειρηματική σχέση ή η συναλλαγή,
- δ) να διενεργούν ενισχυμένη και συνεχή παρακολούθηση της επιχειρηματικής σχέσης.

7. Οι Αρμόδιες αρχές δύνανται με αποφάσεις τους να εξειδικεύουν τον τρόπο εφαρμογής των ανωτέρω υποχρεώσεων.

8. Στα Πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα δεν περιλαμβάνονται τα πρόσωπα τα οποία είναι εγκατεστημένα στην Ελλάδα. Στα πρόσωπα αυτά εφαρμόζονται μέτρα συνήθους δέουσας επιμέλειας.

Άρθρο 23

Επιλέξιμα τρίτα μέρη και υποχρεώσεις τους

1. Τα Υπόχρεα πρόσωπα που αναφέρονται στην παράγραφο 5 του παρόντος άρθρου μπορούν να βασίζονται σε τρίτους για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται στα εδάφια α' και β' της παρ. 1 του άρθρου 13. Τα τρίτα μέρη πρέπει να έχουν ως πελάτη αυτόν που συστήνουν ή εισάγουν στο υπόχρεο πρόσωπο και να ασκούν διαρκώς τη δέουσα επιμέλεια που προβλέπει ο παρών νόμος. Η τελική ευθύνη για την εκπλήρωση των εν λόγω υποχρεώσεων του υπόχρεου προσώπου εξακολουθεί να βαρύνει το πρόσωπο το οποίο βασίζεται σε τρίτο μέρος.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου ως τρίτα μέρη θεωρούνται: α) τα πιστωτικά ιδρύματα, β) οι εταιρείες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, γ) οι εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων, δ) οι ασφαλιστικές εταιρείες του στοιχείου ιγ' της παρ. 3 του άρθρου 4, μόνο ως προς τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές του στοιχείου ιδ' της παρ. 3 του άρθρου 4, που εδρεύουν σε κράτος - μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε τρίτη χώρα που είναι μέλος της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force - F.A.T.F.). Σε κάθε περίπτωση το πρόσωπο που βασίζεται σε τρίτο μέρος οφείλει να πιστοποιήσει την ταυτότητα του πελάτη, τυχόν τρίτου για λογαριασμό του οποίου ενεργεί ο πελάτης και του πραγματικού δικαιούχου.

3. Τα πρόσωπα που στηρίζονται σε τρίτο μέρος πρέπει να διασφαλίζουν ότι το τρίτο μέρος, εάν του ζητηθεί:

α) έχει άμεσα διαθέσιμη κάθε πληροφορία που αποκτά, εφαρμόζοντας τα μέτρα δέουσας επιμέλειας για τον πελάτη, τυχόν τρίτο για λογαριασμό του οποίου ενεργεί ο πελάτης και τον πραγματικό δικαιούχο,

β) παρέχει άμεσα, κατόπιν αίτησης, κάθε αντίγραφο της πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας των ανωτέρω προσώπων, που έχει αποκτήσει κατά την εφαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας.

4. Εάν διακοπεί για οποιονδήποτε λόγο η επιχειρηματική σχέση του τρίτου μέρους με τον πελάτη, το υπόχρεο πρόσωπο προβαίνει σε επαλήθευση των στοιχείων της ταυτότητας του πελάτη και εφαρμόζει όλα τα μέτρα δέουσας επιμέλειας.

5. Τα Υπόχρεα πρόσωπα που μπορούν να βασίζονται σε τρίτο μέρος είναι τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί. Οι Αρμόδιες αρχές των άλλων υπόχρεων φυσικών ή νομικών προσώπων δύναται με αποφάσεις τους να ορίζουν τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες εποπτευόμενα από αυτές πρόσωπα θα δύναται να βασίζονται σε τρίτο μέρος, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 24

Καθεστώς τρίτων χωρών

1. Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών ως Κεντρική Συντονιστική Αρχή ενημερώνει τα άλλα κράτη-μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες εκτιμά ότι τρίτη χώρα πληροί τις προϋποθέσεις του στοιχείου β' της παρ. 1 του άρθρου 16 της Οδηγίας 2005/60/EK. Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών ενημερώνεται από τα άλλα κράτη - μέλη για εκτιμήσεις τους ότι τρίτη χώρα πληροί τις προϋποθέσεις του ανωτέρω άρθρου της Οδηγίας 2005/60/EK και ενημερώνει σχετικώς τις Αρμόδιες αρχές, οι οποίες διαβιβάζουν τις ανωτέρω πληροφορίες στα Υπόχρεα πρόσωπα, με οδηγίες για τον τρόπο διαχείρισης αυτών των πληροφοριών. Οι ως άνω εκτιμήσεις των άλλων κρατών - μελών δεν είναι δεσμευτικές.

2. Όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει απόφαση σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 40 της Οδηγίας 2005/60/EK, απαγορεύεται στα Υπόχρεα πρόσωπα να βασίζονται σε τρίτα μέρη από την εμπλεκόμενη Τρίτη χώρα για την εκτέλεση των απαιτήσεων της παρ. 1 του άρθρου 23. Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών ενημερώνει τις Αρμόδιες αρχές για την έκδοση των ανωτέρω αποφάσεων.

Άρθρο 25

Εξαιρέσεις και αποφάσεις αρμόδιων αρχών

1. Το άρθρο 23 δεν εφαρμόζεται σε σχέσεις εξωτερικής ανάθεσης ή αντιπροσώπευσης στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, δυνάμει της συμβατικής ρύθμισης, ο φορέας παροχής της εξωτερικής υπηρεσίας ή ο αντιπρόσωπος πρέπει να θεωρείται τμήμα του υπόχρεου προσώπου.

2. Με αποφάσεις των αρμόδιων αρχών δύναται να προσδιορίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων του παρόντος Κεφαλαίου.

Άρθρο 26

Αναφορές ύποπτων συναλλαγών προς την Επιτροπή

1. Τα Υπόχρεα πρόσωπα και οι υπάλληλοί τους, στους οποίους περιλαμβάνονται τα διευθυντικά στελέχη, οφείλουν:

α) να ενημερώνουν αμελλητί την Επιτροπή, με δική τους πρωτοβουλία, όταν γνωρίζουν ή έχουν σοβαρές ενδείξεις ή υποψίες ότι διαπράττεται, επιχειρείται να διαπραχθεί, έχει διαπραχθεί ή επιχειρήθηκε να διαπραχθεί νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας,

β) να παρέχουν αμελλητί στην Επιτροπή, στην αρμόδια αρχή τους και σε άλλες δημόσιες αρχές που είναι αρμόδιες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, κατόπιν αιτήματος αυτών, όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες και τα στοιχεία, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπουν οι κείμενες διατάξεις.

2. Τα πρόσωπα που αναφέρονται στα στοιχεία ε', στ' και ιγ' της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του παρόντος νόμου δεν υπόκεινται στις υποχρεώσεις της προηγούμενης παραγράφου όσον αφορά στις πληροφορίες που λαμβάνουν από ή σχετικά με πελάτη τους, κατά τη διαπίστωση της νομικής θέσης του πελάτη ή όταν τον υπερασπίζονται ή τον εκπροσωπούν στο πλαίσιο ή σχετικά με δίκη, συμπεριλαμβανομένων των συμβουλών για την κίνηση ή την αποφυγή δίκης, ανεξαρτήτως αν οι πληροφορίες λαμβάνονται πριν, κατά τη διάρκεια ή μετά τη δίκη.

3. Τα υποκαταστήματα και γραφεία αντιπροσωπείας ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων ή χρηματοπιστωτικών οργανισμών που λειτουργούν σε άλλη χώρα, διαβιβάζουν τις πληροφορίες της παραγράφου 1 στην αντίστοιχη με την Επιτροπή αλλοδαπή υπηρεσία ή μονάδα ή αρχή και στη μητρική τους εταιρεία, με την επιφύλαξη των παραγράφων 2 και 4 του άρθρου 32.

4. Η αναφορά ύποπτων συναλλαγών προς την Επιτροπή από τα πιστωτικά ιδρύματα, τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και τους χρηματοπιστωτικούς ομίλους υποβάλλεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 44 του παρόντος νόμου.

Άρθρο 27

Συναλλαγές υψηλού κινδύνου - Αποφυγή συναλλαγών

1. Στις συναλλαγές υψηλού κινδύνου της περιπτώσεως δ' της παρ. 1 του άρθρου 13 εφόσον έχει ορισθεί διευθυντικό στέλεχος κατά την παρ. 1 του άρθρου 44 ενημερώνεται άμεσα το στέλεχος αυτό, συντάσσεται πάντοτε ειδική έκθεση και εξετάζεται η αναγκαιότητα υποβολής αναφοράς στην Επιτροπή.

2. Τα Υπόχρεα πρόσωπα αποφεύγουν τη διενέργεια συναλλαγών, την άσκηση δραστηριοτήτων ή την παροχή υπηρεσιών, για τις οποίες γνωρίζουν ή υποπτεύονται ότι συνδέονται με τα αδικήματα του άρθρου 2. Αν όμως η αποφυγή της διενέργειας, της άσκησης ή της παροχής είναι αδύνατη ή ενδέχεται να εμποδίσει τη δίωξη των πελατών, των πραγματικών δικαιούχων ή των προσώπων για λογαριασμό των οποίων ενεργούν οι πελάτες, τα ως άνω Υπόχρεα πρόσωπα εκτελούν τις συναλλαγές, ασκούν τις δραστηριότητες ή παρέχουν τις υπηρεσίες, ενημερώνοντας ταυτόχρονα την Επιτροπή.

Άρθρο 28

Υποχρέωση αναφοράς των αρμόδιων αρχών και διαχειριστών αγορών

1. Οι Αρμόδιες αρχές ενημερώνουν αμελλητί την Επιτροπή αν κατά τη διάρκεια των ελέγχων που πραγματοποιούν σε Υπόχρεα πρόσωπα πληροφορηθούν ή διαπιστώσουν με οποιονδήποτε άλλον τρόπο γεγονότα που μπορεί να συνδέονται με αδικήματα των άρθρων 2 και 3.

2. Οι διαχειριστές των αγορών μετοχών, ομολόγων, άλλων χρηματοπιστωτικών μέσων, παραγώγων και συναλλάγματος υποχρεούνται να διαθέτουν αποτελεσματικούς μηχανισμούς και διαδικασίες για τον άμεσο εντοπισμό και αποτροπή πιθανών περιπτώσεων απόπειρας ή διάπραξης των αδικημάτων των άρθρων 2 και 3 και να αναφέρουν στην Επιτροπή χωρίς καθυστέρηση τις περιπτώσεις για τις οποίες έχουν αποχρώσεις ενδείξεις για απόπειρα ή διάπραξη των ανωτέρω αδικημάτων, γνωστοποιώντας όλες τις σχετικές πληροφορίες και στοιχεία και παρέχοντας κάθε αναγκαία βοήθεια για τη διερεύνηση των σχετικών υποθέσεων. Στις ανωτέρω αγορές περιλαμβάνονται η Ηλεκτρονική Δευτερογενής Αγορά Τίτλων (Η.Δ.Α.Τ.), τα σύμφωνα με τον ν. 3606/2007 (ΦΕΚ 195 Α') Πολυμερή Συστήματα Διαπραγμάτευσης χρηματοπιστωτικών μέσων και οι εσωτερικοποιημένες αγορές τέτοιων μέσων που λειτουργούν εντός πιστωτικού ιδρύματος ή εταιρείας παροχής επενδυτικών υπηρεσιών.

3. Οι Αρμόδιες αρχές που εποπτεύουν τις αγορές της παραγράφου 2 λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης των διαχειριστών αγορών προς τις υποχρεώσεις τους, της αποτελεσματικής λειτουργίας των συστημάτων τους και της επαρκούς κατάρτισης των υπαλλήλων τους.

Άρθρο 29

Υποβολή αναφορών για φορολογικά και τελωνειακά αδικήματα

Ειδικά για τα αδικήματα της φορολογικής και τελωνειακής νομοθεσίας, καθώς και για τα λοιπά αδικήματα αρμοδιότητας ελέγχου της Υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων (ΥΠ.Ε.Ε.) που υπάγονται στα βασικά αδικήματα, ορίζεται η εξής διαδικασία:

α. Η ΥΠ.Ε.Ε. είναι αρμόδια για την παραπομπή στη δικαιοσύνη υποθέσεων νομιμοποίησης εσόδων από λαθρεμπορία, φοροδιαφυγή και για υποθέσεις που υπάγονται στις λοιπές αρμοδιότητες της, εφόσον έχει συντάξει τη σχετική πορισματική αναφορά. Η αναφορά υποβάλλεται στον αρμόδιο Εισαγγελέα με άμεση ενημέρωση της Διεύθυνσης Ειδικών Οικονομικών Υποθέσεων της Κεντρικής Υπηρεσίας της ΥΠ.Ε.Ε. και της Επιτροπής. Η ΥΠ.Ε.Ε. δύναται να αναφέρει στην Επιτροπή υποθέσεις για τις οποίες δεν έχει συντάξει πορισματική αναφορά και να συνεργασθεί με αυτή, ακόμη και με κοινές έρευνες σε υποθέσεις κοινής αρμοδιότητας.

β. Οι Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.), τα περιφερειακά και διαπεριφερειακά ελεγκτικά κέντρα και οι τελωνειακές αρχές, όταν επιλαμβάνονται των ανωτέρω υποθέσεων, υποβάλλουν αναφορές στην Επιτροπή και στην ΥΠ.Ε.Ε. μέσω των αντίστοιχων Γενικών Διευθύνσεων Φορολογικών Ελέγχων και Τελωνείων.

γ. Τα Υπόχρεα πρόσωπα υποβάλλουν αναφορές ύποπτων συναλλαγών που ενδέχεται να σχετίζονται με τα ανωτέρω αδικήματα στην Επιτροπή, πλην των δικηγόρων που δύνανται να υποβάλλουν αναφορές στην ειδική επιτροπή του άρθρου 34.

Μέτρα προστασίας των αναφερόντων

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης ή με αποφάσεις των αρμόδιων αρχών δύναται να ορίζονται μέτρα για την προστασία των υπαλλήλων των υπόχρεων νομικών προσώπων και των υπόχρεων φυσικών προσώπων, οι οποίοι αναφέρουν τις υπόνοιες τους για απόπειρα ή διάπραξη των αδικημάτων του άρθρου 2, είτε εσωτερικά είτε στην Επιτροπή είτε στον εισαγγελέα, από την έκθεση τους σε απειλές ή εχθρικές ενέργειες.

Άρθρο 30

Μέτρα προστασίας των αναφερόντων

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης ή με αποφάσεις των αρμόδιων αρχών δύναται να ορίζονται μέτρα για την προστασία των υπαλλήλων των υπόχρεων νομικών προσώπων και υπόχρεων φυσικών προσώπων, οι οποίοι αναφέρουν τις υπόνοιες τους για απόπειρα ή διάπραξη των αδικημάτων του άρθρου 2, είτε εσωτερικά είτε στην Επιτροπή είτε στον Εισαγγελέα από την έκθεσή του σε απειλές ή εχθρικές ενέργειες.

Άρθρο 31

Απαγόρευση γνωστοποίησης

Τα υπόχρεα νομικά πρόσωπα, οι υπάλληλοι και τα διευθυντικά στελέχη τους και τα υπόχρεα φυσικά πρόσωπα απαγορεύεται να γνωστοποιούν στον εμπλεκόμενο πελάτη ή σε τρίτους ότι διαβιβάστηκαν αρμοδίως ή ζητήθηκαν πληροφορίες ή ότι διεξάγεται ή ενδέχεται ή πρόκειται να διεξαχθεί έρευνα για αδικήματα του άρθρου 2 του παρόντος νόμου. Τα ανωτέρω ισχύουν και για τον Πρόεδρο, τα μέλη και τους υπαλλήλους της Επιτροπής, για τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων, τα διευθυντικά στελέχη και τους υπαλλήλους των αρμόδιων αρχών και για άλλους δημόσιους υπαλλήλους που γνωρίζουν τις πληροφορίες του προηγούμενου εδαφίου. Τα φυσικά πρόσωπα που παραβιάζουν από πρόθεση το καθήκον εχεμύθειας, τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και με χρηματική ποινή.

Άρθρο 32

Εξαιρέσεις της απαγόρευσης γνωστοποίησης

1. Η γνωστοποίηση αρμοδίως πληροφοριών αναφερόμενων στα άρθρα 26 έως 29 εντός του νομικού προσώπου ή προς την Επιτροπή ή προς τον εισαγγελέα από τα αναφερόμενα στο άρθρο 31 πρόσωπα δεν αποτελεί παράβαση του εν λόγω άρθρου ή άλλης τυχόν νομοθετικής, κανονιστικής, διοικητικής ή συμβατικής απαγόρευσης γνωστοποίησης πληροφοριών και δεν συνεπάγεται οποιοδήποτε είδους ευθύνη για τα ανωτέρω φυσικά πρόσωπα ή για τα υπόχρεα νομικά πρόσωπα, εκτός αν αυτά ενήργησαν κακόβουλα.

2. Η απαγόρευση του άρθρου 31 δεν εμποδίζει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών που εδρεύουν στην Ελλάδα ή σε άλλο κράτος - μέλος και ανήκουν στον ίδιο χρηματοπιστωτικό όμιλο, όπως ορίζεται στην παρ. 4 του άρθρου 4. Το ίδιο ισχύει και για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών που εδρεύουν στην Ελλάδα και αντίστοιχων ιδρυμάτων και οργανισμών που εδρεύουν σε τρίτη χώρα και ανήκουν στον ίδιο χρηματοπιστωτικό όμιλο με τα ελληνικά ιδρύματα ή οργανισμούς, εφόσον η τρίτη χώρα επιβάλλει υποχρεώσεις τουλάχιστον ισοδύναμες με αυτές του παρόντος νόμου και τα ανωτέρω ιδρύματα ή οργανισμοί που εδρεύουν σε αυτήν τελούν υπό εποπτεία για τη συμμόρφωση τους με τις υποχρεώσεις αυτές.

3. Η απαγόρευση του άρθρου 31 δεν εμποδίζει τη γνωστοποίηση πληροφοριών μεταξύ των υπόχρεων προσώπων των στοιχείων ε', στ' και ιγ' της παρ. 1 του άρθρου 5, τα οποία λειτουργούν στην Ελλάδα και των αντίστοιχων προσώπων που είναι υπήκοοι κράτους -μέλους ή τρίτου κράτους που επιβάλλει υποχρεώσεις τουλάχιστον ισοδύναμες με αυτές που θεσπίζει ο παρών νόμος, εφόσον τα

ανωτέρω πρόσωπα ασκούν τις επαγγελματικές δραστηριότητες τους, είτε με σχέση εξαρτημένης εργασίας είτε όχι, στο πλαίσιο του ίδιου νομικού προσώπου, χρηματοπιστωτικού ομίλου ή δικτύου. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, ως "δίκτυο" νοείται η ευρύτερη δομή στην οποία υπάγονται τα νομικά πρόσωπα και η οποία έχει κοινή κυριότητα ή διαχείριση ή έλεγχο της συμμόρφωσης προς τις διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία των νομικών προσώπων.

4. Τα Υπόχρεα πρόσωπα των στοιχείων α', β', ε', στ' και ιγ' της παρ. 1 του άρθρου 5 που εδρεύουν ή ασκούν τις δραστηριότητες τους στην Ελλάδα δύνανται να ανταλλάσσουν, με πρόσωπα που ανήκουν στην ίδια κατηγορία ή επαγγελματικό κλάδο με αυτά, πληροφορίες που αφορούν τον ίδιο πελάτη και τις ίδιες συναλλαγές ή δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν δύο ή περισσότερα από τα ανωτέρω πρόσωπα. Τα ανωτέρω ισχύουν και για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των προαναφερθέντων ημεδαπών υπόχρεων προσώπων με ίδιας κατηγορίας ή επαγγελματικού κλάδου νομικά ή φυσικά πρόσωπα που εδρεύουν ή ασκούν τις δραστηριότητες τους αντίστοιχα σε άλλο κράτος - μέλος ή σε τρίτη χώρα επιβάλλουσα υποχρεώσεις τουλάχιστον ισοδύναμες με αυτές του παρόντος νόμου, εφόσον τα ανωτέρω αλλοδαπά πρόσωπα ανήκουν στην ίδια κατηγορία ή επαγγελματικό κλάδο με τα αντίστοιχα ημεδαπά Υπόχρεα πρόσωπα και υπόκεινται σε τουλάχιστον ισοδύναμες υποχρεώσεις σχετικά με το επαγγελματικό απόρρητο και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με τις υποχρεώσεις στις οποίες υπόκεινται τα ημεδαπά πρόσωπα. Οι ανταλλασσόμενες πληροφορίες χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την πρόληψη και καταστολή των αδικημάτων του άρθρου 2.

5. Δικηγόροι ή συμβολαιογράφοι που επιχειρούν να αποτρέψουν πελάτη να εμπλακεί σε παράνομη δραστηριότητα δεν παραβαίνουν τη διάταξη του άρθρου 31.

6. Με απόφαση των αρμόδιων αρχών δύνανται να εξειδικεύονται οι διατάξεις του παρόντος άρθρου και οι προϋποθέσεις ανταλλαγής πληροφοριών.

Άρθρο 33

Μη αξιόπιστες τρίτες χώρες

Εάν εκδοθεί απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 40 της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ, απαγορεύεται η διαβίβαση πληροφοριών μεταξύ των αναφερόμενων στις παραγράφους 2, 3 και 4 του άρθρου 32 του παρόντος νόμου υπόχρεων νομικών και φυσικών προσώπων και των αντίστοιχων νομικών ή φυσικών προσώπων που εδρεύουν, λειτουργούν ή ασκούν την επαγγελματική τους δραστηριότητα στην αναφερόμενη στην απόφαση τρίτη χώρα.

Άρθρο 34

Επιτροπή δικηγόρων

Συνιστάται Επιτροπή δικηγόρων, η οποία απαρτίζεται από πέντε μέλη, οριζόμενα με τριετή θητεία από την Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος και εδρεύει στα γραφεία του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Η Επιτροπή αυτή λαμβάνει τις αναφορές των δικηγόρων για ύποπτες ή ασυνήθεις δραστηριότητες ή συναλλαγές, ελέγχει αν υποβάλλονται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού και τις διαβιβάζει χωρίς καθυστέρηση στην Επιτροπή. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, μετά από γνώμη της ανωτέρω Ολομέλειας, ορίζεται ο τρόπος λειτουργίας της Επιτροπής αυτής, ο τρόπος διαβίβασης των αναφορών των δικηγόρων όλης της επικράτειας στην Επιτροπή, καθώς και η διαδικασία συνεργασίας και επικοινωνίας της με την Επιτροπή.

Άρθρο 35

Φύλαξη αρχείων και στοιχείων από Υπόχρεα πρόσωπα

1. Τα Υπόχρεα πρόσωπα οφείλουν να φυλάσσουν τα ακόλουθα έγγραφα και πληροφορίες για να χρησιμοποιηθούν σε κάθε έρευνα ή διερεύνηση ενδεχόμενης απόπειρας ή διάπραξης των αδικημάτων του άρθρου 2 από την Επιτροπή, από την αρμόδια αρχή τους ή κάθε άλλη αρμόδια δημόσια αρχή, συμπεριλαμβανομένων των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών:

α) τα στοιχεία πιστοποίησης της ταυτότητας του πελάτη και επαλήθευσής τους, κατά τη σύναψη κάθε είδους σύμβασης, για χρονικό διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών μετά το τέλος της επιχειρηματικής τους σχέσης με τον πελάτη,

β) τα νομιμοποιητικά έγγραφα, τα φωτοαντίγραφα εγγράφων με βάση τα οποία έγινε η πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη, και πρωτότυπα ή αντίγραφα παραστατικά κάθε είδους συναλλαγών, για χρονικό διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών μετά το τέλος της επιχειρηματικής σχέσης ή την εκτέλεση της κάθε συναλλαγής,

γ) τα εσωτερικά έγγραφα που αφορούν εγκρίσεις ή διαπιστώσεις ή εισηγήσεις για υποθέσεις που σχετίζονται με τη διερεύνηση των ανωτέρω αδικημάτων ή αναφερθείσες ή μη υποθέσεις στην Επιτροπή, για χρονικό διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών μετά το τέλος της επιχειρηματικής σχέσης του πελάτη που σχετίζεται με τις ως άνω υποθέσεις,

δ) τα στοιχεία της επιχειρηματικής, εμπορικής και επαγγελματικής αλληλογραφίας με τους πελάτες, όπως αυτά δύνανται να προσδιορίζονται από τις Αρμόδιες αρχές.

2. Όλα τα στοιχεία και έγγραφα που αναφέρονται στα εδάφια α', β', γ' και δ' της παρ. 1 φυλάσσονται σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή, για το αναφερόμενο στα εδάφια αυτά χρονικό διάστημα,

εκτός αν επιβάλλεται από άλλη διάταξη νόμου ή κανονιστικής απόφασης η φύλαξη τους επί μακρότερο χρονικό διάστημα.

3. Τα ανωτέρω στοιχεία πρέπει να τηρούνται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε το υπόχρεο πρόσωπο να μπορεί να ανταποκρίνεται χωρίς καθυστέρηση σε αίτημα της Επιτροπής, της αρμόδιας αρχής ή άλλης αρμόδιας δημόσιας αρχής για την αναδρομική απεικόνιση της σειράς συναλλαγών.

Άρθρο 36

Φύλαξη αρχείων και στοιχείων από θυγατρικές και υποκαταστήματα σε άλλες χώρες

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν να εφαρμόζουν στις θυγατρικές τους εταιρείες, κατά την έννοια της παρ. 4 του άρθρου 4 και στα υποκαταστήματα τους σε άλλο κράτος, μέτρα τουλάχιστον ισοδύναμα με αυτά που προβλέπονται στο άρθρο 35 όσον αφορά στη φύλαξη αρχείων και στοιχείων. Όταν η νομοθεσία τρίτου κράτους, εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν επιτρέπει την εφαρμογή αυτών των μέτρων, πλήρως ή μερικώς, τα ανωτέρω πρόσωπα ενημερώνουν σχετικά την Επιτροπή, τις Αρμόδιες αρχές και την Κεντρική Συντονιστική Αρχή.

2. Η Κεντρική Συντονιστική Αρχή ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η νομοθεσία τρίτου κράτους, εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν επιτρέπει, πλήρως ή μερικώς, την εφαρμογή των μέτρων που αναφέρονται στο άρθρο 35.

3. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί οφείλουν, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η νομοθεσία τρίτου κράτους, εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν επιτρέπει την εφαρμογή των μέτρων που απαιτούνται κατά το άρθρο 35, να λαμβάνουν πρόσθετα μέτρα ώστε να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τον κίνδυνο διάπραξης των αδικημάτων του άρθρου 2. Οι σχετικές Αρμόδιες αρχές δύνανται με αποφάσεις τους να εξειδικεύουν τα πρόσθετα αυτά μέτρα.

Άρθρο 37

Εφαρμογή διαδικασιών και συστημάτων

1. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί εφαρμόζουν διαδικασίες και συστήματα ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται πλήρως και ταχέως σε αίτημα ή ερώτημα της Επιτροπής, της αρμόδιας αρχής τους ή άλλων αρμοδίων δημόσιων αρχών, ως προς το εάν διατηρούν ή είχαν διατηρήσει κατά τη διάρκεια των τελευταίων πέντε ετών επιχειρηματική σχέση με συγκεκριμένα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, για το είδος αυτής της επιχειρηματικής σχέσης και για κάθε σχετική συναλλαγή.

2. Με αποφάσεις των αρμόδιων αρχών υπόχρεων προσώπων, άλλων από τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, δύναται να εξειδικεύονται κατά περίπτωση υποχρεώσεις αυτών των υπόχρεων προσώπων αντίστοιχες με εκείνες της παραγράφου 1.

Άρθρο 38

Συλλογή, τήρηση και επεξεργασία στατιστικών στοιχείων από δημόσιες αρχές

1. Όλες οι εμπλεκόμενες δημόσιες αρχές, περιλαμβανομένων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, της Επιτροπής, των αρμόδιων αρχών και των δικαστικών, εισαγγελικών, αστυνομικών και φορολογικών αρχών και υπηρεσιών, τηρούν πλήρη και ενημερωμένα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τομείς ή θέματα της αρμοδιότητάς τους. Τα στοιχεία αυτά συγκεντρώνει η Κεντρική Συντονιστική Αρχή ανά ημερολογιακό εξάμηνο.

2. Οι στατιστικές αυτές καλύπτουν τουλάχιστον:

α) τον αριθμό των αναφορών ύποπτων ή ασυνηθών συναλλαγών ή δραστηριοτήτων που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή, την κατηγοριοποίηση αυτών των αναφορών ανάλογα με τους αποστέλλοντες, τον αριθμό των πορισμάτων που υποβλήθηκαν στον Εισαγγελέα και των υποθέσεων που τέθηκαν στο αρχείο, καθώς και στοιχεία από τη διεθνή συνεργασία της Επιτροπής με αλλοδαπές αντίστοιχες αρχές,

β) τη συλλογή, ταξινόμηση και επεξεργασία των στοιχείων του άρθρου 39,

γ) τα στατιστικά στοιχεία τα οποία αναφέρονται στην παρ. 7 του άρθρου 6 και περιλαμβάνονται στις εξαμηνιαίες εκθέσεις των αρμόδιων αρχών,

δ) τα στατιστικά στοιχεία τα οποία αναφέρονται στις κανονιστικές αποφάσεις των αρμόδιων αρχών.

3. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, η Επιτροπή και οι Αρμόδιες αρχές δημοσιοποιούν συγκεντρωτικά στατιστικά στοιχεία για την επαρκή ενημέρωση του κοινού.

Άρθρο 39

Συλλογή δικαστικών δεδομένων και στοιχείων

1. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ορίζονται η διαδικασία και οι τεχνικές λεπτομέρειες για τη συλλογή, ταξινόμηση και επεξεργασία στατιστικών στοιχείων σχετικά με τις εκδικαζόμενες υποθέσεις για αδικήματα του άρθρου 2, οποιουδήποτε βαθμού δικαιοδοσίας, τον αριθμό των

περιπτώσεων που ερευνηθήκαν και των προσώπων που διώχθηκαν, τις σχετικές δικαστικές αποφάσεις ή βουλεύματα και τα τυχόν δημοθέντα ή κατασχεθέντα περιουσιακά στοιχεία. Με την ίδια απόφαση ορίζεται επίσης η διαδικασία παρακολούθησης της δικαστικής εξέλιξης των αναφορών που υποβάλλει η Επιτροπή στον αρμόδιο Εισαγγελέα.

2. Οι υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης μεριμνούν επίσης για τη συλλογή, καταχώρηση και επεξεργασία ανάλογων με τα ως άνω στοιχείων για τις σημαντικότερες κατηγορίες των βασικών αδικημάτων, ζητώντας πληροφορίες από γραμματείες Εισαγγελιών και Δικαστηρίων και από αστυνομικές υπηρεσίες.

Άρθρο 40

Συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών εμπιστευτικής φύσεως

1. Η Εισαγγελική αρχή και ο ανακριτής δύνανται, κατά τη διάρκεια της έρευνας από την Επιτροπή οποιασδήποτε υποθέσεως, να ζητούν πληροφορίες εμπιστευτικής φύσεως. Μετά το πέρας της έρευνας και τη θέση της υπόθεσης στο αρχείο, δύνανται να ζητούν στοιχεία για την υπόθεση αυτή ή την υποβολή ολόκληρου του φακέλου της υπόθεσης.

2. Η Επιτροπή δύναται να διαβιβάζει πληροφορίες εμπιστευτικής φύσεως προς τις Αρμόδιες αρχές, τις Εισαγγελικές Αρχές, την Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων, την Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών, την αρμόδια Υπηρεσία του Λιμενικού Σώματος και τις Υπηρεσιακές Μονάδες της Ελληνικής Αστυνομίας, όπως οι τελευταίες προσδιορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, εφόσον οι πληροφορίες αυτές κρίνονται χρήσιμες για το ερευνητικό έργο των ανωτέρω φορέων και την εκπλήρωση των νόμιμων καθηκόντων τους. Οι πληροφορίες αυτές διαβιβάζονται είτε με πρωτοβουλία της Επιτροπής, είτε ύστερα από αιτιολογημένο αίτημα των ανωτέρω φορέων με την επιφύλαξη της προηγούμενης παραγράφου.

3. Η Επιτροπή δύναται να ζητεί ενημέρωση για τα αποτελέσματα των ερευνών που διεξήχθησαν από τους ανωτέρω φορείς, πλην των εισαγγελικών και ανακριτικών αρχών, με βάση τις διαβιβασθείσες πληροφορίες της παραγράφου 2, καθώς και κάθε πληροφορία που προβλέπεται από το άρθρο 7 του παρόντος νόμου.

4. Οι Αρμόδιες αρχές δύνανται να ανταλλάσσουν εμπιστευτικής φύσεως πληροφορίες για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους που απορρέουν από τον παρόντα νόμο και αλληλοενημερώνονται για τα αποτελέσματα των σχετικών ερευνών. Με διμερή ή πολυμερή μνημόνια συνεργασίας δύνανται να εξειδικεύονται οι διαδικασίες και οι τεχνικές λεπτομέρειες της ως άνω ανταλλαγής πληροφοριών.

5. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζονται οι διαδικασίες ανταλλαγής πληροφοριών εμπιστευτικής φύσεως μεταξύ της Επιτροπής, των αρμόδιων αρχών, των φορολογικών και τελωνειακών αρχών, καθώς και της ΥΠ.Ε.Ε., για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους που απορρέουν από τον παρόντα νόμο.

6. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και των κατά περίπτωση αρμόδιων Υπουργών καθορίζονται οι διαδικασίες και το Αντικείμενο ανταλλαγής πληροφοριών εμπιστευτικής φύσεως μεταξύ της Επιτροπής και των αρμόδιων αρχών αφ' ενός και των Υπηρεσιών της Ελληνικής Αστυνομίας, της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών και της αρμόδιας Υπηρεσίας του Λιμενικού Σώματος αφ' ετέρου για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους που απορρέουν από τον παρόντα νόμο.

7. Οι φορείς των παραγράφων 4, 5 και 6 του παρόντος άρθρου δύνανται να διενεργούν κοινούς ελέγχους για υποθέσεις κοινής αρμοδιότητας και ενδιαφέροντος για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους που απορρέουν από τον παρόντα νόμο.

8. Στις πληροφορίες που αναφέρονται στο παρόν άρθρο περιλαμβάνονται και πληροφορίες που αποκτώνται από τους διαβιβάζοντες ή ανταλλάσσοντες αυτές φορείς, μέσω της διεθνούς συνεργασίας με αντίστοιχες αλλοδαπές αρχές ή φορείς, εφόσον αυτό επιτρέπεται από τους όρους και τις προϋποθέσεις αυτής της συνεργασίας.

9. Για τους σκοπούς εφαρμογής των διατάξεων αυτού του νόμου, ως πληροφορίες εμπιστευτικής φύσεως νοούνται οι αφορώσες στην επιχειρηματική, επαγγελματική ή εμπορική συμπεριφορά νομικών ή φυσικών προσώπων, τα στοιχεία των συναλλαγών και δραστηριοτήτων τους, τα φορολογικά στοιχεία τους και πληροφορίες σχετιζόμενες με ποινικά αδικήματα και φορολογικές, τελωνειακές ή άλλες διοικητικές παραβάσεις.

Άρθρο 41

Εσωτερικές διαδικασίες

1. Τα Υπόχρεα πρόσωπα εφαρμόζουν επαρκείς και κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες όσον αφορά τη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη και τον πραγματικό δικαιούχο, την αναφορά ύποπτων

συναλλαγών, τη φύλαξη αρχείων, τον εσωτερικό έλεγχο, την αξιολόγηση κινδύνου, την συνεχή εκτίμηση του βαθμού συμμόρφωσης και την εσωτερική επικοινωνία, ώστε να προλαμβάνουν και να εμποδίζουν συναλλαγές και δραστηριότητες που ενδέχεται να συνδέονται με τα αδικήματα του άρθρου 2.

2. Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί μεριμνούν ώστε οι διατάξεις του παρόντος νόμου να εφαρμόζονται και στις θυγατρικές εταιρείες, κατά την έννοια της παρ. 4 του άρθρου 4, εφόσον αυτές είναι Υπόχρεα πρόσωπα, καθώς και στα υποκαταστήματα και στα γραφεία αντιπροσωπείας τους στο εξωτερικό, εκτός αν αυτό απαγορεύεται, πλήρως ή μερικώς, από τη σχετική αλλοδαπή νομοθεσία, οπότε ενημερώνουν την Επιτροπή, την αρμόδια αρχή τους και την Κεντρική Συντονιστική Αρχή. Σε κάθε περίπτωση εφαρμόζουν το αυστηρότερο δίκαιο μεταξύ του ελληνικού και αυτού της χώρας υποδοχής, στην έκταση που αυτό επιτρέπεται από το δίκαιο της χώρας υποδοχής.

3. Οι Αρμόδιες αρχές υπόχρεων προσώπων, άλλων από τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, δύνανται να εξειδικεύουν με αποφάσεις τους τις υποχρεώσεις της παραγράφου 1, λαμβάνοντας υπόψη τους παράγοντες που αναφέρονται στην παρ. 4 του άρθρου 6 και ιδίως τη διάκριση μεταξύ υπόχρεων νομικών προσώπων και υπόχρεων φυσικών προσώπων.

Άρθρο 42

Κατάρτιση και εκπαίδευση

Τα Υπόχρεα πρόσωπα λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε οι υπάλληλοί τους να λάβουν γνώση των διατάξεων του παρόντος νόμου και των σχετικών κανονιστικών αποφάσεων. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη συμμετοχή των αρμόδιων υπαλλήλων σε ειδικά προγράμματα κατάρτισης, τα οποία τους βοηθούν να εντοπίζουν τις δραστηριότητες που τυχόν συνδέονται με τα αδικήματα του άρθρου 2 και τους εκπαιδεύουν να ενεργούν σωστά σε τέτοιες περιπτώσεις.

Άρθρο 43

Προϋποθέσεις σύστασης, λειτουργίας και εγγραφής σε μητρώο

1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων που διέπουν τα της χορήγησης άδειας σύστασης, λειτουργίας ή εγγραφής σε μητρώο, οι Αρμόδιες αρχές αρνούνται τη χορήγηση αδειών σύστασης ή λειτουργίας ή εγγραφής σε μητρώο στα υπόχρεα νομικά πρόσωπα, εάν δεν έχουν πειστεί ότι τα πρόσωπα που κατέχουν σημαντικό ποσοστό του κεφαλαίου ή ελέγχουν ή πράγματι διευθύνουν ή θα διευθύνουν τις επιχειρήσεις των προσώπων αυτών ή οι πραγματικοί δικαιούχοι τους είναι κατάλληλα και έντιμα πρόσωπα.

2. Τα γραφεία πληρωμών και εμβασμάτων που προβλέπονται στην Οδηγία 2007/64/EK για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά πρέπει να λαμβάνουν άδεια λειτουργίας, να εγγράφονται σε μητρώο και να εποπτεύονται από αρμόδια αρχή για να μπορούν να διενεργούν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες τους).

Άρθρο 44

Αρμόδια στελέχη

Υποχρεώσεις χρηματοπιστωτικών ομίλων

1. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικός οργανισμός οφείλει να ορίσει ένα διευθυντικό στέλεχος, στο οποίο τα άλλα διευθυντικά στελέχη και οι υπάλληλοι θα αναφέρουν κάθε συναλλαγή που θεωρούν ασυνήθη ή ύποπτη για απόπειρα ή διάπραξη των αδικημάτων του άρθρου 2 και κάθε γεγονός του οποίου λαμβάνουν γνώση λόγω της υπηρεσίας τους και το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει ένδειξη τέτοιων πράξεων. Στα υποκαταστήματα ή σε ειδικές διευθύνσεις ή μονάδες η αναφορά αυτή γίνεται κατευθείαν στο διευθυντή του υποκαταστήματος ή της διεύθυνσης ή της μονάδας ο οποίος αναφέρεται αμέσως στο αρμόδιο διευθυντικό στέλεχος, εφόσον συμμερίζεται τις υπόνοιες. Αν ο διευθυντής ή ο αναπληρωτής του κωλύεται ή αρνείται ή αμελεί ή δεν συμμερίζεται τις υπόνοιες του αναφερόντος υπαλλήλου, τότε ο υπάλληλος μπορεί να αναφερθεί στο αρμόδιο διευθυντικό στέλεχος. Ο τελευταίος ενημερώνει σχετικά, τηλεφωνικώς ή με εμπιστευτικό έγγραφο ή με ασφαλές ηλεκτρονικό μέσο, την Επιτροπή παρέχοντας της συγχρόνως κάθε χρήσιμη πληροφορία ή στοιχείο, αν μετά από την εξέταση που πραγματοποιεί κρίνει ότι οι πληροφορίες και τα υπάρχοντα στοιχεία δικαιολογούν την αναφορά. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής εφαρμόζονται και σε άλλα υπόχρεα νομικά πρόσωπα, τα οποία προσδιορίζονται σύμφωνα με τα κριτήρια που θέτουν οι σχετικές αποφάσεις των αρμόδιων αρχών.

2. Κάθε χρηματοπιστωτικός όμιλος ορίζει ένα διευθυντικό στέλεχος, από τη μεγαλύτερη εταιρεία του ομίλου, ως συντονιστή για την εξασφάλιση της τήρησης των υποχρεώσεων του παρόντος νόμου από τις επί μέρους εταιρείες του ομίλου. Προς τούτο το στέλεχος αυτό συνεργάζεται και ανταλλάσσει πληροφορίες με τα διευθυντικά στελέχη των επί μέρους εταιρειών του ομίλου, που ορίζονται στην παράγραφο 1, λαμβάνει γνώση των τυχόν αναφορών τους προς την Επιτροπή και δύναται να υποβάλει αναφορές σε αυτήν και ο ίδιος, παρέχοντας στοιχεία από όλες τις εταιρείες του ομίλου.

Με αποφάσεις των αρμόδιων αρχών που εποπτεύουν τη μεγαλύτερη εταιρεία κάθε ομίλου δύναται να προσδιορίζονται διαδικασίες και υποχρεώσεις που πρέπει να τηρούν οι όμιλοι και οι εταιρείες κάθε ομίλου.

Άρθρο 45

Ποινικές κυρώσεις

1. α. Με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και με χρηματική ποινή από είκοσι χιλιάδες (20.000) ευρώ έως ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ τιμωρείται ο υπαίτιος πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

β. Ο υπαίτιος των πράξεων του προηγούμενου στοιχείου α' τιμωρείται με κάθειρξη και με χρηματική ποινή από τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ έως ένα εκατομμύριο πεντακόσιες χιλιάδες (1.500.000) ευρώ, αν έδρασε ως υπάλληλος υπόχρεου νομικού προσώπου ή αν το βασικό αδίκημα περιλαμβάνεται στα αδικήματα των στοιχείων γ', δ' και ε' του άρθρου 3 του παρόντος, ακόμη και αν για αυτά προβλέπεται ποινή φυλάκισης.

γ. Ο υπαίτιος των πράξεων του στοιχείου α' τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και με χρηματική ποινή από πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ έως δύο εκατομμύρια (2.000.000) ευρώ, αν ασκεί τέτοιου είδους δραστηριότητες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια ή είναι υπότροπος ή έδρασε για λογαριασμό, προς όφελος ή εντός των πλαισίων εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης ή ομάδας.

δ. Με φυλάκιση μέχρι δύο ετών τιμωρείται ο υπάλληλος του υπόχρεου νομικού προσώπου ή όποιο άλλο υπόχρεο προς αναφορά ύποπτων συναλλαγών πρόσωπο παραλείπει από πρόθεση να αναφέρει αρμοδίως ύποπτες ή ασυνήθεις συναλλαγές ή δραστηριότητες ή παρουσιάζει ψευδή ή παραπλανητικά στοιχεία, κατά παράβαση των σχετικών νομοθετικών, διοικητικών ή κανονιστικών διατάξεων και κανόνων, εφόσον για την πράξη του δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή από Άλλες διατάξεις.

ε. Η ποινική ευθύνη για το βασικό αδίκημα δεν αποκλείει την τιμωρία των υπαιτίων (αυτουργού και συμμετοχών) για τις πράξεις των στοιχείων α', β' και γ' της παραγράφου αυτής, εφόσον τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι διαφορετικά από εκείνα του βασικού αδικήματος.

στ. Αν η προβλεπόμενη ποινή για βασικό αδίκημα είναι φυλάκιση, ο υπαίτιος αυτού τιμωρείται για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και με χρηματική ποινή από δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ έως πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ. Με την ίδια ποινή τιμωρείται ο υπαίτιος του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων, που δεν είναι συμμετοχος στη διάπραξη του βασικού αδικήματος, εφόσον είναι συγγενής εξ αίματος ή εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή ή εκ πλάγιου μέχρι και του β' βαθμού ή σύζυγος, θετός γονέας ή θετό τέκνο του υπαιτίου του βασικού αδικήματος.

ζ. Αν έχωρησε καταδίκη του υπαιτίου για βασικό αδίκημα, η τυχόν ποινή κατ' αυτού ή τρίτου από τους αναφερόμενους στο δεύτερο εδάφιο του στοιχείου στ' για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων που προέκυψαν από το ίδιο βασικό αδίκημα δεν μπορεί να υπερβαίνει την επιβληθείσα ποινή για την τέλεση του βασικού αδικήματος.

η. Οι διατάξεις των στοιχείων στ' και ζ' δεν ισχύουν στις περιστάσεις του στοιχείου γ' και στα βασικά αδικήματα που αναφέρονται στην περίπτωση β' του παρόντος άρθρου.

θ. Αν η προβλεπόμενη ποινή για βασικό αδίκημα είναι φυλάκιση και τα προκύψαντα έσοδα δεν υπερβαίνουν το ποσόν των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ, η ποινή για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι φυλάκιση έως δύο ετών. Αν στην περίπτωση αυτή συντρέχουν στο πρόσωπο του υπαιτίου του βασικού αδικήματος ή τρίτου οι περιστάσεις του στοιχείου γ', η ποινή για το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων είναι φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή από τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ έως πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.

2. Η άσκηση ποινικής δίωξης και η καταδίκη για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες δεν προϋποθέτει ποινική δίωξη ή καταδίκη του υπαιτίου για το βασικό αδίκημα.

3. Στις περιπτώσεις εξάλειψης του αξιόποινου, αθώωσης λόγω του ότι η πράξη κατέστη ανέγκλητη ή απαλλαγής του υπαιτίου από την ποινή λόγω ικανοποίησης του ζημιωθέντος για το βασικό αδίκημα, για το οποίο προβλέπεται ότι η ικανοποίηση του ζημιωθέντος επιφέρει αυτό το αποτέλεσμα, αίρεται το αξιόποινο ή κηρύσσεται αθώος ή απαλλάσσεται αντίστοιχα ο υπαίτιος από την ποινή και για τις συναφείς πράξεις νομιμοποίησης εσόδων. Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται όταν το αξιόποινο εξαλειφθηκε λόγω παραγραφής.

4. Όπου στις διατάξεις του παρόντος άρθρου προβλέπεται αθροιστικά ποινή στερητική της ελευθερίας και χρηματική ποινή, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 83 περίπτωση ε' του Ποινικού Κώδικα.

5. Τα κακούργηματα που προβλέπονται στο άρθρο 2 δικάζονται από το Τριμελές Εφετείο Κακούρημάτων

Άρθρο 46

Δήμευση περιουσιακών στοιχείων

1. Τα περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν προϊόν βασικού αδικήματος ή των αδικημάτων του άρθρου 2 ή που αποκτήθηκαν αμέσως ή εμμέσως από προϊόν τέτοιων αδικημάτων ή τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ή προορίζονταν να χρησιμοποιηθούν προς τέλεση αυτών των αδικημάτων, κατάσχονται και, εφόσον δεν συντρέχει περίπτωση αποδόσεως τους στον ιδιοκτήτη κατά την παρ. 2 του άρθρου 310 και του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 373 Κ.Π.Δ., δημεύονται υποχρεωτικά με την καταδικαστική απόφαση. Η δήμευση επιβάλλεται ακόμη και αν τα περιουσιακά στοιχεία ή μέσα ανήκουν σε τρίτο, εφόσον αυτός τελούσε εν γνώσει του βασικού αδικήματος ή των αδικημάτων του άρθρου 2 κατά το χρόνο κτήσεως αυτών. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής ισχύουν και σε περίπτωση απόπειρας των ανωτέρω αδικημάτων.

2. Σε περίπτωση που η περιουσία ή το προϊόν κατά την παράγραφο 1 δεν υπάρχει πλέον, δεν έχει βρεθεί ή δεν είναι δυνατόν να κατασχεθεί, κατάσχονται και δημεύονται υπό τους όρους της παραγράφου 1 περιουσιακά στοιχεία ίσης αξίας προς εκείνη της προαναφερθείσας περιουσίας ή του προϊόντος κατά το χρόνο της καταδικαστικής απόφασης, όπως την προσδιορίζει το δικαστήριο. Το δικαστήριο μπορεί να επιβάλλει και χρηματική ποινή μέχρι του ποσού της αξίας της περιουσίας ή του προϊόντος, αν κρίνει ότι δεν υπάρχουν πρόσθετα περιουσιακά στοιχεία προς δήμευση ή τα υπάρχοντα υπολείπονται της αξίας της περιουσίας ή του προϊόντος.

3. Δήμευση διατάσσεται και όταν δεν ασκήθηκε δίωξη λόγω θανάτου του υπαιτίου ή η δίωξη που ασκήθηκε έπαυσε οριστικώς ή κηρύχθηκε απαράδεκτη. Στις περιπτώσεις αυτές η δήμευση διατάσσεται με βούλευμα του δικαστικού συμβουλίου ή με απόφαση του δικαστηρίου που παύει ή κηρύσσει απαράδεκτη την ποινική δίωξη και αν δεν ασκήθηκε δίωξη, με βούλευμα του κατά τόπον αρμόδιου συμβουλίου πλημμελειοδικών. Οι διατάξεις του άρθρου 492 και της παρ. 3 του άρθρου 504 Κ.Π.Δ. εφαρμόζονται αναλόγως και στην προκειμένη περίπτωση.

4. Οι διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 310 και του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 373 Κ.Π.Δ. εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση που διατάχθηκε δήμευση κατά της περιουσίας τρίτου, ο οποίος δεν συμμετέσχε στη δίκη ούτε κλητεύθηκε σε αυτήν.

Άρθρο 47

Αποζημίωση υπέρ του Δημοσίου

1. Το Δημόσιο μπορεί, ύστερα από γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, να αξιώσει ενώπιον των αρμόδιων πολιτικών δικαστηρίων από τον αμετακλήτως καταδικασμένο σε ποινή καθείρξεως για αδίκημα των άρθρων 2 και 3 του παρόντος νόμου, κάθε άλλη περιουσία που αυτός έχει αποκτήσει από άλλο αδίκημα των άρθρων 2 και 3 έστω και αν δεν ασκήθηκε για το αδίκημα αυτό δίωξη, λόγω θανάτου του υπαιτίου, ή η δίωξη που ασκήθηκε έπαυσε οριστικά ή κηρύχθηκε απαράδεκτη.

2. Αν η περιουσία που αναφέρεται στην παράγραφο 1 μεταβιβάστηκε σε τρίτο, ο καταδικασμένος υποχρεούται σε αποζημίωση ίση με την αξία της κατά το χρόνο συζητήσεως της αγωγής. Η παραπάνω αξίωση μπορεί να ασκηθεί και κατά τρίτου που απέκτησε από χαριστική αιτία, εφόσον κατά το χρόνο της κτήσης ήταν σύζυγος ή συγγενής εξ αίματος κατ' ευθεία γραμμή με τον καταδικασμένο ή αδελφός του ή θετό τέκνο του, καθώς και εναντίον κάθε τρίτου που απέκτησε μετά την άσκηση κατά του καταδικασμένου ποινικής δίωξης για το πιο πάνω έγκλημα αν κατά το χρόνο που απέκτησε γνώριζε την άσκηση ποινικής δίωξης κατά του καταδικασμένου. Ο τρίτος και ο καταδικασμένος ευθύνονται εις ολόκληρον.

Άρθρο 48

Δέσμευση και απαγόρευση εκποίησης περιουσιακών στοιχείων

1. Όταν διεξάγεται τακτική ανάκριση για τα αδικήματα του άρθρου 2 μπορεί ο ανακριτής, με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, να απαγορεύσει την κίνηση κάθε είδους λογαριασμών, τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων που τηρούνται σε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικό οργανισμό, καθώς και το άνοιγμα των θυρίδων θησαυροφυλακίου του κατηγορουμένου, έστω και κοινών οποιουδήποτε είδους με άλλο πρόσωπο, εφόσον υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί, οι τίτλοι, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα ή οι θυρίδες περιέχουν χρήματα ή πράγματα που προέρχονται από τέλεση των αδικημάτων του άρθρου 2. Το ίδιο ισχύει και όταν διεξάγεται ανάκριση για βασικό αδίκημα και υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί, οι τίτλοι, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα ή οι θυρίδες περιέχουν χρήματα ή πράγματα που προέρχονται από την τέλεση του ανωτέρω αδικήματος ή που υπόκεινται σε δήμευση, σύμφωνα με το άρθρο 46 του παρόντος νόμου. Σε περίπτωση διεξαγωγής

προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης, η απαγόρευση της κίνησης των λογαριασμών, τίτλων, χρηματοπιστωτικών προϊόντων ή του ανοίγματος των θυρίδων μπορεί να διαταχθεί από το δικαστικό συμβούλιο. Η διάταξη του ανακριτή ή το βούλευμα του συμβουλίου επέχει θέση έκθεσης κατάσχεσης, εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορουμένου ή του τρίτου, δεν είναι απαραίτητο να αναφέρει συγκεκριμένο λογαριασμό, τίτλο, χρηματοπιστωτικό προϊόν ή θυρίδα και επιδίδεται στον κατηγορούμενο και στο διευθυντικό στέλεχος του πιστωτικού ιδρύματος ή του χρηματοπιστωτικού οργανισμού που αναφέρεται στην παρ. 1 του άρθρου 44 ή στον διευθυντή του υποκαταστήματος του τόπου όπου εδρεύει ο ανακριτής ή ο εισαγγελέας. Σε περίπτωση κοινών λογαριασμών, τίτλων, χρηματοπιστωτικών προϊόντων ή κοινής θυρίδας επιδίδεται και στον τρίτο.

2. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο απαγόρευση ισχύει από τη χρονική στιγμή της επίδοσης στο πιστωτικό ίδρυμα ή στο χρηματοπιστωτικό οργανισμό της διάταξης του ανακριτή ή του βουλεύματος. Από τότε απαγορεύεται το άνοιγμα της θυρίδας και είναι άκυρη έναντι του Δημοσίου τυχόν εκταμίευση χρημάτων από το λογαριασμό ή εκποίηση τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων. Διευθυντικό στέλεχος ή υπάλληλος του πιστωτικού ιδρύματος ή του χρηματοπιστωτικού οργανισμού, που παραβαίνει με πρόθεση τις διατάξεις της παραγράφου αυτής, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών και με χρηματική ποινή.

3. Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού, μπορεί ο ανακριτής ή το δικαστικό συμβούλιο να διατάξει την απαγόρευση εκποίησης ορισμένου ακινήτου του κατηγορουμένου. Η διάταξη του ανακριτή ή το βούλευμα επέχει θέση εκθέσεως κατασχεσεως, εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορουμένου και επιδίδεται στον κατηγορούμενο και στον αρμόδιο φύλακα μεταγραφών, ο οποίος υποχρεούται να προβεί την ίδια ημέρα σε σχετική σημείωση στα οικεία βιβλία και να αρχαιοθετήσει το έγγραφο που του κοινοποιήθηκε. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής της διάταξης της παραγράφου αυτής. Κάθε δικαιοπραξία, υποθήκη, κατάσχεση ή άλλη πράξη που εγγράφεται στο βιβλίο του υποθηκοφυλακείου μετά την εγγραφή της πιο πάνω σημείωσης είναι άκυρη έναντι του Δημοσίου.

4. Ο κατηγορούμενος, ο ύποπτος τέλεσης αξιόποινης πράξης των αδικημάτων των άρθρων 2 και 3 και ο τρίτος δικαιούνται να ζητήσουν την άρση της διάταξης του ανακριτή ή την ανάκληση του βουλεύματος, με αίτηση που απευθύνεται προς το δικαστικό συμβούλιο και κατατίθεται στον ανακριτή ή τον εισαγγελέα, μέσα σε είκοσι ημέρες από την επίδοση σε αυτόν της διάταξης ή του βουλεύματος. Στη σύνθεση του συμβουλίου δεν μετέχει ο ανακριτής. Κατά του βουλεύματος του συμβουλίου επιτρέπεται έφεση από τα ανωτέρω πρόσωπα και τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών ή Εφετών ενώπιον του συμβουλίου Εφετών το οποίο αποφαινεται αμετακλήτως. Η υποβολή της αίτησης δεν αναστέλλει την εκτέλεση της διάταξης ή του βουλεύματος. Η διάταξη ή το βούλευμα ανακαλείται αν προκύψουν νέα στοιχεία.

5. Στην περίπτωση που διεξάγεται από την Επιτροπή έρευνα ή ποινική προκαταρκτική εξέταση κατά την παρ. 11 του άρθρου 7, η απαγόρευση της κίνησης λογαριασμών, τίτλων, χρηματοπιστωτικών προϊόντων ή το άνοιγμα θυρίδων ή η απαγόρευση μεταβίβασης ή εκποίησης οποιουδήποτε άλλου περιουσιακού στοιχείου μπορεί να διαταχθεί σε επείγουσες περιπτώσεις από τον Πρόεδρο ή το μέλος της Επιτροπής που επιβλέπει την έρευνα στην πρώτη περίπτωση και από τον Πρόεδρο στη δεύτερη περίπτωση, με τους όρους και προϋποθέσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 1 έως 3 του παρόντος άρθρου. Και στις δύο περιπτώσεις τα σχετικά με τη δέσμευση στοιχεία μαζί με το φάκελο της υπόθεσης διαβιβάζονται από τον Πρόεδρο της Επιτροπής στον αρμόδιο Εισαγγελέα. Η διαβίβαση των πιο πάνω στοιχείων στον εισαγγελέα δεν παρακωλύει τη συνέχιση της έρευνας από την Επιτροπή. Το πρόσωπο που βλάπτεται από την παραπάνω δέσμευση έχει τα δικαιώματα που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου. Τα ίδια δικαιώματα έχει ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών και ο Εισαγγελέας Εφετών. Στις ως άνω περιπτώσεις, μετά την έκδοση τελεσίδικου βουλεύματος επί της αιτήσεως για άρση της δεσμεύσεως, ο εισαγγελέας εάν κρίνει ότι η έρευνα της υπόθεσης δεν έχει ολοκληρωθεί μπορεί είτε να επιστρέψει τη δικογραφία στην Επιτροπή είτε να συνεχίσει ο ίδιος την έρευνα.

6. Στις περιπτώσεις των παραγράφων 4 και 5 του παρόντος άρθρου οι αιτούντες μπορούν να αμφισβητήσουν μόνο τη συνδρομή των προϋποθέσεων της δέσμευσης ή της απαγόρευσης.

7. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αναλόγως εκτός των πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών και στα λοιπά υπόχρεα πρόσωπα του άρθρου 5.

Άρθρο 49

Εφαρμογή κυρώσεων επιβαλλόμενων από διεθνείς οργανισμούς

Όταν για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας επιβάλλεται η δέσμευση περιουσιακών στοιχείων κρατών, νομικών προσώπων ή νομικών σχημάτων και φυσικών προσώπων με αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και των οργάνων του ή με Κανονισμούς και αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακολουθείται η εξής διαδικασία μετά από την

ένταξη των ανωτέρω αποφάσεων ή Κανονισμών στην ελληνική έννομη τάξη, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις:

α) Οι ανωτέρω αποφάσεις και Κανονισμοί διαβιβάζονται άμεσα, μετά την έκδοσή τους, από τα Υπουργεία Οικονομίας και Οικονομικών και Εξωτερικών, στην Επιτροπή του άρθρου 7 του παρόντος νόμου.

β) Η Επιτροπή ενημερώνει χωρίς καθυστέρηση τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς για τις ανωτέρω αποφάσεις και Κανονισμούς και ζητεί επισταμένη έρευνα για τον εντοπισμό περιουσιακών στοιχείων πάσης φύσεως των αναφερόμενων φυσικών και νομικών προσώπων.

γ) Η Επιτροπή δύναται να διαβιβάσει τις σχετικές πληροφορίες και σε άλλα Υπόχρεα πρόσωπα του άρθρου 5 του παρόντος νόμου, αν εκτιμά ότι είναι πιθανόν να εντοπίσουν σχετικά περιουσιακά στοιχεία.

δ) Όταν η Επιτροπή πληροφορηθεί την ύπαρξη περιουσιακών στοιχείων, ενημερώνει άμεσα τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών (Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής) παρέχοντας κάθε σχετική πληροφορία.

ε) Ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών επιβάλλει με απόφαση του τη δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων των κατονομαζόμενων στις παραπάνω αποφάσεις και Κανονισμούς φυσικών και νομικών προσώπων, την απαγόρευση κίνησης λογαριασμών και του ανοίγματος τραπεζικών θυρίδων, την απαγόρευση παροχής χρηματοπιστωτικών ή επενδυτικών υπηρεσιών στα πρόσωπα αυτά και κάθε άλλο προβλεπόμενο στις αποφάσεις και τους Κανονισμούς μέτρο. Η απόφαση αυτή επιδίδεται στα παραπάνω πρόσωπα.

στ) Το πρόσωπο του οποίου δεσμεύθηκαν περιουσιακά στοιχεία δικαιούται να προσβάλει τη σχετική απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων εντός προθεσμίας τριάντα ημερών από της επιδόσεως της ανωτέρω απόφασης. Η διάταξη της παρ. 6 του άρθρου 48 του παρόντος εφαρμόζεται και στην περίπτωση αυτή.

ζ) Ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών μπορεί να χορηγήσει κατόπιν αιτήσεως των ενδιαφερόμενων προσώπων, ειδική άδεια για την αποδέσμευση ή χρησιμοποίηση του συνόλου ή μέρους των περιουσιακών στοιχείων που δεσμεύθηκαν, για τους λόγους και με τη διαδικασία που αναφέρονται στις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. ή στους Κανονισμούς του Συμβουλίου της Ε.Ε.

Άρθρο 50

Πρόσβαση δικαστικών αρχών σε αρχεία και στοιχεία

Σε περίπτωση διεξαγωγής προκαταρκτικής εξέτασης, προανάκρισης, ανάκρισης ή δίκης για αδικήματα των άρθρων 2 και 3 επιτρέπεται στον εισαγγελέα, τον ανακριτή και το δικαστήριο να λαμβάνουν γνώση των βιβλίων και στοιχείων, τα οποία κατά τις κείμενες διατάξεις τηρούν τα Υπόχρεα πρόσωπα και να επισυνάπτουν στη δικογραφία μόνο απόσπασμα των βιβλίων ή των στοιχείων με τις σχετικές εγγραφές που αφορούν το πρόσωπο για το οποίο διεξάγεται η έρευνα. Την ακρίβεια του αποσπάσματος βεβαιώνει ο εκπρόσωπος του υπόχρεου νομικού προσώπου ή το υπόχρεο φυσικό πρόσωπο. Ο εισαγγελέας, ο ανακριτής και το δικαστήριο δικαιούνται να ελέγξουν τα βιβλία και τα στοιχεία αυτά για να διαπιστώσουν την ακρίβεια των περιεχομένων στο απόσπασμα εγγραφών ή την ύπαρξη άλλων εγγραφών που αφορούν το ως άνω πρόσωπο. Το πρόσωπο αυτό μπορεί να ελέγξει μόνο την ύπαρξη των εγγραφών που ισχυρίζεται ότι το αφορούν.

Άρθρο 51

Ευθύνη νομικών προσώπων

1. Αν κάποια από τις αξιόποινες πράξεις νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες τελείται προς όφελος νομικού προσώπου από φυσικό πρόσωπο που ενεργεί είτε ατομικά είτε ως μέλος οργάνου του νομικού προσώπου και κατέχει διευθυντική θέση εντός αυτού με βάση εξουσία εκπροσώπησης του ή εξουσιοδότηση για τη λήψη αποφάσεων για λογαριασμό του ή για την άσκηση ελέγχου εντός αυτού, επιβάλλονται στο νομικό πρόσωπο, σωρευτικά ή διαζευκτικά, οι ακόλουθες κυρώσεις:

α) Αν πρόκειται για υπόχρεο νομικό πρόσωπο ή εισηγμένη σε οργανωμένη αγορά εταιρεία, με απόφαση της αρμόδιας κατά το άρθρο 6 του παρόντος αρχής επιβάλλονται:

i) διοικητικό πρόστιμο από πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ μέχρι πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ,

ii) οριστική ή προσωρινή για χρονικό διάστημα από ένα μήνα έως δύο έτη ανάκληση ή αναστολή της άδειας λειτουργίας ή απαγόρευση άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας,

iii) απαγόρευση άσκησης ορισμένων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ή εγκατάστασης υποκαταστημάτων ή αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου, για το ίδιο χρονικό διάστημα,

iv) οριστικός ή προσωρινός για το ίδιο χρονικό διάστημα αποκλεισμός από δημόσιες παροχές, ενισχύσεις, επιδοτήσεις, αναθέσεις έργων και υπηρεσιών, προμήθειες, διαφημίσεις και διαγωνισμούς του Δημοσίου ή των νομικών προσώπων του δημόσιου τομέα.

Το διοικητικό πρόστιμο του στοιχείου i επιβάλλεται πάντοτε, ανεξαρτήτως της επιβολής άλλων κυρώσεων.

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς είναι η αρμόδια αρχή για την επιβολή των ως άνω κυρώσεων σε εισηγμένες σε οργανωμένη αγορά εταιρείες που δεν εποπτεύονται από άλλες Αρμόδιες αρχές του άρθρου 6.

β) Αν πρόκειται για άλλο μη υπόχρεο νομικό πρόσωπο, με κοινή απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού επιβάλλονται:

i) διοικητικό πρόστιμο από είκοσι χιλιάδες (20.000) ευρώ έως δύο εκατομμύρια (2.000.000) ευρώ,

ii) οι προβλεπόμενες στα στοιχεία ii, iii και iv του εδαφίου α' κυρώσεις.

Ως αρμόδιος κατά περίπτωση Υπουργός θεωρείται αυτός που προϊστάται Υπουργείου που έχει τις εξής, κατά σειρά προτεραιότητας, αρμοδιότητες:

- εποπτεύει την ορθή και νόμιμη λειτουργία του νομικού προσώπου και δύναται να επιβάλει κυρώσεις,
- χορηγεί άδεια λειτουργίας,
- τηρεί μητρώα, στα οποία εγγράφεται η πράξη σύστασης,
- τηρεί επαγγελματικό μητρώο, στο οποίο εγγράφεται το νομικό πρόσωπο,
- χρηματοδοτεί, επιδοτεί ή παρέχει οικονομική ενίσχυση.

Οι ανωτέρω αρμοδιότητες μπορεί να ασκούνται από υπηρεσίες ή άλλους φορείς που υπάγονται ή ελέγχονται από το οικείο Υπουργείο.

2. Όταν η έλλειψη εποπτείας ή ελέγχου από φυσικό πρόσωπο που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου κατέστησε δυνατή την τέλεση από ιεραρχικά κατώτερο στέλεχος της πράξης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες προς όφελος νομικού προσώπου, επιβάλλονται στο νομικό πρόσωπο, σωρευτικά ή διαζευκτικά, οι ακόλουθες κυρώσεις:

α) Στην αναφερόμενη στο εδάφιο α' της παραγράφου 1 περίπτωση:

- διοικητικό πρόστιμο από δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ έως ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ,
- οι προβλεπόμενες στα στοιχεία ii, iii και iv, για χρονικό διάστημα έως έξι

μήνες.

β) Στην αναφερόμενη στο εδάφιο β' της παραγράφου 1 περίπτωση:

- διοικητικό πρόστιμο από πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ έως πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ,
- οι προβλεπόμενες στα στοιχεία ii, iii και iv, για χρονικό διάστημα έως έξι

μήνες.

3. Για τη σωρευτική ή διαζευκτική επιβολή των κυρώσεων που προβλέπονται στις προηγούμενες παραγράφους και για την επιμέτρηση των κυρώσεων αυτών λαμβάνονται υπόψη ιδίως η βαρύτητα της παράβασης, ο βαθμός της υπαιτιότητας, η οικονομική επιφάνεια του νομικού προσώπου, το ύψος των παράνομων εσόδων ή του τυχόν προκύψαντος οφέλους και η τυχόν υποτροπή του νομικού προσώπου.

Καμιά κύρωση δεν επιβάλλεται χωρίς προηγούμενη κλήτευση των νόμιμων εκπροσώπων του νομικού προσώπου προς παροχή εξηγήσεων. Η κλήση κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο τουλάχιστον δέκα (10) πλήρεις ημέρες πριν από την ημέρα της ακρόασης. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 6 του ν. 2690/1999 (Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας) (ΦΕΚ 45 Α).

4. Η εφαρμογή των διατάξεων των προηγούμενων παραγράφων είναι ανεξάρτητη από την αστική, πειθαρχική ή ποινική ευθύνη των αναφερόμενων σε αυτές φυσικών προσώπων.

5. Οι εισαγγελικές και αστυνομικές αρχές, το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος και η Επιτροπή ενημερώνουν τις Αρμόδιες αρχές και τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για υποθέσεις, στις οποίες υπάρχει εμπλοκή νομικού προσώπου, υπό την έννοια των παραγράφων 1 έως 3, στην τέλεση πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, καθώς και για τις εκδιδόμενες σχετικές δικαστικές αποφάσεις.

6. Η ευθύνη των νομικών προσώπων για τα κακούργηματα της παραγράφου 6 του άρθρου 187Α του Π.Κ. καθορίζεται στο άρθρο 41 του ν. 3251/2004.».

Άρθρο 52

Διοικητικές κυρώσεις

1. Με αποφάσεις των αρμόδιων αρχών που εποπτεύουν τις εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα, επιβάλλονται στις εταιρείες αυτές εφόσον παραβαίνουν τις λοιπές υποχρεώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου, του Κανονισμού 1781/2006/ΕΚ και των κανονιστικών αποφάσεων, σωρευτικά ή διαζευκτικά, είτε η λήψη συγκεκριμένων διορθωτικών μέτρων εντός τακτού χρονικού διαστήματος είτε μία ή περισσότερες από τις κατωτέρω κυρώσεις, μετά από προηγούμενη κλήτευση των υπευθύνων προσώπων προς παροχή εξηγήσεων προ δέκα τουλάχιστον ημερών:

α) πρόστιμο κατά της εταιρείας από τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ μέχρι δύο εκατομμύρια (2.000.000) ευρώ και σε περίπτωση υποτροπής από πενήντα χιλιάδες (50.000) μέχρι τρία εκατομμύρια (3.000.000) ευρώ,

β) πρόστιμο από δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ μέχρι τριακόσιες χιλιάδες (300.000) ευρώ κατά των μελών του διοικητικού συμβουλίου, του διευθύνοντος συμβούλου, διευθυντικών στελεχών ή άλλων υπαλλήλων της εταιρείας, υπαίτιων για τις παραβάσεις ή ασκούντων ανεπαρκή έλεγχο και εποπτεία επί των υπηρεσιών, υπαλλήλων και δραστηριοτήτων της εταιρείας, σε περίπτωση υποτροπής επιβάλλεται πρόστιμο από είκοσι χιλιάδες (20.000) ευρώ μέχρι πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ,

γ) απομάκρυνση από τη θέση τους για ορισμένο ή αόριστο χρόνο μελών του διοικητικού συμβουλίου, του διευθύνοντος συμβούλου, διευθυντικών στελεχών ή άλλων υπαλλήλων και απαγόρευση ανάληψης άλλης σημαντικής θέσης,

δ) απαγόρευση της άσκησης ορισμένων δραστηριοτήτων της εταιρείας, της ίδρυσης νέων υποκαταστημάτων στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα ή της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου,

ε) σε περίπτωση σοβαρών ή/και επανειλημμένων παραβάσεων, οριστική ή προσωρινή ανάκληση ή αναστολή για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα της άδειας λειτουργίας της εταιρείας ή απαγόρευση της άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

«2. Οι κυρώσεις της προηγούμενης παραγράφου είναι ανεξάρτητες από εκείνες του άρθρου 51 του παρόντος νόμου και του άρθρου 41 του ν. 3251/2004. Οι κυρώσεις αυτές αιτιολογούνται και δημοσιοποιούνται εφόσον η δημοσιοποίηση τους δεν είναι πιθανό να προκαλέσει δυσανάλογη ζημία στο νομικό πρόσωπο στο οποίο επιβάλλεται η κύρωση.»

3. Κάθε αρμόδια αρχή που εποπτεύει εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα, ορίζει με αποφάσεις της που δημοσιοποιούνται: α) τις επί μέρους υποχρεώσεις των εταιρειών, στελεχών και υπαλλήλων τους, είτε ξεχωριστά είτε ανά κατηγορίες, β) το βαθμό σπουδαιότητας κάθε υποχρέωσης ή κατηγορίας υποχρεώσεων, με ενδεικτική αναφορά πιθανών κυρώσεων για μη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις αυτές, γ) άλλα γενικά ή ειδικά κριτήρια προσδιορισμού των κυρώσεων και επιμέτρησης της έκτασής τους, τα οποία λαμβάνει υπόψη της η αρμόδια αρχή.

4. Σε περίπτωση που υπόχρεο φυσικό πρόσωπο παραβαίνει τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και των σχετικών κανονιστικών αποφάσεων, εφόσον ο πειθαρχικός έλεγχος αυτού ασκείται κατά τις κείμενες διατάξεις από ειδικό πειθαρχικό όργανο, η αρμόδια αρχή παραπέμπει το υπόχρεο φυσικό πρόσωπο στο παραπάνω όργανο, στο οποίο διαβιβάζει και όλα τα στοιχεία της παράβασης.

5. Οι κυρώσεις των προηγούμενων παραγράφων επιβάλλονται, εκτός αν με Άλλες διατάξεις προβλέπονται βαρύτερες κυρώσεις κατά των αναφερόμενων υπόχρεων νομικών προσώπων και των υπαλλήλων τους και των υπόχρεων φυσικών προσώπων.

6. Τα πρόστιμα που προβλέπονται στο παρόν και στο προηγούμενο άρθρο και επιβάλλονται από τα αναφερόμενα σε αυτά δημόσια όργανα βεβαιώνονται από τις καθ' ύλην αρμόδιες υπηρεσίες και εισπράττονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ).

Άρθρο 53

Άλλες διατάξεις

1. Η παρ. 6 του άρθρου 187Α του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής: "6. Όποιος παρέχει πληροφορίες ή υλικά μέσα ή με οποιονδήποτε τρόπο εισπράττει, συλλέγει, διαθέτει ή διαχειρίζεται κεφάλαια υπό την έννοια της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 3034/2002 (ΦΕΚ 168 Α') με σκοπό να διευκολύνει ή να υποβοηθήσει την τέλεση τρομοκρατικών πράξεων κατά τις παραγράφους 1, 3 και 4 είτε από εγκληματική οργάνωση είτε από μεμονωμένο τρομοκράτη τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών."

2. Στη Διεύθυνση Ελέγχου της Γενικής Διεύθυνσης Φορολογικών Ελέγχων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών συνιστάται Τμήμα Ε' με τίτλο "Τμήμα Εποπτείας και Ελέγχου για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας", το οποίο έχει την ευθύνη για την υποστήριξη και συντονισμό των ενεργειών της Γενικής Διεύθυνσης Φορολογικών Ελέγχων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών ως αρμόδιας αρχής για την εποπτεία των υπόχρεων προσώπων που ορίζονται στο άρθρο 5 του παρόντος νόμου. Οι αρμοδιότητες της παραπάνω αρμόδιας αρχής, που αφορούν στον έλεγχο των υπόχρεων προσώπων και στην επιβολή των σχετικών κυρώσεων κατά τα οριζόμενα στις περιπτώσεις η', θ' και ια' της παραγράφου 3 του άρθρου 6 ασκούνται παράλληλα με το Τμήμα Ε', εφαρμοζομένων αναλόγως όσων κατά περίπτωση ορίζονται στον παρόντα νόμο για την άσκηση των αρμοδιοτήτων αυτών και τα συναφή γενικώς θέματα, και από τα Περιφερειακά Ελεγκτικά Κέντρα (ΠΕΚ), τα Διαπεριφερειακά Ελεγκτικά Κέντρα (ΔΕΚ) και τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (ΔΟΥ), που είναι αρμόδιες για το φορολογικό έλεγχο των κατά περίπτωση υπόχρεων προσώπων. Ειδικά για την επιβολή των κυρώσεων της περίπτωσης ια' της παρ.3 του άρθρου 6 από τις ανωτέρω ελεγκτικές υπηρεσίες, πλην της επιβολής προστίμων και διορθωτικών μέτρων, απαιτείται και η σύμφωνη γνώμη του Γενικού Διευθυντή

Φορολογικών Ελέγχων. Του Τμήματος αυτού προΐσταται υπάλληλος του κλάδου Εφοριακών κατηγορίας ΠΕ και αν δεν υπάρχει, υπάλληλος κατηγορίας ΤΕ και αν δεν υπάρχει, υπάλληλος κατηγορίας ΔΕ.

"3. Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του δεύτερου εδαφίου της προηγούμενης παραγράφου από τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.) εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις του π.δ. 16/1989 "Κανονισμός λειτουργίας Δημοσίων Οικονομικών Υπηρεσιών (Δ.Ο.Υ.) και των Τοπικών Γραφείων και καθήκοντα υπαλλήλων αυτών" (ΦΕΚ 6 Α'), όπως αυτές ισχύουν, που αφορούν τα Τμήματα ή Γραφεία Ελέγχου και τις διαδικασίες και τα θέματα του φορολογικού ελέγχου γενικά. Τα πιο πάνω Τμήματα ή Γραφεία έχουν και την αρμοδιότητα επιμέλειας έκδοσης των κατά περίπτωση διοικητικών πράξεων επιβολής των προβλεπόμενων κυρώσεων και περαιτέρω βεβαίωσης ειδικά των προστίμων, καθώς και τήρησης στατιστικών στοιχείων και λοιπών πληροφοριών σε σχέση με τους διενεργούμενους ελέγχους και τα αποτελέσματά τους.

4. Στην παράγραφο 4 του άρθρου 28 του ν. 3016/2002 (ΦΕΚ 110 Α') προστίθεται νέα περίπτωση στ' που έχει ως εξής: "στ) Την υποστήριξη γενικώς, μέσω της δημιουργίας βάσεων δεδομένων και πληροφοριών και της επεξεργασίας αυτών, των υπόλοιπων Τμημάτων της Διεύθυνσης. Ισχύουσες διατάξεις που αφορούν το Τμήμα Ε' της Διεύθυνσης και σχετίζονται με θέματα πληροφοριών εμπιστευτικής φύσεως ισχύουν ανάλογα και για το Τμήμα Δ'".

Άρθρο 54

Μεταβατικές διατάξεις

1. Οι κανονιστικές αποφάσεις και οι άλλες διοικητικές πράξεις υπουργών ή αρμόδιων αρχών του άρθρου 6 παραμένουν σε ισχύ μέχρι την τροποποίηση ή κατάργησή τους, εφόσον δεν αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

2. Όπου σε νομοθετική ή κανονιστική διάταξη αναφέρεται η Επιτροπή του άρθρου 7 του ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α') ή η Εθνική Αρχή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες του ν. 3424/2005 (ΦΕΚ 305 Α'), νοείται η Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας του άρθρου 7 του παρόντος νόμου.

3. Από της έναρξης ισχύος του παρόντος καταργείται η Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες του άρθρου 7 του ν. 2331/1995, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 του ν. 3424/2005.

Άρθρο 55

Καταργούμενες διατάξεις

Καταργούνται από της δημοσίευσής του παρόντος νόμου:

α) οι διατάξεις των άρθρων από 1 έως και 8 (Κεφάλαιο Α') του ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α'), όπως αυτές τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν από τις διατάξεις των άρθρων 1 έως 9 και 11 του ν. 3424/2005, 17 του ν. 3472/2006 (ΦΕΚ 135 Α') και 34 παράγραφοι 1 και 2 του ν. 3556/2007 (ΦΕΚ 91 Α') και ισχύουν, β) το άρθρο 8 του ν. 2928/2001 (ΦΕΚ 141 Α'), γ) κάθε άλλη διάταξη νόμου, προεδρικού διατάγματος ή κανονιστικής απόφασης που αντίκειται στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

Άρθρο 58

Έναρξη ισχύος

Οι διατάξεις του παρόντος νόμου αρχίζουν να ισχύουν από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επί μέρους διατάξεις του.